A

KINCSEMEK

H72.

2004
határidő : 05.09

2016.09.16

1986 JÚN 1 6

164117

2003 JÚL. 07

1995 -09- 20

2019 JÚL 03

A

KINCSEMEK

A KINCSEM-MÉNES ÉS KINCSEM-ISTÁLLÓ TÖRTÉNETE

BÁRÓ HOELLER MÓRIC

Copyright

1942

Megyei Könyvtár
16+117
Szentendre

Felelős kiadó: báró Hoeller Móric.
2734. Franklin-Társulat nyomdája. — v. Litvay Ödön.

ELŐSZÓ.

Bár a végső fejezeteket láttam csak azokból, amelyek itt következnek, mégis vállalkoztam a legjobb magyar sportsman, Blaskovich Ernő pályája megírására azért, hogy ez a hosszú, példátlanul sikeres és minden korra tanulságos mult, mint összefüggő egész maradjon fel. Erős a hitem, hogy egy jobb jövendőnek írok, amikor majd ismét fényes versenyzés lesz Magyarországon, hasonló ahhoz, mint ami itt fejezetekbe foglaltatott.

Úgy írtam amint volt, hogy mindezeket annak idején azok, akik tartósabban és közelebbről vettek bennök részt, sokkal jobban írhatták volna meg, az bizonyos.

Tőre, 1938. III. 2.

Hoeller.

Est in equis patrum virtus.

Horatius.

I.

A TENYÉSZTÉS FELLENDÜLÉSE AZ 1860-AS ÉS 1870-ES ÉVEKBEN.

Ritter Ferenc báró altábornagy. — A Kisbéri ménes alapítása 1853-ban. — A Császárdíjak kiírása 1857-től.— A lótenyésztési országos pénzalap létesítése 1863-ban. — Mr. Francis Cavaliero. — A versenyek díjazása. — Verseny- és munkapályák. — Magyar lovak Angliában. — 1876-os év. — A Blaskovich-ok.

A monarchia tenyésztésének regenerálása Ritter Ferenc báró altábornagy és Mr. Francis Cavaliero műve volt.

Ritter persona gratissima az udvarnál, mester a szakmájában, s a reorganizációt a francia Haras du Le Pin és Neustadt-ban lévő porosz királyi ménes mintájára, az 1853-ban alapított kisbéri császári királyi katonai ménes létrehozásával kezdte meg, ahol magasklasszisú importált mének állíttattak fel a tenyésztők rendelkezésére és ahol 1868 óta elsőosztályú importált kancák ivadékai egyéves korukban nyilvános aukción belföldiek tulajdonába mehettek át, 1857-től kezdve pedig kieszközölte Császár-dijaknak nevezett államdíjak adományozását, amelyek nemcsak a versenyzést lendítették fel, de miután gyakran külföldi lovak számára is nyitva voltak, előmozdították az importot is.

Ritter harmadik alkotása egy «Fortes creantur fortibus et bonis» jeligéjű pályanyertes tervezete értelmében, az 1863-ban 340,000 forint állami tőkéből létesített Lótenyésztési Országos Pénzalap, amely indítványára a Lovar Egylet egy öttagú bizottmányának, amelynek tagjai megalakuláskor: Hunyady József gróf, Károlyi György gróf, Orczy Béla báró, Wenckheim Béla báró és Pálffy Pál gróf voltak, ez utóbbinak 1866-ban történt elhalálozása után Ambrózy Lajos báró adatott át kezelésre akként, hogy a kamatokból, sőt esetleg a tőke egy részéből is időközönként anyagot importáljon, azt belföldieknek nyilvános árverésen még a beszerzési áron mélyen alul is eladhassa, s a befolyt összeget ismét a tőkéhez csatolja.

Ritter eme koncepciói éltették a telivért a háborúig és egy jobb jövendőben csakis ezek vagy ezekhez teljesen hasonlók fogják ismét felvirágoztatni.

Ha eme három állami intézkedés nincs, úgy nagyobb méretű versenyzés nálunk csak igen lassan fejlődhetett volna ki, a jó vér kultuszát űző horseman aristocratia ugyan megvolt, de nem volt meg náluk az a nervus rerum, amellyel Angliában és Amerikában annyira bővelkedtek hogy ott óriás vagyonok támogathatták a sportszellemet, képessé téve az egyesek szövetkezését is mindenre.

Az állam impulzusára azonnal talpon volt a régi gárda, Kinsky Octavian, Henckel Hugo, Hunyady József, Esterházy Mihály és Pál a herceg; apa és fiú, a két Batthyány István, Károlyi György, Bethmann Sándor, Festetics Geyza, Waldstein Antal, Kárász Imre, Zichy Edmund, Wenckheim Rudolf és Béla, akikhez egy lelkes és vállalkozó fiatal generáció, Szapáry Iván, Forgách Kálmán, Pálffy Pál, Széchenyi Kálmán, Esterházy Antal, Miklós és Imre, Károlyi Gyula, Liechtenstein Johannes, Atzél Péter, Semsey Lajos,

Tarnowski János, Podmaniczky Géza, Blaskovich Miklós és Ernő, Rohan Lajos, Wesselényi Béla, Taxis Egon és Sztáray János csatlakozott.

Abból a telivérből, amely az országban már néhány nemzedéken át tenyésztetett, kevés volt, s a kevésben jó alig, úgyannyira, hogy a mi lovaink az Angliából hébe-korba behozott selling platerekkel menni sem bírtak, Henckel és Bethmann német lovaitól is csaknem mindig megverettek, első sorban tehát friss vér kellett, s majdnem minden az importálandó új anyagtól függött.

Ritter éles szeme szerencsére éppen akkor akadt meg az importok eszközlésére egyedül alkalmas emberen, Francis Cavalieron, amikor Kisbéren már komolyabban fogtak hozzá a telivérhez.

S most látszott meg Ritter kiválósága, ő, a katonai ménesek főfelügyelője, a teljhatalmú diktátor, nem találta elég alkalmasnak sem magát, sem a munkatársait, a katonáit erre a legfontosabb teendőre, tehát félreállt s rábízta ezt egy polgáremberre, egy külföldire, igaz, hogy angolra, akit itt talált, de akinek a rátermettségét már az ozorai ménesből ismerte.

Szóról-szóra úgy cselekedett, amint azt a 200 arannyal jutalmazott pálya-nyertes tervezetében arra a kérdésére: «Miképpen lehetne Magyarországban a lótenyésztést, tekintettel a rendelkezésre álló összegre, a legtartósabban, s a legcélszerűbb módon előmozdítani és emelni?» kifejtette.

És pedig:

«A lóvásárlásban az alkalom a főtényező, a vevő annak idején jutányos áron kap jó lovat, minőt más időben kettős ily áron sem vehetne meg. Ez Angliában még inkább áll, mint más országokban, mert ott e cikkre nézve sűrű és élénk a forgalom. Ennélfogva mindig és folyvást helyben is kell lenni, hogy a jó vételre kínálkozó időpont kileshető és felhasználható legyen. Ha már most egy Angliában lakó megbízható és szakértő egyén ezen ügylet vitelére megbizatnék, ez minden kínálkozó alkalommal, minők a halálozások, bukások, ménesek feloszlatása, egy vagy több telivér kanczát, s néha egy-egy mént is vehetne, s a vetteket szakaszonként haza küldhetné».

Majdnem ugyanezt írta Széchenyi István is 1822-ben:

«Das Resumé meiner Bemerkungen in Hinsicht der Pferde ist, dass man in England durchaus keine Pferde kaufen kann, wenn man nicht einige Jahre daselbst verbleibt.»

Ritter nagyon korán, 1866. augusztus 10-én Kisbéren elhalálozván, már nem érte meg azt, hogy láthassa mire képes Cavaliero, aki mint a Lótenyésztési Országos Pénzalap első bevásárlója 1863-ban tizenkét kancát és két éves csikót hozott Angliából, s bár ez a szállítmánya gyönge volt, annál jobb volt a második, az 1864-es, amely hat kancából állott, elég a hat nevét felsorolni, Aunt Sally, Brown Agnes, Game Pullet, Gipsy Girl, Impetuous Bess és Louise Bonne, egyik jobb mint a másik, mind családok alapítói.

1865-ben az ötös bizottmány már magának tartotta fenn a bevásárlásokat és tagjai közül Pálffy Pál gróf utazott ki Angliába, akit egy osztrák herceg istállómestere, Stone kalauzolt, tíz kancát vettek, nyolc rosszat, de két jót is, Canace-t és Crafton Lass-t.

1867-ben Ambrózy Louis báró lett a kiküldött, s tizenkét olyan kancát importált, amelyeket bátran ott hagyhatott volna.

Ha a vásárlásokat a jövőben is a bizottmány, bármily jeles férfiakból állott is az, intézendi, bizonyos, hogy a magyar tenyésztés aranykora be nem következik, de a sors mást határozott, Pálffy 1866-ban elhúnyt, Ambrózy írni sokat, beszélni még többet, de kancákat venni nem tudván, az ötös ezután csakis Cavaliero-t bízta meg a behozatalokkal, s így tett a kisbéri ménes és az 1868-ban alakult Cisleithanischer, később Oesterreichischer

Zuchtverein is, úgy hogy az import Cavaliero-nak úgyszólván privilegiuma maradt egészen haláláig, 1882-ig.

Annak az anyagnak, ami a 60-as évek közepétől a 70-esek végéig Angliából kiment, igen gyakran a legjava, így Buccaneer és Lady Elizabeth is, nem került Franciaországba és Amerikába, hanem hozzánk, az ezekből nevelt évjáratok néhány egyede elérte a legmagasabb klasszist, soha nem indult a monarchiában az a kvalitás, mint a 70-es években.

A 60-as években s a 70-esek elején 150—200 versenyt futottak évente, a versenyzés angol mintára decentralizált volt, a legnagyobb díjak persze akkor is Bécs és Pestnek jutottak, de ezeket kivéve a többi éppen úgy volt dotálva ott, mint Pozsonyban, Prágában, Pardubitzban, Lembergben, Kassán, Aradon, Kolozsvárott és Debrecenben.

A díjak az akkori időkhöz mértek, a Derby 6000, a Károlyi Tét 3000 forint, az Első osztályú Császár-díj 1000, a Nemzeti circa 550 arany, 1873-ban a bécsi Ausstellungs Preis hallatlan összeg, 15,000 forint. Sok volt a tiszteletdíj, s ezek között művészi becsű ötvösmunkák akadtak.

A versenypályák Jupiter Pluvius-ra és lófogatú locsolásra lévén berendezve gondozatlanok, a training groundok közül csak az Ürmény melletti kitűnő peresi rét, továbbá a kolesi és a tatai volt féligmeddig megfelelő, Palotán és vidéken a homok hellyel csűdön felül ért, Kisbéren is homokon dolgoztak, Lissában, Slatinanban és Süssenbrunnban pláne szántásokon.

A gyakorlópályák ilyen állapota eltartott még évtizedekig, s sok trainer kizárólag a versenypályákra volt utalva.

Miután itthon kevés volt a verseny, a lovak kezdték tömegesen felkeresni a német gyepeket, nyártól őszig nálunk szünet lévén, künn maradtak, s a tulajdonosok hamar rájöttek, hogy a szomszédoktól akár mindent haza lehet hozni.

A training-kérdés radikálisan lett megoldva, a féltettebb, értékesebb anyag egy része kiküldetett Angliába s ott készíttetett elő itthoni kötelezettségeire, a visszatértek annyira fölénybe kerültek, miszerint indítványozva lett, hogy 7 font túlsúly szabassék ki reájok, ami azonban elmaradt. Az ilyen traininget Henckel Hugó gróftól tanulták, aki a jobb lovaival ezt következetesen praktizálta, s őt követte Renard Johannes gróf is, adván a bécsi és pestieknek Adonis, Hochstapler és Amalie von Edelreich-hel keserű leckéket.

Ami e két német úrnál bevált, az egy el sem képzelhető fordulatot hozott nálunk, Büszke és Zápolya 1868-as, Game Cock és Renée 1874-es úttörő és biztató kísérleteire feleszméltek, sejteni kezdték, hogy mijök lehet, a Baltazzi-testvéreknek ekkor már számos belföldiek lévén künn, így ismertetett fel a Mineral, versenyzésünk máról holnapra internacionális lett, az 1876-os év diadalmenet Európán keresztül, Epsom-ban a Derby, a Grand Prix Longchamp-ban, Hamburg-ban a Norddeutsches Derby három első helye, Berlin-ben az Union, Baden-ban a Grosser Preis és egy tíszer veretlen kétéves!

Az Aurea Aetas Blaskovich Ernőt nem mint kezdőt találta, a 70-es évek versenyzésébe már én medias raes sodródván bele, ezután még negyven évig kísérte színeit majdnem szakadatlanul a legnagyobb siker, s a turf legelső korifeusa lett.

Ebeczki Blaskovich Ernő, Bertalan és neje zsadányi és törökszentmiklósi Almásy Erzsébet ötödik fia, 1834 január 14-én született Tápiószentmártonban. A család első ismert őse Sámuel, aki Grassalkovich, a későbbi kancellár és herceg nővérét Judithot vette nőül. Grassalkovich és Blaskovich Sámuel mint szegény felvidéki mendikás diákok kezdték és kanonokok stipendiumain tanultak.

Sámuel kiváló jogtudor lett, 1712-ben Károly királytól nemességet kapott és több birtokot vett meg Hont és Nógrádban, az ő unokája volt Pál a tábornok, aki mint császár-

huszárok ezredese a napoleoni idők előtt Belgiumban Avenne le Sec-nél szétverte a franciákat, ennek fia volt József, akinek a fia, Ernő atyja, a már fentebb említett Bertalan nagy vagyonszerzőnek bizonyult.

Megvette Kengyelt az Almásyaktól, Gyapjút a Bajzáth-családtól, Királyhegyest a híres pazarló Podmaniczky Hermanntól, Tápió Szent Mártont a Kubinyiaktól, eredetileg 2—3000 holddal bírhatott, de gyermekeire már együttesen 25—30,000 holdnyi örökséget hagyott.

Már Ernő nagyatyja, József, lótenyésztése kiváló hírben állt, az első pesti versenyeken 1827 június 9-én az ő méneséből való ötéves fekete kanca Nevetlen, Esterházy Károly gróf színeiben nyert egy különfogadást Andrássy György ötéves szürke kancája, Confidance ellen.

József és Bertalan 1828-ban a pesti gyep aláírói között találhatók.

Bertalan testvére Pál, 1847-ben István főherceg nádort négyesfogatán Balassa-Gyarmattól Vácig, két hosszú postaállomás távolságra nem egészen másfél óra alatt vitte el, innen a közmondás máig Nógrádban:

«Hajt mint Blaskovich!»

Ha az öt Blaskovich, Sándor, Albert, István, Miklós és Ernő falun látogatóba mentek, nem négyesen, de ötösön jártak, Pándra a Szilassy urasághoz például mind az öten, különkülön öt lovon érkeztek, s egymásután huszonöt ló állt meg az udvaron.

Ilyen családból születnek igazi versenyzők, Ernő és unokaöccse Aladár, Miklós és fia Elemér vér- és céhbeli versenyzőknek bizonyultak a turf annaleseiben.

A családi hagyomány, a lovakkal való excellálás leginkább Ernőben gyökeredzett, s következzen itt az ő hippikus élete, sportsman pályája és tenyésztésének nagyszerű teljesítményei.

II.

A TÁPIÓSZENTMÁRTONI MÉNES.

A ménes alapitása 1863-ban. — Gipsy Girl és Louise Bonne. — The Mermaid és Cotswold. — Waternymph. — Harmat, Becses és Honleány — Kincsem. — Kincsem méretei. — Kincsem származása. — A Kincsem-család Szent Mártonban. — A román kifosztás 1919-ben. — Szent Márton klasszikus nyerői és győztesei a nagy versenyekben. — A huszonhat tiszteletdij. — A Kincsemek idegenben. — Kincsem véréből származó klaszszikus nyerők mások tulajdonában. — A Kincsem dinasztia tartóssága. — A jelenlegi Kincsem kancák. — A szentmártoni kancák névsora. — A ménesnek a Vadász Versenylapban 1876-ban és a Sport Welt-ben 1913-ban megjelent leirása. — A londoni The Sportsman a szentmártoni zabról. — A kifutók. — Roarerek és orrvérzők. — A kancák és terménységük. — A párosítások — Beltenyésztés a Kincsem-családban. — Édes testvérek — A késői csikók. — Árvai János, az öreg csikós. — Három egymásutáni generáció győzelme a Hazafi-díjban. — A magas nyereményátlag. — Hét nemzedék Vaternymph. — Szent Mártonból származó mének mint az összes klasszikus versenyek nyerőinek apái. — Évjáratok 1864-től 1938-ig nyereményeikkel.

Tápiószentmártonban, amelyet **Kincsem** világhírűvé tett, a telivérek tenyésztése 1863-ban kezdődött.

Ebben az esztendőben sorozta be oda Blaskovich Ernő az első két kancát, Aranká-t (1855) és Palmyra-t (1854), amelyeket eredetileg nem is a ménesbe szánt, csupán vidéki versenyekre, de miután nála maradtak, próbát tett velük.

Blaskovich kedvét a tenyésztéshez serdülő éveiben az apai háznál kapta, s tapasztalatait azokban az időkben szerezte, amikor még vasút híján a lovaktól óriásit követeltek és így azokat a legkeményebben nevelték.

Atyja halála után, 1859-ben megosztozva fivérei és nővérével az örökön, neki jutott az értékes, s az ország talán legjobb zabját termő, 7000 katasztrális holdas Tápió Szent Márton, amelynek jövedelméből, miután hippikus kedvtelésein, a falkavadászat, agarászat és kocsikázáson kívül másra nem költött, bőségesen tellett a ménes és versenyistállóra, s a tenyésztéshez még elég fiatalon, huszonkilenc éves korában foghatott.

A kezdődő férfikor energiája, a kedv és értelem, a szép vagyon és a kiválóan alkalmas talaj mind megvolt hozzá, de még ezeknél is több volt az a két ritka tulajdonság, ami benne rejtőzött, az «arany középút» és a «lassan járj tovább érsz» szem előtt tartása, okos takarékossága csak kis ménest vállalt, ennek anyagát pedig hihetetlen türelme nagyon lassan, tíz esztendőn keresztül, szórványos vásárlásokkal válogatta össze, s mindezekhez még hozzászegődött az, ami minden siker forrása, ami őt csaknem állandóan kísérte, — a szerencse.

Mert le nem irható és ki nem mondható szerencse volt, hogy éppen azokban az időkben, amikor vásárolgatott, olyan kanca volt eladó, mint amilyen se ezelőtt, se ezután soha, amin annál is könnyebben akadhatott meg a szeme, mert jól ismerte, mert az ő lovaival együtt ez is Thomas Benson-nál állt trainingben.

1863-tól 1872-ig, tíz év leforgása alatt Szent Mártonban kilenc kanca volt együtt, s a kilenc közül öt: Gipsy Girl, Viola, Louise Bonne, Giralda és Waternymph jó volt, s ami a jónál is több, ez ötből három: Gipsy Girl, Louise Bonne és Waternymph családot

alapítani volt képes és hogy az első kettő vére ott két, illetve három nemzedéknél nem tartott tovább, azt csakis az okozta, hogy Waternymph-é még ezerszer jobb volt, s így ennek a kedvéért azok a tenyésztésből kiküszöböltettek.

Vonalat alapító kancára szert tehetni, amelynek vére így örökös marad, a legnagyobb ritkaság, de lévén az «Ars longa» és a «Vita brevis», a telivér hosszú történetében még egyszer elő nem fordul, hogy negyven éven át az szedhesse le a fa pompás gyümölcseit, aki azt el is ültette, s ez történt meg a Tápió vizeinél, ahol Blaskovich Ernő öt generáció Waternymph-et nevelhetett fel, s azokon a mezőkön, ahol ezek java megjelent, ott fű nem nőtt másnak.

Mindez pedig a következőképpen ment végbe:

Aranka és Palmyra besorozása után, 1864 október 17-én az ötösbizottmányi kancáknak az Egyesületi Lovardában tartott árverésén 2015 forintért megvette Blaskovich Gipsy Girl-t (1858), «a gyönyörű feketét», a Hertfeld Rennen nyerőjének Lottery-nek a féltestvérét, ugyanekkor vásárolta bátyja Miklós «a hatalmas alkatú» Louise Bonne-et (1860) 1350 forintért.

Hogy volt-e megállapodás a testvérek között e két kancára, ezt nem tudjuk, azonban Louise Bonne néhány csikó ellése után, 1869-ben Ernőé lett, aki viszont Gipsy első leányát, amely **Fényes** (1865) névre hallgatott, 1875-ben Miklósnak adta át.

1867-ben az ötös bizottmányi Viola (1860) 2850 forintért lett Blaskovich javára leütve, 1871-ben az ötös bizottmányi Giralda (1863) 2400 forintjába került, ugyanezen évben mentek a ménesbe Waternymph (1860), amely már előbb színeiben jelentékeny versenyeket szerzett meg és szintén a versenyistállóból Nefelejts (1860) is, 1872-ben az ötös bizottmányi Queen of the Isles-ért (1863) 1850 forintot adott, majd nyolc éves pausa után 1880-ban még egy kanca, a Hazafi győztese Lionne (1873) vásároltatott meg szabad kézből, amely a pályán Captain Blue tulajdona volt.

Lionne volt az utolsó vétel, s ez a mindössze tíz kanca, elegendőnek bizonyult, Franciaországot tekintetbe nem véve, a legjobb continentális tenyésztés fundatiojára.

Aranka, Palmyra, Nefelejts és Queen of the Isles rossz kancák voltak, Viola csak két csikó **Olga** (1869) és **Tápió** (1871) anyja, de mind a kettő menni tudott, Olga Tüskén, Dőry Jenőnél soroztatott be.

Giralda mind az öt ivadéka, **Corvin** (1872), **Hirnök** (1873), **Ganga** (1874), **Vitéz** (1880) és **Hetyke** (1883) nyerő, Hirnök a Trial Stakes és a pesti Elsőosztályú Állami-díj győztese, s az osztrák Derby harmadikja, Vitéz a Wenckheim Emlékversenyt és az Asszonyságokdíját, Hetyke a Preis der Stadt Wien-t nyerte, Giralda egyetlen leánya Ganga Németországba exportáltatott, s ott 1878-ban kimúlva vele a vonal megszűnt.

Lionne csupa mént hozott, amelyek közül **Pajzán** (1882) a Cambuscan és Renard-versenyt nyerte, s az osztrák Derbyben harmadik, az északnémetben második lett.

Gipsy Girl és Louise Bonne már erősebb hajtások törzseivé váltak. Gipsy Girl tíz csikó anyja volt, ménjeiből a bécsi Bürger Preisben győztes **Grollo** (1869) és **Bajnok** (1870), a berlini Criterium nyerő **Bolygó** (1875) apja, a jobb klasszisba tartozott, kancái közül **Lenke** (1868), **Kedvenc** (1876) és **Miczi** (1873) említendők.

Lenke kilenc csikót, négy mént és öt kancát adott, míg anyjánál Gipsy-nél a kancák váltak be jobban, nála éppen fordítva, a mének voltak előnyben. Négy ménje közül három, **Purdé** (1876), **Kortes** (1880) és **Czimer** (1881) helyre futott az osztrák, illetve északnémet Derbyben, ezenfelül Purdé a soproni Polgár-díj, Czimer az Union és Buccaneer-verseny nyerője, a negyedik **Bizarr** (1879) a Przedswit-Handicap és Cambuscan-verseny győztese.

Purdé legjobb ivadéka a Csikó-verseny nyerő Harczos (1882) volt.

Lenke leányaiból egyik sem lett otthon besorozva, **Csapodár** (1878) Kiskartalra került Podmaniczky Géza báróhoz, **Legyes** (1882) Napajedlbe Baltazzi Aristidehez, **Zománcz** (1883) Tordasra Dreher Antalhoz, de vonaltartó nem maradt utánuk.

Kedvenc csupa mént hozott, amelyek közül a számos gátversenyt nyerő **Barát** (1891) fejezte be a családot Szent Mártonban.

A St. Leger-győztes Miczi 10,000 ezüst márkáért ment ki Németországba, a graditzi főménesbe.

Louise Bonne kilenc csikó anyja lett, ménjei között volt **Cromwell** (1870), a bécsi Bürger Preis győztese, leányaiból az osztrák Derby, Trial Stakes és Nemzeti nyerő **Lady Patroness** (1871) és **Bájos** (1877) felvétettek a ménesbe.

Lady Patroness tíz csikót hozott, ménjei közül **Pásztor** (1881) a Polgár-díjat s a St. Legert nyerte, s az északnémet Derbyben második volt, **Zsarnok** (1885) pedig a Trial Stakes-et.

Pásztor egyik legjobb produktuma a magyar és osztrák kanca-díj győztese Hősnő (1888) volt.

A Lady leányaiból **Takaros** (1887) otthon folytatta a vonalat, de csakis rossz méneket ellett, ezekből **Riadó** (1898) volt az utolsó.

Lady Patroness legjobb leánya a Freudenaui Handicap nyerője **Ragyogó** (1883) Tordasra került, egy másik leánya **Anyós** (1889) lévén Doncaster-től, Angliába vitetett ki, de ezek sem hagytak maguk után vérfenntartót.

Bájos a német Derby- és Nemzeti Hazafi-nyerő **Urambátyám** (1886) anyja lett.

Lady Patroness-szel nem mindennapi történt, ugyanis 1885-ben nem fedezve érkezett haza Kisbérről, s 1886-ban mégis csak leellett, miután az ellési dátumot nem sikerült megtalálni, az is lehetséges, hogy otthon a kifutóban valamelyik éves mén hozzáférkőzött, a váratlan szaporulat a találó **Bitang** (1886) nevet kapta.

Gipsy Girl vére két, Louise Bonne-é három nemzedékig tenyésztetett otthon, de talán máig is lenne belőlük, ha Zománcz és Ragyogó Szent Mártonban maradnak. Lousie Bonnenak egy tartósabb vonala, a Csalogány (1874) felé létezett sokáig Nézsán Blaskovich Miklós, majd Elemérnél, ma már azonban ezek is elenyésztek.

Az egyes országoknak megvannak a klasszikus versenyeik, amely nevezet alatt csakis háromévesek, korteher alatti, tavaszi, nyári és őszi nagy próbái érthetők, többékevésbbé az angol klasszikusok mintájára alapítva, de az az eset, hogy egy kancának a produktumai országuk valamennyi klasszikusát megnyerjék, sőt az egyiket két ivadékkal is, csakis nálunk fordult elő és az a kanca, amely méhében táplálta e páratlan teljesítmény meghozóját, Blaskovich harmadik jó kancája, Waternymph volt.

A legközelebbiek hozzá a belföldön Podagra (1887) és ugyancsak a reá, Waternymph-re vezető Napfény (1896) és Robinette (1908), amelyek három különböző klasszikus nyerőit, Patience-ot (1902), Miczi-t (1910) és Parola-t (1924) hozták, négy különböző angol klasszikus győzteseinek ellői pedig Paradigm (1852), Lord Lyon (1863) és Achievement (1864), — Eller (1866) Formosa (1865), — Araucaria (1862), Camelia (1873), Chamant (1874) és Rayon d'Or (1876) — Lily Agnes (1871), Farewell (1882) és Ormonde (1883), — Lily Agnes leánya Ornament (1887), Sceptre (1899) és Doris (1898), Sunstar (1908) és Princess Dorrie (1911) anyja.

Ilyen gyöngy jutott 1864 tavaszán Blaskovich-hoz, akinek élete fonalát a párkák hosszúra fonták, hogy a Waternymph-ekből negyven évig nevelhessen.

Waternymph anyját, a sötétpej The Mermaid-et, amelyről Bécsben az 1884-től

1893-ig programmon lévő verseny, a Mermaid Rennen volt elnevezve, mint ötévest 1858-ban importálta Mr. Francis Cavaliero Ozorára, Esterházy Pál herceg ménesébe, ez évi pej Teddington kanca-csikajával, a későbbi The Lady of the Lake-kel együtt és meddően Drumour-tól.

Ugyancsak ez évben hozta be Cavaliero Ozorára Waternymph apját, a sötétpej, szintén ötéves Cotswold-ot is és pedig egy szállítmányban The Mermaid-del, mert Cotswold utolsó futása mellett, ami Ascotban júniusban történt, a Racing Calendarban az a megjegyzés olvasható «sold to Hungary».

The Mermaid-nek testvérei nem voltak, s egy mént hozott, a sötétpej Cotswold-tól a sárga Atlantic-ot (1861), amely csak egyszer indult, s ekkor walk over-ben nyert, s kívüle négy kancát, a sárga Teddington-tól a vil. pej The Lady of the Lake-et (1858), a sötétpej Cotswold-tól a sárga Waternymph-et (1860) és a pej Margita-t (1868) és a sötétpej Zetland-tól a pej Zivatar-t (1866), a három elsőt Esterházy Pál herceg, a két utolsót Blaskovich Miklós tulajdonában ellette és ez utóbbinál is múlt ki 1874-ben. The Lady of the Lake jó volt és First Lord-ban (1866) Nemzeti-nyerőt adott és reá vezetnek, La Gondola (1878), La Rousotte (1880), Hires (1889), Ignác (1891) és Dundi (1897), az ötször győztes Zivatar és a pályát nem látott Margita-ról semmi további nem tudunk s a méneskönyvben nincs nyomuk.

Nemcsak The Mermaid vált be nálunk a családjából. A 850 guineán megvásárolt Affinity (1867), amelynek apja Y. Melbourne, Mermaid apjának Melbournenek fia, s amelynek nagyanyja Alkali, Mermaid anyjának Seaweed-nek nővére volt, s amelynek 1877-ben való importálására Cavalieronak az impulzust minden bizonnyal Kincsem adta meg, hozta az Union-győztes Orient-et (1878), s véréből valók a Király-díj nyerő Rother Stadl (1903), a Kozma-Emlékverseny győztes Árgyélus (1908), a bécsi Derby nyerője Priel (1923), s az osztrák Derby másodikja Hochstadl (1908).

Mermaid és anyai vonala, ha nagy nyerők nem is kerültek ki belőle, futni tudott.

The Mermaid pályája:

1855.

Owner: Mr. Sargent

1. VIII. 30.	Egham	**King John st.**	T. Y. C. 8. 3	I. 160 sov.

1856.

Owner: Mr. Howard, később Mr. Ferguson.

2. V. 30.	Epsom	**The Oaks**	1½ m. 8. 7	
3. VIII. 8.	Brigthon	**Hcp Plate**	— 11. 12	
4. VIII. 8.	Brigthon	**Plate of 70 sov.**	T. Y. C. 11. 5	II.
5. X. 30.	Newmarket	**Sweepst. of 10 sov.**	T. Y. C. 8. 7	II.

Nemcsak nagy szellemek találkoznak, de nagy lovak is, mert The Mermaid, Kincsem, akkor még nevetlen nagyanyja első futásában Flying Duchess-szel, «a nagy» Galopin jövendő anyjával találkozott, s ez volt mögötte második.

Az Oaks-ban a kanca a győztes Mincepie után ⁷/₂-hez mint második favourit indult, de a nyerő, továbbá Melissa, Victoria és Fair Geraldine mögött csak ötödik lehetett. Az Oaks résztvevői közül Mermaid volt a második, amely az országba került, az első az 1833-as nyerő Vespa lenne a General Stud Book szerint, de a mi forrásainkban nem lehet ráakadni.

Mermaid anyja Seaweed 1843-ban mint kétéves Colonel Peel-é volt, s négy futásából az utolsónak, egy match-nek 150 sov.-hez úgy jutott, hogy kihívója Lord Englinton bánatot jelentett az időközben kimúlt Zanoni-ért. 1844-ben hároméves korában eleinte Lord Eglinton, később Mr. Ongley színeiben indult összesen kilencszer és háromszor győzött, nyert pedig 45 és 55 sov.-t. Huntingdonban és 50 sov.-t Leicesterben.

The Mermaid apja Melbourne és anyja Seaweed szinte vérbeli testvérek voltak, s bár az «Inbred Dams» a természet törvénye, mert a ló ősállapotában az erős, tehát a jó mén sokáig uralkodva a kancáin, rákerül a leányaira és unokáira is, és bár a telivér későbbi korszakaiban az inbred kancáknak a tenyésztésre való alkalmassága nyilvánvaló lett, Mermaid qualitását bizonyára nem ez okozhatta, mert 1853-ban jövén a világra, akkor aránylag telivér még igen kevés volt, s így a jó mének unokái és dédunokái — ami különben a modern versenylónál is automatice bekövetkezik — sokkal gyakrabban kerültek egymásra, mint napjainkban, s ez az egész fajra kiterjedő, nekünk ma már szokatlanul erős beltenyésztést, sőt vérfertőzést idézett elő.

Cotswold kétéves korában Tithonus névre hallgatott.

Futásai:

1856.

Owner: Mr. Night.

1.	V. 28.	Epsom	**The Derby**	1½ m.	8. 7
2.	VII. 18.	Hereford	**Victuallers hcp**	1 m.	7
3.	X. 14.	Newmarket	**Cesarewitch st.**	Ce. C.	7. 5
4.	X. 28.	«	**Cambrigeshire st.**	Ca. C.	7. 5
5.	X. 31	«	**Hcp Sweep st.**	T. Y. C.	8. 7

1857.

Owner: Lord De Mauley.

6.	V. 19.	Bath	**Members Plate**	1½ m.	8. 5		
7.	V. 20.	«	**Dyrham Park hcp**	—	8		
8.	VI. 10.	Ascot	**Royal Hunt Cup**	New m.	6. 7	II.	
9.	VI. 12.	«	**Hcp Sweep st.**	Swinley C.	6.10		
10.	VII. 12.	Worcester	**Worcestershire hcp**	1½ m.	7. 7		
11.	VII. 31.	Goodwood	**Chesterfield Cup**	Craven C.	7. 1		
12.	VIII. 28.	Hereford	**Royal Plate**	Goodw. C. C.	8. 1	II.	
13.	IX. 7.	Cardiff	**Trial st.**	1½ m.	8. 7	I.	37. sov.
14.	IX. 7.	«	**Innkeepers Plate**	1½ m.	8	I.	50. «
15.	IX. 24.	Monmouth	**Monmouthshire st.**	1 m. 7. f.	8.12	I.	125. «
16.	IX. 24.	«	**Ladies Plate**	New C.	8.11	III.	
17.	IX. 25.	«	**Beaufort Cup**	1 m. 7 f.	9	I.	60 «
18.	IX. 25.	«	**Chippenham st.**	1½ m.	9. 5		
19.	XI. 10.	Liverpool	**Croxteth Wel. Cup**	1½ m.	10.10	II.	
20.	XI. 12.	«	**Great Autumn Cup**	1¾ m.	6. 7	II.	
21.	XI. 19.	Shrewsbury	**Gold Cup**	1½ m.	6.11		

1858.

Owner: Ugyanaz.

22.	III. 28.	Northamp.	**Gr. Northamp. St.**	2 m.	7. 6		
23.	V. 5.	Chester	**Dee Stand Cup**	7. f.	7.12	I.	85+80 sov.
24.	V. 6.	«	**Hcp St.**	7. f.	8. 7		
25.	V. 12.	Bath	**Aristocratic Hcp**	1¼ m.	11.11	I.	65 «
26.	V. 12.	«	**Dyrham Park Hcp**	—	8.12	I.	100 «
27.	V. 26.	Manchester	**Union Cup**	1¼ m.	7.12	III.	
28.	V. 27.	«	**Tradesmen's Cup**	2 m.	8.12	II.	
29.	VI. 1.	Ascot	**Gold Vase**	2 m.	9. 7		
30.	VI. 2.	«	**Royal Hunt Cup**	New m.	8. 9		

Fedezési díja eleinte 80 forint volt.

Cotswold-ot Esterházy hercegtől 1866 őszén a Lótenyésztési Országos Pénzalap vásárolta meg, s 1876-ben a pesti Egyesületi Lovardában állította fel és 1868-ra bérbeadta Fásra a Wenckheim bárónak, 1871 őszén Bethlen Sándor gróf 1300 forintért bérelte ki bethleni ménesébe, 1875-től Festetics Pál gróf használta ki Dávod-on, 1877. júliusában pedig a 7-es bizottmány Návay Lajosnak adta el, akinél Ó-Földdeákon 1878 őszén az öreg bajnok 25 éves korában kilehelte páráját.

Cotswold és The Mermaid leánya a sárga Waternymph 1860. január 1-je és február 2-ika között jött a világra Ozorán, ezt a dátumot onnan lehet megállapítani, mert öccse, Atlantic, 1861. január 11-én ellett. A kanca futásait 1865-ben fejezte be, de ménesbe csak 1871-ben ment, a közben eltelt öt esztendő alatt mint vadászló hordta tulajdonosát. Waternymph egykorú, 1853-as évjáratú egyedektől származott, Arthur Portman, az utolérhetetlen «Audax» azt tartja, hogy egykorú lovak párosítása felér mindazzal, amit a Stud—Book 28 kötetéből tanulhatunk, különben Kincsem apja is csak egy évvel volt fiatalabb anyjánál.

Waternymph megszerzése korán sem volt az a vak véletlen, amint azt az irígységtől sárga kortársak feltüntetni szerették, mert benne nem akármi, hanem a legjobb formákat mutatott kanca, egy Nemzeti-nyerő vétetett meg, s nem csupán ő volt jó, de a nénje, The Lady of the Lake is, az Ezer aranyos Császár-díj, s a Károlyi Tét győztese. 1864-ben nemcsak Waternymph jutott a Blaskovichokhoz, de még ezen az őszön az anyja, «a szép» The Mermaid is, amelyet az ozorai ménes feloszlatásakor árverésen Blaskovich Miklós vett meg 2625 forintért, sőt amint 1873-ban eladó lett, ugyancsak Miklós vásárolta meg Sikuláról az Atzél Péternek 2150 forintjába került The Lady of the Lake-et is.

Ez a kanca 1876. februárjában Kettledrumhoz, Nagy Szalánczra menőben a vasútra vezetve elcsúszott, s lábát törve ki kellett irtani.

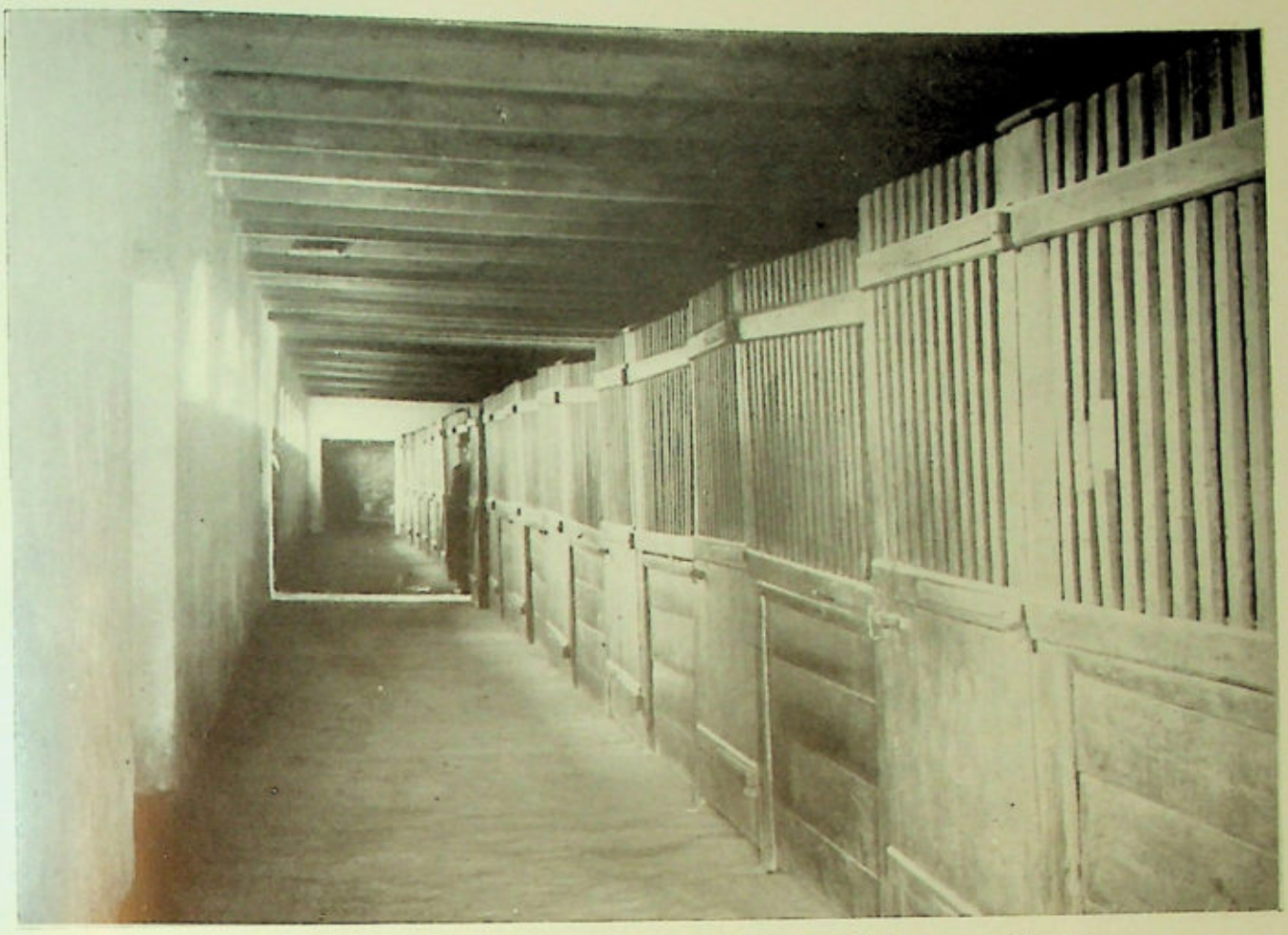
Tehát a Blaskovichok, még mielőtt valami érdemeset hozott volna az nekik, megvették csaknem az egész családot, ami azt mutatja, hogy eme alkatok tetszhettek nekik, hogy ők e vérben bíztak, a szerencse pedig mindig azokat kíséri, akik következetesen kísértik és soha a tétován kapkodókat, akiknek ma ez és holnap már valami más a jó.

Ámbár Miklósnak sem volt oka megbánni, hogy a Mermaid-ekből beszerzett, a jobbik részt belőlük azonban Ernő választotta.

Egy alkalommal, egy nyári éjszakán a nyitott boxban fekvő Waternymph-et el akarták lopni a betyárok, szerencsére az ajtófélfa erős keresztvasa nem engedett, s kivezetni nem bírták. Első csikóját tizenkét éves korában hozta és mint huszonöt éves, 1885. február 25-én kapta a kegyelemgolyót Szent Mártonban.

Hat csikót nevelt fel, két ménje volt, a pej Osteger-től a sárga **Outrigger** (1875) az osztrák Derby másodikja és a sötétsárga Cambuscan-tól a sárga **Szent Márton** (1878), és négy kancája, a pej Ostreger-től a pej **Harmat** (1872), a sötétsárga Cambuscan-tól a jegytelen, májsárga, oldalán és farán barnafoltos **Kincsem** (1874), a gesztenyepej Buccaneer-tól a pej **Becses** (1876) és a fekete Purdé-tól a barnapej **Honleány** (1882).

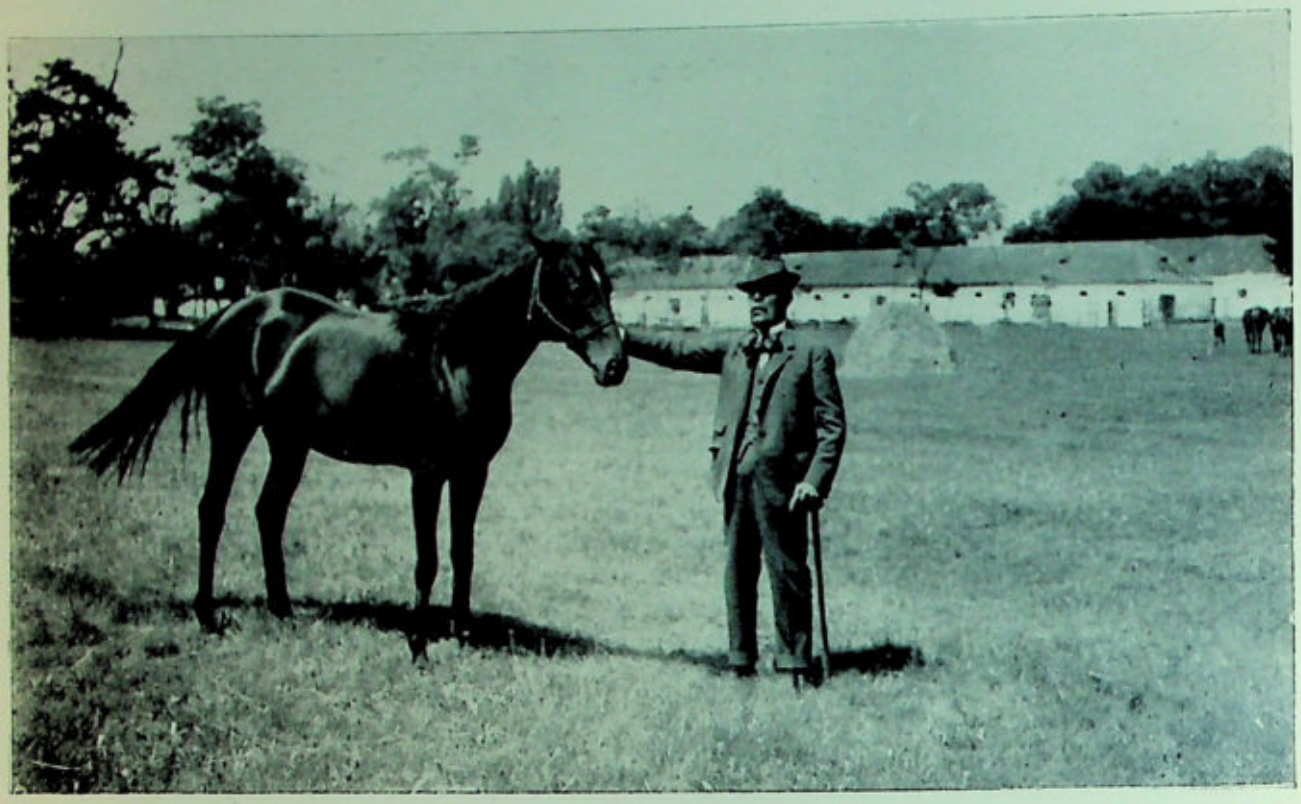
Harmat a Hazafit nyerte, s öt csikót adott, ménjei **Viadal** (1885), az Omnium és bécsi Citerium nyerője és **Pazar** (1887), kancái **Gyöngyvirág** (1879) a Zukunfts-Preis, Polgár-díj és Hazafi győztese, amely hétéves korában éppen ménesbe küldve kimúlt, **Drágám** (1884) a Prince of Wales-Handicap nyerője, amely három rossz mént hagyott maga után és a magyar és osztrák kancadíj győztese **Hősnő** (1888), ez tizenegy csikót hozott, ménjeiből a kétszer Cambuscan-versenyt nyerő **Nemes** (1900) és öccse **Hasznos** (1906), a Szent László- és Alagi-díj győztese, s az osztrák Derby harmadikja említendők, s ez utóbbi volt otthon Harmat vonalának végső sarjadéka.

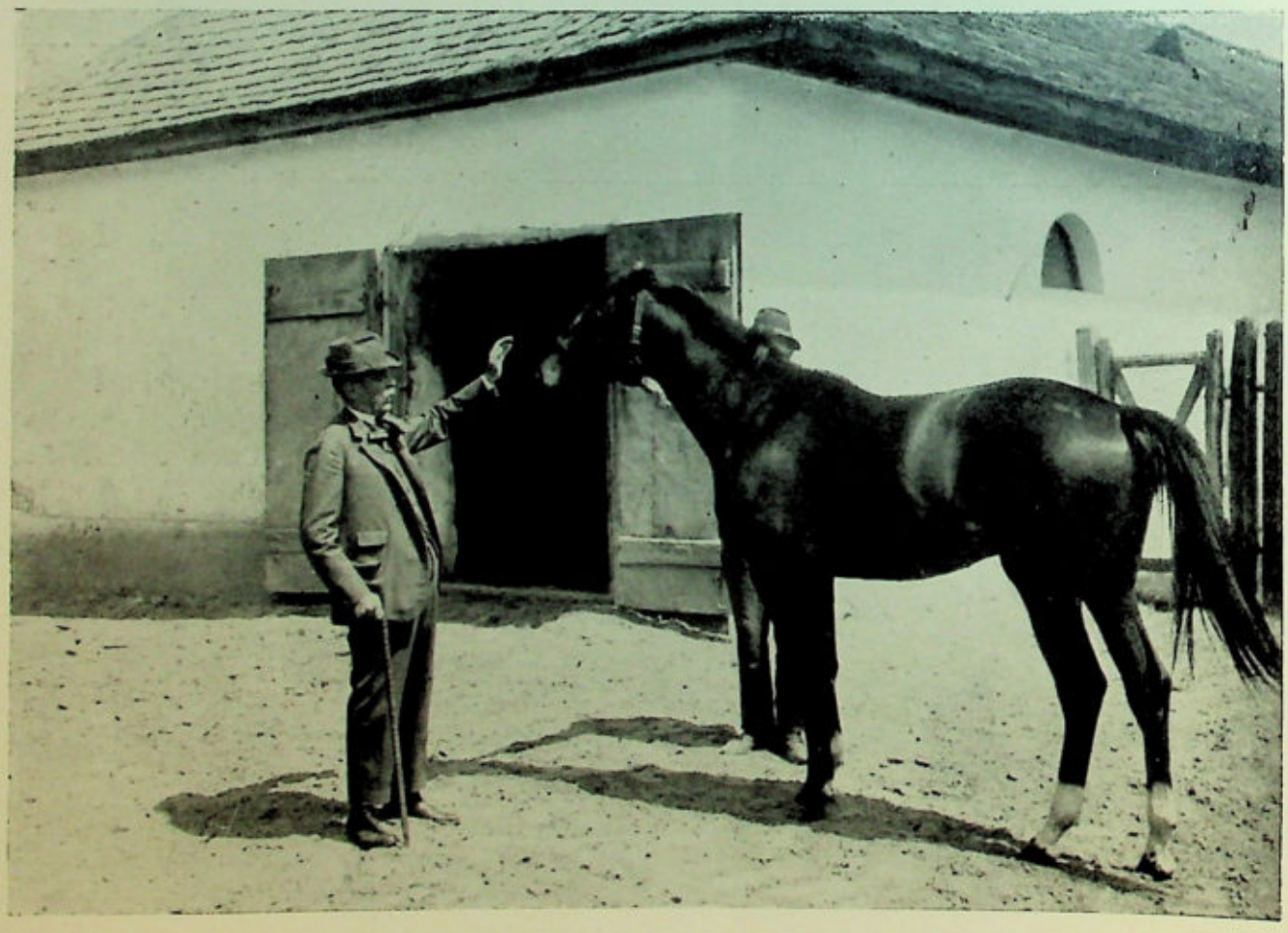
A tápiószentmártoni ménesistálló, ahol Kincsem meglátta a napvilágot.

A szentmártoni kifutó.

Blaskovich Aladár Dámával.

Blaskovich Aladár az 1 éves Csillaggal.

Hősnő leányai nem váltak be, nyert ugyan egyik közülök, **Lárma** (1895) nagy versenyt, a Kárpáti-díjat, de csikói rendre elhullottak.

Becses tizenegy csikót nevelt fel, ménjeiből **Harczos** (1882) a Csikó-versenyt, **Hűség** (1884) a Kincsem-Handicapot, **Virad** (1890) a bécsi Jubileumi-díjat szerezte meg, kancáiból pedig kettő **Csintalan** (1885) és **Menyecske** (1891) felvétetett a ménesbe.

Csintalan a Wenckheim-Emlékverseny nyerő **Kelet** (1894) és a Taurus-Handicapban győztes **Boldog** (1897) anyja, Menyecske fia volt a több értékes akadályversenyt nyerő **Avar** (1897).

Becses ágából Csintalan és Menyecske egy évjáratból való ivadékai **Bilincs** (1902), illetve **Bontó** (1902) voltak az utolsók.

Honleány otthon csakis méneket ellett, amelyek közül **Honfi** (1895) Németországba exportálva, ott holtversenyben megnyerte Baden-Badenben az Altes Badener Jagdrennen-t, majd elajándékozva a kanca Nagykirályhegyesre az unokaöccs Aladárnál, egy mént és három kancát hozott, az utóbbiakból az első **Hullám** (1898) volt, az Októberi Kanca-versenyben győztes **Hegyes** (1913) és **Villám** (1914) anyja, Hegyes Diószpusztán Horvát Ákos tulajdonaként soroztatott be.

Waternymph második leánya a világcsoda **Kincsem,** 1874. március 17-én látta meg a napvilágot és Tápió Szent Mártonban a mai napig eredeti állapotban fenntartott kifutókban és ménesistállóban lett felnevelve. Erre az istállóra Blaskovich Aladár egy Kincsem-et megörökítő táblát helyezett el azért, mert a közelben valaki a birtokát «Kincsem Pusztá»-nak nevezte el. Kincsem csak egy volt, Kincsempuszta is csak egy van, s mindkettővel Blaskovich Ernőt ajándékozta meg az Úr Isten.

Kincsem születésének dátuma kétségtelen, ez a dátum van rávésve a Kincsem-éremre is, a hely azonban nem egészen bizonyos, mert Waternymph, mint mindig, úgy ez évben is kisbéri ménnél volt és csikaját is Kisbéren elhette, ugyanis Szent Márton és akkori vasútállomása Alberti-Irsa, egy pár hetes csikónak lábon menve, de még szekérre téve is elég hosszú út, azonban ezt a feltevést alaposan megcáfolja a következő:

Emil Adam, aki a kancát sokszor festette és történetét ismerte, 1883-ban a traineréinek, Robert Hespnek egy Kincsemről festett képe fotográfiáját ajándékozta, s erre saját kezével írta reá: «geboren zu, Tápió Szent Márton», ha ez meg nem állt volna, úgy a mindent tudó és írásokra pedáns Hesp ezt Adammal bizonyára korrigáltatja.

A fotográfia Hesp leányának, Máriának, Mrs. Fred Milne-nek tulajdonában van Gödön.

A Kisbéren lévő magánkancák adatai ezekből az időkből, sajnos, elkallódtak, a Vadász és Versenylap 1874-es évfolyamának augusztus 15-i száma közli ugyan a szentmártoni elléseket, de a dátum és a hely megnevezése nélkül. A nevezett lap 1883-i évfolyamának 247-ik lapján az olvasható, hogy Kincsem ellési helye Kisbér, de tekintve azt a sok hamis adatot, amely a Vadász és Versenylapban előfordul, ezt sem szabad autentikusnak elfogadni.

Nagy emberek és nagy lovak körül is legendák keletkeznek. Waternymph 1873-ban állítólag Buccaneer-hoz lett volna beosztva, de véletlenségből a Cambuscan által kiszolgálandó kancák istállójába került, s így ez fedezte, mikor Blaskovich tudomására jött a dolog, iszonyú perpatvart csapott és a parancsnokot feljelentette, akit a Goodwood-Cup után azonban egy arany szivartárcával engesztelt meg.

Mindez csak mese, mert az egyetlen, amit Blaskovich Ernő írásban adott, az az, hogy miért küldte Waternymph-et 1873-ban Cambuscan-hoz, s ez a Vadász Versenylap 1910-es évfolyamában olvasható.

Megyei Könyvtár 164117 Szentendre

De a «Breeding» csakugyan «Lottery», s ezt mutatja az a véletlen is, aminek e tüneményes versenyló létét köszönhette.

Waternymph-et 1872-ben Buccaneer fedezte, de meddő maradván utána, tulajdonosa nem akarta egy Buccaneer-tóli esetleges újabb meddőségnek kitenni, s miután a kanca a másik jó ménnél Ostregernél már volt és 1872-ben csikót is hozott utána, 1873-ra a nemrég érkezett új stallionhoz, Cambuscan-hoz osztotta be.

Kincsem apját, a sötétsárga keményszájú Cambuscan-t (1861) 1872-ben 5500 guinea-ért vette meg Cavaliero. Évjáratában hemzsegtek a jók, a mén 2000 Guineasban második, a Derbyben negyedik, a St. Legerben harmadik volt. Egy nagy hibával bírt, mindkét, de különösen jobb első lába erősen hátrahajlott. Öregebb korában krónikus orrkifolyásban szenvedett és teljesen megvakult. 1882. július 14-én délután lövetett agyon Kisbéren, kiirtása előtt Lax bécsi szobrász lemintázta, ezüst szobra az Asszonyságok-díjának tisztelet-díját képezte 1883-ban. Nálunk 1874-től 1881-ig, nyolc évjáratában 46 mént és 52 kancát, összesen 98 ivadékot adott. A mén Newminster fia lévén, unokája volt a telivér legszebb példányának, a 64-szer futó és 51-szer győztes Bee's Wing-nek.

Kincsem veretlenül fejezve be mozgalmas pályáját, 1880. május 26-án Kisbéren felvette Verneuil-t, amely csak egyszer fedezte, ugyanezen a napon anyja, Waternymph Cambuscan-t fogadta el. Hogy korának két legjobbja Goodwood helyett itt találkozhatott, ez az akkori magyar tenyésztést kommentálja. A kanca Verneuil után meddő maradva, 1881-ben Buccaneer-t látogatta.

A goromba, abszolúte nem telivér típusú, nagyszerű bordázatú, remek hátú és óriási propelling power-rel b'ró, de az elejére rokkant és tisztátlan csánkú gesztenyepej Buccaneer, nemcsak a legjobb mén volt, amelyet hozzánk behoztak, de a legjobb, amelyet Angliából valaha is kivittek. Ivadékai, dacára annak, hogy csak három idényben fedezett odaát, mind az öt klasszikus versenyt megnyerték. Mind az öt klasszilus nyerőjét nemzeni, látszólag ez a teljesítmény nem olyan óriási, mert egy kiváló ménutód megnyerheti a 2000 Guineas-t, Derby-t és St. Leger-t és egy hasonló kanca pedig az 1000 Guineas-t és az Oaks-ot.

De hogy mégis mennyire az, kitűnik abból, hogy kívüle csak Emilius, Touchstone, Melbourne, Stockwell, Monarque, Adventurer, St. Simon és harmincöt éves szünet után Blandford ivadékainak sikerült hasonló. St. Simon egy talán soha nem ismétlődő seriest állított azzal, hogy 1900-as háromévesseivel mind az öt klasszikus nyerőit nemzette.

Buccaneer-ra már 1864-ben alkudtak, s hogy a következő évben megvásárolhatták, az csakis azért történt, mert az ez évi Oaks-nyerő és a St. Legerben a francia Gladiateur után második Regalia anyja, The Gem Kisbér tulajdonában volt és M. Jas. Cookson Buccaneer-ért, az ő általa Kisbérnek eladott The Gem-et kérte vissza kétéves kancacsikójával, Virginiá-val, tehát Regalia nővérével együtt és ezen felül 2600 font ráfizetést is kikötött, mindezekbe szó nélkül bele is mentek, annál is inkább, mivel Virginia nyomorék volt. Amikor a kultuszminiszter megtudta mibe került, így sóhajtott fel:

— Hány tanítót tudnék én ezen fizetni!

Mire Wenckheim Béla báró megjegyezte:

— Ha tud egy tanítót, aki minden reggel ötszáz forintot keres, akkor én is sajnálom az érte adott árat!

1868-ban Doncasterben a St. Leger után, amelyben négy Buccaneer indult, köztük a győztes Formosa, a második Paul Jones és a negyedik See Saw, «a nagy száműzöttért» a jelenlevő Mengen osztrák ezredesnek abban az időben hallatlan árat, 20,000 fontot ajánlottak és mikor ezt visszautasította, 6000 font évi bért három esztendőre.

Buccaneer eme formáját csakis Stockwell múlta felül, ugyanis az 1866-os Derbyben induló öt ivadéka közül Lord Lyon első, Savernake második és Rustic harmadik lett, nemkülönben Waxy, amely az 1813-as Oaks első három helyezettének az apja. Buccaneer Angliában 1864-től 1866-ig három évjáratában, 88, a belföldön 1867-től 1887-ig, 21 évjáratában 369, összesen 457 csikó apja volt.

Még 23 éves korában is olyan rosszindulatú volt, hogy a méreteit nem bírták levenni.

Kincsem 1881. december 31-én Alberti-Isáról az esti vonattal elindult Kisbérre, s bár már erősen vemhes volt, ellését csak napok múlva várták, azonban már másnap, 1882. január 1-én délután öt órakor Budán, a Kelenföldi pályaudvaron, a vasúti kocsiban, egy szép, erős, világospej kancát hozott Buccaneer után, s anyja és csikó folytatták útjokat és makk egészségesen érkeztek Kisbérre. A tulajdonos a hírt Pesten vette és Podmaniczky Géza báróval fiakkeren nyomban a helyszínre hajtatott. Tizenhét órán múlott csak, hogy a csikó a pályára alkalmatlan legyen, amely **Buda gyöngye,** két szóban írva, nevet kapva, 1885-ben Hamburgban csakugyan ennek bizonyult.

1883-ban Kincsem nem lett Kisbérre küldve, mert orrsipolya támadt, ami a Cambuscan öröksége lehetett, s így otthon január 4-én, kövéren és rengeteg tejjel bővelkedve szintén Buccaneer után pejkancát ellett, amely **Ollyan nincs** néven a Csikó-verseny és a St. Leger győztese lett.

A kanca betegsége miatt egyéves pihenőt kapott, s tulajdonosa úgy tervezte, hogyha kigyógyul, jövőre Angliába küldi Hampton-hoz vagy Graditzba The Palmer-hez. A fistula azonban nem akart javulni, s ezért őszkor Kozma Ferenc tanácsára, hogy hegyi levegőn lehessen, mint 1873-ban Bois Roussel, a fogarasi állami ménesbe szállíttatott, ahol minden lehetőt elkövettek érte, még külön istállót is kapott. A remélt gyógyulás azonban itt sem következett be, s így 1884. március első napjaiban a mezőhegyesi állatorvos megoperálta. A trepanatio folyamán az orrcsontban megtalálták azt a fistulát, amely a periodikus orrfolyást okozta. A betegség fészke a kanca gyomorüregében rejlett és azáltal állhatott elő, hogy az orr- és homlokcsont valamely külső erőművi hatás által fellazíttatott.

Ezután Kincsem Kisbérre ment, ahol megint Buccaneer fedezte. 1885. március 14-én jött a világra e párosításból **Talpra Magyar,** egy pejmén, az Asszonyságok-díjának nyerője, ennél többre a mén azért nem vihette, mert roarer lett, ami az anyja iménti orrfistulájának tulajdonítható, lévén orr és gége szoros összefüggésben.

1886. február havában, és pedig mint Talpra Magyar elléséből és az 1886-os fedezésből kiszámítható, február utolsó napjaiban Kincsem Kisbéren Doncaster után sárga mént ellett, amely már születésekor 112 cm magas volt, de az erős csikó nem viselte meg túlságosan. A mén mint **Kincsőr** a Polgár-díj, Cambuscan és Buccaneer-verseny nyerője, s az osztrák Derby másodikja lett.

1886. március 7-én ismét Doncaster fedezte Kincsem-et, s a csikó, egy sárga kanca, napra, 1887. február 6-án jött a világra, s **Kincs** nevet kapott, de a pályán akcidens miatt meg nem jelenhetett.

Kincsem ezen ellése után, március közepe előtt megbetegedett, négy napig tüdőlobos volt, amihez bélgörcsök járultak, s egy szerdáról csütörtökre virradó hajnalon, március 17-én, éppen tizennegyedik születésnapján, «a kór legyőzte a legyőzhetlent».

Cadavere Kisbérről felbontatlanul Budapestre az Állatorvosi Akadémiába küldetett, a boncolásnál konstatáltatott, hogy a korai véget bélhűdés okozta, amely érdugulás miatt következett be, az előbélfodor artériáján diónagyságú, zacskóalakú tágulás képződött s az alsó hurkabél artériáját teljesen eldugulva találták aludt vérrel. Csontváza összeállíttatott s az Állatorvosi Akadémián helyeztetett el, s mai napig a Rottenbiller-

utcában őriztetik. 1900-ban Párizsban a világkiállításon közszemlére volt téve, az, amit mondanak, hogy páratlan mellkasából, a torpedóból, copia lenne a Natural History Museum-ban, South Kensington-ban, Londonban, nem felel meg a valóságnak.

Patái vázáról levétettek s hamutartókká remekbe kikészítettek, felső peremük vékony ezüst lemezzel boríttatott, amelybe neve vésettetett, közülük hármat tulajdonosa elajándékozott, Miklós bátyja, legjobb barátja, Károlyi Pista gróf és még valaki, aki maradjon névtelen, kapták ezeket emlékül, egyet magának tartott meg, amelyet a lovai által nyert összes tiszteletdíjaival együtt unokaöccsére, Aladárra hagyott, s ettől ennek unokaöccse, Ernő örökölte.

Kincsem lemérésénél kiderült alkatának abszolút tökéletessége. Egészen olyan volt, mint ahogy azt a teoria előírja.

Lapocka, alkar, konc és combcsontja teljesen egyforma hosszúságúnak, 40 cm-nek találtatott. Egyforma, 64 cm a mérete a feje és nyaka hosszának, a nyaka legszélesebb részének, lapockája hosszának, s a csípője és ülgumója közti távolságnak. Övmérete a lapockák mögött ugyanannyi, 192 cm, mint a hosszúsága a vállszögtől az ülgumóig, s ez a távolság pontosan háromszor akkora, mint a fej vagy a nyak, vagy a lapocka hossza.

Méretei négyéves korában:

Fej hossza	60	cm
Nyaka legszélesebb helyén	50	«
Testhossz tarkótól farktőig	216	«
Magassága a marnál	165	«
Hosszúsága a vállszögtől az ülgumóig	170	«
Csípő és ülgumó közti távolság	68	«
Lapocka hossza	60	«
Alkarszélesség könyöktájon	20	«
Fölkar hossza	40	«
Alkarszélesség középen	17	«
Lábtőszélesség oldalt	10	«
Konc hossza	55	«
Comb hossza	55	«
Combszélesség fent	35	«
Combszélesség középen	16	«
Csánkszélesség oldalt	16	«

Méretei kimúlása után tizennégy éves korában:

Fej hossza	64	cm
Homlokszélesség a szemboltoknál	20	«
Nyak hossza	64	«
Nyaka legszélesebb helyén	64	«
Mar hossza	36	«
Hát hossza	38	«
Ágyék hossza	14	«
Far hossza	50	«
Testhossz tarkótól farktőig	202	«
Magasság a marnál	175	«
Magasság a farnál	177	«
Övméret a lapockák mögött	192	«
Hosszúság a vállszögtől az ülgumóig	192	«
Oldalak hossza a könyöktől az utolsó borda közepéig	90	«
Csípő és ülgumó közti távolság	64	«
Lapocka hossza	64	«

Fölkar hossza	42 cm
Alkar hossza	45 «
Alkarszélesség könyöktájon	20 «
Alkarszélesség középen	18 «
Alkarszélesség lábtő felett	11.5 «
Lábtőszélesség oldalt	12 «
Lábtőszélesség elől	12.5 «
Szár hossza elől	26 «
Csűd hossza elől	10 «
Hajtóinak szárcsonttóli távolsága elől	4 «
Hajtóinak szárcsonttóli távolsága hátul	3.5 «
Konc hossza	52 «
Comb hossza	52 «
Combszélesség fent	36 «
Combszélesség középen	16 «
Combszélesség lent a sarok felett	18 «
Csánk szélesség oldalt	20 «
Szár hossza hátul	30 «
Csűd hossza hátul	10 «
Bokaszélesség oldalt elől	8 «
Bokaszélesség oldalt hátul	9.5 «

(Kovácsy—Monostori)

Koponya méretei:

Az egész fej hossza	61 cm
A falcsont dombok közti haránt átméret	10.3 «
A járomívek közti haránt átméret	20 «
Az arclécek közti haránt átméret	19 «
Az I. praemolarisok közti haránt átméret	10.2 «
A halántéki csecsnyúlványok közti haránt átméret	12.8 «
A tarkó szélessége	6 «
A mellső zápfogsor hosszmérete	18 «
A hátsó zápfogsor hosszmérete	18 «
A szájpad hosszmérete	28 «
Az áll közötti csontok szélessége	7.2 «

Koponyaüreg méretei:

Átméret a járomív tövében (distancia interzygom)	12 cm
Átméret torkolatlyuk és linea semicirc-anter közepe között	10 «
Átméret a rostalyuk és bütyöklyuk között	13.5 «

(Dr. Nádaskay Béla.)

Csontvázának méretei:

Fej hossza	60 cm
Szemboltok közti távolság	19 «
Nyakcsigolyák hossza 1—7	65 «
Marcsigolyák hossza 1—12	63 «
Hátcsigolyák hossza 1—6	27 «
Ágyékcsigolyák hossza 1—6	32 «
Keresztcsont hossza	22 «
Gerinc hossza az első hátcsigolyától az utolsó keresztcsigolyáig	145 «
Első borda hossza	24 «
Negyedik borda hossza	40 «
Nyolcadik borda hossza	59 «

Tizedik borda hossza	63 cm
Tizenkettedik borda hossza	49 «
Tizenhatodik borda hossza	49 «
Tizennyolcadik borda hossza	36 «
Az első bordák egymástóli távolsága	10 «
Utolsó állbordák egymástóli távolsága	63 «
Oldalak hossza az első és tizennyolcadik bordák között	96 «
Mar és lapátos porc közti távolság*	88 «
Csípők és utolsó borda közti távolság	25 «
Csípők egymástóli távolsága	54 «
Csípők és ülgumók közti távolság	51 «
Ülgumók egymástóli távolsága	25 «
Koncizületek egymástóli távolsága*	46.5 «
Vállszögletek egymástóli távolsága*	35 «
Lapockacsont hossza porc nélkül	40 «
Lapockacsont szélessége fent	20 «
Lapockacsont szélessége lent	12 «
Fölkarcsont hossza	33.5 «
Könyökcsont hossza	13.5 «
Alkarcsont hossza	40 «
Lábtőcsontok mérete függélyesen	5 «
Lábtőcsontok mérete vízszintesen	8.5 «
Mellső szárcsont hossza	26 «
Hátsó szárcsont hossza	31 «
Mellső csűdcsont hossza	9 «
Hátsó csűdcsont hossza	9.5 «
Mellső pártacsont hossza	4 «
Hátsó pártacsont hossza	4 «
Konccsont hossza	40 «
Combcsont hossza	40 «
Csánk csontsora függélyesen	9 «
Csánk csontsora vízszintesen	9 «
Sarokcsont hossza	14 «
Vázmagasság elől*	162 «
Vázmagasság középen*	150 «
Vázmagasság hátul	154 «

Csillaggal jelöltek botmértékkel, a többi szalaggal mérve.

(Kovácsy—Monostori.)

S most néhány szót Kincsem származásáról.

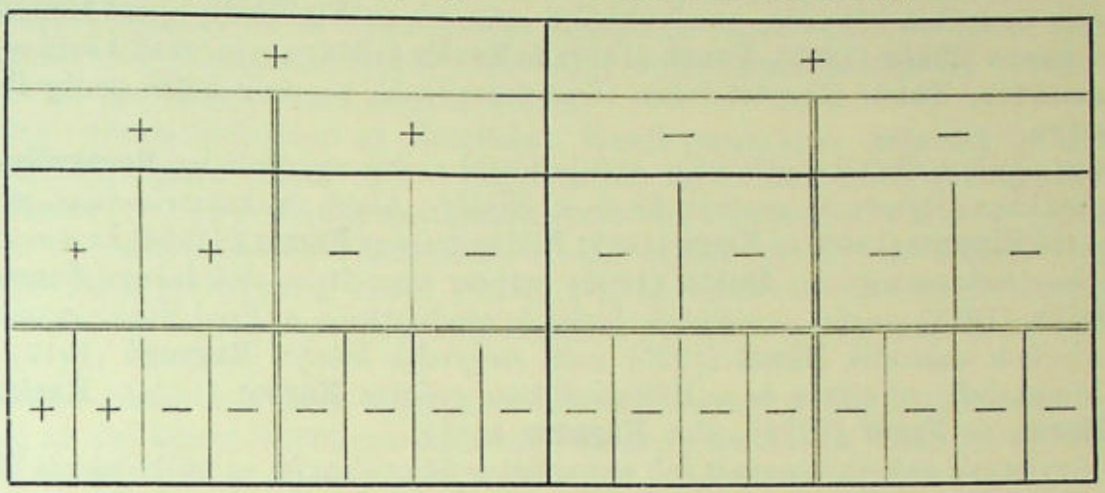
A ló pedigreeje két részre oszlik, a fontos rész benne a **származás,** tehát azok az ősök, amelyek az ivadékot testről testre, a nemzés és fogamzás közvetlen aktusával hozták létre, tehát az apa és az anya, az anya apja és anyja, vagyis az anyai nagyanya, ennek apja és anyja, vagyis az anyai dédanya, ennek apja és anyja, vagyis az anyai ősnanya és így tovább, minden egyébb, ami a pedigreeben ezeken kívül még bennfoglaltatik, az csak **genealógia.**

Minden generációban csak két tényleges ős van, a többiek csak papiroson ősök, az anyai vonal az, ami az ivadékot a Teremtés kezdetéig visszavezeti, az apai vonal nem is vonal, hanem egy parányi pont, de örökéletű lehet az apa akkor, ha a leányaiban a pedigree baloldalára kerül.

Mindezt szavakkal még eddig senki elő nem adta, de igenis réges-régtől előadják a méneskönyvek, amelyek a kancák felsorolásánál a származást, csakis a tényleges ősöket

közlik. Ennélfogva klasszis bármilyen anyából jöhet, mert az anyai vonal, a baloldal, egynek a kivételével, az ivadék összes őseit tartalmazza és azok között okvetlen számos jó is akad, míg ellenben az apának magának kell jónak lennie, hogy jót produkálhasson.

A származást, a tényleges ősöket plusszal, a genealógiát, a papiros ősöket mínusszal jelölve, ezek egy négygenerációs pedigreetáblázaton a következőleg mutathatók be:

+ + + +

a Henckel-Emlékverseny, Nemzeti-Hazafi- és osztrák Kanca-díj győztes **Víglány** (1900) és a Trial Stakes és Nemzeti-Hazafi-nyerő **Dicső** (1906) anyja lett, ez utolsót, amely négyéves korában kimúlt, huszonnégy éves korában hozta.

A Budagyöngyékből Szemrevaló Pettendre, Luczenbacher Miklóshoz került, a többi négy otthon lett besorozva.

Kényes öt csikó, két mén, amelyekből a második az Elnöki díj-nyerő **Gonosz** (1895) és három kanca **Tükör** (1893), **Vonzó** (1897) és **Kevély** (1898) anyja, ezek közül egyik sem lett visszatartva, Tükör Gáspárteleken Geist Gáspárnál, a másik kettő pedig Pettenden lett beosztva.

Furcsa nyolc csikót hozott, négy ménje közül csakis egy vált be, **Beregvölgy** (1900), de ez kapitálisan, nyerte az osztrák Derbyt, Király-, Alagi- és Ausztria-díjat, négy kancájából kettő **Virgonc** (1895) és **Kezes** (1897) Pettendre, egy **Farsang** (1896) Jászmonostorra, Fáy Bélához származott el, **Rubin** (1902) otthon maradt, s első leánya **Szememfénye** (1909) **Dajka** (1918) anyja, amelynek legjobb produktuma a Trial Stakes-győztes és a bécsi Derbyben második **Bánat** (1925) volt, negyedik leánya **Ragyogó** (1917) pedig a bécsi Jubileumi-díj nyertese és a Rákosi-díjban győztes **Kardos** (1924), **Káplár** (1931) később **Moran** és **Vezér** (1932) alias **Ragazzo** anyja.

Tápiógyöngye öt csikót nevelt fel, egy mént és négy kancát, ez utóbbiakból **Hű** (1899) Oroszországba exportáltatott, **Dalloslány** (1900) Öreglakon Jankovich Bésán Gyulánál, **Búzakalász** (1903) Pettenden, **Majális** (1905) Pervaton Egyedi Lajos tulajdonaként soroztatott be.

Víglány hét csikót adott, öt mént és két kancát, mind a két kanca **Nagyszerű** (1909) és **Vilma** (1916) otthon tartatott vissza.

Nagyszerű leányai közül **Nyalka** (1917) a St. Legerben harmadik, **Kuruc** (1929) s ugyancsak ebben második és Lovaregyleti-díj nyerő **Vulkán** (1930), az otthon beosztott kanca **Viola** (1931) és a pusztaecsegi társulat ménesében később Kisbéren elhelyezett **Kormos** (1925) anyja, az új Magyar Kanca-díj győztese **Sajgó** pedig (1920), **Dáma** (1928), a Károlyi Emlékverseny nyerő **Csapodár** (1930), **Margit** (1932) és szintén othon tartott **Juno** (1935) felnevelője, míg **Becses** (1925) a Jankovich Emlékversenyben győztes **Honvéd** (1930) anyja.

Vilma ménjeiből **Bunkó** (1925) a háromévesek részére kiírt Kettős Ivadékversenyt, **Lámpás** (1931) a Wenckheim Memorialt nyerte és a rendkívüli sebes **Bársony** (1964) a Budapesti-díjban győzött, leányai közül az iker **Iker** (1938) otthon, **Csóré** (1924) pedig Pusztaecsegen soroztatott be.

Ollyan nincs, Kincsem második leánya, hét csikót hozott, három ménje volt, a korán kimúlt **Kelet** (1892), **Döntnök** (1898) és a Király- és Ausztria-díjban győztes, s a Royal Hunt Cup-ban második és a Kempton Park Great Jubilee-ban harmadik **Hazafi** (1899) és négy kancája, amelyek közül **Öröm** (1895) kimúlt, **Szende** (1889) Lengyeltótiba Zichy Béla grófhoz, **Felleg** (1896) Jászmonostorra jutott, **Éljen** (1902) otthon maradt, s három mént és ugyanannyi kancát nevelt fel.

Éljen leányaiból **Párja nincs** (1907) Tordasra került, **Pompás** (1914) az oláh invázió-nak esett áldozatul, **Szattyán** (1918) pedig Szent Mártonban hét mén, köztük a Nemzeti-Hazafit holtversenyben nyerő **Pajzán** (1925), a Jankovich Emlékverseny győztes **Szikra** (1927) és a Rákosi-díj nyerő **Czímer** (1933) és négy kanca anyja lett, amelyek közül **Bogáncs** (1937) utolsó hajtása szülőföldjén Ollyan nincs vonalának.

A harmadik Kincsem, Kincs, egy mén, **Remek** (1897) és négy kanca, a magyar Kanca-díjban harmadik **Aranyvirág** (1892), az ugyanebben győztes **Napfény** (1896), s

ugyancsak ebben harmadik **Lepke** (1898) és ugyanebben második és Trial Stakes nyerő **Csókos asszony** (1899) felnevelője, s ezek mind a négyen otthon vitték tovább a vért.

Aranyvirág négy mén, köztük a Wenckheim Emlékverseny nyerő **Divat** (1901) és négy kanca anyja, ez utóbbiakból **Lagzi** (1899) Németországba, **Bárány** (1900) Oroszországba exportáltatott, **No de ilyent** (1908) Szunyogh Gáspár tulajdonában, Szende fia Scoronconcolo után Kincsecske (1913) felnevelője volt, **Gyere be rózsám** (1902) otthon soroztatott be, de érdemes nem maradt utána.

Napfény három ménjéből az Esterházy Emlékversenyben második, s a Királydíjban harmadik **Figaro** (1908) volt a legjobb, leányaiból **Selyemrét** (1903) a sütvényi kincstári, **Pipere** (1906) a pettendi, majd tordasi ménesbe vétetett fel, a Király- és Királynédíj, magyar és osztrák Kanca-díj, Nemzeti-Hazafi és holtversenyben Kozma Emlékverseny győztes **Miczi** (1910) pedig korán kimúlt, s az utána árván maradt **Árvácska** (1918) csak egy csikót, egy kancát hozott, amely **Kontyos** (1923) nevet kapott, de szintén fiatalon pusztult el.

Lepke mindössze egy mén anya lett, Csókos asszony pedig két kancát hagyott, amelyekből az első **Dáma** (1906) mindig meddő maradt, a második **Viola** (1911) az oláhok által hurcoltatott el, s így Kincs vonala már régen kiveszett Szent Mártonban.

Az oláh rablóhorda 1919 Augusztus 2-án érte el Szent Mártont, a ménest ötven martalóc két kis ágyúval és egy gépfegyverrel körülvette, s oda behatolva vitt, amit látott. Kilenc kanca, az importált Mathilde és leánya Csalfa, a szegény öreg Rubin, amely mikor az oláh felnyergelte, földhöz vágta magát, Csillag, Mariska, Pompás, Szememfénye, Viola és Virág hajtatott el.

Állítólag hat ott veszett az úton, s csak három érte el Oláhországot, s e három papírjaiért még alkudozni próbáltak, de ezeket nem kapták meg soha. «Die Rumänen», mondta Bismarck, «sind keine Nation, sie sind ein Beruf!»

Mag csak úgy maradt, hogy Víglány és Nagyszerű a commune miatt még nem jöhettek haza, Szerény, Vilma, Nyalka és Ragyogó pedig az olasz protektorátus alatt álló Tatán voltak trainingben.

A ménes 23 lovával a következő 35 klasszikus futást nyerte :*

Nemzeti díj :	**Nemzeti-Hazafi díj :**	**Hazafi díj :**	**Kancza-díj :**
1874 Lady Patroness	1889 Uram Bátyám	1875 Harmat	1891 Hősnő
1877 Kincsem	1903 Víglány	1877 Kincsem	1899 Napfény
	1909 Dicső	1882 Gyöngyvirág	1913 Miczi
	1913 Miczi		
	1919 Basa		
	1928 Pajzán		

Oesterr. Derby :	**Trial Stakes :**	**Magy. St. Leger :**	**Oesterr. Stutenpreis :**
1874 Lady Patroness	1874 Lady Patroness	1876 Miczi	1891 Hősnő
1877 Kincsem	1876 Hirnök	1877 Kincsem	1903 Víglány
1903 Beregvölgy	1877 Kincsem	1884 Pásztor	1913 Miczi
	1888 Zsarnok	1886 Ollyan nincs	
	1902 Csókosasszony		
	1909 Dicső		
	1928 Bánat		

Magy. Kanca-díj :

1923 Sajgó

* E versenyek alapitási sorrendjükben következnek.

Külföldön:

Union-Rennen:
1884 Czímer

Norddeutsches Derby:
1885 Buda gyöngye
1889 Uram bátyám

A szentmártoniakból az alábbi 35 nagy díj nyerője származik:

Belföldön:

Alagi-díj:
1903 Beregvölgy
1909 Hasznos
1919 Basa

Bürger-Preis:
1872 Grollo
1873 Cromwell

Preis der Stadt Wien:
1886 Hetyke

Első oszt. Állam-díj:
1877 Hírnök
1878 Kincsem
1879 Kincsem

10.000 frcos Állam-díj:
1893 Primás

Staatspr. erster Cl.:
1877 Kincsem
1878 Kincsem
1879 Kincsem
1884 Pásztor
1886 Pajzán

20.000 Kr. Staatspreis:
1894 Virad
1905 Nemes

Cambuscan-Rennen:
1882 Bizarr
1887 Pajzán
1889 Kincs-őr
1903 Nemes
1906 Nemes

Buccaneer Rennen:
1884 Czímer
1889 Kincs-őr

Wenckheim Memorial:
1884 Vitéz
1888 Viadal
1899 Kelet
1902 Hazafi
1904 Divat
1932 Kuruc
1934 Lámpás

Lovaregyleti-díj:
1892 Primás
1893 Primás
1935 Vulkán

Jubiläums-Preis:
1893 Virad
1920 Ragyogó

Szent István-díj:
1920 Basa

Király-díj:
1902 Hazafi
1903 Beregvölgy
1914 Miczi

Erzsébet Királyné-díj:
1913 Miczi

Kárpáti-díj:
1898 Lárma

Kozma Emlékverseny:
1913 Miczi

Austria-Preis:
1902 Beregvölgy
1903 Hazafi

Budapesti-díj:
1938 Bársony

Polgár-díj:
1876 Kincsem
1878 Purdé
1881 Gyöngyvirág
1883 Pásztor
1888 Kincs-őr

Csikóverseny:
1884 Harczos
1885 Ollyan nincs

Szent László-díj:
1908 Hasznos

Omnium:
1887 Viadal

Wiener Criterium:
1887 Viadal

Henckel Memorial:
1902 Víglány

Károlyi Memorial:
1932 Csapodár

Baltazzi Memorial:
1918 Basa

Külföldön:

Grosser Preis von Baden:
1877 Kincsem
1878 Kincsem
1879 Kincsem

Silberner Schild:
1879 Kincsem

Grosser Preis von Hannover:
1877 Kincsem

Renard Rennen:
1877 Kincsem
1886 Pajzán

Goodwood Cup:
1878 Kincsem

Gr. Prix de Deauville:
1878 Kincsem

Hamburger Criterium:
1876 Kincsem

Zukunfts-Preis:
1876 Kincsem
1881 Gyöngyvirág

Klasszikus győzelmek tekintetében, ha a ménes kirablása előtti időponttal, 1918-cal zárjuk az eredményeket, Szent Mártont egyedül a tömeget tenyésztő Kisbér múlta felül, amely addig 44 ilyen győztest nevelt.

A tiszteletdíjak kollekciója huszonhat darabból áll, megvan benne az 1878-as Goodwood Cup-é, az 1886-os Preis der Stadt Wien-é, az 1913-as Erzsébet Királyné-díjé, az 1933-as Elnökidíjé, az 1938-as Budapesti-díjé, az 1872-es és 1873-as Bürger Preis-é, az 1874-es és 1877-es Nemzeti ezüstserlege és az 1892-es, 1893-as és 1935-ös Lovaregyletidíjé, a Nagybadeni-díj aranykupája 1877, 1878 és 1879-ből, a Király-díjé 1896, 1902, 1903 és 1914-ből. Az Asszonyságok-díjáé szintén négy ízben 1865-ben Lucknow, 1884-ben Vitéz, 1888-ban Talpra Magyar és 1894-ben Virad által szereztetett meg, a győztes lovasok Szapáry Iván gróf, Söllinger Rezső, Baltazzi Hector és Károlyi Gyula gróf voltak.

Ma már csak három van meg ezekből, ugyanis kettő ugyanaz lévén, a duplumot Aladár a magyar versenyzés százados évfordulójót 1927. június 6-án ünneplő káposztásmegyeri meeting Évszázados Emlékversenye tenyésztői tiszteletdíjául ajánlotta fel, amely futás nyerőjét Springer Gusztáv báró örökösei nevelték.

A Debreceni akadályverseny tiszteletdíját, Semsey Lajos hatalmas ezüstkulacsát, 1864-ben Lucknow Szapáry István gróffal, az 1867-es koronozási akadályverseny tiszteletdíját, Nefelejts tulajdonosával, Blaskovich Ernővel nyergében nyerte meg, de e páratlan gyüjteményében is, melyhez hasonló a kontinensen, ha még ugyan egy kézen van, csak a Henckel grófoknak lehet, a legkedvesebb emlék valamennyi között az 1876-os Toronyverseny-díja, amelyet Erzsébet királyné ajándékozott, s amelyben Gyönyörű-t Beniczky Gábor vezette győzelemre.

A fentieken kívül van még egy kisebb ezüstserleg, amelyet Volat szerzett 1867-ben Kassán.

Az Ernő által nyert tiszteletdíjak mind a budapesti Kincsem-palotában vannak, míg Aladár szerzeményei Szent Mártonban.

1892-ben a Lovar Egylet elnöke, Batthyány Elemér gróf három szép tiszteletdíjat vásárolt Londonban, s bemutatásukkor ezek annyira megtetszettek Blaskovichnak, hogy így kiáltott fel: «Bárcsak egyet is megnyernék közülök!» és — megnyerte mind a hármat, két évben egymásután 1892 és 1893-ban a Lovaregyletit és 1894-ben az Asszonyságokét.

Aki jókból nevel, az nem nevel csakis magának. Így volt ez Szent Márton uránál is, amik neki meg nem feleltek, s amiken túladott, azokból is éppen úgy kitört a vér, mint az otthon nagyrabecsültekből.

Viola leánya Olga Tüskén a Trial Stakes nyerő **Remember** (1883), Gipsy Girl leánya Miczi Graditzban **Milchmädchen** (1884) felnevelője, melynek egyik ivadéka a Henckel-Emlékversenyben győztes **Milchman** (1891), Louise Bonne unokája Ragyogó Tordason **Rache** (1894), s a Marchfeldi-díj nyerője **Rabulist** (1901), Honleány unokája Hegyes, Diós pusztán **Hajnal** (1927), s ez ugyanott a Szent István-díj győztes **Hős** (1935) és a Szent László-díj nyerő **Hiu** (1936) anyja lett.

Kincsem 15 kanca unokája közül 3, s 25 kanca dédunokájából 16 került idegen kezekbe. Budagyöngye leánya Szemrevaló Pettenden **Szegfü** (1905), ez Dobozon Wenckheim Dénes grófnál **Szivárvány** (1911) s ez Ászáron Schwarzenberg Alajos hercegnél a Lovaregyleti-díj győztes **Bäby** (1926) viselője volt.*

Az elszármazott Buda gyöngye unokák közül Virgonc, Vonzó, Kevély és Buzakalász Pettenden, Tükör pedig Gáspárteleken a budapesti Állam-díj nyerő **Papucshős** (1906) által mutatták meg, hogy értékesek.

* A Nádasdy méneskönyv kitétele.

Virgonc leánya **Virradó** (1910), **Virginie** (1915) és **Vigyorgó** (1922) anyja, az elsőtől való a Szent István-díjban győztes **Levine** (1926), a másodiktól, amely Dobozon soroztatott be, az Esterházy Emlékverseny nyerője **Vindobona** (1929) és **Melvyn** (1936), amely a Kozma és Széchenyi Emlékversenyben és az új Magyar Kancadíjban ment át elsőnek a célon.

Vonzó tíz csikót adott, fia **Morpeth** (1903) megnyerte az osztrák Derbyt és a St. Legert, egyik leánya **Vosges** (1904) pedig a magyar Derby-győztes **Vatinus** (1918) anyja lett.

Kevély fia **Styrian** (1904) az osztrák Derby és Esterházy Memorial nyerője.

Buzakalász egyik leánya **Családi kincs** (1911) a Jankovich Emlékversenyt nyerő **Malweib** (1921) felnevelője, másik leánya **Buza kincse** (1917) Olaszországba jutva, ott a Derby Reale-győztes **Oberon** (1928) viselője volt.

A szintén Buda gyöngye unoka Farsang Jászmonostoron a Trial Stakes és Királynédíj nyerő, s az osztrák Derbyben második **Keringő** (1901), **Bálkirályné** (1900) és **Badáros** (1905) felnevelője volt.

Bálkirályné Német, majd Oroszországba, s végül Angliába jutott, ahol **Ukraine** (1909) anyja lett, amely Mentmore-ban Lord Rosebery-nél **Crimea** (1915) felnevelője volt, s ennek franciaországi leánya, a francia St. Leger, hivatalos nevén Prix Royal Oak-győztes, s a Grand Prix-ben kétfejnyire a nyerőtől harmadik **Calandria** (1926).

Bálkirályné is a decadens Kincsem-ek számát növeli, ha nem vitetik külföldre, bár ő maga rossz méntől Jack O'Lantern-től való volt, s anyját sem nemzette éppen jó, mert Dunure nem volt az, a három ezt követő generáció azonban jeles apák, Cicero, Beppo és Kircubbin segítségével a vért ismét kihozhatta.

Badáros leánya **Babér** (1912) Kisteleken, ahová Fáy Béla jászmonostori kancatelepét áthelyezte, a Királyné-díj nyerő **Bánát** (1921) anyja lett. Buda gyöngye utolsó kancaunokája Vilma volt, s ennek leánya Csóré Pusztaecsegen a kétévesek Kettős Ivadékversenyét nyerő **Csaba** (1934) felnevelője, a Buda gyöngye dédunoka Nyalka leánya Kormos pedig ugyanott a Szent István-díj győztes **Szajkó** (1936) viselője.

Ollyan nincs nagy és sikeres vonalát leánya Szende tartja fenn, amely a Kincsemekből legelsőnek lett hűtelen szülőföldjéhez, s idegenbe tévedve hatalmas családot alapított. Zichy Béla gróf volt az első, aki a Kincsem-ek jövendő értékét előrelátva, nagyon kívánt egyet az unokáiból, s Blaskovich óhajtását szívesen teljesítette, s 1891-ben kétéves korában oda adta neki 800 forintért a még nem is átlag kinézésű, pályára nem hozható Szendé-t, a kanca Lengyeltótiban tizenkét csikót, öt mént és hét kancát hozott.

Zichy jó ideig felhagyva a versenyzéssel, Szende valamennyi csikóját, kivéve a két utolsót, árverésre küldette.

Ménjeiből felemlítendők a Trial Stakes-et holtversenyben nyerő **Szentencia** (1894) és **Semper idem** (1897), leányai közül **Tempete** (1896), melyet Lubomirski László herceg vett meg árverésen 2050 forintért, ennek orosz-lengyelországi ménesében Widzów-ban a varsói Derby-győztes **Grom** (1903), a nagy badeni díj nyerő és a Doncaster St. Legerben is résztvevő **Ksiaze pan** (1907), s a newmarketi Soltykoff Stakes és a harmbugi Jubileumi-díj győztes **Lom** (1909) viselője volt.

Tempete harmadik leánya **Izbica** (1905) a St. Leger, nagy badeni-díj, Lovaregyletidíj és Henckel-Emlékverseny nyerő, s az osztrák és német Derbyben második **Mosci Ksiaze** (1910) anyja, míg hatodik leánya **Orsza** (1912), **Winnica** (1918) anyja, amely Németországban a Fürstenberg-verseny, nagy badeni díj és St. Leger-győztes **Wahnfried** (1933) felnevelője volt.

A nagy badeni díjat nemcsak Kincsem nyerte meg háromszor, hanem abban három

dédunokája is győzött. Szende többi leányai közül a 6700 koronáért eladott **Szemérmes** (1900) az öreglaki ménesben **Szerencse** (1916) anyja volt, amely Romániába, de úgy látszik legitim úton jutva, **Satrap** (1926) ottani Derby-nyerőt hozta.

Szalonka (1903), Tempéte nővére, csak 1700 koronájába került Egyedi Lajosnak, leánya a tizenkét csikót ellő **Robinette** (1908) legjobb produktama, az 1905-ös osztrák Derby győztesének és másodikjának, a két unokatestvérnek, Patience és King Rob-nak crossából létrehozott, Széchenyi-Emlékverseny, osztrák és új Magyar Kanca-díj, Királyné- és Lovaregyleti-díj győztes **Parola** (1924), amely Németországba exportáltatott.

A 6600 koronáért gazdát cserélt **Sesesusa** (1906) Lesváron Springer Gusztáv bárónál négyéves korában **Sundabunda** (1910), s ez ugyanott szintén mint négyéves, **Susanna** (1914), s ez Dióspusztán Horvát Ákos tulajdonaként a Károlyi Emlékverseny és három évben egymásután Austria-díj nyerő **Siker** (1928) anyja lett.

Susanna első leánya **Susa** (1922) Németországba kivive ott **Guttem** (1931) felnevelője volt, amely a Dán Derbyben disqualifikáltatott.

Az otthon Tótiban maradt **Semper parata** (1907) szülőföldjén **Szende II.** (1912), s ez ugyanott a Lovaregyleti-díjban győztes **Lavender scent** (1927) viselője volt.

A szintén Tótiban besorozott **Ruby Ray** (1908) leánya **Ruma** (1919) a Szent István-díj nyerő **Rum** (1925) és **Rendek** (1926) anyja, amely a somlói ménesben a magyar Derby, Nemzeti Hazafi- és Királyné-díj győztes **Kamarás** (1938) viselője lett, Ruby Ray utolsó ivadéka a Jankovich Emlékversenyben győztes **Borby** (1923) volt, amelyet azonban már Árpádhalomban Berchtold Lipót grófnak hozott.

Ollyan nincs harmadik leánya Felleg Jászmonostoron **Liquette** (1901), **Fene** (1902) és **Felonie** (1908) anyja lett.

Liquette Némán Lossonczy Elemérnél **Girl of Gottenberg** (1906) viselője volt, amely a wieselburgi állami ménesben **Hegira** (1917) és ez Lengyelországban **Huryska** (1921) felnevelője lett, amelynek egyik ivadéka a varsói Derby-nyerő **Impet** (1932).

Fene Öreg lakon beosztva a Schönaui- és Kahlenbergi-díj győztes **Feszes** (1906) anyja volt.

A Wieselburgba került Felonie ivadékai voltak a berlini Preis der Diana nyerő **Falada** (1920), amely az Union Renneben győztes **Frauenpreis** (1935) anyja és az Esterházy Emlékverseny nyerő **Old Fellow** (1925).

A Szentmártonból elkerült Kincsem vérű kancák leszármazói közül 17 a következő 22 klasszikus versenyt nyerte:

Belföldön:

Oesterr. Derby:	**Trial Stakes:**	**Magy. St. Leger:**	**Oesterr. Stutenpreis:**
1906 Morpeth	1897 Szentencia	1906 Morpeth	1927 Parola
1907 Styrian	1904 Keringő	1913 Mosci Ksiaze	
Magy. Derby:	**Széchenyi Emlékvers:**	**Magy. Kancadíj:**	**Nemezti Hazafi-díj:**
1921 Vatinius	1927 Parola	1927 Parola	
1941 Kamarás	1939 Melvyn	1939 Melvyn	1941 Kamarás

Külföldön:

Német St. Leger:	**Preis der Diana:**	**Prix Royal Oak:**	**Derby Reale:**
1936 Wahnfried	1923 Falada	1929 Calandria	1931 Oberon

Union Rennen:	**Varsói Derby:**	**Derby Roman:**
1938 Frauenpreis	1906 Grom	1929 Satrap
	1935 Impet II.	

A Szent Mártonban nevelt Kincsem-ekből 11, — 15 klasszikus versenyt nyert, az onnan elszármazott Kincsem vérű kancák ivadékai közül pedig 17, — 22 klasszikust szerzett, azaz, a kiselejtezettek nagyobb eredményt mutathatnak fel, mint az otthon megtartottak, ami arra tanít, hogy nem mérvadók a jó versenyformák, hogy nincs az a tudás és tapasztalat, amely egy nagy kancának a descendenciájából a legjobbakat kiválogassa, mert azok mind, egytől-egyig értékesek lehetnek.

Az ismertettekből kitűnik továbbá, hogy Kincsem unokái és dédunokái sokkal jobbak voltak mint tulajdon csikai, ami különben majdnem mindegyik, a versenypályán kiváló kanca utódainál is tapasztalható.

Waternymph nagyanyjának Seadweednek vére Lady Vita-val (1907) kiveszett Angliában, egyik nővére Samphire (1843) máig sikeresen tartja a vonalat Franciaországban, Seaweed egyik leánya, The Mermaid féltestvére, Foam (1851) 1859-ben Ausztráliába vitetett, ahol azonban csak egy nemzedéket hagyott maga után.

A Kincsem-dinasztiában majdnem 70 évre, immáron nyolc nemzedékre szóló permanenség konstatálható, ami más kanca-családokban alig fordul elő, mert ilyenek négyöt generáció elteltével elvirágoznak, amit hosszú kihagyások, reménytelen stagnálások szoktak követni.

A család tartósságát 1872-től kezdve az alábbi nyerők hosszú sora, 24 kanca és 42 mén illusztrálja :

Kancák :		Mének :
1872 Harmat	1875 Outrigger	1925 Bunkó
1874 Kincsem	1882 Harczos	1925 Old Fellow
1879 Gyöngyvirág	1885 Viadal	1925 Pajzán
1882 Buda gyöngye	1886 Kincs-őr	1925 Rum
1883 Ollyan nincs	1889 **Primás**	1926 Levine
1888 Hősnő	1890 Virad	1926 Satrap
1895 Lárma	1894 Szentencia	1927 Lavender Scent
1896 Napfény	1899 **Hazafi**	1928 Oberon
1899 Csókos asszony	1900 **Beregvölgy**	1929 Kuruc
1900 Víglány	1900 Nemes	1929 Vindobona
1906 Dicső	1901 Keringő	1930 Vulkán
1910 Miczi	1903 Grom	1931 Guttem
1913 Hegyes	1903 **Morpeth**	1931 Lámpás
1916 Vilma	1904 Styrian	1931 Impet
1917 Ragyogó	1906 Hasznos	1933 Wahnfried
1920 Falada	1907 Ksiaze Pan	1934 Bársony
1920 Sajgó	1909 Lom	1934 Csaba
1924 Parola	1910 **Mosci Ksiaze**	1935 Frauenpreis
1926 Bäby	1918 Vatinius	1935 Hős
1926 Calandria	1921 Bánát	1936 Szajkó
1928 Siker	1925 Bánat	1938 Kamarás
1930 Csapodár		
1936 Hiú		
1936 Melvyn		

Bár a család öt kiváló mént adott, Primás-t, Hazafi-t, Beregvölgy-et, Morpeth-et és Mosci Ksiaze-t, ezek ha nagyobb versenyek győzteseit nemzették is, vérüket ménvonalon semeddig sem tarthatták, Kincsem-család nem mén-család és éppen ez az oka, hogy anyai vonalon ilyen sokáig virágzik. A világ legjobb kancájának, Pocahontas-nak anyai vonala halálra ítéltetett már akkor, amikor Stockwell-t hordotta méhében.

Hogy a ménvonalak permanensek, hogy ez a tartósság, ez a tartós jóság, náluk úgy a versenypályán, mint a ménesben, szinte megszakítás nélkül megy át például Eclipsetől Blandford fiaiig egyik nemzedékből a másikra, azt mindenki tudja, de hogy miért, azt senki sem tudja.

Igaz, hogy a mének produkciója messze felülmúlja a kancák hozamát, míg a mén vérének fenntartásáért akár tíz fia küzdhet és küzd is, addig a kancáénak folytatása ehhez képest jelentéktelen számú leányaira van bízva, mégis ennek oka quantitásbani túlsúlyukban nem rejlik, hanem abban, hogy a méneknek egy tulajdonságot, ami csakis az ő nemüknek adatik meg, a tartósságot, a világra kell hozniok magukkal. Szinte arra a gondolatra juthatunk, hogy bizonyos chromozómákat egyedűl mének örökölhetnek.

Nálunk jelenleg circa 70 Kincsem vérű kanca van, Buda gyöngyé-k és Ollyan nincs-ek számosan, ellenben Kincs vonala kihalófélben.

Ezeken kívül a volt Jugoszláviában, Lengyel-, Német-, Olasz- és Franciaországban is létezik pár belőlük, s így ma már a Kincsem-ek a telivér családok nagyobbjai közé számíthatók.

A szentmártoni kancák:

Vásároltak:

	Beosztva:	Vásároltatott:	Ára	
Aranka	1863	Ensel Kálmántól	—	1869-ben a ménesből kivétetett
Palmyra	1863	—	—	1871-ben kimúlt
Gipsy Girl	1864	A lótenyésztési orsz. pénzalaptól	2,015 Frt	1879-ben «
Viola	1867	« « «	2,850 «	1873-ban «
Louise Bonne	1869	« « «	1,350 «	1880-ban «
Giralda	1871	« « «	2,400 «	1884-ben elajándékozva
Nefelejts	1871	Podmaniczky Géza bárótól	—	1875-ben kimúlt
Waternymph	1871	Esterházy Miklós gróftól	800 «	1885. II. 25-ben agyonlövetett
Oueen of the Isles	1872	A lótenyésztési orsz. pénzalaptól	1,850 «	1882-ben elajándékozva
Lionne	1880	Captain Bluetól	—	1894-ben «
Mathilde	1913	Az orsz. magyar lótenyészt. alaptól	14,600 K	1919-ben elhurcoltatott

					Nevelve:		Nevelte:	Apja:	Anyja:	Ivadék:
Aranka	Vol.	I.	Pag.	12	1855	Pej	Mr. Thomas Benson	Gemeboy	Nan Pedlar	4
Plamyra	«	I.	«	178	1854	Sárga	Sir Tatton Sykes	Sleight of Hand	Bay Middleton K.	2
Gipsy Girl	«	II.	«	72	1858	Fekete	Mr. Osborne	Weatherbit	Cestrea	10
Viola	«	I.	«	232	1860	Sárga	Mr. H. E. Handley	Trumpeter	Gertrude	2
Louise Bonne	«	II.	«	115	1860	Pej	Mr. E. Hobson	Lambton	Lady Louisa	9
Giralda	«	IV.	«	170	1863	Pej	Lord Durham	Newminster	Wizard anyja	5
Nefelejts	«	II.	«	140	1860	Pej	Hunyady József gróf	Fernhill	Annette	2
Waternypmh	«	III.	«	242	1860	Sárga	Esterházy Pál herceg	Cotswold	The Mermaid	6
Ouenn of the Isles	«	IV.	«	332	1863	Pej	Mr. T. Hewett	Lord of the Isles	Culotte de Peau	4
Lionne	«	VI.	«	242	1873	Pej	Hunyady Imre gróf	Lord Lyon	Baionette	7
Mathilde	«	I.	«	197	1905	Barnapej	Mr. P. J. Hartigan	Desmond	Bushey Park K.	3

Az otthon nevelt kancák ellési és beosztási évükkel, származásukkal és ivadékaik számával:

Fényes	Vol.	V.	Pag.	203	1865	1873	Pej	The Cure	Gipsy Girl	2	1875-ben Blaskovich Miklósnak átadva.
Lenke	«	V.	«	343	1868	1873	Pej	Cotswold	Gipsy Girl	9	1886-ban elajándékozva.
Lady Patroness	«	VI.	«	231	1871	1876	Pej	Buccaneer	Louise Bonne	10	1895-ben «
Harmat	«	IV.	«	183	1872	1877	Pej	Ostreger	Waternymph	5	1889-ben kimúlt.
Becses	«	VI.	«	43	1876	1880	Pej	Buccaneer	Waternymph	11	1896-ban «
Kincsem	«	IV.	«	221	1874	1880	Sárga	Cambuscan	Waternymph	5	1887 III. 17-én kimúlt Kisbéren.
Bájos	«	V.	«	49	1877	1882	Sötétpej	Buccaneer	Louise Bonne	4	1892-ben kimúlt.
Buda gyöngye	«	XII.	«	57	1882	1886	Pej	Buccaneer	Kincsem	9	1908-ban elajándékozva.
Kedvenc	«	VI.	«	216	1876	1887	Sárga	Cambuscan	Gipsy Girl	3	1892-ben «
Ollyan nincs	«	X.	«	315	1883	1888	Pej	Buccaneer	Kincsem	7	1905-ben «
Drágám	«	VIII.	«	118	1884	1889	Pej	Craig Millar	Harmat	3	1901-ben «
Csintalan	«	XI.	«	89	1885	1890	Sárga	Craig Millar	Becses	9	1904-ben «
Kincs	«	XI.	«	222	1887	1890	Sárga	Doncaster	Kincsem	5	1908-ban «
Honleány	«	IX.	«	201	1882	1891	Barnapej	Purdé	Waternymph	4	1898-ban «
Takaros	«	IX.	«	402	1887	1891	Sárga	Doncaster	Lady Patroness	5	1901-ben «
Hősnő	«	XV.	«	192	1888	1892	Pej	Pásztor	Harmat	11	1910-ben eladatott.
Kényes	«	VII.	«	216	1887	1892	Sárga	Doncaster	Buda gyöngye	5	1898-ban kimúlt
Furcsa	«	XIII.	«	153	1890	1894	Sárga	Craig Millar	Buda gyöngye	8	1911-ben «
Menyecske	«	X.	«	284	1891	1894	Sárga	Doncaster	Becses	8	1904-ben «
Tápió gyöngye	«	XIV.	«	426	1893	1897	Sárga	Gunnersbury	Buda gyöngye	5	1910-ben eladatott.
Aranyvirág	«	XV	«	17	1892	1898	Sárga	Galaor, Craig M. v. Gunners	Kincs	8	1914-ben kimúlt.
Lárma	«	XV.	«	237	1895	1899	Sárga	Gunnersbury	Hősnő	—	1906-ban elajándékozva.
Napfény	«	XIII.	«	310	1896	1901	Pej	Dunure	Kincs	6	1911-ben kimúlt.
Lepke	«	XIV.	«	252	1898	1903	Pej	Galaor	Kincs	1	1910-ben eladatott.
Csókos asszony	«	XV.	«	87	1899	1904	Sárga	Gunnersbury	Kincs	2	1916-ban kimúlt.
Víglány	«	II.	«	208	1900	1905	Sárga	Bona Vista	Buda gyöngye	7	1923-ban «
Éljen	«	I.	«	82	1902	1906	Pej	Orwell	Ollyan nincs	6	1920-ban «
Gyere be rózsám	«	XVI.	«	188	1902	1906	Pej	Ganache	Aranyvirág	6	1916-ban eladatott.
Rubin	«	I.	«	275	1902	1906	Sárga	Bona Vista	Furcsa	7	1919-ben elhurcoltatott.
Dáma	«	XVI.	«	100	1906	1910	Sárga	Mindig	Csókos asszony	—	1916-ban eladatott.
Hullám	«	XV.	«	193	1898	1909	Barnapej	Jack O'Lantern	Honleány	2	1915-ben kimúlt.
Nagyszerű	«	IV.	«	141	1909	1914	Pej	Pardon	Víglány	9	1928-ban eladatott.
Szememfénye	«	I.	«	301	1909	1914	Sárga	Pardon	Rubin	2	1919-ben elhurcoltatott.
Virág	«	I.	«	333	1910	1914	Sárga	William Rufus	Rubin	2	1919-ben «
Miczi	«	XVI.	«	307	1911	1915	Pej	Mindig	Napfény	2	1918-ban kimúlt.
Viola	«	I.	«	332	1911	1916	Sárga	Mindig	Csókos asszony	2	1919-ben elhurcoltatott.
Babám	«	III.	«	18	1914	1918	Pej	Gascony	Gyere be rózsám	3	1923-ban eladatott.
Csillag	«	I.	«	65	1915	1918	Pej	Morpeth	Virág	—	1919-ben elhurcoltatott.
Mariska	«	I.	«	194	1914	1918	Sárga	Mindig	Rubin	—	1919-ben «

Pompás	Vol.	I.	Pag.	249	1914	1919	Pej	Mindig	Éljen	—	1919-ben	elhurcoltatott.
Szerény	«	IV.	«	195	1915	1920	Sárga	Gascony	Szememfénye	3	1929-ben	a ménesből kivétetett.
Vilma	«	VI.	«	208	1916	1920	Sárga	Slieve Gallion	Víglány	10	1936-ban	eladatott.
Árvácska	«	IV.	«	13	1918	1921	Sárga	Adam	Miczi	1	1930-ban	a ménesből kivétetett.
Dajka	«	VI.	«	50	1918	1921	Sárga	Gascony	Szememfénye	4	1925-ben	eladatott.
Kócos	«	IV.	«	103	1918	1921	Pej	Rascal	Virág	1	1925-ben	«
Nyalka	«	VI.	«	138	1917	1922	Pej	Horkay	Nagyszerű	11	1937-ben	«
Ragyogó	«	V.	«	161	1917	1922	Sárga	Mindig	Rubin	7	1935-ben	kimúlt.
Szattyán	«	VI.	«	194	1918	1922	Pej	Horkay	Éljen	11	1937-ben	eladatott.
Sajgó	«	VII.	«	162	1920	1924	Pej	Horkay	Nagyszerű	13	1940-ben	elajándékoztatott.
Julka	«	VII.	«	88	1923	1927	Sárga	Horkay	Nagyszerű	3	1931-ben	eladatott.
Csóré	«	VII.	«	45	1924	1928	Sötétpej	Dolomit	Vilma	3	1933-ban	«
Becses	«	V.	«	17	1925	1929	Pej	Öreg lak	Nagyszerű	2	1931-ben	a ménesből kivétetett.
Kacér	«	V.	«	93	1926	1929	Sötétpej	Light Hand	Vilma	—	1932-ben	« « «
Kormos	«	VII.	«	94	1925	1929	Sötétpej	Öreg lak	Nyalka	1	1931-ben	eladatott.
Kedves	«	VII.	«	89	1933	1937	Sárga	Caissot	Sajgó	—	1941-ben	«
Dáma	«	VII.	«	47	1928	1933	Pej	Pázmán	Sajgó			
Csapodár	«	VII.	«	43	1930	1934	Pej	Caissot	Sajgó			
Viola	«	VII.	«	195	1931	1935	Pej	Nubier	Nyalka			
Margit	«	VII.	«	108	1932	1937	Pej	Pázmán	Sajgó			
Bájos	«	VII.	«	17	1933	1938	Pej	Blanc	Nyalka			
Iker	«	VII.	«	84	1928	1939	Sötétpej	Light Hand	Vilma			
Juno	«	VII.	«	162	1935	1940	Pej	Nubier	Sajgó			
Bogáncs	»	VII.	«	178	1937	1942	Sárga	Major	Szattyán			

A ménesnek egy 1876-ból való, a Vadász- és Versenylapban megjelent, szerfölött gyarló leírása maradt reánk:

HELYRAJZ.

«A Pestről Ceglédre vivő osztrák államvaspálya alberti-irsai indóházától jó lovakon egyórai kocsizás Szent Mártonig, hol a ménes áll.

A vidék hullámzatosan emelkedő fennsík, melynek legmagasabb tarajáról a tengerszín felett hasonló magasságban, mint a budai Gellérthegy, gyönyörű a kilátás messze földre. A Cserhát végső folytatása ez emelkedés, mely Gödöllőnél, Isaszegnél kezdődik s itt lapul el a tiszai síkságba. E dombláncolatokat hosszú völgyeletek, mélyedések szelik át nyugatról kelet felé, s mintegy kimutatják a gazdászat helyes elosztását gabona- és takarmánytermő részekre. E magaslatokon a leghőbb nyárban sem rekken a levegő, egy kevés léghuzat mindig van, mely azt felfrissíti. A talaj fekete humus-föld, s csak igen kevés helyen agyagos homok, valaha tehát lomberdőségek boríták e fennsíkokat, s az nem lehetett igen régen. Erről maradt Cserhát neve is.

Blaskovich Ernő úr birtoka, mintegy 8000 hold, e fennsík északi lejtőjén, Irsa és Szent Márton közt fekszik, nyugat felől gr. Szapáry István pestmegyei főispán alberti pusztája, délről az Irsay-család birtokai, keletről Szentkirályi Kálmán pusztája, északról pedig Blaskovich László úr birtokai és a szentmártoni községi földek környezik, egész hosszában két völgyület húzódik át rajta mintegy 100 öl szélességben, mely igen jó kaszálót ad, s most — augusztus vége felé — nyolcheti szárazság után is bokáig érő legelője van rajta a jószágnak. A birtok, melyet minden irányban jókarban tartott utak, akáccal szegélyezve szelnek át, öt majorságra oszlik s a gazdászathoz megkívántató igás-jószágon kívül hatezer darab birkát tart, mintegy ezerötszáz hold legelőn. A sertéstenyésztés is nagyban vezettetik, leginkább csak a gazdaság körül különben elhasználhatlan tápszerek felhasználása végett.

Ez volna röviden vázolva a külső gazdaság, mely minden látszat szerint, helyes beosztással és példányszerű rendben vezettetik, s melynek terményei közt a zab és széna is nagyon jó minőségben található.

A ménes maga, vagy helyesebben mondva a kancatelep, miután a birtokos nem tart fedezőméneket a kis, de válogatott tenyészkanca-állományhoz — belső telken, a birtokos kastélya mellett van elhelyezve. A Blaskovich-kúria Tápió Szent Márton mezőváros északkeleti sarkán fekszik, csinos kis park közepén, melyet északról a Tápió kiöntései által táplált nádas határol. A bejárással szemközt, tágas udvar hátterében fekszik a kastély, homlokzatával délkelet felé, s két oldalát tűzmentes távolságban álló szárnyépületek kerítik. A kastély háta mögött terül a park, kelet felől pedig az istállók, kocsiszínek és a ménes paddockjai, hátrább a konyha és cselédház. Az istállók tartós téglaépítmények. A nagyobb épület használati lovak számára van berendezve négy kis istállóval, mindegyik nyolc lóra, melyeket tornácok választanak el egymástól. Az egyikben vannak a tulajdonos vadászlovai, mindannyian saját nevelései. Itt láttuk Gyönyörű-t, e kitűnő paripát, mely mind a kopók után, mind egy pár kisebb versenyben kitüntetést nyert. Itt van most Cromwell, mely ha oly szilaj természetű nem lett volna, a versenypályán még sokkal többet mutathatott volna, most csendesebb legény, elvették tüzét. Itt vannak még Olga, a versenytérről szintén ismeretes derék kanca és ide került mostanában Fényes is, miután már egypár szép, de nem igen sebes csikót ellett. A másik istállóban négy szép fekete jucker ló áll, régóta nem láttuk őket. Ezelőtt öt-hat évvel négyesben jártak, egyik

elsőrangú sportsmanünk, gróf Szapáry Iván állította össze őket, s jól ismeretesek voltak Pest utcáin, azóta sem láttunk hasonló szép fogatot. Még egypár kocsiló egészíti ki a helyiséget. A harmadik istálló vendéglovak, a negyedik igáslovak számára ad helyet. Innen csekély távolságra a legelők szélén van a tenyészkancák és csikók istállója, valamint a kifutók.

A MÉNES TÖRTÉNETE.

A jelenlegi tulajdonos atyja a régibb időben jó hírben állott félvértenyésztést űzött mintegy huszonöt kancával, de halála után fiai megosztozkodván, a ménes is feloszlott. Egy része Blaskovich László részére jutván, ennél még találhatók e régibb anyagból származott lovak, Miklós és Ernő testvérek azonban a mindinkább előrehaladó telivértenyésztés felé fordultak. Blaskovich Ernő úr az 50-es évek vége felé kezdett egypár telivért szerezni, eleinte csak használati lovakat vett versenyekre és vadászatra, néha futtatott is. Maga is lovagolván versenyeken, az anyagot is jól megválasztá, s több ízben nyert úrlovar versenyekben. A szentmártoni kastély ebédlőjét díszítő serlegek és más tiszteletdíjak, köztük két nagy ezüstkulacs, melyet Lucknow nyert, s a remek kis mozaik mű, a Liechtenstein-díj, egy része ez időből való. Első szerzeménye Lucknow-mén, mellyel a versenypályán többször nyert is, többi között Pesten és Debrecenben, s mely azután mint apaló igen jó félvér lovakat nemzett, melyekből különösen jó vadászlovak lettek, továbbá Palmyra, Aranka, Szerény, Waternymph-kancák, melyekkel 1864 és 65-ben 12,000 forinton felül nyert, s melyektől még egypár jó használati lovat is tenyésztett. A többi között Aranká-tól a már említett Gyönyörű-t és Hegyes-t. Mind e lovak azonban, kivéve Waternymph-et, nem egyenest tenyésztési célokra vétettek.

A jelenlegi ivadékaik győzelmei folytán birodalomszerte hírre emelkedett kancákat az utolsó évtizedekben lassanként válogatta össze, időt és alkalmat felhasználni tudván. A már belföldön nevelt Waternymph-et mint versenylovat az ozorai ménesből, illetőleg ifj. gróf Esterházy Miklóstól 1864-ben szerezte s a versenypályákon többször nyert vele, Gipsy Girl-t és Louise Bonne-t 1864-ben, Viola-t 1867-ben, Giralda-t 1871-ben és Queen of the Isles-t 1872-ben vette meg az ötös bizottmány által importált kancák közül. Bevallott célja volt ez időtől fogva versenylovakat nevelni, s hogy e kísérlet mennyire sikerült, az utolsó évtized eléggé igazolja, miután a szentmároni csikók legtöbbje győzelmesen mutatá be tulajdonosa színeit Magyar- és Németország gyepein. Blaskovich úr tíz év alatt 32 lovat nevelt öt kancából és az utóbbi hét év alatt 1869-től 1875-ig a ménesből kikerült versenylovak 80,000 forintnál többet nyertek pályákon.

A MÉNES KEZELÉSE.

A kancák e ménesben termékenyek, a hat-hét kanca évek óta mindig öt-hat csikót hozott, mi részint családi öröklöttség, részint a célszerű kezelésben keresendő, mellyel különösen vemhes korukban táplálékuk változtatik. Ezt a tulajdonos maga határozza meg koronként a kanca egyénisége szerint, s szabályokat nehéz vonni belőle. Az anyakancák, míg csikóik vannak, átlagosan tizenhat-tizennyolc itce zabot kapnak, azután tíz itcét, de ez a kancák egyéni szükségletéhez képest változik, fődolog azonban, hogy annyit, amennyi a javukra válik, meg is kapják, mert a gazda szeme vigyáz reája. A csikók már elválasztásuk előtt kapnak zabot, e célra külön vályujok van a boxban, elválasztásuk után mi többnyire öthónapos korukban szokott történni, annyit kapnak, mennyit jóízűen elköltenek. Nyáron, a kancák nem kapnak szénát míg a legelő tart, azután is néha árpaszalmát.

A kancák és csikók a nap legnagyobb részét a szabadban töltik, csak az abrakolás idején mennek a kényelmes boxokkal bíró szellős istállókba. Kifutókul mintegy ötven hold legelő szolgál, három-négy osztályra kerítve hosszában, s így azok igen hosszúak, hol a csikók jól kifuthatják magukat. Ösztönzi őket erre fiatalsági szilajságukon kívül az is, hogy bár a kifutók szegélyezve vannak akácokkal, még sincsenek árnyas helyeik, hol a hőség és legyek elől elrejtőzhetnének. Midőn ezek hiánya miatt sajnálatomat fejeztem ki, a tulajdonos úgy nyilatkozott, hogy ezt készakarva hagyja így, sőt ritkíttatja az akácot, ahol sűrű, különben legyektől nem háborgatva nem mozognának annyit a csikók és elpuhulnának. E kifutókban egypár kút is van, honnan a nap minden szakában jó friss vízzel láttatnak el a lovak.

Mint látható, a ménes fekvésében nem találhatunk semmi oly különöst, ami a tenyésztésre kedvező volna. Ily helyet, sőt jobbat igen sokat találhatni Magyarországon. Azt tehát, hogy a szentmártoni csikók annyira beválnak mint versenylovak, a gondos felnevelésben és a jeles kancaanyagban véljük rejleni, s itt beteljesül a példaszó: «a gazda szeme növeli a jószágot». *S—s.*

Eddig Sárkány János Ferenc.

Blaskovich Ernő elhalálozása után két évre, 1913 őszén Gustav Rau, a Sport Welt akkori munkatársa, Byschl őrnagy, a sárvári ménes igazgatója társaságában látogatta meg Szent Mártont, amelynek leírását sok más magyar ménesével együtt a Sport Welt-ben «Hippologische Wanderungen» című sorozatban tette közzé, s amely itt teljes egészében következik:

Das Kincsem-Gestüt Tápió Szent Márton des Herrn Aladár von Blaskovich.

«Wenn man alle Vollblut-Gestüte der Welt vergleicht, man wird kein zweites finden, von dem, im Verhältniss zu seinem Umfage, so viel Erfolg ausgegangen ist.

Tápiószentmárton ist die Geburststätte der Kincsem. Dort hat sich die Familie der unvergleichlichen Stute bis auf unsere Tage in einer Produktionskraft erhalten, die ihresgleichen nicht hat und die immer wieder mit Staunen und Bewunderung vor der Vererbungskraft Kincsem's erfüllt, die man ohne jede Uebertreibung ein Wunder ann Renn- und Zuchtqualität nennen darf. Ihre ganze Geschichte klingt schon wie ein Heldenroman, und ihre Nachzucht hat Seite auf Seite der Geschichte dieser grossartigen Familie mit neuen Ruhm erfüllt.

Das Kincsem-Gestüt ist das kostbarte, was Ungarn's Vollblutzucht besitzt und eine der grössten Sehenswürdigkeiten der Vollblutzucht der ganzen Welt.

Von den zwölf Stuten, die Tápiószentmárton heute sein eigen nennt, gehen zwölf, auf die Kincsem zurück.

Für ewig verbunden mit der Geschichte der Kincsem-Familie ist ihr Schöpfer und Züchter, Herr Ernst von Blaskovich, der hochbetagt vor wenigen Jahren die Augen schloss. Er stand in einem, wenn man so sagen darf, persönlichen und seelischen Verhältnisse zu dieser Familie, denn er hat sie wie kein Zweiter gekannt, und sein Vertrauen zu ihr war unerschütterlich. Die Triumphe von Miczi, welche das beste Pferd des Jahrganges 1910 ist, hat er nicht mehr erlebt, sonst aber konnte er Glück und Ehren des Turfs in Ueberfülle kosten. Nichts sagt klarer und bestimmter das Verhältnis, in dem er zu sienen Pferden stand, als die Namen, die er ihnen beilegte, meist wunderbare Namen woll Poesie, woll Ueberzeugung von der grösse der Familie. Schon für Kincsem, deren

Mutter Waternymph er im Jahre 1864 vom Grafen Esterházy kaufte, fand er in stolzen Vertrauen den richtigen Namen, denn Kincsem heisst zu deutsch «Mein Schatz». Dem ersten Produkte der Kincsem das im Eisenbahnwagen auf der Station Buda geboren wurde, gab er den Namen Buda gyöngye, das heisst «Die Perle von Buda». Andere Namen sind Ollyan nincs — «So etwas gibt es nicht mehr», oder «das Höchste, das Beste», Csókos asszony — «Kössiges Weib», Szememfénye — «Meiner Augen Wonne», Víglány — «Fideles Mädel», Aranyvirág — «Goldblume», Gyere be rózsám — «Komm herein, meine Rose», In Szememfénye, das eines der letzten Pferde war, die Herr Ernst von Blaskovich zog, erkannte er sein Idol Kincsem wieder, denn die junge Stute gleicht der grossen Stammütter völlig, deshalb mannte er sie «Meiner Augen Wonne» oder «Meiner Augen Glanz». Wenn ein Züchter in Deutschland ein Pferd so taufte, würde man ob solchen Vertrauens, ob solcher Poesie lächeln und sich fragen, kennt er sein Pferd so gut kann er ein Pferd so gut kennen und beurteilen, dass er solche Namen geben darf? Aber Herr von Blaskovich hatte ein recht dazu. Er war so viel Pferdemann, dass er voraussehend seinen Pferden die stolzesten Nahmen geben konnte. Erfüllen sie diese nicht auf der Rennbahn, so taten sie es sicher in der Zucht.

Von Budapest aus fährt man auf der Linie Szolnok eine gute Stunde bis Nagykáta. Dort wartet der Wagen des Herrn von Blaskovich — der Kutscher in blauen Kincsem Farben — und es geht nun eine gute Stunde in flotter Fahrt — Schritt fährt der Ungar nie — durch das schöne ungarische Land. Wir sind in November, aber die Sonne bringt noch einmal den ganzen Sommer, und die Puszta, dieser Liebling der Sonne, zeigt sich in ihrer ganzen verträumten und doch lebensvollen Schönheit. Die Gegend ist fleissig angebaut. Sie hat vielfach sehr leichten Boden, bis zum Flugsand. Auf diesen wird jetzt mehr und mehr Wein gebaut, da er noch die beste Ausnützung des Bodens gestattet. So sind von Nagykáta bis Tápiószentmárton hin in den letzten Jahren zahlreiche Weingärten entstanden.

Das Landhaus von Tápió Szent Márton liegt in herrlicher Stille. Es ist ein niederer gestreckter Bau im griechischen Stil, mit einem hohen Säulengange und Tymbanon davor, in seinen einfachen, klassischen Formen ruhig und erhaben wirkend. Schneeweiss gestrichen, der Farbe, die so gut in die Puszta und unter den blauen Sonnenhimmel und das helle Goldlicht Ungarns passt. Rechts und links von dem Landhaus laufen gleichfalls niedriege weisse Gebaude, das eine als Fremden Wohnung eingerichtet. Die drei Gebäude — die vierte Seite ist offen und enthalt die Einfahrt — umrahmen den schönen Garten, in dem im November schwer und süss die gelben Marechal Niel Rosen noch dufteten. Hinter dem Herrenhause liegt ein Glashaus für die Blumen.

Dicht beim Herrenhause befindet sich der Mutterstutenstall, und vor diesen breiten sich die drei Weiden für die Vollblutpferde aus. Die Einrichtung des Herrenhauses ist altmodisch, hochvornehm und äusserst gediegen, so wie es dem Charakter des Herrn Ernst von Blaskovich entsprach, der Typ des vornehmen ungarischen Land — Edelmannes war.

In Sachen seiner Vollblutzucht verstand er kein Scherz. Kein Mensch, durfte ihm darein reden. Wenn der Güterdirektor irgend einer Vorschlag über Fütterung oder sonst etwas, das die Vollblutzucht betraft, machte, so lehnte Herr von Blaskovich immer ab und sagte dem Direktor : Davon verstehe er (der Direktor) nichts, das wäre seine (Herrn von Blaskovich's) Sache. Nur mit dem Manager seines Stalles. Herrn Nicolaus von Luczenbacher, liess sich Herr von Blaskovich auf eine Diskussion ein, aber zu Aenderungen war er nicht zu bewegen. Als ihm Herr von Luczenbacher eines Tages vorschlug, er

möchte seine Stuten doch einmal auf andere Weiden senden, als immer auf dieselben drei, antwortetet der alte Herr: «Auf diesen drei Weiden, habe ich alle meine guten Pferde gezüchtet, und auf diese Weiden werden meine Pferde bleiben, so lange ich lebe.»

Als Beregvölgy in Kisbér geboren wurde und Herr von Luczenbacher bald nach der Geburt das Fohlen sah, telegraphierte er Herrn von Blaskovcih: «Lieber Freund! Wenn der liebe Gott will, dass du noch einmal das Derby gewinnst, dann wird es Dir dieses Fohlen gewinnen.»

Herr von Blaskovich wollte nichts von Mash und Rüben wissen.

Die Besitzung Tápiószentmárton ist 9000 Joch gross, das sind zirka 4500 Hektar. Der Boden auf dem Besitze ist von dreierlei Art: äusserst fruchtbarer Humus, gleichfalls sehr fruchtbarer humoser Sand und gewöhnlicher Sand. Die letztgennante Bodenart erstreckt sich über 500 Hektar. Auf ihr werden nur Roggen und Kartoffeln gebaut. Die beiden anderen Böden dagegen tragen alles.

Der verstorbene Herr Ernst von Blaskovich beharrte stets auf seiner Uberzeugung, dass dem Vollblutpferd nur Hafer, Heu und Weide gehöre. Wir sagten schon, dass er weder Rüben irgend welcher Art, noch Mash füttern liess, dem man besonders für junge Pferde eine sehr wohltätige Wirkung zuschreibt. Es gab sonst nur etwas Salzstein zum Lecken. Herr von Blaskovich liess nur Hafer und Heu aus Tápió Szent Márton verfüttern, und so lang er lebte, durften die Pferde, auch wenn sie im Training waren, nur Hafer und Heu aus Tápió Szent Márton bekommen. Hafer wurde im Gestüt en masse gefüttert. Die Stuten hatten immer volle Krippen. Am Morgen kam ein Mann und goss aus einem Sacke die Krippen voll. Nach der Erzählung von Augenzeugen sind die Stuten früher immer zu fett gewesen. Darauf dürfte es zurückzuführen sein, dass sie immer schwer aufnahmen und oftmals güst blieben. Es ist bekannt, dass Tápió Szent Márton immer einem hohen Prozentsatz an güsten Stuten hatte. Möglich, dass auch die mit Stickstoff übersättigten Weiden oft güste Stuten im Gefolge haben und auch verfohlende Stuten, denn es entwickeln sich durch die Ubersetzung mit Pferden auf dem verunreinigten Boden verschiedene Unkräuter und Pflanzen, auf denen Pilzarten gedeihen, die bei der Stute heftige Kontractionen des Uterus hervorrufen, vor allem ist das nach dem englischen Weidespecialisten Mr. Paecock claviceps purpurea.

Von den Kincsem-Töchtern ist Ollyan nincs sehr oft güst gewesen. Auch Buda gyöngye liess öfteren aus, ebenso Kincs. Manche Stuten aus der Kincsem-Descendens sind auffallend wenig tragend geworden. Csókos asszony, 1905 ins Gestüt eingereiht, hat erst zwei Produkte gebracht. Éljen, aus der Ollyan nincs, lasst sich seit 1909 kein Produkt mehr entlocken. Man muss hierzu noch erwähnen, dass Gestüte, die keinen eigenen Hengst haben, gezwungen sind, ihre gesamten Mutterstuten wegzusenden. Dabei wird sich fast durchweg nie eine so hoher Prozentsatz an Trächtigkeit erreichen lassen, wie wenn man die Stuten zu Hause lassen, ihnen jegliche Reise, Ortswechsel, Futterwechsel ersparen kann, und sie mit aller Vorsicht von dem eigenen Hengste decken zu lassen vermag. Bei dem häufigen Güstbleiben mancher Stuten aus Tápió Szent Márton dürften die genannten Umstände, wie Wegsenden der Stuten in andere Gestüte, pferdemüde, übersetzte Weiden, und überfütterte Stuten, zusammengewirkt haben, oder auch jeweils einzelne dieser Faktoren allein einen ungünstigen Einfluss geübt haben. Sichere Schlüsse kann man nicht ziehen, wenn man nicht längere zeit Gelegenheit gehabt hat, die Stuten und das Gestüt beobachten. In den letzten Jahren bekam Tápió Szent Márton auffallend wenig Produkte.

Die Stuten in Szent Márton erhalten jetzt nicht mehr so viel Hafer wie sie fressen mögen. Die Einteilung ist zur Zeit folgende: Für Mutterstuten im Sommer neben der Weide zwei Kilo Hafer und vier Kilo Heu, im Winter vier Kilo Hafer und vier Kilo Heu. Dazu vom besten Weizenstroh, das als Streu gegeben wird. Die Stuten erhalten so viel Stroh, dass sie bis an den Bauch darin stehen. Den Fohlen wird Hafer gegeben, so viel sie wollen. Dadurch kommen die jungen Pferde oft reichlich stark in den Rennstall und der gegenwärtige Trainer des Kincsem-Stalles lässt die Jährlinge deshalb zunächst eine Art Karlsbader Kur durchmachen.

Wir müssen nun auf die Weiden in Tápió Szent Márton eingehen. Von denjenigen, die den Wert und die Bedeutung des Weidenganges nicht hoch einschätzen, wird als Kronzeuge für ihre Ueberzeugung das Kincsem-Gestüt angeführt. Wir betonen schon, dass für die beschränkte Zahl von Stuten, die Tápiószentmárton besitzt, die Weiden nicht so klein sind. Es handelt sich um drei gleichgrosse Paddocks von zusammen zwölf Hektar Fläche. Das ist für ein Gestüt mit durchschnittlich zehn Mutterstuten und einer stets geringen Anzahl von Fohlen zwar nicht genug, aber es geht, wenn man bedenkt, dass die Stuten mehrere Monate des Jahres weg sind und die Weiden dadurch zeit zu einer gewissen Erholung haben. Seit dem das Gestüt, und das ist seit Anfang der sechziger Jahre des letzten Jahrhunderts, besteht sind stets die selben Weiden benützt worden und nie ist irgend etwas an ihnen getan worden, wie Düngüng oder Umpflügen. Sie bleiben stets unberührt. Da aber alljährlich von zweien der Koppeln ein Schnitt Heu genommen wird, so beugt man dadurch überständigem Grasse und dem allzu üppigen Gedeihen von Unkraut vor und sichert eine gewisse Gleichmässigkeit des Graswuchses. Für etwas Düngung sorgen die mächtigen alten Akazien, di die Weiden einrahmen und die im Herbste mit dem gefallenen Blättern die Grasnarbe bedecken. Die Blätter dürften ännlich wirken wie die Bedeckung der Weiden mit Kartoffelkraut, die man so auffallend günstige Resultate verdankt. Mit den Exkrementen der Pferde, die nicht weggenommen werden, räumen die vielen Krähen auf, so dass eine Art Reinigung der Weiden von den Exkrementen der Pferde stattfindet. Die Akazienblätter mit ihrer immerhin nur schwachen Düngung und die die Exkrementen der Pferde zum grossen Teil wegnehmenden Krähen geben eine Art natürliche Pflege der Weiden ab. Aber so wie gut gehaltene Weiden sein sollen, sind die Koppeln in Tápiószentmárton lange nicht.

Wenn die Kincsem-Familie auf ihnen trotzdem gut produziert, so spricht das für die unerhörte Vererbungskraft dieser Familie. Wir sprechen aber die Ueberzeugung aus, dass der Familie, sowohl wie ihren einzelnen Gliedern, grössere und bessere Weide nur gut tun würden. Die Pferde erhalten das von den Weiden gewonnene Heu zum Teil als Futter, was sich nicht empfiehlt. Sein starker Ammoniakgeruch besagt deutlich, dass die Weiden eine Behandlung verlangen. Man müsste ordentlich kalken, zur Abstumpfung der Säuren, die sich bei Pferdebegehung der Weiden im Boden besonders reichlich bilden, zur Desinfektion und Reinigung der Grasnarbe und des Bodens. Bei undurchlässigen Boden wären der Zucht durch verunreinigte Weiden sicher schon grössere Schwierigkeiten enstanden, so aber handelt es sich um einen Boden, dessen humushaltiger Sand sehr durchlässig ist. Der Sand ruht in einer Stärke von zwei Handbreiten auf Lehm. Die mächtigen Akazien um die Paddocks ragen mit ihren starken Wurzeln über den Erdboden hervor und die Pferde gallopieren an den Längsseiten der Paddocks sehr geschickt über das Wurzelwerk hinweg. Die schönen alten Akazien, die so viele Klassepferde beschattet haben, sollen nun gefällt werden. Weshalb, ist uns nicht recht verständlich. Man will dann junge Akazien anpflanzen.

Für einen gewissen Kalkgehalt des Bodens — der unter dem Sande ruhendes starken Lehmschicht — spricht der viele Klee, den man auf den Weiden findet. Von Gräsern kommen dazu, und sind am stärksten vertreten, die auf ungarischen Böden stets zahlreich vorhandenen Schwingelarten, die ein sehr gutes, feinstengeliges Pferdefutter sind, ausserdem Knaulgras, Fioringras und viel spitzblättriger Wegerich.

Wahrscheinlich war der Boden, auf dem die Koppeln des Gestüts Tápió Szent Márton ruhen, früher sehr kalkreich. Es wäre interessant, durch eine Analyse zu erfahren, was der Kalkgehalt des Bodens zur Zeit ist. Wir hatten leider nicht genug Aufenthalt in Tápió-Szent Márton, den Pferden beim Weiden längere Zeit zuzusehen, was immer die beste Beurteilung der Weide gestattet.

Die Ställe von Tápiószentmárton sind sehr einfach, aber tadellos sauber gehalten, aus Backsteinen gemauert und weiss verblendet, mit Schindeldächern. Kleine Bogenfenster geben das notwendige Licht. Die Decken sind aus Holz, ebenso die Trennungswande der Boxen, die bis zu halber Höhe fest sind, die andere Hälfte bildet ein Gitter aus Holzstangen. Der Boden ist gestampfter Lehm. Die Stuten werden möglichst hart gehalten, kommen möglichst viel an die Luft und erhalten, auch wenn sie im Winter zur Bedeckung in andere Gestüte gesandt werden, nie Decken auf.

Nun die Mutterstuten in Tápió Szent Márton. Von den zwölf, die den Bestand bilden, ist eine aus Irland, von der neuner Kommission importiert. Die elf anderen sind in Tápió-Szent Márton gezogen, zehn gehen direkt auf Kincsem zurück, eine auf eine Halbschwester der Kincsem, die von Verneuil — stammende Honleány.

Aranyvirág, Fuchs, gez. 1892.

Ein grosses, nobles, muskülöses Pferd, in dem nur die obere Linie etwas an Kincsem erinnert, die Stute ist sonst eine Mischung von Doncaster und Gunnersbury. Kurzer Hals. Schmale Lende. Gute Muskulatur. Genügend Tiefe. Vorderbein etwas krum. Vorderfessel rechts auswärts gestellt. Als Mutterstute nicht übermässig sympatisch.

Hullám, Dunkelbraun, gez. 1898.

Eine stämmige, tiefe, knochige Dunkelbraune mit etwas tiefem Rücken und spitzem Kreuz. Kein Kincsem-Typ. Sprunggelenke gesäbelt und geschnürt. Gutes Vorderbein. Gang geradeaus.

Csókos asszony, Fuchs, gez. 1899.

Grosse, noble Rennstute mit sehr schönem Gebäude. In der Fuchsfarbe und im ganzen Typ, der stark auf Gunnersbury hinweist, etwas weichlich. Langer Rücken, spitzes Kreuz, hoher edler Schweifansatz, viel Widerrist, gute Sprunggelenke. Starkes Vorderbein, in der Vorderfusswurzel nicht sehr ausgeprägt. An der einem Fessel Schale.

Víglány, Fuchs, gez. 1900.

Sie ist fast ganz Bona Vista: lange, bedeutende muskülöse Stute mit kräftigen Knochen, in der Vorderfusswurzel etwas vorgeschoben. Sonst gut gestellt mit starken Gelenken, schöner Schulter und langer Kruppe, überhaupt viel Mechanik. Rechte Vorderfessel etwas verdreht.

Éljen, Braun, gez. 1902.

Die rechte Schwester des ausgezeichneten Hazafi. Eine edle Dunkelbraune mit viel Schnitt, die stark an Hazafi erinnert. Aber es fehlt ihr an Kern. Gut geschlossener Oberkörper mit feinem leichtem und trockenem Vorderbein. Genügende Tiefe. Sprunggelenke normal, wenn auch nicht schön ausgeprägt.

Korrekte Stellung und Gang. Die Stute brachte in diesem Jahre tote Zwillinge von Adam. Debei verlor sie alle Haare aus Mähne und Schweif.

Gyere be rózsám, Braun, gez. 1902.

Braun, mit schwarzen Beinen, ist eine schöne, edle, gedrungene, gut geschlossene, harmonische Stute, sehr angenehmes Normalpferd das nichts von Kincsem verrät, vielmehr viel Ganache hat. Schöner, egaler, gewölbter Rumpf, gutes Vorderbein, normale Sprunggelenke. Breite, volle, leicht geschrägte Kruppe mit schönem Schweifaufsatz. Guter, ehrlicher Gesichtsausdruck. Vorderstellung etwas eng in den Fesselköpfen, Fessel selbst französisch gestellt.

Rubin, Fuchs, gez. 1902.

Die rechte Schwester von Beregvölgy. Wie dieser und wie Víglány deutlich Bona Vista-Typ, gebäude mit viel Schulter, aber wenig ausgeprägter Vorderfusswurzel, Sprunggelenk etwas zu viel gewinkelt und geschnürt. Sehr kurze Röhren und Schienbeine, hoher Schweifaufsatz. Edles, vornehmes Pferd. In der Vordefesseln etwas gedreht, besonders links.

Dáma, Fuchs, gez. 1906.

Eine grosse, noble, trockene, vornehme Stute mit dem Drahte von Mindig und in allgemeinen den Formen der Mutter. Doch erinnert manche Paertie, wie besonders die obere Linie, stark an Kincsem. Gute trockene Gelenke, überhaupt alle Formen sehr rein und ausdruckvoll. In der Musculatur der Hinterland etwas leicht.

Nagyszerű, Braun, gez. 1909.

Diese braune, ein sehr trockenes, drahtiges Pferd, mit gedrosseltem, sont aber guten Vorderbein und einer ganz mächtigen Schulter, ist im Typ eine Kombination von ihrer Mutter und von Pardon, von welchem sie hauptsächlich die Hinterhand hat. Viel Tiefe, überhaupt trotz der Fehler der Hinterhand, ein sypmpatisches Pferd mit Ausdruck und Gehalt.

Szememfénye, Fuchs, gez. 1909.

Diese Stute erinnert am meisten von allen aus der Kincsem-Familie an ihre berühmte Ahnin, auch genau in der dunklen Fuchsfarbe mit dunklen Flecken. Edle, sehnige, klare, flache Stute mit grossen Linien, etwas langen Rücken und Niere, und der Kincsem-Hinterhand. Gute Schulter, schöne Tiefe, überhaupt sehr langer, tiefer Brustkasten. Dünner Hals. Viel Länge, Streckung, scharfe Linien. Braver treuer Gesichtsausdruck, gerades Profil. Leichtes, glasklares Vorderbein. An den einen Sprunggelenk hintere Linie nicht Klar.

Virág, Fuchs, gez. 1910.

Sie ist ein grosser Fuchs mit massigem Vorderbein, steil und geschliffen. Hinten abgeschlagen. Durch die gerade Schulter und die abgeschlagen Kruppe, mehr Quadrat als Rechteckpferd.

Tápiószentmárton besitzt keinen besonderen Getütmeister. Die Oberaufsicht über das Gestüt führt der Direktor der grossen Herschaft, Herr László Kovács, und der Verwalter der Meierei in dessen Bezirk das Gestüt liegt, hat die direkte Aufsicht über die Vollblutzucht. Die Paarungen sind, seit Herr Ernst von Blaskovich nicht mehr unter der Lebenden weilt, das Werk des Herrn Nicolaus von Luczenbacher, der seit langen Jahren den Kincsem Stall managt. So einfach die ganze Anlage des Getüts ist, so sauber ist sie. In die Puszta gehören keine pompösen Luxusstallungen, das passt nicht zu ihrem Charakter. Das hat man in Ungarn eingesehen, und in allen ungarischen Vollblutgestüten findet man ländlich einfache, aber praktische, trockene Stallungen. In diesen ist Pferden am wohlsten, denn die Luxusställe mit ihrem Ueberfluss an Dingen, die gar nicht als notwendig empfunden werden, passen den Pferden gewöhnlich nicht und sind oft sehr unpraktisch, mit ihrem unangebrachten Luxus dem wahren Pferdemanne zuwider.

Dass Wasser im Gestüt Tápió Szent Márton wird aus gewöhnlichen Brunnen gewonnen. Es soll von guter, harter Qualität sein.»

1880-ban írta a londoni The Sportsman :

«Blaskovich Ernő úr nemcsak mint telivértenyésztő vonta magára a legkiválóbb figyelmet a földkerekségen mindenütt, ahol csak telivértenyésztéssel foglalkoznak, hanem mint rationalis gazda az általa termelt zabbal is, amely a budapesti terménykiállításon az első díjat nyerte több mint száz hasonnemű kiállítmány közül. E legjobb magyar zab meglehetős könnyűnek látszik, laza és puha héjban, s ezáltal különbözik a fínomhéjú árpaszerű angol zabtól. Magában Angliában is ismerik e különbséget. A skótországi fekete zabnak több a héja és kevesebb a magja, amiért is sok tenyésztő és ménestulajdonos által előnyben részesül. Blaskovich telivéreit félig magukra hagyva, határozottan szigorúan egy homokos és csak kevés füvet termő pusztán neveli fel, de a fiatal állatoknak annál több zabot ad, s 1867 óta olly lovak jöttek ki a ménesből, amelyek az átlagot felülmúló képességet tanúsítottak. Eme fölény egyenesen a Kincsem tenyésztője által termelt zabnak tulajdonítható, oly tápszernek, mely különösen gyöngébb étkű és ideges kancáknál kitűnőnek tapasztaltatott. Emlékszünk, hogy Hesp trainer e körülményt ismételten hangsúlyozta, s azt is, hogy ő utazás közben a külföldön is Blaskovich-féle zabbal tartja az idomításban lévő lovakat. Kincsem sohasem evett másféle zabot. A Blaskovich-ménesben még soha roarer nem mutatkozott, ami ha nem a klímának, mindenesetre e frugalis és erőteljes tápszernek köszönhető. E lovakat nem tömik péppel és olajpogácsával, s nem hordanak felesleges zsírt a bordáikon. Nem szembeszökő-e itt a különbség Lord Falmouth produktiójával szemben, aki a túlságosan tápláló és hízlaló tápszerekkel a legjobb lovakat neveli ugyan, de aránylag igen sok roarert is. Úgy látszik, a telivér-családok eme hibája ebben keresendő, ami azon egyéveseknél is észleltetik, amelyek a vásárra tenyésztő ménesekben túlságosan tápláltatnak.»

A szentmártoni zab minősége közismert volt, a Robert Hesp iskolájából való Batthyány Elemér gróf, nem egyszer hozatott dákai ménesének onnan zabot.

Blaskovich Ernőnél az volt a regula, hogy a csikóistállóban reggel teleöntötték a vályukat színig zabbal, s amit ezek másnap reggelre összefújva otthagytak, azt kisöpörték és a gazdaságban használták fel. Évesei a rendkívüli zabozás miatt annyira erősek és elevenek voltak, hogy trainingbe kerülve eleinte alig bírtak velük.

A ménes mai napig ugyanazokban a paddockokban van tartva és épületekben elhelyezve, mint Ernő életében.

A kifutók talaja agyagos homok, s azok idővel száraz nyarakon eléggé kitaposódtak, úgyhogy a kilencvenes évek végén a Magister Equitum, Luczenbacher Miklós azok felújítását szorgalmazta, de Blaskovich ellenkezett, mondván : «Ezeken neveltem fel őket mind és ezután is ezeken fogok nevelni.» Az érdekes az, hogy alig mondta ki Mr. Wood a delendam-ot, Szent Márton újra in excelsis, egy évjáratban Hazafi és Csókos asszony, a reá következőben pedig Beregvölgy, Nemes és Víglány. És csakugyan vétek lett volna eme régi kifutókat felszántani, melyeken még ma is dúsan nő a fű, mert ezekben csodálatos erő rejlik és ha egyszer feltörettek és újból helyreállíttattak, soha többé azt a tápanyagot nem szolgáltatják.

1864-től 1880-ig az 51 felneveltből egyik sem volt roarer, s 1880 után is 1911-ig, már a mennyire ellenőrizhető, csak három roarer jött ki Szentmártonból, az első Harczos (1882) volt, a második Kincsem fia Talpra Magyar (1885), majd az 1900-as évjáratbeli Alkonyat,

amelynek apja Orwell roarer-családból származott, legutóbb Ilka (1930) és talán Gábor (1937) volt ilyen.

Orrvérző is csak három akadt, Gyöngyvér (1891), pályája legvégén, a halálig hajtott Hazafi (1899) és egy Gunnersbury kanca Nyájas (1899), pedig Gunnersbury éppen elég orrvérzőt produkált, de a tizenegy szentmártonijából csak ezt az egyet.

Blaskovich a lovai között élt és rendkívül szerette azokat, a Kincsem-eknél még talán a szeme fénye sem volt neki kedvesebb, még mint törődött öreg ember is, napról napra kisétált a kúriája közelében lévő kifutóhoz s gyönyörködött a csikókban.

1903-ban mesés éve lévén, félmillió koronát nyertek össze lovai, Luczenbacher Miklós rábírta, hogy több kancáját Angliába küldje fedeztetni, s az előjegyzések a legjobb ménekhez meg is történtek, de amikor elszállításukra került volna a sor, az öreg úr a hosszú úttól féltve őket, hallani sem akart többé a dologról, s a már lefoglalt ugrásokra Angliában kellett átvevőket keresni. Közelebb azonban többször elegendte a kancáit, így Ollyan nincs 1891-ben Blaskovich Miklós Ready money-ja és Batthyány Elemér gróf Donna Christine-je kíséretében künn volt Németországban, Schlenderhahnban Charibert-nél, de az eredmény Kelet mint éves kimúlt, 1893-ban Buda gyöngye Hoppegartenbe az Union Gestütbe ment St. Gatien-hez, s ott hozta Tápigyöngyé-t, a jó reménység a Derby-nyerőktől származó 1894-es méncsikó azonban elhullott, 1895-ben ismét három kancája látogatta Németországot, Buda gyöngye újra St. Gatien-hez ment, de meddő maradt, Ollyan nincs és Hősnő Harzburgba Gouverneur-hoz lettek beosztva, de a csikaikban Felleg és Daliás-ban nem volt köszönet.

1902 nyarán úgy volt, hogy az esetben, ha az istálló nyeresége elérné a 300,000 koronát, akkor Luczenbacher, az istálló vezetője, aki nagyon szeretett volna egy Kincsem vérű jó kancát, abban a megtiszteltetésben részesül, hogy eladatik neki a négyéves hatalmas Lepke. Elérkezvén pedig az ősz, nemcsak ez az összeg volt együtt, hanem jóval több, Blaskovich azonban Lepké-t egy világért sem adta. Később mégis belátva azt, hogy mennyit köszönhet ő Mr. Woodnak, meggondolta magát, s úgy tervezgette, jusson mind a kettőjöknek Lepké-ből, ha tehát a kanca neki már egy jó csikót hozott, akkor fel fogja ajánlani ajándékba. Nobilis szándékát azonban meg nem valósíthatta, mert Lepke csaknem mindig meddő maradt.

Rubin-ért, Beregvölgy nővéreért, amely nem is volt valami jó, csak nagyon szép, amikor ménesbe volt menendő, hároméves kora őszén, Lossonczy Gyula 30,000 forintot, olyan árat ajánlott, amilyent belföldi kancáért ezideig még nem adtak, s később sem nagyon, mert a tizenhárom év mulva, 1918-ban Szaporá-ért fizetett 100,000 korona már háborús pénz volt, — Neszti bácsi nevetve felelte: «Nincs az a 30,000 forintotok, amiért én Rubin-t odaadnám!»

Bár Kincsem descendentiából egyetlen jobbat sem adott el, azért mégis elvittek tőle három jó kancát, amelyek nála más csikókat hoztak volna, mint későbbi tulajdonosaiknál Graditzban és Tordason. Az egyik Miczi volt 1876-ban, a két másik Ragyogó és Zománcz, e két utóbbi 1886-ban együttesen 7000 forintért vétetett meg Flesch Albin kapitány által, s eladatásukig vajmi keveset tudtak, de azután egyszerre formába jöttek.

A nem futós fiatal kancák, darabonként rendesen 1000 forintért a rokon Fáy Bélának vagy a Magister Equitum, Luczenbachernek jutottak, s csak nagyon ritkán sikerült ilyenekre másoknak is szert tenni.

Szentmártoni stílushoz tartozott, hogy ami egyszer a ménesben szolgált, az végig ott is maradt, vagy legalább is a családban, a tulajdonos elöregedett kancái közül, nehogy a szeme előtt pusztuljanak el, egyet, Lenké-t, Fáy Bélának ajándékozott, a többit pedig

unokaöccsei Aladár és Ernő között osztotta el, hogy náluk fejezzék be kegyelemkenyéren, ami alól csak egyszer, 1910-ben volt kivétel, amikor is Hősnő, Tápió gyöngye és Lepke árverésre mentek, de ez nem volt az ő rendelkezése, az aggastyán, aki a régi szolgákat mindig megbecsülte, ekkor már nem volt aktív.

Aladár már árverésre küldette öreg kancáit s megtörtént, hogy az egyikért, Nagyszerűért, 1928-ban 100 pengőt kapott, amiből az Alagra való szállítás és ellátás költségei bizonyára kitelhettek.

A Kincsem-ménesnek ez a szép szokása, követőre, sajnos, nem igen talált, Kisbérről a Derby-győztes Kisbér anyját Mineral-t 1888-ban huszonöt éves korában 350 forintért adták el Egyedi Arthúrnak, Feneken az egykori Sybarisban, ahol római sírok felett legelnek a csikók, megtörtént, hogy 1884-ben Bulgár elválasztása után anyján Princess Beatrice-én 180 forintért adott túl a ménesmester, hasonló sors érve ott 1890-ben Dornröschen anyját, Dirndl-t is.

Különben ilyen az általános praxis, nehogy siralmas külsejű vének csúfítsák a ménest, kimustrálják őket.

Már Blaskovich Ernő halálakor 1911-ben nagyon megfogytak a kancák, az apadás rohamosan következett be, ugyanis az előző őszön a fennebb említett három, amely már roncs volt, árverésre küldetett, tavaszra pedig kettő kimúlt, úgyhogy a kötelező tizenkettőből csak hét maradt meg.

Az utolsó esztendőkben, Ernő élete alkonyán, az ellések már nagyon rosszul sikerültek, alig jött csikó, 1905 és 1908-ban csak négy, 1903, 1909 és 1910-ben három, 1911-ben kettő volt, sőt üres év is létezett 1904-ben.

A legtermékenyebb kanca Sajgó, amely 13 és Louise Bonne, amely 12 csikót hozott, volt, ez utóbbi azonban ezekből 3-at még Blaskovich Miklósnál ellett, Becses, Hősnő, Nyalka és Szattyán 11, Gipsy Girl, Lady Patroness és Vilma 10, Lenke, Buda gyöngye, Csintalan és Nagyszerű 9, Furcsa, Menyecske és Aranyvirág 8 ivadékot nevelt fel megjegyezve, hogy Lenke később Fáy Bélánál, Csintalan pedig Blaskovich Aladárnál még 2—2 csikót adott. Szent Márton ura a párosításoknál a legegyszerűbb módon járt el, csupa jó kancája volt, s ezeket a legjobb ménekhez küldte, ámbár néha a rokonság és barátság kedvéért Fáy Béla, Luczenbacher és Károlyi István gróf határozottan rossz ménjeihez, Jack O'Lantern, Windgall, The Rush és Teneriffe-hez is osztott be néhányat.

Az, hogy pedigreről fogalma sem volt, csakis egyszer, 1903-ban látszott meg, amikor is féltestvéreket párosíttatott és pedig Gunnersbury leányát Lármá-t, ugyancsak Gunnersbury fiával Galifard-dal, a csikó a világra is jött, de elhullott. Nagyobb szerencséje volt ilyen experimentummal Magister Equitumának, akinél a csikó, a később Romániába kivitt Buza gyöngye (1920), Matchbox leánya, Buza kalász és Matchbox fia, Horkay után nevelve, meg is maradt. A cross nem írhtó egészen a commune rovására, mivel Pettenden ekkor Morpeth is rendelkezésre állott.

Legközelebbi rokonok párosítását elítélni azonban esztelenség, mert arra igenis szüksége van a tenyésztésnek, s nem egy nagy ló távolabbi nemzedéke mutat vérfertőzést.

Lárma, Hősnő leánya különben, elajándékozva Királyhegyesre, szintén féltestvére, de most már az anyai, Hősnő fia, Pusztabíró után hozott csikókat, két kancát, Limlom (1908) és Lelenc-et (1910).

Míg a kanca az idényt tömegménesekben töltötte, minden csikaja elpusztult, de amint megszabadult ezeknek pestisétől, mindjárt képes volt kettőt felnevelni.

Nyolc csikót, ötöt Prímás és hármat Beregvölgy apaságával Blaskovich Ernő unokatestvérekből nevelt fel, Aladár négyszer Morpeth, kétszer Beregvölgy, s egyszer Mokan-nal

próbálta a beltenyésztést Kincsem-re, illetve a Kincsem-családra, amivel egyébiránt tenyésztésünkben nagyon sűrűn kísérleteztek.

Ezek a kevés kivétellel csaknem mind papiros-inbredek hat kategóriába csoportosíthatók, nevezetesen :

I. A jobboldali nagyapa és a baloldali nagyanya apjának crossa adódott, amikor:

Prímás mint **Kincsem** unokája, **Kincsem** öccsének Marci-nak unokájával Perec-cel : Sisa Pistá-t (1906) produkálta.

II. A jobboldali nagyapára és a baloldali nagyanyára ment a cross, amikor :

Tokio, Buda gyöngye és Ollyan nincs öccsének **Talpra Magyar**-nak fia, **Buda gyöngye** unokájával Virgonc-cal : Váratlan-t (1906), **Ollyan nincs** unokájával Liquette-tel : Liget-et (1907) ;

Mokan Buda gyöngye és Ollyan nincs öccsének **Talpra Magyar**-nak unokája, **Buda gyöngye** unokáival, Majális-sal : Majd most-ot (1915), Szajkó-val : Sakál (1918) és Messze mentél-t (1919), **Buda gyöngye** dédunokájával Varázs-zsal : Mahatma (1915), Vidám (1916) és Veto-t (1921), **Buda gyöngye** ősunokáival Babér-ral : Babulcá-t (1918), Szerénynyel : Makrá-t (1921), **Ollyan nincs** leányával Felleg-gel : Jegykendő-t (1915), **Ollyan nincs** unokájával, Sesesusá-val : Sehogy-ot (1921), **Ollyan nincs** dédunokáival Robinette-tel : Robin-t (1919) és Szöszké-vel : Szépség-et (1920) ;

Basa **Buda gyöngye** dédunokája, **Buda gyöngye** unokájával Szajkó-val : Szabadság-ot (1923), **Buda gyöngye** dédunokájával Voisine-nel : Bombay-t (1924), **Buda gyöngye** ősunokájával Virgine-vel : Basaharc-ot (1924), Buda gyöngye féltestvérének **Kincs**-nek dédunokáival Búsemlék-kel : Bánatos-t (1923) és Kis rét-tel : Basarét-et (1923) nemzette.

III. A jobboldali nagyanya és a baloldali nagyapa vére kapcsolódott, amikor :

Hazafi, Talpra Magyar nővérének **Ollyan nincs**-nek fia, **Talpra Magyar** fiának Tokionak leányaival Coreá-val : Confusion (1909), Honleány (1910) és Hector-nak (1911), Nukahiwa-val : Hont (1909) és Emlék-nek (1910) és Salau-val : Fifi-nek (1909) ;

Beregvölgy mint **Buda gyöngye** unokája, Buda gyöngye öccsének **Talpra Magyar**-nak leányával Tátrá-val : Berettyó-nak (1907), a Buda gyöngye nővérétől **Ollyan nincs**-től való Hazafi leányával Abricotine-nel : Baccarat-nak (1917), **Buda gyöngye** fiának Prímásnak leányával Spansau-val : Spaniol (1907), Veinard (1909) és Esperanza-nak (1911), a Buda gyöngye öccsé-től **Talpra Magyar**-tól nemzett Tokio leányaival Carbonadel-lel : Carbid-nek (1915), Columbia-val : Mátyásföld-nek (1916), Etelká-val : Lipse (1916) és Gucki-nak (1918), Repülj-jel : Repülj fecském (1907) és Röpké-nek (1908), Toquade-dal : Touquet-nek (1909) és a Buda gyöngye öccsétől **Talpra Magyar**-tól való Tokio fiának Mokan-nak leányával Szentá-val : Csélcsap-nak (1925) ;

Hársas **Buda gyöngye** unokája, a Buda gyöngye öccsétől **Talpra Magyar**-tól produkált Tokio leányával Adrienne-nel : Da d'rin-nek (1913) ; Morpeth **Buda gyöngye** dédunokája, a Buda gyöngye öccsétől **Talpra Magyar**-tól nemzett Tokio leányaival, Isis-sel : Ilus-nak (1921) és Victoria regia-val : Vilmos-nak (1916) adott életet.

IV. A nagyapák vére találkozott, amikor :

Tokio **Talpra Magyar**-nak Buda gyöngye öccsének fia, **Buda gyöngye** fiának Prímásnak leányával Prímá-val : Kőnig Pansol-t (1906) ; Mokan Buda gyöngye és Ollyan nincs öccsének **Talpra Magyar**-nak unokája, **Ollyan nincs** fiának Hazafi-nak leányaival Abricotine-nel : Amboss-t (1918) és Hau K. K.-val : Üsd nem apád-at (1919) és **Buda gyöngye** dédunokájának Morpeth-nek leányával Affenblume-val : Agglegény-t (1921) ;

Basa Talpra Magyar nővérének **Buda gyöngyé**-nek dédunokája, **Talpra Magyar** unokájának Mokan-nak leányával Fecske lányá-val : Fegyelem-et (1930) hozta létre.

V. A nagyanyák vére egyesült, amikor:

Prímás mint **Waternymph** dédunokája, **Waternymph** leányával, Becses-sel: Tavasz-t (1896) és **Waternymph** unokáival Csintalan-nal: Boldog-ot (1897) és Drágám-al Pallért (1898);

Hazafi **Buda gyöngye** nővérének Ollyan nincs-nek fia, **Buda gyöngye** unokáival Buza kalász-szal: Buzogány (1909) és Családi kincs-et (1911) és Farsang-gal: Harmat-ot (1915));

Beregvölgy mint **Waternymph** ősunokája, **Waternymph** unokájával Hullám-mal: Hegyes (1913) és Villám-ot (1914), **Waternymph** dédunokáival Heroicá-val: Majdnem hős (1917) és Olgá-t (1918), Parányi-val: Pompás (1913) és Bolgár-t (1914), mint **Kincsem** dédunokája, **Kincsem** leányának Kincs-nek unokájával Gyere be rózsám-mal: Renyhe (1908) és Magyar-t (1909), mint **Buda gyöngye** unokája, **Buda gyöngye** unokáival Buza-kalász-szal: Eb ura fakó-t (1916), Semiramis-szel: Bendegúz (1912) és Feuerzauber-t (1914), **Buda gyöngye** dédunokájával Varázs-zsal: Varázslat (1911) és Várj csak-ot (1920), Buda gyöngye nővérének **Ollyan nincs**-nek leányával Éljen-nel: Csaló-t (1908) és **Ollyan nincs** unokáival Ruby Ray-vel: Reményt-t (1913), Szalonká-val: Szabad (1909) és Beszalad-ot (1910);

Scoronconcolo a **Kincsem** dédunoka, **Kincsem** leányának Kincs-nek unokájával, No de ilyent-tel: Kincsecské-t (1913);

Morpeth, mint **Waternymph** ősunokája, **Waternymph** dédunokáival Heroicá-val: Pepina-t (1916), Parányi-val: Theis Kaw (1911), Ugyebár (1915) és Bolseviki-t (1916), mint **Kincsem** ősunokája **Kincsem** leányának Kincs-nek unokájával Violá-val: Burkus-t (1917), Kincs dédunokájával Árvácská-val: Kontyos-t (1923), mint **Buda gyöngye** dédunokája **Buda gyöngye** unokáival Búzakalász-szal: Búzavirág (1913) és Búza kincsé-t (1917), Semiramis-szel: Signal (1913) és Wally ex Sebes-t (1917), Szellő-vel: Számadó (1916), Yeni Keüy (1917), Szélrózsa (1920) és Schwedenklee-t (1924), Vilmá-val: Mondér-t (1923), Virgonc-cal: Vetekedő-t (1911), **Buda gyöngye** dédunokáival Virág-gal: Csillag-got (1915), Virradó-val: Virágos (1914), Virgine (1915), Mountain Light (1916), Vica (1920) és Virago-t (1925), Buda gyöngye nővérének, **Ollyan nincs**-nek unokájával Ruby Ray-vel: Ruby-t (1920), **Ollyan nincs** dédunokájával Szende II-vel: Szerény-t (1920) és Gyémánt **Kincsem** ősunokája, **Kincsem** leányának, Kincs-nek dédunokájával Babám-mal: Cingár-t (1921) nemzette.

VI. És végül midőn a családra máris inbred kancák, apai vagy anyai oldalon Kincsem-vérű ménektől hoztak ivadékokat, tehát amikor:

Beregvölgy mint **Buda gyöngye** unokája, **Buda gyöngye** dédunokájával Varázs-zsal: Varázslat-ot, s ez **Buda gyöngye** öccsének, **Talpra Magyar**-nak unokájával, Mokan-nal: Vásárfia (1913), Werbőczy (1916), Viharos (1919) és Vaskalapos-t (1920);

Morpeth mint **Buda gyöngye** dédunokája, **Buda gyöngye** unokájával Virgonc-cal: Vetekedő-t, s ez **Buda gyöngye** öccsének, **Talpra Magyar**-nak unokájával Mokan-nal: Veszekedő (1916), Vallomás (1918) és Viveur-t (1919);

Hazafi Buda gyöngye nővérének, **Ollyan nincs**-nek fia, **Buda gyöngye** unokájával Búzakalász-szal: Családi kincs-et, s ez **Buda gyöngye** dédunokájával Morpeth-tel: Morpheus-t (1917);

Morpeth mint **Waternymph** ősunokája, **Waternymph** dédunokájával Parányi-val: Ugyebár-t, s ez **Waternymph** ősunokájával Beregvölgy-gyel: Búrleány-t (1924);

és Mokan Buda gyöngye öccsének **Talpra magyar**-nak unokája, **Buda gyöngye** dédunokájával Varázs-zsal: Vidám-ot, s ez **Buda gyöngye** unokájával Beregvölgy-gyel: Víglegény-t (1923) produkálta.

Eme 106 ló közül 173 győzelemmel 49 volt nyerő, 33 maradt nyeretlen és 24 nem jött pályára, mindenesetre silány eredmény, nem is szólva arról, hogy klasszis ló egy sincs közöttük.

Az I., II., III., IV. és VI-ik kategóriába tartozók, kivéve az utóbbiban Morpheus, Búrleány és Víglegény-t, pusztán papiroson inbredek, mivel csak névleges, az egyedet nem közvetlenül létrehozó ősökre vannak alapozva, ellenben az V-ik kategória és az említettek a VI-ikból, valóságos inbredek, mert a közös ősök náluk a tényleges, az egyednek közvetlenül életet adó ősök soraiból kerültek ki, ámde ezek a legtöbbnél annyira távoli nemzedékekben jelennek meg, hogy az ivadékra hatást már nem gyakorolhattak.

Ellenben amikor a tényleges közös ősök a felső generációkban, például a jobboldalon a 4-ik, a balon a 3-ikban, vagy a jobboldalon az 5-ik, a balon a 3-ikban sorakozhattak, mint **Boldog** (1897) és **Mondér** (1923), illetve **Búza kincse** (1917) és **Hegyes** (1913) eseteiben, az ivadékok futni mégis csak tudtak, avagy a ménesben képviseltek értéket, mert Búza kincse olasz Derby-nyerő anyja, Hegyes pedig Waternymph második vonalának fenntartója lehet.

Buzogány (1909), **Családi kincs** (1911) és **Harmat**-nál (1915) a jobboldali nagyanya édes testvére a baloldali dédanyának, tehát a családfa a Barcaldine-mintát tartalmazná azon eltéréssel, hogy míg e nagy angolnál az inbred ugyanarra az egyedre történt, addig náluk csupán édes tetsvérekre, a mi ugyanollyan óriási különbség, mint amilyen óriási a különbség az édes testvérek között.

Kincsem pedigreeje, és pedig háromszor eredményesen, még négyszer lett újra életrehíva, először 1879-ben, amikor Kincsem anyjának a sárga Waternymph-nek a pej Ostregertől való pej leánya, Harmat, Kincsem apjától a sötétsárga Cambuscan-tól hozta a sárga **Gyöngyvirág**-ot, másodszor 1881-ben, amikor Kincsem anyjának a sárga Waternymphnek a sárga Teddington-tól való világospej féltestvére, The Lady of the Lake, Waternymph apjától a sötétpej Cotswold-tól adta a pej First Lady-t, s ez Kincsem apjától, a sötétsárga Cambuscan-tól a pej **Analogy**-t, amely 1900-ban Kincsem unokájától, a pej Tokió-tól ellette a csak egyszer futó és a tenyésztésben nem használt sárga kancát, Tokány-t és harmadszor 1887. és 1888-ban, amikor Kincsem anyjának, a sárga Waternymph-nek a pej Ostreger-től való pej leánya, Harmat, Kincsem apjának, a sötétsárga Cambuscannak sárga fiától Pásztor-tól a sötétpej **Pazar** és a pej **Hősnő**-nek adott életet.

E négy, részben Kincsem pedigree, háromszor testet újra kancákban öltött.

Blaskovich mént nem tartott, a kancák ellés és fedeztetésre mindig elszállíttattak, a kezdet éveiben fel lett állítva ugyan Lucknow (1857), de ez maga is rossz volt és csak pár rossz kancát kapott.

Minden importált mén akkor produkálta Szent Mártonnak a legjobb csikókat, amikor még friss volt, s amikor az ottani kancákra legelőször használtatott. A ménes első Buccaneer-ja Lady Patroness volt, a két első Cambuscan között volt Kincsem, az első Doncaster Kincs-őr, a három első Dunure között Napfény, a két első Orwell egyike Hazafi, a két első Bona Vista Beregvölgy és Víglány, s az első Floriform Dicső, ellenben a belföldi Mindig-nek, Napfény-től való negyedik ivadéka volt Miczi.

Testvérek között Szentmártonban is óriási különbségek voltak, Lady Patronessnek öt, a Carnival Miczi-nek négy, Beregvölgy és a Mindig Miczi-nek három, Kincsem, Primás és Hazafi-nak egy testvére volt, de ezeket velük egy lélekzet alatt még említeni sem szabad, még legközelebb estek egymáshoz a barnapej Nemes és a sárga Hasznos.

Késői májusi csikók voltak: Hetyke (30), Figaro (17), Zománc (13), Csókos asszony (10), Hazafi (7), Aranyvirág (5), áprilisiak: Ragyogó (29), Beregvölgy és Nemes (28), a Mindig Miczi (11), ez is mutatja, hogy nem lehet elég későn ellettetni a kancákat.

A ménesre az öreg csikós Árvai János ügyelt, sok más jelessel együtt Kincsem-et is ő nevelte fel, s a le nem győzött nem feledkezett meg róla, ugyanis az öreg 1886-ban a Kincsem-sorsjáték egyik 2000 forintos nyereményét megnyerte. Árvai utóda Lengyel János lett.

A hosszú évtizedek során, szinte észrevétlenül, rekordok születtek Szent Mártonban, a telivér őshazájához Angliához méltók, amelyeket csak kalapot emelve említhet szakértő.

A ménes kancái közül három egymásutáni generáció, nagyanya, anya és leány, Waternymph (1860), Harmat (1872) és Gyöngyvirág (1879), megnyerték a Hazafit, s ez az eset mégegyszer megismétlődött, amikor Harmat leánya Hősnő (1888) győzött a Hazafi folytatásában a Kanca-díjban, sőt kevés híja volt, hogy ez harmadszor is be nem következett, Kincsem leánya, Ollyan nincs (1883) ugyanis második volt e futásban.

Ilyen széria csak a legrégibb versenyben, az 1779-ben alapított epsomi Oaksban adódott, melyet Queen Bertha (1890)és leányai, Wheel of Fortune (1876) és Spinaway (1872) és ez utóbbi leánya Busybody (1881), mind a négy Lord Falmouth tenyésztése, nyertek meg és a berlini Preis der Dianá-ban, amelyben Sweet Katie (1861), leánya Hamadryade (1871), és ennek leánya, Hildburg (1882) is győzedelmeskedtek.

A ménesben Blaskovich Ernő életében 10 vásárolt és 30 saját tenyésztésű kanca állott, amelyek 207 csikót, 113 mént és 94 kancát neveltek fel, ezekből pályára jött 176, 31 pedig nem volt kihozható.

A 207 csikóra átlagban több mint 10,000 forint nyeremény esik, ez minden valószínűség szerint a legjobb nyereményátlag, amely a telivéreket tenyésztő országokban előfordul, s ennek éppen nálunk, ahol a díjak évtizedekig semmik és később is, viszonyítva például Angliához, mindig alacsonyak voltak, kellett bekövetkeznie!

Még a legjobb, circa e korból való angol ménesek is, mint Eaton és Welbeck, bizonyára elmaradnak eme átlag mellett.

Amire még mindenki ráfizetett, Blaskovich talán még azt is nyereséggel végezte, az azonban bizonyos, hogy versenyzése pénzbe nem került.

Aladár átlaga természetesen nem volt az Ernőé, de még mindig kiváló, dacára annak, hogy a ménest kirabolták.

Waternymph vére Szent Mártonban már Ernő életében elérte az ötödik nemzedéket, ma már a nyolcadikig vert gyökeret. Hogy ugyanazon családnak a tulajdonában, s ugyanazokon a mezőkön ennyi generáció legelésszen, erre csak egy-két példa van még, az egyik a Grafton hercegeké, apáé és fiúé, akik 1768-tól 1844. októberéig, hetvenhat évig, az Euston Studban Júliá-ból öt nagyszerű nemzedéket neveltek és a másik a Rothschild-házé, aki Daugter of the Star-ból a G. St. B. hetedik kötetétől kezdve immár a huszonnyolcadikig, 1849-től máig tenyészt.

Nálunk Henckel Hugó gróf az 1831-ben Siemianowitzra importált Bodice-ból hét nemzedéket nevelt, a hetedikből való volt Királyné (1885), örökösei az 1857-ben behozott Lady Shrewsbury negyedik, s az 1863-ban importált Traviata ötödik generációját tenyésztették, azonban lévén a ménes háromszor is áthelyezve, ez nem ugyanazon a talajon ment végbe. Traviata ötödik nemzedéke Midshipman (1904) még elég jó volt, s a Ladynek már nem a tulajdonukban lévő ötödik és hatodik generációjából valók Nunquam dormio (1899) és Confusionarius (1911). Felemlítendő a 710 forintért vásárolt Buff Rosetól (1878) származó vonal is, amely Captain Georgenál, Meichl Györgynél négy nemzedéket ért és amelyből a Király-díj nyerők, Blocksberg (1901), Kahlenberg (1906) és Balbinus (1918) eredtek.

Szent Márton nemcsak, reméljük és hőn óhajtjuk az idők végéig, permanens anyai

vonalat alapított, hanem olyan méneket is nevelt, amelyek klasszikus nyerők apáivá lettek és azáltal, hogy Pásztor (1881) leánya Hősnő (1888) megnyerte a magyar és osztrák Kanca-díjat, Talpra Magyar (1885) fia Tokio (1892) a Derbyt, St. Legert és Trial Stakes-et, leánya, Faith (1903) az osztrák Kanca-díjat, Primás (1889) fia Frangepán (1898) a St. Legert és Rizi Bizi (1902) holtversenyben ugyanezt, Beregvölgy (1900) fia, Balaton (1907) a Trial Stakes-et és Basa (1916) a Nemzeti-Hazafit, sikerült nekik együttesen valamennyi klasszikus versenyt összeszedniök, amit háború előtti, saját nevelésű méneivel egyetlen ménes sem ért el, s ez után megszűnvén a külföldi stallionok konkurrenciája, a fenéki tenyésztés mindenesetre egy mén, Pázmán által juthatott ilyen, ha nem is teljes levelű babérkoszorúhoz, mert Bajtárs-nak a St. Legert Prontóval kellett megosztania.

A Blaskovich Ernő-féle felnevelésből mintegy hatvan mén használtatott a köztenyésztésben, s ezek között, kiváló példányok akadtak, olyanok is, amelyek egész félvértörzsek alapítói lettek az állami ménesekben.

Évjáratok futásaik, győzelmeik és nyereményeikkel:

Belföldön:

Blaskovich Ernő tenyésztése:

1864:

1-ső évjárat.

			Forint
—. —	p. k. ap. North Star any. Aranka	— —	—
— —	p. k. ap. North Star any. Palmyra	— —	—

1865:

2-ik évjárat.

Fényes p. k. ap. The Cure any. Gipsy Girl	4	—	441.—

1866:

3-ik évjárat.

Bajnok p. m. ap. Zetland any. Aranka	—	—	—

1867:

4-ik évjárat.

Hegyes p. k. ap. Lucknow any. Aranka	1	—	—

1868:

5-ik évjárat.

Gyönyörű p. k. ap. Lucknow any. Aranka	3	2	75.—
Lenke p. k. ap. Cotswold any. Gipsy Girl	22	6	9.618.33
	25	8	9.693.33

1869:

6-ik évjárat.

Grollo s. m. ap. Carnival any. Gipsy Girl	10	3	3.143.—
Serbianer s. m. ap. Lucknow any. Palmyra	1	—	—
Olga s. k. ap. Ostreger any. Viola	15	3	3.332.50
	26	6	6.475.50

1870:

7-ik évjárat.

Bajnok p. m. ap. Carnival any. Gipsy Girl	8	2	1.702.—
Cromwell p. m. ap. Carnival any. L. Bonne	12	2	1.820.—
	20	4	3.522.—

1871:

8-ik évjárat.

Cimbora s. m. ap. Carnival any. Gipsy Girl	5	1	1.118.75
Tápió p. m. ap. Ostreger any. Viola	7	1	2.533.33
Lady Patroness p. k. ap. Buccaneer any. L. Bonne	20	15	47.337.50
	32	17	50.989.58

1872:

9-ik évjárat.

Bátor p. m. ap. Buccaneer any. Louise Bonne	6	1	800.—
Corvin p. m. ap. Camerino any. Giralda	11	3	3.850.—
Harmat p. k. ap. Ostreger any. Waternymph	13	4	6.280.—
Nefelejts p. k. ap. Cotswold any. Nefelejts	4	—	175.—
Relache p. k. Cotswold any. Gipsy Girl	3	—	200.—
	37	8	11.305.—

1873:

10-ik évjárat.

	Hírnök p. m. ap. Ostreger any. Giralda	18	5	18.732.—
	Miczi stp. k. ap. Carnival any. Gipsy Girl	19	4	11.503.—
		37	9	30.235.—

1874:

11-ik évjárat.

	Cigánylegény f. m. ap. Carnival any. Gipsy Girl	9	1	790.—
	Szanyi s. m. ap. Cambuscan any. Fényes	—	—	—
	Femme de Feu p. k. ap. Carnival any. Lenke	4	1	350.—
	Ganga p. k. ap. Buccaneer any. Giralda	6	1	2.300.—
III. 17.	**Kincsem** s. k. ap. Cambuscan any. Waternymph	38	38	123.056.50
	Könnyű p. k. ap. Carnival any. Nefelejts	—	—	—
	Légy-ott p. k. ap. Carnival any. Louise Bonne	23	4	2.600.—
		80	45	129.096.50

1875:

12-ik évjárat.

	Bolygó f. m. ap. Bajnok any. Louise Bonne	11	—	550.—
	Konok p. m. ap. Cambuscan any. Queen of the Isles ...	1	—	—
	Outrigger s. m. ap. Ostreger any. Waternymph	7	1	8.500.—
	Try-Me-Too p. m. ap. Ostreger any. Fényes	—	—	—
V. 25.	**Sajnos** s. k. ap. Ostreger any. Lenke	6	3	4.091.67
		25	4	13.171.67

1876:

13-ik évjárat.

	Bankár bp. m. ap. Buccaneer any. Louise Bonne	6	1	1.362.50
	Purdé f. m. ap. Carnival any. Lenke	12	2	10.050.—
	Kedvenc s. k. ap. Cambuscan any. Gipsy Girl	2	—	975.—
	Becses p. k. ap. Buccaneer any. Waternymph	2	—	—
		22	3	12.387.50

1877:

14-ik évjárat.

	Bájos stp. R. ap. Buccaneer any. Louise Bonne	8	2	20.3.0—

1878:

15-ik évjárat.

IV. 19.	**Szent Márton** s. m. ap. Camb. a. Waterny	14	5	2.059.33
IV. 24.	**Balga** bp. k. ap. Buccaneer any. L. Bonne	4	—	535.—
III. 31.	**Csapodár** s. k. ap. Ostreger any. Lenke	23	3	6.719.17
		41	8	9.313.50

1879:

16-ik évjárat.

IV. 13.	**Bizarr** s. m. ap. Remény any. Lenke	16	4	13.503.33
I. 30.	**Bujdos** p. m. ap. Buccan. any. Queen of the Isl.....	1	—	—
II. 9.	**Virtus** pm. ap. Cambuscan any. L. Patroness	3	1	917.—
IV. 10.	**Gyöngyvirág** s. k. ap. Cambusc. any. Harmat	59	13	31.921.66
II. 13.	**Venus** bp. k. ap. Remény any. Gipsy Girl.	14	—	720.50
		93	18	47.062.49

1880:

17-ik évjárat.

III. 21.	**Kortes** s. m. ap. Cambuscan any. Lenke	14	3	7.210.—
IV.	**Tücsök** p. m. ap. Kalandor any. Queen of the Isl.....	5	—	25.—
II. 20.	**Vitéz** p. m. ap. Buccaneer any. Giralda	43	8	13.745.83
V.	**Árva** p. k. ap. Buccaneer any. Louise Bonne	41	9	10.490.—
		103	20	31.470.83

1881:

18-ik évjárat.

V.		**Búvár** p. m. ap. Buccaneer any. Queen of the Isles	1	—	—
III.		**Czímer** s. m. ap. Cambuscan any. Lenke	11	5	13.990.—
IV.		**Pásztor** s. m. ap. Cambuscan any. Lady Patroness	9	7	25.364.16
II.	10.	**Rontó** p. m. ap. Verneuil any. Lionne	—	—	—
			21	12	39.354.16

1882:

19-ik évjárat.

III.	12.	**Harczos** p. m. ap. Purdé any. Becses	16	5	8.550.—
I.	1.	**Buda gyöngye** p. k. ap. Buccan. any. Kincsem	11	3	8.447.50
III.	20.	**Honleány** bp. k. ap. Purdé any. Waternymph	—	—	—
IV.	14.	**Legyes** p. k. ap. Gunnersbury any. Lenke	28	4	5.896.66
			55	12	22.894.16

1883:

20-ik évjárat.

V.	30.	**Hetyke** bp. m. ap. Kisbér öccse any. Giralda ...	16	5	11.331.25
II.	9.	**Pajzán** bp. m. ap. Verneuil any. Lionne	66	17	41.384.16
I.	4.	**Ollyan nincs** p. k. ap. Buccaneer any. Kincsem ...	33	8	32.066.66
IV.	29.	**Ragyogó** s. k. ap. Camb. v. Vern. any. L. Patr.	16	7	15.362.50
V.	13.	**Zománc** s. k. ap. Verneuil any. Lenke	28	10	10.695.—
			159	47	110.839.57

1884:

21-ik évjárat.

III.	30.	**Balzsam** bp. m. ap. Buccaneer any. Lionne	12	3	6.710.—
II.	14.	**Hűség** s. m. ap. Craig Millar any. Becses	28	7	21.027.50
III.	12.	**Boru** stp. k. ap. Verneuil any. Bájos	3	—	135.—
I.	22.	**Drágám** pk. ap. Craig Millar any. Harmat	27	8	13.566.25
			70	18	41.438.75

1885:

22-ik évjárat.

III.	14.	**Talpra Magyar** p. m. ap. Bucc. any. Kincsem	23	2	6.531.67
III.	3.	**Vajda** bp. m. ap. Buccaneer any. Lionne	5	—	585.—
I.	22.	**Viadal** p. m. ap. Craig Millar any. Harmat	17	5	23.235.83
I.	22.	**Zsarnok** p. m. ap. Verneuil any. Lady Patroness .	11	1	6.032.50
I.	29.	**Csintalan** s. k. ap. Craig Millar any. Becses	11	1	1.450.—
			67	9	37.835.—

1886:

23-ik évjárat.

		Bitang p. m. ap. ismeretlen any. Lady Patrones	32	16	10.830.—
		Kardos s. m. ap. Craig Millar any. Becses	25	7	13.037.50
II.		**Kincs-ör** s. m. ap. Doncaster any. Kincsem	10	3	17.190.—
		Urambátyám p. m. ap. Gunnersbury any. Bájos	12	3	14.382.50
			79	29	55.440.—

1887:

24-ik évjárat.

III.	13.	**Merész** p. m. ap. Craig Millar any. Becses	19	4	5.905.—
IV.	22.	**Pazar** bp. m. ap. Pásztor any. Harmat	3	1	2.890.—
III.	20.	**Kényes** s. k. ap. Doncaster any. Budagyöngye ..	36	6	8.706.67
II.	6.	**Kincs** ö. k. ap. Doncaster any. Kincsem	—	—	—
I.	16.	**Takaros** s. k. ap. Doncaster any. L. Patroness ..	9	—	400.—
			67	11	17.901.67

1888:

25-ik évjárat.

III.	25.	**Fillér** s. m. ap. C. Mill. v. Ruperra any. Kedvenc .	1	—	—
II.	16.	**Fortély** s. m. ap. Craig Milar any. Becses	24	4	6.420.—
II.	11.	**Szerző** p. m. ap. Doncaster any. L. Patroness ..	17	4	3.510.—
IV.	16.	**Hősnő** p. k. ap. Pásztor any. Harmat	11	2	18.760.—
			53	10	28.690.—

1889:

26-ik évjárat.

III. 10. **Duhaj** s. m. ap. Bálvány any. Kedvenc	—	—	—
II. 17. **Forrás** p. m. ap. Doncaster any. Becses	17	2	4.380.—
III. 20. **Primás** p. m. ap. Doncaster any. Buda gyöngye	27	14	68.070.—
I. 16. **Anyós** p. k. ap. Doncaster any. Lady Patroness	5	—	—
III. 26. **Szende** p. k. ap. Ruperra ny. Ollyan nincs	—	—	—
	49	16	72.450.—

1890:

27-ik évjárat.

III. 19. **Uram öcsém** p. m. ap. Craig Millar any. Bájos .	6	1	1.570.—
IV. 2. **Virad** s. m. ap. Doncaster any. Becses	11	1	21.685.—
III. 4. **Furcsa** s. k. ap. Craig Millar any. Buda gyöngye	7	1	3.057.—
	24	3	26.312.—

1891:

28-ik évjárat.

IV. 10. **Barát** s. m. ap. Bálvány any. Kedvenc	8	—	200.—
IV. 26. **Rengő** bp. m. ap. Pásztor any. Lionne	—	—	—
I. 29. **Szózat** p. m. ap. Gunnersbury any. L. Patroness	—	—	—
IV. 2. **Gyöngyvér** s. k. ap. Craig Millar any. Buda gyöngye	4	1	3.800.—
III. 29. **Kis piszkos** s. k. ap. Sweetbread any. Csintalan ..	4	1	960.—
IV. 10. **Menyecske** s. k. ap. Doncaster any. Becses	1	—	—
	17	2	4.960.—
			Forint
	1215	321	815.309.21

			Korona
Virad	23	7	63.850.—
Barát	25	13	42.240.—

1892:

29-ik évjárat.

IV. 10. **Földi** p. m. ap. Pásztor any. Lionne	—	—	—
IV. 12. **Kelet** s. m. ap. Charibert any. Ollyan nincs	—	—	—
III. 15. **Nem oda Buda** s. m. ap. Galaor any. Buda gyöngye	35	5	35.405.—
V. 26. **Pityke** bp. m. ap. Pásztor v. Waisenknabe any. Honleány	19	3	4.950.—
V. 5. **Aranyvirág** s.k. ap. Galaor, Craig Millar v. Gunnersbury any. Kincs	13	11	31.430.—
III. 8. **Hugom** p. k. ap. Gunnersbury any. Bájos	10	1	1.080.—
Hütelen p. k. ap. Purdé any. Csintalan	27	3	6.025.—
	122	23	78.890.—

1893:

30-ik évjárat.

IV. 24. **Koma** bp. m. ap. Pásztor any. Drágám	—	—	—
V. 12. **Fürge** p. k. ap. Pásztor any. Lionne	5	1	2.350.—
Tápiógyöngye s. k. ap. Gunnersbury any. Buda gy.	16	3	3.630.—
II. 24. **Tükör** p. k. ap. Morgan any. Kényes	—	—	—
	21	4	5.980.—

1894:

31-ik évjárat.

II. 23. **Kelet** s. m. ap. Gunnersbury any. Csintalan	32	7	45.830.—
II. 5. **Kupec** s. m. ap. Pásztor any. Honleány	1	—	—
III. 27. **Sáfár** p. m. ap. Morgan any. Hősnő	—	—	—
IV. 29. **Verbung** p. m. ap. Galaor any. Kényes	27	10	17.255.—
III. 1. **Zsoldos** p. m. ap. Beauminet any. Takaros	16	5	10.703.33
IV. 13. **Pletyka** p. k. ap. Morgan any. Becses	4	2	970.—
V. 1. **Tubicám** s. k. ap. Galaor any. Lady Patroness .	—	—	—
	80	24	74.758.33

1895:
32-ik évjárat.

V. 3.	**Gonosz** s. m. ap. Gaga any. Kényes.....	28	7	50.060.—
I. 22.	**Honfi** p. m. ap. Jack O'Lantern any. Honleány	12	2	7.296.67
II. 24.	**Kontrás** p. m. ap. Primás any. Csintalan	—	—	—
II. 5.	**Szózat** f. m. ap. Galaor any. Takaros	—	—	—
II. 22.	**Ujonc** p. m. ap. Jack O'Lantern any. Menyecske	—	—	—
III. 17.	**Lárma** s. k. ap. Gunnersbury any. Hősnő	11	3	57.540.—
II. 27.	**Öröm** s. k. ap. Morgan any. Ollyan nincs	—	—	—
II.	**Virgonc** p. k. ap. Galaor any. Furcsa	12	1	7.610.—
		63	13	122.506.67

1896:
33-ik évjárat.

IV. 24.	**Daliás** p. m. ap. Gouverneur any. Hősnő	6	1	1.225.—
I. 24.	**Dráva** s. m. ap. Beauminet any. Takaros	40	7	28.660.—
I. 18.	**Kartács** p. m. ap. Primás any. Honleány	1	—	—
II. 3.	**Veszély** s.m. ap. Gunnersbury any. Menyecske	13	3	5.640.—
II. 6.	**Farsang** p. k. ap. Dunure any. Furcsa	—	—	—
II. 18.	**Felleg** s. k. ap. Gouverneur any. Ollyan nincs ..	5	—	—
III. 25.	**Napfény** p. k. ap. Dunure any. Kincs	11	1	24.460.—
IV. 7.	**Ritka** bp. k. ap. Dunure any. Drágám	—	—	—
V. 3.	**Tavasz** s. k. ap. Primás any. Becses	—	—	—
		76	12	59.985.—

1897:
34-ik évjárat.

IV. 10.	**Avar** s. m. ap. Gunnersbury any. Menyecske ...	31	6	26.930.—
II. 14.	**Boldog** p. m. ap. Primás any. Csintalan	27	4	22.730.—
IV. 7.	**Parlag** s. m. ap. Galaor any. Takaros	11	2	9.920.—
IV. 12.	**Remek** p. m. ap. Dunure any. Kincs	14	2	1.270.—
IV. 4.	**Varázs** p. m. ap. Galaor any. Hősnő	2	1	2.960.—
I. 15.	**Kezes** p. k. ap. Dunure any. Furcsa	—	—	—
II. 23.	**Vonzó** s. k. ap. Gaga any. Kényes	—	—	—
		85	15	63.810.—

1898:
35-ik évjárat.

IV. 9.	**Boros** p. m. ap. Jack O'Lantern any. Menyecske	1	—	—
IV. 3.	**Döntnök** p. m. ap. Dunure any. Ollyan nincs ..	48	10	12.355.50
III. 13.	**Pallér** p. m. ap. Primás any. Drágám	3	1	310.—
IV. 21.	**Riadó** p. m. ap. Gaga any. Takaros	—	—	—
III. 22.	**Csupor** p. k. ap. Culloden any. Hősnő	5	—	—
V. 9.	**Lepke** p. k. ap. Galaor any. Kincs	21	4	18.580.—
II. 22.	**Kevély** p. k. ap. Dunure any. Kényes	6	—	—
IV. 13.	**Szemrevaló** p. k. ap. Galaor any. Buda gyöngye	11	—	—
		95	15	31.245.50

1899:
36-ik évjárat.

V. 7.	**Hazafi** p. m. ap. Orwell any. Ollyan nincs	21	7	254.510.—
III. 11.	**Pusztabíró** p. m. ap. Dunure any. Hősnő	20	5	23.353.33
V. 10.	**Csókosasszony** s. k. ap. Gunnersbury any. Kincs ..	17	4	68.900.—
II. 7.	**Delilány** s. k. ap. Orwell any. Csintalan	17	3	9.550.—
IV. 29.	**Hű** p. k. ap. Dunure any. Tápió gyöngye	20	—	390.—
III. 15.	**Lagzi** p. k. ap. Jack O'Lantern any. Aranyvirág	20	2	9.160.—
III. 18.	**Nyájas** s. k. ap. Gunnersbury any. Menyecske ..	9	1	5.110.—
		124	22	370.973.33

1900:
37-ik évjárat.

III. 15.	**Alkonyat** s. m. ap. Orwell any. Menyecske	24	2	4.300.—
IV. 28.	**Beregvölgy** s. m. ap. Bona Vista any. Furcsa ...	8	6	340.726.67
III. 18.	**Bocskay** s. m. ap. Orwell any. Csintalan	17	1	3.050.—
IV. 28.	**Nemes** p. m. ap. Ganache any. Hősnő	79	16	132.410.—
	Bárány s. k. ap. King Monmouth any. Aranyv..	2	1	1.970.—
IV. 17.	**Dalloslány** s. k. ap. King M. any. Tápió gy. ...	21	1	6.855.—
III. 28.	**Víglány** s. k. ap. Bona Vista any. Buda gyöngye	14	5	83.410.—
		165	32	572.721.67

1901:

38-ik évjárat.

II.	4.	**Divat** s. m. ap. Ganache any. Aranyvirág	29	5	25.350.—
IV.	12.	**Gondos** s. m. ap. Gaga any. Furcsa	20	3	9.635.—
III.	10.	**Szomjas** p. m. ap. Jack O'Lantern any. Csintalan	6	1	1.035.—
IV.	5.	**Parányi** s. k. ap. Ganache any. Menyecske	28	4	28.750.—
		Semmi s. k. ap. King Monmouth any. Hősnő ..	23	1	2.900.—
			106	14	67.670.—

1902:

39-ik évjárat.

III.	24.	**Bilincs** p. m. ap. History any. Csintalan	—	—	—
IV.	4.	**Bontó** s. m. ap. History any. Menyecske	1	—	—
II.	10.	**Hársas** s. m. ap. Bona Vista any. Tápiógyöngye	34	4	12.240.—
III.	27.	**Róna** s. m. ap. King Monmouth any. Napfény .	40	5	28.060.—
III.	5.	**Éljen** p. k. ap. Orwell any. Ollyan nincs	17	—	1.950.—
II.	12.	**Gyereberózsám** p. k. ap. Ganache any. Aranyvirág	11	—	990.—
V.		**Jajdefáj** s. k. ap. King Monmouth any. Hősnő .	14	—	320.—
III.	28.	**Rubin** s. k. ap. Bona Vista any. Furcsa	4	1	5.290.—
			121	10	48.850.—

1903:

40-ik évjárat.

IV.	29.	**Furcsalegény** s. m. ap. B. Vista any. Furcsa ...	40	6	22.900.—
III.	11.	**Búzakalász** p. k. ap. Matchbox any. Tápiógyöngye	4	—	400.—
III.	28.	**Selyemért** p. k. ap. Orwell any. Napfény	2	—	—
			46	6	23.300.—

1904:

1905:

41-ik évjárat.

II.	23.	**Andalgó** p. m. ap. Mindig any. Hősnő	30	1	9.330.—
		Bankett p. m. ap. The Rush any. Lepke	1	—	—
		Vulkán s. m. ap. Ganache any. Aranyvirág	4	—	—
IV.	3.	**Majális** p. k. ap. Gaga any. Tápiógyöngye	18	1	10.610.—
			53	2	19.940.—

1906:

42-ik évjárat.

		Hasznos s. m. ap. Ganache any. Hősnő	10	4	82.810.—
		Mulass s. m. ap. Bona Vista any. Furcsa	16	3	21.520.—
		Szomszéd s. m. ap. Teneriffe any. Aranyvirág ..	35	5	35.070.—
II.	26.	**Dáma** s. k. ap. Mindig any. Csókosasszony	6	1	5.770.—
		Dicső s. k. ap. Floriform any. Buda gyöngye ...	14	5	88.220.—
		Pipere p. k. ap. Mindig any. Napfény	15	2	7.480.—
			96	20	240.870.—

1907:

43-ik évjárat.

III.	9.	**Bankó** s. m. ap. Pardon any. Rubin	2	1	1.970.—
I.	25.	**Lurkó** s. m. ap. The Rush any. Víglány	—	—	—
IV.	26.	**Mátra** s. m. ap. Mindig any. Napfény	11	1	6.000.—
II.	14.	**Hejehuja** p. k. ap. Teneriffe any. Gyereberózsám	8	1	1.970.—
II.	4.	**Párjaninos** p. k. ap. Floriform any. Éljen	9	1	3.120.—
			30	4	13.060.—

1908:

44-ik évjárat.

II.	27.	**Csaló** p. m. ap. Beregvölgy any. Éljen	4	—	—
V.	17.	**Figaro** p. m. ap. Mindig any. Napfény	9	1	13.600.—
I.	15.	**Renyhe** p. m. ap. Beregvölgy any. Gyereberózsám	4	—	—
II.	18.	**Nodeilyent** s. k. ap. The Rush any. Aranyvirág .	8	1	2.390.—
			25	2	15.990.—

1909:

45-ik évjárat.

III. 6.	**Magyar** p. m. ap. Beregvölgy any. Gyereberózsám	8	—	950.—
I. 23.	**Nagyszerű** p. k. ap. Pardon any. Viglány	11	5	24.500.—
I. 27.	**Szemem fénye** s. k. ap. Pardon any. Rubin	22	2	9.190.—
		41	7	34.640.—

1910:

46-ik évjárat.

I. 15.	**Csatár** p. m. ap. Pardon any. Viglány	20	1	7.890.—
IV. 11.	**Miczi** p. k. ap. Mindig any. Napfény	16	13	320.270.—
II. 28.	**Virág** s. k. ap. William Rufus any. Rubin	1	—	—
		37	14	328.160.—

1911:

47-ik évjárat.

V. 7.	**Kontrás** s. m. ap. Mindig any. Aranyvirág	22	2	15.240.—
III. 23.	**Viola** s. k. ap. Mindig any. Csókosasszony	4	—	260.—
		26	2	15.500.—
				Korona
		1460	261	2.294.490.50

Blaskovich Aladár tenyésztése:

1912:

48-ik évjárat.

I. 18. **Gyémánt** s. m. ap. Gascony any. Rubin	3	1	5.220.—
II. 26. **Gyönyörű** s. m. ap. Adam any. Viglány	—	—	—
III. 2. **Bimbó** p. k. ap. Royal Lancer any. Gyereberózsám	4	—	1.280.—
	7	1	6.500.—

1913:

49-ik évjárat.

III. 22. **Hegyes** p. k. ap. Beregvölgy any. Hullám	44	9	91.380.—
II. 4. **Rózsám** p. k. ap. Royal Lancer any. Gyereberózsám	—	—	—
	44	9	91.380.—

1914:

50-ik évjárat.

II. 16. **Babám** p. k. ap. Gascony any. Gyereberózsám	3	—	790.—
IV. 6. **Csinos** s. k. ap. Cicero any. Mathilde	6	2	7.400.—
IV. 22. **Mariska** s. k. ap. Mindig any. Rubin	12	4	14.810.—
V. 1. **Pompás** p. k. ap. Mindig any. Éljen	43	3	14.470.—
IV. 3. **Villám** p. k. ap. Beregvölgy any. Hullám	54	6	31.410.—
	118	15	68.880.—

1915:

51-ik évjárat.

IV. 8. **Vitéz** s. m. ap. Gascony any. Rubin	23	4	23.860.—
IV. 9. **Csillag** p. k. ap. Morpeth any. Virág	—	—	—
II. 15. **Szerény** s. k. ap. Gascony any. Szememfénye ...	20	1	8.697.—
	43	5	32.557.—

1916:

52-ik évjárat.

II. 16. **Basa** b. p. m. ap. Beregvölgy any. Mathilde	16	7	64.061.—
V. 21. **Kártyás** p. m. ap. Pardon any. Éljen	53	5	9.472.—
III. 20. **Vezér** s. m. ap. Gascony any. Miczi	27	6	26.076.—
III. 3. **Vilma** s. k. ap. Slieve Gallion any. Viglány	8	4	34.430.—
	104	22	134.039.—

1917:

53-ik évjárat.

I. 31. **Bátor** p. m. ap. Slieve Gallion any. Viglány	1	—	—
II. 14. **Burkus** p. m. ap. Morpeth any. Viola	11	1	3.723.—
IV. 18. **Nyalka** p. k. ap. Horkay any. Nagyszerű	24	6	18.138.50
IV. 26. **Ragyogó** s. k. ap. Mindig any. Rubin	16	7	24.975.—
	52	14	46.836.50

1918:

54-ik évjárat.

IV. 19. **Árvácska** s. k. ap. Adam any. Miczi	1	1	2.000.—
I. 24. **Dajka** s. k. ap. Gascony any. Szememfénye	5	—	—
V. 12. **Kócos** p. k. ap. Rascal any. Virág	—	—	—
III. 1. **Szattyán** p. k. ap. Horkay any. Éljen	25	1	4.251.—
	31	2	6.251.—

1919:

55-ik évjárat.

II. 24. **Lázár** p. m. ap. Horkay any. Nagyszerű	—	—	—
III. 7. Schabes ex **Szárcsa** p. m. ap. Maxim any. Éljen ...	53	13	51.886.—
	53	13	51.886.—

1920:

56-ik évjárat.

I. 27. **Fickó** s. m. ap. Slieve Gallion any. Viglány	—	—	—
II. 21. **Sajgó** p. k. ap. Horkay any. Nagyszerű	8	5	32.407.50
	8	5	32.407.50

1921:

57-ik évjárat.

IV. 11. **Makra** s. m. ap. Mokan any. Szerény	29	2	5.487.50
I. 28. **Cingár** p. k. ap. Gyémánt any. Babám	—	—	—
	29	2	5.487.50

1922:

58-ik évjárat.

I. 17. **Kakas** s. m. ap. Infortuné any. Babám	6	—	270.—
III. 13. **Konok** s. m. ap. Infortuné any. Dajka	8	—	410.—
III. 11. **Barna** stpk. ap. Öreglak any. Nagyszerű	—	—	—
	14	—	680.—

1923:

59-ik évjárat.

III. 7. **Barát** s. m. ap. Kokoro any. Dajka	8	1	2.180.—
III. 10. **Bujdos** s. m. ap. Kokoro any. Szattyán	—	—	—
III. 9. **Csámpás** s. m. ap. Ossian any. Ragyogó	—	—	—
I. 25. **Klapec** s. m. ap. Kokoro any. Babám	—	—	—
I. 31. **Mondér** p. m. ap. Morpeth any. Vilma	3	1	8.100.—
II. 14. **Julka** p. k. ap. Horkay any. Nagyszerű	5	1	5.725.—
IV. 12. **Kesely** p. k. ap. Horkay any. Kócos	8	1	3.870.—
IV. 26. **Kontyos** s. k. ap. Morpeth any. Árvácska	—	—	—
III. 24. **Verka** s. k. ap. Ossian any. Szerény	9	—	580.—
	33	4	20.455.—

			Korona
	535	92	497.359.50

			Pengő
Klapec	14	3	3.270.—
Mondér	23	9	23.695.—
Julka	11	—	590.—
	48	12	27.555.—

1924:

60-ik évjárat.

II. 20. **Kadét** s. m. ap. Ossian any. Dajka	—	—	—
III. 6. **Kardos** s. m. ap. Nubier any. Ragyogó	36	9	23.001.—
I. 23. **Pagát** s. m. ap. Kokoro any. Nagyszerű	24	6	10.987.—
I. 5. **Csóré** st. p. k. ap. Dolomit any. Vilma	9	1	2.540.—
III. 10. **Lizi** s. k. ap. Kokoro any. Szerény	27	4	3.200.—
	96	20	39.728.—

1925:

61-ik évjárat.

III. 16. **Bánat** p. m. ap. Nubier any. Dajka	11	2	10.535.—
II. 7. **Bunkó** s. m. ap. Ossian any. Vilma	17	4	18.586.—
IV. 25. **Cserhát** p. m. ap. Öreglak any. Sajgó	17	2	3.540.—
III. 2. **Fakó** p. m. ap. Light Hand any. Ragyogó	5	1	2.875.—
IV. 28. **Pajzán** p. m. ap. Pázmán any. Szattyán	33	11	66.810.—
IV. 1. **Becses** p. k. ap. Öreglak any. Nagyszerű	5	1	1.530.—
I. 15. **Kormos** s. p. k. tp. Öreglak any. Nyalka	6	1	800.—
	94	22	104.676.—

1926:

62-ik évjárat.

IV. 8. **Zsarnok** p. m. ap. Nubier any. Sajgó	33	2	9.650.50
I. 30. **Kacér** stp. k. ap. Light Hand any. Vilma	—	—	—
	33	2	9.650.50

1927:

63-ik évjárat.

II. 27. **Fényes** p. m. ap. Light Hand any. Ragyogó	—	—	—
III. 18. **Szikra** p. m. ap. Nubier any. Szattyán	45	17	36.872.—
II. 13. **Borcsa** stp. k. ap. Light Hand any. Nagyszerű .	15	5	24.380.—
I. 21. **Kedvenc** stp. k. ap. Tamar any. Nyalka	12	3	8.365.—
	72	25	69.617.—

1928:

64-ik évjárat.

III. 22. **Mankó** stp. m. ap. Nubier any. Szattyán	76	13	28.656.—
III. 21. **Szultán** p. m. ap. Tamar any. Nyalka	4	—	—
V. 5. **Dáma** p. k. ap. Pázmán any. Sajgó	16	8	38.080.—
III. 13. **Iker** stp. k. ap. Light Hand any. Vilma	—	—	—
II. 28. **Pálma** p. k. ap. Light Hand any. Nagyszerű ...	45	6	19.738.75
	141	27	86.474.75

1929:

65-ik évjárat.

IV. 10. **Balzsam** p. m. ap. Lavendel any. Szattyán	15	—	920.—
II. 28. **Kuruc** p. m. ap. Tamar any. Nyalka	25	5	48.230.—
IV. 13. **Lenke** p. k. ap. Light Hand any. Julka	42	4	8.031.—
	82	9	57.181.—

1930:

66-ik évjárat.

IV. 17. ***Honvéd** p. m. ap. Nubier any. Becses	155	28	86.184.—
III. 30. **Verbung** s. m. ap. Pázmán any. Szattyán	—	—	—
I. 29. **Vulkán** p. m. ap. Nubier any. Nyalka	36	8	64.660.—
IV. 5. **Csapodár** p. k. ap. Caissot any. Sajgó	12	3	32.040.—
II. 28. **Ilka** s. k. ap. Sanskrit any. Vilma	35	4	9.012.50
IV. 1. **Legyes** s. k. ap. Viceroy any. Julka	85	8	15.248.—
	323	51	207.144.50

1931:

67-ik évjárat.

II. 25. Vicomte ex **Boros** p. m. ap. Viceroy any. Kormos .	13	1	1.500.—
II. 5. Moran ex **Káplár** s. m. ap. Major any. Ragyogó ..	23	5	16.430.—
I. 26. **Lámpás** s. m. ap. Sanskrit any. Vilma	6	2	13.080.—
IV. 10. Light Fellow, ex **Parányi** p. m. ap. Light Hand, any. Julka	—	—	—
IV. 1. **Purdé** p. m. ap. Viceroy any. Csóré	—	—	—
IV. 14. **Csalogány** p. k. ap. Caissot any. Szattyán	4	1	1.800.—
III. 17. **Furcsa** s. k. ap. Caissot any. Sajgó	28	3	8.100.—
I. 31. **Viola** p. k. ap. Nubier any. Nyalka	9	2	6.580.—
IV. 15. **Vonzó** stp. k. ap. Light Hand any. Becses	16	4	19.690.—
	99	18	67.180.—

1932:

68-ik évjárat.

I. 3. **Csillag** p. m. ap. Light Hand any. Nyalka	6	1	3.940.—
I. 19. **Kártyás** s. m. ap. Caissot any. Vilma	—	—	—
III. 24. Ragazzo ex **Vezér** s. m. ap. Sanskrit any. Ragyogó	23	3	13.145.—
III. 22. **Leda** s. k. ap. Viceroy any. Csóré	—	—	—
II. 24. **Margit** p. k. ap. Pázmán any. Sajgó	11	4	20.205.—
	40	8	37.290.—

* 1941 végéig.

1933:

69-ik évjárat.

III. 26. **Búvár** s. m. ap. Sanskrit any. Vilma	58	7	23.777.—
III. 31. **Czímer** s. m. ap. Caissot any. Szattyán	10	4	14.385.—
IV. 13. **Rudi** s. m. ap. Sanskrit any. Ragyogó	21	4	14.935.—
I. 27. **Bájos** p. k. ap. Blanc any. Nyalka	26	3	10.390.—
IV. 5. **Bimbó** p. k. ap. Viceroy any. Csóré	—	—	—
I. 30. **Kedves** s. k. ap. Caissot any. Sajgó	18	2	7.695.—
	133	20	71.182.—

1934:

70-ik évjárat.

III. 19. **Bársony** p. m. ap. Blanc any. Vilma	43	17	137.855.—
I. 16. **Vándor** s. m. ap. Caissot any. Sajgó	—	—	—
III. 29. **Vidám** s. m. ap. Caissot any. Dáma	—	—	—
III. 29. **Mérges** s. k. ap. Major any. Szattyán	31	3	6.060.—
	74	20	143.915.—

1935:

71-ik évjárat.

III. 2. **Fullánk** p. k. ap. Caissot any. Szattyán	12	1	4.516.—
I. 22. **Gratia** p. k. ap. Blanc any. Nyalka	31	1	3.925.—
I. 31. **Juno** p. k. ap. Nubier any. Sajgó	33	3	16.600.—
	58	5	25.041.—

1936:

72-ik évjárat.

I. 23. **Lucifer** p. m. ap. Blanc any. Sajgó	12	1	3.380.—
III. 6. **Rontó** p. m. ap. Major any. Csapodár	—	—	—
I. 18. **Rezgő** p. k. ap. Blanc any. Nyalka	8	—	—
III. 14. **Virág** p. k. ap. Major any. Viola	—	—	—
	20	1	3.380.—

1937:*

73-ik évjárat.

I. 16. **Burkus** p. m. ap. Bahrein any. Sajgó	28	4	21.720.—
III. 15. **Gábor** p. m. ap. D'Orsay any. Viola	45	5	11.533.—
II. 4. **Kontrás** p. m. ap. Blanc any. Dáma	33	10	47.680.—
II. 10. **Beatrix** stp. k. ap. Bahrein any. Nyalka	8	1	1.500.—
III. 9. **Bogáncs** s. k. ap. Major any. Szattyán	28	3	13.420.—
	142	23	95.833.—
	1455	263	1.045.867.75

* 1941 végéig.

Blaskovich Ernő tenyésztése:

1938:*

74-ik évjárat.

II. 27.	**Kisangyalom** s. k. ap. Cagliostro any. Kedves ..	13	1	2.665.—
III. 20.	**Mókus** stp. k. ap. Blanc any. Margit	10	1	4.140.—
III. 26.	**Sóhaj** stp. k. ap. Bahrein any. Sajgó	28	4	17.145.—
III. 11.	**Virgács** stp. k. ap. Blanc any. Viola	16	—	380.—

1939:*

75-ik évjárat.

V. 2.	**Berkes** p. m. ap. Caissot any. Bájos	6	1	4.360.—
II. 18.	Dame blanche ex **Divat** p. k. ap. Blanc any. Dáma	8	1	6.640.—
III. 30.	**Kökény** p. k. ap. Cagliostro any. Kedves	—	—	—
II. 22.	**Mámor** p. k. ap. Mannamead any. Margit	8	2	6.360.—
IV. 28.	**Siess** p. k. ap. Blanc any. Sajgó	10	1	5.920.—

1940:

76-ik évjárat.

I. 31. **Mikulás** s. m. ap. Caissot any. Margit .....
II. 20. **Vénbetyár** p. m. ap. Balbinus any. Viola .....

1941:

77-ik évjárat.

III. 25. **Barát** p. m. ap. Balbinus any. Bájos .....
IV. 11. **Csatlós** stp. m. ap. Weissdorn any. Csapodár ...
II. 19. **Vasgyúró** stp. m. ap. Bahrein any. Viola .....
I. 23. **Műszáj** s. k. ap. Caissot any. Margit .....
III. 18. **Próba** p. k. ap. Ricsay any. Iker .....

1942:

78-ik évjárat.

---

* 1941 végéig.

1943:
79-ik évjárat.

1944:
80-ik évjárat.

1945:
81-ik évjárat.

1946:
82-ik évjárat.

1947:
83-ik évjárat.

1948:
84-ik évjárat.

AUSTRIÁBAN 1919-től:

Blaskovich Aladár tenyésztése:

1915:
51-ik évjárat.

			Oszt. Kor.
Szerény	3	—	—

1916:
52-ik évjárat

Basa	8	2	6.588.—
Kártyás	4	—	682.—
Vezér	7	—	988.—
Vilma	3	—	—
	22	2	8.258.—

1917:
53-ik évjárat.

Burkus	7	—	3.472.50
Nyalka	1	—	—
Ragyogó	8	3	25.500.—
	16	3	28.972.—

1919:
55-ik évjárat.

Schabes ex **Szárcsa**	6	—	1.000.—

1923:
59-ik évjárat.

Barát	3	3	1.300.—
			Oszt. Kor.
	50	8	39.530.—
			Schilling
Barát	36	5	6.250.—
Klapec	10	1	1.350.—
	46	6	7.600.—

1924:
60-ik évjárat.

Kadét	43	8	23.650.—

1925:
65-ik évjárat.

Bánat	10	5	26.200.—

1927:
63-ik évjárat.

Kedvenc	12	1	2.450.—

1928:
64-ik évjárat.

Mankó	7	1	2.630.—
Pálma	2	1	1.000.—
	9	2	3.630.—

1929:
65-ik évjárat.

Kuruc	1	1	15.000.—

1931:
67-ik évjárat.

Lámpás	1	1	2.000.—
Light Fellow ex **Parányi**	22	2	5.690.—
	23	3	7.690.—

1932:
68-ik évjárat.

Ragazzo ex **Vezér**	6	3	20.500.—

1933:
69-ik évjárat.

Czímer	1	—	500.—
			Schilling
	153	29	107.920.—

1930:
66-ik évjárat.

			Márka
Honvéd	1	1	1.200.—

1934:
70-ik évjárat.

			Márka
Mérges	3	1	2.600.—
	4	2	3.800.—

NÉMETORSZÁGBAN:

Blaskovich Ernő tenyésztése:

1873:
10-ik évjárat.

			Márka
Hírnök	10	3	5.117.50
Miczi	6	3	8.440.—
	16	6	13.557.50

1874:
11-ik évjárat.

Cigánylegény	3	—	240.—
Femme de Feu	10	3	611.50
Ganga	1	—	—
Kincsem	14	14	127.175.—
Légyott	5	1	2.040.—
	33	19	130.066.50

1875:
12-ik évjárat.

Bolygó	5	1	4.087.50

1876:
13-ik évjárat.

Purdé	1	—	700.—

1877:
14-ik évjárat.

Bájos	1	—	—

1878:
15-ik évjárat.

Csapodár	2	1	6.600.—

1879:
16-ik évjárat.

Bizarr	1	—	—
Bujdos	1	—	700.—
Gyöngyvirág	8	2	22.920.—
	10	2	23.620.—

1880:
17-ik évjárat.

Kortes	2	—	800.—
Árva	2	—	—
	4	—	800.—

1881:
18-ik évjárat.

Czímer	4	1	19.000.—
Pásztor	5	—	2.800.—
	9	1	21.800.—

1882:
19-ik évjárat.

Harczos	1	—	1.600.—
Buda gyöngye	3	1	30.600.—
	4	1	32.200.—

1883:
20-ik évjárat.

Pajzán	1	—	—
Ollyan nincs	1	—	—
Hetyke	6	1	7.268.—
	8	1	7.268.—

1884:
21-ik évjárat.

Balzsam	2	—	960.—
Hűség	2	—	—
	4	—	960.—

1886:
23-ik évjárat.

Urambátyám	1	1	35.700.—

1889:
26-ik évjárat.

Primás	1	—	—

1895:
32-ik évjárat.

Honfi	57	18	49.743.—

1899:
36-ik évjárat.

Lagzi	31	1	3.650.—

1900:
37-ik évjárat.

Alkonyat	7	—	460.—
	194	51	331.212.50

Blaskovich Aladár tenyésztése:

1923:
59-ik évjárat.

			márka
Bujdos	13	—	735.—
Csámpás	60	15	56.637.—
	73	15	57.372.—

1925:
61-ik évjárat.

Pajzán	1	—	—
	74	15	57.372.—

FRANCIAORSZÁGBAN:

Blaskovich Ernő tenyésztése:

1874:
11-ik évjárat.

			franc
Kincsem	1	1	18.900.—

ANGLIÁBAN:

Blaskovich Ernő tenyésztése:

1871:
8-ik évjárat.

			font
Tápió	2	—	—
Lady Patroness	2	—	—
	4	—	—

1872:
9-ik évjárat.

Harmat	1	—	—

1874:
11-ik évjárat.

Kincsem	1	1	180.—

1899:
36-ik évjárat.

Hazafi	13	1	382.—
	19	2	562.—

III.

ARANKA, NEFELEJTS ÉS GYÖNYÖRŰ.

1857—1876.

A szekérverseny Törökszentmiklóson 1857-ben. — Palmyra, Blaskovich első telivérje 1860-ban Törökszentmiklóson nyer egy magánfogadást. — A Blaskovich szinek első győzelme: 1861 október 13-án Törökszentmiklóson Aranka megnyeri az Asszonyságok díját. — A tápiósághi akadályversenyek 1865-ben. — Nefelejts győzelme a Koronázási akadályversenyben 1867-ben.— A káposztásmegyeri falkavadászatok 1872-ben. — Erzsébet Királyné. — Gyönyörű megnyeri az 1876-os Toronyversenyt.

Blaskovich Ernőnek, mint annyi más jeles sportsmannek a pályája is szerényen indult, de azon az úton, ami minden jövendő turfsiker csírája, közvetlen kontaktusban a lóval.

Egy kis vidéki alkalmi pályán, Szolnok vármegyében, poros, szikes Törökszentmiklóson tűnt fel ő először, és nem is a szárral, de — a gyeplűvel a kezében.

1857 október 4-én az éppen megalakult Szolnokmegyei Lovas- és Gazdasági Egylet Törökszentmiklóson lóversenyt rendezett. A pálya a városhoz közel, Serák István tarlóján lett kimérve s kétezer embert meghaladó tömeg, számos fogattal tarkítva, nézte az újdonságot.

A napot megnyitó Egyleti-díjat Bíbor nyerte tulajdonosával, Magyary Ferenccel nyergében, utána Coquette Szapáry Gyula gróffal és Godolphin Vay József gróffal következtek.

Az ötödik szám ügetőverseny volt, és igazán iróniája a sorsnak, hogy majdan vágtában annyi sebes ló tulajdonosa: Blaskovich Ernő, első versenyét ügetésben nyeri két lóval, egy pej és egy fakóval, négykerekű szekéren, két angol mértföldre.

«Sorshúzás útján Blaskovich Ernő és Retsky András», a híres agarász, a híres tiszaeszlári csendbiztos atyjának «fogatai az első, Vay József gróf és Molnár József fogatai a második versenyben kerültek össze. Az elsőben Blaskovich, a másodikban Vay lőn a győztes. Következett az eldöntő futás és ebben Blaskovich fogata vívta ki a győzelmet.»

A következő s egyúttal utolsó számban, a félmértföldes Elegy-versenyben Blaskovich is nyeregbe szállt félvér Tündér-jén s mint harmadik és utolsó tartott fel Szapáry Iván gróf és Ensel Kálmán mögött.

1858- és 1859-ben pauzált Blaskovich, aki ez utóbbi évben vesztette el atyját, Bertalant.

A «Pesti Versenyző Társaság», a mai Magyar Lovaregylet, Blaskovich Ernőt 1860-ban választotta meg tagjai sorába s ez évben ismét Törökszentmiklóson találjuk őt, ahol első telivérjével, a sárga Palmyra-val, nev. 1854-ben, ap. Sleight of Hand any., egy Bay Middleton-kanca, nyert egy Magánfogadást a Szapáry Iván által lovagolt Mátka ellen.

«Együtt indulva, mérsékelt irammal jöttek az egyenes vonalig, hol elébb megeresztve, azután verve, derékfutással érkezett a két ló a nyerpont felé, melynél Palmyra félhosszal előbb haladván el, nyertes lett. A versenyeknek gyönyörű őszi nap kedvezett, sajátszerű

látványt nyújta a hintók és szekerek hosszú sora, honnan Alföldünk szép magyar hölgyei a futásokat feszített érdekkel nézték. A gyalognézők tömegében, mely az érkező lovak elé a pályára mindannyiszor betolult, a rendet csak nagy bajjal lehete fenntartani, a kitörő Mátkát csak a rövid helyen elvont kötélzet tartá fel és gátolá meg, hogy a riadt tömeg közé ne vágtasson.»

Ezen évek őszein Csákó volt a sportsmanek találkozója s itt vadászott a falka után Blaskovich is, és ezen esztendő november 19-én két üveg pezsgőbe fogadott, hogy az ő Mr. Green-jét legfeljebb két hosszal veri meg Szapáry Iván Árpád-ja, de az utóbbi csekély nyolc hosszal győzött.

1861 június 7-én lovagolt Blaskovich először a pesti gyepen, ahol Kárász Imre Arán az ostordíjjal kapcsolatos Vadászversenyben helyezetlen lett, s ezen év október 13-án jutott az első győzelméhez, úgy is, mint lovas, úgy is, mint tulajdonos, megnyervén az Ensel Kálmántól vásárolt Arankájával Törökszentmiklóson az Asszonyságok-díját Szapáry Iván Bloomsbury Palmyra-ja és Semsey Lajos Futár-ja ellen. Mult évi nyerése Palmyraval, miután az magánfogadásban történt, ami a szabályok értelmében nem legitim verseny, győzelemnek nem számított.

1865-ben Blaskovich már tizenhét versenyben lovagolt, ami abban az időben, amikor még ilyenre nagyon kevés alkalom kínálkozott, egészen szép teljesítmény. Az egynapos törökszentmiklósi meetingen négy lovaglása közül háromban lett győztes.

Törökszentmiklós — bár mint versenypálya régen a multé — vidékén máig lelkes sportsman és telivér terem.

Blaskovichnak, mint szomszédnak és mint nagyon szívesen látott vendégnek Tápió-Sághon, Keglevich Béla grófnál, 1865-ben részt kellett vennie az akadályversenyekben.

«Mindszentek napjának reggelén sűrű köd borítá Cserhát völgyeit, s azon fennsíkját is, melyen a ködlepelből a magasabb nyárfák csúcsain kívül csak a tápiósághi kastély tornyára tűzött lobogó látszott ki. De amily borongó és homályos volt a haldokló őszi természet, oly derült, vidám élet pezsgett benn a termek kandalló-lángjainál csoportosuló hölgyek és urak társaságában, kik a parkon és a vidéken heverő lusta ködre csak annyiban reflektáltak, amennyiben ez könnyen «tévedések vígjátékává» változtathatná majd az akadályverseny terét, mindamellett, hogy az intéző háziúr, Keglevich Béla gróf szakértő gondossága kipécézve s lobogós póznákkal kijelölve a legfairebb, de egyszersmind legérdekesebb akadályok terévé tette. Az élénk társalgást új és új vendégek érkezése percre megszakítá, hogy azután, mint a kandallónak új hasábokkal növekedett máglyája, annál élénkebben lobogjon fel, tréfás jóslatokkal kísért apró fogadások kötettek, a hat úrlovar, Blaskovich Ernő: Beatrice, Festetich Pál: Óság, Károlyi Gyula: Büszke, Kinsky Zdenko: Plum Pudding, Podmaniczky Géza: Forester és Szapáry Iván: Ilona lovasai, s velük a többi sportkedvelő is nagy tetszéssel nézegette a gyönyörű alakú piciny kis cipőt, mely életkicsiség után tömör ezüstből verve, a legkedvesebb háziasszony, gróf Keglevich Béláné szül. Batthyány Ilona grófnő tiszteletdíjaként a célhoz mint első érő ló tulajdonosának fog jutni.

A versenytérnek, mely egy saroknélküli rövid csizmát képezett, indulópontja a fennsíkon volt, s a pálya tíz akadályon át, melyek közül ötöt kétszer kellett ugrani, egy lejtős dombról le s alatta kettős árkon át, a völgyben lévő nyerponthoz vitt.

Az akadályok három láb magas erős vályogfal, kétszer ugorva, sövény és árok, erdővágás, kapukorlát, nádkarám, sövények és árkok valának, s pár ugrást kivéve, a többit mind jól lehetett látni az indulópont magaslatáról, hová a vendégszerető kastély vendégei, a falu egész népessége s a szomszéd falukból szekereken jöttek két órára megjelentek.

És íme, ekkorra a ködfátyol lehullott a táj arcáról s tisztult légáramlat és derengő ég mosolygott az élénk színezetű jelenetre.

Az induláskor Beatrice vezetett, nyomában Óság és Forester, a többi három pár hosszal hátrább együtt. Így ugrották az első akadályt, a vályogfalat mind jól, csak Forester ütközött bele s a zökkenés egészen a ló nyakára hozta a lovast, ki azonban egy válságos pillanat után visszacsúszott nyergébe. A következő négy ugrásnak mind megfelelt, a nádkarámba is hat ugratott be, de csak öt ugratott ki kellő időre, a hatodik, Ilona, felbukott s mire kiért, annyira elkésett, hogy a verseny minden esélyét vesztve látta. Ekkor már Óság, mely a fasorban iramot gyorsítva kapott előre, vezetett, utána Beatrice, több hosszal hátrább Plum Pudding, Büszke és Forester. A vályogfalhoz visszatérte Beatrice nyomni kezdte Óságot s a falat egyszerre ugrotta vele, de megbotolván benne, mire ló és lovas összeszedte magát, Óság már határozott előnnyel vágtatott le a lejtőn a kettős árkon és utolsó sövényen át a nyerponthoz, ahol Beatrice csak mint második mehetett el utána.

A kettős árok elsejét Plum Pudding túl hosszan vevén, a másodikba ugrott elejével, mi derék lovasát, kinek azonban nagyobb baja nem esett, hanyatthomlok küldé a földre. Forester a harmadik helyet félhosszal vitatta el Büszkétől.

A versenyről visszatéret, a hangulat általános derültségét fokozta még a nemsokára megzendült palotás, melyet az aszódi Lajos és jeles bandája annyira talp alá húzott, hogy még a színeikben lévő úr lovarok is sétára kérték fel a hölgyeket. A hétórai huszonnégy terítékű fényes ebédet elmés felköszöntések fűszerezték, később «háromszor három a tánc» hosszúságú csárdások és francia négyesek váltakoztak, s így virradt meg a reggel.»

1867 május 14-én lovagolta Blaskovich talán legjobb versenyét, megnyerve Pesten a Koronázási Akadályversenyt, amelynek tiszteletdíját, egy remek mozaik-művet, Liechtenstein Ferenc herceg tábornok, a koronázás emlékezetére ajándékozta. Ugyancsak ebben az évben június 23-án Kassán kitűnő lovaglást végzett egy Gátversenyben, amelyben Szerény-én holtversenyben ment át a célon Forgách Sándor gróffal, illetve Gambiával s a kifutásban csak fejhosszal szenvedett vereséget.

A pesti meetingen jelen az egész ország, a gyep képe ilyen pompás még nem volt, a páholysorban valóságos szépségtárlat, a király és királyné érkezése hosszú örömrivalgással fogadtatott.

Azonban a Rákos 1867-ben «egy második Baden-Badenné vált, amennyiben ott, német gyepen minden díjat francia lovak visznek el, Pest magyar gyepén pedig minden díjat német lovak vittek el s csak azokat hagyták itt, amelyekért nem futhattak, sőt még ezek közül is elcsempésztek kettőt, a Nemzetit és a Hazafit, amelyekért csupán magyarhoni lovak versenyezhetnek. E két díjat Renard gróf La Zingaraja nyerte meg, melynek anyját, Ibis-t, tulajdonosa 1864-ben vemhesen küldte Kisbérre, hogy ellése után az ottani mének egyikét vegye fel, ott hozta azután Ibis La Zingara-t, mely hat-nyolc hét mulva hazakerült Porosz-Sziléziába, s ennyiből azután magyarhoni ló.

A Nemzeti és a Hazafi-díj feltételeinek ilyszerű kijátszása azonban többé elő nem fog fordulni, mert a Pesti Lovar Egylet május 11-i választmányi ülésében Hunyady József gróf a Nemzeti-díj és a Hazafi-díj feltételeinek azt a pontját, «futhat magyarhoni ló», az alapítók intenciói értelmében szabatosan körülírni indítványozván, a választmány egyhangúan elhatározta, hogy a Nemzeti-díj és a Hazafi-díj propositiói a jövőben így hangozzanak: Futhat minden magyarhoni, azaz Magyarországban ellett és nevelt 3 éves mén és kanca, respective kanca, a Magyarországban nevelt ló alatt pedig az értessék, hogy ellésétől kezdve tizenhat hónapos koráig állandóan az ország határai közt élt légyen.»

A meeting harmadik napján, május 14-én, a Liechtenstein-akadályverseny napján,

a fekete csipkével áttört teljes fehérben ragyogó királyné szinte tündökölt, a közönség alig bírta róla a szemeit levenni.

A steeple-chase pálya, amely most készült el, természetes, ültetett sövényeivel, jól beosztott ugrásaival, kivéve az állvány előttit, amely veszedelmes volt, tervezőit dícsérte.

Az első ugrás: sövény volt, a 2-ik: kettős árok, közben sövény, a 3-ik: sövénykorlát, a 4-ik: három láb magas kőfal, az 5-ik: nyolc láb széles árok, a 6-ik: három és fél láb magas korlát, a 7-ik: gallytorlasz, a 8-ik: korlát és hét láb széles árok, a 9-ik: tizenkét láb széles árok, a 10-ik: korlát és újra a 2-iktól a 10-ikig, s végül a 20-ik: sövény.

Az akadályversenyre hatot nyergeltek, csupa félig idomított vadászlovat.

A biztos és vállalkozó ugró Nefelejts, tulajdonosával, Blaskovich Ernővel, Keglevich István gróf Nani-ja Harrison-nal, Kotze báró Fee-je Mitchell-lel, Schawel Jacques Multum in parvo-ja Earl-lel, Taxis Egon herceg Orange and Blue-ja Mr. Greville Sartoris-sal, az angol nagykövetség attachéjával és Wolkenstein Oswald gróf ügyes Marius-a Esterházy Miklós gróffal voltak az indulók.

«Orange Marius-szal felváltva vezetett másfél mértföldön át, harmadik Nefelejts, negyedik Fee, Multum és Nani utolsók. Nani mindjárt a második akadálynál vonakodott, s midőn ezen átvitte lovasa, már elmaradva igyekezett a többi után, melyek közül Marius, Orange és Nefelejts a kettős árkot, sövényt és a kőfalat repülve, gyönyörűen ugrották. Az állványnyal szemközt lévő tizenkét láb széles ároknál Fee bukott, de Mitchell újra felkapott rá s folytatta a versenyt. E közben Nefelejts beérte Mariust s az állvány előtti kettős árkot meglehetősen együtt ugorván, tovább haladtak a sövénykorláton és a kőfalon át követve Orange és hátrább Fee és Multum által, mely első lábaival a kőfal párkányán rést ütve, iszonyú bukással tűnt el a fal mögött, a még később érkező Nani a réstől kissé balra kelt át a falon. A három első kitűnően ugrott minden akadályt, s míg Fee és Nani felhagytak a versennyel, az alatt Nefelejts a kertészháznál elsőnek nyomult fel, s vezetését többé nem engedve át, három hosszal nyert Marius ellen, Orange jó harmadik.»

Pesten 1872 április 7-én a gátversenyben Blaskovich csakis azért ült fel Hegyes-ére, mert Lónyay Menyhért gróf, ki vele együtt nagyon udvarolt a szép Forgách Margit grófnőnek, szintén indult Horror-ral, már pedig «A Tótot», ahogy ő Lónyayt nevezte, mindenáron meg akarta verni, de nemcsak hogy meg nem verte, de még fel is bukott, s ami ennél jobban fájhatott neki, Forgách Margit grófnőből — Lónyayné lett.

A sport legfényesebb évei most kezdődtek el Magyarországon. Ebben az esztendőben alakult meg a pesti rókafalka, amely első rendes vadászatát a király és királyné részvételével október 26-án tartotta meg.

«Találkozás a rákosi Páskál-Malom mellett volt tizenegy órakor, a hol egész sereg vörös kabátos fogadta a Felségeket, a kik Gödöllőről kocsin jöttek, s mindjárt lóra ültek. A király Kildare sötétpej telivérjének nyergébe szállt. A királyné hosszú fekete amazon-öltönyben, lenge kék fátyollal kalapján, hollósötét paripáján, a telivér Esmeraldá-n, bájos, karcsú termetével, a mint a mezőny élén könnyű vágtatásban megindult, királyi látványt nyújtott.

A szép napsugaras idő, a budai hegyek panorámája, az egész kis tábort képező vörös kabátosok, udvari és urasági lovászok raja, hintók, szekerek hosszú sora festői tarkaságban özönlé el a zöld gyepet.

Ez alatt Káposztásmegyer felől a master, Esterházy Miklós gróf is megérkezett negyven kopóval, falkár, ostorász és rókakaparóval és a kopókat szabadon engedtettve, a legközelebbi nádast kerestette körül. A késői idő és napsugár miatt azonban semmi szimatot sem kapván a kopók, a süppedő nádasba pedig sem gyalog, sem lóháton behatolni nem lehetett, s így a kopókat sem lehetett bevezetni, ennélfogva a palotai nádasok felé indultak

rókakeresésre, ezekből ki is ugrasztottak egyet, mely huszonöt percnyi szép run után a fóthi parkba, egészen a kastély elé vezette a falkát, itt azonban az üvegházak felé menekülvén, futni hagyták.

Ő Felségeik mindvégig követték a falkát s Fóthon Károlyi István grófnak, a ki mint első tartott ezen a vidéken kopókat, jutott a szerencse őket üdvözölhetni.»

A kopók a Lovaregylet káposztásmegyeri telepén lettek elhelyezve és a master a vadászidényben szintén itt lakott.

Pest környéke abban az időben nemcsak hogy beépítve nem volt, de még művelt terület is kevés akadt rajta s így a képzelhető legjobb vadászatokat adta, amelyekről John Squires, a huntsman, a Baily's Magazine-ban néhány leírást közölt. «All the natives ride well. We had some capital gallops below Pesth, you find your fox there in a reed-bed, and away he goes over the open like a bird. I have seen the Emperor of Austria, and Count Andrássy, his Prime Minister, on the ground side by side, and my whip said: They are both on a level «now», however, neither took any harm beyond losing their horses for a short time».

A kopók után az első években láthatók voltak Pejacsevich Miklós gróf tábornok, akinek bár csak egyik karja van, mégis a legjobb lovasa az ármádiának, Szapáry László gróf tábornok, Géza, Imre, Gyula és Iván grófok, ez utóbbi Vanity, Verbena, Nevermind és a többivel, ezeket unokahúga, Auersperg Anna hercegnő is segít neki vadászni, s akinek talentumán meglátszik, hogy erre a nagybátyjára ütött, Sztáray Muki gróf hol Álmos, hol Maid of Erin-en, Károlyi Pista gróf Forester-en, Batthyány Elemér gróf a kitűnő Ramrod-on, Waecker Gotter báró német főkonzul, akit Bismarck ha látna, öröme telne benne, hogy Németország itt milyen erősen ül a nyeregben.

S akit elsőnek kellett volna említeni, az ősfalkavadász mintaképe, Wenckheim Béla báró, Herring-nek egy eleven metszete, ki annyira szerette és becsülte a vadászatot, lovat és versenyt, hogy végrendeletének egyik passzusa így szólott:

«A Nemzeti Casinónak halálom esetére tartozom egy emlékel. Kérlek Titeket Kedves Testvéreim, készítessetek egy arany serleget, legkevesebb száz aranyat érőt, alakja rókafej legyen. A Casinónak régi szokásához hiven tartattni szokott verseny és hubertusi vadászebédein ezzel koczintsanak majd a nemes sport barátai és oltalmazói a versenyek és vadászfalkák fennmaradására, a lótenyésztés emelésére és a telivér fenntartására. Temetésem egyszerű legyen, öltöztessetek vörös kabátba, correct vadászlovas ruhába, hátas lovaim kisérjenek a temetőbe.»

A serlegre a következő felirat vésettetett:

«Jóban és nemesben versenyre keljetek
Lovon és vadászva legelsők legyetek
Fejlesszétek híven mindazt mi telivér
S honnunk virulása legyen a pályabér.»

Néhányszor vadásztak a pesti falka után Captain Middleton és Loisset Emilia világhírű műlovarnő, s egyikük sem halt meg ágyában. Loisset Emiliát 1882 áprilisában Párisban a Cirque d'Eté-ben a ló halálra gázolta, ravatalán magyar rózsák is mondtak neki Isten hozzád-ot, William George Middleton 1892 április 9-én negyvenhat éves korában Kineton-ban a Parliamentary Steeple-Chaseban a nyakát szegte, pár nappal előbb mondta Sir Herbert Langham-nak: «Érzem, hogy pár napon belül a nyakam töröm.»

A leghíresebb ló, amely ezt a falkát követte, a Grand National nyerő Woodbrook volt, Oehlschläger Oszkár alatt ment 1882 őszén.

Blaskovich Ernő

Captain Middleton

A vadászat terepe és találkozói az alábbiak voltak:

«Pest észak felőli oldalán volt egy kis nádas az államvasút és Új Pest között, az Angyalmezőn, kiterjedése alig pár hold, de majorok közelében lévén, többnyire található volt benne róka, talaja homokos, majdnem akadálytalan.

Palota és Fóth között az államvasút közelében van az úgynevezett Kis nyolczas covert, ez tíz-tizenkét holdnyi nádas amelyből nehezen lehet a rókát kikapni, a mi ha sikerül, akkor többnyire a fóthi parknak tart és ha innen leszorítva a nagyon süppedékes réten halad keresztül, a vadászok kénytelenek jobbra balra a töltéseken és a hidon át lovagolni, mert a rétségen egy veszélyes, közepén széles árok vezeti le a vizet, innen a vadászat többnyire jó homokos talajon folytatódhat.

E fent nevezett coverttől nyugatra, Dunakeszi alsó végén van a nagy nyolcas covert, ez a legnagyobb rejt, kiterjedése mintegy hatvan hold, hosszúkás vonalban terjed el a helység felé és közepén egy töltés húzódik és csakis ezen járható át lovon, alsó fele csaknem Káposztás Megyerig visz. E nádas balpartján több öl magas part vonul végig, s erről a vadászok könnyen áttekinthetik az egész terepet és észlelhetik a róka koczogását, ha a tó jobb partján menekül a róka, az egész vadászsereg levágtatva a magas martról az átjárónak tódul és keresztülhatolva igyekezik a már illyenkor messzire haladt kopófalka után, a talaj itt keményebb és egyenletesebb, s pár jó árokugrás is fokozza kedvtelését a vadásznak.

Pest keleti oldalán van a Páskál Malom, melynek alsó felén egy kis nádas, felső oldalán azonban egy huszonöt harminc holdas nádastó képezi a rejtet és a meet helyét, hol sok róka rejtőzik, a melyek kizaklatva rendesen Csömör felé viszik irhájukat, vagy észak felé kanyarulva a fóthi erdőknek száguldanak. A talaj erre homokos és részben ingoványos rétekből áll és vigyázva kell a lovasnak rajtuk átvágtatni, a nagyon is friss zöld foltokat kikerülni, ha elsüllyedni nem akar.

Rákos Keresztúrnak pesti oldalán van ismét egy kis nádas rejt, a talaj itt jó gyephomok és kevés az akadály. Pest déli oldalán a régi versenytér közelében egy tíz tizenöt holdnyi nádas terül el, s ha innen kikapva a koma a lőrinci pusztának iramodik, többnyire jó runt ad pár szép vizes árok ugrásával. Távolabb Pesttől van a vecsési nádas a hová a társaság vasúttal szokott kirándulni, a talaj itt szép gyep, a terep jó és néhány alapos vizes árok sem hiányzik. A legváltozatosabb terep mindenesetre a puszta-gödi, a hol felváltva akadályokra és nagy ugrásokra találhat a vadász.

Szarvas kieresztésére legalkalmasabb a szent mihályi puszta Pest keleti oldalán, a szarvas sokszor Csömör felé veszi útját, s a csömöri szőllőkön áthaladva szép fennsíkon keresztül a mogyoródi magaslatoknak száguldoz, meredek szakadékok, mocsarak és erős kapaszkodókon visz keresztül, míg az erdőbe ér. A másik szarvasmeet Sikátor puszta, Palota és Fóth között. A harmadik az Allaghi puszta, ha innen a szarvas a Dunának iramlik, akkor a nyolczas covert ingoványos terepén át szokta vezetni a kopókat».

1872-ben október 26-tól december 23-ig vadászott a falka, a 26 vadászat 9 róka kill-t eredményezett, a legnagyobb mezőny 51 vadász november 11-én gyűlt össze.

A legsebesebb és leghosszabb run a december 13-i Palotáról Gödöllőre egyhuzamban 50 percig tartott, a november 26-i Vác—Nógrádi futam szünet nélkül 47 percig, a leghosszabb, de nem sebes futam december 4-én a Péteri-pusztától Gyálig 1 óra és 20 perc alatt absolváltatott.

Különösen 1877-ben járt jó idő a vadászatokra, mellig érő scent, tapasztalt erős rókák, s jól iskolázott falka gyönyörködtették a résztvevőket. Ez évben november 12-én az Allaghi-pusztán szarvasra vadásztak, a királyné nem volt jelen, az egész mezőny kerülni

akarván a patakot, az országúti hídon ment át, nem így a király, aki ezt szárnysegédével együtt sikeresen vette. Nem volt ilyen szerencsés Ő felsége 1880 november 10-én Gödön. Három róka kill volt ezen a napon, a harmadik rókát a szentjakabi covertből ugrasztották ki, s mocsáron és egy nagy vizesárkon kellett áthatolni, ahol a király, Baltazzi Aristide és Maiden első whip felbuktak.

A királyné lovaglásai bámulatot és lelkesedést váltottak ki, «Der elegante Sitz, die unübertroffene Führung, die unnachahmliche Grazie jeder Bewegung, welche die Königin zur vollendesten Reiterin in Europa machen», «The Empress has been out every day she loves both horses and hounds, when I tell jou she is a second Mrs. Arthur, then you have her character exactly». Így és hasonlóan zengik a királyné dícséretét és méltán!

A királyné utolsó vadászata 1881 december 1-én volt, amikor is a társaság a palotai covertnél találkozott, a király ellenben, ha az őszt Gödöllőn tölthette, 1892 végéig gyakran követte a falkát.

A falka Káposztásmegyerről 1905-ben Szentlőrincre helyeztetett át, s 1913-ban ment utoljára, a világháború ezt is elpusztította.

Falkavadászatok mellett, hála az udvar bőkezű pártfogójának, más hippikus szórakozások is napirenden voltak, felemlítendő közülök az 1881 november 30-án Gödöllő környékén futott Drag Hunt Steeple Chase, amelyben tizenhat úr, sőt maga a királyné is indult, a nagyon heves iramú versenyben a Felséges Asszony a győzelmét Nihilist-jének köszönhette, másodiknak Baltazzi Aristide, harmadiknak fivére Hector mentek át a célon.

A királyné gyakran adott egyes versenyekre tiszteletdíjakat, de ezek mind alkalmi versenyek voltak, kivétel a pesti falka után vadászott lovak akadályversenye, amely különféle versenynevezetek alatt lett kiírva, 1877 és 1878-ban a tiszteletdíjat 200 arany helyettesítette, 1875-ben pedig a fagy miatt nem volt megtartható. A díj nem a lovast, hanem a tulajdonost illette, s következzenek itt azok a boldogok, akik birtokába juthattak:

		Tulajdonos	Lovas
1872. XI. 3. Pest ...	**Hunter Stakes**	Sztáray János gróf ..	**Rubicon** ..... Szapáry Iván gróf
1873. XI. 27. Megyer .	**Akadályverseny**	Szapáry Iván gróf ...	**The Jew** ..... Szapáry Iván gróf
1874. XII. 6. Megyer .	**Toronyverseny**	Fáy Béla	**Dani** ..... Fáy Béla
1876. XI. 26. Pest ...	**Toronyverseny**	Blaskovich Ernő	**Gyönyörű** .... Beniczky Gábor
1877. XI. 4. Gödöllő	**Király és Királyné díja** ..	Esterházy Miklós gróf	**Queen Bess** .. Söllinger Rudolf
1878. XI. 3. Gödöllő	**Király és Királyné díja** ..	Szapáry Iván gróf ...	**Zsibó** ..... Vanaco Camillo
1879. XI. 3. Megyer .	**Császárné és Királyné-díja**	Esterházy Miklós gróf	**Nihilist** ..... Twickel Ágost báró
1880. XI. 7. Pest ...	**Császárné és Királyné-díja**	Halasy Pál	**Miss Benett** .. Halasy Pál
1881. XI. 27. Pest ...	**Császárné és Királyné-díja**	Dőry Lala	**Magyar Miska** Woodhouse

Sztáray János gróf nyereménye füles aranyserleg volt fekete ébenfa talapzaton, fedelén és oldalain gazdag lombozatú cserkoszorúkkal, előrészét a királyné nevének egymásba fonódó kezdőbetűje «E» díszíti. Szapáry Iván grófé művészi kivitelű whip, fogantyúja alatti karikában «Bátor szív pályát vív» felírású vésettel, Fáy Béláé ezüst virágtartó, Blaskovich Ernőé Hancock londoni ötvös műhelyében készült régi római amphora mintájú ezüst boroskorsó négy kupával ébenfa talapzaton. Az amphora és kupák oldalain számos mezőre osztva vadászok, ebek, szarvasok domborveretű alakjai gazdag aranyozásban emelkednek ki. A hiányzó három tiszteletdíj tárgya még erruálásra vár.

Blaskovich tiszteletdíja talán még most is úgy áll, amint azt egykor kézhezkapta, mert tiszteletdíjat tisztítani soha nem engedett, s így az idők moha patinás barnára lepte.

1873 decemberében készült el Wilhelm Richter öt láb magas és tíz láb széles olajfestménye a pesti rókavadászatokról, a művet a királyné mint a társaság hódolatának jelképét kegyes volt karácsonyi emlékül elfogadni, s a festmény ez év karácsony estéjén érkezett meg a gödöllői kastélyba.

A képet Erdődy Rudolf gróf a Horse and Hound Audax-ának Arthur Portman-nak praecisitására emlékeztető művében a «Magyar Kopófalkák és falkászok»-ban reprodukáltatta, az ezidőszerint a budai királyi várpalotában elhelyezett festmény Erzsébet királyné örököseinek tulajdonát képezi.

«A mű a rákosi Páskál Malom ismert tájékának egyik ritkás szállerdejét ábrázolja. A vadászok egy része nyeregben ül, másik része már leszállt, s nézi az elfogott róka körül nyüzsgő falkát, mely egy vízmosta árokparton ugrál és nyafog, a kopókat csak Carter huntsman csapásra emelt kezében lévő ostor tartja vissza a támadástól.

Ennek közvetlen közelében a master Esterházy Miklós Wenckheim Bélának és Lipót bajor hercegnek mutatja a legjobb kopókat, balra Tisza Lajos, Festetics Pál és Tassiló és Károlyi Pista sikerült csoportképe látszik, nem messze tőlük Batthyány Elemér beszélget Szapáry Imrével, Almásy Tassiló Simonyi Lajossal, kissé hátrább a tér közepe felé Erzsébet királyné, a király és Andrássy Gyula, hátuk mögött az angol követ, sir Andrew Buchanan. Jobbra a csoporttól részint leszállva, részint érkezőben Keglevich Béla, Szapáry Iván és László, Desewffy Aurél és mások».

Összesen ötvennégy arc és harminc ló van a képen, ára színes fényképekben 100, színezetlenekben 35 forint volt.

Julius von Blaas festménye «A gödöllői falkavadászat», mely kizárólag az udvart ábrázolja, a király megrendelésére készült és 1881 tavaszán a bécsi Künstler-hausban volt kiállítva.

Almásy Tassiló gróf a jeles festő sok rajzot készített a rákosi vadászatokról, s ezeket egy szép mappába kötve a legbátrabb vadásznak, Szapáry Iván grófnak ajándékozta, özvegy Szapáry grófnő késő aggkorában átadatta az albumot megtekintésre egy érdeklődőnek, akinél mint az özvegy grófnő mondotta, személyzetének mulasztása folytán nyomtalanul eltűnt.

Négy seasonban 1876 és 1878-ban, majd 1881 és 1882-ben Angliában, kettőben 1879 és 1880-ban Irlandban vadászott a királyné.

«1878 január 14-ig a Felséges Asszony négyszer vadászott a cottersbrooki kopókkal, január 9-én Misterton-ban 2 óra és 40 perces runben lehetett része. 12 óra 25 perckor a misterton-i cserjésből kiszökkent a róka és 10 percig tartó gyönyörű futamot adott Stamford Hall felé, a mikor is nagyon megközelítvén a kopók a rókát, ez megfordult és árkon bokron keresztül visszairamodott kiindulási helyére a hol is végre a kopók martaléka lett. Az egész idő alatt a királyné közvetlenül a falka nyomában vágtatott és kísérőjét, Captain «Bay» Middleton-t oly nyugodtan követte, mintha mindíg Leicestershireben vadászott volna».

A Pytchley rókakopók, Earl of Spencer falkája után is több ízben vadászott a királyné ebben az idényben. «Nehéz vadászata volt a warwickshire-i kopók után január 24-ikén. Az első rókát hosszú, erős hajtás után egy agarászó társaság között elvesztették, a második róka szintén nagyon sebes runt adott kemény akadályok és árkokon át, sok nyereg maradt üresen, sok ló kidőlt, úgyhogy a vége felé alig nyolc-tíz lovas volt csak még a kopók nyomában, a királyné mindvégig megtartotta helyét, s ez tüzelé a legfagyosabb szíveket is».

1879-ben a zöld szigetet, Irországot kereste fel Erzsébet, ahol február 24-én először szarvasvadászaton vett részt.

«Mr. Thunders parkjánál volt a gyülekezés Parsontown Manor-ban, Batterstown mellett, s itt mintegy 150 lovas jelent meg. Spencer Lord, volt irlandi alkirály is átjött Angliából a királyné tiszteletére. Ez alkalommal a királyné Mrs. Morrogh-tól a Ward Union falkanagyjának nejétől fogadott el egy biztos lovat, s általános figyelmet keltett

ama kecsteljes és biztos lovaglás, mellyel az előtte ismeretlen magas kőfalak és akadályokkal zárt vidéken majdnem mindig a vadászok első soraiban haladt. Summerhill House vadásztanyája két órányira van Dublin-től, Meath grófságban. A Kilcock-i pályaudvarnál leszállva hét mértföldet kell menni a magaslaton fekvő summerhill-i kastélyig, melytől jobbra és balra sűrű ligetek terülnek el. E hely a Meath falka vadászterületéhez tartozik, Mr. Kelly a master. Dungan Gate a legkedveltebb találkozók egyike öt furlongra van a kastélytól. A falka kitűnő, a tekintélyes mezőny kildare-i földbirtokosokból, a curragh-i tábor tisztjeiből, az írországi alkirály törzskarából és a Marlborough herceg családtagjaiból áll. A rókák kedvenc tartózkodása Gorling Gorse, a kastély mögötti liget, továbbá Garradice Gorse, Mulhussey és Carton, sűrű, tövises, bokros helyek.

A királyné az íreknél valóságos imádat tárgya lett. Esküsznek reá, hogy soha nem láttak hölgyet, aki hasonló bájjal, hidegvérrel és bárorsággal követné a leggyorsabb runben is a falkát, mint az idegen uralkodónő. Dacára a hóvihar és esőnek az első két hét alatt egyetlen vadászatot sem mulasztott, rendületlen ülése, könnyű keze, s ama habozás nélküli előretörekvés a legnagyobb akadályok leküzdésére is azok a kitűnő tulajdonságai, a melyeket kiemelnek.

Megesett az is, hogy a királyné vezetője Captain Middleton olyan akadálynál, a melyen Erzsébet simán kelt át, kegyetlent bukott.

63 kg-al ül nyeregbe, szarvasvadászatoknál szürke ezüstgombos lovaglóruhát visel, rókára sötétkéket aranydíszítéssel. Könnyű selyembéléses felöltője világosszürke, testhez simuló szabással, haját egyenes fonatban tűzi fel.

Nagyobb hajtások után be-betér egy kis pihenőre a legszegényebb kunyhóba is, s mindig több gondot fordít a lovára mint saját magára és ez az, a mi tetszik az íreknek. Mindenki, a legigénytelenebb emberek számára is van nyájas szava».

1881-ben a királyné már nem mehetett Írlandba, közvetlensége, modora, feltűnő szépsége, bátorsága, nagyszerű lovasművészete annyira megnyerte az írek tetszését és szeretetét, hogy ezt a királynét, aki mindezekhez még katolikus is volt, nemcsak a vadászataikon akarták látni.

Így hát Angliában vadászott, lord Combermere Chester melletti kastélyában lakott és többször lovagolt Sir Watkyn Wynn falkája után is.

Kíséretében lévő hunting groomja Tom Healy öreg fejjel, de fiatal derékkal ülte a lovát, udvari istállójába volt beosztva sokáig Freyer Emil, a Magyar Lovaregylet későbbi startere.

Az Earl of Spencer örököseinek tulajdonában lehet J. Carlton-nak az a festménye, amely a királynét a mezőny élén sövénnyel benőtt kerítés ugratásakor ábrázolja.

Nemcsak Irlandban, de itthon is ellátogatott vadászatok után a királynénk szerény hajlékokba, így gyakran kereste fel Thomas Lowe káposztásmegyeri trainer házát, hogy ott egy kicsit nyugodjon, s egy alkalommal a trainer nejének gondoskodását egy gyönyörű broche-sal jutalmazta.

De nemcsak mint lovasnő volt az Empress felülmúlhatatlan, hanem mint lóismerő is, s nagyszerű szemeinek két ízben is eclatansan adta bizonyságát.

1880 februárjában The Curragh-ban az egyik istálló boxában megpillantva az akkor még ismeretlen nagyságot, a kétéves Barcaldine-et, valósággal el volt tőle ragadtatva, meg akarta venni, s hátát simogatva mondta: «Millyen jól fog illeni rá a nyergem!» A trainer szerényen jegyezte meg, hogy mielőtt e ló a Felséges Asszony vadászistállóját díszítené, még nagy dolgokat vár tőle, s ezek a mén veretlen pályáján be is következtek.

Megtekintvén pedig Mr. H. E. Linde írországi telepét Eyrefield Lodge-et, ott egy

steeplernek készülő rendkívül megtetszett neki, neve után érdeklődve megtudta tulajdonosától, hogy még névtelen, aki azt a kegyet kérte, nevezné el ő. A királyné gondolkozott, majd megszólalt: «I will call him Too Good», ha a név nem is orthodox angol, de eredeti, a német «Zu Gut» fordítása.

Erdődy György gróf vette meg később Too Good-ot — és megnyerte vele 1883-ban Auteuil-ben a Grand Steeple-Chase de Paris-t, s a ló 1886-ban Liverpoolban a Grand National-ban második lett. Erdődy György azonban megnyerte a Steepler Derbyt 1880-ban Empress-sel, kancája atyja iránti tiszteletből, ki fia versenyzését nem látta szívesen Mr. P. Ducrot színeiben indult. 1881-ben a királyné végignézte a Grand National-t. Liverpoolba Witchurch-ből különvonaton érkezett, kíséretében Festetics grófnő, Nopcsa báró, Liechtenstein herceg és Captain Middleton voltak. Szeretett volna incognito maradni, de jelenlétét azonnal észrevették, felhúzták az ausztriai családi színeket és Lord Sefton sietett fogadására. A versenyen magyar urak közül Almásy Kálmán és Zichy Béla voltak jelen.

1876 november 26-án lovagolt Blaskovich utólszor versenyben, a királyné tiszteletdíjával jutalmazott Toronyversenyben két lovat indított, Gyönyörű-re Beniczky Gábor barátját ültette fel, Cromwell-re pedig maga telepedett.

«A belovagolandó terület a versenypályáról indulva a Szent Lőrinc-i gloriette-ig és vissza lapályos gyepesekből és homokos szántóföldekből állott, melyek hosszában egy meglehetős mezei út vezetett egészen a Szent Lőrinci Pusztára, közben egy pár határárok, a legnagyobb akadály a versenypályát délről záró széles és mély vizes árok volt, de a ki ezt vette, az egyenesen toronyirányt haladhatott Kis Pest és Szent Lőrinc felé. A lovasok hidat kivéve bármerre mehettek.

Jelen a királyné, Rudolf trónörökös és Wallersee bárónő kíséretében.

Egy óra után a bírói páholy előtt Festetics Pál egy harsány Go-val útnak indította a tizenkét lovast, Almásy Kálmánt, Batthyány Elemért, Beniczky Gábort, Blaskovich Ernőt, Esterházy Alajost, Halasy Pált, Makray Aladárt, Oehlschläger Oszkárt, Polkó Henriket, Rohonczy Gedeont, Szapáry Ivánt és Wolkenstein Oswaldot.

Közel az erdőhöz két felé vált a mezőny, az egyik része balra tartott, nagyobb része pedig a sarkon kifelé, csak Rohonczy szánta el magát a nagy árok vételére, ami sikerült is neki, s így bár egyenesen, de mély szántásban haladhatott. A többiek a versenypályán kívül a királyné szemei előtt ugratták ezt több-kevesebb szerencsével, s azután Kis Pestet balra hagyva Lőrinci felé tűntek el.

A Felséges Asszony számos lovassal oldalt követte őket egészen a covert feletti dombig, a honnan a Lőrinci glorietteig lehetett látni, a csapat élén Beniczky, Blaskovich, Esterházy és Wolkenstein. Visszafelé az erdőből elsőnek Esterházy jött ki, utána Beniczky. Esterházy már az egyenesen száguldott befelé vagy tizenöt hosszal Beniczky előtt, a mikor lova az utolsó sövényben megbotlott, s égnek álló négy lábbal került a földre. Esterházy nyomban talpon volt és felpattant rá, de ekkor már Beniczky elsuhant mellette, s mint első ment át a czélon Blaskovich Gyönyörű-jén, egy valósággal gyönyörűn, második Esterházy Louisá-n, harmadik Oehlschläger Serbianer-en és negyedik Blaskovich Cromwell-en.

A királyné a győztes Beniczkynek és Blaskovichnak az első, harmadik és negyedik ló tenyésztőjének elismerését fejezte ki.»

Az alacsony termetű és könnyű Blaskovich, a ki 1867-ben 116 fontot tudott a mázsára vinni, 1857-től 1876-ig, már a mennyire az akkori hiányos évkönyvekből megállapítható 84-szer lovagolt összesen és 26-szor győzött.

IV.

WATERNYMPH ÉS LUCKNOW.

1863—1869.

Waternymph. — Lucknow. — Az Asszonyságok-díja 1846-tól 1880-ig. — Szapáry Iván gróf. — A Szapáry-importok 1883-tól 1913-ig.— Thomas Benson. — Zrínyi és Louisa.

Ámde úrlovarversenyeknél és vadászatoknál nagyobb ambíciói is voltak Blaskovich Ernőnek.

A Blaskovich színek: fehér test és ujj, világoskék sapka, a pesti gyepen először 1863 június 6-án jelentek meg, a kisbéri származású Cserhát vitte ezeket a starthoz és pedig mindjárt a legnagyobb magyar versenyben, az Egyesült Nemzeti-díjban.

A mén tizenegy társa között ötödik lett, ugyancsak Cserhát mutatta be először Bécsben is ezt a nemsokára híres dresst, ami ott egy esztendővel később, 1864 május 14-én az Eröffnungs Rennen-ben történt.

Cserhát a három testvér Sándor, Miklós és Ernő közös tulajdona volt, s hol az egyik, hol a másik neve alatt futott.

Sándornak azonban semmi kedve nem lévén versenyezni, a testvéreivel közösben bírt lovait minél előbb átengedte nekik.

Az 1864-es év kincset hozott Ernőnek, ez a kincs, amely késő utódaiban napjainkig is kincs maradt, a belföldi tenyésztés legnagyobb kancája Waternymph volt.

A sárga **Waternymph**-et Esterházy Pál herceg 1862-ben küldte trainingbe Thomas Benson-hoz Kismegyerre, aki Cotswold eme leányát hároméves korában, 1863-ban hozta pályára, de ezt előbb nem is igen tehette, mert a kétéves versenyek csak 1860-ban, egyenlőre kizárólag Pardubitzban lettek bevezetve.

Első futása Bécsben volt egy Sweepstakes-ben, amelyben második lett, Pesten az Egyesült Nemzetit, 650 aranyat, 20 arany értékű serlegben Transylvanian és kilenc társa ellen könnyen nyerte, a Hazafiban Ida Marie után csak negyedik lett, őszkor Pardubitzban a 1000 Gulden Preisben holtversenyben ment át a célon Eugenie-vel, «félóra mulva döntő futásra indult a két vetélytárs, a küzdés köztük ismét kemény és érdekfeszítő volt, újra derékfutással, szorosan egymás mellett mentek el a célpont előtt, s bírói ítélet szerint Eugenie orrahegyével győzött». Októberben Pesten a Herceg Esterházy-díjban Waternymph-et megverte Transylvanian.

1864-ben mint négyéves a Bürger Preisben Bécsben indult először. «A távhoz érve Waternymph-en a túlsietés jelei voltak észlelhetők, míg Robinson türelmesen és ildomosan vezette Esther-t, a döntő pillanat közeledtével azonban mind a két ló megízlelé a kemény biztatást, Waternymph minden vágásra egy-egy erőlködéssel felelt, de a végsőkig csavart Esther többet fejtett ki, s fejét előredugva nyert».

A Freudenauer Vereinspreisben a kanca egyáltalán nem volt versenyben, s ezután Pestre szállítatott.

Itt június 4-én Esther mögött második lett a Hazafiban, feloszlóban lévén hercegi owner istállója, mindjárt a futás után 800 forintért Esterházy Miklós gróf vette meg, aki a rákövetkező nap, június 5-én, közvetlen az Esterházy-díj előtt, ugyancsak 800 forintért Blaskovich Ernőnek adta tovább, Blaskovich ezt a 893 forint értékű versenyt nyomban megnyervén vele, nemcsak a kancát kapta ajándékba, de még 93 forintot is.

Blaskovichnak ekkor már volt egy lova, Cserhát trainingben Benson-nál, az idomár nyilván félt, hogy elviszik tőle ezt a jó lovat s ezért ajánlotta megvételét.

A szerencse különös valami, s gyakran játékot űz azokkal, akik a közelébe férkőzhettek, s így történt ez Waternymph-nél is, huszonnégy órán belül három tulajdonosa volt és csak a harmadik találta érdemesnek őt megtartani.

Ezután legközelebb Debrecenben futott, második lett az Alföldi-díjban, Debrecen szabad királyi város 100 aranyát ellenben megnyerte.

A debreceni pálya, messze a legjobb gyep volt az országban, 1860-ban Semsey Lajos, Degenfeld Gusztáv gróf és Kiss Lajos kezdeményezésére jött létre, a civisek 200 holdat adtak erre a célra.

Waternymph őszkor Pesten nem Ernő, hanem Sándor neve alatt ment és nyerte a Pesti-díjat, s hatalmas küzdés után holtversenyben Addy-val a Császár-díj handicapot.

1865-ben a közösség reá megszűnvén, mint ötéves Ernő részére indult, Bécsben a Kaiserpreis zweiter Classe-ban az egész úton hátul volt és későn jött, a Bürger Preisben rosszul szaladt s végül fel is tartatott, Pesten az Esterházy-díjban harmadik lett, de a Hazafiban gyorsan felnyomulva könnyen nyert. Kolozsvárott az Elsőosztályú Államdíjban várásra lovagolva, az utolsó félmértföldön jött és győzött, Debrecenben harmadik lett az Alföldi-díjban és második Debrecen szabad királyi város díjában, őszkor Pesten a Pesti-díjban a hosszú kolozsvári és debreceni utaktól még mind a négy lábát érezve helyezetlen volt s futásait Szapáry Iván gróffal nyergében az Elegy-versenyben Pesten fejezte be, húsz hosszal maradván le a harmadiktól is.

William Benson, idomárjának Thomasnak fia, a következő leírást adta róla: «Waternymph nagy, magas kanca volt, nemes fejjel, jó hosszúra nyúló marral, rézsutos lapockával, térdkalácsa termetéhez képest kicsi, első lábai, inai, csűde és körme kifogástalan állásúak. Háta hosszúkás, kötése nem a legjobb, hátsó része szabályos, csánkja és a többi részei jók, bordái inkább laposak, mellkasa és mélysége ritkaság számba menő, természete igen jó, de húst nem szedett magára. Akár munkában, akár pihenve, mindig finyás, étvágytalan lévén, rossz kinézésűnek tetszett, de mindennek dacára izmok borították. Évésre csakis a zabjába kevert kenyér, sárgarépa és zöldtakarmánnyal felváltva lehetett rábírni. Beteg soha nem volt, lábai sem adtak soha aggodalomra okot. Úgy a kemény, mint a puha pályát egyaránt győzte, egészségesen került a ménesbe. Rossz ügető akciója, de jó gallopja volt.»

22-szer futott, 7-szer győzött, 7-szer volt második, 2-szer harmadik, 10,073 $^1/_3$ forintot és 500 aranyat nyert.

FUTÁSAI:

1863.

1.	V. 15.	Wien	Sweepstakes	$1^1/_2$ a. m.	95 font	II.	100 frt
2.	VI. 6.	Pest	Egyesült Nemzeti-díj	1 «	93 «	I.	3.425 «
3.	VI. 7.	Pest	Hazafi-díj	$1^1/_4$ «	92 «		
4.	X. 1.	Pardubitz	1000 Gulden Preis	1 «	97 «	II.	
5.	X. 19.	Pest	Herceg Esterházy-díj	$1^1/_2$ «	97 «	II.	$483^1/_2$ «

1864.

6. V. 16. Wien	Bürger Preis	1¾	a. m.		100	font	II.	187½ frt
7. V. 18. Wien	Freudenauer Vereinspreis	2	«		102			
8. VI. 4. Pest	Hazafi-díj	1¼	«		107	«	II.	300 «
9. VI. 5. Pest	Esterházy-díj	1½	«		117	«	I.	940 «
10. X. 9. Debrecen	Alföldi-díj	2½	«		105	«	II.	
11. X. 11. Debrecen	Debrecen sz. kir. város díja	2	«		113	«	I.	662½ «
12. X. 15. Pest	Pesti-díj	1½	«	+103 öl	107	«	I.	2.150 «
13. X. 18. Pest	Császár-díj Hcp.	2	«		111	«	I.	1.000 «

1865.

14. V. 21. Wien	Kaiserpreis II. Classe	2	«		113	«		
15. V. 25. Wien	Bürger Preis	1¾	«		106	«		
16. VI. 9. Pest	Esterházy-díj	1½	«		123	«	III.	
17. VI. 11. Pest	Hazafi-díj	1¼	«		114	«	I.	825 «
18. IX. 22. Kolozsvár	I. osztályú Császár-díj	2½	«		113	«	I.	500 ar.
19. X. 8. Debrecen	Alföldi-díj	2	«		111	«	III.	
20. X. 10. Debrecen	Debrecen sz. kir. város díja	2	«		118	«	II.	
21. X. 15. Pest	Pesti-díj	1½	«	+103 öl	111	«		
22. X. 18. Pest	Elegyverseny	1½	«		140	«		

1864. október 11-én, ugyanazon a napon, amelyen Waternymph megnyerte Debrecen szabad királyi város díját, vette meg ott Blaskovich az Akadályverseny előtt Wolf-Metternich Miksa gróf hadnagytól 1560 forintért **Lucknow**-t, a szép hatalmas feketét, a biztos, de szeszélyes ugrót, amelynek ha nem volt kedve, megkötötte magát és megállt.

Lucknow mindjárt győzött is az akadályversenyben Szapáry István gróffal nyergében, bár a harmadik akadálynál, amely vastag karókból készült két sövény közé vert homoktöltés volt, az egyik karó kiálló hegyében csűdét felhasította, s térdre esvén, csak lovasa erélye emelte lábra. Ez a steeple-chase, amely Semsey Lajos hatalmas ezüstkulacsáért folyt, bővelkedett balesetekben. A második akadálynál Szentimrey Kálmánnak mindkét hevedere szakadván, megvált Vándor-tól, a falnál Stockau Professor-ral bukott, de újra felült rá, a tíz láb széles ároknál Esterházy Miklós bukott el Bajnok-kal, az erdőnél Inheritess tört ki Szapáry Ivánnal, Professor az erdőároknál újra elbukott és fekve maradt, Beatrice pedig Podmaniczky Gézával az utolsóelőtti ároknál került a földre, ami az akadály túlnehéz volta miatt annyira előrelátható volt, hogy odaállt Károlyi Gyula, aki a harcképtelenné lett lovas helyébe felpattant a kancára és másodiknak hozta be.

A következő évben Lucknow a legrégibb magyar versenyt, az 1828-ban alapított Asszonyságok-díját nyerte meg.

A futás dátuma, 1865 június 7-e nevezetes napja a rákosi térnek. Jelen a még meg nem koronázott király, most először a pesti gyepen, alattvalóitól leírhatlan lelkesedéssel ünnepelve. A nagy külföldi lapok tudósítói mind itt vannak, lesik a Felség minden mozdulatát, minden szavát, az uralkodó jókedvűen társalogva sétál, rendőr vagy csendőrségnek még csak nyoma sincs.

Lucknow-t Szapáry Iván egy fejjel vezette győzelemre, Lobelia volt második Rohan Lajossal, Sir Watkin harmadik Esterházy Miklóssal, majd Doncaster Szapáry Istvánnal, Gorse Esterházy Imrével, Bánk bán Kinsky Zdenkóval, Harlequin Rohan Victorral és az iramcsináló Hamupipőke Blaskovich Ernővel következtek.

Szapáry Ivánnak ez már a második győzelme volt az Asszonyságok díjában, s ezután még háromszor nyerte meg a futást, összesen 16-szor lovagolván érte.

Az Asszonyságok díjáért 1876-tól 1909-ig, Przeds' Wit-től Lángoló-ig, a legjobbak indultak, s a bon tonhoz tartozott benne lovagolni, és aki ebben a versenyben részt nem vett, az sportsmannek nem is számított.

Esterházy Pál herceg
Waternymph tenyésztője

Esterházy Miklós gróf
Waternymph második tulajdonosa
élete utolsó éveiben.

In vino veritas!

Szapáry Imre gróf, Blaskovich Ernő, Uechtritz Zsigmond báró
és Pázmándy Béla 1865-ben Kolozsvárott
Waternymph győzelmét ünnepelve.

Szapáry Iván és Károlyi Gyula grófok
1868-ban Rugbyben.

Thomas Benson Waternymph trainere.

Az Asszonyságok díja 1828-tól 1845-ig jockeyverseny volt és 1846-tól kezdve lett úrlovaroké.

A rákosi téren 1846-tól 1880-ig 32-szer lett lefutva, mivel 1849., 1850. és 1851-ben a versenyzés szünetelt az országban.

Benne a következő lovasok és lovak indultak:

Almásy Kálmán gróf .. *1880 Kedves*

Ambrózy Lajos báró ... *1861 Melior*

Baltazzi Aristide .....
1874 **Lady Patroness**
1875 Hector
1876 **Boomerang**
1878 **Tallós**
1879 **Tallós**
1880 **Tallós**

Baltazzi Hector .....
1871 Irrlicht
1872 Oracle *III.*
1873 **Monseigneur**
1878 Rococo *II.*
1880 Cavaliero

Batthyány Géza gróf ... *1857 Night Hawk*

Batthyány István gróf jr. ..
1846 Election *III.*
1852 Rebel *II.*
1853 Avia
1854 **Martha**
1855 Deer's Killer
1856 Merry Maid
1857 Plumpton Maid
1858 Red, White and Blue
1859 **Red, White and Blue**
1860 **Peeress**
1861 **Peeress**
1862 Peeress *II.*
1863 Confidante
1864 **Princess Louisa**
1866 Espérance

Beniczky Ferenc ..... *1860 Agitation* *III.*

Beniczky Gábor .....
1879 Bolygó *II.*
1880 Clarisse

Bethlen Domonkos gróf . *1859 Vicar of Wakefield* *II.*

Birch ..... *1857* **Blemish**

Bischoffhausen Gyula báró *1860 Frolic* *II.*

Blaskovich Ernő ..... *1865 Hamupipőke*

Crouy Károly gróf ..... *1857 Medway* *III.*

Croy Sándor herceg .... *1856 Brother to King of the Troy* *II.*

Dőry Pál ..... *1848* **Silhouette**

Ensel Kálmán ..... *1860 Aranka*

Esterházy Alajos herceg .
1866 Princess Royal
1867 Miss Haworth *III.*
1868 Rollo
1869 Pantaloon *II.*
1870 **First Lord**
1871 Last Arrival
1873 Bar le Duc
1875 **Hohenau**
1876 Peter Simple
1877 Konotoppa *III.*
1878 Prince Giles the First *II.*
1879 Wild Rover

Esterházy Imre gróf ....
1865 Gorse
1866 Crisis
1867 Topaz

Esterházy Miklós gróf ..
1863 Demi Castor *III.*
1864 Lord Albert *III.*
1865 Sir Watkin *III.*
1866 Revolver *II.*
1867 Miss O'Rourke
1868 **Canace**
1870 La Charantonne *III.*
1871 Beindelstierer
1872 **Lanschütz**
1876 Peter Simple

Festetics Pál gróf .....
1868 Florican *II.*
1871 Dante
1872 Cadet *II.*

Forgách István gróf ....
1872 Freischütz
1878 Dryad

Fürstenberg Emil herceg. *1854 Irene* *III.*

Grovestins Ede báró ....
1877 **Prince Grégoire**
1879 Szivárvány *III.*

Henckel Hugo gróf jr. .. *1859 Sobieski*

Henckel Lázár gróf ....
1867 **Kory-Kory**
1873 Preserver

Hompesch Pál gróf ....
1856 Rosa May *III.*
1857 Pan *II.*

Horváth Ödön ..... *1855 Mona Lisa*

Hoyos Miksa gróf ..... *1862 Dangu*

Hunyady Imre gróf .... *1862* **Confidante**

Hunyady János gróf ...
1846 **Heki**
1847 **John Bull**
1848 Furbelow leánya *II.*
1852 Standard Guard *III.*
1854 Galvanism *II.*
1855 **Pan**

Inkey Antal ..... *1876 Pádi*

Károlyi Sándor gróf .... *1853 Amulet* *III.*

Kinsky János gróf .....
1856 **D'Artagnan**
1857 Hope

Kinsky Octavian gróf ..
1852 **Dagobert**
1853 Remorse
1855 Zeta
1857 D'Artagnan
1860 Basi Bozuk

Kinsky Zdenko gróf ....
1865 Bánk bán
1869 Belmont
1876 Pezeds'Wit *II.*

de Ligne herceg ..... *1861 Frolic*

de Luart gróf ..... *1866 Gorse* *III.*

Metternich Frigyes gróf .
1876 Hohenau *III.*
1878 Rudi

Orczy Béla báró .....
1847 Sangrado ménje *II.*
1856 Hármas
1858 **Blemish**

Orczy Ferenc báró	*1858 Night Hawk*	
Pálffy Antal gróf	*1863 Álmos*	
	1864 Gorse	*II.*
Rohan Lajos herceg	*1855 Darling*	
	1857 Try mee too	
	1858 Gamester	
	1860 Pan	
	1865 Lobelia	*II.*
	1866 Lobelia	
Rohan Victor herceg ...	*1861 Deutscher Michel*	*II.*
	1862 Lançelin	*III.*
	1863 Snapshot	*II.*
	1864 Comesta	
	1865 Harlequin	
Romberg Ferenc	*1853* **Muffin**	
Sándor Móric gróf	*1846 Domino*	*II.*
Söllinger Rudolf	*1880 Dagmar*	*III.*
Szapáry István gróf	*1865 Doncaster*	
	1858 Brother to King of the Troy	
	1859 Kate Tulloch	*III.*
	1861 Agitation	*III.*
	1863 **Alföld**	
	1865 **Lucknow**	
	1866 **Kétes**	
	1867 Kétes	
Szapáry Iván gróf	*1868 Coup d'Etat*	*II.*
	1869 **Coup d'Etat**	
	1870 Chief	
	1871 **Comus**	
	1872 Verbena	
	1873 Andorka	*II.*
	1874 The Jew	*II.*
	1875 Prince Paris	*III.*
	1877 Bíbor	*II.*
Wolkenstein Oswald gróf.	*1866 Cheerful*	

A helyezések nincsenek az eredményekben minden évben feltüntetve.

Szapáry Iván gróf első lovaglását 18 éves korában, 1852 június 6-án Pesten, a Hack Stakesben Jem nyergében abszolválta, s ettől kezdve huszonyolc éven át 1879-ig lovagolt versenyeket. Majd huszonnégy év elmúltával, 1903. augusztus 18-án Budapesten a Senior-versenyben még egyszer nyeregbe szállt, azonban a bár 68 éves, de abszolúte nem öregúr, utolsó ambíciója a győzelem, teljesedésbe nem mehetett, mount-ját ugyanis tavaszkor, mikor a verseny tervezve lett, Szemere Miklósnak ígérte, ki nagyon jó lóra, Mágnes-re akarta ültetni, de a kanca időközben letörvén, az istálló Arrivisté-t indította, amelynél jobbak is voltak a mezőnyben, s hozzá még a ménnek futás közben az ina is engedett.

Összesen 353-szor lovagolt és 136-szor győzött.

Valamennyi kortársát messze felülmúlta, nálánál jobb később is csak egy akadt, Baltazzi Hector, de ő is csak síkon.

«Iván gróf az akadályokat kedvelte, amelyek az ő idejében többnyire nehezek voltak, Pesten például egy négy láb magas fal, több hatalmas árok, máshol nádkarámok, azaz magas, nem ugrani, de áttörni való nádfalak, railsek, farakások és kegyetlenül éles fordulók élénkítették a pályát. Nem akadt ló, amelyet megülni nem vállalkozott és súlyos bukásai dacára sem történt soha a legkisebb baja sem, szíve mindvégig a helyén maradván.»

Nem a nagy, hanem a kis ugrásokat tartotta veszedelmeseknek és meggyőződése volt, hogy a legtöbb ló minden gyakorlat nélkül is tud ugrani, csak elszántan, kellő lendülettel kell neki vinni. Beszélte, hogy egy ízben Aradmácsán, Károlyi Tibor grófnál, akinél 1888-tól 1898-ig falkáztak, elkészítette a legnehezebb akadályok egyikét, amit életében látott és próba nélkül dáma lovon neki vitte az egész equitációt és mind simán keltek át rajta.

A hatvanas és hetvenes években az ország egyik leghíresebb embere volt, a Borsszem Jankó is foglalkozott vele 1868-ik évi október 18-i számában, vezetőhelyen, a «Híres férfiak Arczképcsarnoká»-ban.

«Mulandó életünk legközelebbi hete a turf és lóművészetnek lévén szentelve, lapunk is, mely mindenkor a kor elveivel koczog előre, a bár 16 markos viszonyok magaslatára emelkedvén — deákpárti fontolva haladási politikájához hűtlenül a rohanva ügetés s dicsőséges futás hősei egyikét óhajtja megörökíteni.

És hogy a lóhalál e porhanyós terén gróf Szapáry Iván incontestablement legnevezetesebb férfiunk a Stefi Batthyányinál ifiabb generatióból — azt még t. barátunk gróf

Lázár Kálmán, ki soha más vadat nem látott, mint amelyek a museumok számára maga és más tudósok által kitömettek és lovat is csak bérkocsiban ülve szokott futtatni, s ennélfogva the most perfect sporting szerkesztő — nem fogja tagadni.

Gróf Szapáry Iván anglo-hungarian gentleman, kedves salon-ember, buzgó istállói műkedvelő, s ami a fő: every inch a jockey. A csíkos jacket még úgy nem állt senkin soha. És ámbár bizonyos, hogy az egész országban nincsen ki képes volna annyi grace-szal, kecsel, s oly annyira juxta regulus artis nyakát szegni mint ő, — azért mégis meg kell vallani, hogy bizony erősebben, könnyebben és biztosabban nem ül a nyeregben egyetlen ellenzéki pártvezér sem, mint ő.

Ezzel legkevésbbé sem akarunk czélozni Szapáry Iván politikai pártszinezetére. Ez alkalmasint csak abból áll: ing kék csík, sapka sárga, vagy megfordítva; egészben bizonyos lévén, hogy az ő szemében az Usedom-féle jegyzék megjelenésénél sokkal fontosabb esemény: vajjon a telivér kanca «Miss Letty» érdekes állapotának valóban «Ostreger» e az oka?, s hogy a híres «Northcountryman»-nel civil házasságba vegyült «Madame Rachel» — egy sárga kancza, mely Angliában született, s Pompéry «Telivér»-jében a legszellemdúsabb állat — hogy fog elkelni az auctión? Ily kérdések mögött messze elmarad fontosságában az ötféle balpártnak combinált ollapotridája, melyet ők programmnak neveznek; s mely iránt ha Iván grófnak nincs érzéke, mi legalább nem csodáljuk.»

A hatvanas és hetvenes években nagy istállója volt, a Nemzetit 1870-ben Verbena-val nyerte, s örök kár, hogy ezt a kancát, amely Kisbéren két Derby és egy St. Leger nyerőjét és egy Derby másodikját hozta, meg nem tartotta. Legjobb lovának azonban nem Verbena-t, hanem The Jew-t mondotta, amely ha ollyan becsületes lett volna, mint amilyen tudása volt, halomra nyer mindent. 1873-ban Bécsben az Ausstellungs Preisben, ahol a legjobb németek is résztvettek, az utolsó fordulóban az egyik jockey odaszólt Jew lovasának: «Te nyersz!» olyan jól ment a mén, de alighogy kimondta, Jew már abban is hagyta. Egy nagy örömet azonban mégis csak okozott a szeszélyes mén, 1873-ban a nélkül, hogy életében egy gátat is látott volna, megnyerte tulajdonosával Megyeren a Vadászlovak Akadályversenyét, amely a Királyné tiszteletdíjával volt jutalmazva. Az uralkodónőnek annyira megtetszett ez a merészség, hogy vadászlovai közül kiválasztott egy szép fekete kancát, Black Flag-et, s azt Szapáry istállójába küldette. Black Flag-ből a megajándékozott néhány nyerőt nevelt, és mikor már 1891-ben egészen elöregedett, saját kezével lőtte agyon.

Egy alkalommal a vadászaton a királyné egy túl nehéz ugrást vett, ami a királynak nem tetszett, s a felséges hitves azzal védekezett: «Der Iván hat es erlaubt!»

Iván gróf, részben egy könnyelmű jótállás folytán, kénytelen volt 1871 júliusában fegyverneki, szolnokmegyei 4000 holdas birtokát bérlőjének, okányi Schwarz-nak eladni, múltak az évek és hovatovább súlyos anyagi gondokkal küzdött. Értesülvén erről a királyné, Soest Ottó ezredes, kisbéri ménesparancsnok nyugalomba vonulásakor, 1885-ben elküldte főudvarmesterét, Nopcsa Ferenc bárót Kozma Ferenchez a lótenyésztési ügyosztály vezetőjéhez azzal a kívánsággal, hogy a megüresedett állásra Szapáry kinevezését óhajtja. Kozmának a dolog nem tetszett s azzal érvelt, hogy a parancsnokság katonai állás, a gróf pedig nem katona. A főudvarmester erre el lévén készülve, jelezte, hogy miután Szapáry mint kapitány kvietált, őrnagyi ranggal reactiváltatik, Kozma azonban még ezek után sem volt kapacitálható. Az eset jellemző: «Nemo est profeta in patria sua!»

Szapáry 1857-ben választatott meg a Pesti Versenyző Társaság tagjává, s tagságának ötvenéves évfordulóján, 1907-ben a Magyar Lovar Egylet gyémántokkal ékesített jelvényével tisztelte meg a veteránt.

1914-ben lemondott a kilences bizottságban viselt tagságáról, 1920. április 14-én írta róla William Allison a londoni The Sportsman-ben :

«I was sorry to hear later on that he had been supplanted by some younger man, for there never was anyone with a better knowledge of bloodstock or more enthusiastic in his work. He was a sportsman, too, to the bedrock, and rode in a Liverpool Grand National. I suppose, however, it is the fate of us all to be discarded as we grow old.»

Hogy másfél évvel a háború után, amely alatt Lord Jersey indítványára az ellenséges honorary membereket törülték a Jockey Club-ból, így írtak Angliában — egy ellenségről, ennél nagyobb elismerést nehéz lenne elképzelni.

Az élet zord körülményei között is hű maradt sportjához, vas egészséggel megáldva még mint aggastyán is elasztikusan, egyenes derékkal járt s 1926 június 6-án, 92 éves korában húnyt el Nyírábrányban ez az oroszlánszívű lovas.

Verseny emlékét nem őrzi, mit azonban a Steeple Chast Past 1868 kötete maradandóbban fog fenntartani.

Legnagyobb sikereit Károlyi Gyula gróf Büszké-jével aratta, a Vadász és Versenylapban így írta meg a híres ló történetét :

«A legjobb akadályversenyló, amelyen ültem Büszke volt. Tulajdona volt legjobb barátomnak, Károlyi Gyula grófnak, akinek atyja 1860-ban nevelte, eleinte Pálma grófnő, később Gyula barátom hátaslova lett. 1685-ben idomításba vette, tulajdonképen társnak egy ötéveshez, melyet jobbnak tartottunk akkor, ez Count Iván volt, melyel Debreczenben egy akadályversenyt nyertem. 1866-ban a Bécsi nagy Akadályversenyre ezt szántuk és Büszke csak gát és kisebb akadályversenyekben indult, Count Iván azonban hamar letört, Büszke pedig folyton javult és miután itthon jó formát mutatott, 1867-ben kivittük Badenbe a Nagy Akadályversenyre.

Csurgóról, ahol idomították, Bécsbe küldték és ott Károlyi Alajos gróf házánál maradt éjjelre, de nagyon hideg istálló lévén, mire Badenbe érkezett szőre nagyon megnőtt, és amúgy is kissé magaslábú és rossz hústartó lévén, nagyon rossz benyomást tett, úgy hogy mikor a pályára mentem Gyula barátom szomszédságában egy német hangosan mondta : «Was sucht den dieser Schindgaul hier!» Képzelhetni Gyula képét.

A verseny igen sebes volt, de jó helyen feküdtem és minden lehető előnyt felhasználtam, így miután a tribűn után egy igen éles forduló volt a patak és a szántóföldek felé, annyira az akadály szélén ugrattam, hogy a bal lábam az oszlopot súrolta, de Büszkével meg lehetett tenni, annyira biztos ugró volt, s így pár hosszat nyertem, úgyszinte a patakon visszajövet után volt két korlát közel egymáshoz derékszögben felállítva, itt rézsút a saroknak lovagoltam neki, s egy kettős ugrással, fordulás nélkül, átjutottam és egészen az első sorba. A réten azután megkisérlettem hogyan állunk és láttam, hogy több sebességgel rendelkezem, mint a többi. A hegyre feljutva elsőnek jöttem a lejövetelre és lefelé a gyaloguton egészen csendesen lovagoltam, de mögöttem Mr. Cranshaw Hamilton herczeg lován a hátam mögött jobban balra tartott és ott egy szakadékon leugorva előbb jött a síkpályára mint én, két-három hosszal volt előttem, mit elég hamar behoztam, de lovam sebességében bízván, mellette vártam. Fej-fej mellett lovagoltunk az utolsó fordulón végig, csak ha az egyenesre érünk akarván előre menni. Éreztem, hogy megtudom verni és egész csendesen ültem. Cranshaw is, már ahogy én láttam, a tribűnről azonban akkor már látták, hogy jobb lába erősen dolgozik a sarkantyúval, a mint a fordulót elhagytuk az ostor is előkerült, de minden erőlködése mellett visszaesett és a nélkül, hogy a lovamhoz nyúltam volna, mint könnyű nyerő értem a czélhoz.

Persze az eredmény a közönségre nagy befolyással volt és elhalmoztak dicsérettel, hogy hogyan repültem le a hegyen, pedig úgy lovagoltam le mintha egy ponyn ülnék és egész csendesen legallopoztam egy gyaloguton. Sokal merészebben jött le Mr. Cranshaw és jövő évben én is.

Ezen verseny után, a télen úgyis kiszándékozván menni Angliába vadászni, elhatároztuk, hogy Büszké-t is kivisszük és megkíséreljük vele a Liverpooli nagy Akadályversenyt.

Ki is mentünk januárban, s itt nemcsak a lovaglás, de az idomítás is az én dolgom lett, pedig nem volt könnyű dolog, mert Gyula barátomnak csak egy kis tizenöt markos kanczája és nekem egy ott bérelt vadászlovam volt, s ezek voltak a munkában társai Büszké-nek, de mégis sikerült egészen jó állapotba hozni.

Minden egész jól is ment míg Liverpoolba jöttünk, noha nehéz feladat előtt állottunk, a legnagyobb súlyt 12 stonet kapva, de mikor odaértünk, kezdődött a baj, esett folyton és a pálya, a melynek akkor kétharmad része szántáson vezetett, iszonyú mély lett.

A mellett az istállók egy nagy négyszög épületben voltak, hová és honnan folytonosan lovak jöttek mentek, mi által állandó zaj és nyugtalanság volt, a mi lovunkat annyira izgatta, hogy három napig sem nem evett, sem nem ivott, le nem feküdt, de folyton fülét hegyezve állt és reszketve hallgatódzott.

Hogy és mennyire rontotta ez az amúgy sem rózsás helyzetet, megitélheti mindenki, kinek versenylóval dolga volt, $4^1/_2$ angol mértföld, azaz 7200 méter, mély föld, 12 stone teher és ez a conditióvisszaesés elég volt, hogy nekem is a kedvemet rontsa és hogy nem lovagoltam olyan kedvvel és eréllyel, mint más körülmények között, azt hiszem ezt is megérti mindenki.

A start is meglepetés volt, annyira elől voltam, még lépésben voltunk, hogy nem hittem, hogy elindítsanak, midőn a starter lebocsátotta a zászlót és abban a pillanatban utolsó voltam, úgy indultak el, mint egy 900 méteres versenyben. Amint az akadályok közé jutottunk azonban, javult helyzetem, de ekkor egy mély szántáshoz jöttünk, hol alig lehetett lovagolni elsüppedés nélkül, kivéve egy gyalogutat, melyet az akadályokat nézők letapostak, vagy a szántást elkerítő sövény mellett hol egy vékony sáv gyep volt.

Én ide tartottam, de egyszerre a sövény és közém egy más lovas furakodott és oly szűk volt a hely, hogy jobb lábamat egész a nyereg elé tolta. Igy lovagoltam neki a legnagyobb akadálynak, a Becher's Brook-nak, de szerencsére ez előtt pár méter gyep volt, s így időm volt lábamat helyére hozni, most minden baj nélkül mentünk tovább és mikor a tribűnugráshoz értünk bent voltam a csomóban, egész közel a vezető lovakhoz.

Másodszor a mély szántáshoz érve kissé visszafogtam lovamat és csak a Becher's Brook után iparkodtam javítani ismét helyzetemen. Fáradtság jelét nem éreztem, csak a Valentine's Brook után egy-két ugrást lassabban vett Büszke, akkor három-négy ló volt előttem.

Az előbb említett okokból nem lévén egészen oly kedvben mint rendesen és három hónapig minden nap olvasván, hogy ez, vagy az a ló nem nyerhet, mert az utolsó háromnegyed mértföld majdnem síkpálya, mikor a verseny sebes lesz, — soha nem hittem, — ez mégis eszembe jutott és a ló nevezve lévén még pár versenyre, melyekre a terhek még nem lettek közölve, hogy itt legalább könnyítsek, nem akartam hiába erőltetni és feltartottam lovamat.

Csak akkor láttam, hogy hiába tettem, mert nem tudok másfelé haza jutni, végig kell lovagolnom a pályán legalább az utolsó sövényekig, ha ezt tudtam volna, folytattam volna a versenyt és azt hiszem legalább is negyedik lettem volna, mert a míg én a lovamhoz hozzá sem nyúltam, Astrobale, mikor én felfogtam lovamat, ostor és sarkantyú alatt ment

el mellettem és a verseny után ennek a lovasa mondta, hogy nem a lovam, de én voltam megverve. Így Astrobale negyedik lett, s noha némi tekintetben Büszke kissé kényes ló volt, versenyben igen szívós volt és fáradtan is sokat lehetett belőle kihozni.»

Még kétszer indult Büszke Angliában, az Open Handicap Steeple-Chase-ben Rugby-ben és a Grand Annual-ban Warwick-ban, mind a kétszer jól ment, a nyeréshez éppen csak a végső sebesség hiányzott.

«Az angolországi út után csupa szerencsétlenség ért, a Bécsi nagy Akadályversenynél a Duna áradása következtében egy ér a melyen kétszer kellett áthaladni, térdig érő vízzel volt tele. Először átmenve Büszke egy láthatatlan lyukba lépett és majdnem felbukott a mi által jó egynehány hosszat veszítettem, másodszor oda érve más helyen akarván átmenni, valamivel messzebb mentem neki, de véletlenül, mint az ott állók mondták, ugyanazon lyukba kerültem és majdnem felbuktam. Közel lévén már a cél, a simán átkelt lovakat nem tudtam beérni, úgy történt, hogy először rézsut mentem a víznek neki, másodszor pedig más helyen egyenesen neki vágva ugyanazon helyre jutottam.

Nyáron azután egy körútra indultunk Németországba. Münster, Köln, Frankfurt és újra Baden Baden volt a terv.

Münster igen kellemetlen pálya volt, sok földhányás, mögötte árokkal és a földhányás sürűn fával beültetve, mely akadályoknál két három lyuk volt kivágva, melyeken át lehetett haladni. Itt a lovak összekerültek és több itt felbukván vagy kitörvén, kétszer vagy háromszor meg kellett állnom míg helyet kaptam, úgy hogy az elől elhaladott lovakat nem lehetett többé elérni. Valahogy Büszke a lábát is megütötte, s így Köln és Frankfurtot elhagyva csak Badenbe hozattuk, hová egész jó állapotban érkezvén nagy reményekkel néztünk a verseny elé.

Azonban a patakugrásnál mellettem egy ló felbukott és a lovam lábai elé gurulván, minket is feldöntött, lovam az egyik lábával a szárakba került, soká nem tudtam a ló lábát kiszabadítani, úgy hogy mire elindulhattam a mezőny 400—500 méterre volt előttem. Lassanként mikor a patakon másodszor keltünk át, elértem a vezető lovakat és a hegy előtt küzdöttem Transylvanian-nal, hogy melyikünk kapja a felvivő gyalogutat. Sikerült ezt elérnem és ellenfelemet arra szorítanom, hogy nehéz helyen kapaszkodjék fel, felérve kissé visszafogtam lovamat, hogy egy kis lélegzethez jusson a végső küzdelemhez, s ezután a rövidebb utat választván, mint az előző évben Mr. Cranshaw, rézsút jöttem le egypár méter leugrással. Ám a hegy alatt, a rendes pálya szélén volt egy kis vízfolyás, melynek partja posványos volt és Büszke, a mely mégis érezte a hosszú pálya lefutását 80 kg alatt és a nagy térveszteség behozatalát, csakis a vizet ugrotta és hátsó lábaival a posványos részbe süllyedt és hasra esett. Míg ismét lábra kapott már későn volt, s kénytelen voltam a versenyt feladni.

Hogy azonban mit mutatott, bizonyítja, hogy Hamilton herceg a nyerő Transylvanian-t match-re hívta ki Jack of Trumps-szel a lefolyt verseny feltételei mellett, de miután Transylvanian tulajdonosa Esterházy Imre gróf nem volt jelen, a kihívást nem fogadhattuk el, ellenben felajánlottuk, hogy Büszké-vel készek vagyunk kiállni, azonban a herceg azt felelte, hogy nem kíván Büszké-vel újra találkozni.

Ezután még egy ideig munkában volt Büszke, de megviselte már a sok futás és többé nem tudott versenyt nyerni. Azt hiszem nemcsak a legjobb steepler volt a mit lovagoltam, de a legjobb is a mi a mi pályáinkon futott, mit az is bizonyít, hogy Liverpool-ban 12 stone alatt igen kedvezőtlen körülmények között igen tisztességesen futott, míg Brigand és Victoria, melyek pár évvel később itthon verhetetlenek voltak, Liverpool-ban 10 stone 4 font alatt, azaz 24 fonttal kisebb teherrel semmit sem tudtak.»

Büszkét lovasa és tulajdonosával Zampis mester örökítette meg. Később vadászló lett belőle és 1874 december 7-én sántult le a megyeri kopók után.

Szapáry Iván gróf 1883-tól 1913-ig sűrűn fel lett kérve a magyar királyi állam, az Országos Lótenyésztési Alapot kezelő bizottság és magánosok részéről is, Angliából való tenyészanyagnak importálására, s e célból 18-szor volt künn.

Behozott összesen 140 lovat, amelyekért 167,616 fontot adott ki és pedig 120 kancáért 115,993 fontot, 20 ménért 51,626 fontot.

Az alábbi kancákat importálta:

1883-ban:			Font
Bridget	+	Bulgaria	425
British Queen	+	Milfay (és Zsupán)	315
Caledonia			420
Claret Wine	+	Pezsgő (és Péter)	525
Fairy Ring	+	Duhaj (és Medium)	400
Heiress	+	Hilda (és Hazard)	525
Heroine			400
L'Eclair			746.10
Linden	+	Antonia	425
Marie Galante	+	Ledér	500
Merry Bells	+	Merry Bird	630
Orange Lily	+	Alba	950
Queen of Pearls	+	Gyöngyöm	420
Renown			500
Sweet Annie	+	Szenta	1.150
1884-ben:			
Capua	+	Casper	250
Dreamland	+	Danaë	600
Duchess of Cornwall	+		283.10
Landrail	+	Petrus	450
Salamanca	+	Gioconda (és Salambo)	614.15
1888-ban:			
Black Agnes	+	Brown Maid (és Mágnes)	600
Chutney	+	Csángó	750
Garuda	+	Sweetheart (és Cigánybáró)	400
Golspie	+	Icicle	525
1891-ben:			
Agneta	+	Álmos	800
Bead roll	+	Kezdet	600
Green Snake			420
Fortune's Wheel	+	Viganó	1.400
Pleasaunce	+	Murtchen	892.10
1899-ben:			
Blue Tint	+	Belle of Hernals	1.115
Caramela			800
Gracie Hampton	+	Gavallér	609
Hamprock	+	Három a tánc	800
Orsova			1.155
Toll Gate	+	Tullia	766.10
Trudel	+	Ca d'Oro	750
1901-ben:			
Happpy Morn	+	Serenissimus	525
La Fortune	+	Kilmore (és Forrás)	1.125
Miss Cronje	+	Tiborc	420
Rosy Light	+	Flying Dragon	525
Saintly	+	Santa Lucia (és Blarney)	3.255

1903-ban :

Dundarave	+	Baliverne	36.15
Gala Rose	+	Gálagyerek (és Antus)	840
Happy Return	+	Heimkehr	840
Hymen	+	Mony	105
Lady Chibby	+	Chincapiso (és Elga)	120.15
Mary Beaton	+	Mária (és Miután)	1.200
Melton Queen	+	Meglio	262.10
Miss Welbeck			535.10
Oriental	+	Floimor (és Odább)	336
Ormenium	+	L'Orme du Mail (és Na also)	472.10
Santa Paula	+	Santuzza	1.575
Silver Thames	+	(Méltány)	1.627.10
Styria	+	(Izé)	2.310
Trapezoid	+	Trapper	283.10

1904-ben :

Crested Grebe	+	Maxim	735
Lady Wrangler			905
Royal Mazurka	+	Rózsaszál (és Remény)	1.102.10
Yester Year	+	Justice	600

1905-ben :

Anxious Moments	+	Lolo	1.575
Cromlix	+	Cromdale	420
Peschera	+	Pajkos	700
Snake in the Grass	+	Evildoer (és Grasshopper)	400
Spring Hall	+	Connemara	220.10

1906-ban :

Dusky Queen			525
Ruby Gill	+	Flying Jib (és Jupiter)	567
Swiss Girl	+	Grand Seigneur	588
Vonitza	+	Vegeance	882

1907-ben :

Expensive Lady			300
Flordelice	+	Fortuna	1.155
Isola Bona	+	Iglauerin	420
Talma	+	St. Gilgen	900

1908-ban :

Child's Nun	+	Non Grey (és Csecsebaba)	681.10
Doushka	+	Dollár (és Dusán)	735
Flower Girl			1.050
Full Ripe	+	Flitta	682.10
Maid of Ayr	+	Libuska	861
Pansy Masters	+	Pansophie	1.500

1909-ben :

Adora	+	Elnealudj	4.000
All Saints	+	Andalusia	400
Charmer	+	Sármány	650
Flamma	+	(Fatalist)	1.000
Perky	+	Pervenche (és Perky)	1.000
Sayonara	+	Sirene (és Satellit)	1.260

1910-ben :

Beeswax	+	Bijou	1.000
Brossy Lass	+	Léányka (és Darky)	800
Columbian	+	Clara	840
Dolly R.	+	Dolly	1.000
Fulva	+	Full Hand (és Fullánk)	945
Mirabelle	+	Mireille	2.100

1911-ben:

Aghast	+	Agata	900
Benjamina	+	Bali	661.10
Dreamland	+	Dream (és Dorothy)	777
Golden Butterfly	+	Maglód	2.000
Lavello	+	Lavallière	2.520
Perfidy	+	Catilina (és Pique assiette)	3.150
Prignitz	+	Ciprus	900
Silver Tyne	+	Traján (és Brugós)	1.575
Stagestruck	+	Star	1.000

1912-ben:

Blue Pill	+	Kéka (és Boros)	1.500
Chewink	+	Spartacus (és Szántó)	1.500
Demoiselle	+	Kisasszony	1.200
Gabardine	+	Missouri	2.500
Heronshaw	+	Gárdony (és Herodes)	1.800
Homing Pigeon	+	Early Bird	2.700
Kilblair	+	Kinizsi	1.200
Lady Beppo	+	Mégegyszer	600
Lady Molescroft			700
Magnify	+	Mágnás (és Mazuri)	700
Millbrook	+	Hári János (és Herold)	1.000
Mont St. Jean	+	Mobile (és Montur)	1.200
Nautical	+	Tiverton	500
Parisot	+	Parisina	1.800
Queen of Peace	+	Békés (és Symphonie)	3.150

1913-ban:

Apennine			600
Black Gal			1.200
Chickweed	+	Springbuck	1.200
Cosette	+	Csendőr (és Coralle)	1.350
Gallego	+	Mocsár (és Galleo)	2.000
Mathilde	+	Csalfa (és Csinos)	1.575

MÉNEK:

1883	**Craig Millar**	5.500	1903	**Floriform**	451.10
1883	**Ercildoune**	500	1903	**Not out**	1.200
1883	**Ruperra**	3.150	1904	**Royal Lancer**	3.150
1884	**Doncaster**	5.250	1905	**Gascony**	525
1888	**Sweetbread**	7.000	1906	**Flying Lemur**	7.500
1891	**Orwell**	1.000	1910	**Cargill**	3.150
1899	**History**	1.575	1910	**Simon Passe**	525
1900	**Adieu**	525	1910	**William the Fourth**	5.250
1901	**Kilcock**	3.780	1912	**I'Anson**	600
1901	**Holt Castle**	90	1912	**Postumus**	525

Eme 120 kancából 15, az 1883-as lotból: British Queen (Zsupán) és Heiress (Hilda), az 1884-esből: Duchess of Cornwall (Duchess) és Capua (Capo Gallo), az 1904-esből: Crested Grebe (Maxim és Öreg lak) és Yester Year (Balaton), az 1906-osból: Swiss Girl (Saucy Girl), az 1908-ból: Maid of Ayr (Fillette), az 1910-esből: Beeswax (Bajna és Bedouine), az 1911-esből: Prignitz (Apró), az 1912-esből: Millbrook (Hári János), Queen of Peace (Pallas Athene), Magnify (Mamlasz) és Homing Pigeon (Honfitárs és Pronto) és az 1913-asból: Mathilde (Basa) hoztak klasszikus nyerőket, amelyek anyáik mellett zárjelben fel vannak tüntetve és amelyek 2 osztrák és 1 német Derbyben, 6 St. Legerben, 3 Trial Stakesben, 5 Nemzeti Hazafiban, 3 magyar és 1 osztrák Kanca-díjban, 1 Széchenyi Emlékversenyben és 1 Wiener Stutenpreisben győztek.

Jó ivadékokat neveltek fel továbbá az 1888-as lotból: Garuda (Royal Flush) és Golspie (Icicle), az 1891-esből: Agneta (Álmos) és Bead roll (Kezdet), az 1899-esből:

Gracie Hampton (Gavallér) az 1903-asból: Melton Queen (Meglio), az 1906-osból: Vonitza (Verona) az 1907-esből: Talma (St. Gilgen), az 1909-esből: Flamma (Fatalist), az 1911-esből: Golden Butterfly (Maglód) és az 1912-esből: Gabardine (Missouri) és Mont St. Jean (Montalto).

Álmos és Royal Flush elpusztíthatatlanok voltak, Álmos 96-szor indult és 18-szor győzött, Royal Flush pedig belföldi 127 futásából 41-et nyert meg. Ez utóbbi a handicap klasszisba tartozott és mint ilyen sűrűn vett részt eladóversenyekben, amelyekben nem kevesebbszer mint kilencszer cserélt tulajdonost.

Péchy Andortól 3000 koronáért vette meg Mr. Lincoln, tőle 7000-ért Degenfeld Imre gróf, tőle 4700-ért Harkányi Andor báró, tőle 6900-ért Egyedi Arthur, tőle 7400-ért Herzog Móric báró, tőle 6600-ért Sigray gróf, tőle 5500-ért Tornyay Schosberger Lajos báró Mr. Stone részére, tőle 6400-ért Zombory Richard, akitől első ownere Péchy Andor 1600-ért elclaimeltette, majd Németországba adta tovább, hol az öreg harcos folytatta küzdelmeit.

Royal Flush hároméves korában nemétől megfosztatott, s így vállaiban könnyűnek maradva, a virilitás terhe, a nehéz szügy és lapocka nem nyomta elejét, s akárcsak angol társai: Dean Swift, Hornet's Beauty és Brown Jack bírt mindent a végtelenségig.

A béke éveiben Álmos-ok és Royal Flush-ök a ritka kivételek közé tartoztak, ma azonban alig vannak mások, mint minduntalan startoló lovak, ugyanis egy két-jobb canter után a ló már fut, s azután nem csinál semmit és újra fut, s így megy ez az egész idényben, szóval a training ma már idejét múlta, ami a lovak kondícióján meg is látszik.

Az importált kancák közül későbbi generációkban váltak be: Landrail, melynek 5-ik nemzedéke a magyar Derbynyerő Bűvész és a Széchenyi Emlékversenyben győztes Büszke, Queen of Pearls 5-ik nemzedéke a Millenniumi-díj nyerő Gyöngyhalász, 4-ik nemzedéke a Lovaregyleti-díj győztes Gyere velem, 2-ik nemzedéke a Nemzeti-Hazafi-, magyar és osztrák Kanca-díj nyerő Gyöngyös, Adora 5-ik nemzedéke a Széchenyi Emlékverseny és új magyar Kanca-díj győztes Ildikó, 3-ik nemzedéke a magyar Derbynyerő Duce és a Szent István- és Királyné-díj győztes Darfur, Silver Thames 3-ik nemzedéke a bécsi Derby és Millenniumi-díj nyerő Ricsay és a bécsi Derbygyőztes Sirocco, Cosette 3-ik nemzedéke a magyar Derby és kétszer Millenniumi-díj nyerő Cagliostro, Oriental 2-ik nemzedéke a Szent István-díj győztes Oda neki és a Nemzeti Hazafi-díj nyerő Oktondi, Columbian 2-ik nemzedéke a Nemzeti Hazafi-díj győztes Badacsony, a Széchenyi Emlékverseny és az új magyar Kanca-díj nyerő Claire és a magyar Derby, Széchenyi Emlékverseny és új magyar Kanca-díj győztes Canada és Queen of Peace 2-ik nemzedéke a magyar Derby, Nemzeti Hazafi-, Millenniumi- és kétszer Királyné-díj nyerő Tempo.

A 20 mén közül 6-nak ivadékai összesen 18 klasszikus versenyt nyertek, Craig Millar fia Adonis az Union Rennen-ben leányai Fidelity és Duchess a magyar, Lilinokalani az osztrák Kanca-díjban győztek, Furcsa pedig az osztrák Derby-hős Beregvölgy anyja. Ruperra fiai Rajta Rajta és Achilles az osztrák Derbyt, ez utóbbi a St. Legert is, Doncaster fiai Prado a Trial Stakeset, Prado és Benczúr a Nemzeti Hazafit, Duncan a St. Legert és leánya Csalfa a magyar és osztrák Kanca-díjat szerezték meg, egy másik leánya a Kinsky Zdenkó gróf által 1889-ben nevelt Betrouw Franciaországba exportálva ott az 1902-es francia Derby-nyerőt, Retz-et hozta és három Doncaster: Kincs-őr, Prímás és Duncan futott másodiknak Ausztria kékszalagjáért.

Ercildoune fia a veretlen Magus győzött az osztrák Derbyben, s egyik leánya, éppen Magus nővére Erzsébet, az osztrák Derbynyerő Stixenstein-nek az anyja. Floriform leánya Dicső, a Trial Stakes és Nemzeti Hazafi, Cicero féltestvérének Gascony-nak fia Hadd

lássuk a Trial Stakes győztese. Gascony leányai közül Éva a magyar Kanca-díjat nyerte és Napkelet a békevilág legjobbjaival egy klasszisba sorolandó Naplopó-t adta.

Craig Millar első nyerője Hűség, Ruperra-é Jericho, Ercildoune-é Mascolino és Doncaster-é Szilaj volt.

Craig Millar ivadékai 1886-tól 1901-ig belföldön 209 versenyt, 422,986 forintot és 108,627 koronát, Ruperrá-éi 1886-tól 1901-ig 149 versenyt, 307,058 forintot és 71,980 koronát, Doncaster-éi 1888-tól 1901-ig 316 versenyt, 565,047 forintot és 546,520 koronát, Ercildoune-éi 1888-tól 1903-ig 105 versenyt, 62,401 forintot és 464,761 koronát szereztek, mely adatok az akkori és nem a Matchbox és Bona Vista idők versenyzésének méreteiben bírálandók el.

1883 január 1-én Londonban, Albert Gate-ben Tattersall-nál az elhalálozott Mr. Fred Gretton lovai, közöttük Isonomy kalapács alá kerültek, s mivel Cambuscan és Buccaneer pótlása immár sürgős szükségesség volt, Szapáry Iván gróf egy 150,000 forintos hitellevéllel ellátva mint a magyar kir. állam megbizottja kiutazott az árverésre.

Isonomy-ra 8,800 guineáig árverelt, amikor Alec Taylor trainer Mr. Crawfurd megbízásából 9000-et ígért, s ennyiért leüttetett javára. A jelenlévő nagyszámú közönség tudván miről van szó, lelkes és hangos cheer-ekkel üdvözölte, hogy ez a nagy mén Old Englandé maradt.

Ez volt az a nap, amikor tenyésztésünk jövendője Szapáry elhatározásától függött, mert ha Isonomy Kisbérre jön és a sok és jó Buccaneer és Cambuscan-kanca vele párosítható, tenyésztésünk még a 70-es évek színvonalát is túlszárnyalja és lettek volna szép számmal olyan lovaink is, mint a franciáknak, Albion pedig Gallinule-t, Isinglass-t és a mostani világháború előtti Blandford-jait is sirathatná.

Isonomy helyett azután Ruperra és Craig Millar lettek megvásárolva, amelyek együtt éppen annyiba kerültek, mint amennyiért valószínűleg Isonomy is meg lett volna kapható.

Ruperra jó ló volt és mint hároméves kora legjobbját Wheel of Fortune-t verte meg, Craig Millar St. Leger nyerő volt, apja Blair Athol, nagyapja Stockwell és dédapja The Baron szintén. Kívüle még négy ilyen megszakítás nélküli generáció nyerte a St. Legert Hawthornden, Wenlock, Petrarch és Silvio-ban.

Az aranysárga, vasegészségű robustus Craig Millar, széles, zömök és rövid derekú volt, tiszta, szabályos állású lábakkal, amelyeknél különbek alig kerülnek ló alá, a könnyű sárga Ruperrá-n laza kötését gáncsolták. A Craig Millar-ek szépek voltak, Viadal és Gútkeled-nél Turul és Kozma sem voltak korrektebbek, de dacára a benne lévő négy St. Leger-nek, csikai állni nem bírtak, a Ruperrá-k Derby-formái ha nem is estek éppen erős évjáratokra, de mégis csak hét évjáratban lettek teljesítve, a mén 1889-ben kimúlván, többet nem hagyhatott maga után.

Doncaster-nél nagyobb klasszisú versenyló nem lett felállítva a belföldön apaménnek, fia Bend Or és ennek fia Ormonde is és pedig mindkettő az első évjáratból, megnyerték a Deryt. Három megszakítás nélküli kékszalagos nemzedékek még a Waxy, Whalebone, Moses; illetve Whalebone, Lapdog és Spaniel; Bay Middleton, The Flying Dutchman, Ellington és Spearmint, Spion Kop, Felstead-éi; de minél inkább fog szaporodni a telivér, annál ritkább lészen az ilyen series.

A rövid, jól kötött, de marja mögött horpadt, széles, izmos, mély és dongás, száraz, szép vállfekvésű, szívtájékon kissé üres ércsárga Doncaster, térdei egy keveset hátra hajlottak.

Stockwell e pompás fiáról Kincs-őr, majd Benczúr, eme új Bend Or-ok-nak véltek megjelenésekor azt hitték, hogy redivivus, s annál keserűbb lett a csalódás, a bizonyosság, hogy ez a vulkán kiégett még Angliában.

Ezek a mének nemhogy nem pótolhatták, de még csak nem is említhetők Buccaneer és Cambuscan-nal egy napon; a jó átlagméneknél többek nem voltak, többet értek, azonban mint a közvetlen háború előtti kisbériek: Adam, Slieve Gallion és Ossian, amikor is a tenyésztés erősen visszamegy a napajedli Wool Winder, Gouvernant és Dagor nélkül.

Doncaster és Ruperra főként Festetics Tassiló gróf és Uechtritz Zsigmond báró által, kik a kancáik állandó vándoroltatásával járó csikóhiányt, kórokat és költségeket megunták, még egy nemzedékig élő vonalat alapíthattak, Doncaster fiai Primás: Frangepán és Rizi Bizi-vel, Culloden: Cromwell, Attila és Ignatieff-fel, Duncan: Alfred, Testőr, Durban és leginkább Topaze-zal, Ruperra fia Achilles: Kartal, Aachen és Rag-tail-lel.

Ha Ercildonne nincs eldugva az útba nem eső Nagyútra, úgy nagyobb teljesítmények maradnak utána, Magus mellett ennek testvérei Masseur és Eltoli, továbbá Sürgöny és Magus fia Inländer is arról tanuskodnak, hogy benne a keveset használtban qualitás létezett.

Ercildoune vételárát Magus nyereménye, Orwell-ét Hazafi-é tízszeresen adta vissza, és még ezeknél is olcsóbb volt az anyjában behozott sárga Zsupán, Szapáry minden importja között a legjobb.

Ivadékai 1893-tól 1911-ig 381 versenyt, 72,790 forintot és 1.732,320 koronát nyertek, első győztes csikaja hároméves volt, Rhadost, de már ebben az évben 1893-ban egy sereg kétéves nyerő, Barinkay, Lindenberg, Puchner, Hannah, Jewel és Váratlan jelent meg tőle. A Zsupán-okból Margit, Busserl, Haiderose és Kiss me jelentékeny képesség felett rendelkeztek, «a nagy» Debutante és a mesés sprinter Passepartout pedig kivételes classisba valók. Debutante 14-szer futott, 8-szor nyert, 4-szer volt második, 1-szer harmadik és 1-szer helyezetlen. Kétéves korában mind a hat versenyét játszva nyerte, mint hároméves erős csánkpókot kapva elromlott, de még így is kitűnő volt, első vereségét, mindössze másfél hosszal, Tokio-tól kellett elszenvednie a Jubiläums Preisben.

Ruperra miatt Szapáry sok támadásnak lett kitéve, ekkor írta neki a Lovar Egylet elnöke Károlyi Gyula:

«A schimpfelő clique alatt azok cohortját értem, kik minden kákán csomót keresnek és eszüket abban tüntetik, hogy mindent rosszalnak. Hogy a kancák d—k, hogy vének, hogy drágák, hogy miért nem voltak assecurálva, hogy aki egy Ruperrá-t vesz az nem ért a lóhoz. Ezek azon ócsárlások, melyeket hallottam, s melyekre azt gondoltam magamban: Ugatás nem hallatszik a menyországba».

Ruperra még csak hagyján, de jött Sweetbread! legyen ez intő példa különösen a katonák számára, hogy külembe beleszeretni nem szabad.

Sweetbread, az almás pej, olyan szép volt és szépségét többnyire örökítette is, hogy utána más lóra ránézni sem lehetett, s csakis ezért vakíthatta el Szapáryt, mert a versenyformái mérsékeltek voltak s e mellett a legnagyobb óvatosságra inthetett, hogy ezek kivétel nélkül hosszabb távokon absolváltattak.

A mén óriási fiasco volt, kezdettől fogva kevés kancát kapott, első három évjáratában nem volt nyerője, csak a negyedikben tette le nyeretlenségét egy kétéves eladóban 1893-ban Kis piszkos-sal. Négy kisbéri season után, már 1893-ra bérbeadatott annak, aki lovakban is a legszebbet szerette, Esterházy Miklós grófnak Tatára. Ivadékai 1890-től 1905-ig 46 versenyt, 7,765 forintot és 155,476 koronát nyertek.

Ez az importja discreditálta őt, kancabehozatalra is csak nyolc év mulva kérték fel, ha pedig ménről volt szó, akkor elvből mellőztetett.

Tizennyolc évnek kellett leperegnie, míg Sweetbread feledésbe mehetett, 1906-ban ismét kapott ménvételre megbízást, amikor is a Flying Fox lázban, ennek öccsét Flying

Lemur-t szerezte meg, amely nyomban Kisbérre érkezése után kimúlt, az ára biztosítva lévén megtérült, de különben sem volt kár érte.

Végül 1913-ban Prince Palatin-re alkudott, a vétel a túlmagas ár, 40,000 font miatt hiúsult meg, ez a kitűnő, nagyszabású, nemes, de elég magas lábakon álló, rögös csánkú pej Persimmon, mint méneses pályája mutatta, fényeremény korán sem lett volna, de vele tenyésztésünk színvonala a világháborún jóval túl is megőriztetik.

Végnélküli seriest adtak Szapáry importjai a Szent István-díjban. Mint csikókat küldte haza a 6-ik Szent István-díjban a harmadikat Álmos-t és a 23-ikban a nyerőt St. Gilgen-t.

Általa importált ménekivadékai adták az első Szent István-díjban a nyerőt Resolute-ot és a másodikat Duchess-t, a 2-ikban a harmadikat Advance Flag-et, melyet különben ő is nevelt és a negyediket Merész-t, a 3-ikban a nyerőt Eretnek-et, az 5-ikben a harmadikat Durczás-t, a 7-ikben a nyerőt Etoli-t, és a másodikat Ignácz-ot, a 8-ikban a nyerőt Ignácz-ot és a 10-ikben a másodikat Or Dur-t.

Az 5-ik győztesének Patriot-nak és a 7-ikben a negyediknek Margit-nak apját anyjában hozta be.

Anyáit importálta a 31-ik nyerőjének Basá-nak, a 32-ik másodikjának szintén Basának és a 33-ik nyerőjének Mamlasz-nak.

A 30-ikban harmadik Gunár-nak, a 34-ikben második Classicus-nak, a 42-ikben negyedik Kellermann-nak anyáit, mint csikókat küldte haza.

Általa importált kancák unokái a 31-ikben negyedik Obulus, a 34-ikben nyerő Oda neki, a 45-ikben második Casablanca és a 46-ikban negyedik Caracalla.

Dédunokái pedig a 22-ik és 23-ikban második Lord Darcy, a 41-ikben harmadik Büszke, a 42-ikben második és a 44-ikben negyedik Admiralis, a 43-ikban negyedik Diva és a 48-ikat nyerő Darfur.

Waternymph és Lucknow-on kívül ezekben az években Blaskovich még pár lovat vett, így megnyerte az Esterházy-díjat 1865-ben a Keglevich Béla gróftól vásárolt ozorai származású szürkével Szerény-nyel, továbbá Kassán az 1000 forint értékű Handicapot 1867-ben a kisbéri, eredetileg Pirat névre hallgató Volat-tal, ellenben nyeretlenek maradtak nála a Károlyi György gróftól hozzákerült Biche au Bois, a Batthyány István gróf tulajdonát képezett Amazon és a Bethmann Sándor báró-féle Balance.

A Blaskovich-lovak Benson-nál 1868 őszéig maradtak.

Thomas Benson 1844-ben jött Cavaliero ajánlatára Ürménybe Hunyady József grófhoz idomárnak, előbb Newcastle-ban a Duke of Clewelandnél volt jockey. 1853-ig maradt Ürményben, 1854-ben Waldstein Antal gróftól szerződtetve Köpcsényben telepedett le, de alig volt ott, Waldstein letört és pedig egészen, úgyannyira, hogy a trainer kénytelen volt ownere egyik lovát Margarithe-t átvenni, s a kancával Benson, «Richard Carter» álnéven ez évben a Nemzetit nyerte meg.

Waldstein a tehetséges és szenvedélyes sportsman, ha jó anyagot látott, vásárolt derűre-borúra, nem törődvén a holnappal. 1851-ben Angliában General Peel árverésén megvett egy csomó értékes kancát, s ezeket 1853-ban Franciaországba szállíttatta, de már 1854-ben, kénytelen volt valamennyin túladni, köztük volt Taffrail, amely ebben az évben hozta Miss Gladiator-t, «Waterloo megbosszulójának» Gladiateur-nek az anyját a francia méneskönyv szerint Richard Carter trainer tulajdonában. Nincs kizárva azonban, hogy Gladiateur anyja még Waldstein tulajdonában jött a világra és csak később vette meg Taffrail-t csikajával együtt Carter, de ezt ma már kideríteni lehetetlen. Miss Gladiator Vineuil-ben Thomas Carter-nél lett felnevelve és Richard testvére Thomas

adta el azután Lagrange-nak Dangube. Hogy miért használta itthon Benson álnevéül annak a nevét, aki Franciaországban Waldstein-től Taffrail-t megvette, az rejtély.

Benson a Nemzetit 11-szer nyerte meg, Hunyady József grófnak 5-ször: 1844-ben Alerte, 1845-ben Minima, 1848-ban Caprice, 1852-ben Onyx és 1853-ban Primerose-zal, Almásy György grófnak 2-szer: 1855-ben Hármas és 1859-ben: Ármin-nal, Pálffy Pál grófnak 1-szer: 1856-ban Fly by day-vel, Esterházy Pál hercegnek 1-szer: 1863-ban Waternymph-fel, Festetics Pál grófnak 1-szer: 1871-ben Andorká-val és saját magának is 1-szer: 1854-ben Margarithe-tel.

A bécsi 1000 aranyas Császár-díjat 1859-ben Ducrow-val Pálffy Pál grófnak, a pesti 1000 aranyas Császár-díjat 1862-ben Lady of the Lake-kel Esterházy Pál hercegnek szerezte meg.

1862-ben Thomas Benson Álmos-t lovagolta a Nemzetiben, fivére John Silvertail-t és Thomas fia William a nyerő Alföld-et.

Benson 1855-től 1865 őszéig a Káposztásmegyer melletti Kismegyeren volt egyleti trainer, 1866-tól Palotán public trainer, 1871 és 1872-ben Déghen dolgozta Festetics Pál gróf lovait, majd nyugalomba vonult és 1884-ben hunyt el Újpesten.

1868 késő őszén a Blaskovich lot elment Benson-tól és a volt cseklészi trainerre William Phillips-re bízatott, ki pár hét mulva elhalálozván, az előbbi fóthi idomár, a most Káposztásmegyeren dolgozó Thomas Lowe vette át azokat, nevezetesen két háromévest Zrinyi-t és Zivatar-t és a kétéves Lonisá-t, mind a három Blaskovich Miklós nevelése volt.

Zrinyi és Zivatar kivéve a pesti tavaszi meetinget, mindig Ernő neve alatt futottak, Miklós színei Bécsben még csak be sem lettek jelentve.

Zrinyi ott harmadik lett a Preis des Jockey-Clubban, az osztrák Derbyben, de helypénzt nem kapott, mert ilyen akkor még csak a másodiknak járt. Kassán a mén a 100 és a 200 arannyal dotált Államdíjakat és Kassa szabad királyi város díját nyerte, a két napos meeting mind a két napján kétszer futott, abban az időben ilyen a Derby-lovakkal is napirenden volt, például Moses 1874-ben Hamburgban megnyervén a Goldene Peitsché-t, az utána következő futamban a Norddeutsches Derbyben is részt vett. Zivatar is győzött pár versenyben.

Louisa őszkor Pesten a kétévesek versenyében második lett Triumph mögött, s ezután már azokba az évekbe érkezünk, amikor Blaskovich Ernő saját tenyésztésének kipróbálására került a sor.

V.

LADY PATRONESS, HÍRNÖK ÉS MICZI.

1870—1875.

A Blaskovich, Sztáray, Batthyány szövetség. — Lenke, Grollo és Cromwell. — Carnival. — A káposztásmegyeri Stud Farm. — A Baltazzi-Ugarte bérlet. — Thomas Lowe. — Tápió. — A rákosi-tér. — Lady Patroness. — A Baltazziak dicsérete. — Harmat, Hírnök és Miczi. — Az 1874-es évjárat.

A tápiószentmártoni ménes első évjáratában, az 1864-esben két névtelen, pályára nem hozott North Star volt, a második évjárat az 1865-ös felnevelés mindössze egy csikóból, Gipsy Girl első ivadékából állott, amely **Fényes** nevet kapott s indult a Nemzetiben s a Vándorló-ivadékversenyben, de nyeretlen maradt, a harmadikból, az 1866-osból, a ki nem hozott **Bajnok** volt való, a negyedikből, az 1867-esből **Hegyes** származott, amely egyszer gátakon próbálkozott.

1870-ben jött létre a Blaskovich Ernő és Miklós, Sztáray János gróf és Batthyány Elemér gróf szövetség, amely konfederáció négy évig, 1873 végéig tartott. A közös istállók e korban nagyon divatoztak, ilyenek voltak a Batthyány István és Zichy Aladáréi Polgárdiban, a Lissai-szövetség, amely nevezet alatt Rohan Lajos és Ahrenberg hercegek, Széchenyi Béla és Kálmán grófok és Rotschild Náthán báró egyesültek, a Szent György-lovag: Keglevich Béla és Wolkenstein Oswald grófok és a Captain Blue Társaság, amely Esterházy Pál és Trauttmansdorff Károly hercegeket, Stockau Ottó és Festetics Tassiló grófokat egyesítette.

Blaskovich Ernő ekkor már reményteljes csikókat kezdett nevelni s a társak minden egyévesért egyszer és mindenkorra 1000 forintot fizettek neki, de a tulajdonjoga megmaradt, nyereség-veszteség közös volt. Az istállót, köztük lovakban a legokosabb Sztáray János vezette s ezek csaknem mindig az ő színeiben indultak.

Az idomár továbbra is Lowe maradt.

Az ötödik, az 1868-as évjárat így a szövetség rendelkezése alá került. Két szép kanca volt benne, a festeni való **Gyönyörű,** amely azonban rossz volt, s csak két vadászversenyt nyerhetett, később Károlyi István gróf somosi ménesébe soroztatott be és az impozáns alkatú **Lenke,** a tápiószentmártoni tenyésztés első nyerője, egy több mint hasznos ló, amely hat versenyben győzött.

A hatodik, az 1869-es évjáratból Carnival egyik legszebb fia, **Grollo** tűnt ki, megnyerte az Esterházy-díjat Pesten és a Bürger Preis-t Bécsben, majd 8000 forintért eladatott Németországba, Trakehnenbe apaménnek, **Olga** három versenyt szerzett, **Serbianer** pedig nemtelenítve Esterházy Miklós gróf vadászistállójába került.

A hetedik, az 1870-es évjáratban két Carnival mén volt: Bajnok és Cromwell. **Bajnok** megnyerte Pesten az úrlovasok számára fenntartott Welter Stakes-et, második

lett az Állvány-díjban, Bécsben a Freudenaui Handicapban egy oszlopnak nekiszaladva felbukott, négyéves korában Debrecen szabad királyi város díjában győzött s 3000 forintért vétetett meg Nézsára apaménnek.

Cromwell az Esterházy-díjban könnyű győzelemmel mutatkozott be, az Állvány-díjban harmadik lett, a Derby-ben a zablájába kapaszkodva vezető Game Cock-ot egy darabig szorosan követte, de azután kitört, a Bürger Preis-ben, amely 950 forinttal és 1000 forint tiszteletdíjjal volt dotálva, ötven hosszal maradt el a mezőny mögött, de egyszerre kedve kerekedvén, egymásután hagyta el társait és nyert. Kassán az Első osztályú Államdíjban ismét kitört s annyira harapós lett, hogy nemteleníteni kellett és mint tenyésztője vadászlova fejezte be pályáját.

Cromwell egyike lett volna a jóknak, ha nincs meg benne a Carnival-ok átkos tempere.

Carnival, e fényesszőrű sötétpej, nagybátyjával, a Derbynyerő Macaroni-val együtt az 1860-as évjáratba tartozott, Macaroni nálánál mélyebb és jóval nehezebb volt, de Carnival sebesebb, hosszabb és racinglike-ebb. Első három versenyét a legnagyobb könnyűséggel nyerte, de a Cambridgeshire-ből már nem tért épen vissza. Ambrózy Lajos báró ajánlatára importáltatott 1867-ben és Pesten az Egyesületi Lovardában lett elhelyezve, ahol vele együtt Zetland és Cotswold is sínylődtek. Többnyire az istállóban állt és patái úgy kinőttek, mintha óriás osztrigakagylók lennének. Meddő kanca alig maradt utána, nagy sebességet és szerfölött heves tempert örökített, legjobb ivadékai a kolosszus Good Luck, Der Altgraf, Cromwell, Renée, Purdé és a négy testvér Grollo, Bajnok, Czimbora és Miczi voltak.

1873 június havában az ötös bizottmány alapjából megvétetett 43.000 forintért a Bottlik-féle huszonkét holdas káposztásmegyeri terület stud-farm céljaira, a vétel egyedül a pesti rókafalka társulat megalakulásának volt köszönhető, mert ennek szüksége volt ilyen telepre, ahol az őszi hónapokra istállókat bérelhetett és kenneleket tarthatott. A telepnek jó vize volt, árnyas, terebélyes fái, dombos fekvése, de mindössze csak három hold bekerített legelője, de még ez is áldás volt a lovardai állapothoz képest, ahová a kancák a pusztákról behozva, a szabadban való mozgástól megfosztva, a szűk és sötét boxokban csikaikkal együtt csakhamar leromlottak.

Carnival 1875 nyarán 2500 guineáért a Cobham Stud által reimportáltatott s a megyeri telep ezután nemsokára mint stud-farm megszűnt, mert hiszen a számbavehető mének ekkor már mind Kisbéren álltak, ellenben a rókafalka 1905-ig ott maradt, de ebben az évben Szentlőrincre tétetvén át, a területet a Magyar Lovar Egylet felparcellázva eladta.

A Carnival kétévesek 1879-ben Angliában 26 versenyt nyertek. Vére és tempere a Desmond-ok ereiben csörgedez tovább.

Buccaneer, Cambuscan és Bona Vistá-t kivéve, nálánál jobb mén nem állott belföldön s nagy hibát követtek el azok, akik visszaadták.

A nyolcadik, az 1871-es évjáratból valamennyi menni tudott.

Czimbora Brünnben megnyerte a Liechtenstein Preis-t, de azután elromlott és 2500 forintért került a tigrisvadász Kund Béla somogyfajszi ménesébe, Tápió Bécsben a Prince of Wales Stakes-ben második lett, a nagyratartott nehéz Lady Patroness ellenben el lett téve hároméves korára.

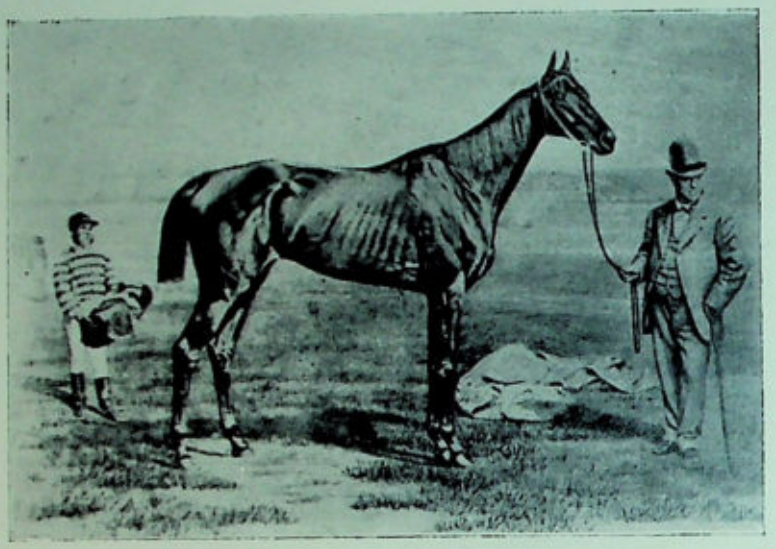
1873 őszén a szövetség feloszlott, a Blaskovich-lovak, az imént említett három kétéves és az 1872-es évjáratbeli négy csikó, Bátor, Corvin, Harmat és Relache az ötödik Nefelejts leánya szintén Nefelejts, otthon maradt, kibéreltetett Baltazzi Aristide és Ugarte Miksa gróf által.

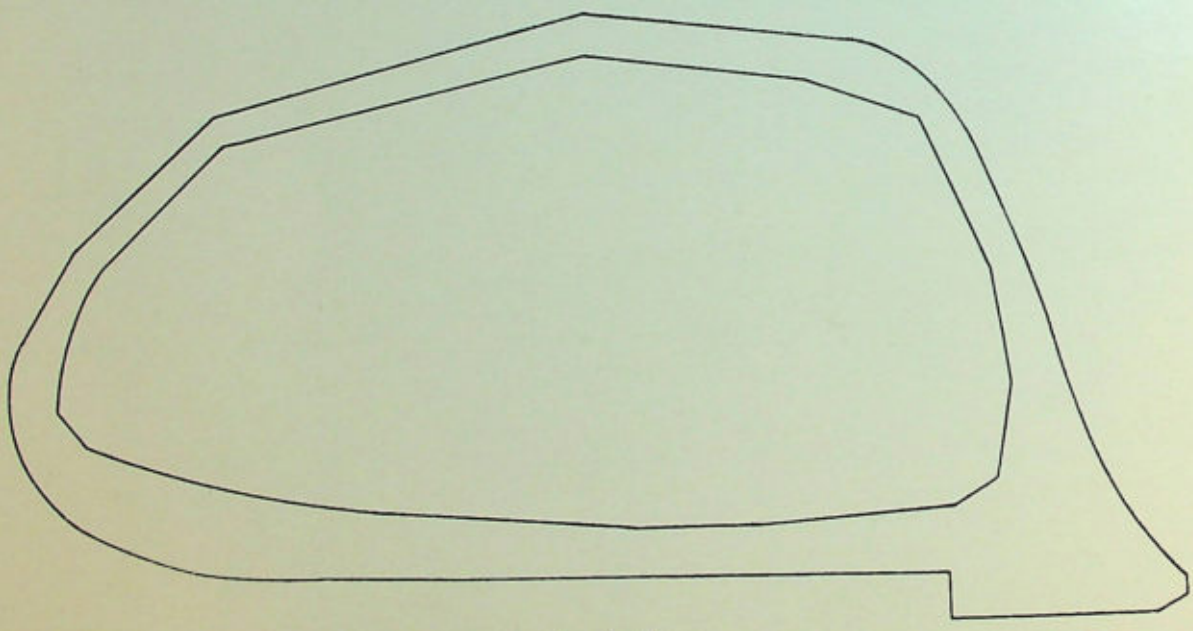
Grollo.

Lady Patroness.

Miczi.

A rákosi pálya.

Blaskovich azonban kikötötte, hogy Lady Patroness a Nemzetiben az ő színeiben és az ő javára fut, mert ennek a legnagyobb magyar versenynek a megnyerését ambícionálta. A bérlők a lotot Lowe-tól átküldték Frank Arnott-hoz Tatára, Tápió, Lady Patroness és Harmat még az ősz folyamán kiszállíttattak Newmarketbe Duggan trainerhez, akinél ekkor már Baltazzi Aristidenek és fivérének Alexandernek több lova állott.

A régebbi idomár, Thomas Lowe kezdetben a Batthyány-grófokat szolgálta Kis-Béren s így neki is kijutott egy kis kaland a szabadságharcban, ugyanis 1848 telén, amikor a császári sereg Buda ellen vonult, úgy mentette meg ura, Kázmér gróf lovait, hogy egyenesen keresztülment velük az osztrák táboron, itt feltartóztatva és kérdőre vonva a lovakat Liechtenstein tábornok tulajdonában levőknek mondotta, amire útjára bocsátva velük az ellenség háta mögött a komáromi várba lopódzott. Különösen a puha és rosszlábú lovak előkészítéséhez értett, 1875 június 22-én halt meg 65 éves korában és káposztásmegyeri telepét veje, Thomas Chapman vette át, aki 1882 június 2-án húnyt el és utódja John Hatton lett s mikor ő a kilencvenes évek közepén Németországba Henckel Lázár grófhoz szerződött el, istállóit abrakmestere, Langham bérelte ki.

Megyeren két trainingpálya volt, az egyik a Duna mellett homokos talajjal, a másik a budapest—váci vasútvonal és a megyeri erdő közötti fekete szántóföldön.

Tápió 1874 márciusában Liverpoolban a Highweight Handicapban helyezetlen lett, de másnap a Mersey Welter Cup-ban csupa négyéves között másodiknak végzett. Hazajőve a Nemzetiben Baltazzi színeit viselte s bár Lady Patroness előzőleg Pozsonyban mind a két versenyét megnyerte, Tápió mint favourit startolt, mert Angliában egy stonenal tartották jobbnak a kancánál, azonban csak negyediknek mehetett át a célon. A túlnagyra nőtt puha mén őszkor Pesten a 2000 forint értékű Import-díjban győzött s ezzel pályája be is fejeződött, később Batthyány Elemér gróf vadászta s tőle a magyar állam vette meg, amely Mezőhegyesen felállította.

Lady Patroness Lincoln-ban a meeting első napján starthoz állt a Blankney Stakesben és helyezetlen lett, visszatérve Pozsonyban úgy a Trial Stakes-et, mint a Kladrubi-díjat megnyerte, Pesten a Nemzeti 528 aranyát ezüst serlegben erős küzdelem után szerezte meg, csak félhosszal verve meg Whim-et, Good Luck volt harmadik.

A Lady-t hosszúnak és szélesnek, Whim-et igénytelen, de acélosnak, Good Luck-öt óriásnak festik le.

«A rákosi téren minden felette primitív volt, szép csak a liget. A tribűn faépítmény volt, a mázsáló egy kis szoba, amelyben pár ember is alig fért el, kőépület csak a kertészház volt. A pályán ló elhelyezhető nem lévén, azok a ferencvárosi Két Oroszlán és Két Bak vendégfogadók istállóiban álltak. A pálya gyep volt, amelyet árok kerített el a szomszédos rétektől, az emelkedések és esések a területet változatossá tették.»

1827-ben kezdődtek a versenyek a Rákoson, az első versenynap június 6-án zajlott le s az első versenyt rajta egy elegyes futtatást Károlyi György gróf Babieká-ja nyerte nyergében Siveyer-rel.

«Széchenyi István gróf ez év kora tavaszán kiadta a jelszót: Üljünk lóra, járjuk be a pesti határt és keressük az ígéret földjét.

Másnap reggel a váci sorompón át kis lovascsapat indult a Rákosra Élén Széchenyi, mellette és körűle Heinrich Nep. János lovag tüzérkapitány és pesti háztulajdonos, Mayerffy Ferenc táblabíró, Orczy Lőrinc, Wenckheim József és Wesselényi Miklós. A következő nap a kerepesi sorompón s a harmadik nap reggelén az üllői vonalon mentek ki s a körvizsga eredményeként a rákosi tér lett pályának kiszemelve s ennek a kívánt célra való átengedése végett a pesti városi hatóságnál azonnal kellő lépések is tétettek.

A kérdéses terület, amely a pesti községi földekhez tartozott, a városstanács által azonban bérbe volt adva s így e legelő bérlőihez, Schmidt András és Ferenchez kellett fordulni, kikkel a szerződés évenkénti 400 pengő forint fizetése mellett 1837 végéig, azaz 10 évre megköttetett. 1827 tavaszán a területen gyepről szó sem volt, még kevésbbé fáról vagy bokorról. A kopár síkon homokbuckák és torlatok hullámoztak, melyeket a szél szeszélye majd itt, majd ott rakott le. Első dolog volt ezek egyengetése, néhol egész dombokat kellett lehordatni, miket azonban másutt gödrök betöltésére s mocsaras helyek emelésére jól fel lehetett használni. Továbbá mérnök kézre volt szükség, mely a pályakört és a távolságokat kijelölje, hová oszlopok és dúcok ásassanak le. S hogy a szabályozás alatti tér idegen elemektől védve legyen, a rajta keresztül-kasul cikázó ösvényeket elzárni s az egészet árkokkal és korlátokkal körülfoglalni kellett.

Széchenyinek e vállalatnál jobbkeze Heinrich Nep. János volt, aki 1827-től 1869 tavaszáig, 1870-ben, 95 éves korában halt meg, ernyedetlen buzgalommal alakította át a teret kertté és ligetté. A sivár futóhomok megkötése s a szél játékainak meggátlása végett a kopár helyek begyepesítésére s fák ültetésére volt szükség, mihez képest a főutak eperfasorokkal lettek szegélyezve s a különböző facsemetékből terjedelmes faiskolák alapíttattak.

1845-ben, midőn a magyar kormány Pest város tanácsának meghagyta a határkörében lévő eperfák létszámának pontos összeírás útján való felterjesztését, kitűnt, hogy a versenytér fasoraiban 420.000 darab különböző évbeli eperfa áll, ezenkívül 1500 magas sudarú az útszegélyeken van kiültetve, a faiskolákban pedig egy-, két- és hároméves 500.000 csemete díszlik, melyeknek azonban összes száma sem közelíté meg távolról is az egyébnemű, részint faiskolabeli, részint kiültetett fák és bokrozatok mennyiségét, mert csupán jóféle somogyi makk huszonnégy zsákkal lett a pagonyokban elültetve s ezenkívül számtalan kőris-, szil-, éger-, jegenye-, platán-, dió-, bignónia-, akác- s mindennemű fa. Az 1849-es év e virágzó állapotnak egyszerre véget vetett.

Az emelvény eltűnt, a sudár fák helyeit csonka törzsek jelölék, az ültetvények feldúlva és megsemmisítve, alighogy egy-egy igénytelen fácska menekülhete a végpusztulástól.

Nemcsak a befektetett pénz és munka veszett el itt, hanem a pótolhatatlan idő, annyi év gyümölcse.

És Heinrich Nep. János újra munkához látott s a pusztulás színhelye vidor arcot öltött s a tenyészet zöld színe új reményt és életet hirdetett.

Az Üllői- és Soroksári-út közti gyep 230 hold 931 négyzetöl területet foglalt el, a pályakör 1238 öl volt, éles fordulók nélkül, egyetlen némi nehézséget az északkeletnek fekvő kertészház alatti homokdomb nyujtott, melynek emelkedése azonban csekély lévén, inkább a talajnak a rendesnél mélyebb minőségével próbálta meg a futókat».

Az 1880-i májusi meeting még a Rákoson tartatott meg, az utolsó versenyt rajta egy akadályversenyt 1880 május 9-én Esterházy Miklós gróf Seagull-je nyerte Hanreich-hel nyergében.

1874 májusában borzalmas szárazság uralkodott, innen-onnan tizenkét hónapja nem volt kiadós eső s a télen semmi hó. A Nemzeti napján a Király is jelen volt.

«Az afrikai sivatag siroccójához hasonló forgószél sűrű porfelhőket kavart az országúton a Rákosra vonuló gyalogosok, coachok, phäetonok, négyüléses landauk, broughamok és jucker-fogatok közé» — írja egy német forrás. «A pálya helyenként kőkemény volt és kopogott a paták alatt, az állvánnyal szemközti hosszú oldalon pedig a futó lovak felkavarva a száraz homokot, valóságos porfelhőkbe voltak burkolva. Annak az értékes anyagnak, ami a Rákoson fut, igazán áldás lenne megfelelő gyep, mit ér a legjobb mén a világon, Buccaneer, ha ivadékai illyen körülmények között a biztos letörést el nem

kerülhetik. A bécsi Praterben kútból töltött tartány látja el a csöves vizes kocsit, Pesten is így lehetne segíteni a pályán s ha a keréktalpak jó szélesek lennének, nem vágná fel a gyepet, de miután a pályát áthelyezni szándékoznak, karbantartására mi sem történik.»

Az Asszonyságok-díjában Lady Patroness-re bérlője, Baltazzi Aristide ült, s bár az utolsóelőtti saroknál a felnyomuló Jew mellett a kanca helyzete kritikusnak látszott, mégis másfél hosszal győzhetett, mert The Jew mint mindig, úgy most is megtagadta az engedelmességet. A Derbyben Satellit ugrott el a vezetéssel, nyomában Roman, Whim és O'Weh, a második csapat Oro, Mountaineer és Australian élén a Lady haladott, az egyenesen feljött a Lady s a távnál felszólítva mint könnyű nyerő vonult át a célon a Henckel-pár, Roman és Satellit előtt.

A Produce Stakes séta lett számára, Monarch, Moses és O'Weh nem nyujtották meg.

Ezután hat versenyben indulva ezek közül kivéve a debreczeni Háromévesek versenyét, valamennyit megnyerte.

Lady Patroness sikerei is nagyban hozzájárultak ahhoz az indítványhoz, amely 1875-ben tétetett s az Angliában idomított lovaknak az államdíjakból való kizárását vagy tetemes poenalitással való terhelését óhajtotta bevezetni. Ez mintegy védvám lett volna a hiányosan előkészítettek istápolására, tekintetbe nem véve azt a vállalkozási szellemet, amely nem riadt vissza a szigetországban való idomíttatás veszélyei és költségeitől.

A Lady itthon megidomítható alig lett volna, de öt hónapot Angliában töltve, hazatérve, összenyert mindent; ha itthon marad és ha nem törik le egészen, legfeljebb vadászló válhatik belőle, így azonban Derbynyerő lett és ménesbeli értéke is legalább 1000 fontot képviselt.

Az Angliában való idomíttatás még a kilencvenes években is előfordult; mint utolsók jöttek onnan Lieber Kerl 1893-ban osztrák Derbyre és Patriot 1914-ben a Király-díjra.

A Lady a telet ismét Angliában, Newmarketben, de már nem Duggan, hanem Joseph Hayhoe istállójában töltötte, ez az idomárváltozás volt különben az akkor kétéves, szintén Baltazzi tulajdonban lévő Mineral-ménnek a szerencséje, amelynek gyönge csánkjaihoz Hayhoe óvatossága szükségeltetett.

A három Baltazzi-testvér: Alexander, Aristide és Hector nem vállalkozott kisebbre, mint itthon, Németországban és Angliában uralni a turfot. Mindehhez nagy vagyon és angol nevelés is kellett s mind a kettőben volt részük bőven. S amit nem lehet eléggé csodálni bennük, az az, hogy erre már mint kezdők, alig túl a húszéves koron, képesek is voltak.

Óriásit köszön nekik a tenyésztés, mert magyar felnevelést in meritum vittek Angliába, még az ő feltűnésük előtt jóval, egy idegen, Lagrange gróf is csakis azzal emelte a francia tenyésztést az angollal majdnem egy színvonalra, hogy francia istállóját Newmarketbe helyezte át.

Aristide a Lady-én kívül még kétszer, 1878-ban Nil Desperandum és 1882-ben Taurusszal nyerte meg az osztrák Derbyt, s ez utóbbit az északnémet Derbyben is csak holtversenyének kifutása kényszerítette a második helyre. Alexander Renée-je 1875-ben az osztrák Derbyben, szerencsétlenségére Przeds'Wit-tel találkozva, csak második lehetett és Altgraf-ja, amelyet Lehmannál 100,000 a 6000-hez fogadott, bizonyára győztes ugyancsak e: évben az északnémet Derbyben, ha Hamburgba érve köhögésbe nem esik. 1876-ban azután Kisbér-rel a legnagyobb dicsőségben részesedhetett.

A főleg steeplerekkel foglalkozó Hector 1872 április 28-án Pozsonyban egy gátversenyben indította Disturbance-ot, amely egy esztendőre rá, sajnos, nem az ő színeiben, megnyerte Liverpoolban a Grand National-t.

Az 1874 körül alapított Alpine Stud Farm Wartenburgban, a St. Julien—Baltazzi-ménes vetekedett qualitásban a kisbérivel és jobb volt, mint a későbbi napajedli.

A Baltazziak kitűnően kihozott, kistermetű, fekete, feltűnően csinos férfiak voltak, tekintetükből keleti gőg és ármány sugárzott.

Hector 1876-tól 1892-ig lovagolt versenyekben olyan rátermettséggel, ami úrlovasoknál alig fordul elő. A nyilvánosság először 1863-ban, a St. Neots-ban, az országos vásár alkalmával tartott Pony-versenyben látta őt nyeregben, amelyet a serdülő fiú mindjárt meg is nyert. A belföldön 12, Németországban 8, Angliában 26 és Franciaországban 3 pályán mutatta be művészetét. Ő az amateur, a legerősebb finisekben képes volt megverni kora két legjobb jockeyját, Fordhamot és Cannon-t. Kezdetben 40 kg-ot bírt a mázsára vinni.

Összesen 618 lovaglása közül 197 járt győzelemmel.

Lovagolt a belföldön	405-ször,	nyert	143-szor
Angliában	134-szer	«	22-szer
Németországban	74 «	«	31 «
Franciaországban	5-ször	«	1 «

Vagyonát elversenyezte, elfogadta, elkülönvonatozta és elmulatta, idősebb korában többnyire Párisban, néha Londonban ette a számkivetés keserű és talán néha nem éppen gentleman-like kenyerét, s mikor 1915 szeptemberében a francia internáltságból visszajuthatott Bécsbe, többen hangoztatták, Hector ne jöjjön fel közéjük a Clubba, mert vele kezet nem szorítanak.

És mi történt? Egyszerre csak híre terjed, hogy íme itt van, és mindenki sietett a göndörfürtű, galambősz, most már csak névleg, de valaha igazi Hectort üdvözölhetni.

1916 január 2-án halt meg váratlanul a Jockey-Club olvasótermében, azok között, akik közé való volt s akik nemrég még maguk közül a legjelesebbet kitagadni akarták. Neve fenn fog maradni ,amíg csak hippikus élet lészen a Duna völgyében.

1875 február 3-án Ugarte gróf elhalálozván, Baltazzi Aristide egyedül bérelte tovább a lovakat.

A Lady márciusban résztvett a Lincolnshire-handicapban s a harminckettes mezőnyben nem kapott helyet. Visszaszállítva Pozsonyban az Asszonyságok-díját és az Oroszvári-díjat, Bécsben a Welter Stakeset s Pesten a másodosztályú Állam-díjat nyerte, innen kezdve azonban a kancának immár tizenötös győzelmi seriese megszakadt és formáját teljesen elvesztette. Pesten az elsőosztályú Államdíjban szokott gyorsaságával mutatta az utat, a távig erősen küzdve jött, de azután egészen lemaradt, a könnyű nyerő, a nála egy klasszissal jobb Przeds'Wit lévén.

E ménért tulajdonosa, Tarnowski János gróf Pesten 15,000 forintot és az előrelátható Derby-győzelemből való részesedést visszautasított, pedig kora tavasszal, amikor Chorzelów-ban Thomas Lowellnek Przeds'Wit-et havon kellett dolgoztatnia, pár ezerért is odaadta volna. Az 1872-es évjárat csoda jó volt, az Angliában is szép formákat mutatott Renée, sőt még Konotoppa is dolgot adott az indulatos lengyelnek, amely a varsói Derbyt is megnyerte.

Przeds'Wit szószerint annyit tesz, mint «Hajnalpír», de valósággal a lengyel «Talpra Magyar», egy Orosz-Lengyelországban eltiltott nacionalista dal értetődött alatta, s mikor Varsóban futott, féltek, hogy neve az orosz rendőrségnek szemet szúr és nem engedi a lovat futni, azonban erre mégsem került a sor.

Przeds'Wit volt a monarchia első nagyklasszisú lova. 1889 június 12-éről 13-ára virradó éjjelen múlt ki. A mén az «Inbred Dams» alapján lett nevelve.

Megállapítható, hogy a nyolc legjobb lovunk, Przeds'Wit, Kisbér, Kincsem, Tokio, Patience, Rascal, Miczi és Pázmán közül négynek az anyja inbredből származott.

Przeds'Wit anyjának, The Jewel-nek anyja July J. Birdcatcher leánya volt, The Jewel-nek apja Stockwell, ugyanennek unokája, Kisbér anyjának, Mineralnak anyja, Manganese, szintén J. Birdcatchertől való, Mineral apja, Rataplan, pedig ugyanennek unokája, Rascal anyjának, Kikeletnek anyja, Creeping Jenny Peter-nek leánya, Kikelet apjának, Pardonnak anyja, Petroleuse ugyancsak e méntől származik, Pázmán anyjának, Patrie-nek anyja Patience Galopin unokája, míg Patrie apja Gaga Galopin fia.

Második generációjában inbred: Dalesz = Para Yokk anyja, harmadik generációjukban inbred kancák: Lady Florence = Bálvány; Jessica = Eretnek, Jason és Barnato; Fair and Square = Et caetera; Capua = Capo Gallo; Stately = Statesman; Red Hot = Gaga és Ganache; Landturn = Cid; Lappalie = Lavendel; La Sage = Sanskrit és Meszelő = Caruso anyja.

A Lady ezután a Károlyi Tét-versenyben indult és harmadik és utolsó lett Seraphin és Prince Paris mögött. Lovasa, Webber, észrevéve, hogy mind a hárman egy póznát elkerültek, óvást emelt, mire a díjat nem adták ki. Bécsben a Staatspreis zweiter Classeban ismét helyezetlen lett Buccaneer leánya s pályáját Pesten a Kanca-díjban, messze Konotoppa, Palmyra és Csillag mögött fejezte be.

Elől gyönge csűdökön állt, amitől mindig féltették, de «megvolt az ereje és gyorsasága, amihez bátor, küzdésre elszánt szíve járult».

1874-ben Wilhelm Richter három példányban festette le, tenyésztőjének, Blaskovichnak, mint Derbynyerőt a Jockey-Clubnak és mint Nemzeti győztest a Pesti Lovar Egyletnek, hol a Nemzeti nyerői 1870 óta vannak megörökítve.

22-szer futott, 15-ször győzött, 47,337½ forintot és négy tiszteletdíjat nyert.

PÁLYÁJA:

1874.

1.	III. 24.	Lincoln ...	**Blankney Stakes**	1½	a. m.	6st.	4 f.			
2.	IV. 25.	Pozsony ...	**Trial Stakes**	1	«		103 «	I.	2.800	frt.
3.	IV. 26.	Pozsony ...	**Kladrubi-díj**	1¼	«		104 «	I.	1.250	«
4.	V. 10.	Pest	**Nemzeti-díj**	1	«		104 «	I.	4.200	« és Tdíj.
5.	V. 12.	Pest	**Asszonyságok díja**	1½	«		123 «	I.	2.005	« és Tdíj.
6.	V. 25.	Wien	**Preis des Jockey Club**	1½	«		108 «	II.	11.425	«
7.	V. 31.	Wien	**Produce Stakes**	1¼	«		106 «	I.	3.500	«
8.	VII. 1.	Prag	**Kaiserpreis I. Classe**	1½	«		104 «	I.	6.937½	«
9.	X. 4.	Debrecen ..	**Háromévesek versenye**	1¾	«		105 «	II.	300	«
10.	X. 9.	Kolozsvár .	**Állam-díj**	2	«		105 «	I.	1.075	«
11.	X. 16.	Pest	**Ritter-díj**	1¾	«		105 «	I.	2.125	«
12.	X. 18.	Pest	**Kanca-díj**	1½	«		115 «	I.	3.000	«
13.	X. 25.	Wien	**Freudenauer Preis**	1½	«		111 «	I.	1.950	«

1875.

14.	III. 16.	Lincoln ...	**Lincolnshire Hcp.**	1	«	6st.	10 f.			
15.	IV. 18.	Pozsony ...	**Asszonyságok-díja**	1½	«		140 «	I.	950	« és Tdíj.
16.	IV. 19.	Pozsony ...	**Oroszvári-díj**	2	«		135 «	I.	1.125	«
17.	V. 2.	Wien	**Welter Stakes**	1½	«		140 «	I.	1.120	« és Tdíj.
18.	V. 7.	Pest	**II. osztályú Állam-díj**	2	«		135 «	I.	3.525	«
19.	V. 9.	Pest	**I. osztályú Állam-díj**	1½	«		137 «			
20.	V. 11.	Pest.....	**Károlyi Tétverseny**.....	2½	«		118 «			
21.	V. 17.	Wien.....	**Staatspreis II. Classe**	1¾	«		131 «			
22.	X. 24.	Pest	**Kanca-díj**	1½	«		130 «			

Az 1872-esekből **Relache** három startjával egyszer a második helyig vitte, s 1785-ben Tatán a lábát törte. **Corvin** Pozsonyban és Kolozsvárott nyert Államdíjakat. **Bátor** Bombelles Károly grófhoz kerülve a pozsonyi Club-díjban győzött. **Nefelejts** tiszti istállóba jutott és akadályokon használva nyeretlen maradt.

A társaságból csak **Harmat** volt jó, amely, mint kétéves, október végén Newmarketben egy Maiden Plate-ben Velvet Lan-nak 21 fontot adva, ettől háromnegyed hosszal veretett meg.

Ez a kanca volt az első belföldi anyából nevelt ló, amely tőlünk Angliában futott. A következő évben Harmat harmadik lett a Nemzetiben, ellenben a hároméves magyar kancák díját, a Hazafit, amely 1871-től már a klasszikus verseny propozícióival lett kiírva, megnyerte.

1875 őszén Baltazzi bérlete lejárt s Harmat visszakerült tulajdonosához, a kancát Robert Hesp vette át, akinél ekkor már Blaskovichnak két kétévese, az 1873-as évjáratbeli Hírnök és Miczi állott.

Hesp 1874 őszén költözött Csíkvárról Nádasdy Ferenc gróftól Gödre, ahol nyilvános idomító-telepet rendezett be. A csákói, majd fóthi s nemrég még lepsényi huntsman, akit az egész sportsman-világ ismert és kedvelt, mindjárt egy sereg lovat kapott trainingbe.

Miczi 1875-ben Debrecenben a Kétévesek versenyében kikapott egyetlen ellenfelétől, Lionne-tól, Pesten pedig nagy mezőnyben a Charles Blanton trainertől Newmarketből hazaküldött Eberhard, Festetics Tassiló gróf ménje bírta csak megverni «alig egy orrhosszal». Az 500 öles távot ma már nevetséges idő, 1 perc, 25 másodperc alatt tették meg, ámde ekkor csak 400 méteres versenyek voltak, csak a végén lett iram, amikor gyakran nem lovak, de lótömegek közeledtek a cél felé s a finishek a maiaknál szorosabbak és keményebbek voltak. A nehéz **Hírnök** ez évben nem jött pályára.

1876-ban Hírnök és Miczi első kísérlete a pozsonyi Trial Stakesben történt, a mén megnyerte a futást, Miczi harmadik lett. Miczi mégegyszer indult Pozsonyban s a Csarnokdíjban ismét harmadiknak végzett.

Blaskovichnak tehát, miután Miczi utolsó futása nem lehetett reális, két olyan háromévese volt, amelyekkel akár mindent összenyerhetett, de ő takarékos ember lévén, látva, mennyi pénzbe kerül a versenyzés, alig érkezett a két ló Pestre, máris eladta őket. Sztáray János gróf vette meg azokat egy akkor nálunk a világát élő és hangadó orosz herceg, Tchetvertinski Baris részére, akinek ekkor már mindene megvolt nálunk, csak éppen versenylova nem. Gyönyörű árért, 25,000 forintért kelt el a két ló, ennyit értük csak Tchetvertinski adhatott!

Blaskovich lassanként kezdte visszakapni azt, amit a lovaiba beleölt. Nemcsak Hírnök és Miczi járultak ehhez, hanem az a 13,500 forint is, amennyiért Grollo-t, Bajnok-ot és Czimborá-t eladta.

Hírnök köhögéssel véve részt az osztrák Derbyben, még így is harmadik lett, új ownerének megnyerte a másodosztályú Államdíjat, Debrecen szabad királyi város díját és az Import-díjat, négyéves korában pedig a pesti elsőosztályú Államdíjat és három versenyt Németországban.

A sötétpej Miczi izmai mint vastag kötelek dudorodtak ki, hátsó lábai különösen erőteljesek voltak és hatalmas csánkjaival akár a kangaroo dobta magát, győzött a St. Legerben. Nyerése óriási meglepetést okozott. Mindössze két tét volt rajta a totalizatőrön, 5-re 167-et fizetve. Mint négyéves a Freudenaui Handicapot, mint ötéves a Kisbéri-díjat szerezte meg s ezenfelül Németországból is három versenyt hozott haza.

A tizenegyedik, a szapora 1874-es évjáratban hét csikó volt, éspedig :

F. m.	ap.	Carnival	any.	Gipsy Girl
P. k.	«	Carnival	«	Lenke
P. k.	«	Carnival	«	Louise Bonne
P. k.	«	Carnival	«	Nefelejts
S. m.	«	Cambuscan	«	Fényes
S. k.	«	Cambuscan	«	Waternymph
P. k.	«	Buccaneer	«	Giralda

Ennyi sok volt Blaskovichnak és belőlük minél többet eladni szándékozott. Május havának első napjaiban Orczy Elek báró és Lónyay Béla grófban az évesekre reflektánsok jelentkeztek, s kijövén ők Szent Mártonba, a tulajdonos a hat csikót két lotba osztotta, a hetedik csikó, a Nefelejts-é, gyönge lévén, nem lett elővezetve s az egyik lotot, azt, amelyiket választják, felkínálta nekik eladásra. A vevők a csoportosítással nem voltak megelégedve, új osztást kívántak, a tulajdonos most másként állította össze a csikókat, de hiába, most sem bírtak megegyezni.

Erre Blaskovich a hatból a Waternymph-ét visszatartotta s a megmaradt öt darabért 7000 forintot kért a vevőktől, akik így azután a vásárba bele is mentek.

Blaskovich jól választott!

Az öt csikó Káposztásmegyerre, a nagyorrú Walter Oram-hoz, a későbbi igali ménesmesterhez ment trainingbe és édes-keveset tudtak.

A szeszélyes, szép, nagy, kissé könnyű fekete **Czigánylegény,** mely eleinte **Están** nevet viselt, mint vérbeli Carnival inkább kitört, semmint ment, de szép ló lévén, parádénak jó volt, résztvett a Nemzetiben, az osztrák és északnémet Derbyben, s végül őszkor Pesten egy Eladó nyerésével kellett beérnie, amelyből 1540 forintért a Major Grey-társaság vásárolta meg, akiknek egyszer még gátakon futott, a másik mén, **Szanyi,** nem jöhetett pályára. **Légyott** mint kétéves a prágai Ressource-díjat vitte el, hároméves korában Hannoverben a Trost-Handicapot nyerte, később Jacques Schawel-nél akadályokon győzött, majd a déghi ménesbe soroztatott. **Femme de Feu** Kodolitsch ezredes tulajdonában Miskolcon megnyerte az Asszonyságok díját s tőle Németországba jutva, ott három kis versenyben győzött és 1882-ben kimúlt. **Ganga,** amely nevét Orczy indiai kirándulásának köszönhette, Almásy Kálmán grófban talált új ownert s neki az Import-díjat nyerte s azután Németországba adatott el, de a szállításnál accidens érte, nem vétetett át és visszaküldve rövidesen kimúlt.

Az otthonmaradt kettőből a Nefelejts-é **Könnyű** nem ment trainingbe, Beretvás Endre nevelt belőle egy csikót, a Waternymph-éből világcsoda, **Kincsem** lett, nálánál találóbb nevet soha semmi még nem kapott.

E hét csikó közül válogatni azonban Isten kísértése volt és Blaskovich Ernő, akinél a Waternymph-é ilyen körülmények dacára is megmaradt, a sors kiválasztottai közé tartozhatott.

William Hesp, Robert fia beszélte, hogy sokszor emlegették előtte azt az őszi napot, amikor az országút szélén, a gödi csárdánál, amely egyben trainerlakás is volt, egy Tápiószentmártonból lábon hozott, csont és bőr, nyakigláb, májsárga kancacsikóval állt meg a szentmártoni csikós.

VI.

A KÉT- ÉS HÁROMÉVES KINCSEM.

1876—1877.

Sztáray János gróf német expedíciója. — Kincsem megszalad az Angliában győztes Adelaide és Regimentstochtertól. — Az iffezheimi Kincsem Kút. — A «Sporn» rejtvénye. — Sztáray János gróf. — Kincsem itthon. — A Trial Stakes, a Nemzeti és a Hazafi. — Tallós kudarca az osztrák Derbyben. — A császári gratuláció. — Győzelmek Németországban. — Tchetvertinski Baris herceg terve. — A St. Leger. — Mr. Pulteney kihívása.

1876 március havának egyik reggelén «langyos szellők fuvallatában olvadozott már a hó a Duna völgyein, a budai, váci és pilisi hegyeken csak itt-ott látszott még egy fehér folt, a vetések smaragdzöldje mindinkább élénkült, egy kis társaság, Sztáray János, Kinsky Zdenkó, Keglevich Tibor, Blaskovich Miklós és Ernő, Uechtritz Zsigmond, Gyürky Béla, Szent Iványi Márton és Zichy Béla pár kettes- és négyesfogaton, vidám ostorpattogás és trombitaszó mellett hajtott Göd felé, megnézendő ama harminc versenylovat, amely Master Robert tapasztalt kezeire van bízva.

A gödi istállók és munkapályák a Vácra vezető vasút és országút szomszédságában egész közel a Dunához fekszenek. Délről és Keletről magas szál akácerdők környezik, melyek árnyékában a nyári melegben a Dunáról jövő hűsítő szellők fuvalmában majd kényelmes sétájuk lehet a telivéreknek.

Az idomító pálya magas domb tetején húzódik, s felszántott talaja másfél mértföldes jó gallopot ad. Tizenöt hároméves vonul el lépésben, majd később párosával, s hármasan is cantereznek, Madden és Entwistle lovagolják a jókat. Egy kedélyes ebéd után a gödi vendéglőben a kétévesek csapata mutatkozott be. Az egyik látogató, ki nemrég jött Newmarketből, úgy vélekedik, hogy egypár olyant látott itt, amelyek alkat és tehetségre nem sokat vagy talán semmit sem különböznek az idei Epsom Derbyre készülőktől.»

Ha párat nem is, azonban egy ilyent látott az illető, amelyről már akkor is tudták, hogy jó, de hogy milyen jó — azt még csak nem is álmodták.

Kincsem, a szintén kétéves Lőrincz-cel dolgozott együtt, s mikor ez utóbbi tulajdonosa Gyürky Béla először meglátta, nyomban 10,000 forintot, akkor hallatlan árat ígért érte, annyira megtetszett neki.

Gyürky, aki mindent igen drágán vett, most az egyszer nagyon olcsón jutott volna a legjobbhoz. Blaskovich, mivel csakis ez az egy kétévese volt, nem akart megválni a kancától, de Lőrincz tetszett neki, ezt Gyürky megtudva azt ajánlotta, társuljanak össze a két lóra, ami azonban nem történt meg.

Ez év nyarán Sztáray János gróf a Hesp-istálló kilenc lovát, Bíbor, Peeler, Hírnök, Zsibó, Miczi, Csalogány, Kincsem, Switch és az akkor még névtelen Lőrincz-et kivitte Németországba, a vállalatban a tulajdonosokon és kívüle Tchetvertinski is részes volt, a lovakat, beleértve Kincsem-et is, minden versenyükre többnyire ő és csak néha nevezte

Kincsem 2 éves korában Juniusban.

Csalogány 2 éves korában Juniusban.

Sztáray János gróf élete alkonyán.

Tchetvertinski, ugyanis a német versenyszabályok előírták, hogy lovakat csakis német versenyegyletek tagjai nevezhetnek, ennek a követelménynek pedig ezidőszerint a tulajdonosokból csak ők ketten feleltek meg.

A hódító hadjárat Berlinben, a hoppegarteni pályán kezdte meg felvonulását, s a meeting első napján, június 18-án, az első versenyt, a Versuchs Rennen der Stuten-t mindjárt meg is nyerték Csalogány-nyal.

A harmadik napon, június 21-én az első futamban az Erstes Criterium-ban indult először Kincsem, lovasa Michael Madden a Sztáray színeket: Kék, sárga ujjak, kék sárga csíkos sapka viselte, kívüle Boreas, Alpenstock és Signal álltak még a starthoz.

A zászló lecsapása után Boreas és Kincsem színei világítottak az élen, pár száz méter után a könyöknél már Kincsem hosszú ugrásokkal egyedül járt elől, s anélkül, hogy teljesen kinyúlt volna, erősen tartva nyert.

A Sztáray rendelkezése alatt álló lot feltűnt Hoppegarten-ben, s a németeket a Renard-féle felnevelésre emlékeztették, azt írták a lapok, hogy Magyarországnak tenyésztésre való alkalmassága szembeötlő, a ménesek fekvése jól van megválasztva, a táplálék beszerzése abból a talajból történik, amelyben a csikó anyja mellett felnő, náluk Oppenheim báró ménesének a zabot sokáig Magyarországból hozatta és csak újabban Skóciából, a lóápolók több gyakorlattal, tudással és érzékkel bírván, a telivér a Kárpátok völgyében gyorsan akklimatizálódott, Csalogány és Kincsem anyái már belföldiek.

A gödi invázió következő állomása Hannover volt, a második napon, július 2-án a Vergleichs Preisben Kincsem két háromévessel Double Zero és Clairette-tel, s a kétéves Hamburg-gal találkozott. Egy sikertelen kísérlet után Kincsem és Clairette ugrottak el legjobban, nyomukban Hamburg, Double Zero, amely ily távra nem volt idomítva, utolsó. A végső sarokig Kincsem hagyta magát vezettetni, ott előretört és kénye-kedve szerint egy hosszal győzött, Hamburg volt második és Double Zero, amely egy hétre rá megnyerte a Norddeutsches Derbyt, harmadik.

A versenytéren 30,000 márkát ígértek Kincsem-ért.

A hamburgi Derby meeting második napján, július 9-én, a Hamburger Criteriumban Kincsem-mel csak Adelaide és Hamburg vette fel a harcot.

A kis acélos kanca, Adelaide, éppen most érkezett Angliából, ahol június 22-én Newton-ban megnyerte a 60 sov. értékű Haydock Plate-et, ami ugyan nem nagy dolog volt, de előzőleg, június 9-én Manchesterben a 300 sov.-nel dotált John O'Gaunt Plate-ben csak félhosszal szorult le másodiknak.

Kincsem-re ominózus 13-as programmszáma sem hozott veszedelmet. Adelaide nyugtalan volt, s csak két hamis start után keltek símán útra. Kincsem azonnal a lábain, Hamburg oldala mellett, hátrább az erősen szárba menő Adelaide. A könyöknél már megszűnt minden ellenállás, Kincsem frissen jött befelé és másfél hosszal nyert, Adelaide második.

Következett Doberan, ahol az első napi július 29-i Erinnerungs Rennenben Kincsem nem Sztáray, hanem Tchetvertinski színeit, fekete és sárga csíkok, fekete sapka, hordta.

Blücher és Miss Harriet voltak ellenfelei. A start csak harmadszorra sikerült, Kincsem vezetésével jutottak az egyenesbe, ahol Blücher feljött hozzá és a kancát kissé lovagolni kellett, hogy másfél hosszal nyerhessen.

Legközelebbi futása Frankfurtban volt, amelynek versenyterén internacionális társaság gyűlt egybe. A magyarok közül Szapáry Antal, Wenckheim Béla és Kinsky Zdenkó is megérkeztek, a Nordkirchen-jében nyaraló Esterházy Miklós azonban nem jött el, mert Bayreuth jobban érdekelte, Homburg zöldasztalaitól nem egy angol látogatott

át, így Cambridge herceg, Colonel Fraser és Mr. Henry Chaplin, ki itt viszontlátta Hermit-je lovasát, a most Németországban idomító John Daley-t, kit meleg kézszorítással üdvözölt.

A legfőbb kérdés, ami a meetingen eldöntésre várt, az volt, hogy az Adelaide-nél jelentékenyen jobb, szintén Oppenheim tulajdonában lévő Regimentstochter, amely a napokban tért vissza Angliából, Kincsem előtt vagy mögött lesz-e? Regimentstochter tényleg ellenfélnek számított. Március 28-án Northampton-ban az Althorp Stakesben még helyezetlen volt, de már két napra rá, Pontefract-ban megnyerte a Prince of Wales Stakes-et, április 7-én Winsdorban a St. George Stakesben harmadik lett, június 6-án Manchester-ben a Copeland Stakesben győzött és legutóbb július 5-én Newmarketben holtversenyt futott az Exeter Stakesben.

A második napon augusztus 20-án a Louisa Rennen-ben csak a két kanca állt az indító zászlaja elé, Kincsem $1^1/_2$ kg-mal többet vive. A vézna, növésében visszamaradt Regimentstochter-t Kincsem az első száz ugrásban elkészítette és nyert, ahogy akart, bőven tíz hosszal.

Az eredményt kétféleképpen ítélték meg, az egyik párt a magyar mérhetetlen fölényére utalt, a másik pedig arra, hogy a forma túlrossz ahhoz, hogy igaz legyen, s mindkettő nyomon járt, mert Oppenheim kancája is rövidesen dokumentálta Baden-Baden-ben tudása teljes elvesztését.

Sztáray büszke lehet Cambuscan-jára, írják a németek, veretlenül fog bizonyára távozni tőlünk, s kísérjük e csodálatos ló pályáját, amelyre Ausztriában is dúslevelű babérok várakoznak, éppoly figyelemmel, mintha ő a mienk volna.

Kincsem Frankfurtból Baden-Badenbe estefelé érkezett meg és ott egy világért sem nyúlt vízhez. Másnap reggel Hesp, akinek lovai a versenypályán voltak beistállózva, kétségbeesetten szaladt át John Reeves-hez azzal, hogy Kincsem nem akar inni. Szétküldték azonnal a fiúkat, Iffezheim valamennyi kútját megpróbáltatták vele, hozattak a városból Baden-ból, majd a folyóból a Rajnából hordóban vizet, minden hiába! Este, hogy mégis legyen benne valami folyadék, friss sárgarépákat adtak elé, amiből rengeteget evett meg. Eljött a másnap délután is és a kanca még mindig nem ivott. Reeves, aki szerette a jó lovat akkor is, ha az a másé volt, víz utáni szaladgálásában észrevett a pályával szemközt egy paraszt kertjében lévő bedőlt, öreg, hasznavehetetlen állapotban lévő kutat, a paraszt azt mondta, hogy a kút már évek óta áll így, s a bűzös víz benne ihatatlan. Mit volt tenni, a két istálló nekiállt a kút tetejének, s addig lapáltolták félre a földet, míg utat nyitottak az üreghez, s nagynehezen fel is húztak belőle egy vödörrel és azt Kincsem elé tették. A majdnem negyvennyolc órán át szomjazó kanca iszonyúan megörült ennek a víznek, fejét a szemeiig beledugta a vödörbe és kiitta utolsó cseppig és egyórai séta után megint bevágott egy egész vödörrel.

Ha ez szóbakerült, old Reeves mindig azt mondta : «Így inni lovat még soha életemben nem láttam.» Hogy miért nem kellett Kincsem-nek előbb a tiszta friss víz, arra rá nem jöttek soha, de érdekes, hogy a kanca a következő három évben kifogástalanul ivott Badenben. A kutat ezentúl «Kincsem-Brunnen»-nek hívták.

A meeting első napján, augusztus 31-én a Zukunftspreis-ben Kincsem Criterium, Miss Harriet és Regimentstochter-rel mérkőzött. Kincsem mindjárt elől, mögötte Criterium, jóval hátrább a külső oldalon Miss Harriet és Regimentstochter helyből kilátástalanul verve, a pálya könyökénél Criterium Kincsem mellé jön, de ezt meg sem kellett nyújtania Madden-nek és erősen tartva két hosszal előtte ment át a célon.

Ezzel a Sztáray lovak elhagyták Németországot. Az expedícióra a tél folyamán a következő, fordított pyramis alakjában megfejtendő rejtvény jelent meg a «Sporn»-ban :

«Stelle das Ganze sogleich auf die Spitze
Denk Dir die Basis in russischer Mütze
In zweiter Reihe erscheint ein Genie
In dritter die Grandam of Csalogany.
Die vierte Reihe gibt Dir den Mann
Der von den fünften wohl züchten kann.
Die sechste ist ein entfremdetes Pferd,
Die sieb'te der fünften und sechsten dass werth.
Die achte Reihe endigt mit «K»
Die neunte hat Zetland zu ihrem Papa.
Die zehnte is thätig von frühauf bis spät,
Die elfte steht da, wo die zehnte auch geht.
Die vorletzte Reihe, die bietet sich Dir
In den Anfangsbuchstauben der Baulichkeit hier,
Und ganz so beginnt der Nam' zweier Plätze,
Auf denen begann und beschlossen die Hetze.
Die Spitze des Ganzen, die spitzt sich Dir leicht
Wenn' mal mit dem Bau Du die zwölfte erreicht,
Den just so verfahre in dreizehnten Fall,
«Er» kam sah und siegte schier jedwedes Mal.
D'rum rathe die Plätze, wo eröffnet die Schlacht,
Bis der «Einfall» am Ende zu Ende gebracht.»

CZETWERTYNSKI
JÁNOS SZTÁRAY
LOUISE BONNE
BLASKOVICH
CAMBUSCAN
CARNIVAL
KINCSEM
HÍRNÖK
ZSIBÓ
HESP
GÖD
PP
B

A Sztáray—Tchetvertinski szövetség, ez utóbbinak tőlünk való eltávozásával, 1880 tavaszán szűnt meg, két lovuk volt még ekkor, Bébé, a későbbi Kisbaba és Gamiani.

Gamiani ez évben Sztáray színeiben de Zichy Béla gróf részére a Norddeutsches Derbyt nyerte meg.

Sztáray a versenyzést 1868-ban Álmos és Rubicon-nal kezdte, pár versenyt is lovagolt és szorgalmasan vadászott a rákosi falka után. 1876-ban Bíbor-ral nyerte a Nemzetit, Altoná-ja pedig 1877-től 1880-ig 22 versenyben győzött. 1881-ben létesült a Sztáray és Hunyady Imre gróf szövetség, amelyből rohamosan a legjobb istálló lett, a lovak nagy részét Hunyady nevelte Mező-Keszin, Nyitra megyében, de Sztáray az éves-csikó árveréseken nem egy jót szerzett meg, így az 1885-i osztrák Derby és St. Leger nyerőjét Buzgó-t. Ez év október 6-án Budapesten a monarchia ez évben legjobban dotált versenyében, a Nemzetközi Kiállítási-díjban a szövetség három lova, Buzgó, Jewess és Metallist, az első három helyet okkupálta, s erre a befutóra Sztáray már a nevezések publikálásakor sweet volt. A szövetség 1886-ra megszűnvén, Sztáray 1888-ban Károlyi Gyula gróffal társult, legjobb lovuk Masseur volt. Károlyi elhalálozván egy rövid tartamú konföderációja jött létre Wimpffen Siegfried gróffal, majd 1895-től haláláig Andrássy Géza és Tivadar grófok-

kal volt együtt, s ezekből az időkből valók Levente, Milton, Véletlen, Jason, Adoma, Veloce és Cid.

Első lova Álmos is az Andrássy-aktól származott, s harminckét év elteltével versenyzését az Andrássyakkal szövetségben fejezte be. Szívvel-lélekkel sportsman volt, s ez vitte a sírba is, ugyanis egy tüdőgyulladásból még egészen fel sem épülve, kiment reggel a munkához Alagra. 1900 május 4-én húnyt el, talán éppen jókor, mert vagyona roncsaival fejezte be harmonikus úri életét.

A turf előbb-utóbb elvisz mindent, csak Croesus-ok maradnak rajta sértetlenek, de eme elpusztult értékek tartják fenn az utókornak azt a nemes fajt, amelynek kitenyésztése az emberi kitartás és értelem momumentális documentuma.

Hazatérve Kincsem, Sopronban a második napon, október 2-án a Polgár-díjat végig vezetve több hosszal vitte el Little Luder, Der Landrgaf, Camillo és Immergrün ellen. Most futott először tulajdonosa színeiben, amelyeket azután még negyvenhétszer vitt győzelemre.

Pest, az őszi meeting első napján, október 15-én az első futamban, a Kétévesek versenyében látta őt meg.

A táv 500 ölnek, azaz 948 méternek volt kiírva, de a pálya rosszul lévén felmérve, az 800 méternél több alig lehetett. A start helye két sor fa között a pálya túlsó oldalán volt. A starter, Cavaliero még mielőtt a lovak lecantereztek, már ott állt az oszlopnál a bokrok között. Kiérve a mezőny, felállott egy sorba, kivéve Kincsem-et, amely hátrafordulva legelészett, amit a starter észre nem vévén gyorsan kilépett a bokrokból és lecsapta a zászlót. Kincsem legalább 40 öllel maradt le, a távnál Madden felzárkózott a kancával és igen biztosan nyert, Csalogány második, Little Luder harmadik, azután Helene, New York, Hilda, Virey, Légy-ott, Sennerin és Gardenia következtek.

A teljesítmény értékét még növelte, hogy a második, az idén tavasszal Angliában is győztes Csalogány ekkor még nagyon gyors volt. A versenyben lovagló jockeyk közül a nálunk megtelepedett Butters és Smart nem egyszer emlegették ezt, mint egy csodát, amelyhez foghatót egész életükben nem láttak.

Bécsben a meeting első napján október 22-én a Kladruber Preisben végig vezetve, előnyét folyton nagyobbítva, tíz hosszal nyert Der Landgraf, Hamburg és Bilbao ellen, s ez évi futásait Prágában a második napon október 29-én a Kladruber Criteriumban fejezte be, az első száz méteren hagyta magát vezettetni Criterium-tól, azután előretörve nyert amint akart, mögötte Criterium, Hilda és Fida.

A kétéves Kincsem-ről azt írja a Vadász- és Versenylap, hogy ösztövér sötétsárga csikó igen higgadt vérmérséklettel, termete csinos, de igen szikár, olyan karcsu mint az őz, s olyan gyors, mint az idegről lepattant nyíl, a német «Der Sporn» ellenben és ő a mérvadóbb, hatalmas kancának mondja, amely mellett eltörpül Csalogány.

Kincsemért 1877 kora tavaszán Baltazzi Aristide 40,000 forintot ajánlott, később egy 56,000 forintos ajánlat érkezett érte, de a tulajdonos még hallani sem szerette ezeket.

Közvetlen az idény megnyitása előtt rossz hírek keringtek felőle, amelyeket azonban Pozsonyban, április 27-én a Trial Stakesben fényesen megcáfolt. A kíváncsiság és izgalom nagy volt, bár senki sem kételkedett győzelmében. A starttól csomóban indultak el, Kincsem-nek a széléről nagy kanyarulatot kellett tenni az elől rohanó négy ló mellett, egy negyed mérföldig, midőn Madden előre ment vele mögötte Bimbó és Camillo, még a táv előtt Bimbó megelégedvén az iramot, helyét Blücher-nek adta át, ez nem volt képes az elől könnyen és biztosan repülőt elfogni, s Kincsem könnyen egy hosszal nyert, Blücher

második, a Grand Duchess mén harmadik, azután Camillo, Légy-ott, Little Luder, Bimbó és Gin Sling.

A pesti május 6-i Nemzeti-díj volt a kanca következő futása. Akkoriban divat volt éveseket a Nemzetire fogadni és tulajdonosa, ki bár soha nem volt fogadó, megfogadta lovát egyéves korában 10,000 az 500 ellen Lehmann-nál erre a versenyre. A rossz idő csak csekélyszámú nézőt hozott a Rákosra és csak három: Camillo, Csalogány és Czigánylegény vette fel Kincsem-mel a küzdelmet. Czigánylegény nyugatlankodása miatt az indulás rosszul sikerült, Kincsem gyorsan a lábain lévén pár hosszat nyert, de csakhamar mellette voltak Camillo és Csalogány, a távnál a szentmártoni elhúzott és erősen tartva három hosszal mint győztes ment át a célon, Camillo második, Csalogány harmadik.

Ez évi harmadik kísérletében, a május 8-i Hazafi-díjban Estrella mutatta az utat Bimbó és Légy-ott előtt, az utolsóelőtti saroknál Kincsem kívülről felnyomult, előrement, és nyert a mint lovasának tetszett, Bimbó második, Légy-ott harmadik, majd Csalogány, Merry Lass és Estrella.

Negyedik futását Bécsben Május 21-én az osztrák Derbyben abszolválta. Erre érkezett haza Newmarketből Joseph Hayhoe idomításából a Buccaneer Voltella sárga mén, amely ott kétéves korában három, az idén pedig két versenyben, mindig a legjobb társaságban indult és utoljára a 2000 Guineas-ban volt negyedik, alig egy hossz választva őt el a harmadiktól, Silvió-tól, amely viszont a nyerő Chamant-tól egy és háromnegyed hossznál nem volt messzebb. Baltazzi Aristide látva, hogy ezek után Epsomban a ménnel nincs sok esélye, hazarendelte, remélve itthon a veretlent vele megverhetni. A mén úgy néz ki, írták az angolok, hogy nagyobb dolgokra is képes, bár Buccaneer csánkjai vannak, amik trainerének Kisbér előkészítésénél is annyi gondot okoztak. Mint a mult évben közvetlen az Epsom Derby előtt kapta csak a Mineral a Kisbér nevet, úgy most közvetlen az osztrák Derby előtt neveztetett el a Voltella szintén szülőföldjéről Tallós-nak. Newmarketből való megjövetele óta a Voltella mindig friss volt, kitünő szőrben, duzzadt az izmoktól, s még a verseny előtt való napon is tulajdonosa 4 az 1-hez elég erősen fogadta.

Kincsem is rendben volt, Pest után még hús és izmokat szedett magára. Kivülök még hatan indultak, Henckel-től: Blücher és Premier Coup, Bethmann-tól: Pfeil, Kinsky Zdenkótól: Prince Grégoire, Festetics Páltól: Bimbó és Orczytól: Czigánylegény.

Bár a meg-megújuló záporok miatt nem tolongtak a Freudenauban annyian mint máskor, a tizedik osztrák Derby, Bécs eme ünnepnapja remek látványt nyujtott. Jelen az udvar, a császár és a császárné, Rudolf trónörökös, főhercegnők és főhercegek, s az előkelő társaság teljes számban.

A favourit 4 reával Kincsem maradt.

A »csapat Cavaliero parancsnoksága alá kerülve a start ceremóniája megkezdődött, a mezőny rövidesen útjára lett bocsátva.

Blücher állt az élre, hogy Premier Coup részére sebes iramról gondoskodjon, Pfeil mögötte, Premier Coup egy hibás ugrás miatt nemsokára kiesett a versenyből, Kincsem az utolsóelőtti sarokig a negyedik helyen lett tartva, ezt túlhaladva egy pillanat alatt Blücher mellett termett, az egyenesbe fordulva már egyedül járt elől és olyan könnyen, mintha nem is versenyben, de otthon a munkában menne, Madden a szárakat egy kézbe véve, a másikkal kancája nyakát simogatja, a híres Tallósból vadászló lett! Kincsem játszva nyert két hosszal, Tallós második, négy hosszal hátrább Pfeil.«

E szerint ez a kanca a 2000 Guineas egész mezőnyét levette volna a lábairól. A Baltazzi-ak konsternálva voltak, nem azért, hogy Tallós megveretett, hanem azért, hogy

miként veretett meg, egy ugrást nem bírt a kancával menni, pedig a mén ereje teljében mérkőzött, otthagyva úgy a többit, mint ahogy Kincsem őt otthagyta.

Hatalmas ováció követte a győzelmet, s Blaskovcih nagy napja elérkezett, amire ő legkevésbbé gondolt, a császár páholyába kérette. «Die Kaiserlichen Majestäten beglückwünschten den ungarischen Sportsman und der Kaiser äusserte in der angeborenen liebenswürdigen Weise wenn er als König von Ungarn der Züchter der Derby Siegers auf Epsom auch in Vertretung sei, so sei er lange noch nicht Züchter von Kincsem.»

Ferenc József örült, hogy íme most birodalmában még egy Kisbérnél is jobb találtatott.

A telivér csodálatos állat, csodálatos benne az is, hogy mikor a nemzeti jólét a legmagasabb fokra emelkedett, akkor jelennek meg a legjobb lovak is. Az 1867-es kiegyezést követő évtized alatt sorozatosan jöttek Przeds' Wit, Kisbér és Kincsem, Anglia talán soha nem volt hatalmasabb, mint a krimi háborúkor 1853 és 1856 között, s ekkor futottak ott Newminster, Stockwell, Blink Bonny és Virago, a második francia császárságban neveltettek Gladiateur és társai és 1870-ben a német egység előhírnöke Adonis volt. A későbbi már decadens Franciaországban hiú ábrándnak bizonyult Blanc minden erőfeszítése, még arra sem lett volna érdemes ő, hogy La Grange saruit megoldja.

Eme császári szerencsekívánat, amiben a turfon nálunk ezelőtt csakis két német vendégnek, Renard és Henckel grófoknak volt részük és pedig a pesti gyepen 1867-ben, s ezeknek is csak politikából, s ezután többé senkinek, talán nemcsak a nagyszerű ló tulajdonosának szólott hanem, bár erre hiteles adat nincs, annak a Blaskovich Ernőnek, aki húsz évvel ezelőtt, amikor a vármegyék urai vonakodtak a tisztelgésekben résztvenni, a császárt az országbani körútjakor Pest vármegyén keresztül négyesén röpítette.

Nemsokára ezután állítólag a következő mulatságos eset történt: «Nagy parasztlakodalom volt Tápiószentmártonban. A Blaskovich fiúk, akiket keményen neveltek, s akkor még gépek híján az őszbe menő cséplésekнél kint a szabadban bundán háltak, szerettek táncolni, s ilyen lakodalmakba mindig elmentek, s a menyasszonytól kezdve végig megforgatták a leánysereget. Most is így volt, de mikor a menyasszonnyal bátyjai már jól kitáncolták magukat és Ernő került volna sorra, a menyasszony kelletlenül fordult el a szőke legénytől. «A Hernyeszt úrral nem táncolok, mert a németet vitte.»

Kincsem győzelmét igen magasra emelte, hogy a 2000 Guineasban Tallós-t nem is egy egész hosszal verő Silvio lett a nyerő Epsom halmain, úgyannyira, hogy az éves korában egy másik társával együtt 3000 forintért eladott Outrigger-ért, Kincsem-nek Ostreger-től származó féltestvéréért 15,000 forintot ígértek, sőt adtak is, igaz, hogy csak hároméves korában, rögtön azután, hogy az osztrák Derbyben másodiknak haladt át a célon.

Tallós legközelebbi futását Bécsben május 24-én a 400 arany értékű Kaiserpreisben abszolválta és ebben csak küzdelem után tudta lerázni Erbprinz-et, ugyanis az erős hajsza a Derbyben megártott és kezdte a csánkjait érezni, úgyannyira, hogy az Uniontól távol kellett maradnia.

Később legjobb formáit 1878-ban Isonomy Cambridgeshire-jében mutatta, ahol a Red Post-nál még nyerő volt, s az elég szoros finisben 7 stone 2 font alatt ötödik lett és 1880-ban a Nagy badeni-díjban, amelyben midőn az egyenesen óriási speedjével megindult Künstlerin, Merény és a többi mintha megállt volna. Arányos alkata volt, s óriási gyorsasága, mit idősebb korában sem veszített el, csánkjait szerencsésen fekvő nagy csontdudorok éktelenítették, ezek ugyanis nem a nagy hajlító szalagokon mentek keresztül. 1881. február 3-án múlt ki Tatán bélcsavarodásban.

Kincsem ötödik futása Bécsben volt május 24-én a Trial Stakesben. Akkor tudniillik két Trial Stakes volt, az, amit mi is ennek ismertünk háromévesek részére, de Pozsonyban s egy másik, a háromévesek és idősebbeké Bécsben. Boomerang, Blücher, v Secko Jedno, Talisman és Hamburg mentek még vele, Talisman állva maradt, Blücher pedig hosszakat vesztett a startnál. Boomerang vezetett a fordulóig, de amint Kincsem megjelent mellette, verve esett vissza, az egyenesen Grimshaw felhozta v Secko Jedno-t Kincsemhez, sőt a távnál Jedno feje került előre, úgyhogy a magát nagyon elbízó Maddennek ostorhoz kellett nyúlnia, hogy két hosszal győztes maradhasson, Hamburg lett harmadik.

Hetedik startja szintén Bécsben történt, a május 27-i Kaiserpreis erster Classe-ban, a neki szokatlan 3200 méteres távon. Két ellenfele akadt csak, Hirnök és Talisman, a verseny kétharmada munkagallop tempóban ment, az egyenesen Kincsem elhúzott, Hírnök tíz hosszal maradván mögötte.

Egy hónap mulva már Németországban futott Kincsem, Hannover-ben június 24-én a Grosser Preisben, Prince Grégoire, Konotoppa, Double Zero és Recorder társaságában. Prince Grégoire vezet sebes iramban, mögött Konotoppa, Kincsem a harmadik helyen, a szemközti oldal felén Kincsem felmegy a vezetőhöz, s még nem volt elérve a vasút, már Kincsem járt elől a legalaposabban megnyújtva Konotoppá-t és Recorder-t, a forduló előtt már három hossz előnye volt és ezt az egyenesen egyre nagyobbítva kidöltek mögötte mind, hat hosszal nyert, Konotoppa második, Double Zero harmadik.

A németek Kincsemet nem igen találták megváltozva, majdnem olyannak mondják, mint kétéves korában.

Nyolcadik indulása az északnémet Derbyre kötelezve nem lévén, Hamburgban július 9-én a Renard Rennenben ment végbe, amelyben a Norddeutsches Derby iménti nyerője Pirat és Konotoppa jöttek még ki vele. A 2800 méteres távnak a három ügetésben ment neki, az első 400 méteren egyik sem akar elugrani, végre Madden rászánja magát, a szemközti oldalon gyorsít és ugyancsak lovagol, az egyenesen Pirat elkészült és Kincsem négy hosszal előzte meg.

Pirat Kisbéren az állami ménes tulajdonában jött a világra, mint szopós csikó azután anyjával együtt Dőry Józsefnek adatott el s tőle vette meg a Buccaneer-csikót 3000 forintért Harriers, Hohenlohe herceg olschowai ménesmestere.

Kincsem Hamburgból hazajött Gödre, majd augusztus végén Baden-Badenba szállíttatott, ez volt tőlünk a leghosszabb út német pályára. Bécsből egy nap és egy éjen át tartott, néha két nap és egy éjjel, sőt még tovább is. Az utazás alatt másik waggonba kellett a kancát átrakni, mert az övének a tengelye eltörött, szerencsére balesetet nem okozva. Kincsem minden vasúti felvételnél 100,000 forintra lett biztosítva.

Baden-Badenben kemény feladat várakozott reá, mert két angollal kellett volna találkoznia, ezek egyike Hampton azonban nemrég Yorkban mély talajon megveretett és ownere itt szintén süppedő gyeptől tartva törülte, Hamilton herceg pedig azért nem hozatta el Charon-t, mert a handicapokra nevezett többi lovainak terhét túlmagasnak találta.

Badenben pezseg az élet, a Lichtenthaler Aleen-n a zenekar a Blaue Donaut játssza, a Clubban nagy hévvel megy a bac, a bankot éppen az adja, aki nemrég Angliában 16,000 fontot nyert whist-en, s mivel veszíteni könnyebb, mint fizetni, ez az összeg betáblázta-tott a vesztes versenylovaira, a Pavillonban Houghton, Macevoy és Lehmann várják klienseiket, Lehmann-nak Kincsem már rengeteg pénzébe került, de mivel a jó bookmaker tudja, hogy minden series egyszer csak megtörik, 5000-ret ad Maltzahn bárónak 15,000 márkás tétjére, 6000 a 20,000-hez szól Metternich Konrád gróf fogadása, sőt még

olyanok is, akik csak hírből ismerik Kincsemet, mint Lord Beresford és Captain Peache 12.000-et tesznek rá, hogy 2000-et nyerhessenek.

Iffezheimben a galamblövészeten nem bírnak az angolokkal, Mr. Cholmondely-Pennel, Sir William Call és Captain Aubrey-Patton minden díjat elvisznek.

Festetics Tassiló négy feketéje, melyek Carl Steinbach bécsi udvari lószállító által lettek összeállítva, angol vendégeit és őt a Clubtól a versenytérre 27 perc alatt röpítik, egy alkalommal kegyetlenül felfordul, törik-szakad minden, de senkinek semmi baja, Kinsky Zdenkó nyitott break-je előtt öt pompás sárga, három elől táncol, az Oehlschläger Oszkár coach-a elé fogott négy szép pejt Fritz Metternich úgy hajtja, mintha nem is a bakon, de Brigand nyergében ülne.

Ámde a legfőbb attrakció, a szeptember 3-i Grosser Preis von Baden híján minden érdekességnek.

Festetics Tassiló gróf benne mindenáron indítani akart, ez az ár 25,000 franc volt, mert lova a versenyben nem lévén, ennyiért vette meg Charles Pratt trainertől a fekete franciát Mambrin-t. De nemcsak ezt vette meg, hanem pár órával a nagy akadályverseny előtt Metternich Fritz gróftól The Monk-ot is és pedig azért, hogy ez a kitűnő lovas ne a tulajdon lovát, de az ő Brigand-ját lovagolhassa a híres Jagd Rennenben. A szerencsét azonban csak eladni lehet, megvenni nem, Brigand most még Fritz Metternich alatt is csak harmadik tudott lenni.

Mambrin és Henckel Konotoppá-ja voltak csak a Nagy Badeni-díjban Kincsemen kívül az indulók. Mambrin vezet lassú iramban Kincsem és Konotoppa előtt, így mennek el a tribűnök mellett és csak a kápolnánál kezd Mambrin valamit gyorsítani, itt Madden előredobja a kancát és azt kissé lovagolva, négyhossznyi vezetést szerez a rastatti sarokig, az egyenesen ostor alatt még jobban kezd menni és három hosszal győz, Konotoppa második.

A győzelem után valami zajos öröm nem üdvözli a tulajdonost, a németek, akik nem első kitűnő ellenfelüket ismerték meg eme tenyésztésében, nem éppen víg arccal szorítanak vele kezet.

Kincsem most igen színtelen és roppant sovány, a többi gödi ló is fáradt és bágyadt, Altona, Bolygó, Hírnök, Lőrincz mind rosszul futottak, a folytonos utazásoktól agyonzaklatott lovak meg voltak viselve, különösen a németországi június-júliusi campagne ártott meg nekik, óriási hőség volt, az Union napján a hoppegarteni pályán délután 32 fokot mutatott a hőmérő, s innen hazajöve a lovak Gödre, most pár hét mulva újra útnak indítattak.

A nagyhercegi díj egy tetemes nagyságú arany asztali serleg volt, amely talapzat, serleg és fedélből állt, a fedelén az iménti francia-német békekötést jelképező béke angyala leng. A mű stuttgarti aranyművestől származik, s ki lett állítva a carlsruhei kiállításon és ott díjaztatott, az adományozó 5000 ezüst márkáért vette meg.

A «Morning Post»-nak a meetingen jelenlevő turfriportere Mr. Langley lapjának azt az információt küldte, miszerint meggyőződése, ha Kincsem nevezve van Epsom-ban a Derbyre és Párisban a Grand Prix-re, úgy e két versenyt ismét magyar ló nyeri, közölte továbbá azt is, hogy érte 10,000 fontot ajánlottak.

Kincsem idei tizedik versenye Frankfurtban volt, szeptember 8-án a Wäldchens-Preisban. Pfeil hatalmas iramban kalauzol Kincsem és Schnelläufer mögötte, nemsokára nyolchossz választja Pfeilt a másik kettőtől, a második körben Madden kezd feljönni, az utolsó fordulónál otthagyja Pfeilt és tíz hosszal nyer.

Akármilyen könnyű volt is a győzelem, Kincsemet mégis erősen kellett hajtani, amiből a németek arra következtettek, hogy immár érzi huszas seriesét és pihenőre szorul, de amint hazaért, éppoly frissen dolgozott, mint máskor.

Tchetvertinski még Badenben azt az ajánlatot tette, hogy Kincsemért az év még hátralévő részére 30,000 forint bért ad és kiviszi Angliába és ott megpróbálja egy matchben összehozni az idei Derbynyerő Silvióval, de Blaskovich ezt elutasította, pedig már Angliát is bejárta az esemény híre, amely ott októberben Newmarketben került volna eldöntésre.

Később azt kolportálták, hogy «a kerge muszka» Silviora alkuszik, s ha a vétel létrejön, a párbaj a Rákoson lesz megvívva, mindez persze csak mende-monda volt.

A sudár termetű, ruganyos, élénk és elgáns «Czet»-et, ki 1879 végéig Károlyi Eduard gróf házában, a Sándor- és Ősz-utcák sarkán resideált, imádták Pesten. Kitűnően hajtott, gigjén tandemben két lovat egymás elé fogva járta az utcákat és szórta a pénzt. Hazatérve 1885-ben megnősült, a moszkvai rendőrség fejének Arapovnak özvegyét vezette oltárhoz. Mindig visszavágyott hozzánk, a mi uraink közé, akikkel derűs fiatalságának napjait töltötte, 1893-ban egyszerre csak újra megjelent és pedig a Freudenauban, barátja Batthyány Elemér gróf Gourmand-jának Derbyjénél. 1898 novemberében volt utoljára Pesten régi barátait, elsősorban Batthyány Elemért meglátogatni, az előző három évben Afrika déli területein vadászott. A sors kegyes volt hozzá, mert 1911-ben, tehát még mint úr húnyhatta le szemeit, a halál nem a legrosszabb, ami az embert érheti.

Tizenegyedik futását Kincsem az ikvai gyepen, Sopronban, szeptember 29-én, az Államdíjban teljesítette, az egész úton tartva verte meg egyetlen társát Prince Grégoire-et. Ugyanott rákövetkező nap szeptember 30-án a másik Államdíjat is megnyerte, kívüle csak Blankenese indult, s a tulajdonosok a kimenetelre compromise-et kötöttek.

Tizenharmadik startja a kancának Pesten, október 7-én a St.Legerben volt. Bimbó ugrik el a vezetéssel és fele úton húsz hossznyira van a többitől, de nemsokára lankad és az egész mezőny összetömörül, ekkor Madden elengedi Kincsemet, amely amint neki tetszik, öt hosszal nyer, Prince Giles the First második, Lőrincz harmadik, utánuk Blankenese, Bimbó, Erzsi, Chère Amie utolsó.

A totalisateur Kincsemre nem fogadott el tételeket, csakis arra lehetett tenni, melyik lesz második.

Pesten október 10-én a Kanca-díjban tizennegyedszer fut, tíz hosszal lesz győztes, mögötte Konotoppa és Erzsi.

Tizenötödik indulása egy jól megérdemelt walk-over Bécsben október 14-én a Freudenauer Preisben.

Prágában október 21-én a Kaiserpreis dritter Classe-ban Prince Giles the First-et egy hosszal könnyen hagyta maga mögött, s ugyanott október 23-án a Kaiserpreis zweiter Classé-ért körüljárván, hároméves pályáját is veretlenül fejezte be, tizenhét indulása ugyanennyi könnyű győzelemmel járván.

Kincsem immár huszonhetes győzelmi sorozata Angliában is felkeltette az érdeklődést, a Morning Post turfriportere Mr. Langley lapjában közzétette, hogy őt Mr. Tiennes, ki Mr. Pulteney néven versenyez, felhatalmazta a következő kihívás megtételére:

«Hozza el Mr. Blaskovich a jövő tavasszal Kincsemet Angliába, ahol neki match-et ajánl Placidá-val, mindkét részről 500 fontig, fele bánat, korteher, futandó Ascotban az új mérföldön vagy Goodwoodban a Stewards Cup távján háromnegyed mérföldre.»

Placida ezévben az Oaks-ot és a Cambridgeshire-et nyerte s a proponált távokra ezidőszerint a szigetország legjobb lovának tartatott.

Blaskovich Cavaliero által azt válaszoltatta, találkozzanak a fele úton Baden-Baden vagy Frankfurtban, de ezt a méltányos módosítást Mr. Tiennes el nem fogadta

VII.

A NÉGYÉVES KINCSEM.

1878.

Győzelmei Bécsben, Pozsonyban és Pesten. — Kincsem Csalogányal Angliába szállíttatik. — A goodwoodi pálya. — Kincsem megnyeri a Goodwood Cupot. — Frenetikus ováció. — A match Silvióval elmarad. — A kanca Deauvilleba vitetik. — A Grand Prix de Deauville feltételeinek dilemmája. — Győzelme Deauvilleban. — Kincsem a Grosser Preis von Badenben holtversenyben érkezik be Prince Giles the Firsttel. — A kifutást hat hosszal nyeri meg. — Henckel Hugó gróf. — A pesti Kanca-díjban Kincsem ismét iminens veszedelemben.

Ez év első napjaiban Lehndorff György gróf német Oberlandstallmeister megnézte Gödön Kincsem-et. Az 1878-as német versenyfeltételek már számoltak Cambuscan leányával, mert míg azelőtt a Hannoveri nagy díjban és a frankfurti Wäldchen Preisben kevés poenalitás mellett korterhek voltak kiírva, most egy ló össznyereményére külön túlterhek szabattak ki és pedig egész 14 kg-ig, ez utóbbi csakis neki szólt, mert sem nálunk, sem Németországban kívüle nem létezett ló, amely ennyit nyert volna.

Kincsem most négyéves korában lett legnehezebb feladatai elé állítva, s olyan erőfeszítések és viszontagságoknak kitéve, mint még soha lósors.

A két előző évben már agyonutaztatott és halálra versenyeztetett Kincsem bámulatos szervezete nem reagált, híre a mennyei birodalomig eljutott, már Kínában is tudták, hogy van egy ló, amely mindig fut és mindíg nyer.

Lord Falmouth Lady Golightly-t a Nagy badeni díjra szándékozott nevezni, hogy a kancáról mértéket kapjon.

Kincsem mozgalmas és eseménydús négyéves pályáját Bécsben, április 22-én az Eröffnungs Rennen-ben kezdte meg, amelynek startjánál Wild Rover nagyon nyugtalankodott, ez ugrott el a vezetéssel, utána Achilles, majd Kincsem, hátrább Trouville és Gondolat, ötszáz méter után gyorsul az iram, Kincsem felmegy Wild Rover-hez és vele fordul be a nyerő oldalra, Wild Rover keményen tartja magát, de Kincsem két hosszal biztosan nyer, Achilles harmadik.

Második futása szintén Bécsben volt, április 25-én a Prater Preisben, ahol Oroszvár és Tharak mentek még vele. Kincsem igen lassú tempóban jár elől, az út felén Madden gyorsít, a távnál feljön Oroszvár, de azonnal verve is van, s a kanca a legrövidebb gallopban három hosszal győztes, pedig Oroszvár nem egészen semmi, rövidesen Trial Stakes és két hónap mulva Derbynyerő Hamburgban.

Kincsem első két futása megmutatta, hogy most is az még, ami eddig. Kissé szélesebb és gömbölyűbb, a nélkül azonban, hogy sok húst szedett volna magára. Még mindig azzal az agártermettel és áldott flegmával bír, vágtatása még mindig oly könnyű, s lábai oly tiszták, hogy előbbi versenyeinek nyoma sem látszik rajtuk. Állandóan jó étvágya van, s olyan természete, hogy minden vérré és izomzattá válik benne. Lusta, de ha Madden

elkezdi szorítani, ugyanazzal a könnyűséggel szalad el társaitól, mint azelőtt. Nemi gyengeségek sem igen bántják, s ebben hasonlít anyjára, melynél ez tavaszkor alig párszor jelentkezik.

Csak azért ment Bécsbe, mert a többi gödi lovak idomárjukkal együtt felmentek, s a trainer őt otthon magára hagyni nem akarta, úgy gondolkozott, a helyett, hogy otthon menjen pár jó gallopot ingyen, végezze ezeket a Freudenau-ban díjakért.

Harmadik versenyét Pozsonyban május 5-én az Államdíjban kapta, amelyben csak Prince Giles the First indult vele, a mén a mérsékelt paceben haladó kancát ötnegyed mérföldig szépen követte, sőt lovasa megkísérelte Kincsem-et elfogni, ami meghiúsult, s Kincsem öt hosszal nyert.

Negyedszer ez évben Pesten küldetett a starthoz május 14-én a másodosztályú Államdíjban, a mezőnyben az előbbi Prince és Gondolat voltak még. Jó indulás után Gondolat kivált és ment, amit bírt, csakhamar 30-40 hossz választotta Kincsem-től, amely mögött a Prince leselkedett, a fele úton Kincsem és Prince üldözőbe veszik a vezetőt, beérik, a távnál Prince kész és a kanca nyer, amint akar.

Ötödik futása Pesten május 16-ára esett a Kisbéri-díjban, amelyre kívüle csak a Prince-et nyergelték. Kincsem vezet két hosszal, mögötte Prince, egy félmérföld után Kincsem menni kezd, a másik lemarad, s Kincsem három hosszal győztes. Hatodik versenye a pesti május 19-i elsőosztályú Államdíj. A Henckel-istálló most Konotoppa-t küldte a harcba, a harmadik résztvevő Kincsem istállótársa Altona volt, de tulajdonosaik Sztáray és Blaskovich között compromise jött létre. Eleinte Kincsem mutatta lassan az utat, majd Altona megy az élre, s az iram sebes lesz, a fordulóban Kincsem előretör és pár hosszal könnyen nyer, Konotoppa állandóan hátul.

Hetedszer Bécsben május 26-án a Staatspreis zweiter Classé-ért startolt. Cambuscan leánya hagyta maga előtt menni Erzsi-t és Rococo-t az utolsó kétszáz ölig, itt Madden elengedi és játszva megy át Erzsi előtt a célon, Rococo harmadik, Cheops utolsó.

Nyolcadik feladata a bécsi május 28-i Trial Stakes lett. Prince Giles the First vállalkozott a vezetésre, oldalán csakhamar megjelenik Mlle Buccaneer, Kincsem nyomukban az egyenesig, itt megszalad és nyer, a Prince második. Kilencedszer Bécsben május 30-án a Staatspreis erster Classe-ban állott az indító zászlaja elé. 800 méteren át Rococo járt lassan elől, utána Kincsem, hátul Herodes, ezután a kanca az élre szökött és öt hosszal verte Rococo-t.

Bármivel találkozott is itthon és Németországban Kincsem, minden kidőlt mellette, még papíron sem létezett olyan combináció, amely győzelmét kétessé tehette, a mult ősztől erősen fejlődve impozáns ló lett, már tavaszkor elhatároztatott, hogy a nyáron úgy Angliát, mint Franciaországot felkeresi és az expedíció vezetője Francis Cavaliero, az osztrák Jockey-Club titkára, a két legjobb nyári versenyt, a Cup-ot Goodwood-ban, s a Grand Prix-t Deauville-ben választotta számára.

A tulajdonost, aki teljesen beérte kancája itthoni és német sikereivel és nem volt kedve felvenni a küzdelmet a nagy ismeretlenekkel, csak nehezen lehetett rávenni erre a kirándulásra és Festetics Tassiló grófé az érdem, hogy az megvalósult, ő aki ezidőtájt sokat élt künn Angliában és ott is versenyzett és pár év mulva 1882-ben egy különös rekordot állított azzal, hogy egész Newmarketben a legmagasabb ló, a már kétéves korában 19 markos Goliath az övé volt, nem hagyta békén, egyre unszolta és biztatta «Neszti»-t, hogy túl a csatornán sincs olyan mint Kincsem, ez volt különben az odaát sűrűn megforduló Henckel trainernek James Waugh-nak is a nézete, nem féltvén ő Kincsem-et a mult évi Derbynyerőtől Silvio-tól, s annál kevésbbé az ideitől Sefton-tól.

Kincsem nehogy az utat egyben kelljen megtennie Bécsből Hesp többi lovaival együtt, június 5-én Hoppegartenbe érkezett, majd később Altoná-val együtt Hannoverbe vitetett. Június 23-án Hannoverben a Grosser Preisben Altona egy fejjel kikapott Vitus-tól, a határtalan bizalom, mely Sztáray kancáját a starthoz kísérte onnan eredt, mert Kincsem mellett is jól tartotta magát, vereséget a németek Kincsem-re nézve rossz omennek tekintették.

Kincsem és vezető lova Csalogány, melyet e célra Blaskovich Miklós még a mult évben átengedett, Hannoverből június 27-én csütörtökön indultak el G. Johnson, és nem mint évtizedek mulva a Racing Illustrated közölte Tom Mac Lean, szállító felügyelete alatt, s Rotterdamm és Harwich között szép csendes időben keltek át a habokon, Waternymph leányához kegyes volt a tenger.

Egy szombati napon, június 29-én este érkezett meg a két ló Newmarketbe Mrs. Daley istállójába. Vasárnap délelőtt, mialatt Hesp a templomban kancája győzelméért az Egek Urához fohászkodott, Kincsem-en rosszullét jelei mutatkoztak, ami azonban szerencsére gyorsan elmúlt, úgy hogy másnap hétfőn, július 1-én reggel Csalogánny-al sétára indulhatott, szerdán 3-án vele jobb gallopot és pénteken 5-én a versenypálya melletti gyepen szintén vele már két és félmérföldre sebes munkát végezhetett.

«A kanca kiváló jelenség» — írja a londoni The Sportsman — «csodálatos könnyű és alacsony a gallopja, amely Achievement-éhez hasonlít».

Majd később «gallopja térölelő és gyors, munkáján meglátszik hogy azt könnyen végzi azt a benyomást keltve, hogy a Cup két és félmérföldjén végig ki fog tartani». Cavaliero már július 5-ike óta szintén Angliában időzött, részint anyagbevásárlás céljából, de azért is, hogy Kincsem-re ügyeljen.

Az összes newmarketi gyakorlópályák a nagy hőség és szárazság miatt rendkívül megkeményedtek, s e mellett számos istállóban és különösen a környéken lévő stud farmokban a kancák és csikók között epidémia ütött ki, ami sok lovat elővett, sőt néhány bele is pusztult. Ilyen körülmények láttára Hesp a hadiszállását máshová akarta áttenni, legjobb lett volna, ha egyenesen Goodwoodba mehet és Cavaliero intervenciójára Goodwood Park ura, Richmond herceg megengedte, hogy a park kapui Kincsem számára már tizennégy nappal a meeting előtt megnyittassanak, amire eddig még nem volt precedens.

A Duke Cavaliero-t legidősebb fiához Lord March-hoz utasította, ki Land Stewardjának kiadta a rendeletet a gallop pályák szabaddá tételére. A Land Steward figyelmeztette Cavaliero-t, hogy a lent fekvő pálya egy részén az üregi nyulak lyukai még nincsenek mindenütt betömve és ezért tanácsos inkább a halnaki felső pályát gallopokra és excercisere használni.

Hesp Singletonban istállózott be, az átköltözéssel nagyon meg volt elégedve, Kincsem pedig formálisan örülni látszott, hogy a gödi mély Dunahomokot a földkerekség legrugalmasabb gyepével cserélhette fel, s úgy ment a hullámos réteken, mint soha azelőtt. A cognoscentik és toutok, ez utóbbiaktól kapták a szaklapok a trainingreferádáikat, ennek dacára úgy vélekedtek, hogy a «Hungarian» még egy párna puha pályán sem lenne képes tisztességesen gallopozni.

Már félnégykor hajnalban künn volt Kincsem Csalogánny-al, de még ez sem bizonyult elég korainak arra, hogy a kíváncsi szemek előtt rejtve lehessen, s amint reggel Madden-t az istállóajtóban a toutok meglátták, gyorsan felnyergelték ponyjukat vagy befogtak járműveikbe és vágtattak megfigyelő helyeikre.

A kanca nem is sejtette, mi minden megy itt körüle végbe és csakis egy, a víz íze, nem tetszett neki. Erre Hesp a vizet felforraltatta, lehűttette, ami által meszes és egyéb

neki visszatetsző alkatrészek elpárologván, ezután látható örömmel ivott, a nagyszerű angol széna és a remek zab szinte csillapíthatatlan étvágyát még fokozták. Az erős munka folytán húst nem szedett magára, ellenben izmosodott, azt, hogy alaposan fel volt húzva, az utazás, a klíma és a munka okozta. Kincsem társa szerencsére egészséges maradt, és bár patáinak kongása az igazi taktust adta vissza, az mégis csak Csalogány-tól származott, amely egy Kincsem vezető lovának meg nem felelhetett és az angolok fel is ajánlottak egy jobbat, mi meg lett köszönve, de el nem lett fogadva.

A Cup-ra összesen tizenhetet neveztek, a jókból csak Isonomy, Silvio és Jeanette hiányzott és ha e tizenhat közül Kincsem-re egy is veszedelmes volt, úgy Verneuil volt az. A francia az idei Ascot-ig nem volt nagy ló, de itt kedden június 18-án a Gold Vase-ben, csütörtökön, 20-án a Gold Cup-ban és pénteken 21-én az Alexandra Plate-ben valóságos Gladiateur módjára szórt el mindent, Silvio-t, Hampton-t és a többit.

A mén ascoti teljesítménye, három győzelem egy meetingen, az angol meetingek négynaposak lévén, történelmi forma, amelyet előtte csak egy ló, 1867-ben Goodwood-ban Vauban és utána is csak egy, 1911-ben Ascotban, Hornet's Beauty cselekedett meg.

Verneuil után a legesélyesebbek Pageant és Hampton voltak, ez utóbbi az idén az Epsom Gold Cup-ban megverte Verneuil-t. Pageant, a vén csatár, jelentéktelen versenyeket nyerve és folytonosan tulajdonost változtatva 1874-ben hároméves korában végre jó helyre Kingsclere-be, Porter-hez került, ekkor vette őt meg ugyanis Mr. Frederick Gretton, aki nagyon mérges lett, mikor megtudta, hogy 1000 fontjáért egy félszemére vak lovat kapott. Felfedezvén stamináját a jövő év 1875 őszéig eltették, s ekkor kis teherrel 7 stone 11 fonttal nagy dologra, a Cesarewitch-re készültek vele, amelyre azonban Duke of Parma is készült hároméves létére csak 5 stone 10 fonttal, s a Cesarewitch így egy ló, Duke of Parma versenye lett és Pageant csak másodiknak mehetett át a célon. A következő évben 1876-ban ötéves korában a Chester Cup lett vele tervbe véve, amelyben csak negyedik lett, 1877-ben mint hatéves könnyen nyerte a Chester Cupot és a Shrewsbury Cupot, s az idén hétéves korában jobb lett mint bármikor, a Chester Cupban top weight alatt mint Ascot és Goodwoodra érdemes igazi Cup ló ment hazafelé. Ezután a Manchester Cupban indult, de 9 stone 4 font lehetetlen terhével már eleve minden esély nélkül.

Pageant nemcsak állni tudott, de jelentékeny sebesség felett is rendelkezett, s majdnem mindig várásra lovagolva csak pár furlonggal a cél előtt kezdett el jönni.

«Verneuil lesz Kincsem legnagyobb ellenfele Goodwoodban», elmélkedik a Vadász és Versenylap, «de ha itt nyer is, úgy Deauvilleban még nagyobb ellenfél, Verneuil mult évi leverője éppen Deauvilleban, Vinaigrette vár reá, amely hogy formában van most is, pár hét előtt Caenben igazolta», feledvén a jámbor, hogy Vinaigrette legfeljebb a régi maradt, míg Verneuil-ből azóta óriás lett.

A pálya, amelyen a «Hungarian Skin», «a magyar bőr» mérkőzni készült, a földkerekség legszebb versenytere.

Ötszázötven láb magasságban a tengerszín felett a charltoni dombokon terül el, s Sussex remek erdei szegélyezik, a lég a közelben csillámló tenger szürkéskékjét veri vissza. A pálya Richmond and Gordon herceg tulajdona, még egy ilyen magánversenytér létezik Angliában, Ascot, amely a királyé.

Birdless Grove-nak a Park nyugati oldalán lévő mostani Private drive neveztetik, amely az erdőt keresztülszeli és parallel halad azzal az országúttal, amely Chichesterből a Grand Stand háta mögé visz. Azért hívják így, mert mikor a fákat odaültették, nem lévén még alul cserje, madarat ott nem lehetett látni, ma már rég kihajtottak alul a

bokrok és madár is van benne akármennyi. A két út, a Private drive és a chichesteri között, mély völgy húzódik, melynek mindkét oldalán egymástól különálló facsoportok vannak ültetve és ezek elhelyezése pontosan ugyanaz volt, mint ahogy a peninsulai háború egyik ütközetében, amelyben Lord March, a későbbi ötödik Richmond herceg résztvett, a küzdő csapatok egymással szemben felálltak, persze annyi év után, miután sok csoport kipusztult és mások nőttek helyükbe, bajos lenne az eredeti pontos helyzetet akár az egyik, akár a másik oldalról megállapítani.

1930-ban 70,000 darab ősi tölgyet termeltek ki a parkból, ami 2.240,000 köbláb épület és hasábfát adott 45,000 font értékben, s a bevétel adók törlesztésére fordíttatott.

A pálya egy egyenes, amely fent egy hurokba kapcsolódik. A talaj az egyenes kezdetétől a célig, hogy síkja egyenletesebb legyen, egykor feltöltetett, s hogy a kitűnő ménes a pálya ezen a részén is megőriztessék, a föld három különböző rétegben boríttatott reá és pedig a legalsó réteg a rendes módon rakatott le, erre a második, a középső réteg fordíttatott reá és pedig a fűvel lefelé, s ennek a tetejére került a harmadik réteg, amelyen most a lovak futnak.

Ha valaki északi irányban tart a pályán keresztül és bizonyos távolságról az egyenesre tekint, látni fogja, hogy e me hosszú sáv milyen magasra töltetett fel, ami rengeteg munkába került. A pálya többi része eredeti természetes ősgyep, amelyen emberi kéz nem kontárkodott, az altalaj krétamész, amelyet a fű csak pár inch mélységben borít, s innen mesés puhasága és rugalmassága, amely Salisbury-t kivéve sehol nem létezik az ismert világon.

Szárazságban a kréta itt-ott apró darabkákban tűnik elő, az ember amíg fel nem emeli, azt hiszi, hogy lapos sárga kövecskék.

A Cup távja két és fél mérföld. A start a standek baloldalán van, s innen félmérföldön át kissé lejt a pálya, majd balra fordul, s egy furlongon 17 lábat emelkedik az ezt követő negyed mértföldön 37 lábat esve, ezután egy éles forduló jön jobbra, amelynek folytatása egy negyedmérföldes kitűnő egyenes, most ismét egy forduló van jobbra, s a pálya esni kezd 9 lábig, a 7 furlongos startot elérve erősen hegynek megy, a következő 240 yardon 44 lábnyi az emelkedés, végül az egyenesbe forduló íve jön, az egyenes $5^1/_2$ furlong hazafelé és a célig 8 lábat emelkedik, de olyan egyenletes elosztással, hogy alig vehető észre.

Pestről július 27-én utaztak el Blaskovich otthagyva először és utoljára a szentmártoni cséplést, Festetics Tassiló, Batthyány Elemér, Harkányi József, s kívülük már amennyire tudva van, még két magyar úr látta a futást, Szemere Attila és Petheő Richárd, akik éppen künn tartózkodtak.

Bár Kincsem megérkezésekor nagyon tetszett, most nem akadt angol szaklap, amely jelölje. «Ha harmincszor győzött is a kontinensen, nem hihető, hogy egyszer is találkozott volna olyan jó lóval, mint Verneuil, amely a legversenyképesebb ló most messze földön, e héten is hosszú és erős munkát végezve a legmagasabb kondícióban fog megjelenni a startnál. Hogy volt-e igazán jó ama sok között, amelyeket a kanca hosszú és dicsőséges pályája alatt maga mögött hagyott, ezt most megmutathatja Verneuil leverésével, ami azonban igen nehéz feladat».

Érdekes azonban, hogy a párisi Le Figaro Robert Miltonja, Albert de Saint-Albin, a «Le Sport» tulajdonosa és kiadója nem a francia Verneuil-re, de Kincsem-re adta le vótumát.

Igaz, hogy Verneuil Kincsem-nek 1 font híján egy stone-t adott, ami a franciára mindenesetre végzetes lehetett volna akkor, ha Kincsem Verneuil-nek szintén nem adott volna ennyit — Madden-t.

A Cup-ban a verseny napjára nyolcan maradtak állva: Verneuil, Hampton, Lord Clive, Lady Golighthy, Pageant, Kincsem és a teljesen esélytelen Zucchero és Mida.

De Verneuil dacára is abban a kettőben, aki Kincsem-ről a legtöbbet tudhatta, Hesp és Madden-ben meg nem ingott a bizalom egy pillanatra sem, Madden kérkedve hangoztatta jockey testvérei előtt: «Meglátjátok ti a célban, hogy néznek ki a kancám hátsó patái»!

Festetich newmarketi istállójából mindent, aminek lába volt, öt lovat rendelt Goodwoodba s a meeting jól kezdődött, július 30-án a megnyitó versenyt, a Craven Stakes-t mindjárt meg is nyerte Capillaire-je.

A Cup napján csütörtökön, augusztus 1-én gyönyörű időben számos ezren lepték el a teret, jelen volt Goodwood ura, Richmond herceg, a walesi hercegnő és herceg, a noblemanek és sportsmanek zöme, Németországból Hahn Frigyes gróf jött el. A smaragdzöld lawn-on vakítóan pompás hölgykoszorú ragyog, a reggeliző asztalokra a bőség öntötte szarujját, ott áll minden, «ami szem-szájnak ingere». A magát itt Premier Autrichien-nek tartó Festetich Tassiló sweet Kincsem-re s ezt hatalmas fogadással demonstrálja, a hon maradt Zichy Béla igen magas tétjét, amelyet a fiatal gróf nagy kamatra vett kölcsön, Harkányi helyezi el, a Landgraf von Hessen, akinek a német egység megszüntette fejedelmségét s most csehországi lakos, már egy héttel előbb felkérte a fiatal Rotschild-ot, hogy részére tekintélyes összeget tétessen fel, Cavaliero is elhelyez 700 fontot, amiből 600 komissió, 100 pedig a sajátja. Blaskovich is fogadott a lovára 100 fontot s ezt önmaga vitte a ringbe.

De mit tesz Isten!

Az első futam 12 óra 45 percre van kitűzve és ugyancsak 12 óra 45 perckor törlik — Verneuil-t, a mént, bár itt vezetik a paddockban, az éj folyamán accidens érte, mikor trainere Jennings reggel a boxába lépett, az egyik csánkján ökölnyi daganatot talált, amelyet még délben is fájlalt, így hát indításáról le kellett mondania, 12 óra 55 perckor Lord Clive is kivált és 1 óra 22 perckor Hampton-ért lesz bánat jelentve, ugyanis előttevaló nap a Stakes-ben óriási terhét másodiknak taszítva be megerőltette magát és nem járt tisztán.

Kincsem tehát nemcsak Verneuil-től szabadult meg, de még Hampton-tól is!

Hogy szerencséje volt-e Kincsem-nek Verneuil-lel nem találkoznia, mert Verneuil megverte volna, vagy szerencsétlensége, mert ő verte volna meg Verneuil-t, ennek csak a jó Isten a megmondhatója, egy azonban bizonyos, titánok küzdelme maradt el.

A Cup-ra csak hármat nyergelnek: Pageant-ot 8 stone 11 fonttal, lovasa Tom Cannon, Lady Golightly-t 8 stone 7 fonttal, lovasa Fred Archer és Kincsem-et 8 stone 7 fonttal, lovasa Madden.

Fogadások 5 : 4 Pageant, 2 : 1 Lady Golightly, 3 : 1 Kincsem. Kincsem ebben a kis mezőnyben mint outsider indul, Gretton ugyanis erősen fogadta Pegeant-ját s az ő pénze minden külföldi tételnél jobb rekomendáció.

Pageant ilyen jól még soha nem nézett ki, s tekintve, hogy csak 4 fontot kellett leadnia Kincsem-nek, trainere Porter teljes bizalmát bírta, Lady Golightly nagyon könnyű volt, Kincsem saddling levée-je messze hátul a paddockban történt.

«She is not a handsome mare but has wonderfully good points; she has fine lenghts everywhere, is good through the heart, has great wide hips and good muscular quarter, fine shape and enormous power. Some people took exception to her being a trifle too long in the back for a stayer», írja a The Field.

A canternél Kincsem szokása szerint lusta és hanyag, rossz benyomást kelt, mire a ringben «Seven to two Kincsem» a kínálat.

«A zászló lecsapódott, Pageant vezet lassú iramban, mögötte Kincsem, hátrább Lady Golightly. Az egyenesbe érve a Lady teljesen lemarad és most úgy néz ki, hogy a kettő között hatalmas küzdelem fejlődik. Az állványokhoz közeledve Kincsem megvertnek látszik, mire Madden teljes erejével kezdi lovagolni, a kanca engedelmeskedik, lendületbe jöve szinte elrepül Pageant mellett és két hosszal nagyon biztos nyerő.»

A futás ideje 5.14 volt. A mult évben Hampton 4.56 $^1/_2$, 1876-ban New Holland 5.6, 1875-ben Aventuriére 5.11 és 1874-ben Doncaster 4.53 $^1/_2$ alatt tették meg a távot, Kincsem versenye tehát a leglassúbb, ideje a legrosszabb volt, ami azonban nem rajta, hanem Pageant-en múlott, mely elől várt és sokáig igen lassú iramban vezetett.

Kincsem helyből míg csak Pageant elé nem került, nem érezte magát otthon a versenyben. Ha Verneuil indul, úgy Madden azt az utasítást kapja, hogy vele tartson, Pageant-nél ellenben várás volt az ordré s a lassú pace-ben, amit ez dictált, Kincsem-et annyira kellett fogni, hogy már ez sem konveniált neki, később egy erősen lejtő dombról kellett sebesen lefelé mennie, amihez megint nem volt szokva, előtte való éjjel pedig, hogy a túlságos evésben megakadályoztassék, életében először szájkosár volt rajta s reggel is alig kapott zabot. Ezek a körülmények okozhatták, hogy mikor már itt volt az ideje vele jönni, Madden-nek a mindeddig kedvetlen kancán túlságosan is kellett az ostort használnia és csak ötven hosszal a cél előtt lett Kincsemből — ismét Kincsem.

«Hogy miként nyert» — írja a Sporting and Dramatic News — «azt láttuk, de hogy miként nyert volna a másik két jockey Cannon vagy Archer alatt, azt még meg sem lehet ítélni, mert Madden dacára annak, hogy érezhette, hogy a verseny már régen az övé, úgy vagdalkozott, akár egy mészáros.»

A kanca lenyergelésekor kivéve a nyereg helyét, mindenütt száraz volt s oldalain mindössze egy sarkantyúszúrás látszott.

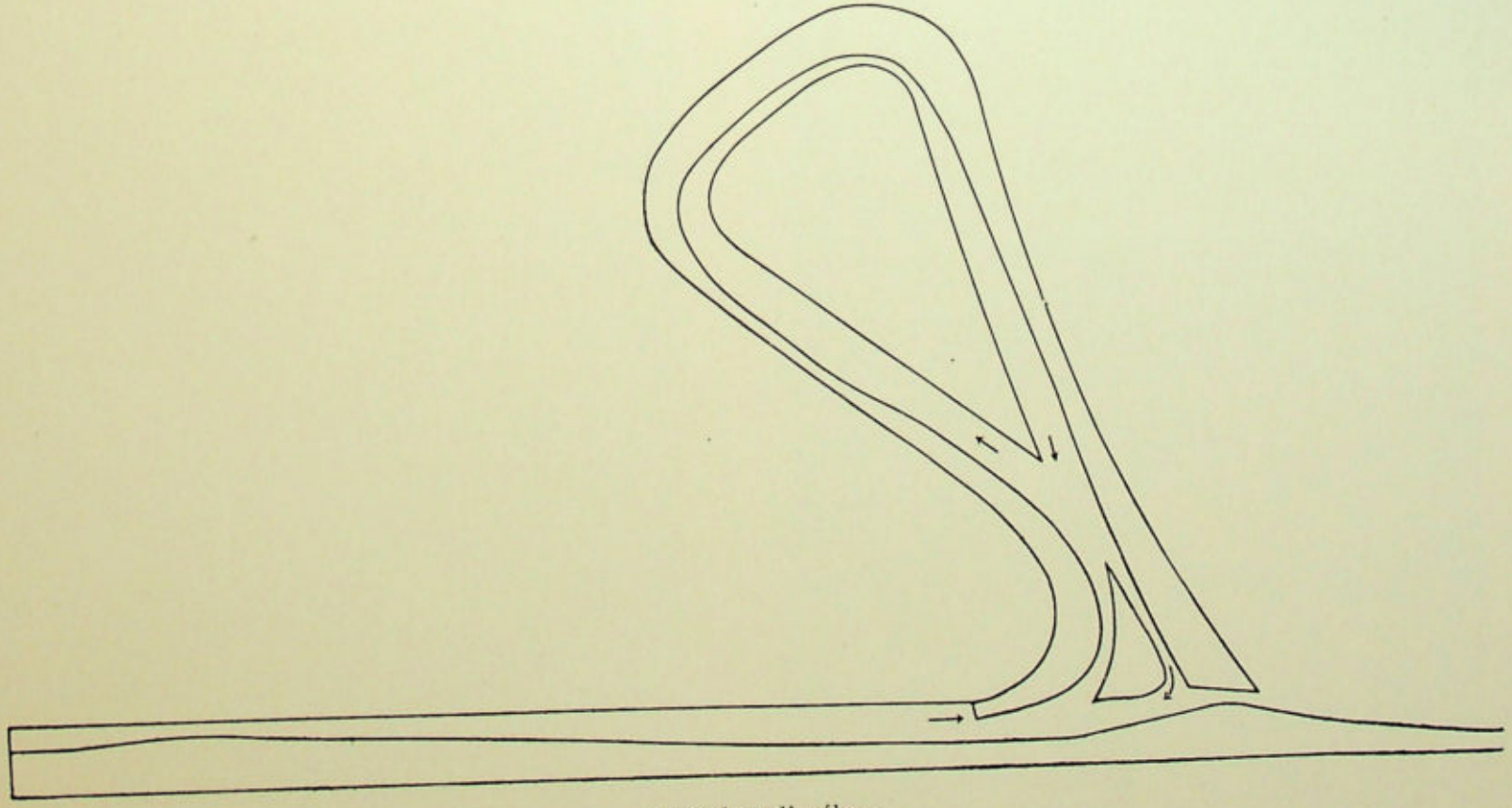
A harminchetedik ütközetéből visszatérő hősnőt általános figyelem és sűrű áradat kíséri.

Az «All Right» után frenetikus ováció következik.

Kisbér két év előtti győzelme Epsomban más lapra tartozik, a mén a Doncaster St. Leger nyerő Wenlock féltestvére, Newmarketben idomítva, tehát félig az övék, a még alig nagykorú ownere közöttük él, erős gambler, de most ismeretlen tájról, az Isten háta mögül, Gödről érkezett a ló a nyár főeseményére Goodwoodba a Cup-ra, amelynek pénzértéke nincs is, de híres kupája miatt nagy a becsülete, jött pedig a kanca két tőlük suhanckorban elvetődött istállófiúval, akikből távol hazájuktól lettek emberek, a soha nem fogadó tulajdonos imádja a lovat és csak azért nevel és versenyez, a kancáját, mely sem honában, sem Németországban ellenfélre nem talált, kiteszi a vasút, a csiga, a hajó, a hegy-völgyes pálya viszontagságainak azért, hogy a legjobbakkal kipróbálhassa és íme: itt is nyerő, ennél a jelenetnél megtörik perfid Albion s olyan taps és cheer zúg Sussex tölgykoszorús halmain, amilyenben idegennek még nem volt része.

Számtalan kar a magasba emeli Blaskovich Ernőt, hadd lássa őt mindenki, amiben a bookmakerek is segédkeznek, hálásak neki, hogy a favouritot megverte, Richmond herceg, a nobleman-ek és sportsman-ek egész raja meleg kézszorítással üdvözli a «noble owner»-t, ki oly messze földről hozta el neveltjét nemes küzdelemre. A walesi hercegnő és herceg páholyukba kéretik, mielőtt oda belépne, a suit-ből valaki észreveszi, hogy fekete keménykalap és nem top hat van rajta, gyorsan szerez neki egyet a komornyik s így veszi át a jövendő uralkodópár szerencsekívánatait, amelyek Kincsem további futásaira is vonatkoznak.

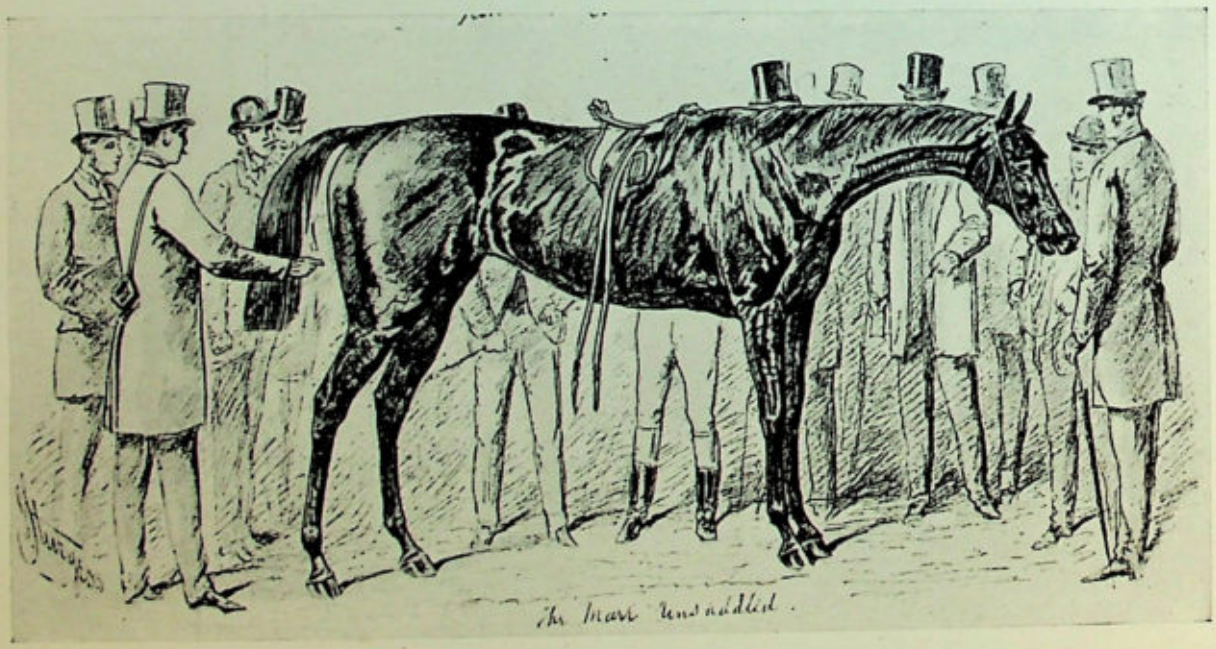
A céhbeliek gyűrűje ezalatt körülvette a most már «Hungarian Wonder»-t, melyet éltes sportsmanek Alice Hawthorn, Crucifix és Virago-hoz hasonlítanak, Mr.

A goodwoodi pálya.

Kincsem comes away.

The Mare unsaddled.

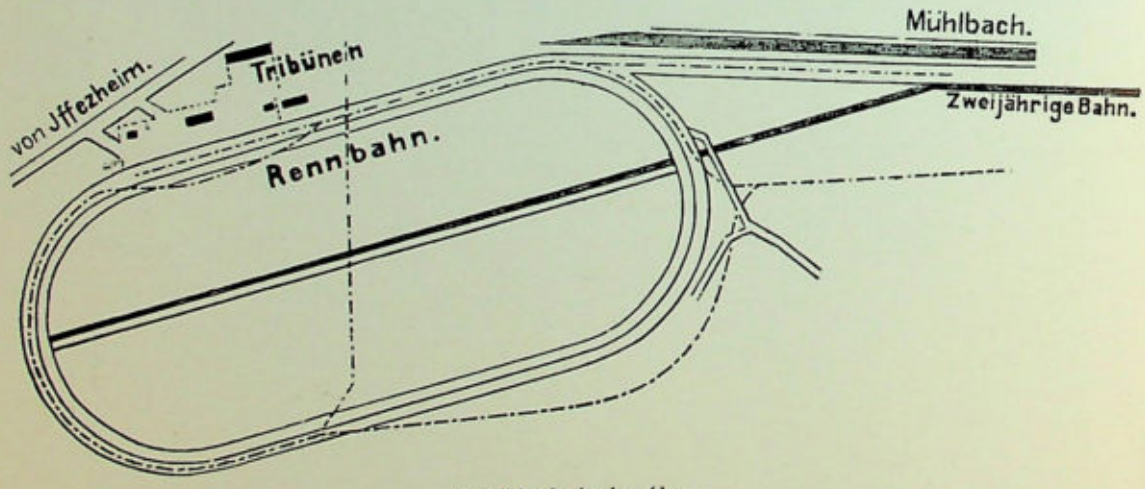
A Goodwood Cup tiszteletdija.

A Goodwood Cup tiszteletdija.

Kincsem az iffezheimi paddockban nyergében Maddennel.
A háttérben tulajdonosa és Festetics Tassiló gróf.

Az iffezheimi pálya.

Cartwright nevében 10.000 guineát ajánlanak érte, majd mikor ez visszautasíttatik, megkérdezik, hogy mégis mi lenne az ára, mire Cavaliero a tulajdonos beleegyezésével lehetetlent, 20.000-et mond s ekkor egymásnak adják tovább az emberek: «She is not for sell».

Lord Falmouth matchet ajánl Silvio-val 10.000 sov.-ben, fele bánat, két mérföldre októberben Newmarketben, erről Cavaliero lebeszéli a tulajdonost, mert a kanca előtt még hosszú stációk, Goodwood—Newmarket, Newmarket—Deauville és Deauville—Baden-Baden állanak és ha ezekután megint át kell kelnie a csatornán, akkor hogy nyerhessen, igazán vasból kellene lennie s ezért a match színhelyéül Frankfurtot proponálja, ahová a kanca Baden-Badenból menni fog, amiről azonban Falmouth trainere Dawson hallani sem akar.

A tiszteletdíj ezévben nem volt Cup, hanem egy nem fényesre csiszolt remek ezüst domborveret 300 sov. értékben, amelyet Garrard and Co. londoni ötvös szállított s az 1674 augusztus 11-i seneffei ütközet azon jelenetét ábrázolja, amidőn oraniai III. Vilmos lovát veszíti és Graham saját paripáját adja a király alá.

Blaskovich ünnepeltetése elvégződvén, a 300 font nyereségét és a 100 font tétjét szerette volna látni, ámde a bookmaker eltűnt, «Hony soit qui mal i pénse» s megtalálni nem bírván a könyvest, még ő vesztett 100 fontot — Kincsem-en.

Madden 300 font ajándékot kapott és még szép fogadást is nyert, így hát azt a kárt, amit neki Náthán, a tönkrement berlini bankár okozott, mint előre megmondta, Kincsem visszatérítette.

De a napnak még nem volt vége.

A Cupot követő 1000 sov.-es Molecomb Stakeset Festetich Tassiló gróf kisbéri nevelésű névtelen Cambuscan és Honey Bee pej ménje nyerte, ilyen volt ekkor a magyar tenyésztés! Placida, amellyel tulajdonosa Kincsem-et ez évben Ascotban vagy itt matchre invitálta, éppen ezen a napon futott helyezetlenül a Singleton Stakesben és így lőn a kérkedőből utolsó és a szerényből első. Placida ekkor nem volt formában, egyébiránt pályája fényes, 50-szer futott, 24-szer volt első és 12-szer második.

Zichy Béla gróf pedig ez alatt otthon az ő szép Lengyeltótijában várta a jó hírt, ami azonban másnap délig sem jött meg, bár nyugtalankodva, de egy pillanatra sem kételkedve Kincsem diadalában, délután Bogláron vonatra ült és Székesfehérváron a pályaudvaron Duka Péter báróval találkozva tudta meg, hogy: «Der grosse Wurf gelang!»

Verneuil Goodwood után teljesen elromlott «Verneuil is not, and probably will never be Verneuil again» — írja róla ez év végén a krónikás. Hogy Pageant jobb volt Goodwoodban, mint bármikor, azt később igazolta, ugyanis egy hétre rá megnyerte a Cupot Brightonban Rhidorroch és Julius Caesar ellen, sőt szeptemberben Doncasterben a Cupban 10 fonttal kevesebb terhével még Hampton-t is megverte. De hogy Kincsem-et illetően Pageant pótolhatta volna Verneuil-t, az mesebeszéd s ezzel abban az időben előállni nem is lehetett volna, hiszen Ascotban Verneuil-t Silvio-tól egy utca választotta el, Silvio-t Hampton-tól pedig egy másik utca. Pageant-tel 1880 november 30-án kegyelemgolyó végzett.

Hogy azonban mennyit láttak az angolok Kincsem-ből, azt legjobban megmondja az a 10.000 guinea, amennyiért őt Angliában visszatartani kívánták, sőt hajlandók lettek volna még ezen is túlmenni, ebben az évtizedben pedig hasonló összegeket kancákért nem adtak, a mének közül is a legdrágább Blair Athol «csak» 12.500 guineáért cserélt tulajdonost.

Augusztus 3-án, szombaton hagyta el Kincsem Angliát, 4-én, vasárnap viharos tengeren kelt át Franciaországba és Boulogneban kötött ki, ahol eltűnt mellőle a macskája, ami miatt szerfölött nyugtalankodott és nagy volt az öröme, amikor megkerült. 7-én szerdán Chantillybe érkezett, Chifney istállójába, 8-án csütörtökön ott az erdő egyik fasorában jó gallopot ment és Deauville-ba szállíttatott el. Ettől a kirándulástól a trainerek mindig féltek, a száraz síkságról a lovak a tengerpart párás levegőjébe jutva köhögést és nyakmirigydaganatokat szoktak kapni, Kincsem-en nyoma sem volt ilyesminek, a hosszú út Newmarketből Chantilly-in keresztül Deauville-ig meg sem látszott rajta.

Az 1874-es évjárat legjobb franciái, Verneuil, Chamant, Saint Christophe, Jongleur, Stracchino és Fontainebleau voltak, s egyideig az utóbbitól várták a legtöbbet.

Fontainebleau mint hároméves jött először a pályára és mindjárt meg is nyerte Bataille és Verneuil ellen a Poule d'Essai-t, a francia 2000 Guineas-t, majd a Grand Poule des Produits-ben Jongleur félhosszal megverte, ezután átment Doncasterbe a St. Legerre, amelyben helyezetlen lett. Az idén négyéves korában ismét Angliába küldve helyezetlenül futott az epsomi handicapokban, a Great Metropolitan-ban és a City and Suburbanban, ez utóbbiban hasonlóan Petrarch, Kaleidoscope és Placidá-hoz, csak a távnál engedett, visszatérve öt versenyben vett részt, amelyek közül, kivéve a másodikat, amelyben Jongleur és Balagny mögött harmadiknak végzett, valamennyit megnyerte, Jongleur-t azonban harmadik versenyében, amikor nálánál 7 fonttal kevesebbet vitt, megverte.

A Grand Prix de Deauville propozícióiban olyan dillemma adódott, amely Kincsem diszkvalifikálását vonhatta maga után. Majthényi Izidor báró, kora legokosabb sportsmane, ezt a circulus viciosust a következően örökítette meg:

«Nebst anderen Gewichtsbestimmungen diktirt die betreffende Proposition dem Sieger eines Rennens von 20.000 Francs $3^1/_2$ Kg, dem Sieger eines Rennens von 40.000 Francs 5 Kg Mehrgewicht. Fontainebleau hatte im Vorjahre die Poule d'Essai, Werth: 43.375 Francs, gewonnen, wurde sonach einschliesslich der 5 Kg extra mit 64 Kg belastet. Beim Kincsem's Gewicht musste dass oesterreichische Derby 1877 als mahssgebend angesehen werden; der Besitzer erhielt dafür, wenigstens laut Oesterreichischem Renn-Kalender, 16.950 fl. oesterr. Währ. ausbezahlt; die Umsetzung jener Summe in Francs war der Schlüssel zur Ermittlung der gebührender Poenalität.

Nun sind Francs eine im hiesigen Rennbetrieb gangbare Münzsorte, deren Werth seit Jahren normirt unwandelbar für den Franc 40 Kreuzer gilt. Es würde folgerichtig nicht gar ferne liegen, zu behaupten, dass, wenn ein Franc in den hiesigen Renn-Sekretariaten gleich 40 Kreuzer sei, 40 Kreuzer ebenfalls gleich einem Franc sein sollten. Der Konsequenzen-Reiter hätte Kincsem's Derby von 16.950 fl. oesterr. Währ. unfehlbar mit 42.375 Frcs berechnet und das Gewicht an der Waage demgemäss angegeben. Eine solche scheinbar klare und einfache Logik, zu dem Schluss gerathend, Kincsem 5 Kg Poenalität aufzubürden, wäre jedoch eventuell mit dem Artikel 34 des Code des Courses in Konflikt gerathen.

Wieso, beweist die nachstehende Schilderung.

Graf Elemér Batthyány folgte einer glücklichen Eingebung und wandte sich vor dem Rennen an die Commissaires des Courses mit der Vorstellung dass 16.950 fl. oesterr. Währ. am Derby Tage 1877 nicht 40.000 Francs werth gewesen. Die Commissaires des Courses gingen auf Graf Batthyány's Behauptung ein, das Beibringen von Belegen war gestattet, der Telegraphen-Draht begann zu spielen, um den Spruch des zu Arbiters erkorenen Hauses Rotschild von Paris einzuholen. Alte Cours-Notirungen, Vormittags und Abend-Börse mussten herhalten, schliesslich erfolgte das Erkenntniss im Sinne von

Grafen Batthyány's Plaidoyer. Für das von Kincsem aufzunehmende Übergewicht gab das oesterreichische Derby nicht nach den Renn-Kalender bewerthet, sondern nach der Börse geschätzt, den Ausschlag. Das fait accompli entging jeglicher Anfechtung, anfechtbar wäre aber sowohl einersetis die Taxirung des oesterreichischen Derby Werthes nach dem beweglichen Zeiger auf dem Zifferblatt der Speculation gewesen, als auch im entgegengesetzten Falle das Tragen von 5 Kg Poenalität in Gemässheit hiesiger Kalkuls, Kraft französischen Renn Gesetzes, Art. 34, zur Disqualifizirung die Handhabe geboten hätte».

Vasárnap, augusztus 18-án a meeting «beau jour»-ján a Grand Prix-ben Kincsem Fontainebleau, vezetőlova Elleviou, Mondaine, Gift, Giboulée, Vinaigrette és Réveillon-nal állott a starthoz.

«Elleviou, hogy Kincsem-et megölje, gyors iramban vezet, mögötte Fontainebleau, azután Kincsem és a többiek, a kápolnánál a vezető tíz hosszal jár elől, a tribünökkel szemközti oldalon Elleviou elkészül és Giboulée-val együtt lemarad, most Kincsem jön fel Fontainebleau-hoz, amelyet beér. A fordulóban Madden pár erélyes ostorcsapása elegendő arra, hogy a kanca elmenjen Fontainebleau mellett s őt a célban félhosszal verje, Gift négy hosszal harmadik.»

Angol lapok a győzelmet nehéznek mondták, Kincsem-nek szerintük mindent ki kellett magából adnia, mert Madden a túlságos hajszával tönkretette. A futás részletes leírása angol forrásból van merítve azért, mert francia adatok nem találhatók, egyetlen versenylapja volt csak ekkor Franciaországnak, a párisi Le Sportsman, amely negyedik évfolyamát élte, minden szombaton jelent meg, de a deauville-i utolsó két nap eredményeit még csak nem is tartalmazza az a teljes 1878-as évfolyam, amely Párisban a Bibliothek National-ban található.

Robert Milton, a Le Figaro-ban ezt írja Kincsem-ről: «La jument est la plus belle que j'aie vue de ma vie. Elle est trés admirée par tous les eleveurs, et sa victoire a été trés applaudie».

Fontainebleau ez évben még kétszer indult, első ízben nyert, másodszor második lett. 1880-ban Viroflay-ben lett felállítva, 1890 szeptemberében Párisban a Lyon-Chéri telepen árverésen M. Lupin tulajdonából 17.000 frankért, ami egy 16 éves ménért jó ár, került M. J. Arnaud-hoz Villechetive-be és 1893-ban múlt ki. Egyik fia, Le Lude második volt 1895-ben a pozsonyi nagy Akadályversenyben.

Kincsem Deauville-ban hordott egyik hátsó patkóját Batthyány Elemér gróf kapta emlékül azért a kilogrammokért, amelyet ott a kancának megtakarított, elhalálozása után több ingóságával együtt ez is, a korszellemnek megfelelően, ódondászhoz jutott, akitől e sorok írója egy jó barátja segítségével megszerezte.

Augusztus 21-én szerdán indult el Kincsem Chantilly-ből Iffezheimbe s a következő szerdára, 28-ára megérkezve oda a többi lovak is, óriási élénk reggelre a pálya, mindenki Kincsem-et akarja látni, amely friss és egészséges és akár a hangyaboly nyüzsögnek körülötte.

Még soha ennyi ló nem jött a meetingre; a magyarok is nagy erőkkel vonultak fel, Hesptől itt vannak még Altona, Bíbor, Purdé, Kedvenc és Myrtle, Festetics Tasziló és Esterházy Pál herceg közös istállójából Eberhard, Bendigo, Chère Amie, Brigand és The Monk s a Goodwoodban látott Honey Bee mén, most már Molecomb és Tallós testvére, a roarer Galantha; Esterházy Miklós és Kinsky Zdenkó is küldtek lovakat.

Szeptember 3-án rengeteg néző tódult a térre a magyar csoda harminckilencedik győzelmét ünnepelni.

«Schreiben Sie», mondja Mária Paulowna orosz nagyhercegnő a Sporn tudósítójának, «ich bin nach Baden gekommen um Kincsem zu sehen». A német lapok határtalan elismeréssel adóznak Blaskovichnak, hogy ezekre a napokra Badent a világ központjává tette, nem lehet és nincs is nagyobb esemény a földkerekségen, mint Kincsem újbóli megjelenése. Kincsem már nem is versenyló, de bálvány, nincs az a Bismarck, Moltke, Gambetta, Adelina Patti, akinek ilyen híre lenne, verőfényes időkben létezett, századoknak kell leperegniök, míg hasonló lelkesedés, fény és ragyogás közepette doboghatnak ismét száguldó lópaták.

A pálya a kéthetes szakadatlan esők miatt nagyon mély, helyenként mocsár, a felhők szétfoszlanak Iffezheim felett, a nap aranysugarai bevilágítják a mezőt, ahol események történendenek, amiket soha nem feledtek azok, akik szemtanúk lehettek és amelyeket telivér történelme sem fog feledni soha. A Grosser Preis von Baden-ért öt ló indul v'Secko Jedno csak azért, hogy a start után feltartva, a következő futamra kvalifikációt szerezzen, Purple, Altona, Kincsem és régi haragosa Prince Giles the First.

Kincsem kifogástalanul együtt, az utazás jót tett neki, lovasa, Madden, a kollégák által jól bepezsgőztetve majd szétfakad az önbizalomtól, mert most ő a világ legjobb lovának jockeyja.

A nagy, nehéz és csak alig roaroló Prince-nek most az egyszer az igazán sokon keresztülment Kincsemmel van dolga, s ennél 7 kg-mal kevesebbet vive most kedvezőbb a terhe, mint a kancával való összes eddigi találkozásaikor s ez a 7 kg plusz Kincsem hátán ebben a süppedő talajban még meg is nőhet és Henckel Hugó gróf és trainere, James Waugh nem is titkolják, hogy ma a remény egy szikrája gyúl szíveikben, ők, akik huszonháromszor vették fel vele a harcot és tizenháromszor voltak mögötte másodikok, most újra megkísérlik az eddig lehetetlent.

«Indulás után Purple, erősen szárba menve ugrik el, mellette jobbról Altona, a középen Prince Giles the First, Kincsem pedig legkívül, a jobboldalon. Így jönnek lefelé a kétéves pályán, majd a tribűnök mellett, Purple az élen követve Prince által, emellett Kincsem, amely mögött Altona halad. A tribünökkel szemközt, a kápolna irányában, gyorsul az iram, Prince nyomja Purple-et és Kincsem is kezd menni, jockeyja itt-ott ad neki egyet az ostorral. Purple viszi be a társaságot a rastatti fordulón az egyenesbe, ahol Altona húsz hosszal esik vissza, ellenben Prince, elvéve Purple-től a belső oldalt, az élre szökik, Kincsem pedig a jobboldalon felmegy Prince-hez. Kemény küzdelem kezdődik s a Prince egyszerre csak háromnegyed hosszal ismét elől jár, Madden kézzel-lábbal dolgozik, de a mén a távig megtartja előnyét, innen kezdve Kincsem erősen ostorozva és sarkantyúzva, mindig közelebb jön Princehez és nyakát kinyújtva, fejét előre dugva, éppen csak a célban foghatja el, Purple huszonöt hosszal harmadik.»

A pillanat hatása le nem írható. A nagyhercegi pavillon vendégeitől az ökölnyi istállófiúkig mindenki talpon, fékeveszett rohanásban a bírói páholy felé, ahonnan halottsápadt arcok kiáltoznak: Holtverseny! Holtverseny!

Hesp magából kikelve vágja földhöz a kalapját, hiszen Kincsem egy jó fejjel nyert és bizony nemcsak ő látta ezt így.

A hajszálhíjáni vereség nem a kancán múlott, de a jockeyján. Madden a helyett, hogy ment volna, aludt és várt és hagyta magát vezettetni, és mikor az egyenesen jönni akart, rémülve vette észre, hogy ez nem megy most olyan könnyen, mint máskor, ugrott volna egy mérfölddel előbb az élre, akkor küzdelemre nem kerül a sor.

Henckel remélte, hogy a díj meg lesz osztva de miután erről szó sem lehetett, a kifutást a nap utolsó versenye után szerette volna megvívni, a mibe Blaskovich bele nem egyezvén, az azonnali kifutás lett elhatározva.

Die Unbesiegte.
Kincsem és Prince Giles the First a baden-badeni holtverseny kifutásában.

Henckel Hugó gróf.

A Prince-ről, hogy könnyebben menjen a mély gyepen, levették a patkókat és félóra mulva a két vetélytárs újra starthoz állt, fogadások 7 a 4-hez csak Kincsemre történtek.

«A két ló fej-fej mellett ment, a mén belül, Kincsem tőle jobbra. Az iram a szemközti oldalon fokozódott, Kincsem Prince-től mindenáron szabadulni akarván. A rastatti fordulón egy odatévedt kutya hátbakapja a lovakat, majd kívülről Kincsem mellé kerül, a kancát meg kell fogni, hogy bele ne botoljon. Busby az incidenst felhasználva ugyancsak elhúzott, Kincsem sorsa meg volt pecsételve. Ámde most mutatta meg, hogy mit tud! Madden felemeli az ostort, belevágja a sarkantyút, Kincsem a távnál eléri a Prince-et s innen kezdve minden ugrására távolodik tőle a mén s a kanca, halálfáradtan bár, de teljes hat hosszal veri meg az egészen kifulladt Henckel-lovat.»

A veretlen gyöngysorára a már elveszettnek hitt harminckilencedik szem is felfűzetett.

Mária Paulowna a férje és Hermann szász hercegtől kísérve azonnal Kincsemhez sietett és Hesp-nek elragadtatását fejezve ki, pár szálat kért a híres ló sörényéből, mit a trainer rögtön kitépett és átadott.

A tiszteletdíjat, az aranykupát Blaskovichnak, Mária Paulowna, a Fille de France leánya: Hamilton hercegné, Mária monacói hercegné, nemsokára Festetics Tassiló gróf hitvese, a hesseni tartománygróf és Sándor hesseni herceg asszisztálása mellett, Hermann szász herceg nyujtotta át.

Blaskovich alig várta a ceremónia végét, hogy izgalmait kipihenhesse és többé Kincsemet németországi futásaira el sem kísérte.

Kincsem csoda volt, az bizonyos, de bizonyos az is, hogy útjai mindig csodálatosan lettek egyengetve.

Anyja, Waternymph, már a tatai grófé, s mégsem kerül a Remeteségre vagy Nordkirchenbe, hanem a szentmártoni kifutókba, ahol egy Kincsemet nevelhet fel, a csikó benne van egy eladásra szánt lotban és nem veszi azt meg egy mint gavallér rövidéletű báró még rövidebb életű versenyistállójának, ahonnan, ki tudja, hova sodródhatik, Goodwoodban pár órával az ütközet előtt a nagy és méltó ellenfél, Verneuil, harcképtelenné válik, az imént hajszál híján menekül meg attól, hogy belebotolva a kutyába, el ne bukjon és egy évre rá ugyanitt Künstlerin már megverte, amikor ismét megtalálja a lábait, első csikaját a kelenföldi pályaudvaron a vasúti kocsiban hozza világra és mégsem történik semmi baja, sőt a csikó is Derbynyerő lesz; ez több mint szerencse, ez a Gondviselés, amely az ő kiválasztottain őrködik s arrogantia azt gondolni, hogy ez csak emberekre vonatkozhatik.

Ha megérdemelte valaki, hogy színei Kincseméivel egyszer egy vonalban mehessenek át a célon, ha meg volt írva, hogy ennek az örömnek egyszer részese leend valaki, úgy az csak a német versenyzés atyamestere, a Nestor, Henckel Hugó gróf lehetett.

Henckel első versenyét 1835 június 18-án Berlinben Cacus-szal nyerte és most közel félszázados hippikus multja legnagyobb sikerének volt a szemtanúja. St. Giles-t 1858-ban Lady Shrewsbury-t pedig 1857-ben importáltatta, e kettőből nevelte a wolfsbergi uradalmához tartozó Weissenau-ban, alpesi vidéken, illatos erdőktől körülvett kitűnő réteken Prince Giles the First apját, Giles the Firstet, amely a legjobb lova volt. E mén összesen 30-szor futott és csak 1-szer volt helyezetlen, lévén Epsomban Macaroni Derbyjében hatodik, 3-szor volt második, 2-szer Angliában, és 1-szer Baden-Badenben, különben mindig nyerő, megvert mindent a kontinensen még Renard Grimston-ját, a Cambridgeshire győztes Adonis apját is és olyan épen ment a ménesbe, mint ahogy a világra jött.

A Prince anyja, Princess Alice, 1871-ben hozatott be Angliából, a Prince az 1874-es

weissenaui évjáratból származott és február 8-án látta meg a napvilágot. Mint éves, Newmarketbe Mathew Dawson-hoz ment idomításba és onnan hároméves kora tavaszán jött vissza. Oroszvárott fel lett állítva, de be nem válván, 1885 nyarán Baworowski Vencel grófnak adatott el Lengyelországba, Krzyweb-be. St. Giles adta a legtartósabb ménvonalunkat, amely St. Gennaro-val csaknem napjainkig fennmaradt.

A Henckel-ménes 1835-ben Siemianowitzban, Porosz-Sziléziában alapíttatott s innen hajtatott át 1847-ben Weissenauba, Karinthiába, majd 1874-ben a Nacló Tarnowitzban lévő versenyistállóval együtt Oroszvárra helyeztetett át, ahol hatalmas épülettömb szűk és sovány kifutókkal állt rendelkezésre, példája volt ez a telep az istállóban való nevelésnek.

Henckel az oroszvári 4980 hold terjedelmű uradalmat 1872-ben vásárolta meg Zichy Félix gróftól. Lovait Wolfsbergben, Naclón, Hoppegartenben és végül Oroszvárott idomították, a trainerek I. Hart, Collison, Bearpark, John Halliwell, Isaac Saddler, James Waugh, John Reeves és Fred Vivian voltak.

Huszonöt klasszikus verseny nyerőjét nevelte fel; 1836-tól 1838-ig az ő szerkesztésében jelent meg a német Renn-Kalender.

Fiatal korában versenyeket is lovagolt és négyesfogataival valóságos steeplechaseket rendezett. Németország egyik legerősebb emberének tartották, kilenc mázsa vasat volt képes lépcsőkön felvinni, vaspatkókat tördelt szét és kitárt karjain és vállain hat embert is elvitt egyszerre tizenöt lépésre. 1890 október 4-én halt meg Bécsben, 79 éves korában.

Egyik fia, Arthur gróf nálunk tenyésztett és versenyzett a háború végéig, egyre degeneráltabb anyaggal. Oroszvár 1905-ben eladatván, ismét Wolfsberg környékén, Neudauban volt a ménes. A Henckel-színek, fehér és kék csíkok, fekete sapka 82 évig voltak gyepeinken láthatók.

A baden-badeni rettenetes tusa után huszonhatodik napra Sopronban, szeptember 29-én Kincsem máris negyvenedik futását és győzelmét jubilálta. A 350 arany értékű Államdíjban a szintén gödi Lőrincz állt csak vele a starthoz s a compromise szerint Kincsem elsőnek, Lőrincz másodiknak ment át a célon.

Pesten október 20-án vasárnap a St. Leger napja van, a gyönyörű nyárias időben zsúfolásig tömve a rákosi tér, a királyné nagy kísérettel jelenik meg az udvari páholyban, a Mezei gazdák versenye után, amelynek tizenkét gyolcsinges, színes mellényes lovasa közül a szolnoki Herédi István a győztes Boros-sal, a Ritter-díj kerül sorra és ebben Kincsem ellenfél híján körüljárván, harsanó éljenek kísérik a messziről dicsőséggel visszatértet.

Pesten október 22-én a Kanca-díjban Kincsemmel csakis Altona indult, amelyre ownere, Sztáray, $1^1/_2$ kg túlsúllyal Busby-t ültette.

»Kincsem helyből jó iramban az élre áll, mögötte egy hossznyira Altona. Ötszáz méter után a pace még gyorsabb lesz, Kincsem nem bír riválisától szabadulni, az egyenesre együtt fordulnak be, s a távtól kezdve a leghevesebb küzdelmet vívják, Kincsem verve látszik, Madden mint a szélmalom dolgozik rajta, de végül félhosszal megelőzi Altoná-t.«

Dacára a 18 font különbözetnek és az igen erős versenynek, Kincsem szalmaszáraz maradt; ilyen kondícióban volt ennyi megerőltetés után.

A Blaskovich-istálló mérlege 1878-ban:

Kiadások:

1.	8 ló tartása és idomítása 12 hónapon át, à 60 frt ...	4,800 frt
2.	Utazási költségek a belföldön 6 lóval és kísérettel ...	2,925 «
3.	Ugyanez Németországban « « « ...	3,352 «
4.	Ugyanez Angliában 2 « « « ...	2,112 «
5.	Ugyanez Franciaországban 2 « « « ...	1,148 «
6.	Tét és bánatpénzek belföldön	8,020 «
7.	Ugyanez Németországban	1,150 «
8.	Ugyanez Angliában	260 «
9.	Ugyanez Franciaországban	150 «
10.	A nyereményből a trainernek 10%	6,541 «
11.	A jockey évi fizetése lovaglási díjaival együtt.....	3,196 «
12.	Különfélék	1,654 «
		35,308 frt

Bevételek:

1.	Nyeremények összege belföldön	38,986 frt
2.	Ugyanez Németországban	12,372 «
3.	Ugyanez Angliában	5,225 «
4.	Ugyanez Franciaországban.....	8,832 «
		65,415 «
	Le kiadás	35,308 «
	Tiszta bevétel	30,107 frt

VIII.

AZ ÖTÉVES KINCSEM.

1879.

Kincsem Tallóst, Harry Hallt és Prince Giles the Firstet veri amint akarja. — Cavaliero matchet tervez Parolelal. — A Silberner Schild. — Frankfurt. — Az alaptalan gyanú Wainwright ellen. — Ádáz küzdelme Künstlerinnel a Grosser Preis von Badenben. — Wainwright rehabilitálása. — Két walk over. — Kincsem utolsó futása. — Milyen volt a csodakanca? — Festmények és fotografiák Kincsemről. — A Kincsem Palota. — A gödi telep. — Madden és Wainwright. — Kincsem Franz. — Robert Hesp. — Kincsem óriási népszerűsége. — Kincsem pályája.

Kincsem ötéves korában más jockeyt kapott, egy fiatal könnyűterhűt Angliából, Harry Wainwrigh-tet, Madden, ki a kancát negyvenkétszer vezette győzelemre, s ki a trainerel a badeni katasztrófa miatt nem a legjobb egyetértésben volt, Hohenlohe herceg németországi istállójánál jövedelmezőbb szerződést talált.

Kincsem első futása 1879-ben Pozsonyban, április 28-án az Államdíjban ment végbe. Az idő borús volt, de arra a hírre, hogy fut, nagyszámú néző özönlött a térre. Kíváncsi volt mindenki, megtartotta-e formáját és miként fogja lovagolni az új jockey.

Erre a versenyre Tallós is előkerült, a mén eddig csak egyszer, az osztrák Derbyben találkozott vele és azóta tulajdonosa nem volt kíváncsi Kincsemre, de miután Prince Giles the First és Altona is a mult évben alaposan megszorították s ezeknél pedig Tallós jelentékenyen jobb volt, meg kellett kísérleni, nem várnak-e Tallósra dúsabb babérok. Midőn a nyergelésre csöngettek és a takarók, mint szobrokról a leplek hullottak alá, mindenki a kanca körül sereglett, közelében Tallóst nyergelték, míg arra az esetre, ha ez nem indulna, a Henckel-istállóból Prince Giles the First állott készen. Hesp egy másik lova Myrtle egészítette ki a mezőnyt.

A «nyerőgép» még nem volt fit, keveset dolgozott még az idén, mindössze három-négy sebes munkát kapott, jól nézett ki ugyan, de nélkülözte ama duzzadó erőket, amely Tallóst kitüntette.

Festetics Tassiló gróf, ki éppen most érkezett Angliából, hiába kínált tízszeres pénzt annak, aki Kincsem ellen nála fogadni akar, erre nem akadt vállalkozó.

Myrtle hatalmas iramról gondoskodik, mögötte négy hossznyira Kincsem, utánuk Tallós, ötnegyed mérföldet megtéve Wainwright hiába várva Tallósra elengedi a kancát, mire Tallós is megmozdul és szokott gyorsaságával Kincsem mellett terem, de csak egy pillanatra, a következőben a kanca már tíz hosszal jár elől és kitörő éljenzés közepette lassítva nyer.

Második futása Pesten május 4-én, a Károlyi Tétversenyben történt, s ebben kombattáns híján körüljárt. Ezen a napon, miután özönvízre emlékeztető esőzések egy héttel előbb elárasztották a pályát, a pálya déli oldala, be egészen az egyenes feléig víz alá kerülve, használhatlan lévén, a stewardok elhatározták, miszerint több verseny-

nek célpontja a szokott helyről a pálya túlsó oldalára, a kétévesek pályájának kezdetére helyeztetik át.

Harmadik startja a pesti május 6-i Másodosztályú Államdíjban volt. A nedves időjárást gyönyörű verőfényes nap váltotta fel, a királyné fekete ruhában, csipkekalappal, nyakán medaillonnal jelent meg, s a király nemcsak minisztereivel, de az arisztokrácia hölgyeivel is szívélyes szavakat váltott.

A versenyben szintén induló Nil Desperandum-ra, amely hároméves korában Angliában is nyert, ownere Baltazzi Aristide Németországból elhozatta Maddent, hadd törjön meg végre Kincsem seriese, s erre eddigi jockeyja volt a legalkalmasabb.

Az Imperatrice-mén Kincsem számára gyors tempót diktál, rövidesen húsz hosszal vezet, utána Kincsem, hátrább a Nil, majd Tallér, a második körben a tribünökkel szemközt Kincsem és a Nil elhagyják a vezetőt, a távnál dacára Madden minden erőlködésének, Kincsem előretör és két hosszal győztes.

Negyedszer a pesti május 8-i Elsőosztályú Államdíjra lett kihozva, Kincsem 76½ kilogrammot, a jeles hároméves Harry Hall pedig 52½ kg-ot vive, ez utóbbi trainere, Thomas Chapman figyelmeztette jockeyját Smart-ot, hogy most a kancának olyan óriási a terhe, hogy megfordulhat a kocka, tehát résen legyen.

Clarisse-szal Joe Butters olyan iramban indult, mintha 800 méterre mennének, nemsokára megszámlálhatlan hosszak választják a többitől, mögötte Bolygó, Prince Giles the First és Kincsem, Harry a hátvédben, az egyenesen Kincsem gyorsít, s vele Harry, beérik Clarisse-t, de ez velök tart, a távnál már Kincsemé a verseny, Harry Hall második és Clarisse harmadik.

Harry, a rövidesen osztrák Derbynyerő Amaranthus-szal egyforma volt és Kincsem ezzel a terhével is csak játszott vele.

Ötödik futásában Bécsben május 18-án a Staatspreis zweiter Classé-ban csak Prince Giles the First indult még, a kanca a félpályán hagyta magát vezettetni, azután előreszökve tíz hosszal nyert.

Hatodik versenyét Bécsben május 28-án a Staatspreis erster Classé-ban kapta, ahol ismét a Prince-szel került össze, Hesp vezetőnek Bolygót nyergelte fel. Bolygó vezet a távig, itt Prince, amely eddig Kincsem mellett a külső oldalon haladt, verve visszaesik, míg a kanca egy ugrással elsuhanva Bolygó mellett, két hosszal győztes.

Ez év június 10-i dátummal írja Cavaliero Angliába:

«Az amerikaiakra pályázom, hogy odahajítsam nekik a kesztyűt és matchet hozzak létre Parole és Kincsem között. Egyezer fontot tartok a mi részünkről és szeretnék vele megmérkőzni a Goodwood Cup távján egyenlő teher alatt akár Baden-Badenben, akár Newmarketben. Az utóbbi esetben a kancának az utazásért 3 font előnyben kell részesülnie.»

Parole «az Óceántúli Kincsem» 1878 őszén jött át Angliába az újvilágból, kis, hitvány, szarvasnyakú, szabálytalan és nyúltetemes csánkú ló volt, de menni azt tudott, az idei év első felében messze a legjobb volt az egész szigetországban. Mindjárt első kísérleténél, a Newmarket Handicapban 8 fonttal kevesebb teherrel megverte Anglia legjobbját, Isonomy-t, majd megnyerte mindkét tavaszi handicapot Epsomban, a City-t és a Metropolitan-t, ellenfeleivel valósággal packázva, Chesterben a Cupban negyedik lett, de ugyanott győzött a Great Cheshire Handicapban és az epsomi Derby-meetingen a Gold Cupban.

Cavaliero Kincsemet éppen olyan nehéz feladat elé akarta állítani, mint a mult évben Verneuil-lel, a match azonban nem jött létre, mivel Parole visszament a formában és Ascotban, de azután is megveretett.

Kincsem június 5-én csütörtökön Dagmar, Altona, Purdé, Csillár és Bébé társaságában Hoppengartenbe érkezett, s a lovak itt az Union Gestütben lettek beistállózva. Június 7-én, szombaton reggel, alig befejezett 48 órás út után, Kincsem Dahlwitz mellett az Adonis-pályán dolgozott, kinézése és mozgása bámulatba ejtett mindenkit, akciója lendületesebb, mint bármikor, a toll könnyűségével repült a gyepen, olyan friss és víg volt, hogy Wainwright alig bírta fogni. Hatalmas állat, erős lábakon áll, óriási croupja kidomborodik, nyakát, amely kinőtte az állkapcsávali merev összeköttetést, hajlottabban hordja.

1829. június 17-én tartattak az első versenyek Berlinben a zehlendorfi mezőn, Steglitz és Lichterfelde között a Verein für Pferdezucht rendezésében, jelen volt e versenyeken a porosz király, a cárné s ugyanaz a Vilmos porosz királyi herceg, aki most mint német császár az ötvenedik évfordulót ünneplő jubiláris meeting harmadik napján, 1879. június 17-én, kedden, az általa alapított Silberner Schild-ben Kincsemet akarja látni, eddig ugyanis nem volt reá alkalma, mert a kanca csak egyszer futott Berlinben, éppen itt kezdve meg dicsteljes pályáját.

A díjért kívüle Altona, s a kis és igénytelen Vitus startoltak.

Az udvari különvonat háromnegyedötkor robogott be Hoppegartenbe, dőlt a zápor, mintha kannákból öntenék, akárcsak ötven év előtt, amikor szintén ilyen zivataros eső kerekedett.

Villámlás és zengés közepette adta meg Hermann Wackerow a jelet az indulásra, Kincsem azonnal az élen, mögötte pár hossznyira Vitus és Altona. A Henckel-oldalon egészen a dahlwitzi sarokig ez a sorrend, itt Vitus visszaesik, Kincsem mindig elől és három hosszal könnyű nyerő marad, Altoná-t húsz hossz választja Vitustól.

A közönség abban a hitben, hogy ez a kanca 50-ik győzelme, valóságos extázisban tombolt, pedig csak a 49-ik volt, a taps és hoch szűnni nem akart. A császár közelről is akarta látni a «Wunder»-t, Hesp azonban nem bírván Kincsemet egészen az udvari páholy alá vezetni, a bírói emelvény előtt állt meg vele, ahol Jungfer Marie von Baden fehér rózsákkal és búzavirággal, a Blaskovich-színekkel ékesíté fel homlokszíját. Vilmos császár vizsga szemekkel sokáig nézte Kincsemet, látszott, hogy gyönyörködik benne, örült, hogy ilyen ló futott az ő díjáért és tulajdonosát kérette — azonban az owner nem volt jelen, s így elesett egy második császári gratulációtól, helyette Sztáray János gróf «a spiritus rector» referálta el a császárnak a híres ló történetét, akivel a Felség igen sokáig és kitüntető szívélyességgel társalgott.

Az eset nagy port vert fel, a lapok tele voltak, ugyanis Königgrätz óta ez volt az első szívélyes, feledjük el a multat, közeledés a nagy nyilvánosság előtt porosz részről.

A verseny feltételei értelmében a győztest az Union Club lefestette, de az alkotó 1500 márkás honoráriuma magából a díjból tartatott vissza. Az ezüst pajzs nem lett Blaskovich-é, mert a propozíciók így szóltak:

«A győztes egy évre veszi a pajzsot birtokába, a következő évben a nyerőnek a pajzsot védenie kell vagy 300 márka bánatot fizetnie, aki három ízben nyeri meg a pajzsot, annak az végleges tulajdona lesz.»

Legyenek itt felemlítve azok a boldogok, akiknek a Silberner Schild kiadatott:

1864-ben Erbprinz von Schwarzburg-nak
1867-ben von der Lühe-nek
1884-ben Henckel Hugó gróf-nak
1891-ben Haupt Gestüt Graditz-nak
1905-ben von Weinberg-nek

1859-től 1914-ig 55 év alatt tehát csak öt ezüst pajzsot kellett készíttetni, Kincsemen kívül Baltazzi Aristide Tallósa és Esterházy Miklós gróf Aspirantja győztek tőlünk benne «pour l'honneur du drapeau.»

A versenyt követő nap, június 18-án megjelent az Union Gestütben Károly királyi herceg és boxában megtekintette a kancát.

Frankfurt város lakossága szerette volna harmadszor is látni Kincsemet és Hesp és Sztáray megszerezték nekik ezt az örömet, a versenyegyletnek pedig a bevételt, hiszen ők eleget vettek már be Németországban.

A frankfurti városerdőben Kincsem augusztus 25-én indult, Frigyes Vilmos hesseni tartománygróf tiszteletdíjáért. Blue Rock, Little Digby és Apple Blossom álltak még a starthoz, ez utóbbi csak azért, hogy az Abschieds Handicapban résztvehessen. Kincsem helyből elugrott, a másik kettő nem messze tőle, a második körben még ki sem nyúlt a gödi kanca, s a szép Blue Rock-nak azonnal vége lett, Kincsem négy hosszal könnyű nyerő, a csinos Little Digby húszhosszal harmadik.

Kincsem 50-ik győzelménél nagy és előkelő publikum volt jelen, köztük a mecklenburg-strelitzi nagyherceg, a Homburgban szerencsét kísértőkből pedig Manchester herceg és hercegné, Sir George Chetwynd és Lord Aylesford.

A tartománygróf tiszteletdíja sem lett azonban a győztesé «Timeo danaos, dona ferentes!», lévén ez két győzelemhez kötve.

Baden-Badenben szeptember 2-án kellett Kincsemnek a Grosser Preist és a fejedelem aranykupáját immár harmadszor megnyernie.

A németek eme paradicsomában, ahol százados tölgyek árnyéka hűsít, s a pisztrángos Oos csörgedezik, még mindig történt Kincsemmel valami. Első ízben majdnem 48 óráig nem ivott, második kirándulásánál útközben waggonjának a tengelye eltörött, a harmadiknál a Prince strages következett be, ugyan mi vár most reá?

Az erős légváltozás, ami forróságunkból a záporesők által lehűlt Schwarzwaldba való megérkezés, lovainkat most is bágyadtakká tette, Kincsem ellenfelei között van Künstlerin, a Norddeutsches Derby nyerője, egy különösen most nagyratartott ló, ennek lovasa a Kincsemtől megvált Madden telekürtölte egész Badent, hogy mennyire jó ez a kanca és szinte esküdött, hogy megveri vele Kincsemet, a hír természetesen eljutott Hesp és jelenlévő ownerei Sztáray és Tchetvertinski füleibe is és ismervén Madden Kincsemet, úgy mint trainerén kívül senki, érthető izgalmat keltett. A beszéd hatása rögtön jelentkezett, Künstlerint egyszerre 4-nél hosszabban az ég világáért sem adták a bookmakerek.

Kincsem rengeteg nézőtől körülvéve, tömeggyűrűbe zártan várja nyergelését. Lovasa, Wainwright a nassaui herceg pavillonja mögött, hol éppen Künstlerin toiletteje nyer befejezést, találkozik ennek trainerével Charles Hayhoe-val és lovasával Maddennel, a három angol kezet fog és néhány szót vált, ezt észreveszi Kincsem fiúja Franz és jelenti mesterének.

Az amúgyis izgatott Hesp gyanút fog, neki ennyi éppen elég, félrehívja Wainwright-et és ráparancsol, hogy az inget és a sapkát azonnal vesse le és adja át Busby-nek, aki szabad és helyette Kincsemet lovagolni fogja. A kis könnyűterhűbe, mintha a villám csapott volna, kitörő zokogásba fullad, hiába tudakolja e rettentes megszégyenítés okát, Hesp néma marad, még Sztáraynak is csak a verseny után hajlandó felvilágosítást adni.

A nyergelőben le nem írható a konsternáció, s ebben az izzásig forró légkörben, amelyben már mindenki gyanús, aki él, vonul fel a pályán a kis mezőny, Künstlerin, Kincsem, Hessenpreis és Rococo.

»Start után Rococo vezet Kincsem előtt, mögötte egy hossznyira, a lassú tempó miatt erősen tartott Künstlerin és tőle egy hossznyira Hessenpreis. A trübűnök előtt és a szemközti oldal végéig a sorrend változatlan, a rastatti forduló előtt Kincsem felzárkózik Rococohoz, ebben a szempillantásban Künstletin is megjelenik Kincsem jobboldalán, az egyenesbe érve Rococo eltűnik. A két ló együtt jön a távig, ahol Busby erélyesen felszólítja Kincsemet, ámde Künstlerin szívósan tapad oldalához, sőt az indulók számait jelző felső táblánál, ahonnan már csak húsz hossznyira van a cél, Künstlerin feje van elől, s a Kincsem kiáltásokat túlharsogja a Künstlerin! Künstlerin! Busby élethalálra lovagol és most egyszerre még Hessenpreis is mellettük terem, Kincsem a legutolsó pillanatban előreszökve kinyúlik és háromnegyed hosszal nyer.«

«Es war für Künstlerin fast eine Ruhmespalme», jegyzi meg a Sporn «wenn nicht Hessenpreis und Rococo gar so nahe im Ziel gewesen wären.»

Mikor Künstlerin ownere Hohenlohe herceg alig valamivel a cél előtt, lova fejét elől megpillantotta, majdnem elájult.

A három másik jockey egy kézre dolgozott, minél lassabban, minél tovább menni és így is történt, Rococo az utolsó 800 méterig nagyon mérsékelt iramban vitte a társaságot s a nyerő oldalra befordulva, még mielőtt Busby sebesebb lendületbe hozhatta volna Kincsemet, Madden ismert erélyével elugratva Künstlerint, a nyakán termett, a lezajlott küzdelem Madden harca volt Kincsemmel és nem Küsntlerin-é.

Más lett volna a futás, ha az iram erős, akkor is, ha Busby nem tartja be az utasítást és előbb menni kezd, de a jockey először lovagolva Kincsemet, nem merte az instrukciót áthágni.

Madden később, ha erről szó volt, csak annyit mondott: «Ha életemben jó versenyt lovagoltam, akkor ez Künstlerinen volt 1879-ben Baden-Badenben.»

Már a meeting előtt pár héttel megénekelték:

«Die Damen Kincsem, Künstlerin
Preist alle Welt als Siegerin
Doch kommt am schnellsten auf die Strümpf,
Das Töchterlein der Waternymph.»

A győzelemmel végződő ádáz tusa után a jelenlevő «magyarok» Liechtenstein Ferenc, Kinsky Zdenkó és Károly, Stockau Ottó, Baltazzi Aristide és Hector, Festetics Tassiló, Csáky Béla, Mecklenburg, Tchetvertinski és Sztáray az egekig lelkesedtek.

Wainwright a verseny után a becsületes ember erélyességével követelte, vizsgálja ki nyomban a Komité, miért vette őt le Hesp Kincsemről, s kitudódván az ok, amely honfitársak közötti szokásos üdvözlésnél egyéb nem volt, teljes ártatlansága kiderült, miről a Komité neki hivatalos bizonyítványt is kiállított.

A vérig sértett jockey aznap este Iffezheimben az utcán találkozott Hespel, megállítván őt, nekirontott és csak mások közbelépése akadályozta meg a botrányt. Hesp nyilvános elégtételadásra is kötelezteteti, aminek a Vadász- és Versenylap szeptember 11-i számában a következőleg tett eleget:

Nyilatkozat.

Alulírott hitelesen bizonyítom, hogy a multheti baden-badeni versenyek alkalmával Nagyságos Blaskovich Ernő úr jockeyja, Wainwright ellen téves informálásból támadt gyanúm alaptalan, s az idő rövidsége miatt eljárásom elsietve volt, ezt nyilvánosságra hozni kötelességemnek tartom. Wainwright továbbra is Blaskovich Ernő úr szolgálatában marad.

Pest, 1879 szeptember 10. *Hesp Róbert*, közidomár.

Wainwright az ezt követő soproni meetingen rendesen lovagolta a Hesp felügyelete alatt álló lovakat.

Sopronban szeptember 29-én az Állam-díjban Kincsem Wainwrighttel walk overben sétált el a bíró előtt s ezt egy másik walk over követte Pesten október 19-én a Ritter-díjban Busby alatt, ugyanis Wainwrightet a késő őszi eseményekre Angliába hívták.

Pesten október 21-én a Kanca-díj 500 darab 10 frankos aranyáért indult Kincsem Dagmar és Ilona társaságában, ismét Busbyvel nyergében. Dagmar vezet, utána Kincsem, hátrább Ilona. Így haladnak fel az istállóval szemben, valamivel az egyenesbe érkezés előtt Kincsem felnyomul a vezető mellé s egész nyugodtan halad befelé s ostorcsapás nélkül tíz hosszal nyer, Ilona második, ez volt utolsó ötvennegyedik futása és ötvennegyedik győzelme annak a lónak, amilyen nem volt és nem is lesz soha!

Egyformán jól ment minden klasszisú ló között, egyformán jól hőségben és hideg, szeles időben, kőkemény gyepen és sárban, akármilyen teher alatt, a glorious uncertainty nála mindig glorious certainty lévén.

Még hatéves korában, 1880-ban is trainingben maradt, de a fák nem nőnek az égig!

Baja történt. A hírt először a németajkú kispolgárok lapja, a «Kleines Journal» adta tudtul, írván, hogy Kincsem a munkából hazatérve, toilette-je befejezése után, mint rendesen, boxába csukva magára hagyatott és mikor a személyzet a reggelitől visszajött, a kanca három lábon állt, lehorzsolt jobb csípővel. Ez tényleg így is volt. Majd a «Vadász- és Versenylap» is megszólalt, «hogy az a rúgás, amely egy kétévestől jobb farcsontján érte, komolyabb természetű, valószínűleg csonthártyalob», ez azonban már szépítgetés volt, az igazság az, hogy jobb hátsólábán a gödi mély homokban kijött a nyúlteteme, amelyet fájlalt s így ménesbe kellett küldeni, az inai azonban tiszták maradtak, akár az üveg.

Mikor 1880 május 4-én elhagyta Gödöt, hogy Kisbérre menjen, Róbert mester rá-ültette hatéves Frankie fiát, a gyermek lovagolta ki az állomásra, hogy elmondhassa egykoron, ő is ült egyszer Kincsemen.

Szapáry Iván gróf Kincsemet hároméves korában, 1877 májusában a «Vadász- és Versenylap»-ban ekként írja le:

«Kincsem körülbelül 16 markos, hosszú, erős kanca, hirtelen reá nézve, nem igen tetszetős, szennyes sárga színe és világos lábai vannak, azonfelül kissé magasabb hátul, mint elől, roppant nyugodtsága következtében nem is mutatja, milyen erő létezik benne, de ha elemezni kezdjük, minden lóismerő csak csodálhatja minden egyes részét, feje, nyaka jó, lapockái hosszúak és roppant rézsút fekszenek, felső szárai rendkívül izmosak, térden alul rövidek, csűdjei jók, patái kitartók, nagyon mély és domború oldalbordái vannak, dereka hosszú és erős, és ami főleg gyönyörű benne, első lábainak könyökcsontjai egészen szabadon állnak el a mellkastól, ez által lévén neki azon feltűnően szabad mozgása, amely miatt minden ló elvész mellette, a legsebesebb menésében úgy látszik, hogy csak csendesen megy, míg a többi erőlködik és iparkodik, de mentől jobban teszi, annyival hátrább marad.»

A «Vadász- és Versenylap» 1910-es évfolyama közli azokat a válaszokat, amelyek arra a kérdésére, milyen volt Kincsem, beérkeztek.

Tulajdonosa így felelt: «Waternymph Cambuscan-nal, bár rokon-vér volt, azért lett fedezve, mert Buccaneer után meddő maradt. Úgy emlékszem, Kisbéren ellett Kincsem.* Éves korában is már igen szép, fejlett csikó volt. Mozgása rendkívül nyugodt volt, küleme kiváló, temperamentuma mesésen csendes, úgyannyira, hogy futamai után a legnagyobb

* Blaskovich ekkor már, pár hónappal halála előtt fekvő beteg volt és a levelet helyette írták, amit a «tip-top» kifejezés is, amellyel ő aligha élt, megerősít, a levél rekapitulációja lehetett a Kincsemről általa már előbb közölteknek és mivel a legtöbb lova Kisbéren jött a világra, Kincsem-et is ezek közé sorozta a levél írója.

flegmával legelészett. Gyomra jó, szíve is igen erős volt. Abszolúte semmi szeszélye vagy különösebb kedvtelése nem volt, bármely lovast megtűrt, mindig tip-top-kondícióban volt. Lágy szája volt és a sarkantyú nála többnyire szükséges.»

Podmaniczky Géza báró a következőket válaszolta:

«Nagy ló volt, gyönyörű arányokban. Nagyon megnyerő külseje nem volt; mint boldogult Pállik festő mondta, igen nehéz volt őt festeni. Óriási lapockája volt, nagyon jó csontozata, egyenes dereka. Mi akkor — szokva a Buccaneer-hátakhoz — azt hittük, hogy dereka gyenge, pedig akkor 72 kg-mal nem tudott volna nyerni. Annyit azonban mondhatok, hogy a veserészek nem voltak nagyon kifejlődve, de a mellett az összeköttetés jó volt. Futása különös benyomást tett, sohasem sietett és mégis mindig elől volt, mint egy agár, ha komondorokal játszik. Rendkívül flegmatikus volt, de azért nem lusta; mintha csak tudta volna, hogy nem kell többet menni, csak elől lenni. A vasúton mindig külön kocsija volt, hol jól kialjaztak neki, ott mindjárt lefeküdt. Néha jókedvű is volt s akkor a lovasnak vigyázni kellett. Az egész ló roppant egyensúlyban volt s így egyik része — inai sem — lettek megerőltetve soha.»

Joseph Butters szerint «Madden gyakran megtette, hogy a startnál legelészni engedte, míg a többi ló már nyugtalanul ugrált a zászló előtt és jobbra-balra kiszaladt. Sokszor dicsekedett azzal, hogy nem bánja, ha 100 yardot is veszít, még így is mindjárt behozza. Akciója nem volt az, amit erős és szép stride-nek nevezünk, ennek dacára mozgása jó és természetes volt.»

Robert Smart írja: «Láttam összes győzelmeit belföldön, de egyetlenegyszer sem láttam mint fáradt vagy vert lovat futni. Sohasem hallottam, hogy beteg vagy levert lett volna, azt sem, hogy köhögött vagy hogy nem ette volna meg utolsó szemig abrakját. Kitűnő szája volt, akármelyik hölgy lovagolhatta volna.»

A Vadász- és Versenylapon kívül sok külföldi lapban is szó esett Kincsemről. Althof trainer így referál róla: «Sie war brav und nichts regte sie überhaupt auf. Beim Startaufenthalt pflückte sie jedesmal Grashalme. Die Behauptung, Kincsem habe vor ihren Rennen nur zwei Gallops gebraucht, stimmt nicht, sie bekam im Gegentheil viel Arbeit.»

Edward Hesp, Róbert fia, az övéitől úgy hallotta, hogy Kincsem nyaka rendkívül mélyen tűzött volt, marja igen magas, bárányszelíd, lusta, hajtós és nagyon étkes. A munkához utolsónak kullogott ki s így is jött vissza, sok és erős munkát kívánt, lábain bandage soha nem volt és a hátulján is vasakat hordott. Versenyeiben nyakát lehajtva, fejével csaknem a földön gallopozott és utálta, ha lovasa ezt fel akarta venni.

Ha fiúja a folyosón neki a vödrét vagy az abrakját hozta, a nélkül, hogy csukott boxából láthatta, már messziről nyerített, ellenben ha más fiúk jöttek-mentek, csendben maradt.

Versenyei után tulajdonosa a pályán sokszor egy kis bokrétával várta, amit homlokszíjához tűzött, s ezt már annyira megszokta, hogy visszavezettetve különben is mélyen hordott nyakát még jobban lehajtotta, mintegy követelve a virágot. Alkarjainak szélességét és bámulatos erősségét, amely ilyen dimenzióban más lovaknál alig található, többször örökítette át kisebb méretekben késő nemzedékeire.

Angliában azt tartották, hogy a két legarányosabb ló, ami a kontinensről átjött hozzájuk, Kincsem és Alicante voltak, de Kincsem mélyebb volt a franciánál. Kincsem csontváza meg van őrizve, s ez az, amit mi szerencsétlenek, akik őt nem láttuk, belőle láthatunk, az a torpedóalakú mellkas, amely elől szűk, de azért helyből mély és hátrafelé kolosszálisan tágul, érthetővé teszi, hogy az oxigént mennyire elraktározhatta és ennélfogva gyors légzésre és ez az, ami a lovat megállítja, nála sor nem kerülhetett, ami mindent megmagyaráz.

Nagyon kevés versenylóról van több kép, mint Kincsemről.

Legelőször Pállik Béla, a neves állatfestő, hozta a kancát vászonra, ami hároméves korában, 1877-ben, mindjárt az osztrák Derbyt követő napokban Bécsben a Freudenauban történt. E festményről C. Grefe bécsi cégnél színes lenyomat készült, az első nyolc színes rézlenyomat azonban a kőnyomda szárítópadlásán elégett s időbe került, míg az újranyomás lehetővé vált, úgyannyira, hogy a közönség, amely 1877 óta előfizetett és várta a képet, csak 1881-ben juthatott hozzá Lafite Emil műkereskedőnél Pesten, Bécsi-utca 6 alatt 10 forintért.

Pállik Kincsem-ek, lovasával Madden-nel és nélküle vannak Károlyi Gyula gróf, ifj. Blaskovich Ernő és a Magyar Lovar Egyletnél és van a megszűnt Osztrák Jockey Clubban és ez utóbbira mondta egyszer John Reeves: «Kár volt a vászonért!»

Blaskovich-ét a Reáltanoda-utcában az évtizedek füstje, koromja erősen belepte, de valahogy ne restauráltassék, mert akkor egészen vége lesz,* különben a kanca rajta a nyakiglábnál is több.

Gyürky Béla, aki maga is tehetséges lófestő volt, s akinek lovai Kincsem-mel egy istállóban állottak, valamennyi létező Kincsem-kép közül a legjobbnak, csodálatos, de így van, éppen a Pállik első képét tartotta.

Hogy Pálliké azonban hű mégsem lehetett, annak elég bizonysága a mesternek két másik Blaskovich-lóról, Uram bátyám-ról és Hazafi-ról készült képe, Uram bátyám például nála ősállat, fényképen ellenben szép ló és Hazafi festménye és fényképe között is nem csekély a különbség.

A mester juhokat, libákat s más állatokat is kitűnően ábrázolt, de lóra valahogy nem feküdt az ecsete, nem idealizálta őket az bizonyos, sőt éppen az ellenkezőjét tette.

A müncheni Emil Adam, a nagy idealizáló, a lovak László Fülöpje, aki a legtöbb lovon el szeretett volna tüntetni mindent, ami nem arányos és nem szép, akár csak László a hölgyein, Kincsem rajzát és méreteit négyéves korában, 1878 június 8-án Hoppegartenben és később az ezévi baden-badeni meeting folyamán vette le, a Hoppegartenben felvett méretek a következők:

Ganze Länge	170 cm
Vordere und hintere Höhe	165 «
Tiefe	76 «
Brustbreite	40 «
Hüftenbreite	50 «
Röhrenbreite	23 «

A «Vordere und hintere Höhe» közül az egyik méret téves, mert hiszen a kanca «überbaut» volt.

A híres lovat ő elég sok képen és amennyire ma még ellenőrizhető, négy változatban örökítette meg, boxban a hesseni Landgraf részére, ez volt róla az első képe, az iffezheimi paddockban nyergében Madden-nel Festetics Tassiló gróf és Blaskovich Ernő számára, közelében Festetics és tulajdonosa, a háttérben pedig trainere az istállójukba induló Csalogány és Purdé-val látható, Blaskovich e művet 1879 januárjában a Nemzeti Casinóban közszemlére tétette, baden-badeni jelenet a «Die Unbesiegte»-nek nevezett is, amelynek sem rendelőjét, sem egykori vagy mostani tulajdonosát máig erruálni nem lehetett, ami annál nehezebb lesz, mert nemcsak Emil Adam, de a fia, Richard is már elköltöztek az élők sorából, csak fényképes kópiáiból ismerjük,

* A lovaregyleti Adam Kincsem fekete foltjai is eltüntek restaurálása közben.

hogy létezik. A kanca ezen emlékezetes holtversenye kifutásában Madden-nel, szokása szerint, mélyen lehajtott nyakkal, teljes menetben közeleg a cél felé, az orrán ferdecsíkú, teljesen megvert pej Prince-ből csak a feje és a nyaka látszik.

A negyedik változaton, az Union Club-ban lévőn, Kincsem boxában áll, vele szemben trainere, oldalt macskája.

Blaskovich Adamtól való Kincsem-festményét halála esetére egy hölgynek ajándékozta, s bár ezer holdat is vett neki Dunántúl, a hölgy 1927-ben, változván viszonyai, a képet el szerette volna adni, amiben hirtelen beállott halála megakadályozta. A mű további sorsa ezzel ismeretlenné vált.

Festeticsé, Tassiló herceg életében, berzencei vadászkastélyában volt elhelyezve. Az Union Club Berlinben úgy jutott a festményhez, hogy Kincsem 1879-ben megnyerte a Silberner Schild-et, ennek győzteseit pedig a tulajdonosok mindenkor kötelesek lefestetni a clubnak, amely az alkotó honoráriumát szerfölött ötletesen a díjból vonja le, mit sem a Magyar Lovar Egylet a Nemzeti nyerőinél, sem a Jockey Club für Österreich a Derby győzteseinél nem tett magáévá.

A kancát ekkor az angol Harry Hall szerette volna lefesteni, s még a Silberner Schild lefutását megelőzően Blaskovichhoz fordult, ki azonban nem volt Berlinben. Az 1500 márka lefestési díj nagyon nem, de a legjobb lótest annál inkább serkenthette a művészt.

Frigyes Vilmos, hesseni tartománygróf ezen alkalommal kiállíttatta az Union Clubban az ő Adam-Kincsemét, s lévén Adam német és könnyen elérhető, ő kapta a megbízást, pedig az utókor ellen elkövetett súlyos hippikus vétek volt Hall ajánlkozását el nem fogadni, mert az ő Kincseme csakugyan Kincsem lett volna.

Adam nagyon sok lovat hozott vászonra, de, dícséretére legyen mondva, soha jobban, soha minuciózusabban nem dolgozott, mint most a Clubnak, s ezen a képén Hesp sem az a szokásos merev, nyársot nyelt trainer, hanem egy egészen jó portrait.

Az említetteken kívül Adam még lefestette a kancát elég primitíven Zichy Béla grófnak, gondosan és szépen Almásy Kálmán grófnak és végül 1899-ben az Áruló—Pardon-series-ben báró Königswarter Hermanné, született Blaskovich Melanie számára. Almásy Kálmán gróf az övét egy legremekebb Harry Hall Kisbérjével együtt végrendeletében a Magyar Lovar Egyletnek ajándékozta. Ez a Kisbér a legértékesebb lófestmény messze földön, a Baltazziak-éi is Hall-tól való ugyan, de az előbbi a jobb, mert kisebb.

Csakis kis képen jön ki a ló, minél nagyobb a kép, annál kevesebb van rajta a lóból. A hűségére nézve páratlan Julius von Blaas a ménesben mint anyakancát festette le Kincsemet Jankovich Bésán József részére, a kép a nevezett unokájának, Elemér grófnak gici kastélyában lehet. 1878-ban Goodwoodban I. Sturgess a Sporting and Dramatic Newsnak két kitűnő rajzot, «Kincsem comes away» és «The Mare unsaddled» készített róla, amelyekből a kanca lenyergelése a győzelem ötvenedik évfordulóján, 1928-ban, e sorok írójának figyelmeztetésére, újra reprodukáltatott a folyóiratban.

A. Zampis szintén lefestette a kancát, 1877-ben a breslaui egyleti trainer fia is, és mindkettő színes lenyomatokban sokszorosítva került forgalomba. A német W. Barth és sok más avatatlan is, divat lévén Kincsemet festeni, belekontárkodott a legszebb lótestbe, a Duke of Portland könyvében, amin csodálkozni kell, továbbá a St. Georg német folyóirat 1939-es Erstes Aprilheft-ében, amin már a dátum miatt sem kell csodálkozni, egy befont sörényű (soha nem volt a sörénye befonva), homlokán csillagos, nehéz, agyonterhelt monstrum Kincsemnek lesz bemutatva.

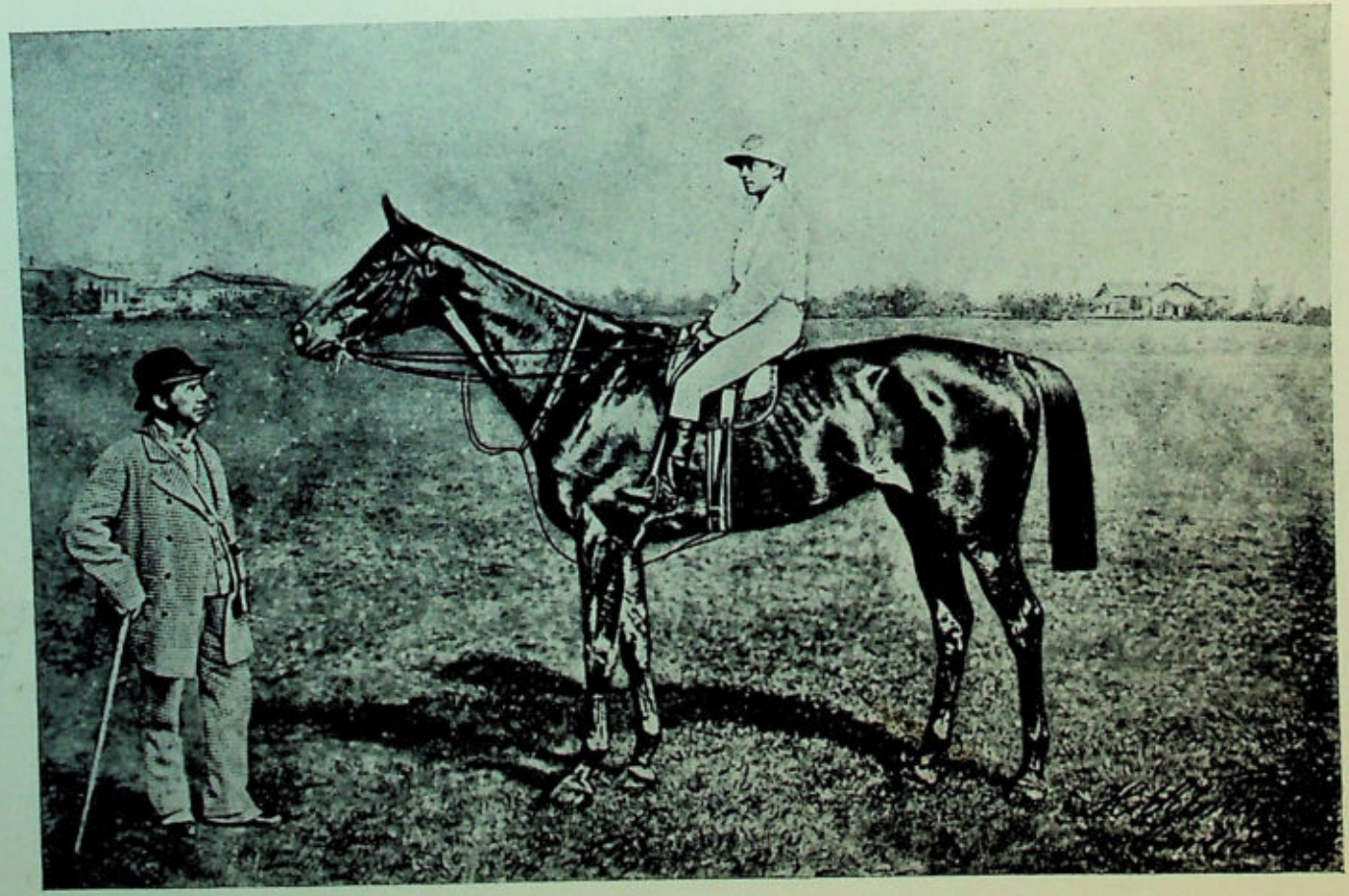
Kincsemet vásznon olyannak megörökíteni, mint amilyen volt, csakis a festő, Isten kegyelméből, Meissonier lett volna hivatva, s a mester, akinél többet lóban senki nem tudott,

Kincsem istállója Gödön.
Ezen az ajtón lovagoltattak ki-be Kincsem, továbbá unokái Primás és Hazafi és dédunokája Beregvölgy.

Az 5 éves Kincsem Hesp-el és macskájával.

A kanca 5 éves korában, nyergében Wainwrighttel Hoppegartenben, az Union Gestütben 1879 július 18-ikán.
Fényképezve H. Schnaebeli által.

Robert Hesp, Kincsem trainere.

A Kincsem Ház Gödön.

A Kincsem Érem.

A Kincsem Érem.

ecsetvonásaira bizonyára méltónak találta volna azt a lovat, amely minden lónál többet tudott.

Kincsemnek igazi képmásait tehát ne keressük festményeiben, mert ezek H. Schnaebeli berlini Unter der Linden-i műhelyében készült fényképei között találhatók, a legjobb Tokio is, Milne szerint, ő pedig megítélhette, e cégtől származik.

Schnaebeli volt az egyedüli, aki a kancát le is fényképezte és pedig mindkét berlini futása alkalmával, és felemlítendő különösen, hogy Kincsem Berlinben kezdve meg pályáját, már első futása és győzelme után lefotografálta. A cég még az 1900-as évek elején Argentiniába vándorolt ki, de egyik alkalmazottja, Klopstech, aki Kincsem-lemezeken is dolgozott, még élt ős-öregen 1940-ben Berlinben, szegényen, nyomorban, de még így is lelkesedve Kincsemért.

Schnaebeli négyszer vette le Kincsemet, nevezetesen mint kétévest 1876 júliusában Hoppegartenben kétszer, lovasal és e nélkül, továbbá mint ötévest 1879 július 18-án a Silberner Schild-et követő napon délután Hoppegartenben az Union Gestütben szintén lovasal és e nélkül. Az 1876-os két felvétel közül a jó a boxban lévő, a lovasnélküli,* mert a lovasoson erősen dolgozott a retouche és a túlbuzgóság egy kis csillagot is varázsolt okos homlokára, az 1879-eseken már minden retouche mellőztetett, hogy olyannak maradjon fel a telivér igaz és lelkes barátainak, mint amilyen a valóságban volt és látása a hippikus paradicsom minden gyönyörét jelenti.

Méretek ezek, gigantikusak, de minden megterhelés nélkül.

A «Kincsem-palota» amelyet Kincsem tulajdonosa Pesten építtetett a Reáltanoda-utca 12-es szám alatt, 1878 május 1-ére elkészült és bebútoroztatott. Belépve a kapun márványoszlopok és lépcsők fogadják a látogatót, a souterain-t a portás és a szakács helyiségei foglalják el. A földszinti lakosztály nem látható, de annak ízléséről következtetve, aki azt lakja, nagyon ízléses lehet. Az emeleten a háziúr lakosztályába egy csinos, tágas vestibulból jutunk, mely egyik felől egy nagy terembe, másik felől pedig a tágas ebédlőbe vezet, amelynek falai faburkolattal vannak bevonva, itt vannak elhelyezve a remek tiszteletdíjak. Innen egy téli virágházba léphetni, mely az udvarra nyílik és ahonnan az istállók láthatók. A nagyteremből nyílik még az író- és hálószoba. A kis udvar hátsó részét svájci stílusban épült istálló és kocsiszín foglalja el, a mellékudvarban van a vadászló-istálló és az eból, egyszóval minden együtt van itt, ami a tulajdonos szívének és szemének a legkedvesebb: «Son Ange, son cheval et son chien».

Gödön közvetlenül a Vácra vivő országút mellett áll máig a «Kincsem-Ház», az egykori régi útszéli csárda, amelyet lakássá Hesp Róbert alakíttatott át. De mivel csárdának lenni kellett és a földesúr Almásy Pál újat építeni nem akart, ez bent maradt az épületben, ami különösen éjjel, a tivornyázások és késhegyig menő verekedések miatt volt tűrhetetlen, nem is beszélve arról, hogy a helyszínen lévő szesz az istállófiúkat mennyire rontotta. A pince rendbehozásakor sok emberi csontra, régi bűnök nyomaira akadtak.

A házzal szemben lévő U-alakú istállót Hesp alakíttatta át versenyistállóvá, sőt részben építtette is. A lakás utolsó szobája volt Hesp hálószobája és az istállóban az északi oldalon az utolsó box, majdnem szemközt a hálószobával volt Kincsemé. A box soha napot nem kapott, talaja ki volt téglázva, míg a többi boxban a lovak puszta agyagon álltak. A box folyosójának falába, kívülről az udvar felől, 1939 május hó 19-én a Telivértenyésztés és Versenyzés Budapesten megtartott nemzetközi kongresszusa alkalmával emléktábla helyeztetett el a következő felírással:

* A nyújtózkodó.

E boxban állt 1876—1879
a soha le nem győzött versenyló
és örök értékű tenyészkancza

KINCSEM

apja Cambuscan anyja Waternymph
Tenyésztő és tulajdonos Blaskovich Ernő
Trainer Robert Hesp
V. 19.
1939.

Az istállóudvar kútjának vize iszapszagú és ezért ízlett talán Kincsemnek annyira az iffezheimi bedőlt kútgödör vize.

Hesp három trainingpályát készíttetett, az első az úgynevezett Kincsem-pálya, elipsis-alakú volt a vasút mellett, erre Blaskovich, hogy Kincsem munkáját jobban figyelhesse, egy faállványt emeltetett, a második egy 2400, egyesek szerint 3200 méteres egyenes pálya volt és a fóti határig vitt, a harmadik, a dunakeszi, szintén egyenesen 2200 méterre vezetett és jó emelkedéssel bírt.

A jockey, akire a kanca három éven át bízva volt, az ír származású Michael, familiárisan Micke Madden már mint istállófiú is meglehetős önérzetnek adta tanújelét. Mathew Dawson-nál tanult, aki egy reggelen azt a feladatot bízta rá, hogy míg a lovak künn vannak, tartsa vissza a galambokat és a baromfit a tárva-nyitva lévő istállóktól. Amikor azonban a trainer stringjével hazajött, a vályúk tele voltak szárnyasokkal, amiért a kis Micke pár jókora botütésben részesült, de a helyett, hogy megijedt volna, e szavakkal rontott neki mesterének: «Jegyezze meg Mr. Dawson, én ilyesmit nem tűrök!»

Madden-nek ereje és fizikuma volt, de feje legkevésbbé, gyakran agyonhajtotta Kincsemet, mikor arra a legkisebb szükség sem volt, máskor meg annyira kivette a versenyből, hogy más mint Kincsem már nem is nyerhetett volna. Modora olyan volt, akár csak egy clown-é, s ezt a benyomást róla még elősegítette jókora pofaszakálla. Nagy önbizalma lármássá és dicsekedővé tette, Kincsemtől megválva azt erősítgette, hogy igenis ő az egyedüli, aki a kancát meg képes verni, s ennek egy ízben még Baltazzi Aristide is hitelt adott, elhozatván őt 1879 május 6-án Nil Desperandum-nak Kincsem elleni lovaglására Pestre.

De megvolt benne a legnagyobb jockey qualitás, a becsület és az ambíció, őt az egyenes útról letéríteni senki meg sem merte volna kísérleni. 1862-től 1885-ig felváltva lovagolt Németországban és a belföldön, visszavonulva mesterségétől, Hoppegarten mellett Dahlwitzben telepedett le, hol istállókat építtetett, amelyeket bérbeadott. Ott élt megérdemelt jó módban és ott is halt meg 56 éves korában, 1897 november 21-én.

Három fia maradt, Otto, Arthur és Harry, mind a három jockey lett, Ottóból a legjobbak egyike, 1890-től 1909 végéig lovagolt Angliában, 9394 versenyben 1479 győzelmet aratván, egy ízben még mint apprentice nálunk is nyeregbe szállt, 1892-ben a Szent István-díjban, s a $44^1/_2$ kg-ot vivő favourit Alzbétán helyezetlenül végzett.

Harry Wainwright, Kincsem lovasa 1879-ben, Joe Dawson ajánlatára lett szerződtetve, ügyes fiú volt, 1879 után is pár évig nálunk lovagolt, 1895 október 23-án húnyt el Newmarketben.

Kincsem fiúja Kincsem Franz sváb volt, sajnos, csak az istállónevét ismerjük. Ezen időkben nem lévén a fiúknak éjszakára pokrócuk, Franz a pokrócot este levette a kancáról és benne hált, Kincsem ezt annyira megszokta, hogy később sem, amikor már minden szem csak rá vigyázott, nem tűrt éjjel szívesen pokrócot magán.

A sors úgy rendelte, hogy az a ló, amelyben a teremtés ekkora erőt egyesített, érdemes kezekbe is kerüljön, csak talpig becsületes emberek osztoztak Kincsem birtoklásában.

Robert Hesp 1823-ban született Slingsby-ben, Yorkshire-ben, hol atyja szíjgyártó és nyerges volt. Mint istállófiú Malton-ból jött Eszterházára ostorásznak, később Kis-Bérre szegődött a Batthyány-grófok harrier falkájához hunstmannek.

A szabadságharc lezajlása után 1849-ben kenyéradóinak tanácsos volt menekülniök és a később Galopin és még inkább St. Simon-járól híres Gusztáv grófnak ittmaradt fiát Ödönt, Hesp angol kereskedőnek öltözve, akkor járt ilyen elég az országban gyapjúért és lenért, szöktette ki Angliába, a fiatal gróf mint inasa szerepelt. Angliából Hespet nemsokára visszaküldték fontos iratok és értékekért és ezekkel kifelé utazván, az osztrák őrség ellene gyanút fogott, mire ő hirtelen támadt gyomorfájást színlelve eltűnt a fabódéban, s ott mindent jól elrejtve, a motozásnál nála semmit sem találtak, nehogy a Duna átkelésénél ismét hasonló érje, az ottani őrszemet megkerülte, csomagját a fejére kötve Vácnál átúszta a széles folyamot és szerencsésen elérte célját.

1851-ben alakult Csákópusztán, Batthyány László gróf uradalmán az «Alföldi Vadász Társulat», a zöldkabátosok nyúlfalkája, a falkát Angliából hozatták és a hunstman a Batthyány-család kipróbált hűséges híve, Hesp lett.

Csákó Szarvashoz délkeleti, Orosházához kelet-északi irányban fekszik, s miután a szomszédok határaikat a vadászatra minden bér nélkül ajánlották fel, 70—80,000 holdnyi terület állott rendelkezésre. 1851 október 20-án lett az első vadászat megtartva, Hesp a harrier falkához nagyszerűen értett, szagulta a nyulat, a társaságnak kitűnő sportban volt része, sőt mint a Csákói Gyepkönyvek tanúsítják, még versenyeket is rendeztek.

Teltek azonban az évek és mindinkább fogyott a vadászok száma, úgyannyira, hogy 1859 őszén azokat be kellett szüntetni és a csákói falkák, kettő volt, a kisebb és a nagyobb, Hesp falkár vezetése alatt 1859 december első napjaiban megérkeztek a fóthi ebólakba, ahol Károlyi István gróf jóvoltából, «meltonilag laktak» és már 1860 január 4-én hat vadásztól kísérve nyulakra indulhattak.

E terület egy részét az 1830-as években, majd az 1850-es évek közepétől Károlyi István gróf vadászta, 1862 őszén vígan mentek rajta a csákói harrierek, amikor egy szép napon felugrik a róka, el is fogják, mire elhatározta a most már «Pesti Kopóvadász Társulat»-tá alakult vadászsereg, hogy nyúlfalka mellett, úgy mint Fóth környékén azelőtt, rókakopókal is fognak vadászni és 1863 tavaszán Hespel megvetettek Angliában 31 pár kopót, amelyek nagyrészt Lord Stamford feloszlatás miatt eladó rókakopóiból kerültek ki és kezdődött a vadászat rókára egy hunstmanel Hespel, akinek a vadászat e nemében semmiféle gyakorlata nem volt, de lévén ő egy kitűnő kennelman és egy általános kedvelt ember, eleinte amíg bele nem tanult, sokat elnéztek neki.

Később már kitűnően vezette a rókafalkát is, nem egyszer megesett, hogy a koma nekiszorítva a Dunának, átúszott a partközi szigetekre, falka, huntsman és nem egy vadász utána.

1865 december 7-én volt egy run, amely megszakítás nélkül 2 óra és 22 percig tartott, s a végén Hesp leugorva lováról sapkáját lengetve így örvendezett:

«To day I am the proudest man all over Hungary!»

1866 márciusában ez a falka is megszűnt és ez év őszén Hespet Taxis Egon herceg szerződtette Királyfára, Pozsony megyébe az ottani falkához.

1867-ben Hesp Henckel Lázár gróf romolkwitzi nyúl-, róka- és szarvaskopóinál, részben Sagan herceg halbaui vaddisznó kopóinál talált alkalmazást, 1868 januárjában

a lepsényi falka huntsmane lett és a masternél Nádasdy Ferenc grófnál Csíkváron mindjárt idomítani is kezdett és október 20-án már kihozta első győztesét Patkó-t, amely a Kladrubi akadályversenyt nyerte Pesten.

Bár a lepsényi falka 1871-ig dolgozott és mint agárdi 1881-ig, Hespnek nagyobb ambíciói is lévén, feladta ezt a mesterséget és Csíkváron a Nádasdy-lovakon kívül Kinsky Zdenkó gróf, Wesselényi Béla báró és két régi patrónusa, Batthyány László gróf és Károlyi István gróf telivéreit is gondozta. Ezek közül a legjobb az 1873-as Nemzeti nyerő és az osztrák és északnémet Derbyben második Game Cock volt, amely, miután a következő évben Bécsben csakhogy meg nem verte a kitűnő német Hochstapler-t, Newmarketbe küldetett Alfred Hayhoe-hoz, s ott a Cesarewitchben harmadiknak végzett.

1874 novemberében költözött Hesp public trainernek Gödre, eleinte Sztáray János, Blaskovich Miklós és Ernő, Gyürky Béla, General Hope és Zichy Béla bíztak reá lovakat.

Pár év mulva Batthyány Elemér és Károlyi Gyula is, akik Blaskovich Miklóssal szövetkezve 1882-ben több lóval kiküldötték hosszabb időre Angliába Newmarketbe, de ezt a kirándulását kivéve Kengyel egyetlen győzelmét, siker nem kísérte.

Göd Hesp ottléte alatt mozgalmas hely lett, ownerei, akik közé később Zichy Lívia grófnő, Dőry Lala és Jankovich Bésán Gyula is tartoztak, sűrűn keresték fel telepét és a bécsi meetingekről többnyire személyvonattal jövet, rendesen kiszálltak az állomáson, és ha jó volt a meeting a császárvárosban, Dőry Lala vidám éneklése már messziről hallatszott. Hosszú ideig élve nálunk, bár angol állampolgárságát megtartotta, Robert mester tisztára elmagyarosodott, nyelvünket írásban is teljesen elsajátította, angol kollégái magyaros szokásai miatt «Bob Csárdás»-nak hívták.

1886 őszéig maradt Gödön, ahonnan huszonnégy lovával Tatára költözött Greaves telepére, Greaves pedig Gödre jött át.

Eltekintve Kincsemtől, Hespnek legszívósabb lova szintén Cambuscan-kanca, a sárga Merény volt. Merény 1880 május 6-án Pesten második lett a Nemzetiben, két napra reá 8-án ugyanott megnyerte a Hazafit, kilenc nap mulva 17-én Bécsben a Derby ben holtversenyben Isolanival másodiknak ment át a célon, 11 nap elteltével 28-án indult Epsomban az Oaks-ban és mindaddig, míg a lejtőhöz nem értek, derekasan ment, de ezen lejönni nem bírt, 14 nap mulva június 11-én Berlinben megnyerte az Uniont és 2 napra reá 13-án ugyanott a Preis der Dianát.

16 nap alatt futott egyszer Angliában és kétszer győztesen Németországban, ilyen lovaink voltak egykoron.

Hesp 14 klasszikus verseny nyerőit idomította, nyervén az osztrák Derbyt: Kincsem és Elemérrel, a St. Legert: Miczi és Kincsemmel, a Trial Stakeset: Hírnök és Kincsemmel, a Hazafit: Kincsem, Altona és Merény-el, a Nemzetit: Game Cock, Bíbor és Kincsemmel, a Norddeutsches Derbyt: Gamianival és az Union Rennent: Merény-el.

A legnagyobb akkori kétéves versenyünk, a soproni Polgári-díj ötször jutott gondozottainak.

Mrs. Hespnek a goodwoodi győzelem emlékére Blaskovich egy broche-t ajándékozott, Kincsem miniatur képét gyémánt és zafirokba foglalva, az ékkövek színeit jelképezvén.

Hesp Robertnek és nejének Reynolds Máriának öt fia volt, Edward a trainer, William az öreglaki ménesmester, Thomas szintén trainer, Frank a síkon és akadályokon egyaránt jeles jockey és Fred, aki Oroszváron talált alkalmazást, majd Indiába menve ott fiatalon húnyt el és négy leánya Mária, Mrs. Fred Milne; Francisca, Mrs. William Peasnall; Izabella és Sarolta.

Kincsem trainerének fiágon csak két unokája van, Williamnek és Franknak a fiai, az első belföldön él, a második abrakmester George Lambtonnál Newmarketben.

William-mel apprentice korában Tatán 1889 augusztus 25-én, a Remeteségi-díjban történt az a mulatságos eset, hogy a versenyközben ostorát vesztett Barker rákiáltott: «Add ide az ostorodat!» Ő természetesen engedelmeskedett, Barker azután az ő ostorával verte be az ő Aspirant-ja előtt Pity the blind-et.

Robert mester keresetét nagy családja, fiainak Angliában való neveltetése felemésztette, 1887. április 25-én halt meg váratlanul Bécsben tüdőgyulladásban, koldús szegényen, mindössze harminckilenc nappal élve túl Kincsem-jét.

Szomorú sors és többnyire azoké, akik a hivatásukért éltek és haltak.

Neve örökéletű a magyar versenyzés legszebb lapjain.

Kincsem leírhatatlan népszerűségnek örvendett. A legszebb Comtesse-t, Pejacsevich Jolánt Kincsem grófnőnek hívták, Blaskovich reáltanodautcai háza Kincsem Palotának neveztetett, az 1883-ban induló, a magyar telivéranyag gyarapítását célzó sorsjátéknak Kincsem sorsjáték volt a neve. Kisebb nyereményei között arany- és ezüstérmek voltak, amelyeknek egyik oldalán a szárnyasló, a másikon a budai vár a Dunával, s a pénzt szóró győztes Hungária láthatók. Az első magyar pezsgő, Prückler Ignác, Soroksári út 30, gyártmánya, Kincsem Pezsgő márka alatt árusíttatott, Rudolf trónörökös is rendelt belőle.

PÁLYÁJA:

1876:

1. Június 21 Berlin		**Erstes Criterium**	1000 m.		2775 M.	
gróf Sztáray János	*s. k.*	**Kincsem**	53½ kg	Madden		I.
herceg Hohenlohe-Oehringen Hugo	*s. m.*	**Boreas**	55 «	Little		II.
Báró Maltzahn	*p. m.*	**Alpenstock**	55 «	Sopp		III.
gróf Bernstorff-Gyldensteen	*p. k.*	**Signal**	53½ «	Gough		O
		4 h. 3 reá.				
2. Július 2. Hannover		**Vergleichspreis**	1000 m.		2400 M.	
gróf Sztáray	*2. é. s. k.*	**Kincsem**	53½ kg	Madden		I.
báró Springer Gusztáv	*2. é. s. m.*	**Hamburg**	53½ «	Corser		II.
gróf Bernstorff-Gyldensteen	*3. é. p. m.*	**Double Zéro**	67½ «	Arnott		III.
báró Springer Gusztáv	*3. é. p. k.*	**Clairette**	66 «	Busby		O
		1 h. 3 reá.				
3. Július 9 Hamburg		**Hamburger Cristerium**	950 m.		3025 M.	
gróf Sztáray	*s. k.*	**Kincsem**	56½ kg	Madden		I.
báró Oppenheim Ede	*p. k.*	**Adelaide**	55 «	Ch. Wilson		II.
báró Springer	*s. m.*	**Hamburg**	55 «	Corser		III.
		1½ h. 5 reá.				
4. Július 29 Doberan		**Erinnerungs Rennen**	947 m.		2750 M.	
herceg Tchetvertinski Baris	*s. k.*	**Kincsem**	58½ kg	Madden		I.
gróf Henckel Hugo	*p. m.*	**Blücher**	55 «	Busby		II.
Scavenius Otto	*p. k.*	**Miss Harriet**	53½ «	I. Wilson		III.
		1½ h. 5 reá.				
5. Augusztus 20 Frankfurt		**Louisa Rennen**	1000 m.		3375 M.	
gróf Sztáray	*s. k.*	**Kincsem**	58 kg	Madden		I.
báró Oppenheim	*s. k.*	**Regimentstochter**	56½ «	Ch. Wilson		II.
		10 h. 2 reá.				

6. Augusztus 31 Baden-Baden **Zukunftspreis** 1000 m. 5500 M.

gróf Sztáray	*s. k.*	**Kincsem**	56	kg Madden	I.
gróf Kinsky Zdenko	*p. m.*	**Criterium**	58	« Grimshaw	II.
Scavenius O.	*p. k.*	**Miss Harriet**	56½	« I. Wilson	III.
báró Oppenheim	*s. k.*	**Regimentstochter**	56½	« Ch. Wilson	O

2 h. 100/15 reá.

7. Október 2 Sopron **Polgár-díj** 1200 m. 4300 Frt.

Blaskovich Ernő	*s. k.*	**Kincsem**	52½	kg Madden	I.
báró Springer	*p. k.*	**Little Luder**	52½	« Corser	II.
Captain Blue	*s. m.*	**Der Landgraf**	54	« Metcalf	III.
báró Bethmann Sándor	*p. k.*	**Immergrün**	52½	« Butters	O
gróf Henckel	*s. m.*	**Camillo**	54	« Busby	O

Hosszakkal.

8. Október 15 Pest **Kétévesek versenye** 948 m. 2250 Frt.

Blaskovich E.	*s. k.*	**Kincsem**	56½	kg Madden	I.
Blaskovich Miklós	*p. k.*	**Csalogány**	56½	« Grimshaw	II.
báró Springer	*p. k.*	**Little Luder**	52½	« Corser	III.
báró Springer	*p. k.*	**Héléne**	52½	« Butters	O
Baltazzi Aristide	*s. m.*	**New-York**	53½	« Webber	O
Captain Blue	*p. k.*	**Hilda**	52½	« Metcalf	O
gróf Henckel	*p. m.*	**Virey**	53½	« Busby	O
báró Orczy Elek	*p. k.*	**Légyott**	52½	« Smart	O
gróf Almásy Kálmán	*p. k.*	**Sennerin**	52½	« Hatton	O
gróf Bellegarde Ágost	*s. k.*	**Gardenia**	52½	« Prior	O

½ h. 2 reá.

9. Október 22 Wien **Kladruber Preis** 1600 m. 2900 Frt.

Blaskovich E.	*s. k.*	**Kincsem**	55	kg Madden	I.
Captain Blue	*s. m.*	**Der Landgraf**	54	« Metcalf	II.
báró Springer	*s. m.*	**Hamburg**	54	« Corser	III.
gróf Henckel	*s. m.*	**Bilbao**	54	« Busby	O

10 h. 3 reá.

10. Október 29 Prag **Kladruber Criterium** 1400 m. 3200 Frt.

Blaskovich E.	*s. k.*	**Kincsem**	56	kg Madden	I.
gróf Kinsky Z.	*p. m.*	**Criterium**	54	« Grimshaw	II.
Captain Blue	*p. k.*	**Hilda**	53	« Metcalf	III.
gróf Veith Antal	*p. k.*	**Fida**	53	« Entwistle	O

Hosszakkal 10 reá.

1877:

11. Április 27 Pozsony **Trial Stakes** 1800 m. + táv 5012 Frt.

Blaskovich E.	*s. k.*	**Kincsem**	52½	kg Madden	I.
gróf Henckel	*p. m.*	**Blücher**	54	« Smith	II.
gróf Apponyi Antal	*p. m.*	**Erbprinz**	54	« Butters	III.
Baltazzi Sándor	*p. k.*	**Gin Sling**	52½	« Webber	O
gróf Festetics Pál	*p. k.*	**Bimbó**	52½	« Grimshaw	O
gróf Henckel	*s. m.*	**Camillo**	54	« Busby	O
báró Orczy	*p. k.*	**Légyott**	52½	« Smart	O
báró Springer	*p. k.*	**Little Luder**	52½	« Metcalf	O

1 h. 3/1.

12. Május 6 Pest **Egyesült Nemzeti díj** 1600 m. 618 arany ezüst serlegben.

Blaskovich E.	*s. k.*	**Kincsem**	52	kg Madden	I.
gróf Henckel	*s. m.*	**Camillo**	53	« Busby	II.
Blaskovich M.	*p. k.*	**Csalogány**	52	« Webber	III.
báró Orczy	*f. m.*	**Czigánylegény**	53	« Smart	O

Hosszakkal. Idő: 1.47.

13. Május 8 Pest **Hazafi-díj** 1600 m. 3000 Frt.

Blaskovich E.	*s. k.*	**Kincsem**	52	kg Madden	I.
gróf Festetics P.	*p. k.*	**Bimbó**	52	« Grimshaw	II.
báró Orczy	*p. k.*	**Légyott**	52	« Smart	III.
Blaskovich M.	*p. k.*	**Csalogány**	52	« Webber	O
General Hope	*s. k.*	**Merrylass**	52	« Dunn	O
gróf Henckel	*p. k.*	**Estrella**	52	« Busby	O

1½ h. Idő: 1.45.

14. Május 21. Wien **Preis des Jockey Club** (Oesterr. Derby) 2400 m. 16.950 Frt.

Blaskovich E.	*s. k.*	**Kincsem**	54	kg Madden	I.
Baltazzi A.	*s. m.*	**Tallós**	55	« Webber	II.
báró Bethmann	*p. m.*	**Pfeil**	55	« Butters	III.
gróf Kinsky Z.	*p. m.*	**Prince Grégoire**	55	« Dunn	O
gróf Festetics P.	*p. k.*	**Bimbó**	54	« Grimshaw	O
gróf Henckel	*stp. m.*	**Premier Coup**	55	« Busby	O
gróf Henckel	*p. m.*	**Blücher**	55	« Smith	O
báró Orczy	*f. m.*	**Czigánylegény**	55	« Smart	O

Hosszakkal.

15. Május 24. Wien **Trial Stakes** 1600 m. 3020 Frt.

Blaskovich E.	*3. é. s. k.*	**Kincsem**	57	kg Madden	I.
gróf Kinsky Z.	*3. é. p. m.*	**V'Secko Jedno**	53½	« Grimshaw	II.
báró Springer	*3. é. s. m.*	**Hamburg**	51	« Butters	III.
gróf Almásy	*5. é. s. m.*	**Boomerang**	68½	« Smart	O
gróf Henckel	*5. é. p. m.*	**Talisman**	68½	« Busby	O
gróf Henckel	*3. é. p. m.*	**Blücher**	53½	« Smith	O

2 h.

16. Május 27. Wien **Kaiserpreis erster Classe** 3200 m. 5350 Frt.

Blaskovich E.	*3. é. s. k.*	**Kincsem**	50	kg Madden	I.
herceg Tchetvertinski	*4. é. p. m.*	**Hírnök**	69	« Grimshaw	II.
gróf Henckel	*5. é. p. m.*	**Talisman**	66	« Busby	III.

10 h.

17. Június 24. Hannover **Grosser Preis von Hannover** 3000 m. 11.200 M.

Blaskovich E.	*3. é. s. k.*	**Kincsem**	56	kg Madden	I.
gróf Henckel	*5. é. p. k.*	**Konotoppa**	64½	« Busby	II.
gróf Bernstorff-Gyldensteen	*4. é. p. m.*	**Double Zéro**	65	« Arnott	III.
General Hope	*3. é. p. m.*	**Prince Grégoire**	52½	« Little	O
dr. Marckwald Ottó	*5. é. s. m.*	**Recorder**	67	« Sopp	O

6 h. 4 reá.

18. Július 9. Hamburg **Renard Rennen** 2800 m. 5500 M.

Blaskovich E.	*3. é. s. k.*	**Kincsem**	55	kg Madden	I.
herceg Hohenlohe-Oehringen	*3. é. stp. m.*	**Pirat**	56½	« Little	II.
gróf Henckel	*5. é. p. k.*	**Konotoppa**	63	« Busby	III.

4 h. 4 reá.

19. Szeptember 2. Baden-Baden **Grosser Preis von Baden** 3200 m. 24.700 M. és Tiszteletdíj.

Blaskovich E.	*3. é. s. k.*	**Kincsem**	51	kg Madden	I.
gróf Henckel	*5. é. p. k.*	**Konotoppa**	58½	« Busy	II.
gróf Festetics Tassiló	*4. é. f. m.*	**Mambrin**	64	« E. Fisk	III.

3 h. 6 reá.

20. Szeptember 8. Frankfurt **Wäldchens Preis** 2400 m. 7600 M.

Blaskovich E.	*s. k.*	**Kincsem**	55	kg Madden	I.
báró Bethmann	*p. m.*	**Pfeil**	55½	« Butters	II.
báró Oppenheim	*stp. m.*	**Schnellläufer**	49½	« Sopp	III.

10 h. 12 reá.

21. Szeptember 29. Sopron **Államdíj** 2400 m. 1625 Frt.

Blaskovich E.	*3. é. s. k.*	**Kincsem**	59	kg Madden	I.
General Hope	*3. é. p. m.*	**Prince Grégoire**	56	« Wicks	II.

3 h.

22. Szeptember 30. Sopron **Államdíj** 2000 m. 1000 Frt.

Blaskovich E.	*s. k.*	**Kincsem**	52	kg Madden	I.
gróf Apponyi	*p. m.*	**Blankenese**	53½	« Butters	II.

1 h. Compromise.

23. Október 7. Pest **St. Leger** 2800 m. 4675 Frt.

Blaskovich E.	*s. k.*	**Kincsem**	52	kg Madden	I.
gróf Henckel	*p. m.*	**Prince Giles the First**	53	« Busby	II.
Gyürky Béla	*s. m.*	**Lőrincz**	53	« Webber	III.
gróf Apponyi	*p. m.*	**Blankenese**	53	« Butters	O
gróf Festetics P.	*p. k.*	**Erzsi**	52	« Smart	O
gróf Festetics P.	*p. k.*	**Bimbó**	52	« Grimshaw	O
herceg Esterházy Pál	*stp. k.*	**Chère Amie**	52	« Metcalf	O

10. h.

24. Október 10. Pest **Kanca-díj** 2400 m. 2150 Frt.

Blaskovich E.	*3. é. s. k.*	**Kincsem**	60½	kg Madden	I.
gróf Henckel	*5. é. p. k.*	**Konotoppa**	64½	« Busby	II.
gróf Festetics P.	*3. é. p. k.*	**Erzsi**	58	« Grimshaw	III.

3 h.

25. Október 14. Wien **Freudenauer Preis** 2400 m. 1650 Frt.

Blaskovich E.	*3. é. s. k.*	**Kincsem**	60½	kg Madden	I.

Walk over.

26. Október 21. Prag **Kaiserpreis dritter Classe** 2400 m. 1550 Frt.

Blaskovich E.	*3. é. s. k.*	**Kincsem**	61½	kg Madden	I.
gróf Henckel	*3. é. p. m.*	**Prince Giles the First**	58	« Busby	II.
báró Springer	*3. é. p. k.*	**Hélène**	51½	« Corser	III.

1 h.

27. Október 23. Prag **Kaiserpreis zweiter Classe** 3200 m. 3525 Frt.

Blaskovich E.	*3. é. s. k.*	**Kincsem**	61	kg Madden	I.

Walk over.

1878:

28. Április 22. Wien **Eröffnungs Rennen** 1600 m. 1160 Frt.

Blaskovich E.	*4. é. s. k.*	**Kincsem**	65½	kg Madden	I.
gróf Festetics P.	*3. é. p. m.*	**Wild Rover**	53½	« Grimshaw	II.
gróf Henckel	*3 é. s. m.*	**Achilles**	53½	« Busby	III.
General Hope	*3 é. s.tp. k.*	**Gondolat**	52	« Smart	O
General Hope	*4 é. s. k.*	**Trouville**	56½	« H. Baltazzi	O

2 h.

29. Április 25. Wien **Prater Preis** 2000 m. 1025 Frt.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	67½	kg Madden	I.
gróf Henckel	*3 é. s. m.*	**Oroszvár**	54½	« Busby	II.
gróf Kinsky Octavian	*3 é. s. m.*	**Tharak**	52½	« Prior	III.

3 h.

30. Május 5. Pozsony **Államdíj** 2400 m. 1462½ Frt.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	69	kg Madden	I.
gróf Henckel	*4 é. p. m.*	**Prince Giles the First**	65	« Busby	II.

5 h.

31. Május 14. Pest **Másodosztályú Államdíj** 3200 m. 2737½ Frt.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	67½ kg	Madden	I.
gróf Henckel	*4 é. p. m.*	**Prince Giles the First**	62½ «	Busby	II.
General Hope	*3 é. p. k.*	**Gondolat**	46 «	Butters	III.

5 h.

32. Május 16. Pest **Kisbéri-díj** 2000 m. 3487½ Frt.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	69½ kg	Madden	I.
gróf Henckel	*4 é. p. m.*	**Prince Giles the First**	65 «	Busby	II.

3 h.

33. Május 19. Pest **Elsőosztályú Állam-díj** 2400 m. 4550 Frt.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	69½ kg	Madden	I.
gróf Sztáray	*3 é. s. k.*	**Altona**	51 «	Smart	II.
gróf Henckel	*5 é. p. k.*	**Konotoppa**	66½ «	Busby	III.

Hosszakkal. Idő 3·5, Kincsem és Altona között compromise.

34. Május 26. Wien **Staatspreis zweiter Classe** 2800 m. 3250 Frt.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	69½ kg	Madden	I.
gróf Festetics Pál	*4 é. p. k.*	**Erzsi**	63½ «	Grimshaw	II.
gróf Apponyi	*5 é. p. m.*	**Rococo**	70½ «	Butters	III.
gróf Kinsky O.	*3 é. p. m.*	**Cheops**	52½ «	Prior	O

1 h.

35. Május 28. Wien **Trial Stakes** 1600 m. 2475 Frt.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	65 kg	Madden	I.
gróf Henckel	*4 é. p. m.*	**Prince Giles the First**	58½ «	Busby	II.
báró Springer	*3 é. p. k.*	**Mlle Buccaneer**	49 «	Smart	III.

Hosszakkal.

36. Május 30. Wien **Staatspreis erster Classe** 3200 m. 5450 Frt.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	69½ «	Madden	I.
gróf Apponyi	*5 é. p. m.*	**Rococo**	68½ «	Butters	II.
gróf Kinsky O.	*5 é. p. m.*	**Herodes**	63½ «	Prior	III.

5 h.

37. Augusztus 1. Goodwood **Goodwood Cup** 1½ mföld. 180 font és Tiszteletdíj 300 font értékben.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	8 st. 7. f.	Madden	I.
Mr. Fred Gretton	*7 é. p. k.*	**Pageant**	8 « 11 «	T. Cannon	II.
Lord Falmouth	*4 é. p. k.*	**Lady Golightly**	8 « 7 «	F. Archer	III.

2 h. Idő 5·14. 6/4 Pageant, 2/1 Lady Golightly, 7/2 Kincsem.

38. Augusztus 18. Deauville **Grand Prix de Deauville** 2400 m. 18.900 Frc.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	61 kg	Madden	I.
M. Lupin	*4 é. p. m.*	**Fontainebleau**	64 «	Hudson	II.
M. Fould	*3 é. p. m.*	**Gift**	53 «	Hunter	III.
Marquis de Caumont	*4 é. stp. k.*	**Giboulée**	54 «	Heslop	O
M. Delamarre	*5 é. p. k.*	**Vinaigrette**	62½ «	Carver	O
M. Fould	*5 é. s. k.*	**Mondaine**	64 «	Childs	O
M. Lupin	*3 é. s. m.*	**Elleviou**	53 «	Carrat	O
Baron Rothschild	*4 é. s. m.*	**Réveillon**	52½ «	Rolf	O

½ h. 7/4 Kincsem, 9/2 Fontainebleau.

39. Szeptember 9. Baden-Baden **Grosser Preis von Baden** 3200 m. 21.600 M. és Tisztelet-díj.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	62½ kg	Madden	I.
gróf Henckel	*4 é. p. m.*	**Prince Giles the First**	55½ «	Busby	II.
gróf Metternich Miksa	*4 é. s. m.*	**Purple**	56½ «	Gough	III.
gróf Sztáray	*3 é. s. k.*	**Altona**	48½ «	Solloway	O
General Hope	*4 é. p. m.*	**V'Secko Jedno**	53 «	Clark	O

Holtverseny után 6 hosszal. 8 reá, kifutás előtt 7/4.

40. Szeptember 29. Sopron **Állam-díj** 3200 m. 1700 Frt.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	69	kg Madden	I.
Gyürky B.	*4 é. s. m.*	**Lőrincz**	69½	« Smart	II.

Hosszakkal. Compromise.

41. Október 20. Pest **Ritter-díj** 2800 m. 1625 Frt.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	61	kg Madden	I.

Walk over.

42. Október 22. Pest **Kancza-díj** 2400 m. 2150 Frt.

Blaskovich E.	*4 é. s. k.*	**Kincsem**	67½	kg Madden	I.
gróf Sztáray	*3 é. s. k.*	**Altona**	58½	« Busby	II.

½ h.

1879.

43. Április 28. Pozsony **Állam-díj** 2400 m. 1425 Frt.

Blaskovich E.	*5 é. s. k.*	**Kincsem**	72	kg Wainwright	I.
Baltazzi A.	*5 é. s. m.*	**Tallós**	73½	« Butters	II.
Gyürky B.	*3 é. s. k.*	**Myrtle**	51	« Smart	III.

8 h.

44. Május 4. Pest **Gróf Károlyi Stakes** 3600 m. 2025 Frt.

Blaskovich E.	*5 é. s. k.*	**Kincsem**	62	kg Wainwright	I.

Walk over.

45. Május 6. Pest **Másodosztályú Állam-díj** 3200 m. 2737½ Frt.

Blaskovich E.	*5. é. s. k.*	**Kincsem**	73	kg Wainwright	I.
Baltazzi A.	*4 é. p. m.*	**Nil Desperandum**	70	« Madden	II.
gróf Festetics P.	*4 é. s. k.*	**Tallér**	63½	« Smart	III.
báró Uechtritz Zsigmond	*3 é. p. m.*	**Imperatrice ménje**	50	« Butters	O

2 h.

46. Május 8. Pest **Elsőosztályú Állam-díj** 2400 m. 4700 Frt.

Blaskovich E.	*5 é. s. k.*	**Kincsem**	76½	kg Wainwright	I.
herceg Hanau Móric	*3 é. stp. m.*	**Harry Hall**	52½	« Smart	II.
Inkey István	*3 é. p. k.*	**Clarisse**	51	« Butters	III.
gróf Henckel	*5 é. p. m.*	**Prince Giles the First**	68	« Busby	O
Blaskovich E.	*4 é. f. m.*	**Bolygó**	65	« Corser	O

2 h. 4 reá.

47. Május 18. Wien **Staatspreis zweiter Classe** 2800 m. 3200 Frt.

Blaskovich E.	*5 é. s. k.*	**Kincsem**	72½	kg Wainwright	I.
gróf Henckel	*5 é. p. m.*	**Prince Giles the First**	70½	« Busby	II.

10 h. 20 reá.

48. Május 20. Wien **Staatspreis erster Classe** 3200 m. 5100 Frt.

Blaskovich E.	*5 é. s. k.*	**Kincsem**	73	kg Wainwright	I.
Blaskovich E.	*4 é. f. m.*	**Bolygó**	65	« Prior	II.
gróf Henckel	*5 é. p. m.*	**Prince Giles the First**	68½	« Busby	III.

2 h. 11 reá.

49. Június 17. Berlin **Silberner Schild Sr. M. des Kaisers Wilhelm I.** 2400 m. 12,900 M.

Blaskovich E.	*5 é. s. k.*	**Kincsem**	63½	kg Wainwright	I.
gróf Sztáray	*4 é. s. k.*	**Altona**	60½	« Busby	II.
báró Langen	*4 é. s. m.*	**Vitus**	62	« Whiteley	III.

3 h. 10 reá.

50. Augusztus 25. Frankfurt **Ehrenpreis Sr. K. H. des Landgrafen Friedrich Wilhelm von Hessen** 2800 m. 1550 M.

Blaskovich E.	*5 é. s. k.*	**Kincsem**	63 kg	Wainwright	I.
herceg Hohenlohe-Oehringen	*3 é. p. m.*	**Blue Rock**	53½ «	Madden	II.
gróf Henckel	*3 é. stp. k.*	**Little Digby**	52 «	Busby	III.
Cooter I.	*4 é. p. k.*	**Apple Blossom**	64 «	Whiteley	O

4 h. 20 reá.

51. Szeptember 2. Baden-Baden **Grosser Preis von Baden** 3200 m. 22.300 M. és Tisztelet-díj.

Blaskovich E.	*5 é. s. k.*	**Kincsem**	64½ kg	Busby	I.
herceg Hohenlohe-Oehringen	*3 é. s. k.*	**Künstlerin**	51 «	Madden	II.
báró Oppenheim	*4 é. stp. k.*	**Hessenpreis**	55½ «	Sopp	III.
báró Langen	*6 é. p. m.*	**Rococo**	59½ «	Whiteley	O

¾ h. 5 reá.

52. Szeptember 29. Sopron **Államdíj** 3200 m. 1550 Frt.

Blaskovich E.	*5 é. s. k.*	**Kincsem**	72 kg	Wainwright	I.

Walk over.

53. Október 19. Pest **Ritter-díj** 2800 m. 1575 Frt.

Blaskovich E.	*5 é. s. k.*	**Kincsem**	65 kg	Busby	I.

Walk over.

54. Október 21. Pest **Kancza-díj** 2400 m. 2000 Frt.

Blaskovich E.	*5 é. s. k.*	**Kincsem**	72½ kg	Busby	I.
báró Springer	*3 é. s. k.*	**Ilona**	58 «	Metcalf	II.
gróf Sztáray	*4 é. p. k.*	**Dagmar**	65 «	Butters	III.

10 h.

IX.

PURDÉ, CZÍMER, BUDA GYÖNGYE ÉS URAMBÁTYÁM.

1877—1891.

Bolygó, Outrigger és Sajnos. — Az Armee Steeple Chase 1864-ben és 1871-től 1914-ig. — Purdé-Robert Smart. — A szentmártoni training-pálya. — A városligeti versenytér. — Kincsem öccse: Szent Márton. — Bizarr és Gyöngyvirág. — Vitéz és Kortes. — Pásztor. — Cimer győzelme az Union Rennenben. — Buda gyöngye Derbyje Hamburgban. — Dráveczky Aurél. — A szentmártoni harrierek. — Ollyan nincs és Pajzán. — Balzsam és Hűség. — Talpra Magyar és Viadal. — Kincsőr. — Apponyi Antal gróf. — Urambátyám. — Hűsnő. — Lovasok és lovak az osztrák Derbyben.

A Kincsem-et követő 1875-ös évjáratban öt csikó volt, amelyekből kettő, Outrigger és ki nem hozható **Try Me Too,** miután éves korukban az egyesületi lovardában az árverésen értük ajánlat nem történt, szabadkézből eladattak Grovestins Ede bárónak, a másik három Bolygó, Konok és Sajnos ellenben meg lettek tartva. A gyönyörű fekete **Bolygó** a szintén Szent Mártonból származó Bajnok apaságával sokat ígért, de mint Carnival unokája gyorsan a szívét vesztette. Kétéves korában Berlinben megnyerte az Erstes Criteriumot, a Hamburger Criteriumban még második lett, itthon a soproni Polgár-díjban már helyezetlen volt, mint hároméves a pozsonyi Trial Stakesben az indulásból szélsebesen pattant ki s eszeveszett iramban vive a mezőnyt, Madden nem bírta tartani és az egyik kanyarnál elvágódván vele, ló és lovas tíz ölet repültek a gyepen. Később Kincsem-et vezette két állam-díjban, majd 6000 forintért a trakehneni ménes vette meg.

Az erős és csontos **Konok** csak egyszer indult, **Outrigger** kétéves korában egyszer futott, mint hároméves a tavaszi bécsi meetingen rosszul kezdte, de Majthényi Izidor báró tulajdonából Almásy Kálmán gróféba átmenve tizenkét nap alatt szinte példátlant javult, olyan nagyot, hogy az osztrák Derbyt csakis azért vesztette el, mert Charles Archer, a nagy Fred testvére, Nil Desperandum-mal kilátástalanul beszorította. Almásy-tól Hanau herceg istállójába kerülve, a mén Bécsben a 400 arannyal dotált Kaiserpreisben győzött, de rövidesen Prágában az Elsőosztályú Állam-díjban letört és 8000 frankért kelt el Romániába apaménnek.

Sajnos, tenyésztője színeit sohasem hordta, Kodolitsch ezredes, Espoir eljövendő ownere tulajdonában 1879-ben második lett és 1880-ban megnyerte a bécsi híres Armee Steeple chase-t, minden huszár vágyai netovábbját.

Lássuk most ennek az 1864-től, illetve 1871-től 1914-ig kiírt versenynek, a pesti Asszonyságok-díja méltó pendant-jának délceg lovastisztjeit nyalka paripáikon:

Abonyi Andor fh. ..... *1894 Peter*
1895 Banitza

Albert Rudolf fh. ..... *1909 Perczent*

Allina Károly h. ..... *1910 Boruta*

Ambros Alajos h. ..... *1907 Va bene*

Andrássy Géza gróf h. ... *1880 Porcia* *II.*

Appel Ede báró h. ..... *1879 Miss Ella*

Baich Péter báró fh. ..... *1909 Peia*
1910 **Szerény**
1911 **Formosa**
1912 Dämon
1913 Jóska *II.*
1914 **Digger**

Baillou József báró fh. ... *1872 My All*

Baltazzi Henrik h. ..... *1884* **Little**

Bárczay Ferenc h. ..... *1898* **Feleség**

Barton Gusztáv h. ..... *1908 Mondsee* *III.*

Basseli Lajos báró h. ..... *1887 Hamar*

Batthyány Gábor gróf fh. . *1890 Miss Zarsesfira* *II.*
1892 Darázs
1893 Red boy
1895 Garda

Bauer Alajos fh. ..... *1871 Nymen*

Beroldingen Sándor gróf fh. *1900 Diák* *II.*

Binder Ottó fh. ..... *1913 Cascadeuse*
1914 Cascadeuse

Bissingen Nándor gróf fh. *1878 Pull Devil*
1888 Far ab *II.*

Bogyay Arthur fh. ..... *1904 Hogy volt*
1905 **Partanna**
1908 Mardonius

Bombelles Márk gróf fh. .. *1878 Woodnymph*
1879 Koziki

Bornemisza Gábor báró h... *1874 Trimmer*

Brabec Hubert h. ..... *1900 Jerry*

Braganca Dom Miguel k. *1885 Pessimist*

Bregant Camillo fh. ..... *1905 Mystery* *III.*
1906 Mystery *II.*
1907 Mystery
1908 Mystery
1909 Viribus unitis *II.*
1910 Dont care
1911 Portorico
1912 Edömér

Bronn Károly h. ..... *1885 Forgó* *III.*
1887 Légy jó
1891 Grüss Dich

Brudermann Adolf h. .... *1871 Obscurer*

Burchard Aladár fh. ..... *1899 Springinsfeld*

Calm Oszkár fh. ..... *1892 Mistigris*
1894 **Athléta**
1895 March

Ceipek Ágost fh. ..... *1874* **Ritournelle**

Chmelar Venczel fh. ..... *1896 Aramis*

Choloniewski gróf fh. ..... *1871 Aesopus*

Chorin Frigyes fh. ..... *1871 Hamed*

Chorinsky Frigyes gróf sr.fh. *1864 The Professor*

Chorinsky Frigyes gróf jr. k. *1892 Glücksritter* *III.*
1893 Indigena
1894 Metallist
1895 Estrella
1896 Estrella *III.*
1901 **Albatros**
1902 **Allegro**

Chorinsky Károly gróf fh. *1871* **Y. Wizard**
1872 Y. Wizard
1873 Edith
1874 Monarch *III.*

Chorinsky Miklós báró fh. *1874 Polmoodie* *II.*
1876 Polmoodie *III.*

Chwalibogowski Sándor h... *1877 Mokány Berczi*
1878 Mokány Berczi

Clemens Sándor h. ..... *1886 Excellenz* *II.*

Constantinovic Simon fh. . *1876 Demella*

Cramer Gusztáv fh. ..... *1871 Lord Palmerston* *III.*

Csávossy Gyula h. ..... *1894 Hajrá*

Csernyák Imre h. *1910gFaxenmacherin*

Csiszár István fh. ..... *1900 Erlkönig*

Czernin Alfred fh. ..... *1911 Athos*

Dadányi György h. ..... *1914 Hűség*

Dadányi Lajos fh. ..... *1887* **Lascar**
1888 Cimbria

Dadányi Sándor fh. ..... *1887 Ila*

Dietl Walter h. ..... *1909 Glück auf!*

Dobrzenski János báró fh. *1897 Isabey*

Dollereder Imre h. ..... *1889 Cyclop*

Edlinger Oszkár h. ..... *1899 Solist*

Eigl Ferenc fh. ..... *1884 Siegfried*

Eltz Hugó báró k. ..... *1897 Broisz*
1898 Vándor *III.*
1899 Belle Hélène *II.*
1901 St. Patrick
1902 Csitt
1903 **Grinzinger**
1904 **Villemer**
1905 Horgos
1906 Adderich
1907 Kukorica Jancsi *II.*

Esterházy Alajos gróf h... *1909 Aggharcos* *III.*
1912 **Carbonadel**

Esterházy Miklós gróf fh. . *1864* **Harriet Watts**

Fibich János h. ..... *1895 Nádor*
1897 Tarara-boom-de-ay *II.*

Fleischer Alajos fh. ..... *1882 Camelia*
1883 Nautilus
1884 Zulu
1885 **Toni von Gomba**

FolberthJózsef fh. ..... *1902 Saffi*

Folis Jenő fh. ..... *1912 Illy* *III.*

Fürstenberg József gróf fh. . *1886 Friseur*
1890 Alibi

Gagern Ottó báró k. ..... *1872 Isis*

Galgóczy Tivadar őrn. .... *1875 Coquette*

Gangl Rudolf fh. ..... *1880 Daniel*

Gelan Arthur báró ..... *1879 Salvioni*
1883 Hugo Telepi

Goldschmidt Károly h. ... *1908 Edömér*
1909 Louis d'Or
1910 Edömér

Graff Károly h. ..... *1872 Remember*

Grimmenstein Ferenc báró h. *1886 Pantaloon*

Grovestins Ede báró h...... *1873 Polly*

Gülcher Konrád h...... *1901 Lucifer*

Habermann Ferdinand fh. *1892 Corsar*

Hafenrichter Ottó h. ..... *1885 Hamar*

Hagelin Henning k. ..... *1903 Kartal huga*
1905 Pauszówka

Hammersberg Dezső fh. .. *1884 Lady Constance*
1887 Fata Maria

Hardegg János gróf h. ... *1902 Vox populi* *III.*
1903 Vox populi

Hegedüs Viktor fh...... *1878 Lady Martha*

Heintschel Ferenc fh. .... *1903 Vándor*

Helleparth János fh. ..... *1914 Merryman*

Henriquez Vince h. ..... *1913 Babám*

Heussenstamm Henrik gróf fh...... *1886 Astore*

Hoffmann Lipót k. ..... *1894 Enigme*
1895 Blasius
1896 **Conjuror**

Hohenbühel János báró őrn. *1904 Lidictrip*

Hollán Jenő h...... *1895 Justinus*

Horodynski Zbygniew fh. .. *1877 Lary Fary*
1878 Nordstern

Horthy István fh...... *1888 Toni von Gomba*
1889 Don Perez *II.*
1892 **Don**

Hoyos Miksa gróf fh. .... *1871 Miss Wise*

Hutter Ede fh. ..... *1901 Árpád*

Hübner Sándor báró k. .. *1873 Nullo*
1875 The Wren
1876 The Wren

Hülle Ferenc fh...... *1891 Kisbíró*

Igalffy Gusztáv k. ..... *1890 Peronella* *III.*

Issekutz Gyula fh. ..... *1911 Raseur*
1912 Nena Sahib *II.*

Istler Gusztáv fh. ..... *1883 Secundant*
1886 Lascar

Ivánka László h. ..... *1875 Radamans*
1876 Önkénytes

Jagodich Sándor fh...... *1874 Nordstern*
1877 Gipsy
1878 Don Sebastian

Jaross Sándor h...... *1891 Segits*
1892 Ludmille

Jékey Albert fh. ..... *1875 Factory Maid*
1879 **Finum Rózsi**
1880 Clarion
1881 Whitenose

Kadich Richard fh. ..... *1891* **Alexandra**

Kálnoky Hugó gróf k. ... *1873 Deutscher Michel leánya*
1875 Donna Anna *II.*
1876 Donna Anna
1877 Secundant *III.*
1880 Wiener Blitz
1881 Wiener Blitz *II.*
1882 **Wiener Blitz**

Károly Gyula k. ..... *1873 Buccaneer leánya* *II.*

Kawecki Roman fh. ..... *1896 Angora*

Kecskéssy Ede fh. ..... *1879 Lohengrin*

Keresztes Ákos h. ..... *1910 Fabricius*
1911 Ljubljana

Kessler Béla fh. ..... *1903 Pásztor*

Kielmannsegg Károly báró h...... *1881 Daniel*
1883 Vilgilius
1884 Virgilius

Kinsky Ferdinand gróf fh.. *1890* **Vidor**

Kirbach Károly báró fh... *1880 Miniature*

Klak Félix fh. ..... *1904 Babám* *II.*

Klastersky Gyula fh...... *1900 Steady*

Kotzberg Imre h. ..... *1911 Trapper*

Koller Ede k. ..... *1898 Aramis* *II.*
1899 Cap
1900 Chorazy *III.*
1901 Maikönig *III.*
1902 Maikönig
1903 Maikönig *II.*
1904 Maikönig *III.*
1905 Liszka
1906 **Lidictrip**
1908 Bélus
1910 Torskie
1911 Sielanka
1913 **Dnjestr**

Korb Tivadar báró fh...... *1896 Orchidée*
1898 Grobian

Koziebrodzki József gróf k. *1888 Babiled*
1889 Helgoland
1893 Mucha
1900 Druga
1901 Druga

Kreissler Frigyes fh. ..... *1900 Lubeck*

Kreutzbruck Zdenko fh..... *1894 Tiszavirág* *II.*
1897 **Invalid**
1899 Eglamour *III.*

Kutschenbach Sándor fh. . *1883 Vitam-te*
1888 Pedro
1889 Parisis

Lamberg Henrik gróf őrn. *1881 Lulu*

Lamezan Salins Hugó gróf k. ..... *1871 Aramis*

Lázár Béla fh. ..... *1889 Irma* / *1891 Dongás* II. / *1892 Hangász* / *1893 Radovan*

Lázár Frigyes fh. ..... *1882 Woodman*

Lehmann György fh..... *1877 Luznice* / *1879 Sajnos* II. / **1880 Sajnos** / *1884 Hamar* III.

Lilgenau Kelemen báró h. *1913 Tomboy* III.

Löhneysen Hilbert báró k. . *1871 Bánk bán*

Ludwigstorff Lipót báró h. . *1872* **Dangerous** / *1864 Bajnok* III.

Mandelsloh János fh..... *1876 Fernhill*

Mannhardt Ede fh..... *1900* **Cap**

Mariássy Attila fh..... *1880 Adieu* / *1882 Lady Shrewsbury* / *1885 Tücsök*

Mariássy László k. ..... *1879 Jack in the Green* / *1880 Bouquetière* / *1882 Bouquetière* / *1883* **Kilworth** / *1885 Ada* / *1886 Tücsök*

Markovits Kálmán k. .... *1900 Teretvár*

Martinek János h. ..... *1876 Myrrha*

Merhal Ernő fh..... *1885 Midnight* / *1886 Wallenstein* III. / *1887 Svihák* / *1889 Humorist* / *1890 Samiel*

Merveldt Miksa gróf h. .... *1887 Annie* / *1888 Osborne*

Metternich Gisbert gróf h. *1864 Marchioness*

Metternich Miksa gróf h... *1864 Lucknow* II.

Miklós Aladár fh..... *1891 Primrose* / *1892 Dongás* / *1893 Hajrá* / *1894 Bogár*

Missier fh. ..... *1871 Ali*

Molnár János h. ..... *1883 Lauffeuer*

Moravetz Károly fh. ..... *1871 Lola Montez*

Morvay Ákos h..... *1908 Mönch*

Oberländer Albert báró fh. *1871 Flik Flok* II.

Obermayer Ewald fh..... *1895 Titus* / *1897 Aviso*

Oerzen Miksa k. ..... *1871 Wilhelm*

Oleschnitzky Béla fh..... *1877 Furioso*

Orczy Cherubin báró fh.... *1878 Brennus*

Orssich Nándor gróf h..... *1913 Vacant*

Orssich Pál gróf fh. ..... *1898 Water Lily* / *1899* **Futár**

Pagody h. ..... *1876 Barbara Ubrik* II.

Pálffy Arthur gróf fh. .... *1881 Eglantine* III.

Pálffy Gábor fh. ..... *1907 Toncsi*

Pálffy János gróf h. ..... *1908 Tiny Tim* II. / *1897 Málva* III.

Paxy Kornél fh. ..... *1907* **Perczent**

Pejacsevich Arthur gróf h. . *1871 Ninon* / *1872 Ninon*

Pejacsevich János gróf fh.. *1872 The Pet*

Perákovics Mihály h. ..... *1874 Danae* / *1875 Danae*

Pereira Victor báró k. ... *1905 Döntnök*

Peroutka Károly fh..... *1910 Jaguar*

Pernstein Otto báró h..... *1891 Gamecock*

Pienczykowski Zdisl h. ... *1893 Sever*

Pizzighelli Ottokar k. .... *1886 Ada*

Platen Miksa gróf fh. .... *1889 Boccacio*

Pletzger Rudolf báró fh. .. *1895 Mac Kinley* / *1896 Mac Kinley*

Podmaniczky Béla báró fh. *1908 Taral*

Polkó Henrik k. ..... *1875 Evergreen* / *1877* **Gouverneur des Indes** / *1878 Lazzaroni* III.

Pongrácz Arthur k. ..... *1891 Espérance* / *1898 Fopling* / *1899 Clarion* / *1900 Clarion* / *1901 Bo-famm*

Poninski Leander herceg fh. *1883 Kiss me quick*

de Pont Alfons báró fh.... *1894 Ischl* III.

Popiel Vince fh. ..... *1880 Rosine Populorum*

Prévost h. ..... *1876 The Vet*

Przihoda Rudolf h. ..... *1887 Mephisto*

Pust Jenő fh. ..... *1894 Rajkó* / *1895 Ipse* III.

Ouirini Adolf h. ..... *1877 Alfort*

Reichlin Frigyes báró fh... *1902 Campbell* / *1903 Lidictrip* III.

Reimer Vilmos k..... *1887 Eccellenz* / *1895 Jonathan*

Reimer Vilmos fh. ..... *1901 Chorazy* II. / *1902 Mantua* / *1903 Ratking* / *1905 Saratoga* II. / *1906 Little Khon* / *1907 Arnheim* / *1908 Bora* / *1909 Peugot* / *1910 Anecdote* II.

de la Renotiére báró fh... *1888 Edwin*

Révész Valér k. ..... *1895 Cendrillon*

Rheina Wolbeck János fh. *1896 Sopron*

Roller Oszkár h. ..... *1907 Fabricius*

Rosenberg Jenő gróf fh. .. *1881 Basswelt*

Rothermann Károly h..... *1900 Commoner*

Sachse Frigyes h..... *1873 Perle*

Sandl G. fh. ..... *1904 Mormglen*

Schaffgotsche Herbert gróf h. *1884 Epouseur*
1886 Boscotte
1887 Strawberry

Schenk Lajos gróf fh..... *1886 Vizen*
1887 Pessimist
1888 **Pessimist**
1889 **Partisan**
1890 Friseur
1891 Red boy
1892 Szilaj *II.*
1893 March *III.*
1895 **Bajazzo**

Schmerling Károly fh. .... *1874 Snap*

Schmitzhausen Pál fh. .... *1875* **Ritournelle**

Schwarz Károly fh. ..... *1881* **Haudegen**
1882 Kreuzritter

Schwarzenberg Alajos herceg fh..... *1886 Gut Heil*
1887 Gut Heil
1889 Grüss Dich *III.*
1891 Pessimist *III.*

Sényi Sándor k. ..... *1877 Verulam*
1887 Hannibal
1888 Hannibal *III.*
1889 Hannibal *III.*

Sibrik Sándor fh. ..... *1906 Nászuram*
1910 Pilinga
1914 Royal Mail *III.*

Simon Alajos fh. ..... *1879 Boulotte* *III.*

Sizzo Noris Ede gróf h. .... *1874 Verania*

Skal Károly báró h. ..... *1902 Joconde*

Skrbensky Ágost báró h. . *1882 Alexis* *III*

Söllinger Rudolf k. ..... *1873* **Codrington leánya**
1874 Citissime
1875 Frou-Frou
1876 Aschenbrödl
1877 Neu Wien
1878 **Hopeful**

Spiegelfeld Károly báró fh. . *1907 Parádé*

Stadler Henrik fh. ..... *1896 Perla*

Starhemberg Ernő gróf h. .. *1886* **Country Boy**
1887 Cremorne
1888 Country Boy

Starhemberg Vilmos gróf k. *1887 Margaritha*
1888 Parnó
1890 Baron
1892 Morgenbesser
1893 Brute *II.*
1894 Apollo
1896 Kokárda
1902 Jugurtha

Stärz Ede h. ..... *1907 Bij zabij!*
1910 Kulik *III.*

Stauffenberg Fülöp gróf k. . *1864 Coquette*

Steiger Albert báró h. .... *1880 Kirker*

Steinbrecher Kurt h. ..... *1906 Schvájdnitz*

Stollberg Günther gróf .... *1876 Trimmer*

Streeruwitz Ottokár k. ... *1900 Helf Gott*
1906 Sommerfrische *III.*

Strobl Rudolf fh. ..... *1887 Knight's Fee*
1888 Beduin

Szentkereszty István báró h. *1901 Mars*
1902 Mystery *II.*

Ulm Zsigmond h. ..... *1914 Swiatowid*

Unterrichter Ernő báró k. *1882 Haudegen* *II.*
1883 Patti
1886 Milbanke
1888 Adieu

Taxis Hugó herceg fh. ... *1900 Agra*

Taxis József báró h. ..... *1874 Lucknow*

Teleki Sándor gróf h. .... *1909* **Bikficz**
1911 Szerény *II.*
1912 Ravenna
1914 St. Asaph *II.*

Teuchert Kauffmann Károly báró fh. ..... *1898 Benedict*

Thun Ede gróf h. ..... *1883 Siegfried* *III.*

Thun Henrik gróf fh. .... *1899 Red boy*
1902 Buff

Thun Miksa gróf fh. ..... *1883 Haudegen*
1885 Haudegen

Tóth Károly fh. ..... *1871 Theodolit*

Tränkel Arthur fh. ..... *1883 Chaff*
1884 Chaff *II.*
1885 Pickwick *II.*
1887 Pickwick *II.*

Tustanowski Ádám h..... *1891 Mick*

Twickel Károly báró h.... *1890 Longinus*

Tyszkiewicz Wladimir gróf h. ..... *1901 Nyalánk*

Vacano Camillo k. ..... *1871 Last Boy*
1872 Mary
1873 Magnificus *III.*
1874 Croquet
1875 Volta *III.*
1876 Ella
1877 Solitair *II.*
1878 Taborit *II.*
1879 Villám
1880 Rolla *III.*

Varga Emil őrn. ..... *1871 Mathilde*
1872 Last Boy *II.*

Vay Arthur gróf h. ..... *1907 Kosmos*

Vécsey Béla báró k..... *1893 Bonne Fortune*

Vidale Imre fh. ..... *1899 Király*

Waczlawiczek Rudolf k... *1893* **Kaczér**
1895 Kaczér *II.*
1896 Álarc
1898 Tömörd
1900 Paris

Wagner Alajos h..... *1876* **Revers**
1877 Revers
1879 Salteador

Wattenwyl Albert báró fh. *1888 Mephisto*

Westphalen Rhaban gróf fh. *1875 Kassiopeja*
1876 Ziska

Wiedersperg Gusztáv báró fh.	*1895 Aviso* *1896 Antipyrin*	*II.*
Wiesauer Ferdinand fh.	*1881 Chief* *1883 Stanley*	*II.*
Wimpffen báró fh.	*1878 Nefelejts*	
Wodianer Béla h.	*1907 Wnuczka* *1908* **Freia** *1909 La Beauté*	*III.*
Wolkenstein Oswald gróf h.	*1864 Dorette*	
Wurmbrand gróf h.	*1877 La Compromise*	
Zaitsek Károly k.	*1871 Folly* *1872 Kisbér* *1876 Rainy day*	*III.*
Zsivánovits Ernő h.	*1910 Nevermore* *1911 Nevermore*	*III.*

Az Armee 45-ször került eldöntésre, 236 lovas vett benne részt. Legtöbbször 13-szor, lovagolt érte Koller Ede százados, 10-szer Eltz Hugó báró százados, 9-szer Reimer Vilmos főhadnagy és Schenk Lajos báró főhadnagy, 3-szor nyerték meg Schenk Lajos báró és Baich Péter báró.

Esterházy Miklós gróf az egyedüli, aki megnyerte mint lovastiszt az Armee-t, mint úrlovar az Asszonyságok díját és mint tenyésztő és tulajdonos az osztrák Derbyt, Söllinger Rudolf kapitány szintén megnyerte a két elsőt, de a Derbyben lovai helyezetlenül futottak.

5-ször indult az Armee-ért Mystery, 4-szer a félvér Haudegen és az apjáról szintén félvér Maikönig. Három olyan ló, Excellenz, Metallist és Maikönig futott az Armee-ban, amelyek az osztrák Derby mezőnyében is láthatók voltak. Metallist az egyedüli lovunk, amely résztvett a Derbyben, Asszonyságok díjában és az Armee Steeple-Chaseben, fia Tip-Top harmadik lett a Derbyben és leánya Metella nevét a ménesben tette híressé. A mén tulajdonosánál Hunyady Imre grófnál volt felállítva 1889 és 1890-ben, 1891-ben a magyar állam vásárolta meg és 1893 őszén már nemtelenítve az állami lovak árverésén 570 forintért Paar Károly gróf birtokába ment át, akinek difteritisben való elhalálozása napján, 1894 október 25-én a nagybeteg óhajtása szerint az öreg bajnokkal a kegyelemgolyó végzett.

Három, később a ménesben kitűnő kanca futott az Armee-ban, 5 és 7 éves korában Bouquetière, amely mint 11 éves Triumphot, az 5 éves Aschenbrödl, amely 13 éves korában Abonnent-et és az 5 éves Rolla, amely mint 15 éves Nem szabad-ot hozta.

A szentmártoni kifutókból négyen mentek érte, Sajnos, Nefelejts, Tücsök és Döntnök.

Az 1876-os felnevelés Bankár, Purdé, Becses és Kedvencz-ből állott.

Becses, amely már kétéves korában úgy nézett ki akár egy négyéves, **Kedvencz**-cel együtt nyeretlen maradt, **Bankár** az Import-díjat vitte el, a sebes Carnival-ok legsebesebbje, a korrekt és tömör **Purdé** Baden-Badenben a Zukunftspreis-ben második lett, de itthon, Sopronban a Polgár-díjat megnyerte. A következő év Nemzetijében alig egy hossz választotta a két elsőtől, Ilona és Amaranthus-től, sőt a Batthyány Hunyady-díjban Tallós-nak csaknem mindent ki kellett adnia magából, hogy félhosszal megverhesse, az osztrák Derbyt is csak Amaranthus-al való ádáz küzdelme után veszítette el, közvetlen az északnémet Derby előtt akcidens érte, s így abban nem indulhatott. Őszkor a ménért 3000 fontos ajánlat érkezett Angliából, amely vissza lett utasítva, alig pár napra reá Purdé a pesti versenyekre menve a váci úton a kocsitolongásban megijedt, elcsúszott és egy tramway csaknem elgázolta. 1881-ben 5000 forintért ment át a magyar állam tulajdonába háromévi visszavásárlási jog fenntartásával.

Annak a páratlan esetnek a teljesedésbe menése, három Derbynyerőt, három egymást követő évben nevelni, most az egyszer Kincsem, Outrigger és Purdé-val igazán nem sokon múlott.

1877-ben mindössze egy csikó volt Szent Mártonban, **Bájos**, «a legsebesebb repülők egyike», amely nagyobb díjat nem nyert ugyan, s mindössze csak kétszer győzött, de a mi ritkaság, mind a kétszer walk overben. A páratlant párossá kiegészítendő, Blaskovits a

kisbéri évesek árverésén 2700 forintért megvásárolt Bájos-nak társul egy szép Cambuscan-kancát, amit Csillár-nak nevezett el. Bájos volt az utolsó ló, s egyszersmind utolsó nyerő, amit Hesp Blaskovich számára nyergelt, hatéves együttlét után szétváltak, Szent Márton ura elhatározta ugyanis, hogy ezután a lovait otthon fogja idomíttatni.

Hesp-et a most elkészült új versenyistálló és holta napjáig biztos és lágy kenyér várta Blaskovich-nál, de az ajánlatot nem fogadta el, mert gödi telepének befektetései ezzel mind elvesztek volna és ezen a pár lovon nem is kereshetett elegendőt nagy családja fenntartására, lehet különben, hogy ezt a tettét élete végén, mikor Tatára költözött, meg is bánta. De a válás Blaskovich részéről is nehezen ment és csak akkor szánta rá magát, amikor látta, hogy Róbert mesternek, ha ő távozik is tőle, üres boxa nem marad.

A lovak idomítására ismét egy Robert, Robert Smart lett szerződtetve, aki emellett az istálló jockeyságát is vállalta.

Smart már cirka 1874 óta lovagolt a belföldön, legutóbb Thomas Chapman káposztásmegyeri trainer jockeyja volt, akinek leányával később 1887-ben már Blaskovich szolgálatában, egybe is kelt. A választás érdemes emberre esett, minden tekintetben megbízható egyén lévén és e mellett erőskezű és ügyes lovas. Lovai tudásával ugyan többször nem volt eléggé tisztában és akcidensek is nála gyakrabban fordultak elő, mint másoknál, de ez nem rajta, hanem az elegendő trial-lovak hiányán és a staff-ján múlott, egy magános trainingtelepen, távol más istállóvali kontaktustól ilyenekkel eleve számolni kellett.

A trainingpálya tíz öl szélesnek készült, amiből öt öl fel lett szántva és szárazságban használtatott, másik fele gyep maradt, a lovak egy forduló vételével két és fél angol mérföldet mehettek, a felszántott homokpálya, bár trágyás alapon feküdve, kötött és puha volt, mégis szeles időben buckás lett és ha estefelé ki is lapátolták, reggelre a szél megint behordta.

Blaskovich János tollából 1923-ban megjelent az «Attila városa» című kis füzet, melyben a szerző Tápió Szent Márton ősmultjával foglalkozik és felette érdekes, amit e trainingpályáról közöl: «Priskos Attila székhelyére érve, Attila dombján két bekerített helyről emlékezik meg, az Onegesius-éról, s arról, amelyen Attilának és hozzátartozóinak palotái voltak. Vajjon véletlenség-e, hogy a dombon két kiemelkedőbb helyet találunk, amelyek közül a domb északnyugati legmagasabb pontján lévő, nagy terjedelmével Attila nagyszabású palotáinak, s tágas udvarainak elhelyezésére is megfelelhetett?

S lehet-e csodálkozni azon, hogy e praehistoricus halmon is eszünkbe jutnak a germán hagyományok, a melyek szerint Attila vendégei és vitézei Attila palotája előtt futtatásokat is rendeztek, midőn a feltöltött platók aljában mesterségesen elegyengetettnek látszó hosszú futtatóhelyet pillantunk meg, amelynek e célra való kiváló alkalmassága annyira szembeötlő, hogy Blaskovich Ernő egyidőben ezen a praehistoricus pályán idomíttatta lovait. Vajjon nem ezen a pályán futottak-e versenyt Attila kiterített holtteste körül azok a válogatott lovagok, akikről a történelem is megemlékezik, s nem itt tartották-e a nagy gyászünnepély alkalmával a római cirkuszok színlelt csatáihoz hasonló játékokat?»

Íme így egyesül a rege egy történelemelőtti versenyzésről és a valóság egy csodakancáról Szent Mártonban.

Most készült el Budapesten a Városliget tőszomszédságában az új versenypálya. Maga a pálya alakja hosszúra nyuló ellipszis, a tribünökkel szemben lévő oldal meglehetős egyenes, a befutó azonban hosszú darabon kanyarulatban vezet. A mindenütt 28 m 45 cm széles pálya kerülete a közepén mérve 2503 m 40 cm.

A pálya két hosszú oldala az egyik kanyar végétől a másik kezdetéig 758 métert tesz ki, a kétéves pálya 958 m hosszú, később 1100 méterre egészíttetett ki és ferdén vitt a befutóba.

A pálya hosszátmérője 1070 méter, keresztátmérője 313 méter, a tribünök meglehetős közel állván a pályához a perspektíva kitűnő, a közönség mintegy bent van a versenyben. A tribünök a pálya nyugati oldalán háttal a délutáni napnak állnak, a nagy tribün két sarkán torony, a tribün ízléses architektúra, amelyen az erős vaskonstrukció szembeötlik, az épület balszárnyán az udvari páholy, alatta a Magyar Lovar Egylet tagjai számára elkerített rész, szemközt éppen a céllal. A nagy tribün jobboldalán a forintos hely fedett tribünje nyert elhelyezést, pompás kilátást adván az egész pályára, mivel oszlopok nem támasztják alá. Páholyok nincsenek, a pálya belsejében is van nézőtér, ahová a bemenet 30 krajcárba kerül.

A pályát a külvilágtól köröskörül 15 méter széles magas cserjékkel és fákkal beültetett liget zárja el, mit még deszkapalánk is kerít, a nyugati, a vasút melletti oldalt azonban csakis deszkapalánk védi.

A pálya és a tribünök a stewardok és Wackerow Hermann tervei alapján létesültek, Hermann fivére volt Károlynak, a Magyar Lovar Egylet handicapperének és a «Tables of Pedigrees of Thoroughbred Horses» autorjának, Poroszországból vándoroltak be és szerettek volna Cavaliero örökébe lépni.

A szépen kiültetett és gyepesített nyergelőkertnek a commune után a románok betörésekor a csőcselék nekiment és elpusztította.

A pálya 1880 október 17-én nyílt meg, az első versenyt rajta, a Kétévesek versenyét, Blaskovich Miklós Bálvány-ja nyerte, a tér végleg 1918 október 13-án zárult be, s a rajta futott utolsó versenyben, az Eladók Handicap-jában, Horvát Károly Rohatyn-ja győzött.

Az okos, takarékos, de szűk látkörű Blaskovichot, amiért is egy időben őt a Casinóban «Kisbíró-nak» hívták, Kincsem nem szédítette el és ha ménesét és istállóját bővíttette is, nem ment bele a tömegtenyésztésbe, más az ő szerencséjével könnyen azt gondolja, hogy neki nagy mértékben is sikerülhet minden.

Kincsem esetéből megtanulta azt azonban, hogy évest eladni nem szabad, s ezentúl maga használta ki teljes felnevelését.

A tömegtenyésztésnél, a bankár és nagyiparos stílusnál nagyobb esztelenség nincs, ezek megszokva lévén a sikereket részvénymajoritásokkal kicsikarni, a turfvállalataikban lómajoritásokra törekszenek, de a mi ott biztos haszon, az itt biztos veszteség, mégis jelenlétük a gyepen okvetlenül szükséges, mert csakis ők képesek éveseket és jockeykat megfizetni.

Blaskovich 1879-ben 100 arannyal járult a Nemzeti alapítói sorába, mint 90-ik adófizetője az országnak, ezt könnyen megtehette és mint Kincsem tulajdonosának ezt meg is kellett tennie. Jellemző reá, hogy készpénzét olvasatlanul egyik fiókjában tartotta, s mikor erre figyelmeztették, azt felelte: «A pénzét csak az olvassa meg, akinek nincs!»

Smart 1880 őszén kilenc lovat vett át Szent Mártonban, a következő esztendőre négyéves Csillár-t, az 1878-as évjáratot Szent Márton, Balga és Csapodár-t, ez utóbbi még ez évben Hespnél Gothában a Preis von Thüringen-t nyerte, megvervén benne 49 kg-jával a 60 kg-ot vivő Bálvány-t és az 1879-es felnevelést Bizarr, Bujdos, Virtus, Gyöngyvirág és Venus-t.

A kezdő trainer Smartnak első kísérlete az 1881. év legelső versenye az április 9-i Staatspreis dritter Classe volt Prágában és a futást a jól megtermett, erős csontú, kevés munkával kihozható, de nagyon kicsiny **Csapodár** hátán meg is nyerte. A kanca még két versenyt szerzett ez évben istállójának.

A tehetségnélküli **Balga** hamar elhagyta Szent Mártont, s később Beniczky Gábornak nyert egy vadászversenyt.

Hogy a csírasejtek oszlása ugyanazon egyedek párosításánál mennyire variálhat, arra eklatáns és intő példa Kincsem öccse, **Szent Márton**. A mén elnevezésekor a pesti lapok azt írták, hogy «Szent»-et ilyen megtiszteltetés, hogy nevét versenyló viselje, még nem ért. Si taccuissent!

A Doncaster St. Legerre is kötelezve állandó érdeklődés tárgyát képezte, kétéves korában márciusban azt írják «máris tizenhat markos, rendkívül hasonlít nénjére, vágtatása hajszálig olyan, kötése pedig zártabb.» A valóságban azonban nénjéből semmi sem volt benne, az egyik hátsó lábát mindig húzta, végre mint három éves augusztus 20-án megjelent a Budapesti-díjban, ekkor ugyanis még nem volt Szent István-díj és ezt is jó ideig nem 20-án, de pár nappal előbb futották, s állandóan hátul haladva követte társait. Másnap egy eladóban három között második lévén 1580 forintért claimelte el Zichy Béla gróf, aki a Baden-Badenben letört Elemér-jével együtt 1882-ben, Hesp ott előkészítendő lovai társaságában, kiküldte Angliába eladásra, de sem «a Buccaneer» Elemér, sem a «Brother to Kincsem» nem kellett senkinek.

Később Hesp-é, majd Jankovich Bésán Eleméré lett és pár egészen kis versenyt nyert, legvégül Podmaniczky Géza bárónál, mint **Marczi** Kis Kartalon felállítva bár Talpra Magyar nem lett belőle, mégis három nyerő Mutyi, Méltóságos úr és Monopole apaságáig vitte, az első jóállású szép ló volt, amely Németországban nagyobb gátversenyekben győzött.

A felsoroltaknál egy évvel idősebb **Csillár** nem bírt versenyt nyerni, négyéves korában hat futásából ötben lett második, őszkor ownere vadászta, majd 2500 forintért Baltazzi Hectornak adatott el. Kanczának Fenéken soroztatott be, ahonnan Felső Leperdre Dőry Vilmoshoz került, s ott a Magus Derby hat elbukottja egyikének Fenegyerek-nek anyja lett.

Az öt kétéves közül az elejére nagyon vékony **Venus** rossz volt, a másik négy azonban Derby-lónak ígérkezett.

Abban a tizenegy évjáratban, kivéve az 1878-as, 1887-es és 1888-asat, amit Blaskovich Smartra bízott, párosával, hármasával, sőt a mi hihetetlenül hangzik, egy ízben négyesével fordult elő Derby-klasszis, nem azok voltak ebben a tizenegy évjáratban a kivételek, amik menni tudtak, hanem azok, amik nem tudtak.

A nagyon jónak látszó **Virtus** két első versenyében kikapott ugyan, de azután elég könnyen megverte a legjobb kétévest, Aneroïd-ot, a szép mén a nyáron mirigykórba esve, őszkor elpusztult.

Bujdos mint kétéves kétszer indult, a Zukunfts Preis-ben Baden-Baden-ben második lett Gyöngyvirág mögött, a soproni Polgár-díjban Smart Grimshawnak Gyöngyvirág és Bujdos között választani engedett és a jockey az utóbbira ült, de ezen helyezetlenül végzett. A hatalmas erős állatot nagyon elő kellett venni, hogy kondícióba jöhessen, ami hároméves korában nyilván nem elég óvatossággal történve, letörését okozta.

A szép és korrekt **Bizarr** mint kétéves csak egy versenyt nyert, a következő tavaszon rohamosan javulva a Przedswit Handicapban, a Vándorló Ivadékversenyben és a Cambucsan Rennenben győzött, ez utóbbi futásában már jók, Balaton és La Gondola végeztek mögötte, a Norddeutsches Derbyben még az első forduló előtt elbukó Michelangelo-ba beleütközvén, majdnem térdre került, lovasa, Smart felkapta ugyan, de közben mindkét kengyelét veszítvén, teljesen kiesett a versenyből. Bizarr már e futása előtt sem volt egészen rendben és utána végleg harcképtelenné lett.

Gyöngyvirág Pesten mutatkozott be májusban és mint végtelen könnyű nyerő ment át a célon a gyönyörű sárga kanca. Bécsben megveretett, de Baden-Badenben a Zukunfts Preisben már ismét megszaladt mindentől, majd Bécsben újra vereség érte, ezt a formáját

gyorsan korrigálta Sopronban, a Polgár-díjban, ahol Taurus és Veronica, az évjárat jövendő Derby és St. Leger nyerői, menni sem bírtak vele, Pardubitzból is elhozta a Kladruber Preist, Pesten Aneroïd-dal mérve össze erejét, ez nála jobbnak bizonyult. Amit a kanca kétéves korában tudott, azt később nem ismételhette, akkori fölénye kapitális fejlettségében rejlett.

Még négy seasonban hatvanszor futva, tizenegy győzelmet aratott, megnyerve a többi között a Hazafit és ötéves korában a pesti őszi meeting három egymást követő versenynapján kedden a Totalisateur-díjat, csütörtökön a Kincsem Sorsjáték-díjat és vasárnap a Kancza-díjat.

A Kincsem-et létrehozó crossból eredve alkatában, de szívósságában is hasonlított a csodakancára, a stamina és a mindent kibírás nála is jelen volt, azonban hiányzott a cross teljességéből a másik sebessége, az alkatra nézve pedig áll, hogy nincs az a szem és nincs az a legpontosabb lemérés, ami lósorsdöntő fél és egész centimétereket felvehesse és ilyen észre nem vehető különbségek azok, amik a legjobbakat a jóktól elválasztják.

Az 1880-as évjáratban három mén Kortes, Tücsök és Vitéz, s egy kanca a Louise Bonne-ok beau reste-je a kéthetes korában árván maradt Árva volt.

Tücsök pályára való nem lévén, eladatott és nemtelenítve, idősebb korában tiszti versenyeken próbálkozott, a csinos, könnyű és sebes **Árva** négy verseny nyerése után Erdődy Károly grófé lett, aki akadályokon használta, hat éves korában múlt ki.

A nagy, erős és keskeny **Vitéz** ősszel lett kihozva, első eredménytelen kísérlete után a Polgár-díjban már csak félhosszal volt a nyerő, az Angliában idomított La Rousotte mögött, amely a mént Pesten a Kladrubi-díjban is megverte, mögöttük harmadikként a későbbi Derby-nyerő pony Tartar tartatott fel. Hároméves korára Vitéz sokat ígért és hogy mit sem váltott be, az a szeszélyességén múlott. Huszonkétszer indítva győzött az Import-díjban, két handicap és két gátversenyben, mint négyéves Söllinger Rudolf kapitány alatt megnyerte fejhosszal az Asszonyságok díját, a Wenckheim Emlékversenyhez pedig úgy jutott, hogy egyetlen ellenfele Edgar útközben jockeyját Peasnall-t letette, ötéves korában Schosberger Nándor tulajdonába ment át.

A rövidlábú **Kortes** a baden-badeni Zukunfts Preis-ben kezdte, nyersen és oldalazva menve harmadik lett, nemsokára ezután accidens érte és el kellett tenni a következő esztendőig, amelynek minden nagy versenyében ott volt ; úgy az osztrák, mint az északnémet Derbyben harmadik lett, Pesten a St. Leger már biztos zsákmányának látszott, amikor nem csekély meglepetésre az Angliában sem egészen rosszulmenő Frangepán fejhosszal ragadta el tőle a díjat és ezzel pályája be is fejeződött.

Az 1881-es felnevelés Búvár, Czímer, Pásztor és Rontóból állott.

A ki nem hozható **Rontó** volt Verneuil első ivadéka, a mén a Nagy pozsonyi Akadályverseny nyerő Coute que coute-nak lett az apja, és ami a legnagyobb ritkaság, már négyéves korában. Coute que coute-nak, amely míg Esterházy Móric grófé volt, Miss Zarsesfira névre hallgatott, az anyja Themenau, is Blaskovichnál állt valaha.

Búvár mindössze egy versenyben vett részt.

Pásztor a pesti májusi meetingen kezdte meg feladatait és mindjárt méltó riválisára akadt Metallistban, amelyet ostor alatt félhosszal megvert. A mezőnyben, bár Metallist sem volt valami kicsiny, Pásztor úgy nézett ki, mint óriás a törpék között, a vizsga-szem hatalmas csontokat látott rajta, erős lábai lépésben annyira lazán csüngtek, hogy szinte leestek a földre, de a strideje máris fölényes volt.

A baden-badeni Zukunfts Preis-ben Pásztor Czímerrel együtt helyezetlen lett, amit

a hosszú utazás alatt elszenvedett rengeteg mizéria érthetővé is tett, úgyszólván többet vártak, mint mentek, Czímer még a Jugend Preis-re i felnyergeltetett, de szintén eredménytelenül.

Szeptemberben Pásztor Bécsben úgy a Kladruber Preis-ben, mint a Trial Stakes-ben győzött és Sopronban a Polgár-díjban Czímert is segítségül kapta. A két impozáns kétéves a legszebb kondícióban pompázott s Metcalfnak ugyancsak kellett fognia Czímer-t, hogy a deklaráció fel ne boruljon és Pásztor elsőként mehessen át a célon.

Pesten a Kladrubi-díjban Metallist mind a kettőt megverte.

Hároméves korukban itthon a két mén együtt nem futott.

Czímer számára a Produce Stakes walk ower lett, az Elsőosztályú Államdíjban második és Vinea és Stronzian mögött harmadik lett abban az emlékezetes osztrák Derbyben, amelyben kívüle még Edgar, Metallist és Stronzian indultak csak el a megadott jelre, ellenben a többi hat már előbb elugrott.

Három napra reá Czímer jó mezőnyt vert meg a Buccaneer Rennen-ben, a Staatspreis dritter Classe-ban egyetlen ellenfelénél, Metallistnál két fonttal kevesebbet vive, vele holtversenyben érte el a célt, a díjon testvériesen osztoztak, Czímernek 585 forinttal jutott kevesebb. Holtverseny két induló között előfordult még 1864. június 8-án Pesten Lord Albert (Esterházy Miklós gróf) és Cheerfull (Batthyány István gróf), 1873 április 26-án Pozsonyban Dualist (Szapáry Iván gróf) és Mlle Giraud (Esterházy Miklós gróf) és 1899 május 9-én Budapesten Brodler (S. Bulford) és Lulu (Hyams) között.

Pásztor harmadik volt a Nemzetiben, a Vándorló ivadékot megnyerte, az osztrák Derbytől egy kisebb indispozíció miatt távol kellett maradnia.

Czímer és Pásztor ezután ki lettek Németországba küldve. A legrégibb német versenyben, az 1832-ben alapított Union Rennen-ben, amely első ízben Dresdá-ra lett proponálva és nevét nem az akkor nem is létező Union Club-tól, hanem azért kapta, hogy az összeköttetést észak és dél, azaz Németország és Austria között létrehozza, Pásztor lett nyerőnek jelentve, azonban Sear Czímerrel elugrott és be nem érve, végig vezetve győzött, Pásztor Vinea-tól hat hossznyira mint harmadik tartatott fel. A Norddeutsches Derby-ben ismét Pásztor lett a deklarált, s Smart kedvező startját kihasználva azonnal az élen termett, míg Czímer hátul várt. A tribűnökkel szemben Pásztor még jobban elhúzott, amire Greaves Stronzian-nal üldözésére indult, lassan beérte, és bár Pásztor ostor alatt szépen nyúlt, két és fél hosszal megveretett, Czímer pedig harmadik lett, s ez volt az utolsó futása.

A szögletesvállú, de kitűnő crouppal bíró Stronzian évjárata legjobbja volt. Pásztor ezután Baden-Badenben a Jubiläums Preis-ben vett részt, ugyanis a Grosser Preis mult év óta fennállása huszonötéves évfordulójára Jubiläums Preis-nek neveztetett el, futására tulajdonosa is kiutazott, a mén a franciák és angolok között is derekasan tartva magát, negyedik lett. A meeting folyamán még a St. Leger Handicap-ban is indult, de ebben túlmagas terhével nem volt mit keresnie.

Hazatérve Bécsben megnyerte a Staatspreis erster Classe-t és Pesten a St. Leger-t, s többé nem volt kihozható a megvesztegető kinézésű mén, amelynek csak egy, de nagy hibája volt, a ferde nyaka.

Czímerek és Pásztorok homokpályákon és száraz gyepeken rövidéletűek.

A két mén együtt 30,000 forintért vétetett meg a magyar állam által, mindketten Kisbéren is álltak. Pásztor legjobb ivadéka Adria volt, s tőle való Con amore anyja, Grisette is.

Az 1882-es évájratban Harczos, Legyes és Kincsem első és Waternymph utolsó ivadéka Buda gyöngye és Honleány voltak.

Honleány nem jött pályára, **Legyes** egy handicapot nyerve, Mr. C. Wood-é lett, a nagyrámájú, később roaroló, kétéves korában klasszis **Harczos** Pesten a Szent László-díj elődjében, a Csikó-versenyben győzött, mint hároméves is nyert ugyan még versenyeket, de Purdé fia s így Carnival unokája lévén, nagyapjának a tempere gyorsan kiütött rajta, mindannyiszor, mikor mennie kellett volna, megtagadta az engedelmességet, 3000 forintért vásárolta meg az állam, a méntelepről azonban rövidesen kitéve, nemtelenítve, tiszti versenyekben még újra pályát látott a szerencsétlen.

Buda gyöngye kora legjobb ménjének, Buccaneer-nak és minden idők legjobb versenylovának, Kincsemnek első ivadéka, már világrajövetele óta számontartatott és máris fogadva lett a németek által az ő Derbyjökre, ami azzal a rizikóval is járt, hogy hátha nem is neveztetik. Egy hamburgi legernél reá 5000/50, 40,000/400, sőt még 150,000/1500 fogadások is köttettek, ez utóbbi lelkes rajongó úgy gondolkozott: ha egyszer is bekövetkezik a «Fortes creantur fortibus et bonis», úgy most kell ennek bekövetkeznie és — bekövetkezett.

Buda gyöngye kétéves korában háromszor nyert, ugyanannyiszor volt második és kétszer azokban a versenyekben, amikor Harczos indult vele, a Zukunfts Preis-ben és a Polgár-díjban helyezetlen, de miután az előbbiben a mén ötnegyed hossznyira futott fel a győztes Italy-hoz, az utóbbit pedig meg is nyerte, bár egy pózna elkerülése miatt diszkvalifikáltatott, Buda gyöngye egyikben sem lett teljesen kilovagolva.

Amilyen sokatígérő volt a kanca kétéves pályája, olyan kevés reménységgel kecsegtetett hároméves korában, a legkevésbbé sem volt együtt, első három versenyében egyáltalán nem tudott menni és ennek dacára Harczossal együtt felnyergelték az osztrák Derbyre. Az elejére rosszállású Buzgó győzelme itt pillanatra sem volt kétséges, a mozdonyként prüszkölő gyors és szeszélyes Harczos már a rövid oldalon megelégelte a futást, de Buda gyöngyének sikerült az utolsó ugrásokban Annától a harmadik helyet elvennie.

Ez mindenestre javulást jelentett s így ki lett küldve Berlinbe az Union Rennen-re.

Az Union startjánál német ló meg sem jelent, mindössze három magyar indult. Buda gyöngye vezetett, a távnál a könnyűmozgású, sebes Italy felzárkózott hozzá és nagy stílusban hagyta faképnél, Druid ötven hosszal maradt le harmadiknak. Italy ezután nemsokára letört s így Buda gyöngye számára megnyílt a győzelem útja az északnémet Derbyben.

A nagy kikötőváros, Hamburg utcái a Derby-nap délelőttjén valóságos lóbörzék, a sátrak alatt tanyázó legerek «Wer will ein Pferd?»-jétől visszhangzik minden, az emberek fogadnak nyakra-főre, a versenytéren, hol száz ilyen leger is látható, tombol az üzlet.

A Derby mezőnye rossz és kicsiny, öten vonulnak el a dísz-szemlénél, a magas, keskeny, lapos bordájú és rövid lépésű Anna, a fáradt, bágyadt Buda gyöngye, a rövid testű, nyakigláb germán Amoroso és a két dán, a Newmarketből érkezett lusta «gedrungen» Gallus és a minden nemességet nélkülöző Gambetta.

Amoroso és Gambetta haladnak lassan az élen, utánuk Gallus és Anna, hátul a roszszul elkerült Buda gyöngye, elmennek a tribünök mellett, a hosszú oldal feléig nincs változás, a Horner Ecke előtt Gough előredobja Gallust és el akarván venni Annától a belső oldalt, lova fejével nekimegy egy oszlopnak. Amoroso és Gambetta visszaesnek, Gallusnak éppen elege van, a nyerőoldalra való befordúláskor Buda gyöngye otthagyja Gallust, majd Annát és Kincsem leánya hat hosszal nyerő.

Most voltak künn a szentmártoniak negyedszer egymásután a Derbyért, 1882-ben Bizarr accidense miatt helyezetlen, 1883-ban Kortes harmadik, 1884-ben Pásztor második és Czímer harmadik lévén.

A hamburgi leger hétfőn szép számmal látta viszont százszoros pénzre kiállított ticketjeit, amelyeknek beváltása azonban akadálytalanul ment végbe. A jelenlévő magya-

rok is kitettek magukért, egyik 36,000, a másik 18,000 s még ketten 4—5000 márka nyereséget vettek fel, a futást tőlünk Apponyi Antal, Dőry Lala, Csáky Béla, Bethlen Márkus, Mr. C. Phipps bécsi angol követségi titkár, Mecklenburg báró és a még homo novus Péchy Andor nézték végig.

E Derby-győzelem egyszersmind búcsúja is volt Buda gyöngyének a gyeptől, novemberben Kerry gyógykovács tüzelte, de a műtét, ami soha tartós eredménnyel nem jár, most sem használt.

A nyolcvanas évek közepén a versenyzés már alapos lendületet nyert, a versenylovak és ownerek egyre szaporodván, a meetingek bővültek, a totalizateur levont százalékaiból szép díjakat lehetett immár adni, a handicapok nyomni kezdtek a latban, a Blaskovich-istállóban most már nemcsak pár ló, hanem hova-tovább egész tekintélyes lot állott, a tulajdonos utálta az irka-firkát, mint a bűnt — hogy haragudna most a Kincsemekért! — és Smart is derekabb ember lévén, semmint írástudó lehessen, így hát manager után kellett nézni.

Ez pedig gondot okozott. Blaskovich Ernő, a szeretetreméltó, csendes úr, közel magához senkit nem engedett, és mi volt hozzá a testvérein kívül közelebb, mint a lovai.

Az illetőnek úrnak kellett lennie, mert ő mással szóba nem állt, de olyannak is, akit össze lehet szidni, ha valami nem quadrál és a szidást mégse vegye szidásnak, így hát választása egyik jóismerősére, a felvidéki származású, köpcös, szakállas Dráveczky Aurélra esett, aki Casino- és M. L. E.-i tag is volt s az abaújmegyei Vinná-n földbirtokos, a 70-es években aktív sportsman és úrlovar és sokáig rendes követője a Forgách-grófok kazsúi, majd mándoki falkájának.

1870-ben Dráveczky Kassán éppen Blaskovich-csal lovagolt egy matchet és őt Lancaster-én meg is verte.

1886 januárjában Dráveczky lemondott a bécsi, budapesti és soproni gyepeken viselt handicapperi megbízatásáról és Blaskovich ajánlatát örömmel fogadta.

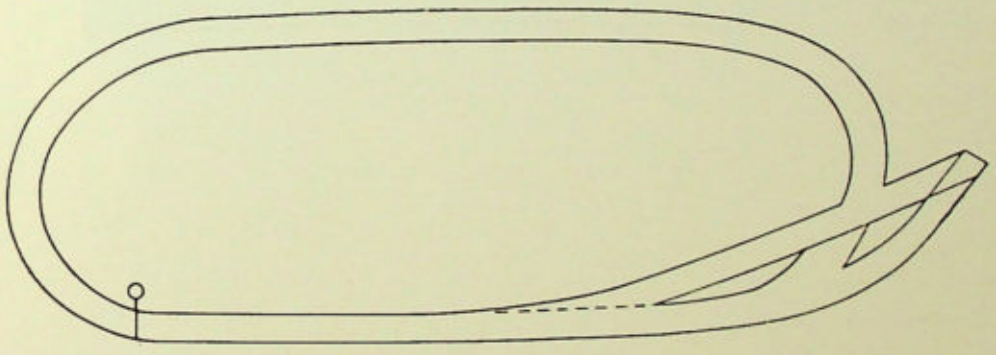
Blaskovich nem lett volna ízig-vérig horseman, ha otthonában a ménesével és a versenyistállójával beéri, és miután most már a rákosi falka kissé messze volt neki, 1884-ben Hunyady Imre gróf ürményi harriereiből megvett tíz párt és elkezdődött a legszebb sport Tápió Szent Mártonban. A huntsman teendőit Smart látta el. Az egyik vadászaton rókát is fogtak. A mulatságos eset így van leírva a Vadász- és Versenylapban : «Véletlenül bukkantunk a ravasz komára, a falka erős nyihogással követte nyomát, de alig hét-nyolc percig hajtottuk és ő kelme lyukba bújt, a honnét öt-hat órai munka után kiásták s mint egy gonosztevőt megláncolva bevitték a kastélyba. Másnap kibocsátották a falka előtt, mintegy száz méternyire tért engedve neki, a kopók, mintha csak tudták volna azonosságát, még nagyobb tűzzel szorították az ipsét, gyönyörű gallop után a ravasz újra lyukat lelt, bele is bújt ; ezúttal a master nem tágított, rögtön embereket hozatott a közeli tanyáról és kiásatta rövid félóra alatt s így azután a ravasz kópé harmadszor eredt futásnak a falka előtt, lehet, hogy fáradt volt, lehet, hogy a rémület okozta, de nem telt bele huszonöt perc, s a komát elcsíptük. Szép nagy állat volt, kitömött feje ott díszlik a kopók kennelje felett.»

Az uradalom azonban, bár a szomszédok is meg lévén híva, azok területére is átmentek, vadászatokra mégsem volt elég terjedelmes, a parasztság pedig a megtérített kár mellett sem látva szívesen vetésein a paták nyomait, így azokat rövid pár év mulva be kellett szüntetni.

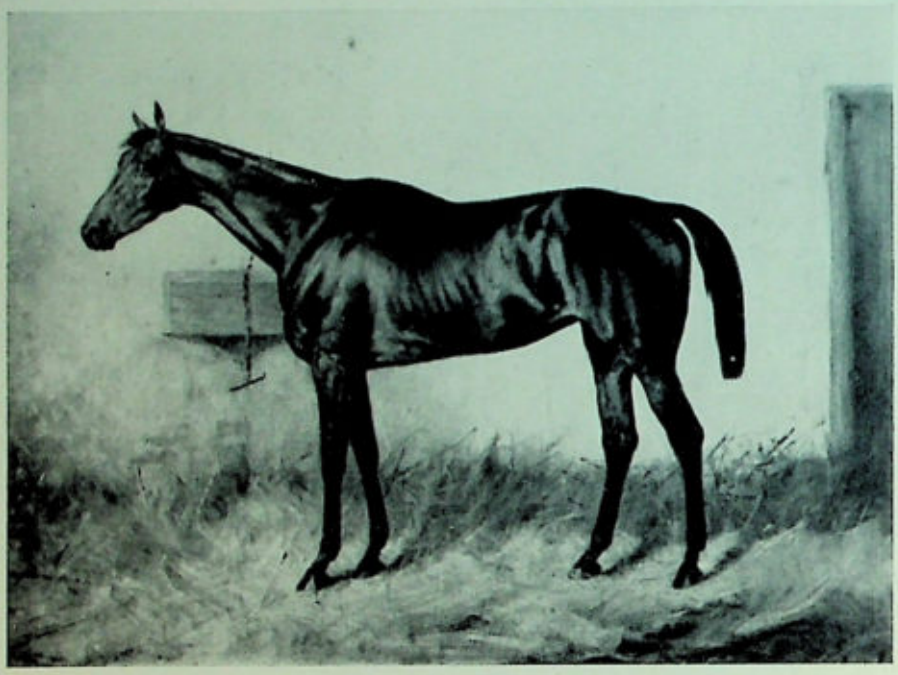
Az 1883-as évjárat mind az öt neveltje, Hetyke, Pajzán, Ollyan nincs, Ragyogó és Zománcz az első klasszisba tartozott.

Robert Smart.

A ligeti pálya.

Buda gyöngye.

Egy évjáratban öt ilyen ló, az még soha senkinél nem fordult elő, és az a talaj, amelyen ilyenek nem elvétve, de csoportosan nevelhetők, az csakugyan a telivér Igéret földje!

A nagy és jó ménesek, Kisbér, Nagy Szalánc, Oroszvár et caetera sem voltak képesek soha ilyenre, tehát a legjobb anyag és felnevelés, a legkiadósabb táplálék, és a legalkalmasabb kifutók is Szent Mártonban voltak. Hányszor mondták Blaskovichra, hogy ráakadván Waternymph-re, mindent ennek köszönhetett és ez a valótlanság átment a köztudatba is, ámde nemcsak a Waternymphéi mentek itt jól, hanem, amíg volt belőlük, a többié is.

A szép, hibátlan, bordás és nemes **Ollyan nincs**, Kincsem második leánya, az elsőnél, Buda gyöngyénél jóval különb, kétéves korában egészen sohasem lévén együtt, csakis egy versenyt nyerhetett, igaz, hogy nagy díjat, a Csikó-versenyt, amelyben szintén nem all right állott a starthoz, köhögött, és ha ownere jelen van, valószínűleg futni sem engedi. A helyből sebes iramban a nehéz Fenék nem bírt lábrakapni és a fordulót is kívülről véve sokat vesztett és így a nálánál 8 ½ kg-al kevesebbet vivő Ollyan nincs fejhosszal győztes maradhatott.

A következő évben a most a Nemzetivel egyesített Hazafiban, melyet Fenék óriási stílusban nyert, a kanca helyet sem kapott, ezen a napon a király is felkereste a gyepet, lévén a Mezei gazdák versenyére, illetve lovaira kíváncsi, és éppen a Steeple chase-re érkezett, ebben a két jockey, Ellis és Fletcher, bizonytalanul ugró rokkant lovaikkal nem mervén iramot kezdeni, egymásra vártak, meglepődve a Felség azon, hogy versenyre jött és itt versenyt nem lát, távozott.

A Kanca-díjban Ollyan nincs hosszakkal feküdt a mezőny mögött, az egyenes közepén hirtelen az élen teremve már úgy látszott, hogy megnyeri az első Kanca-díjat, amire az idén a Hazafi átneveztetett, amidőn Hilda valamivel a cél előtt megelőzte. Ragyogó is részt vett a versenyben s ő volt nyerőnek jelentve, de mint Smart-nál már többször, úgy most is a deklarált rosszabbnak bizonyult.

A Derbyben Ollyan nincs Pajzánnal együtt vett részt. Pajzán az utolsó ugrásokban előzte meg a különben harmadiknak érkező Algy-t. A nagy próbát Fenék nem nyerte azzal a fölénnyel, amint várták, ugyanis a coloszus-termetű, kapitális stride-ű, de különösen a jobb első lábára gyönge mén, igazán elemében csak a mérföldig volt.

Ollyan nincs őszre jött formába. Sopronban az Esterházy- és Dunántúli-díjat, Pesten a Totalisateur Handicapot, St. Legert és Őszi Kanca-díjat szerezte meg. A St. Legerben Pajzán részére diktálta az iramot és már a ménnek helyet adandó, vissza volt véve, de Pajzán nem bírt jönni, négyéves korára a kanca elromlott.

Pajzán Hetykével együtt résztvett az északnémet Derbyben. Most nem volt annyira agyondolgozva, mint az osztrák Derbyben. Smart, miután Hetykét nálánál jobbnak tartotta, erre ült, Pajzán pedig Coates-t kapta lovasának s Hetyke részére az iramról neki kellett gondoskodnia. Pajzán-nak speedje nem lévén, csak a wansbecki saroknál bírt az élre állni és onnan kezdve egyforma tempóban ment végesvégig, azt a benyomást keltve, hogy akár négyezer méterig is éppen így kibírja. Pajzán tempója megölte Hetykét és mikor a finishben Coates ostorhoz nyúlt és a szárakat egy kézbe kapta, Pajzán megbotlott és Potrimpos egy nyakkal megverte.

Coates gyönge volt az erős, nehéz és lusta Verneuil-re, ha fordítva ülnek a jockeyik, nem veszik el a verseny.

Másnap, amilyen szívós volt Pajzán, a Renard Rennen-ben győzedelmeskedett. A mén öt évig futott, háromszor nyerte meg az Esterházy-díjat és háromszor a pesti 5000 frankos Államdíjat, ez utóbbiban először Metallist-ot verte meg másfél hosszal, másodszor Abonnent-et nyakkal és harmadszor Bíró-t egy orrhosszal.

Hetyke mint hároméves június elejéig öt versenyben győzött, Pesten egy napon kettőben, ugyanis az Esterházy-díj számára walk ower lévén, az Államdíjra is felnyergeltetett s ebben a húsz reás favourit Trial Stakes nyerő Remember-t könnyen hagyta maga mögött.

A jókedvű, bátor Hetyke egész szívvel szeretett menni, Hamburgból visszatérve testén daganatok keletkeztek és meggyógyulva árnyéka sem volt többé a réginek.

A kétéves Ragyogó és Zománcz nyeretlen maradt, és mint háromévesek sem mutatva formát, május végén eladattak, de alig ment ki az istállóból a két remek kanca, máris összenyertek mindent. A szépkötésű hatalmas **Ragyogó** egymásután hat jó versenyben győzött, a Freudenauer Handicapban lovasának, Smartnak egyik kengyelszíja szakadván fél kengyellel ment tovább, de a célon túl már nem bírván magát tovább tartani, lefordult róla.

Zománcz öt versenyt nyert, Verneuil lévén valószínűleg mind a kettő, eltartott, amíg megértek.

Az 1884-es felnevelés Balzsam, Hűség, Ború és Drágámból állott.

Ború kétszer hordta tulajdonosa színeit és Jékey Alberté lett. **Drágám** nyolc versenyt nyert, ezek közül a Prince of Wales Handicap és az Őszi kísérleti verseny voltak az értékesek, ez a csinos kanca Craig Millar lévén, csak a rövid távokat kedvelte.

A sötétpej, meglehetős nehéz és markáns Buccaneer-típusú **Balzsam** ideje csak hároméves korára jött volna meg, ha állóképességgel is rendelkezik. A Nemzeti—Hazafiban Bulgar, s a térde alatt és csánkjain gyönge, hátsó csűdeire meredek Zsupán jöttek még ki vele. Balzsam hatalmas ugrásaival mutatta az utat és Bulgar-t az egyenesig el is készítette, itt Zsupán zárkózott fel hozzá, mire Balzsam ostort kapva, balra kitört és Zsupánt is a pálya közepére vitte magával, a küzdelemből Zsupán nyakhosszal került ki nyerőnek. A pesti Államdíjban Balzsam a menőkedvében lévő Abonnent-tel persze nem bírt, az osztrák Derbyben vele együtt istállója Hűséget is indította. Hűség állandóan az elsők között haladt, Balzsam a hátvédet képezte, négyszáz méterrel a cél előtt Hűség visszaesett, mire Balzsam tört elő, de gyorsan verve lévén, csak negyedik lett.

A berlini Union Rennen-ben fordított taktikát alkalmaztak, Balzsam vezetett Hűség számára, az eredmény azonban ugyanaz lőn, még helyre sem futottak. A hamburgi Derbymeetingtől Balzsam távolmaradt, ellenben Hannoverben a Grosser Preis-ben Pajzánnal együtt a starthoz küldetett, már mint nyerő közeledett befelé, amikor a kőkemény pályán letört és második lett. Sopronban nyert egy Állam-díjat ezután és 5000 forintért ment át a magyar állam tulajdonába.

A zömök **Hűség** többször megverte Bulgar-t és egy alkalommal 5 kg-ot kapva Abonnent-től, ehhez nyakhossznyira futott fel; 6000 forintért vétetett meg Károlyi Sándor gróf által apaménnek.

Az évjárat legjobbjai Abonnent, Zsupán, Bulgar és Petrushoz a két szentmártoni közel sem volt, de szemre az elsőség őket illette a nagy, erős csontú, izmos és nemes Abonnent-tel együtt, Bulgar csúnya és csapottfarú, Petrus goromba és hosszúlábú lévén.

Ez év nyarán alig másféléves managerkedés után Dráveczky azon vette magát észre, hogy nem képes elszámolni, jelentéktelen összegről volt csak szó, ezt annyira röstelte, hogy nem akart Blaskovich szemei elé kerülni és minden hívás dacára sem jelentkezett. Az owner managerével találkozni sehogy sem bírván, megharagudott, «ha nem tartja érdemesnek hozzám jönni, úgy maradjon ahol van» és a Vadász és Versenylap 1887. augusztus 19-i számában a következőket tétette közzé:

«Dráveczky Aurél úr hollétét nem tudatván, Blaskovich Ernő úr felhatalmazott bennünket annak a közlésére, hogy versenyistállójának a vezetését nevezett úrtól visszaveszi, s így az ő nevében Dráveczky úr semmiféle kötelezettségeket tenni nem jogosult.

Sárkány.»

Jó pár év mulva azután megszületett a mese, hogy Dráveczky Uram bátyám német Derby győzelme után magas fogadásait és a díjat inkasszálva, Hamburgból egyenesen Amerikába hajózott. Ebből természetesen igaz egy szó sem volt, s ezt szegény Dráveczky meg nem érdemelte.

Dráveczky később Erdélyben Válaszúton a Bánffy Albert bárónál volt ménesmester.

Az 1885-ös csikók nagy reményekre jogosítottak, köztük volt Kincsem első fia, Talpra Magyar és csupa jó lovak féltestvérei Vajda, Viadal, Zsarnok és Csintalan.

Vajda és **Csintalan** nem sokat értek, **Zsarnok** kétéves korában csak őszkor lett kihozva, mint hároméves a Trial Stakesben indult először, az egyenesre folyton hajtva még utolsónak fordult be, Pity the blind állandóan vezetett, a távnál Lemaire lendületéből már kissé kivette a kancát, amikor egyszerre Zsarnok, Ugod és Rusnyák megjelentek oldalán és a négy ló quadrigaként rohant át a célon, Zsarnok félhosszal nyerve meg a futást. Ez volt a mén egyetlen formája, a nehéz és magas ló máskor mindig rosszul ment, a magyar állam 3000 forintért vásárolta meg Mezőhegyesre.

Talpra Magyar debutje a Hatvani-díjban volt, az indulásnál sokat vesztett, a távnál azonban akár a kilőtt nyíl repült elő, de Smart nem bírván vele, keresztbe futott a pályán és a bírói páholy mellett érkezett meg, úgyhogy Rusnyák, amely a startól is nagy előnynyel került el, belül a korlátnál menve, félhosszal megverte. Ez évben még kétszer próbálkozott, de nyeretlen maradt, trainere mégis Kincsem fiát és nem a jó Viadalt tartotta a jövő lovának.

Hároméves korában az Asszonyságok díjáért jött ki, kitűnően fejlődve erősebb, izmosabb és nyugodtabb lett, a távnál lovasa Baltazzi Hector által felszólítva jött mint a szélvész, az öreg Buzgót verni nem nagy dolog volt, de St. Wolfgangtól, mely később a Derbyben is jól futva negyedik lett megszaladni, már jelentett valamit.

Hosszú éljenzés jutalmazta a győzelmet, imponált az a sebesség, amit most elárult, nála nem volt kedveltebb ló az országban a neve és az anyja miatt, azt hitték most a harmadiknál az alma nem esett messze a fájától. És lehet, hogy úgy is volt, sőt, aki később fiát Tokio-t ismerte, az erre meg is esküszik, az elég jó felső testű, de elől-hátul pipaszárlábú, rossz csüdű mént azonban hiába várták a Derby startjához, bár egy nyula is volt, nem a lábak mondták fel, hanem a gége, roarer lett. Fokról-fokra ment ezután lefelé és október 4-én, egy eladóverseny előtt, 2000 forintért Péchy Andor vette meg, s ezt megnyervén vele tőle ugyeannnyiért követelte Captain Violet, Frohner János, ki az Óbuda határában, a Carolina Udvarban lévő ménesében állította fel. A mén egyetlen idegen kancát sem kapott, első évjáratából, az 1892-esben valók: Most vagy soha, Tokio, Biróné és Czifraság, a másodikból, az 1893-asból: Marquis, Cilia, Ezredév, Olga és Tokio nővére Tátra, a harmadikból, az 1894-esből: Tömörd és Offensive, a negyedikben minden csikaja elhullott.

Frohner 1894-ben elhalálozván, ez év augusztusában a budapesti Tattersall-ban ménese kalapács alá került és Talpra Magyart 15,800 forintért Lang-Puchhof Károly vásárolta meg és Puchhofban, Bajorországban állította fel, de nemsokára tovább adta Boxberg őrnagynak és ennek schrombehneni ménesében múlt ki huszonkétéves korában, 1907. október 15-én.

Kincsem fia Németországban a Preis der Diana nyerő Hut ab, több nagy díj győztese Xamete és az osztrák Kancadíj nyerő Faith nemzője lett.

Viadal a Kétévesek versenyében május 12-én Budapesten látott pályát először és Királyné mögött második lett.

Ezt négy eredménytelen futás követte a Kétévesek Omnium-áig, melyben győzött, a Polgár-díjban $3^1/_2$ kg-ot adva Ugodnak ez után második volt, a Wiener Criteriumban győzelmét a szerencsének köszönhette. Ugod egy hamis startnál lovasa kezét véve a félpályát befutva, sokat kivett magából, a még veszedelmesebb Királyné pedig be lévén zárva, mire utat talált, Viadal már nem volt elérhető. Ezután még két versenyt nyert Craig Millar fia, de a Csikó versenyben helyet sem kapott.

A következő évben nagy hír előzte meg, egy Pajzán-nal végzett kitűnő próbájáról beszéltek. A Nemzeti Hazafiban egynegyed hosszal maradt csak le Királyné mögött, amelynek légcsőbaja mult év óta nem rosszabbodott, megnyerve majd a Wenckheim Emlékversenyt, az osztrák Derbyben Rajta Rajtá-val 5 a 2-höz mint egyforma favouritek indultak és kívülök Ugod és Biró is nagy keresletnek örvendtek. Biró állt az élre és iszonyú iramot diktál, de Tegetthoff feljön hozzá és fej-fej mellett haladnak, Rajta Rajta harmadik. Tegetthoff folyton nyomja Biró-t, elakarja venni a szívét, az egyenesre fordulóban kész és átadja helyét Rajta Rajtá-nak, Biró itt ostort kap és visszaesik, a pace Viadal-t is megölte, Rajta Rajta Ugod támadását visszautasítva nyerőként megy át a célon.

A győztes ownerének Apponyi Antal grófnak nem volt elég a két keze a gratulációk számára, nemcsak a Derbyt nyerte meg most, hanem a legnagyobb fogadást is, amellyel nálunk halandó a révbe evezett, 1.000,000 forintot!

Az owner nejével a hercegnővel együtt a Derby előtt Maria-Zellbe zarándokolt és nagy vállalatát siker kísérve, a Derby után is a kegyhelyre rándult, megköszönni annak, a Ki mindenek sorsát irányítja, hogy Rajta Rajtá-járól nem vette le a tekintetét. A zelli kincstárban egy ezüstló, talapzatán Rajta Rajta felírással, emlékezteti a sportsmant az 1888-as év Derbyjére.

Viadal ezután még háromszor futott és 1889 áprilisában a Freudenauban a lábát törte. Csontos, nemes és teljesen arányos ménen gyönge részt felfedezni nem lehetett.

Az 1886-os évjáratban négyen voltak: Bitang, Kardos, Kincs-őr és Uram bátyám.

Bitang mielőbb eladatott és a vidéken nyert zászlók között kisebb versenyeket, Jékén apaménnek felállította Liptay Béla és alatta vett részt 1896-ban Budapesten a millenniumi díszfelvonulásban.

Kardos nagyon hasznos ló volt, hét versenyt nyert, ezek között a Ritter-díjat, Zár Handicapot, a Buzgó Rennent és egy Államdíjat.

Kincs-őr a Kétévesek Omniumában ismerte meg a versenyfutást, de nagyon hiányos kondicióban lévén, ez csak gyakorlatszámba mehetett, Sopronban a Polgár-díjban, amely az előbbinél 250 méterrel hosszabb volt, már nyerő maradt, a Wiener Criteriumban Uram bátyámmal együtt ment az ütközetbe és jó starttal azonnal az élen termett, de később visszaesett, most Uram bátyám jött fel Leading-manhez, azonban száz méterrel a cél előtt kitört és félhosszal a második helyre szorult. A Verneuil Handicapban Kincs-őr esélyét startja tette tönkre és Pesten a Kladrubi-díjban is helyezetlenül végzett. Itt az eddig veretlen, hét versenyben győztes Filou az egész úton Triumph-fal harcolt és midőn ettől megszabadult, Willich jelent meg oldalán, a holt fáradt Gunnersburynek ez már sok lévén, megeredt az orra vére, s még Triumph-ot is maga elé engedte.

Tizenkét esztendő, a Kincsem Tallós évjárat óta ilyen kétévesek nem voltak, Filou, Triumph, Willich, Bitorló, Leading-man, Uram bátyám és Kincs-őr, valamennyien az első klasszisba tartoztak, csodálatos mennyire együtt jönnek mindig a jók, mert együtt jöttek 1889-ben: Espoir, Gaga és Primás, 1902-ben: Patience, King Rob és Horkay és 1907-ben: Rascal, Icy Wind és Balaton.

A hároméves Kincs-őr első két futása vereség volt, de a Cambuscan Rennent már fölényesen nyerte.

Négy csikót neveltek fel ebben az évjáratban Szent Mártonban és közülük három: Kardos, Kincs-őr és Uram bátyám elég jó volt arra, hogy starthoz állhassanak a Derbyért. A favourit Triumph, mely izgatottsága miatt az istállóban nyergelve egyenesen a starthoz vezettetett, úgy nyert, amint akart, az öldöklő iram Kincs-őrt a második helyhez segítette, míg Uram bátyám Aba mögött négy hosszal lett negyedik.

Triumph-ot Apponyi a mult év szeptemberében a Ridotto Rennenből 13,100 forintért követelte Taxis Egon herceg tulajdonából, a Rapsza által Ecskán «idomított» mén ekkor inkább a vadállat, mint a versenyló benyomását keltette, s mégis új ownere nyomban megvétele után csekély 30,000 forinttal fogadta a Derbyre.

Dacára nagy fogadásainak Apponyiban a játékosból nem volt semmi, ő sportsman volt tetőtől talpig, csakis azért fogadott ilyen nagyban, hogy nyereségei révén nagy stílusban versenyezhessen.

Szerette és szerencsésnek tartotta nevének kezdőbetűit, az «A» betűket. 1893-ban a Wiener Criteriumban öt «A» betűs futott: Adonis, az ő Alégresse-e, Algebra, Álmos és Ausmärker, a melyekből kettőnek az anyja és kettőnek, köztük az övének apja és anyja «A» betűs volt, ámde az övé volt előnyben, lévén ownere és jockeyja Adams is «A» betűsek és a versenyt az Angliában idomított és ott is győztes Van Dyck ellen óriási meglepetésre megnyerte. 1889. május 7-én Budapesten nyerte Adria első versenyét, ezen a napon őt különben is a szerencse a tenyerén hordta, szép meleg délután lévén könnyű, világos tavaszi ruhát viselt, s miután az öltöny ilyen szerencsét hozott, ha esélyes lovai futottak, még késő ősszel is ebben ázott, fázott a Freudenauban, ahol a ruhát ismerősei és barátai «Adria Anzug»-nak nevezték.

Egyaránt tudott ő megítélni lovakat, esélyeket és professzionátusokat, csak Warneban tévedett, akinek Coates-szal való társulása azután elegendőnek bizonyult a tönkretételére, máskülönben mindig a legmegbízhatóbb és a legtehetségesebb emberekkel vette magát körül, sőt még amikor egészen újoncokra bízta magát, akkor is a jövő embereit fedezte fel Adams és Charles Planner-ban.

1875-ben alapított istállóját 1897-ben feloszlatni volt kénytelen, lovat és versenyt azonban mindvégig imádott.

A Buccaneer Rennenben Kincs-őr $11^1/_2$ kg-ot adott Vőfélynek és megszaladt tőle, így hát a Derby Hamburgban, ahová június 15-én Uram bátyámmal együtt kiszállítatott, máris megnyerve látszott lenni. Smart Hamburgban mindig korán hajnalban, mikor még senki nem volt a pályán, dolgozta lovait, Kincs-őr utolsó munkáját pénteken 21-én végezte és szombaton gyanús körülmények között megbetegedett, nem evett és oly heves kólikát kapott, hogy még aznap délben a futásból törülték, közben tüdőgyulladás is fellépett és vasárnap hajnalban kimúlt.

Kincs-őr meg lett mérgezve és pedig nyilván attól az istállóembertől, akit Hamburgban kisegítésre fogadtak fel, a bécsi Imperial szállodában, a császárváros egykori turfközpontjában még évtizedek múltán is névszerint emlegették az értelmi szerzőket. A ménen 1.000,000 márka stakes állott és Murat bookmaker még az utolsó napokban is, amikor

már Kincs-őrre nem is fogadtak el tételeket, olyan vígan adta, mintha esélytelen lenne.

Kincs-őr valóságos óriás volt, de még mindig fejlődésben, rendkívüll eleje nem állott arányban izomzat nélküli hátuljával, ha Hamburgban nyer, úgy egy amerikaitól felette magas ajánlat érkezik érte, aki Kincsem és Doncaster fiát Angliában a Cupokban tervezte kihasználni, de hogy tulajdonosa, hasonlóan Portland herceghez, aki egész Magyarországért nem adta volna Donovan-t, nem adta volna egész Amerikáért — az bizonyos.

A katasztrófa folytán **Uram bátyám** társ nélkül indult a Derbyben.

Peeress mutatta az utat, a dán Kronprindsesse volt hozzá legközelebb, utána Aba, Hadubrand és Uram bátyám, hátul Freimaurer, így mennek el a tribűnök előtt, a wandsbeck-i könyököt meghaladva Peeress kidőlt és Smith tör az élre Abával, mire Uram bátyám is felvonul Aba mögé, Kronprindsesse verve esik vissza, Freimaurer is javít helyzetén, s mind a hárman együtt fordulnak be az egyenesbe, Aba már erősen lovagolva nemsokára kész, Uram bátyám könnyű nyerőnek látszik, de Freimaurer veszedelmesen közeledik, Smart stor alatt elhúz, a távnál Freimaurer ismét jön és már elől a nyaka, Smart elkeseredet en minden erejével lovagol és a hűen küzdő németet rettenetes tusa közben rövid fejhosszal megveri.

Nemcsak testi, de lelki erő is kellett hozzá ilyen csapás után még így lovagolni, a győzelem azonban nem volt kárpótlás Kincs-őr elvesztéséért. A röviddel ezelőtt arrivé Péchy Andort, Keczer Miklóssal egyetemben Aba társtulajdonosát, a verseny után azzal húzták fel, hogy ő most nemcsak egy Derbyt, de egy y-t is veszített és megmaradt a — Pech!

Péchy, a sárosi gentry, nem verseny-, de ügyvédi pályára készült és bár praxist aligha folytatott, táblája — Péchy Andor köz- és váltóügyvéd — a Zöldfa-utcában volt szemlélhető, a Korona Kávéházból a legjobb társaságba kerülve, első nagy csatáját ecartéban 40,000 forint körüli zsákmánnyal Bethlen Márkus gróffal vívta.

Uram bátyám a Nemzeti Hazafit is megnyerte, mély pálya lévén, a field nem akart menni és a verseny 800 méteres lett. Négyéves korában Bécsben győzött a Lusthaus Rennenben és az Asszonyságok-díjában 81 kg-ja alatt letört.

Uram bátyám, Pajzán és Kardossal együtt 17,000 forintért ment át állami tulajdonba.

Az 1887-es felnevelés Merész, Pazar, Kényes, Kincs, Takaros nem a szerencse jegyében jött a világra.

Kettő is volt közöttük, amiből bármi is lehetett volna és mind a kettőt accidens érte. Kincs-őr nővére **Kincs,** az utolsó Kincsem, kétéves kora tavaszán erősen összerugdaltatván, keresztbéna maradt, a részben Kincsem mintájára nevelt **Pazar** könnyen győzött a Ruperra-díjban és a Fóthi-díjban az akkor kitűnő Adria mögött második lett, Sopronban a Polgár-díjban elbukva a keresztcsontját törte és a helyszínen leszúratott.

Merész négy versenyt szerzett és 46 kg-jával negyedik lett a Szent István-díjban, amelyben e helynél előbb Blaskovich Ernő egyéb lovai sem végeztek, **Kényes** kis versenyekben kereste meg zabját, **Takaros** nyeretlen maradt.

Az 1888-as évjárat Fillér, Fortély, Szerző, Hősnő-ből állott.

Fillér egyszer ment mindössze, **Szerző** úrlovashoz került, s párszor nyert, **Fortély** egy handicapban és háromszor gátakon győzött, **Hősnő** a magyar és az osztrák Kancadíjakat szerezte meg, ez utóbbit már csak erős küzdelem után Felhő ellenében.

Az 1890-es év első felében Blaskovich versenyt nem látott, mert egy nyakán támadt daganat vérmérgezést okozott és állapota jó ideig veszélyes volt.

1889-ben öt csikó neveltetett fel, Duhaj, Forrás, Primás, Anyós, Szende, ezt az évjáratot kétéves korukban még Smart gondozta.

Duhaj, Szende nem voltak kihozhatók, **Anyós** nyeretlen maradt, **Forrás** hároméves korában egy Vigasz-versenyben és mint négyéves a Zár Handicapban győzött, **Primás** ellenben nagy dolgokra látszott képesnek.

1891 őszén a szentmártoni trainingtelep be lett szüntetve, ugyanis a versenyek rohamos gyarapodása magával hozta az állandó vándorlást és akkora személyzet tartása, hogy az otthon maradtak is megfelelő idomításban részesülhessenek, túl költséges lett volna, közelebb kellett tehát menni a központhoz, a telepcseréhez hozzájárult az is, hogy az elnehezedni kezdő Smart márcsak az idomár hivatásának felelhetett meg.

A lovak tehát visszamentek ismét Gödre, ahol most az istállókat és a pályákat Fred Vivian, John Reeves egykori abrakmestere, később Henckel Hugó gróf oroszvári trainere bérelte.

Smart kis intervallum után Dreher Antal tatai nagy istállójához, a Remeteségre szerződött és 1900-ban Capo Galloval megnyerte az osztrák Derbyt. 1903 őszéig maradt meg az állásában, amelytől megválva csak nyolc év mulva, 1911-ben jutott újra keresethez és mindjárt megmutatta, hogy mit sem felejtett, mert 1912-ben Bartek-kel majdnem megnyerte a Derbyt.

Smart rekordot ért el az osztrák Derbyben, 1874-től 1893-ig 20-szor megszakítás nélkül lovagolván benne.

8-szor egymásután Blaskovich lovak nyergébe szállt.

Az osztrák Derby lovasai és lovai 1868-tól 1918-ig a következők: *

Adams Robert	*1892* Da Vinci	
	1893 Mameluck	
	1894 Fenegyerek	
	1895 Páratlan	
	1896 Volligeur	
	1897 Souvenir	
	1898 **Áruló**	
	1899 **Pardon**	
	1900 Sternbusk	
	1901 **Carrasco**	
	1902 Apollo	
	1903 Angloman	
	1904 Vadúz	
Adams S.	*1872* Lady Bess	
Altmann Lajos	*1918* Prestolonasledník Boris	
Archer Charles	*1878* **Nil Desperandum**	
Archibald George	*1913* **Csardás**	
Arnott Frank	*1874* **Lady Patroness**	
	1875 Carlist	
	1907 Come in time	*II.*
Aylin Harry	*1908* Maxim	
	1909 Kahlenberg	
Baines Arthur	*1904* Rosenmontag	
Ballantine Charles	*1886* Algy	
	1891 Peter	
	1893 Lieber Kerl	
Baluska Mihály	*1915* Sonnenstrahl	
Barett Fred	*1893* **Gourmand**	
	1889 Donna Margherita	
	1892 Gutkeled	
	1894 Ausmärker	*II.*
	1897 L'Astro	
Barker Harry	*1898* Maikönig	
	1900 Glen d'Or	
	1902 **Llubar**	
	1903 Pompás	
	1904 Uncas	
	1916 Macander	
Basch Ferenc	*1917* Emilius	+ *III.*
	1918 Adomány	
Baumgartner Nándor	*1911* Lepszy	
Bayles	*1870* Tarna	
	1884 Millerjung	
	1885 Italy	*II.*
Bell George	*1886* Buck-a-boo	*II.*
	1887 Fidelity	
	1889 Uncle Max	
Birkenruth Fred	*1906* Elzevir	
Black Fred B.	*1900* Gondi	
	1901 Nézz reám	
Blades Harry	*1909* Duhaj	
Bonta Ferenc	*1903* Tolmács	
	1904 Keringő	*II.*
	1905 Horkay	
Borowitzky M.	*1893* Kordian	

* 1880-ban a második, 1907, 1913 és 1917-ben a harmadik helyre holtverseny volt.

	1890 Villám	*II.*
	1891 Felhő	
Bowman Charles	*1892 Espoir*	
	1895 Toreador	
	1896 Nizam	
	1893 Mirevaló	
Brown James	*1895 Levente*	*III.*
Bulford Arthur	*1898 Toll*	
	1892 Híres	
	1893 Futár	
	1894 Kozma	
Bulford Sidney	*1895* **Tokio**	
	1897 Tip-Top	*III.*
	1898 Busserl	
	1900 Kartal	*II.*
	1909 Lapis Lazuli	
	1910 Orient	
Bullock Frank	*1911 Golf*	
	1912 Semmering	
	1874 Satellit	*III.*
	1875 Talisman	
	1976 Elena	
	1877 Premier Coup	
	1878 Oroszvár	
	1879 Catastrophe ménje	
	1880 Sogrodda	
	1881 **Vederemo**	
Busby Tom	*1882 Grand Buccaneer*	
	1883 **Tartar**	
	1884 Metallist	
	1885 Harczos	
	1886 **Fenék**	
	1887 Bulgar	*III.*
	1888 Bíró	
	1889 Kincs-őr	*II.*
	1891 Álnok	
	1894 Kynast	
	1896 Gomba	
	1875 **Przeds'Wit**	
	1876 Justice to Kladrub	
	1877 Pfeil	*III.*
	1878 Sabinus	
Butters Joe	*1879 Berzencze*	
	1882 Pierrot	*II.*
	1883 Fair Star leánya	
	1884 Gabernie	
Buxton Harry	*1913 Don Alma*	
Carlyle Tom	*1892 Don Alfonso*	
	1907 Va banque	
	1908 Matschaker	
	1909 Hasznos	*III.*
	1910 Péponnet	*II.*
Carslake Bernard	*1911 Chilperic*	
	1912 Azután	
	1913 Elector	*+III.*
	1914 Varus	
	1897 **Saphir**	
Chaloner Harry	*1899 Adoma*	
	1869 First Lord	
	1870 Louisa	
Chapman Tom	*1871 Ameise*	
	1874 Whim	
Childs Joe	*1911 Gargantua*	
	1895 Mutineer	
	1896 **Weathercock**	
	1897 Sebaj	*II.*
	1898 Makó	
	1899 Szabász	
Cleminson Robert	*1900 Topromene*	
	1901 Mágnes	*II.*
	1902 Kiss me	*II.*
	1904 Hadúr	*III.*
	1905 Sovánka	
	1912 Lan	
	1882 Perdóc	
	1885 Alfred	
Coates Richard	*1887 Hűség*	
	1888 Gainful	
	1889 Leading-man	
	1906 Fels	*II.*
O'Connor W.	*1908 Horizont*	*II.*
	1868 Dante	*II.*
Cook W.	*1870 Fregatte*	
	1875 Palmyra	
Corser Arthur	*1876 Cacolet*	
Cowman Fred	*1903 Czipész*	*II.*
	1915 **Tovább**	
	1916 Parsifal	
Csiszár Lajos	*1917 Feldmarschall*	*II.*
	1918 Szépike	
	1915 Treuherz	
	1916 Nagyvezér	
Danek Lajos	*1917 Gallipoli*	
	1918 Burscherl	
Dugan Eddie	*1912 Acté*	
Dunn	*1877 Prince Grégoire*	
Van Dusen Charles	*1902 Hazafi*	
	1903 **Beregvölgy**	
	1868 Ardarich	
	1869 Veilchen	
	1870 Hamlet	
	1871 **In View**	
Entwistle William	*1872 Labancz*	
	1873 Game Cock	*II.*
	1875 Cagliostro	
	1876 Excellenz	
	1879 Ilona	*III.*
Esch Győző	*1918* **Reichenau**	
	1910 Carabas	
Ferguson Sid	*1911* **Dealer**	
	1912 Mokan	
Fetting Alajos	*1906 Eloquio*	
	1872 Primas	*III.*
Fisk Egbert	*1879 Walzer*	
Foy Cornelius	*1914 Sárkány*	*III.*
	1906 Bajmester	
Fries János	*1907 Héja*	
	1897 Kópé	
Gilchrist I.	*1898 Gaspilleur*	
	1901 Eleget	
Giles A.	*1883 Frangepán*	

	1887 **Zsupán**	
Goodway D.	*1888 Tegetthoff*	
	1889 Resolute	
Gray Charles	*1892 Coureur*	
Gray Charles R.	*1901 St. Cleofás*	*III.*
Greaves William	*1883 Kortes*	*III.*
	1884 Stronzian	*II.*
	1876 Catastrophe ménje	*II.*
	1877 Bimbó	
	1878 Wild Rover	*III.*
	1879 Harry Hall	
Grimshaw James	*1880 Gamiani*	
	1881 Miss Pleydell	
	1882 Lehetetlen	*III.*
	1884 Cambus	
	1885 **Buzgó**	
Grimshaw Herbert	*1897 Hipp Hipp Hurrah*	
	1911 Beg pardon	
	1912 **Kokoro**	
	1913 Fasolt	
Gulyás Mihály	*1914 Monte Christo*	
	1915 Oszczep	
	1916 Argus	
	1917 Grasteufel	
Guttmann József	*1915 Osiris*	
	1916 Flick	
Hartley R.	*1895 Isolani*	
Heidt Jakab	*1912 Wermuth*	
	1917 Buffalo	
	1896 Fondor	
Hesp Frank	*1897 Pauvret*	
	1899 Timár	
	1909 Hadnagy	
	1911 White clover	*III.*
Hollinger Lajos	*1917 David*	
Holmes W.	*1903 Nemes*	
Hunt	*1873 Cromwell*	
	1868 Czarina	
Hunter	*1871 Marathon*	
	1878 Aumonier	
	1890 **Aspirant**	
	1891 Vico	
	1892 Sorella	
Huxtable Harry	*1893 Duncan*	*II.*
	1894 Nem marad	
	1895 Gogerl	
Huxtable H. H.	*1898 Mindig*	*II.*
	1902 Pszt	*III.*
	1905 **Patience**	
Huxtable Robert	*1906* **Morpeth**	
	1910 Szózat	*III.*
	1911 Mitzaki	
	1893 Rhadost	
	1895 Eltoli	
	1897 Inaska	
Hyams George	*1898 Lulu*	*III.*
	1899 Galifard	*II.*
	1900 Max	
	1901 Ponyvásy	
Ibbett Harry	*1894 Barát*	
	1897 Akka	
	1905 Rizi Bizi	
	1906 Rother Stadl	*III.*
	1907 **Styrian**	
	1908 Kollingbrunn	*III.*
	1909 Vampyr	
Janek Géza	*1910* **Rascal**	
	1912 Heros	
	1913 Enoch	
	1914 Hadd lássuk	
	1915 Sóbri	*III.*
	1918 Plato	*II.*
Jeffery F.	*1884 Idealist*	
Jeffery H.	*1883 Herold*	
Jones Eddie	*1901 Retour*	
Jones Herbert	*1907 Lángoló*	*+III.*
Juhász Bálint	*1909 Mortimer*	
Jurnik József	*1915 Fallachy*	*II.*
	1916 Dalaj Lama	
Klimscha József	*1909 Jamagata*	
	1911 Hochstadtl	*II.*
Korb Charles	*1913 Lord*	
	1915 Ulan	
Kozuch Ferenc	*1912 Jacquemart*	
	1905 Menydörgös	
	1906 Theodosius	
Krouzil József	*1907 Hieronymus*	*+III.*
	1909 Bruhus	
	1887 Petrus	*II.*
Lemaire Alfred	*1891 Crosbow*	*III.*
	1893 Nem szabad	
	1903 Tárnok	
Lewis Harry	*1904 Hírmondó*	
	1905 King Rob	*II.*
Liddiard John	*1893 Virad*	
	1870 Erni	*II.*
Little W.	*1871 Hans Sachs*	
	1870 Alligator	
	1873 **Canaçe leánya**	
Long William	*1876 Ossian*	
	1878 Polestar	
	1881 Wallenrod	
Longstaff Richard	*1870 Triumph*	*III.*
	1868 Vieux Garçon	*III.*
	1869 Blaubart	*II.*
	1871 Bauernfänger	
	1872 Windsbraut	
	1873 Amalie von Edelreich	
	1874 Roman	*II.*
Madden Michael	*1876 Bibor*	
	1877 **Kincsem**	
	1878 Kirwan	
	1879 Vöckla	
	1881 La Gondola	*II.*
	1882 Attila	
	1883 Vienna	*II.*
	1909 Aveline	*II.*
Maher Dan	*1912 Lord Firebrand*	*III.*
	1913 Mosci Ksiaze	*II.*

Markó Lajos ..... *1917 Egrippo*

Martin Edwin ..... *1891 Giesshübler*

Martin John Henry ..... *1907 Palóczkirály*

Metcalf John .....
1873 Lay Sister ménje
1876 Exhibitor
1878 Berlick
1880 Florian
1881 Vezér *III.*
1882 **Taurus**
1883 Pedritta
1885 Metcalf
1886 Jacob

Michaels M. ..... *1902 Mayor*

Miles Michael .....
1907 Tábornok
1908 Mátka
1909 **Stixenstein**
1911 Briton
1912 Marasesti
1913 Satellit
1914 Maglód *II.*

Mitchell ..... *1870 Sovereign Lady*

Morgan Jim ..... *1901 Ezermester*

Nagy Géza ..... *1917 Konstantinopel +III*

Notter I. ..... *1909 Fervor*

Oram Walter ..... *1869 Zápolya*

Osborne Tom I. .....
1868 **Wissehrad**
1870 **Cadet**
1871 Haudegen
1872 Meistersänger
1873 Döllinger

Osborne Tom II. .....
1880 **Elemér**
1881 Adlersflug

Pache Ferenc ..... *1893 Märchen*

Painter Edward ..... *1913 Jaromir*

Park Laddie ..... *1898 Crampon*

Peake Fred .....
1896 Ganache *II.*
1897 Zofe
1898 Shannon

Peasnall William .....
1882 Voltige
1883 Miner
1884 Edgar
1885 Kont
1889 Kardos

Pintér János ..... *1918 Bankó*

Pis Vincze ..... *1907 Witte*

Planner Charles ..... *1892 Er* *III.*

Plüschke Vilmos ..... *1916 Rima*

Poole John .....
1898 Weatherbound
1900 Incroyable

Powlett Andrew .....
1869 Chief
1870 Catamount

Pratt Fred ..... *1897 Destillateur*

Pratt Charles ..... *1908 Bonfini*

1907 Togo
1911 Dinna Forgive
1912 Bartek *II.*
1913 Fatalist *+III*
Pretzner Imre .....
1914 Kamilla
1915 Sugár Peti
1916 Przemysl *II.*
1917 Antagonist
1918 Palatin *III.*

Prior .....
1872 Falsacapa *II.*
1873 Elspeth
1876 Prince Frederich
1879 Princesse Melanie

Prudames Charles ..... *1901 Medicus*

Rastenberger Julius ..... *1916* **Sanskrit**

Rawlinson Charles .....
1888 St. Wolfgang
1895 Petlend
1898 Ladrone

Reeves John ..... *1869 Darius*

Richards William ..... *1869 Adrienne*

Robinson .....
1868 Coquette
1869 Georgine

Robinson Rudolph ..... *1893 Leidi*

Robinson ..... *1914 Fleac*

Ross Eddie ..... *1901 Kalupri*

Rossiter Edward .....
1887 Abonnent
1888 **Rajta rajta**
1889 **Triumph**
1891 Morisco

Rumbold Gilbert ..... *1899 Bonvivant* *III.*

Russel H. L. ..... *1902 Ladon*

Saddler Isaac ..... *1871 Exlensor* *III.*

Sajdik Sándor ..... *1918 Badacsony*

Sayers G. .....
1872 Primrose
1882 Pancake

Schuster Ferenc .....
1915 Orsza
1916 Fuvolás *III.*
1917 Demir Basch

Sharpe Frank .....
1892 Primás *II.*
1894 Adonis *III.*
1896 Boglár
1897 Harry
1898 Doria
1899 Iro
1900 **Capo Gallo**

Sharpe Fred .....
1892 War Horn
1893 Leonidas

Shaw William .....
1911 Jávor
1912 Oiseau

Sherrington .....
1872 Velocity
1873 Jupiter

Stack Frank ..... *1903 Ferlő*

Smart Robert .....
1874 Australian
1875 Amazonian ménje *III.*
1876 Eberhard

	1877 Czigány legény	
	1878 Outrigger	*II.*
	1879 **Amaranthus**	
	1880 Merény	*+II.*
	1881 Miklós	
	1882 Gyönygvirág	
	1883 Vitéz	
	1884 Czimer	*III.*
Smart Robert	*1885* Buda gyöngye	*III.*
	1886 Ollyan nincs	
	1887 Balzsam	
	1888 Viadal	
	1889 Uram bátyám	
	1890 Prado	*III.*
	1891 Mac Intosh	
	1892 Trick Track	
	1893 Vocativus	
Smeth	*1877* Blücher	
	1869 Aba	*III.*
	1890 Vert Galant	
	1891 **Achilles**	
	1893 Dornröschen	*III.*
	1894 Douglas	
Smith William	*1895* Csapláros	*II.*
	1896 Proponnent	
	1898 Gagerl	
	1899 Per Butters	
	1901 Booky	
	1906 Derby Cup	
	1909 Arnfried	
Smutny Ferenc	*1915* Hári János	
	1916 Boston	
	1871 Compass	*II.*
	1873 Condor	
	1884 **Vinea**	
Sopp George	*1886* Pajzán	*III.*
	1887 Wera	
	1888 Ugod	*II.*
	1890 Eretnek	
	1892 **Gaga**	
Southey Herbert	*1905* Kukuruz	
Spencer Henry	*1903* Marco Polo	
Stern George	*1904* **Con Amore**	
	1908 **Intrygant**	
Sumter Jakab	*1917* Perfid	
	1908 Kármentő	
Szente Károly	*1909* Bellerophon	
	1910 Magnus Gubernator	
	1916 Próba	
Szilágyi Ferenc	*1917* Pallas Athéne	
Tám József	*1916* Konradin	
	1901 Falb	
	1902 Gyalár	
	1903 Elpenor	*III.*
	1904 Prior	
Taral Fred	*1905* Kevély	*III.*
	1906 Khedive	
	1907 Elmore	
	1908 Peregrin	
Taral John	*1907* Sediranda	
Tausz Victor	*1916* Juhász	
	1917 Rewera	
Tinsley Ernest	*1892* Turul	
Trigg Charles	*1913* Waterloo	
	1914 Liotard	
	1912 Bony	
	1913 Sacher	
	1914 **Confusionarius**	
Varga Lajos	*1915* Tündérfi	
	1917 **San Gennaro**	
	1918 Andersen	
Vinall Robert	*1893* Clifford	
	1894 Lustkandl	
Viney Robert	*1874* Oro	
	1875 Hippona	
Vivian Alfred	*1908* Hírnök	
Wainwright Harry	*1879* Purdé	*II.*
	1880 Isolani	*+II.*
Walkington Spink B.	*1905* Népszó	
Wallace David	*1893* Kropidlo	
	1894 **Magus**	
Warne William	*1891* Dragonier	*II.*
	1872 Aspirant	
	1873 Bijou	*III.*
	1874 Mountaineer	
Webber	*1875* Renée	*II.*
	1876 Hírnök	*III.*
	1877 Tallós	*II.*
	1869 **Brigadier**	
	1870 Belfast	
	1871 Redpole ménje	
Whiteley James	*1872* **Drum Major**	
	1873 Totalisateur	
	1874 **Ó'Weh**	
Wicks George	*1869* Zrínyi	*III.*
	1870 Oracle	
Wilson Charles	*1876* **Good Hope**	
	1892 Nádor	
	1898 Rio tinto	
Wilton Harry	*1900* Polonius	*III.*
	1901 High Leicestershire	
Wingfield William R.	*1896* Dandár	*III.*
	1910 Korsarz	
Winkfield Jim	*1911* Éva	
	1912 Lom	
	1881 Ordeal	
	1882 Economy	
	1883 Incognito	
	1884 Jewess	
Wyatt Harry	*1885* Anna	
	1886 Remember	
	1887 Soll ich?	
	1888 Hungaria	*III.*
	1889 Sumsenbacher	

176 jockey lovagolt az osztrák Derbyben, Smart után legtöbbször 19-szer Busby vett részt benne. Háromszor nyerték meg Busby és Adams, a győztes lovasok közül öten Adams, Arnott, Metcalf, Osborne és Smart osztrák Derby-nyerőket is idomítottak. Az osztrák Derby lovasai közül hatan nyertek Epsom-Derbyt, nevezetesen Barett 1888-ban Ayrshire-rel, Childs 1926-ban Coronach-hal, Jones Herbert 1900-ban Diamond Jubilee és 1909-ben Minoru-val, Maher 1903-ban Rock Sand, 1905-ben Cicero és 1906-ban Spearment-tel, Martin John Henry 1902-ben Ard Patrick-kal és Stern 1911-ben Sunstar-ral. Ezek közül Barett-et és Martin-t kivéve, akiknek nálunk szerződése volt, a többiek csak e nagy verseny alkalmi lovasai voltak.

George Stern 1908-ban négy Derbyben lovagolt, május 31-én Chantillyben, június 3-án Epsomban, június 7-én Bécsben és június 28-án Hamburgban, az epsomit kivéve a másik háromban győzött, mit különben már 1904-ben is megcselekedett.

A nálunk hosszú ideig lévő Barker 1893-ban a Grand Nationalban Aesop-pal és az Epsom Derbyben Ravensbury-vel volt második, az elsőben a verhetetlen Cloister és a másodikban a szintén verhetetlen Isinglass után.

X.

PRIMÁS, VIRAD ÉS DANDÁR.

1892—1898.

Fred Vivian. — Lossonczy Gyula. — Primás. — Batthyány Elemér gróf. — Dr. Magyar László. — Virad-Semita ownerek. — Az Asszonyságok-díja 1881-től 1918-ig. — Dandár. — Az első Király-díj. — John Reeves. — Trainerek és lovaik az osztrák Derbyben. — Esterházy Alajos herceg importjai 1889-től 1898-ig. — Kelet és Lárma.

Fred Vivian «the trainer for him self» idomítani tudott, kenyéradóinak a lovait többnyire olyankor hozta kondícióba, amikor általuk ő is kondícióba jöhetett.

Még Smart trainersége legutolsó éveiben a Blaskovich-istálló managere Lossonczy Gyula, a lótenyésztési ügyosztály későbbi vezetőjének Lossonczy Mihálynak testvéröccse lett, ki pár évre rá a «Mr. Jumping» nevet onnan kapta, mivel 1898-ban Árulóval és 1899-ben Pardon-nal Königswarter Hermann bárónak megnyerve a Derbyt, esküdött reá, hogy ezt 1901-ben Mr. Jumping-gel fogja megismételtetni.

Három egymást követő Derbyt nyert ugyan a francia versenyzés gyermekkorában Lord Henry Seymour, sőt négy év alatt négy északnémet Derbyt nyert volna Renard Johannes gróf, ha az 1872-ben győztes Prímás-át egy pózna elkerülése miatt nem disqualifikálják, ámde modern időkben, amikor a turf már nemcsak egyesek monopóliuma, ilyen seriesek nem adódtak és Mr. Jumping még odáig sem jutott, hogy futhatott volna érte.

A gödi telep szemefénye a nagyanyja Kincsem boxát elfoglaló **Primás II.**, ugyanis volt egy másik Primás is ebben az időben, ezt a Szent Mártonból elajándékozott Queen of the Isles-ből nevelte 1888-ban az unokaöccs Aladár, Purdé apaságával és így nevéhez több jogcíme volt, mint az Epsom Derbynyerő Doncaster és az északnémet Derbygyőztes Buda gyöngye fiának, két éves korában csak augusztusban hozatott ki, mivel a télen megcsúszván, egyik hátsó lábát megrántotta.

Öt futásából kettő végződött győzelemmel. Mint hároméves tizenegyszer indult, a Kisbér Rennen-ben még helyezetlen volt, a Batthyány-Hunyady-t azonban már nagy stílusban nyerte Benczur és Micsoda ellen, tulajdonosa a ment már két nappal előbb a Nemzeti Hazafi-ban szerette volna indíttatni, de erre a rendeletet későn, a ló déli abrakolása után adta ki. Hogy ezt a versenyt megnyerte volna, azt megmutatta az Ivadékverseny, amelyben a Nemzeti Hazafi nyerőjét Da Vinci-t a legnagyobb könnyűséggel hagyta maga mögött.

A Derbyben Vivian nagy dologra készült vele, azt hitte, hogy Gagá-t meg fogja verni és lovasának Frank Sharpenak azt az utasítást adta: helyből elmenni és az egész mezőnyt agyongallopozni. Primás a belső oldalról elugorva azonnal az élen volt és az egész úton erős iramban vitte a társaságot, az utolsó sarok után Gaga felment a vezetőhöz,

de Soppnak nagyon kellett mozognia, hogy Gagá-t Primás mellett tarthassa, ekkor Primás újra előretört és Gaga verve látszott, Sopp mégegyszer összeszedte ménjét és elérte Primás-t, amely most már engedett és egy rövid hosszal a második helyre szorult.

Nagyszerű évjárat volt ez és Primás-nál még két jobb is akadt a valamivel jobb Gaga és a sokkal jobb Espoir.

A kevésbordájú, keskeny, tisztacsontú, őzpej Espoir-hoz az idén Kodolitsch Alfons tábornok 12,150 forintért jutott, a mén már kétéves korában is Derby-lónak számított. Mint évest 2650 forintért vette meg árverésen Trauttmansdorff Louis gróf, s tőle nemsokára Schwarzenberg Alajos herceg, ki unokatestvérének, Lasocki József gróf főhadnagynak a neve alatt indította, ugyanis a herceg ezidőtájt szintén szolgált és fiatalember lévén és nagyon szerelmes, hölgyével útrakelt, de nem volt már ideje ezredétől szabadságot kérni, világos, hogy — egy Schwarzenbergnek az urlaub utána küldetett.

A kaland vége, mi nagyon fájhatott egy olyan jó sportsmannek, mint amilyen ő volt, Espoir elvesztése lett, az év tavaszán a mén árverésre került és az utolsó előtti ajánlatot 12,100 forintot szintén kitűnő sportsman Wenckheim Dénes gróf tette reá, aki ha most kissé kitart, olyan lovat kap, amilyenje egész életében nem volt.

Ilyenek azok a szerencsés vagy szerencsétlen két-három percek, amelyek sorsdöntők hippikus életekben.

A sors keze azonban benne volt abban, hogy kié, Wenckheim-é vagy Kodolitsch-é legyen-e Espoir, ugyanis Wenckheim Dénes grófnak ezután még négy évtized adatott versenyzésre, míg Miksa mexikói császár e bátor katonájának csak két röpke esztendő.

Gaga és a kissé gyűrűs Espoir angol csikók voltak és ha képességre nézve nem is, de külemére a belföldi Primás-é volt a pálma, meglátszott rajta az edzett, tömött nevelés is, a vékonyhéjú, könnyen emészthető szentmártoni zab.

A most Derbyt nyert

BATTHYÁNY ELEMÉR gróf

hippikus élete huszonkét év előtt 1870-ben, huszonhároméves korában kezdődött, amikor is a Thomas Lowe-nál Káposztás-Megyeren trainingben lévő Blaskovich testvérek lovainak kihasználására Sztáray János gróffal együtt társul szegődött.

A közös istálló Lenke, Grollo, Olga, Bajnok, Cromwell, Czimbora és Tápió-val ért el egy már előbbi fejezetben ismertetett sikereket és 1873 végén oszlott fel.

Élénken működött a pesti falkavadászatok létrehozásában is, Friedl gödöllői ügyvéd és tapasztalt vadász kíséretében bejárta 1872 nyarán Pest környékét, hogy a szükséges területet megszerezhessék. Egyik legszorgalmasabb követője lett a kopóknak, nem vett részt azonban mindenben, ami ezzel együtt járt, 1876 október 26-án, amikor csaknem az egész társaság vadászat előtti reggelire a gödöllői kastélyba a Felségek asztalához volt hivatalos, az ő helye üres maradt, ellenben az ezt követő vadászatot el nem mulasztotta, amíg anyja élt, udvari bálon sem volt egyszernél többször látható.

1873 március 30-án a pesti pályán egy négy futamból álló versenynap rendeztetett, s a pesti falkával úrlovar alatt vadászó lovak Akadályversenyét, melyre a királyné tiszteletdíjként egy angol művű nagy aranyserleget ajánlott fel Sztáray János gróf Álmos-ával, Harddegg Dominik gróf, Kund Béla, Esterházy Miklós gróf, Pejacsevich Arthur gróf, Kinsky Jenő gróf és Szapáry Iván gróf ellen ő nyerte meg, neki csak a lovasbabér, de Sztáraynak a serleg maradván.

1874-ben nagy utazást tett, ez év január 12-én indult el Orczy Elek báró és Tchetvertinski Baris herceggel Brindisiből Kelet-Indiába, s ott Captain Gerard vezetésével

többnyire tigrisekre vadásztak, két elfogott szép tigriskölyköt haza is küldött Ikervárra és mikor ezek erős példányokká fejlődve otthon vasketrecükben mivoltuk tudatára ébredtek, a pesti Állatkertnek ajándékozta őket.

Indiából decemberben Japánba kelt át és innen áthajózva a Csendes-óceánon 1875 január végén Dél-Amerikában kötött ki, majd San-Franciscóban a Pacificre szállva keresztülrobogta az amerikai continenst, február végén hajója Angliában ért partot, ahonnan tizenöthavi távollét után április 6-án este Pestre érkezett.

1876-ban, amikor még alig pár léghajós akadt a világon, augusztus 29-én Páris mellett La Vilette-ben Durouf gróffal ketten, délelőtt 11 óra és 45 perckor azzal a szándékkal emelkedtek gömbjükkel a magasba, hogyha lehetséges, egész hazáig Magyarországig repülnek, de fent vihar kerekedvén, kénytelenek voltak 2 óra 10 perckor, 2 óra és 15 percnyi légiút után Chevru tájékán leereszkedni.

Ilyenhez akkor jelentékeny bátorság is kellett, amivel különben őt természete nem csekély mértékben részesítette.

1881-től 1886 végéig tartott a Blaskovich Miklós, Károlyi Gyula gróf és Batthyány Elemér gróf konföderáció, ami az 1880-ban kétéves kitűnő Bálvány kedvéért jött össze, 1881-ben azonban a mént közvetlen a Nemzeti-díj előtt olyan súlyos akcidens érte, hogy az egész seasonben pihenhetett, hogy ez ne ismétlődjön, az év őszén Gödről trainerével, Hesp-pel, Kengyel, Cashoo, Chimère, Nézsa, La Roussotte és Voltige-al együtt a puha angol gyepekre, Newmarketbe küldetett, de ottani két futása sikertelen maradt. Hesp a lottal csak 1882 augusztusában tért vissza és a Newmarketben megidomított La Roussotte-al megnyerte szeptemberben a soproni Polgár-díjat, a belföld legnagyobb kétéves versenyét, ami a szövetségnek egész fennállása alatt legjelentősebb győzelme volt.

1883 bekövetkezendő telére és kora tavaszára a szövetség lovainak az északitáliai tengerpart egyik mesésen ruganyos rétje lett trainingpályául kiszemelve, de a tulajdonos olyan uraktól, akik telivéreik jólétét ennyire a szívükön viselik, olyan bért is kért, ami még egy Károlyi Gyulának is sok volt, tehát nagyon sok lehetett s ennélfogva otthon maradtak.

1885-ben Kegy-úr állt az istállóban, a sokat igérő Cambuscan egy ízben még Fenék-et is megverte, de hároméves korában szintén baleset tette harcképtelenné.

1887-ben egy évig Mr. C. Phipps bécsi angol követségi titkárral lépett Batthyány társas viszonyba és Alba, Chaucer, Jadwiga, Öreg lak, She és Springbock-kal nyertek versenyeket.

Mindezekkel azonban helyét a versenyzésben meg nem találta, tizenöt év ment így veszendőbe.

Kevés embert nem kap el az ár ifjúságában, s különösen akkor sodorhatta el, ha fiatalsága úgy mint Batthyány Elemér-é, az idők legszebbjére, az 1870-es évekre esett, vele is megtörtént, költekező életmódja, a bécsi francia követség titkáráért Prince de Berghes-ért való jótállása elvitte József-utcai palotáját, amelyben ő ugyan alig lakott, s melynek nagytermét több kardpárbaj megvívására engedte át, 1876 telén ő is megverekedett Ráth Károllyal, Pest főpolgármesterének fiával és kardja mély sebet ütött Ráth gyomrán, mi azonban bizonyára nem a saját palotájában történt, ikervári 4500 kat. holdas gyönyörű uradalmát pedig háromszor 18,000 darab 20 frankos Louis d'or élethossziglani-évjáradékért, mely két tételben Ikervárra és egyben a szabad Batthyány-Polgárdi hitbizományra tábláztatott be, unokatestvérének, Batthyány Géza grófnak adta át.

A versenyzéssel azonban továbbra is foglalkozott.

Az 1880 őszén megnyít városligeti gyep belsejében lévő szabálytalan nyolcasalakú, éles sarkok és fordulókkal bíró akadálypálya ugrásait, tizet, amelyeknek legszebbjei

az állványokról kitűnően láthatók voltak, ő tervezte és ő is tűzette ki, ami annál inkább felemlítendő, mert amikor már ezen a pályán nagyobbszabású sík meetingek bonyolíttattak le, esküdt ellensége lett rajta a zászlókközti sportnak, a Városligetben a steeple chaseeket 1892, a gátversenyeket pedig 1899 végén szüntette be, amiben teljesen igaza volt.

Hogyan is fest az új, a mostani, ez a speciálisan síkversenypálya az ő gátversenyeivel? miként is lehetett ezen gátakat felállítani?

1890 júniusában a már nagybeteg Károlyi Gyula gróf, lovaregyleti elnök utolsó hónapjaiban Batthyány kezdeményezésére és sürgetésére vétetett meg Holitscher Fülöptől 320,000 forintért az egykor a Grassalkovich-ok gödöllői uradalmához tartozó 2800 magyar hold terjedelmű alagi puszta a célból, hogy az egylet állandó verseny- és trainingpályával és trainingtelepekkel rendelkezhessen, mert eddig úgy a ligeti gyep, mint a tatai, megyeri és gödi pályák és telepek csak bérletek voltak és bár ezek földesurai a főváros, Esterházy Miklós és Károlyi Sándor grófok és nemeskéri Kiss Pál a telivéreket legszívesebben látták, emberek és idők változhattak.

A krónikás szerint Batthyány «Alagon trainingpályákra különösen alkalmas völgyületet talált, amelyen patak folyik végig.»

Károlyi Gyula grófnak 1890 novemberében való elhalálozása után, 1891 július 17-én közkívánatra Batthyány Elemér gróf választatott meg a Magyar Lovar Egylet elnökévé, tizenhat évig állott az egylet élén, az elnökségről 1907 december 14-én mondott le egy előbbi ülés tagválasztásai körül felmerült nézeteltérés következtében.

Még Batthyány elnökké való megválasztása előtt az egész nagyobb versenyüzem már Budapestre lett koncentrálva, Pozsony mint egyleti pálya már régen 1879-ben, Sopron, az ikvai gyep pedig 1890-ben szűnt meg.

Mindenekelőtt és pedig mindjárt kezdetben, az 1891-es év második felében szükségesnek látszott alapos tisztogatást végezni a turfon.

Batthyány kezdte figyeltetni a jockeykat és mint később a «Salon és Sport» budapesti hetilap tudósítójának elmondta, «megbizottai rájöttek, hogy egyes jockeyk egyes versenyekben nem az általuk lovagolt lovakat fogadták, hanem más lovakat. Pénzüket átadták meghitt embereiknek, akik ezt a kijelölt lovakra feltették. Csalások lehetősége se volt ugyan kizárva, de ilyeneket jockeyk soha be nem vallanának és elvégre kínpadra vonni őket nem lehetett.»

Az Osztrák Jockey Club és a Magyar Lovar Egylet igazgatósága ez ügyben Bécsben, 1891 október 26-án közös ülést tartott, amelyen elhatározták hat jockey lovaglási engedélyének megvonását és néhány egyénnek a pályáról való kitiltását.

Hermann Ottó országgyűlési képviselő, a neves ornithológus, az országgyűlésen e tárgyban interpellált, a többi között így szólván:

«A lóversenyeknél előforduló visszaélésekről két előkelő egylet hivatalos actái tanuskodnak. Az acták máris proskribálnak polgárokat is, a kikről a törvény még nem itélt. Nem akarom kérdezni honnét veszik ezek az egyletek ilyen eljárásra a felhatalmazást? Mert ha a polgári becsülettel ilyen könnyelműen bánnak, nemsokára ismét a proskripciók és a reakció korában leszünk. És ha ezek a proskribáltak csakugyan bűnösök, akkor egy bizonyos variátióval azt mondhatjuk: A kis sportsmaneket felakasztják, a nagyokat futni hagyják! A ki a magyar társadalom bizonyos osztályát, a bevégzett földesurakat, ezeket az előkelő fellépésű, semmittevő, kétes existenciákat, a kiket mivel osztrigát akarnak enni és pezsgőt inni, az Úr Isten nem táplálhat a levegőből mint az ég madarait, ismeri, az tudni fogja mint jelent a sokadalom a totalisateurnél.»

Fred Vivian.

Lossonczy Gyula.

Csoportkép a ligeti pályán.
Styles, Ball, Hadik Sándor gróf, Pálffy Miklós herceg és Esterházy Alajos gróf, Péchy Andor és Festetics Tassiló gróf, Charles Planner és Batthyány Elemér gróf.

Dr. Magyar László.

Bizonyos, hogy Hermann Ottó nem ismerte a jockeykat, mert különben tudta volna, hogy ők ha ekzisztenciájukról van szó, rávallanak a kenyéradóikra, a nagy sportsmanekre is és nem ismerte Batthyány Elemért sem, mert olyan nem létezett, akit ő futni hagy.

Lehet, hogy a bevégezett földesurak utolsó forintjaikat a totalisateurhöz vitték, ámde ezeket az utolsó forintokat is a proskribáltak, a jó keresettel bíró Central vendéglőse, a Central és a Pannonia kávésa, a fűszeres és az ügynök, szóval a kitiltottak, akik a jockeyk tétjeit tették fel, vitték el a totalisateurtől és ezekért kár volt lándzsát törni.

Az elnök jobbkezének dömsödi Magyar Lászlónak agilis tevékenységére támaszkodva vele egyetemben a ligeti pályának fokozatosan publicumot, ownereket, mert hiszen ez a kettő a conditio sine qua non, meetingeket és díjakat szerzett és azt elég rövid idő alatt világvárosi színvonalra emelte.

Világvárosi három volt Budapesten, mindenekelőtt a lóverseny, azután a tőzsde és Marschall konyhája az Angol Királynéban.

Dr. Magyar vezértitkárnak elgondolása az volt, hogy abba a versenyzésbe, amit Károlyi uralkodása alatt csak egy előkelő és számra kicsiny kaszt kultivált, bele kell vonni mindenkit, akinek módja és kedve van hozzá, a versenyek látogatottságát pedig minden eszközzel elő kell mozdítani a legszélsőbb néprétegekig.

Azok, kik ezelőtt ha meg is volt mindenük hozzá, tartván tőle, hogy őket onnan majd kinézik és ezért nem akarták, de nem is merték színeiket megjelentettni a gyepen, most a vezértitkár felvilágosításai és rábeszélése alapján már csak azért is, mert az ownerség kvalifikációt biztosított, akinek versenylova volt, az már volt «Valaki», egymásután sorakoztak fel, egyre-másra vonultak ki új nagy istállók a küzdelemre, a meetingek meghosszabbodtak, a mezőnyök megnőttek, új és jelesnél jelesebb külföldi jockeyk lettek szerződtetve, akiktől megtanultak lovagolni a belföldi lovászfiúk is, a ring forgalma hatványozódott, a ló és az évescsikó árak felszöktek a magasba, a ligeti tér attrakcióvá vált, az egész főváros másról sem beszélt, mint arról, melyik ló nyeri eztvagy azt a nagy versenyt, a Pesti Hirlap naponta leközölte a teljes versenyprogrammot, leírta és kommentálta a versenyek lefolyását, majd jóval később a Magyar Turf szakértő precizitással dolgozva aranybánya lett, a beléptijegyek előre válthatók voltak a dohánytőzsdékben, a nagy- és kistribünre, a nyergelő kertbe tódult a publicum, a harminckrajcáros helyre, ahol még újszülött is jött a világra, özönlött a tömeg, rövidesen az egész berendezés szűknek bizonyult ilyen inváziók befogadására, élvezet volt nézni a nyergelést, az izmos, ragyogó, nemes szép lovakat, a pompás felszerelést, a lágy angol bőrt, a jó lószagú swet és physic-kel dolgozó trainert, ki a munkája végeztével úgy állt ott a staffjával az ownere közelében, akár egy főudvarmester a fejedelem előtt, s mikor Batthyány Elemér gróf, ez a ritka szép férfiú, akiben minden maga a tekintély volt, mint egy ludusait rendező Caesar megkezdte körútját a nyergelőben, nem volt az a sokadalom, amely már messziről utat ne nyisson neki. A parádé után redingotteos elnök kinek cilindere szineivel szalmasárgával volt bélelve, az igazgatóság hochstandjáról, hosszú messzelátójával állandóan vizsgálgatta híveit a totalisateur körül és csak akkor adatta meg a jelet az indításra, mikor a gépek tájéka már megüresedett, ritkaságszámba ment, ha valaki lekésett a lótenyésztés emelésére szánt obolusaival. Az utolsó futam után a Stefánián négyes sorokban sem fértek a kocsik, itt léptette Tánczos András fiakkeres mester a két muszkáját, a szép két bécsi feketét, Ilká-t és Giegerl-t, melyeket Esterházy Pál herceg ajándékozott neki, hogyha néha eljön, ezeken röpítse őt a versenyekre, ment minden úgy, hogy már jobban

nem is mehetett volna, a ligeti téren, ebben a nagy emberáradatában megszűnt minden vagyoni és társadalmi különbség, itt az utolsó péklegényig mindenki sportsman és arisztokrata volt. A budapesti meetingekből a májusi többet hozott a kereskedőknek, iparosoknak, fiakkereseknek, szállodák és éttermeknek, mint a legjobb farsang, ilyen forgalom előidézése ellenében lehetett bátran államdíjakat ad libitum folyósítani.

1892-ben Batthyány elnöksége első teljes évében 154 verseny rendeztetett 378,300 forint díjazással, 1907-ben elnöksége utolsó évében 267 verseny 1.929,940 korona díjazással. E számok beszélnek. Mindez nem ment magától, ezt nem a korszellem, nem a haladás okozta, hanem két férfiú, Batthyány Elemér gróf és méltó spiritus rektora Magyar László.

Négy nagy díj, az Alagi, a Király, amelyről Szemere Miklós azt mondta, felér egy kisebb koronázással, a Kárpáti, később Kozma- és a Királyné-díj alapítása esik ebbe a ciklusba, de már az 1889-ben létesült Szent István-díj, az akkori legnagyobb magyar verseny feltételeit is, amelyben selling plater és Derby-ló majdnem egyenlő eséllyel mérkőzött, s amely súlyelosztása miatt a kontinens legérdekesebb versenyének volt elismerve mindaddig, míg propozícióit nálánál bölcsebbek meg nem változtatták, szintén Batthyány dolgozta ki.

A startgépet először Tatán az első futamban 1899 július 9-én próbáltatta meg, a versenyt Esterházy Móric gróf Da kommt sie-je nyerte Sidney Bulford-dal, 1900-ban hozatta be kétévesek részére és 1901-ben minden évjárat számára.

Sokat járt Angliában, hol minden nagy meetinget többször is végig élvezett, kevés Derbyt Epsomban és még kevesebb Grand Prix-t Párisban futottak nélküle, ha künn valamely hasznos újítást tapasztalt, azt sietett itthon megvalósíttatni.

A Newmarket Jockey Club, amelynek mindössze hatvan-hetven rendes tagja szokott lenni, külföldi ilyen nem lehet, 1893 kora tavaszán tiszteletbeli tagjává választotta, ami halandó versenyzőnek az Epsom Derby és Doncaster St. Leger megnyerését kivéve a legnagyobb disztinkciója, kívüle még öt honorary membere volt ekkor a Clubnak, közöttük Festetics Tassiló gróf, aki memberségét nem az 1870-es években, amikor ő ott is versenyzett, nyerte el, hanem 1880-ban a Hamilton-házzal történt házassági kapcsolata után.

Batthyánynál ez a megtiszteltetés nemcsak a Magyar Lovar Egylet elnökének szólott, hanem az ő személyiségének és a Batthyány névnek is, a melyet Albionban Gusztáv herceg tett minden időkre emlékezetessé. Kortársai közül kivéve «A Görögöket», a Baltazziakat, senki versenyzésből nem látott annyit mint ő és hogy még náluknál is többet lásson, már mint öregebb úr 1907 és 1908-ban hosszabb időt töltött Ausztráliában.

A rövid versenyeket, «a pace-t a mi öl» tartotta a ló próbájának, nem is a hosszú távok végig semmiesetre sem sebes tempóját.

Louis François, Törley előbbi pincemestere, ki önállósítva magát, később ennél a cégnél hasonlíthatlanul különb árut gyártott és gyárt, legjobb márkáját, kilencágú koronás B. E. vignetteákkal ellátva,* az ő tiszteletére Batthyány Brut-ként hozta és hozza mai napig forgalomba, Müller, az Országos Casinó híres vendéglőse pedig a rizs elkészítésének egyik ízletes változatát étlapjain Batthyány rizsként vezette be.

Szerencsére Batthyány Elemér sem a bruttel, sem a rizzsel nem járt úgy, mint Esterházy Miklós gróf az ő szerény rostélyosával.

1894 augusztus 11-én a Budapesti Hirlap «Spirifankerl társa» címen a következő újdonsággal szolgált olvasóinak: «Tatáról írják: Esterházy Miklós gróf, ki eddig a szép Spirifankerl ló névvel aratott sikereket a turfon, legújabb versenyparipáját —

* Non omnis moriar!

keresztelte el, mint valódi sportsman bizonyára meg van győződve, hogy ezzel a legjobban fejezi ki tiszteletét — iránt. Csakhogy vannak határok, vannak népszerű nevek és vannak nagy nevek. Esterházyról elneveztek egy rostélyost, — egy korszakot. Méltóságos Uram, maradjon meg a Spirifankerl mellett, úgyis hiába az ön elnevezése, ez az új ló Budapesten nem fog futni soha.»

Nem is futott, mert nem is volt, ellenben volt számos előadása «Az ember tragédiájának» Németországban, amelynek összes kiadásait, a díszletek és jelmezektől kezdve Spirifankerl tulajdonosa viselte, akit most e légből kapott hír nem érinthetett éppen kellemesen.

Batthyány borzutcai kis palotájában lakott közvetlen szomszédságban «A Nagyságos» Jankovich Bésán Gyulával és Liptay Bélával az úr-lovasokkal, utolsó éveiben ha néha berándult Tatáról, szállást adott itt ifjúkori barátjának «Kisbér öcscsé-nek» Gyürky Bélának ki őt halála után Epaminondas-hoz hasonlította.

Batthyány anyja elhúnyta után, kitől 1888-ban a dákai, veszprémmegyei ingatlanon kívül is jelentékeny vagyont örökölt, ismét újból, most már negyedszer kezdett el versenyezni, nem szívelvén meg most sem rokonának, a tapasztalt Batthyány Gusztáv hercegnek intelmét, ki egykoron őt és Zichy Bélát Newmarketben kocsijára ültetve végig kalauzolta őket a legjobb istállókon. Útközben egyszerre csak a kocsis mellett ülő öreg herceg a bakról visszafordul és kérdezi: «Mondjátok csak, mennyi is az évi jövedelmetek? mert ha nincs» és ekkor valami horrens summa hagyta el ajakát fontokban, annyi amennyi forintokban közel sem volt nekik, «ennyi, akkor eszetekbe ne jusson versenylovakat tartani!».

1889 augusztus 11-én Budapesten egy kétéves eladóverseny nyerőjét, Esterházy Miklós gróf Elfmandl-ját 5050 forintért vették meg közösen Batthyány Elemér gróf és Keczer Miklós, «Az Oligarcha», egy most alakuló versenyszövetség, az utóbbinak társasviszonya Péchy Andorral ugyanis ez év végén lejáróban volt.

Nemsokára Dákán, Veszprém megyében, ahol Nádasdy Tamás gróf az 1832-ben megjelent «Országos Méneskönyv» szerzője már 1830-ban tartott telivéreket, szintén közösben egy kis, mindössze négy, köztük azonban Red Hot és Mutiny, kancából álló ménest is alapítottak, amelyet 1890-ben Tokio anyjának féltestvérével a London Cup nyerő sebes Donna Christine-el egészítettek ki. Batthyány anyagát mindvégig a két elsőnek említett kanca utódaiból nevelte fel és csak egyszer, 1906-ban sorozott be újat közéjük az ez évben importált Swiss Girl-t.

Hogy valaki már első kísérletében vonaltartóra akadjon, az ritkaság és hogy nem is egyre, hanem mindjárt kettőre, az csakis egyszer, Blaskovich Ernőnél fordult elő. A szövetség lovai Magyarországban Batthyány szalmasárga, Ausztriában Keczer Miklós színeiben, kék, vörös szegély, aranybojtos fekete sapka, indultak, trainernek Robert Hesp egykori abrakmesterét Peter Price-et választották, ki Megyeren dolgozott, de azután 1891 nyarán, miután Nagy Alagon, a majorban, ahol jelenleg a ménes van elhelyezve, egy ököristálló versenyistállóvá átalakíttatott, mint első költözött erre a később zsúfolásig megtelt telepre.

A szalmasárgát starthoz először Elfmandl vitte 1889 augusztus 25-én Tatán, de eredménytelenül, majd két handicapot nyert, az elsőt Bécsben, a másodikat Budapesten.

A társulás sikeresebb már nem is lehetett, két egymást követő Derbyben győztek, az 1892-esben Gaga és az 1893-asban Gourmand-dal, ez utóbbit a szintén a Price-istállóban idomíttató Jankovich Bésán Gyulától árverése mint évest 2400 forintért vásárolták.

Mind a két Derbyben szerencséjük volt, mert ha Primás nem vezet annyira, vagy ha Espoir későbbi kondíciójában van, nyilván nem Gagá-nak hívják a kékszalagost,

amelyért különben kétéves korában a Wiener Criteriumban-i győzelme után 100,000 forintot ígértek és a sötétsárga, nyugtalan szemű, kis és nehéz fejű, leeresztett fülű, jó bordájú, szegletes farú, nagyon erős alkarokkal és hasa alatt diónyi kinövéssel bíró Nemszabad-nak sem kellett volna egyheti munkánál több, hogy a pej, nagy darab Gourmand-t, melynek győzelméhez kitűnő lovasa Fred Barett nagyban hozzájárult, egész könnyen hasonló sorsban részesítse.

Barett Kodolitsch tábornoknak, kinek Newmarketben idomított Lieber Kerl-je indult ebben a Derbyben, szerződtetett jockeyja volt, ámde Gourmand lovaglását e versenyben még mult év október havában, amikor még a tábornokkal ez évi szerződése meg nem újíttatott, vállalta el, mindkét tulajdonos természetesen ragaszkodott Barett-hez, Kodolitsch ugyanis nem értesíttetett arról a megállapodásról, amely jockeyját már előzőleg Gourmand-hoz kötötte, s így az ügy a bécsi directorium elé kerülve, Barett Gourmandnak ítéltetett meg.

Kodolitsch bár claimjét jockeyjának fizetni tartozott, úgy megharagudott reá, hogy nem akarta többé a lovaira ültetni és elhozatta istállójának Angliából a könnyűterhű Fred Peake-et, kiről később még szó lesz.

Gaga Derbyje előtt és után farkasétvággyal fogyasztotta zabját, nyáron egyik hátsó csűdét megrántotta és többé kihozni nem lehetett, már mint négyévest 1893-ra 10,000, a következő két évre 12,000 forintért bérelte ki az állam Kisbérre, Gourmand még Derby formájánál is jobbat futott második helyével a Szent István-díjban, majd gyöngébb orrvérzések lepték meg, eleinte a pettendi, később az ászári ménes bérelte.

Elemér gróf Gusztáv herceg példáját követve jó ménjeitől Gaga, Gourmand és Mindig-től mikor már a pályán kiszolgáltak, nem vált meg, pedig csábító összegeket kapott volna értük, hanem megtartva és ismerve őket úgy, ahogy idegen apaméneket nem ismerhetett, jó és nagy nyerőket nevelt utánuk.

Nem volt szerencséje a konföderációnak, ellenben az egyéves korukban árverésen 4050, illetve 2500 forintért vásárolt importáltakkal Turul és Demetrius-sal, az elsőn 1892 nyarán hároméves korában 9000, a másodikon 1893 tavaszán mint kétévesen 2250 forintért adtak túl, Turul ezután még 31, Demetrius pedig 19 versenyt nyert és így nem kevesebb, mint félszáz győzelemtől fosztották meg magukat. Demetrius 1896-ban a Przedswit Handicapban éppen Batthyány lovát Álmos-t verte meg, amely a reá következő évben ugyancsak megnyerte a Przedswit-et, sőt 1909-ben abban a fia Álnok is győzedelmeskedett.

A jeles Demetrius közvetlen a Tokio Derbyjét követő futamot, egy handicapot tizenhármas mezőnyben pláne 76 $^1/_2$ kg-mal nyerte George Williamson-nal, ki ezen a napon helyezetlen volt a gátversenyben és győztes a steeple-chaseben. Ez évben 1895-ben, május 3-án, szintén a Freudenauban, Williamson sík-, gát- és akadályversenyt nyert, győzött pedig a Kincsem Handicapban Turul, a Verkaufs Hürdenrennenben Mouche és a Prater Steeple Chaseben Repkény-nyel, mit jockey egyhamar megismételni nem fog.

A Batthyány és Keczer szövetkezés úgy istálló, mint ménesre 1893-as seasonnel véget ért, az oligarcha, ki Péchy Andorral Németország legrégibb versenyét az Uniont és Elemér barátjával két osztrák Derbyt nyert, tudta hogy mikor, hogy most kell visszavonulnia. Batthyány ezután társ nélkül versenyzett, egyik lovában Ganache-ban ugyan egy ideig részes volt Szemere Miklós, kinél «a pénz nem volt kérdés», amit legjobban Slieve Gallion megvételével illusztrált, a mént 15,000 guineáért vásárolván meg. A magyar állam reflektált Gallion-ra, de ilyen előre nem látható nagy kiadásra akkor nem volt fedezete költségvetésében. Miklós mesternek éppen kapóra jött a dolog, az 1907-i doncasteri St.

Legerben nagy fogadása állt Wool Winder-en és félt Slieve Gallion-tól, s így a vételárat az államnak előlegezte. A legjobban Slieve Gallion ownere járt, mert ménje, amit azonban Szemere sem tudott, ekkor már nem volt rendben, úgyannyira, hogy a St. Legerben nem is indulhatott volna.

A szerencsés Derbyket ezután szerencsétlenek követték, amit csalfa Fortuna istenasszony 1892 és 93-ban egyik kezével adott, azt a másikkal 1896 és 98-ban elvette.

Red Hot egy új Gaga reményében mi valóra is vált, 1892-ben újra Galopin-hez küldetett, sőt künn maradt még az 1893-as seasonre is, amelyben ismét Galopin-nel párosíttatott, a fedeztetés vele 250 guineába, 6300 koronába került, amivel itthon egy tucat kancát be lehetett volna fedeztetni a legjobbakkal és az eredmény a bátyjánál is jobb Ganache, az 1896-os Derbyig veretlen maradt, s ezt is csak azért vesztette el, mert jockeyja Peake gyönge volt arra, hogy Weathercock támadásának, melyet Cleminson démoni erővel és mesteri számítással hajtott végre, ellentállhasson. És éppen a Ganache-ban társ, Szemere Miklós jockeyja volt Cleminson, kit a látszólag esélytelen Weathercock lovaglására egy világért nem lett volna szabad átengedni, hanem Ganache-ra kellett volna ültetni.

Peake, a közben elhalálozott Kodolitsch istállójából a Batthyányéba került, ha Batthyány nem veszi el Gourmand-ra Barett-et, Peake-et sem hozatja el Kodolitsch és a jockey nem kaphatja meg Ganache-t, ilyenek a turf útvesztői!

A német Derbyben elég rossz kondícióban, a neki nem tetsző felázott gyepen szintén Peake alatt Ganache csak harmadik tudott lenni. Hamburgból hazaszállíttattván Alagra, ott rájöttek, hogy egyik foga bántja, ami eltávolíttattván mindjárt kitűnően kezdett enni, Ostendében üdülő tulajdonosa közben arról is értesült, hogy a horni pálya már felszáradt, mire a mént a német Derbyt követő második vasárnapra, július 5-ikére, a 89,000 márkás Grosser Preis von Hamburgra visszarendelte és lovaglására Angliából J. Watts-ot hozatta el. Dacára a nagy strapációnak, az egyik héten oda, a másikon vissza és a harmadikon ismét odautaztatásának, Ganache fénylő szőrben, szinte megújhodva ment a starthoz és nyert amint akart, a németek legjobbikánál, a szintén angol és Galopin-nél, Gloir de Dijon-nál, még a mi Toreador-unk is jobbnak bizonyulván.

Mit tesz egy fog! és a nagy javulások nem egyszer fogváltások után szoktak bekövetkezni. Hamburg, Bécs és Budapest turfreporterei nem tudták meg Ganache hazaszállítását, a Vadász és Versenylapé a mén Alagra érkeztéről hallott ugyan valamit harangozni, de akkor már, amikor megint útban volt kifelé és sietett is az állítólagos hazaszállítást megcáfolni.

Peake a következő évben már Hansi Fries-nek lovagolt, s a budapesti augusztusi meeting egyik délutánján mestere hiába várta őt a kimázsáláshoz, az egész téren nem volt fellelhető. Fred, mint fiatal jockeyhoz illett, az éjszakát a Somosy Mulatóban szórakozta át, a reggelt pedig hűséges munkával a ligetben a lovakon robotolta le és annyira kifáradt, hogy szállodai szobájában, a Centralban, egész közel a versenytérhez aludta mindaddig az igazak álmát, míg a versenyekről visszatérő kollégainak sikerült őt felébreszteni, ámde ilyen is a sporthoz tartozik!

Ganache-t hároméves korában már Harry Huxtable, «a vén püspök» gondozta, mert Peter Price tavasz óta már a dresdai temetőben nyugodott.

Ganache győzött még a St. Legerben és mint négyéves a Király-díjban, a Szent István-díj előtt merevség mutatkozott rajta, a nyergelőben vállán vizes borogatással jártatták, a Királyné-díj volt utolsó futása.

Bátyja Gaga Batthyány-é maradván, az öcsre Ganache-ra nem volt szükség és 70,000 forintért az államnak adatott el.

A Gaga második évjáratából való Mindig 1898-ban lett hároméves. Az Alagi-díjat szombaton szép kövéren nagy fölénnyel szerezte meg, a rákövetkező csütörtökre, a Király-díjra már le volt dolgozva. Az ideges sárgát, amelynek szemei körül ekkor a szőre hiányzott és bőre ott csupasz karikákban világított, trainere remegő kézzel nyergelte és didergett az izgalomtól a trainer fia, a jockeyja, a másik Harry Huxtable is. A szürkeruhás, széles karimájú puha szürke kalapos, ősz szakállú Podmaniczky Géza báró, a legidősebb versenyző, ki 16 éves korától 78 éves koráig, 1856-tól 1918-ig, megszakítás nélkül 63 évig látta a Nemzetit, sokáig nézegette Mindig-et, majd így szólt a társaságban levőkhöz: «Ha ez is elhagyja Elemért, elmondhatja: «Et tu mi fili Brute».

Az elnöknek lova futván a nagy ütközetben, helyét az igazgatóság páholyában Sztáray János grófnak adta át, ki szintén puha kalapban jelent meg és nem is volt abban semmi feltűnő, ha valaki a stewardok helyén nem visel cilindert, ugyanis a Király-díj ezekben az években nem volt az, ami most a Millenniumi, hölgyek és urak divatrevűje egy garden partyn, hanem komoly hippikus ütközet, most éppen a Donovan-ok, Morion-ok Merry Hampton-ok és Gagá-k erőpróbája a belföldiekkel. Ha a Milleniumi mai publikuma, amely lovacskákhoz van szokva, meglátná a régi Király-díj lovakat, a hatalmas Tokio, Zászlós, Nero, Rother Stadl, Maxim és a többieket, ugyancsak álmélkodna, hogy ilyenek is lehetnek.

Az egyenesre érve Mindig a korlát mellett reménytelenül be van zárva, már a kis tribünnél jár a mezőny, s ebből a befalazásból nem is lehet szabadulás, egyszerre csak a megvert Crampon lovasa Park utat nyit neki, Mindig kibújik, ostort kap és ötnegyed hosszal nyerő, mindez az utolsó 150 méteren oldala mellett igen jó lovakkal történt, s így a teljesítmény fényes.

A Derbyben az egyenesre fordulót Huxtable Mindig-gel nehogy hasonló baleset érje, egészen kívülről nagy ívben vette és annyit vesztett, hogy a másik Gagá-t, a belül haladó Áruló-t már el nem foghatta.

A győztes tulajdonosa Kőnigswarter Hermann báró a mázsához visszatérő lovához fut és örömében ennek jockeyját Adams-ot kézszorításával jutalmazza, ami a mázsaszoba feletti Club tribünön alapos consternátiót okoz. A versenyszabályok akkor 198-ik paragrafusa így szólott: «Ha egy jockey a visszamázsálás előtt bárkit vagy bármit az általa lovagolt ló nyeregszerszámján kívül, véletlen körülményt leszámítva, megérint, disqualifikálandó.»

A Derby elveszett, de most óvással visszaszerezhető, amit azonban a második ownere, akinek egyedül a célvonal az irányadó, beadni nem enged, arra pedig, hogy hivatalból óvás emeltessék, eddig nálunk praecedens nem volt és csak 1902-ben fordult elő először óvás ex offo és pedig Hazafi ellen az osztrák Derbyben.

Pesten 1872 május 10-én, az előbbihez nagyon hasonló eset adódott és Charrington jockey protestált is a nyerő Adonis ellen, de az óvás el lett vetve.

Az így győztesnek maradt masszív sárgát Áruló-t, mint Gagá-t, tenyésztője Zichy Béla mielőtt egyéves korában árverésre küldette, 1000 forintért, az auctión 1050-ért kelt el, kínálta Elemér barátjának, kinek költségvetésébe azonban még egy yearlinggel több, úgy látszik, el nem fért.

Áruló csak kínálva lett neki, ellenben az 1888-as Derby nyerője Rajta Rajta, melyet 1886 május 29-én a kisbéri éves csikó árverésen 4000 forintért megvett, a tulajdona volt, de patái nem lévén bizalomgerjesztőek, még aznap továbbadta ugyanennyiért Luczenbacher Miklósnak, aki szintén még aznap Kisbérről Bécsbe utazva, a vonaton eladta

Apponyi Antal grófnak. Ha nem is tizenkét óra leforgása alatt egy jövendő Derbynyerő háromszor cserélhet gazdát, ugyan mit ér akkor minden lótudomány?

A Derbyben minden jockey, akárcsak a Király-díjban Mindig ellen lovagolt és mikor ez «Király Báró» tudomására jött, a győzelem neki többé örömöt nem okozott.

A mén ezután mégegyszer az 1899-es Király-díjban indult, amire rendesen elkészíteni azonban lábai nem engedték, a pervati ménes állította fel, ha nem is nagyszauású, de szép és szerfölött magas klasszisú stallion lett belőle.

1899 és 1902 között a Gourmand-ok, Gaudriole, Gourgandine és a nagy csalódást hozó Ormód szereztek kisebb díjakat.

1903 kora tavaszán Huxtable elköltözött az élők sorából és az istállót Charles Planner vette át.

Ebben az évben lépett pályára a Podmaniczky Géza bárótól bérelt Mindig első évjáratába tartozó, három lábára kesely, sárga Ma. Ez a «cheval de troi» csakugyan «cheval de roi» is volt, úgy külem, mint tudásra. Mint kétéves veretlen maradt, magas formát mutatott a Kladrubi-díjban, amelyben Bonamie-t, a sprinterek királynéját verte meg, igaz hogy 1400 méteren, még szebb feladat várt reá a Szent László-díjban, ha a toporzékoló Galahad, mellyel még Taral sem bírt, a startnál meg nem tagadja az engedelmességet, de el nem ugorván Ma vele nem mérkőzhetett. 1904 márciusában heves influenzába esett Mindig fia és ezután kiváló akciója is elveszett, kihozva a bécsi nyári meetingen, nyert ugyan egy kisebb futást, de meglátszott, hogy a kór még benne lappang, mire tulajdonosa gondolt egyet és leküldte légváltozásra Abbáziába, ez senki másnak nem jutott volna eszébe, még a gondolatot is kinevetik, ámde a kirándulás használt. Ma nem lett roarer és négyéves korában még jó versenyekben, így a Királyné-díjban is győzött.

Rohonczy Gedeon bérelte ki egy évre Gyöngy-szigetre, sok kancája maradt meddő, Ma ugyanis kicsiny lévén, azokat jól fel nem érte és «a méneskezelőség» csak később jött rá, hogy Mindig fiát magasabbra kellett volna állítani, ez a rossz start tette tönkre méneses pályáját Gaga unokájának, amely nehéz betegsége után elromolva is még mindig jó volt.

1905-ben a Kozma Emlékversenyben Rag-tail, 1906-ban a Károlyi Emlékverseny és Metropole Preisben Muse, 1909-ben a Szent István-díjban Mindig fia Rouquin, 1910-ben a magyar Kancza-díjban Rossz pénz és 1911-ben a Nemzeti-Hazafi és Királyné-díjban Gaga dongás leánya Saucy Girl hordták elől a szalmasárga színt.

1911-ben a Planner-istálló nobilis ownerei átkos bonyodalomba keveredtek.

Planner elődjétől Huxtable-től ennek második fiát Robert-et jockeyjának örökölte, a szép ülésű, bátor és kitűnő számítással lovagló Bob azonban idővel az istálló Achilles-sarka lett, nagyban fogadott és ami ezzel néha együtt jár, még nagyobbakat pullolt, amiknek azután 1906 őszén csúnya vége lett.

Október 23-án kedden Bécsben egy eladóban alatta ötödiknek ment át a célon Blizzard, amelyet rövidesen szabad kézből talán 6000 koronáért megvett Szemere Miklós és a következő szombaton, 27-én ugyanarra a távolságra, ugyanolyan társaságban és csaknem ugyanolyan teherrel Szente alatt megindított és — quod erat demonstrandum — Blizzard canterben nyert és — Bob repült egészen a cartelben nem lévő cári birodalomig.

Így sebesült meg a puritán istálló.

1911-ben a budapesti őszi meeting folyamán még több is történt.

Az osztrák Jockey-Club direktóriuma nevében Baltazzi Aristide tudatta Hohenlohe herceg képviselőjével, Batthyány Elemér gróf és Festetics herceggel, hogy a küszöbön lévő bécsi októberi meetingen trainerüknek, Charles Plannernek lovaitól a pályahasználati engedély megvonatik. Az idomár lovai Bécsben már néhányszor átestek nyálkavizsgála-

ton és az analízis állítólag balul ütött ki és ha így volt, akkor Bécsben azonnal el kellett volna járni Planner ellen és nem várni a budapesti őszi meeting közepéig, ahol a történetesen sok port felvert Kassandra St. Leger még inkább a bécsi direktórium malmára hajthatta a vizet, ebben ugyanis négy Planner-ló indult és a statisztáló Hubertustól eltekintve, éppen a legkevésbbé véleményezett lett a nyerő.

A St. Leger után most már Budapesten is nyálkavizsgálatokra került a sor, nemcsak Planner lovaiból, de a velük indulók mindegyikéből is nyálkát szedtek üvegekbe, melyek a lovak nevei helyett számokkal jelöltettek és eme számoknak megfelelő lovak egyedül az igazgatóság egyik tagja előtt voltak ismeretesek, a vegyész nem tudhatott róluk és mégis a laboratóriumban éppen Planner lovainak a számai lettek állítólag gyanúsaknak minősítve.

Hogy Planner dópolt-e, az nem bizonyos, bizonyos ellenben az, hogy Plannert dópolni akarta Baltazzi Alexander, Aristide fivére, éspedig még a mult évben Bécsben június 11-én és az idén éppen most, Budapesten szeptember 23-án.

A nevezett az első dátumon eget, földet megmozgatott, hogy a Lady Patroness-Rennenben verhetetlen Planner-ló, Halt, ne induljon és most több ezret ajánlott fel a trainernek, ha Lumperlt, a Hatvani-díjra fel nem nyergeli és miután az előbbit sokan, az utóbbit pedig mindenki tudta, itt volt az ideje, hogy Baltazzi Aristide most melegiben a pályahasználati engedély megvonását Planner mellének szegezze.

Baltazzi Alexander a fentemlített futásokat Nemesissel, illetve Satrappal megnyerte, Halt veresége a lovon és a traineren nem múlt, Satrap pedig Lumperl disqualifikálása folytán, melyet lovasa Shaw képtelen volt egyenesen tartani, jutott a díjhoz.

Mindezek után vagy Baltazzi Alexandernek vagy Charles Plannernek, de egyiknek mennie kellett a monarchia gyepeiről, az, hogy az első húzza a rövidebbet, bár nem volt jóban vele, a bécsi versenyzés diktátorának, a belföld legnagyobb tenyésztőjének, Baltazzi Aristidenek is beárnyékolhatta volna a tekintélyét.

Neki tehát a Planner-istálló ownerei közül a két herceget meg kellett dolgoznia, fejük fölé Damocles kardját függesztve, rábírta őket Planner elhagyására, s ezzel nyert ügye volt, mert a hajthatatlan Batthyánynak csak pár lova lévén, sem ő Plannernél, sem Planner nála nem maradhatott.

És alig két hét mulva jött az Austria-Preis, amelyben Landluft most már Harry Milne és Saucy Girl Szemere Kálmán gondozásában hajszálnyira kifutották a Planner által beléjök dópolt formákat, az egész Freudenau a jelenlevő Plannert ünnepelte és őt elejtő ownerei is siettek kézszorításukkal a rehabilitálására.

Planner nem dópolni tudott, hanem idomítani, mit legközelebb Turmfalkéval mutatott meg a német Derbyben.

A háború után 1920-ban Batthyány mégegyszer, most már harmadszor nyert Királynédíjat, győztese Rendbontó volt, s a versenyzésének 1930 május 17-én Budapesten a Welter-Handicap-ben Csakugyanjával mondott búcsút és két évre rá 1932 telén az életének is.

Primás a német Derbyre utazva meghűlt, köhögve és leromolva vett részt benne, szinte érthetetlen volt, hogy miért indította trainere, a győztes Espoir-t, nomen est omen, Szerencse fel kísérte el Hamburgba, amely ott a Silberne Peitschét nyerte meg. Espoir csak most jött formába, mert a tavasszal nagyon rosszul evett.

Primás szeptemberben Bécsben megnyerte a Preis von Pibert, majd négyszer egymásután harcolt egyre keményebben Espoirral. A Residenz-Preisban 6 kg-ot kapva Espoirtól, az könnyen verte meg, a Jubileums-Preisban 5 kg-mal vitt többet Espoir, de már nyúlnia kellett, hogy nyerhessen, a St. Legerben még két hossz volt a verdict Kodolitsch

tábornok ménje javára, a Lovaregyleti díjban azonban már nem volt képes Barcaldine fia Primásnak 5 kg-ot leadni, Primás két és fél hosszal nyertes maradt.

Primás és Espoir fiai 1901-ben szintén találkoztak a Jubileums-Preisban, de ezúttal Primás fia Frangepán megverte Espoir fiát, Façont.

A Preis von Radautzban aratott győzelmével fejezte be az évet Kincsem e második unokája, amely annyira kedvelt volt, hogy Amazon a Vadász és Versenylapban Jókai Mórt ötvenéves írói jubileumára Primás aposztrofálásával ekként köszöntötte:

«Primás vagy mi köztünk
Bármerre is vágtat
A te hátas lovad
Szép telivér állat.»

Mint négyéves Primás a Bálvány-Handicapot, a Fenék-Rennent, a 4000 és 10,000 frankos Államdíjakat egymásután szerezte meg és három hónapig eltéve a Szent István-díjban indíttatott. 61 kg ilyen feltételű versenyben komoly dolog és Primás, a paris favourit, most nehezebb, mint utolsó futásainál, s felnyergelése után az elé tartott vödörhöz hozzá sem nyúl.

Az indulás után Primás azonnal a vezető Árva és Durczás mögött következett, az első fordulónál Espoir is felnyomult hozzá és az egyenesen a kettő fej-fej mellett öldöklő iramot ment, a táv előtt azonban már jöttek a többiek, a két vezető kiadva erejét, visszahanyatlott, Patriot lett a nyerő, Gourmand volt második, Durczás harmadik, Mirevaló negyedik, Zenit ötödik és csak ezek után Primás és Espoir.

A lenyergeléskor Primás csuronvíz volt, azt, hogy a mén verseny előtt nem kívánt egy korty vizet, egyik napilap felemlítette, amire Degenfeld Imre gróf, a gödi telepnek szintén ownere a Vadász és Versenylapban közölte, hogy Szélvész is megtette ezt már akárhányszor.

Patriot győzelme és ennek éppen a Szent István-díjban kellett most már másodízben előadódnia, izraelita rekord a turfon, ugyanis a mén ownere és tenyésztője Rothschild Náthán báró, trainere Joe Butters és jockeyja George Hyams Izrael népéhez tartoztak, már az első 1889-es Szent István-díjban is ugyanez történt, csakhogy akkor a báró lovának, Resolute-nak a jockeyja Joe Butters, egyszersmind a ménnek a trainere is volt.

Az ownerek közül kronologikus sorrendben 1914-ig feltüntetve őket, az alábbiak voltak szemiták:

Bethmann Sándor báró			1841—1883.
Schawel Jaques			1867—1906.
Springer Gusztáv báró			1872—1919.
Rothschild Náthán báró			1881—1903.
Schosberger Nándor báró			1882—1898.
Egyedi Arthur	=	Captain Dark	1888—1927.
Erlanger Lajos báró			1889—1895.
Stern Richard			1889—1892.
Russo Ernő dr.			1892—1898.
Wiener von Welten Rudolf			1892—1904.
Wahrmann Richard	=	Mr. True	1893—1899.
Krausz Lajos	=	Captain Mill	1894—1905.
Lederer Sándor			1894—1903.
Schreiber József Leó	=	Mr. Rosé Gestüt Aichbrunn	1894—1926.
Königswarter Hermann báró			1895—1906.
Rosenberg Gyula	=	Mr. Lincoln	1895—1913.
Gutman Móric	=	Captain Gaston	1896—1903.
Kohner Adolf	=	Szászbereki ménes	1896—1901.
Born Frigyes báró			1897—1930.
Negledy Adolf	=	Mr. Dorryt	1897—1900.
Mautner Markhof Victor	=	Gestüt Miklósfalva	1897—1919.

Strasser Alfred	= Mr. Silton	1897—1910.
Zangen Ignác		1897—1914.
Herzog Móric báró	= Mr. Duke	1898—1908.
Schosberger Lajos báró	= Mr. Black	1898—1908.
Egyedi Lajos		1899—1927.
Brüll Géza Henrik	= Mr. White	1900—1905.
Zangen Károly		1900—
Boros Jenő		1902—1905.
Schlesinger W. és B.	= Gestüt Arak	1903—1924.
Zombory Richard		1904—1915.
Rothschild Alfonz báró		1906—1933.
Bamberger István		1909—1927.
Landau Horác	= Captain Horval	1909—1926.
Rothschild Jenő báró		1910—1925.

A jövő krónikásának nem a szemita ownerek.et kell majd összeállítania, hanem azokat az 1914 utáni ownereket, akik nem voltak azok.

Ők a régi jó időkben csak nagyon nehezenadták fejüket a versenyzésre, pedig már a nyolcvanas évektől kezdve nagy szükség volt reájok, majd mind jó sportsmanek voltak, sőt nem egy közülök hatalmas istállójával igazi patronusa a turfnak. Az évesek árverésein a legjobb árakat csaknem mindig ők adták. Bár tagadhatatlan, hogy a fajban elég lóismerő akad, mégis a három lókereskedőt, Schawel-t Schlésingeréket és Zangenéket kivéve, egyik sem értett közülük a lóhoz, értettek azonban hozzá istállóik élére megfelelő erőket állítani.

Az 51 osztrák Derbyből $11^1/_2$, a feles Tokio Derbyje, a 29 Szent István-díjból 10 lett szemitáké, sőt előfordult 1899-ben, hogy a Derby három helyezettje az ő tulajdonukat képezte.

A Szent István-díjat követő harmadik napon Primás megnyerte a Budapesti-díjat, eddigi lovasát, John Liddiardot levették most róla és Fred Barett ülte, majd az Elnöki-díjban startolt és a kis tribünnél Barett már tartotta, amikor Hyams elkeseredetten ostorozva és sarkantyúzva Intrigantot, hirtelen mellette termett és mielőtt még sikerült volna Primást új lendületbe hozni, az említett előtte nyakhosszal ment át a célon.

Barettnak szokása volt hazacanterezni, ez volt az oka 1889-ben a 2000 Guineasban Donován és nálunk 1893-ban a Wiener Criteriumban Van Dyck vereségének. Nem egy jó jockeynak, akinek Angliában már melege volt, lett ezekben az években eldorádója a monarchia, Barett nálunk évi 1200, E. Martin 800, Warne 700 és Liddiard 600 font fizetést kapott.

A Jubiläums-Preisben Primás mellett Virad is indult a Blaskovich-istállóból, az első $1^1/_4$-el a második 20-al kínálva a ringben. A kis mezőnyt Vocativust, Turult, Gourmandot és Primást Virad vezette, s a sorrend a célban sem változott, Gourmandot az úton orrvérzés lepte meg. Vivian urának a díjon felül azzal is beszámolhatott, hogy nemcsak egy jó négyévese, de egy jó háromévese is van, amely ugyan ezideig nyeretlen maradt.

Primás neveztetett és terhét, 8 stonet el is fogadta a Cesarewitchben és hírlett, hogy Jubiläums-Preisbeni győzelme esetén kimegy Angliába, amire azonban ilyen teherrel talán mégsem gondoltak. A Totalisateur-Handicapban a mén már ismét a régi volt, 63 kg-jával csak nyakhosszal, de megerőltetés nélkül győzött. A Lovaregyleti-díjban, melynek tiszteletdíja egy fatalapzaton álló félméternél magasabb, 1200 forint értékű ezüst váza volt, Primás a nála egy évvel fiatalabb, a Derbyben szintén második és öt nappal előbb St. Legert nyerő Duncannal ádáz küzdelmet víva, azt fejhosszal verte meg. A Preis von Radautz volt utolsó futása és ebben Duncan és Durczás mögött a harmadik hellyel kellett beérnie.

Primást az állam 60,000 forintért vette meg a kisbéri ménes számára, a vételár fele 1894-ben fizetendő, másik fele két egyenlő részletben 1895 és 1896-ban, a volt tulajdonos

három éven át négy kancát gratis küldhetett hozzá, s azután, míg csak állami tulajdonban marad, évente kettőt.

Ennél magasabb árat belföldi ménért eddig csak egyszer, éspedig ez évben, 75,000 forintot Stronzianért adtak, Biró 12,000, Filou 15,000, Przeds' Wit 25,000, Fenék 30,000 forintért vásároltatván meg.

Primás ára, az egy Pardont kivéve, amely 1906-ban 220,000 koronába került, később sem lett nagyon túlhaladva, 1891-ben Pancake 50,000, 1896-ban Kozma 40,000, 1897-ben Tokio 70,000 és 1912-ben Rascal szintén 70,000 forintért vétetett.

Primást eleinte a tenyésztők szépen foglalkoztatták, de ivadékai nehezek és mint kétévesek nehezen kihozhatók lévén, mindinkább elhanyagolták. Frangepán és Rizi Biziben két St. Leger nyerőt és Pandorában a Károlyi Emlékverseny győztesét nemzette. Tizenhat markos, nem szép színű világos gesztenyepej volt, ritka széles homlokkal, mély vállapokkal, széles szüggyel, mélyen benyúló marral, előremélyedt, de jó rövid háttal, dongás bordákkal, kissé húsos, magasan tűzött gunárnyakkal, száraz, széles, tiszta csánkokkal, tiszta acélos csontozattal, hátsó lábaira alig észrevehetőleg tehénállással.

Termékenységét mindvégig megtartotta. Kisbérről Gáspártelekre Geist Gáspárhoz, majd Déghre Festetics Pál grófhoz, innen Tövisegyházára Kintzig Jánoshoz és végül Ó-Becsére Gerster Károlyhoz került és ott is múlt ki 1917-ben.

Nagy ellenfele, Espoir, először a Gestüt Eleonorenhofban Passau mellett, majd Pervaton lett felállítva, később 1902-ben Oroszországba exportáltatott, ahol 1910 augusztusában kimúlt. Egyik fia, Façon, megismételte apja győzelmét a Szent István- díjban és két fia, Herbart és Count, Moszkvában megnyerték a Derbyt.

1890-ben a szentmártoni ménes ellései rosszul sikerültek és csak három éves csikó, Uram öcsém, Virad és Furcsa mehetett trainingbe.

Az elejére gyönge **Uram öcsém** hároméves korában egy versenyt nyerve letört, a világos sörényű és farkú szép sárga, a gyors **Furcsa** a nagy kétéves versenyekben mindenütt jól futott, mint hároméves a Trial Stakes-ben egyik patkóját elvesztvén, annyira megsértette a lábát, hogy már júniusban ménesbe kellett küldeni.

A rengeteg zabot fogyasztó, mindig húsos, sárga kolosszus **Virad** lassú fejlődésű volt, az Alagi-díjban Culloden és Märchen után harmadik lett, Bécsbe menetele előtt jól próbálva Primással, a Derbyben is esélyes kombattánsnak látszott, a forduló után Duncan és Dornröschenhez húzódott fel, de mikor az előretörést lovasa megkísérelte, visszaestek. Négyéves korabeli két első nyerése holtversenyben történt, a bécsi 20,000 koronás Staatspreisben azonban a vele holtversenyt futó Vocativus diszkvalifikáltatott, Budapesten az Asszonyságok díjában a ménre Károlyi Gyula gróf ült, mint mindig, úgy most is monoklit viselve, Virad már tartva közeledett a cél felé, ámde Horthy István kapitány oly erővel hajtotta Batthyány Elemér gróf Juanját, hogy holtversenyt csikart ki.

A tiszteletdíjat megosztani nem lehetett, Blaskovich Ernő bízva abban, hogy a lova mindent kibír, új futást kívánt, ellenfele a másik B. E., tiszteletdíj is lévén, sorshúzást és végül ebben állapodtak meg, a szerencse most sem hagyta el Virad ownerét, a trófeum az övé lett, de azzal a kötelezettséggel, hogy annak értékét, 125 aranyat, Juan tulajdonosának meg kell térítenie.

A két holtversenyt futó mögött csak fejhosszal maradt le Dornröschen harmadiknak Kinsky Károly gróf, a Grand National nyerő Zoëdone lovasa alatt. A futásnál a fővárosban időző és nagyban ünnepelt Portland herceg is jelen volt és erről emlékirataiban meg is emlékezik.

Festetics Tassiló gróf Portlandot vendégül látta Keszthelyen, a herceg viszont

Dornröschent 1896. és 1897-ben Welbeckben, St. Simonnál, ami bizony kontinentális kanca számára különös kegynek számított, sajnos, a csikó Simoun, mert csak egy lett, keserű csalódást okozott.

Az Asszonyságok díja a városligeti pályán 1881-től 1918-ig 37-szer került eldöntésre,* 1915-ben a futás jockeyverseny volt Alagon és benne a következő lovasok és lovak mérkőztek:

Almásy Kálmán gróf	*1881* Theorist	III.
Almásy Pál	*1895* Paraszt	II.
Baltazzi Aristide	*1881* Apajune	II.
	1882 **Cambusier**	
	1883 **Cambusier**	
	1884 Kéthely	II.
Baltazzi Hector	*1881* **Elemér**	
	1883 Gyöngyvirág	II.
	1885 **Millerjung**	
	1886 **Metallist**	
	1887 Ollyan nincs	II.
	1888 **Talpra magyar**	
	1890 Uram bátyám	III.
	1891 Hazafi	
	1892 Achilles	II.
Batthyány Gábor gróf	*1892* Sasvár	
	1895 Csobáncz	
Binder Ottó	*1916* Queen	III.
	1918 Pfaffstätten	
Braganca Dom Miguel	*1889* Biró	
Brook Butler	*1896* Koppány	
	1897 Jason	II.
	1898 **Mérges**	
	1900 Isalco	
	1901 Dicső	
	1902 **Pszt**	
	1903 **Kioto**	
Calm Oszkár	*1895* Kipfelkoch	
	1896 Tussle	
Chorinsky Frigyes gróf	*1894* Coeur-net	
	1895 Tibor	
	1898 Pressburg	
Cookman I. G.	*1892* Mignon	
Czárán János	*1905* Claymore	
	1908 Loredan	II.
Czárán Zoltán	*1907* Augur	III.
	1908 **Orphelin**	
Deuster	*1916* Zivatar	
Dewitz Ottó báró	*1889* Kincstár	II.
	1894 Csákó	
	1895 Kurucz	
	1896 **Terebes**	
Dreher Jenő	*1896* Gogerl	
Eltz Hugó báró	*1898* Buda	III.
	1899 **Beauharnais**	
	1901 Néha	
	1903 Camperdown	
	1904 Vadőr	
	1907 Toast	II.
Esterházy Alajos herceg	*1882* La Gondola	III.
	1883 Theorist	
Esterházy Károly gróf	*1912* Gunther	III.
	1913 Csótár	
Esterházy László gróf	*1882* Balaton	
	1883 Kisbaba	III.
	1884 Vitéz	II.
Farkas Zoltán	*1918* Fumor	
Fibich János	*1897* Szolgabíró	
Folbert József	*1903* Probewcise	
	1904 Veruda	III.
Folis Jenő	*1913* Szélmalom	III.
	1914 **Nestor**	
de Freville Humphrey	*1914* Orom	
Fries Ferenc	*1913* **My boy**	
	1917 Frieda	
Gencsy Károly	*1916* Unicum	
	1917 **Veray**	
	1918 Graz	
Gömöry Viktor	*1899* Swell	II.
	1900 Áldomás	
Hagelin Hennig	*1903* Detre	
Hammersberg Béla	*1916* Herodes	II.
Harkányi János	*1889* Kardos	
Harrison H. Stanley	*1911* Hüon	III.
Heasman George	*1913* Rawenswood	
Hoffmann Lipót	*1896* Gladiator	
Horthy István	*1889* Chudenitz	III.
	1890 Sóbri	
	1893 Zweifel	III.
	1894 **Juan**	+
	1896 Janicsár	
	1897 Toreador	
Horthy Jenő	*1900* Szomorú	
	1902 Lovag	
	1903 Bergeret	II.
Horthy Szabolcs	*1898* Veloce	
	1902 Babér	
Issekutz Győző	*1918* Meteor	
Jékey Albert	*1885* Dandy	III.
	1886 Zománcz	III.
Károlyi Gyula gróf	*1894* **Virad**	+
	1897 Hatalom	
Kendeffy Gábor	*1906* Róna	III.

* 1894-ben holtverseny vol; 1891-ben holtverseny volt a II.-ik helyért; 1884., 1887. és 1909-be csak két ló futott.

Keresztes Ákos	*1911* Cornette	
	1913 Marcel	
	1918 Szegényem	
Kinsky Ferdinánd gróf	*1891* Aspirant	
	1887 Metallist	
Kinsky Károly gróf	*1891* Garlic	+II.
	1894 Dornröschen	III.
	1895 Dornröschen	
Kinsky Rudolf gróf	*1888* Buzgó	III.
Kinsky Zdenko gróf	*1888* St. Wolfgang	II.
	1910 Gánna	III.
nemeskéri Kiss Géza	*1913* Javorinka	
	1917 Quo Vadis	
	1918 Semmirevaló	II.
Kiss József	*1917* Blagneur	III.
Knapp Emil	*1914* Ágnes asszony	
	1899 Andrée	
	1901 Igric	II.
	1902 Picador	II.
	1903 Czipész	III.
	1904 Moloch	
	1905 Löwenherz	III.
Krause Károly	*1907* Jeanette	
	1908 Kuropatkin	III.
	1910 Verőfény	
	1914 Gazdasszony	
	1916 Imme	
	1917 Szendrő	
	1918 Mester	
	1890 Jockey-s feind	
Lázár Béla	*1892* Morisco	
Merhal Ernő	*1891* Csalfa	
	1892 Tovább	
Miklós Aladár	*1893* Daphne	
	1894 Sophie ménje	
	1910 Fellah	II.
Neimans Richard báró	*1911* Topper	
Orssich Pál gróf	*1900* Alençon	III.
	1893 Debut	
	1896 Uzsorás	III.
	1897 Pauvret	
	1899 Eregy	
	1900 Felemás	
Pejacsevich Albert gróf	*1902* Pusztabíró	
	1903 Ornament	
	1904 Pajtás	
	1905 Ganelon	
	1906 Nikita	
	1907 Meglio	
	1899 Bokros	
Pfeifer Nándor	*1900* May be	
	1901 Szomorú	
Purgold Heinz	*1913* Papucshős	
Randall Herbert	*1900* Néha	
Raus Frigyes	*1904* Kortes	II.
Reichlin Frigyes báró	*1903* Sanyi	
Reiter József	*1914* Lala	III.
Roberts Peter	*1911* Cullinan	II.
Rohonczy Lőrinc	*1895* Yankee	
Royston Lord	*1889* Viceadmiral	
	1890 Bojtár	
Saint Sauveur Marquis	*1909* Palotás	
	1890 Gezogen	II.
	1892 Kater	III.
Schenk Lajos gróf	*1893* Korszak	II.
	1894 Pride	
	1895 Mimi Pinson	
Schulz Walter	*1910* Dorian Gray	
	1912 Kapanyél	
	1913 Irving	II.
Sibrik Sándor	*1914* Bugris	
	1916 White Lake	
	1917 Messina	II.
	1916 Rosak	
Sonnevend Zdenko	*1918* Labora	
	1882 Lehetetlen	II.
Söllinger Rudolf	*1884* Vitéz	
	1886 Matador	II.
Spannochi Leó gróf	*1894* Zenit	
	1889 Siess	
Starhemberg Vilmos gróf	*1890* Puppenfee	
	1891 Number 13	+II.
	1899 Gondolat	III.
	1900 Orchej	II.
	1901 Ex lex	
Szemere Kálmán	*1902* Durnyi	III.
	1904 Rosenmontag	
	1905 Rizi Bizi	II.
	1906 Sovánka	II.
	1909 Lángoló	II.
Taxis Emil báró	*1918* Rohatyn	
	1894 Jutka	
	1895 Virad	III.
	1896 Parbleu	II.
Taxis Miksa herceg	*1897* Gyöngyös	III.
	1898 Rache	II.
	1901 Glen d'Or	III.
	1903 Hans Heiling	
Wodianer Béla	*1916* Emilyen	
	1917 Slávata	
Wrazda József báró	*1914* Don	
	1910 Maffia	
Zangen Boleslav	*1912* Dummer Kerl	II.
	1914 Punctum	II.
Zangen Károly	*1918* Pilger	III.
	1905 Kortes	
Zangen Maryan	*1906* Con amore	
	1907 Galantuomo	

A nagy stride-ű, mindig egészséges Viradra Potocki József gróf alkudott, de az árát kissé magasnak találta. Még négy versenyt nyert a mén ez évben, köztük a Taurus- és a Totalisateur-Handicapot, ötéves korában egyik szemét a fiúja vigyázatlanságból megsértette és meg is vakult rá és ezután nem volt többé a régi. Ötezer forintért Tarnowski

János gróf tulajdonába került, aki Dzikówban állította fel és később továbbadta Ostaszewski Kasimir lovagnak. Ennek színeiben 1901-ben Sedziszówban a Vergleichs-Rennenben tizenegyéves korában újra startolt, csak egy ellenfele volt — a tulajdon fia, Zdrajca, amelyet három hosszal vert meg.

Virad eme kísérlete csak kintornaszámba mehetett, ellenben a szintén már stallioni teendőket végző, gyönyörű galléros, gömbölyű, sárga Gombáé, melynek ügetése olyan volt, akár a legtökéletesebben kidolgozott iskolalóé és amely 1899-ben első fedezési seasonje után másodiknak és 1901-ben harmadik idénye után helyezetlenül futott az Austria-Preisben, hónapokig való traininggel éretett el.

1891-ben három mén, Barát, Rengő, Szózat és ugyanannyi kanca, Gyöngyvér, Kis piszkos, és Menyecske neveltetett fel.

Szózat korán kimúlt, **Menyecske** csak egyszer, **Rengő** pedig soha nem volt kihozható, **Kis piszkos** kétéves eladót nyerve Budapesten májusban Wenckheim Dénes vette meg 2500 forintért, augusztus 12-én reggel a kanca a ligeti pályán egy rövid cantert végezve, amikor lépésben a lothoz vezettetett, támolyogni kezdett és a gyepre vetve magát, azonnal vége lett.

Gyöngyvér, nomen est omen, gyönggyé válhat, ha nincs benne a vérzés. Kevés munkával készen már a május elsejei St. Leopold-Preis vele tervbe vétetett, de előtte való nap erős orrvérzést kapott. Három és fél hónap múltával első versenyében Budapesten augusztusban, a Czinkotai-díjban már nyerőnek látszott, de a baj ismét elfogta, rövidesen nagyon könnyen győzött egy nyeretlenben, a Verneuil-Handicapban helyezetlen volt, s a Szent László-díjban a nyerő Adonis mögött egy hosszal második.

A következő év márciusának végén Gödön egy reggel összeesett és kimúlt.

A sok szép Bálvány közül egyike a legszebbeknek, **Barát** tenyésztőjének, csak hároméves korában nyert versenyt, egy handicapot és ezt is csak holtversenyben. Közvetlen ezen győzelme előtt mint Blaskovich Miklós Magusa részére 4000 forintért bérelt pacemaker résztvett a Derbyben, a szakadó záporban Ibbett rögtön az élre dobta, az 1400 méteres startnál az utána haladó Wallace a rettenetesen pulloló Magussal elvette a belső oldalt Adams Fenegyerekjétől és e közben a mént meglökve, az a vizes talajon megcsúszva elbukott, Kynast Busby-vel és Kozma Sidney Bulforddal belebotolva szintén a gyepre kerültek, s utánuk még Lustkandl Vinallel, Nem marad Huxtable-el és a keresztcsontját törő Douglas Smithtel.

Később Barát Auersperg Ferenc és Esterházy Pál hercegek közös istállójába jutott és tizenkétszer nyert gátakon, utolsó futásában a Városligeti-díjban, Budapesten a szintén szentmártoni és szintén kitűnően ugró Aranyvirág volt egyetlen ellenfele, Barát vezetett, de az utolsó gátat már Aranyvirág ugrotta elsőnek és csak Williamson mesteri lovaglása döntötte el a küzdelmet Barát javára.

Az 1892-es évjárat Földi, Kelet, Nem oda Buda, Pityke, Aranyvirág, Hugom és Hűtelen, amelyhez még a Fáy Bélától bérelt két kanca, Pásztor leánya, Hajnal és az egykor szentmártoni öreg Lenke csikaja Lenke jött, csak a nyár derekáig maradt Viviannál.

Mikor Apponyi Antal gróf lovai John Reevestől Pache alias Spiderhez mentek át Ober-Weidenbe, Lossonczy Gyula, a manager, elérkezettnek látta az időt, hogy a Blaskovich-lovakat jobb kezekre bízza és Reeveshez pártolt, akinél Mr. C. Wood, azaz Luczenbacher Miklós és Wenckheim Dénes gróf lovai álltak. A Gödről való átszállítás Salmhof-Marcheggbe 1894 augusztusában ment végbe, azonban a telep már csak ideiglenesen tartatott fenn, mert Reeves Magyarországba gravitált. Az év végén a mester lovaival Kis-Cellre ment és onnét 1895 augusztusában Alagra költözött, ahol Price mellett akkor már Thomas Ball is idomított.

A nagy származású **Kelet** még mint éves kimúlt, **Földi**, Nem oda Buda és **Hugom**, amelyektől mit sem vártak mint kétévesek októberben a hároméves Baráttal együtt 10,000 forintért eladattak Mr. Woodnak, **Nem oda Buda** ennek szíeiben mint hároméves négy versenyben győzött, a Prince of Wales Handicap lett volna az ötödik, ha ebben nem disqualifikáltatik, négyéves korában pedig Sarajevóból a 20,000 koronás Preis von Ilidžé-t hozta haza. **Pityke** Hoffmann Lipót kapitánynak nyert úrlovas versenyeket, **Hűtelen** pedig gátakon Jankovich Bésán Gyula által használtatott ki.

A béreltek sem feleltek meg, **Aranyvirág** a remek sárga kanca győztesen mutatkozott be a Vinea Rennenben, a Metropole Preisben negyedik lett, a Szent László-díjban bár egész nyáron betegeskedett, szintén jól futott. Hároméves korában a Magyar Kanca-díjban harmadiknak végzett, később beugratták és sorra nyerte a gát- és akadályversenyeket, sőt egy ízben még Turult is megverte. Mint ötéves patabajban laborált, naponta fürdőben állott a beteg lábára, s egy alkalommal valamitől megijedve félreugrott és jobb hátsó lába csuklóban kificamodott, ami azonban a menésben rendbe jött.

A négy csikóból álló 1893-as felnevelés Koma, Tükör, Fürge, és Tápió gyöngye nem ért egy fakovát.

Koma és **Tükör** nem jöttek pályára, **Fürge** Debrecenben nyert egy eladót és Geist Gáspáré lett és nála Gáspárteleken productum nélkül múlt ki, **Tápió gyöngye** szép felső testét nem bírták a lábai, Geist Gáspár által bérelve pár gátversenyben győzött.

Szerencsére a tulajdonos, aki szeretett versenyezni, ezzel a pár csikóval be nem érte és a tattersalli árverésen még két méncsikót vásárolt hozzájuk, a Fáy Béla és Lossonczy Gyula részben közös jász-monostori méneséből a Waisenknabe és Thorgunna sárga mént 6950 forintért, a némaiak közül pedig a Kegyúr és Jane Shore pejmént 1700 forintért. Az elsőre az utolsó előtti ajánlatot Springer Gusztáv báró tette.

Mikor a Thorgunnát Blaskovich javára leütötték, valaki a társaságból odaszólt neki: «Gratulálok, most vetted meg a Derby nyerőjét!»

A Thorgunna, Dandár, a Jane Shore **Zimankó** nevet kapott, ez utóbbi rossz volt és eladatván, Geist istállójának nyert néhány kis versenyt.

A csikóárverések hajdanában az Egyesületi, később Nemzetire nevezett Lovardában tartattak, az utólsó itt 1887 október 10-én zajlott le, már 1887-ben pár nappal a lovardai után, a ménvásár alkalmával a Tattersallban is rendeztetett egy ilyen és ettől kezdve 1909-ig ott folytak le és 1910-ben lettek Alagra áthelyezve. Az első kisbéri évescsikóárverés 1868 május 28-án, az első cseklészi 1873 május 24-én tartatott.

Dandár nem volt éppen széles, de jól állt a lábain, sok földet takart. Szemefehérjéből kilátszott, az ilyenek sokszor nem megbízhatók, nála azonban ez az eset nem létezett. Féltestvére a 87-szer induló és 34-szer győztes, száraz, mélyen tűzött nyakú, remek Turul nem tudott annyit mint ő, de összehasonlíthatlanul szebb küllemmel bírt. Ez a remek Barcaldine, amely félvérménesnek mindent megért, az osztrák államtól megvéve és Galíciába szállítva az egyik állomáson dermesztő hidegben tizenkét órát várakozott a csatlakozásra, aminek következménye tüdőgyulladás lett, amibe belepusztult.

Dandár Tokio Derbyje napján a Maidenrennenben jött ki először és helyből előljárva nyert, őszkor a Hatvani-díjban rossz starttal Weathercock és Bátor mögött lett harmadik és a Szent László-díjban Ganache és Czigány legény után ugyancsak harmadiknak ment át a célon.

Mint hároméves a Háromévesek Államdíjában végigvezette egyetlen társát a gyors és jó Eremitet, s ezután május 14-én, csütörtökön az első Király-díjra, tisztelétdíj és 85,000 korona nyergelték fel.

A Király-díj bármennyire is bevált, de terminusa rosszul lett megválasztva, ilyen versenyt lehetett volna futni a bécsi Derby meeting után, de nem előtt, mert míg a háromévesek egymás között teljesen kipróbálva nincsenek, tehát a Derbyig, tilos őket ilyen magas dotációjú versennyel arra csábítani, hogy idősebbekkel mérkőzzenek, ez ha nem is írott törvény, de be van tartva mindenütt, nem is volt ilyen konkurenciájuk sehol, legfeljebb a mindent a legjobban tudó Németországban és éppen Hamburgban, ahol a Derby is eldől, a Grosser Preis von Hamburg, azonban ez sem lett mindig a német Derby előtt lefutva.

A Király-díj ezzel a dátummal felforgatta a háromévesek kipróbálási rendjét és a mellett leértékelte a classicus-versenyeket, a Trial Stakeset, a Nemzeti Hazafit és bár akkor még nem volt az, az Alagi-díjat is és elvonta tőlük a különben bennük okvetlen indulókat, mint attrakció egy 100,000 koronás Nemzeti ugyanezt érte volna el.

1896-ban vagyunk a millennium évében és a nagy díj ennek az emlékezetére alapíttatott.

Május hava tele ünnepéllyel, 3-án nagy estély az uralkodó részvételével Festetics Tassiló grófnál, 5-én udvari bál. Később június 8-án a koronázás harmincéves évfordulóján hódoló díszfelvonulás a budai várba a Felségek elé, a vármegyék bandériumai mintegy ezer lovas nemzeti viseletben, az ősi nyeregdísz, a csatlósok, a zászlók erdeje olyan fényt és pompát áraszt, amit nemzet még alig látott.

És nem véletlen, hogy az ezeréves virágzó, megelégedett Magyarországnak éppen most van — Tokiója! mert az idő gondolkozik.

Tokiók csak olyan időkben jönnek, amikor meg is érdemlik őket. A nagy napon, a Király-díj napján derűs napsütésben a tér zsúfolásig tele, nincs száznál több cilinder, nincs egy kipingált női arc, s ha lenne festett, az már feslett, annyi a szépség, hogy az ember majd megvakul.

A második futam után érkezik Ő felsége.

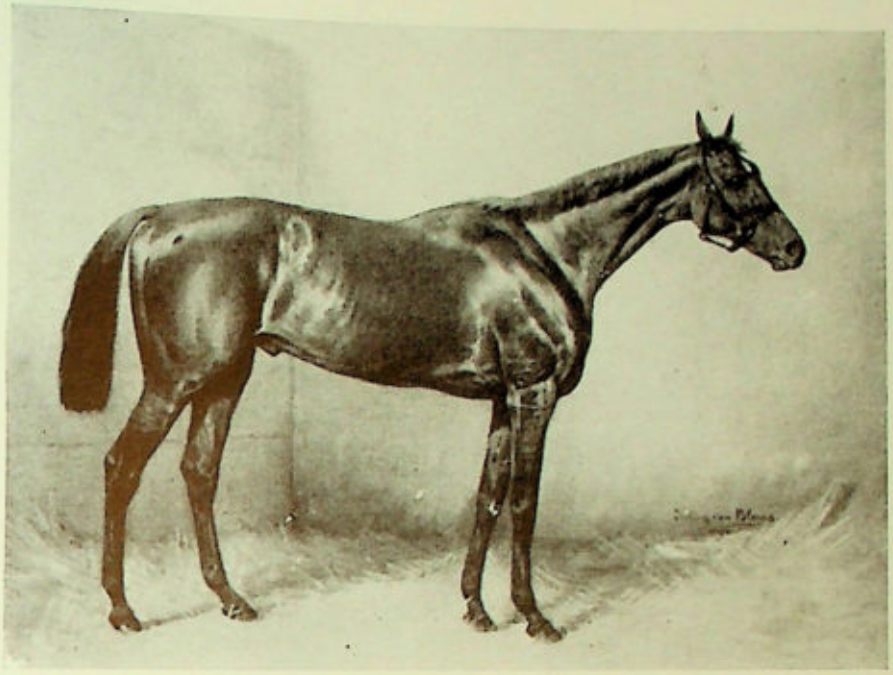
Az ütközetre tizenegy ló készül, de a két legjobb Tokió és Ganache hiányoznak, ezek majd jövőre fognak mérkőzni.

A starterek: Uechtritz Zsigmond báró 5 éves Kozmája, F. Sharpe, a 4 évesek: Lebaudy Róbert Toreadorja, W. Smith, ownere nemcsak nálunk, de Angliában és Franciaországban is tenyészt és versenyez és Szemere Miklós Eltolija, G. Williamson, a 3 évesek: Blaskovich Ernő Dandárja H. Ibbett, Dreher Antal Gugerlje S. Bulford, Hadik Barkóczy Endre gróf Proponentje G. Hyams, Hunyady Imre gróf Finesse-e W. Peasnall, a Nézsai ménes Boglárja R. Cleminson, Rotschild Náthán báró Joschkoja H. Wilton, Wahrmann Richard Trivialja R. Adams és Voltigeurje F. Peake alatt.

A mezőnyben a continens legszebb ménje Kozma és az utólérhetetlen eleganciával ülő George Williamson.

A favourit hárommal Dandár, tulajdonosa, kit a közelmultban a balsors üldözött, rezignáltan mondja: «Nem nyerek én már nagy versenyt életemben».

«A start csak a harmadik kísérletre sikerül. Dandár kap leghamarabb lábra, szorosan követik Toreador, Trivial, Joschko és a zárt mezőny, amelynek végén Eltoli és Boglár haladnak. A víztoronynál Dandár két és félhosszal vezet Gugerl, Toreador, Joschko, Trivial és Voltigeur előtt, az istállóknál Proponent szökik az élre, az iram heves, mögötte a sorrend Trivial, Dandár, Voltigeur, Toreador, Joschko, Finesse, Gugerl, Kozma, Eltoli és Boglár, az egyenesbe Proponent vezetése mellett fordulnak be, a kétévesek befutójánál már Dandár színei világítanak elől, a mezőny nagy része itt már ostort és sarkantyút

Dandár, az első Király-díj nyerője.

Harry Ibbett, az első Király-díj nyerő jockey.

John Reeves.

kap, a vezetőhöz legközelebb Toreador, Joschko, Proponent, Eltoli és Voltigeur. A távnál eldőlt a verseny, Dandár Ibbett néhány felhívására kinyúlik és két és félhosszal mint könnyű győztes megy át a célon, Toreador második, Proponent harmadik, Voltigeur negyedik, Eltoli ötödik, Joschko hatodik, Kozma hetedik, Trivial nyolcadik, Boglár kilencedik, Finesse tizedik és Gugerl utólsó».

Ibbett, kinek egyik kezén mind az öt ujja csonka, csoda hogy a szárat fogni bírta, visszatértekor hetykén ül Dandáron, hat trick lett ma az övé, nyervén az első versenyt Barázdával, a harmadikat Bobal és most a negyediket is.

«Midőn Dandár a távnál már tartott mindent, tomboló éljenzés harsan s kalap emelések és kendő lobogtatások között halad át a célon. A pályán a sportsmanek a tulajdonost vállaikra emelik és mikor a mázsához kiséri a lovát, mint az ár tódul a közönség utána, folytonos: Éljen Blaskovich! tölti meg a levegőt».

A mázsáló előtt körülfogják az ősz Neszti bácsit, aki alig győzi a gratulációkat fogadni, ragyog az arca és szerfölött boldog, hiszen igazi nagy díjat 1889, Uram bátyám német Derbyje óta, hét éve nem nyert. A turf virágos hölgye, a szőke Lizl hatalmas babérkoszorút nyújt át neki, míg visszamázsálnak, a korláton kívül szakadatlanul dörög az éljen és mikor a nyerőt követve ownerétől elvezetik, az üdvrivalgás elementáris erővel tör ki, tapsol, éljenez, örül mindenki, még a király is mosolyog.

Nagyobb ovációt nem hallott a ligeti pálya.

A király a nagy díj után távozott, ez volt utolsó látogatása a városligeti téren, s mikor harminckét év előtt, 1865 június 7-én először jelent meg a pesti versenyeken, az időben a rákosi gyepen, akkor is a mostani Dandár tulajdonosának egyik lovát, Lucknowot látta nyerni, mert az idő gondolkozik.

A Dandár után második Toreador a nyerő édes testvére volt. A tiszteletdíj félméter magas fedeles ezüst serleg, amelynek tetején egy lovas vadkant szúr le, oldalain is egy-egy lovas alakkal.

Dandár trainere John Reeves Walter Earlel, az Auersperg-Esterházy steepler istálló idomárjával együtt még a monarchiai versenyzés gyermekkorának voltak tanúi.

Reeves mozgalmas és érdekes pályáját 1926-ban a következőkben mondta tollba Gormasz Rudolf és Tschoepe Emanuelnek a Neues Wiener Tagblatt számára:

Mr. John Reeves.

Erinnerungen aus dem Leben unſres älteſten Traiers.

Geſammelt von Rudolf Gormasz und Emanuel Tſchoepe.

Nicht jedermann iſt im Rennweſen zu Hauſe und weiß, wer John Reeves iſt. Er ſei daher kurz vorgeſtellt als der älteſte und erfolgreichſte Vollbluttrainer in den Gemarken des ehemaligen Donaureiches. Nahezu 60 Jahre war er in unſerm Rennbetrieb tätig, hat für die bedeutendſten Rennleute gearbeitet und für ſie eine Unzahl der größten Siege erfochten. Es gibt in Oeſterreich und Ungarn kein Rennen von Belang, das er nicht ein- oder mehreremal erfolgreich beſtritten hätte. Ihre Aufzählung würde ermüden. Für die Würdigung ſeiner Wirkſamkeit genügt es, zu erwähnen, daß er unter anderm elfmal den Nemzeti- und Hazafi-Preis, ſechsmal das Oeſterreichiſche Derby (1883 Tartar, 1888 Rajta-Rajta, 1889 Triumph, 1898 Arulo, 1899 Pardon, 1916 Sanskrit), je fünfmal die Trial-Stakes, den Ungariſchen Stutenpreis, den Preis des Jockeiklubs, den Budapeſter und den Präſidenten-Preis, viermal das St. Leger, je dreimal den Oeſterreichiſchen Stutenpreis, das Kozma-Gedenkrennen, den Kottingbrunner Kaiſer-Preis, das Karolyi-Gedenkrennen, das Cambuscan-Rennen, den Budapeſter und Wiener Staatspreis, das Große Freudenauer Handikap, den Preis des Ackerbauminiſteriums und nicht zuletzt Ungarns größtes Rennen, den erſt 1896 gegründeten Königs- (jetzt Millenniums-) Preis gewann, je zweimal

den Sieger des Metropole-Preises (jetzt Baltazzi-Gedenkrennen), des Esterhazy-Gedenkrennens, des Züchter-preises sattelte, und daß er auf den Rennbahnen des Deutschen Reiches ebenso große Erfolge feierte.

So entführte er zweimal das Deutsche Derby (1883 Tartar, 1888 Tegetthoff) nach Oesterreich, stellte dreimal die Siegerin des Preises der Diana, ebenso oft den Gewinner des Silbernen Schildes zu Berlin-Hoppegarten, holte sich die Union, des Hertzfeld-Rennen, den Staatspreis I. Klasse, den Deutschen Gestütspreis zu Berlin, das Zukunftsrennen zu Baden-Baden, den Großen Preis von Hannover (zweimal), das Friedrich Franz-Rennen zu Doberan, das Wäldchen- und das Alexander-Rennen zu Frankfurt a. M., das Kriterium zu Hamburg (dreimal), das Große Hamburger Handikap (ebensooft) usw.

So anerkannt war seine Tätigkeit, daß Graf Fritz Metternich, der als Herrenreiter viele Rennen für ihn geritten und gewonnen hatte, ihn nach dem Siege Triumphs 1889 im Oesterreichischen Derby in einem Briefe als den Champion-Trainer of the World beglückwünschte, und der Ungarische Jockeiklub ihm 1917 zu seinem 50jährigen Jubiläum einen kostbaren Ehrenpreis überreichte, eine Auszeichnung, die keinem andern Trainer bisher zuteil wurde.

Dieser Meister in seinem Fache hat im Laufe seines arbeitsreichen Lebens so viel Bemerkenswertes erfahren, ist mit so vielen hervorragenden Persönlichkeiten zusammengetroffen, daß seine Erinnerungen die Teilnahme auch andrer Kreise als der engeren des Rennsports erwecken werden.

Aus jungen Jahren.

Mr. John Reeves der am 13. Mai 1846 geboren ist, somit heute im 79. Lebensjahre steht, ist der Sohn des angesehenen englischen Trainers William Reeves, der aus der Schule eines der hervorragendsten Renn-leute aller Zeiten, Lord George Bentincks, hervorgegangen war und mit großem Erfolge in Gloucestershire, in der Grafschaft gleichen Namens, gewirkt hatte. Wie die meisten Söhne englischer Trainerfamilien, wurde auch der kleine Johnny von Kindheit auf mit den Eigenheiten des Vollblutes vertraut gemacht, lernte vom Grunde aus die Behandlung des gesunden und erkrankten Rennpferdes, die ganze Arbeit im Stall und auf dem Training-grund kennen und sollte seine Laufbahn als Rennreiter beginnen.

Im Alter von elf Jahren, 1857, schickte ihn sein Vater das erstemal in einem Rennen hinaus. Es war aller-dings nur ein Ponyrennen, wie sie in England häufig zur ersten Schulung des jungen Reiternachwuchses veran-staltet werden. Aber immerhin, Johnny ritt nicht nur, sondern siegte sogar und erhielt als sein erstes Honorar ein Pony, womit man in der englischen Volkssprache die Summe von 25 Pfund Sterling bezeichnet. Im Jahre darauf saß er schon auf wirklichen Rennern in Rennen im Sattel und errang auf dem vornehmsten Rennplatze Englands, zu Ascot („Royal Ascot"), mit Rosebel in den dortigen Trial-Stakes seinen ersten Sieg als apprentice (Lehrling).

Der aufgeweckte, geschickte Junge war bald in den Kreisen der heimatlichen Berufsleute bekannt und beliebt, auch vielfach mit Erfolg beschäftigt. Selbstverständlich fand er hiebei Gelegenheit, fast alle Rennbahnen Englands und die berühmtesten Pferde seiner Zeit kennenzulernen. Er sah alle Derbysieger, von Blink Bonny 1857 ange-fangen bis Hermit 1867, und erinnert sich mit besonderem Vergnügen an den großen Tag von 1860. Der berühmte Tainer Matt Dawson hatte ihn in diesem Jahre nach Epsom mitgenommen. Dawson arbeitete damals die Pferde des Eisenhändlers Mr. Merry, unter andern auch Thormanby, den er als Jährling für das Spottgeld von 350 Pfund gekauft und der als Zweijähriger von 14 Rennen 9 gewonnen hatte, in den übrigen 5 aber stets placiert gewesen war. Als Dreijähriger war er vor dem Derby nicht gelaufen, hatte jedoch eine so gute häusliche Probe bestanden, daß Dawson überzeugt war, es werde ihm der große Schlag gelingen. Er hatte auch Mr. Merry veranlaßt, hohe Wetten einzugehen, und war daher auf das äußerste bestürzt, als der sehr mißtrauische Besitzer ihm knapp vor der Entscheidung einen aus Rußland gebrachten Jockei namens Sharpe als den für Thormanby bestimmten Reiter vorstellte. Erst nach einer heftigen Aussprache konnte Dawson es durchsetzen, daß schließlich doch der gewohnte Reiter Custance für Thormanby ausgewogen wurde, und Sharpe den Schrittmacher Northern Light zu reiten bekam. Thormanby gewann leicht und Mr. Merry strich fast 80,000 Pfund an gewonnenen Wetten ein, wovon er dem Trainer 1000, dem Jockei aber 100 Pfund zum Geschenk machte, mit einer salbungsvollen Belehrung, er möge sich nicht durch eine so hohe Summe auf Abwege bringen lassen. Jung Johnny aber erhielt von Dawson eine — Zigarre, wie Mr. Reeves bemerkt, „die erste gute meines Lebens. Ich habe seither viele Zigarren geraucht, aber leider nicht immer gute".

Als Reiter nahm Reeves in jenen Tagen an manchen denkwürdigen Rennen teil. So kam er auch 1860 nach Paris, um Lord St. Vicento The Orphan im Grand Prix zu steuern. Sein Hengst teilte in diesem Rennen das Schicksal Lord Clufdens, des Zweiten im Epsom-Derby hinter Thormanby; er endete hinter The Ranger unplaciert. 1864 befand sich Reeves auf Cunnstal unter den 50 Reitern, die für den Stewards-Cup zu Goodwood ausgewogen wurden und die das größte Feld darstellen, das jemals für ein Rennen gesattelt wurde. Auch

als Hindernisreiter versuchte er sich. Er ritt 1866 Hall Court in der Liverpool Grand National und lag mit dem Wallach noch gut im Rennen, als er drei Sprünge vor dem Ziel stürzte, ohne Schaden zu nehmen. Dieser Hall Court war wohl das unglücklichste Pferd, das jemals für das Steeple-Derby herausgebracht wurde; denn er wurde zweimal nur um einen Hals geschlagen. Nach 7500 Meter Reise!

Berühmte Jockeis.

Mit den ersten Berufsreitern Englands war Mr. Reeves wohl bekannt. Mit besonderer Anerkennung spricht er von George Fordham, wohl einem der geschätztesten Jockeis aller Zeiten. Er rühmt von ihm, daß keiner so gut wie er die Pace eines Rennens zu beurteilen vermochte, selbst nicht der berühmte Fred Archer, der es einmal auf 244 Siege in einem Jahre gebracht hatte. Mit Archer verband Reeves eine langjährige Freundschaft, und mit Rührung zeigt er die Peitsche, die dieser große Reiter getragen, als er 1886 den unvergleichlichen Ormonde, das „Pferd des Jahrhunderts", zu seinem Derbysiege gesteuert, und die er Mr. Reeves zum Geschenke macht hatte. Fred Archer endete durch Selbstmord. Er wurde von einem hitzigen Typhusfieber befallen und griff im Delirium zum Revolver, weil er sich seine großen finanziellen Verluste in den Kopf gesetzt hatte. Einen Grund zur Verzweiflung hatte der Champion-Jockei nicht, denn er hinterließ trotz allen Verlusten noch immer ein Vermögen von 100,000 Pfund.

Bei Fürst Liechtenstein.

Zunehmendes Körpergewicht zwang Reeves, das Rennreiten aufzugeben. Da traf es sich, daß der regierende Fürst von und zu Liechtenstein, der in den sechziger Jahren einen für die damaligen Verhältnisse bedeutenden Rennstall unterhielt, einen Trainer suchte. Sein Stallmeister G. Reynolds, an den sich ältere Turfbesucher noch als einen vortrefflichen Hindernisjockei erinnern werden, erhielt den Auftrag, sich in England nach einem solchen umzusehen. Seine Wahl fiel auf Reeves, der 1867 in der Privattrainieranstalt des Fürsten zu Neuhof bei Eisgrub, in der Nähe von Feldsberg an der mährischen Grenze, seinen Einzug hielt.

Diese Trainieranstalt lag in einem riesigen Forste und hatte eine nicht weniger als 2800 Meter lange, gerade Arbeitsbahn, die im Frühjahr, da die Bäume den Sonnenstrahlen nur einen beschränkten Zutritt gestatteten, oft sehr lange vereist und daher der Vorbereitung der Pferde hinderlich war. Kurz entschlossen ließ der passionierte Fürst je 100 Meter rechts und links der Trainierbahn die Bäume niederlegen: 560,000 Quadratmeter Forst fielen dem Sport zum Opfer, aber die gewünschte, geeignete Arbeitsstätte war für die Pferde geschaffen.

Kamen die Pferde nach Wien, um an den Freudenauer Rennen teilzunehmen, so waren sie, da es damals noch keine Unterkunft beim Lufthaus gab, in einem Stalle untergebracht, der in der Rasumofskygasse ungefähr dort stand, wo sich heute der Tattersall der Gebrüder Jacobson befindet. Die Gegend dort war noch sehr wenig bebaut; das Palais des Fürsten Rasumofsky (die heutige Geologische Reichsanstalt), das Salmsche Palais und einige bescheidene Zinshäuser bestanden den weiten Grund, der sonst von einem Naturpark, dem Liechtensteingarten, eingenommen wurde. Ueber den Donaukanal führte ein Steg, der nur von Personen benützt werden durfte. Sonst war nirgendwo eine Verbindung nach dem Praterufer, wenn man nicht einen weiten Umweg machen wollte, um mit den Pferden in die Freudenau zu gelangen. Der Einfluß des Fürsten erreichte es nach langen Verhandlungen und vielen „kommissionellen Besichtigungen", daß seine Pferde über die Personenbrücke zur täglichen Morgenarbeit ziehen durften.

Fürst Liechtenstein, der heute noch lebt, war nicht nur ein großer Pferdefreund, sondern auch ein ebenso großer Kunstliebhaber und -kenner, und zeigte gern allen, bei denen er eine Teilnahme voraussetzte, jede Neuerwerbung für seine Galerie. Eines Tages hatte er wieder ein angeblich sehr wertvolles Gemälde erstanden, das eben ausgepackt wurde, als Reeves sich zum Besuche meldete. Der Fürst schilderte ihm die Bedeutung des Ankaufes mit lebhaften Worten, aber Reeves erklärte trocken: „Durchlaucht, ein guter Jährling wäre mir lieber". Nach einigen Tagen kam der Fürst in den Stall, klopfte seinem Trainer auf die Schulter und sagte lachend: „Mit dem Gemälde, mein lieber Reeves, haben Sie recht gehabt. Ein guter Jährling wäre besser gewesen, denn das Machwerk ist eine — Fälschung".

Einige Jahre später gestattete eine glückliche Fügung Mr. Reeves, seinem fürstlichen Herrn bei einem Gemäldeankauf einen wichtigen Dienst zu leisten. Der Fürst war damals in London auf der Suche nach einem alten englischen Bilde, Reeves auf der Ausschau nach geeigneten Pferden. Beide suchten tagelang vergeblich, Reeves fand nichts Passendes, aber er entdeckte bei einem kleinen Pferdehändler in einer verborgenen Londoner Gasse das Versteck des gesuchten Bildes, dessen Ankauf bald abgeschlossen war.

Das erste Rennen, das Reeves für den Fürsten Liechtenstein gewann, war das Eröffnungsrennen in Wien 1868, in dem der Daniel O'Rourke-Sohn Manfred die rosenrote Jakke zum Siege trug. Der Hengst siegte später im Henckel-Rennen zu Berlin und in dem Bürger-Preis zu Pest. Solche Bürger-Preise, die durch Zeichnung

unter den angesehensten Einwohnern aufgebracht wurden, waren damals keine Seltenheit in unserm Rennbetrieb; ihr berühmtester war der Oedenburger Bürger-Preis für Zweijährige, der in seiner Siegerliste manche bedeutende Namen aufweist, darunter auch den des Derbysiegers Zsupan.

Schloß Eisgrub war in den Jahren, da der fürstliche Rennstall in Neuhof untergebracht war, der Sammelpunkt aller angesehenen Sportsleute des Reiches, die dort der Jagd in allen Formen, auch der zu Pferde, oblagen. Bei solchen Gelegenheiten waren die besten Hindernispferde des Landes in Eisgrub versammelt, darunter auch einmahl der berühmte Steepler des damaligen Grafen Tassilo (jetzt Fürsten) Festetics, Brigand, der dem aus England gekommenen, später zu europäischem Ruhme gelangten Pferdemaler John Quincy Adam zum Vorwurf für sein erstes in Oesterreich gemaltes Pferdeporträt diente.

Mr. Reeves, der Stock-Engländer, hatte sich in Neuhof bald eingelebt. Viel mag dazu die Liebe zu der bezaubernden Tochter des fürstlichen Forschmeisters Ofner beigetragen haben, die schon im ersten Jahre des Neuhofer Aufenthaltes zu einem glücklichen Bunde fürs Leben führte. Reeves verstand zwar damals kein Wort deutsch, seine Braut kein Wort englisch, aber die beiden müssen sich doch gut verstanden haben, denn ihr Haus wurde eine gesuchte Gaststätte der sportlichen Welt. Unser Senior-Steward, Rittmeister Rudolf Söllinger, erinnert sich heute noch mit Vergnügen eines Besuches in Neuhof, bei dem ihm als Abschluß eines reichlichen Diners ein englischer Pudding mit Schlagobers und Ribiseln (Johannisbeeren) vorgesetzt wurde, ein Mischung, die ihm eine gewisse Besorgnis einflößte.

Dem ungetrübten Ehebunde entsprossen fünf Kinder: 1869 Bert, der heute einer der beliebtesten Trainer Ungarns ist; 1871 Jenny, die mit einem Arzt in London vermählt ist; 1873 Beaky, die mit dem ausgezeichneten Trainer des Herrn Eugen Dreher Bob Adams vermählt war, aber vor einigen Jahren starb. An ihrem Geburtstag gewann ihr Vater mit Elsbeth von Blair Athol das größte Rennen zu Brünn, wo damals bereits Rennen abgehalten wurden. 1876 wurde Alec, der spätere Rothschild-Trainer, geboren, und 1878 Huberta („Baby"), die heute die Stütze ihres greisen Vaters ist.

Kaiserin Elisabeth.

Im Gefolge des Fürsten Liechtenstein hatte Reeves Gelegenheit, vielen Hoffestlichkeiten beizuwohnen und Zeuge manchen politischen Ereignisses zu sein. So erinnert er sich lebhaft der Krönung Kaiser Franz Josefs zum König von Ungarn im Jahre 1867. Reeves konnte von einem Fenster des Hotels Europe aus die ganzen Vorbereitungen zu dem feierlichen Akt und die Feierlichkeit selbst verfolgen. Der Krönungshügel, zu dem alle Komitate Ungarns frische Erde geliefert hatten, war auf dem Platze vor der alten Kettenbrücke errichtet, nicht vor der Königsburg; der Monarch ritt ihn auf einen prächtigen Schimmel hinan und führte dann oben die symbolischen Schwertstreiche nach allen vier Weltgegenden.

In Budapest lernte Reeves seinen Landsmann Mr. Holmes kennen, der Stallmeister der Kaiserin Elisabeth war und sie auf ihren Ritten ständig begleitete. Durch Holmes wurde Reeves mit dem Oberstallmeister des Kaisers Grafen Grünne bekannt, der ihn eines Tages nach Ofen berief, damit er an Stelle des erkrankten Holmes der Kaiserin zur Seite stehe. So konnte Reeves die Monarchin siebzehnmal auf ihren Ritten begleiten.

Nach dem Tode Mr. Holmes' erging an Reeves der Antrag, dessen Stelle einzunehmen; aber Reeves lehnte ab, und zwar auf besonderen Rat der Kaiserin, die ihm sagte, er würde bei Hofe zu viele Vorgesetzte finden.

Die Kaiserin besuchte den Rennstall des Fürsten Liechtenstein in Wien sehr oft; sie kam stets zu Fuße in Begleitung ihres Bruders, des Herzogs Dr. Theodor von Bayern. Wie geneigt die unglückliche hohe Frau Mr. Reeves war, zeigt am besten ein Vorfall, der zu den apartesten Erinnerungen des vortrefflichen Trainers zählt. Während einer Vorstellung im Zirkus Renz, der Reeves in Gesellschaft seiner Schwester in einer Loge beiwohnte, ließ ihn die Kaiserin auffordern, nah Schluß der Vorstellung noch im Zirkus zu verbleiben. Nur Direktor Renz, einige ausgewählte Künstler und das Gefolge waren anwesend, als sich die Kaiserin, die eine Schülerin der gefeierten Reitkünstlerin Loisset war, in der Manege zuerst als Schulreiterin und dann auf dem Panneau als ausgezeichnete Springerin produzierte.

Mit der Zeitungswelt stand Reeves stets auf bestem Fuße. Er gab immer bereitwilligst Auskunft über seine Pferde und unterhält noch heute lebhafte Beziehungen namentlich zur englischen Sportjournalistik. Einmal versuchte er sich in der Rolle eines Zeitungsunternehmers oder, besser gesagt, eines Mäzens. Als nämlich 1869 der Wiener „Sport", damals das einzige Fachblatt Oesterreich-Ungarns, in Schwierigkeiten geraten war, bildete Reeves mit dem damaligen Generalsekretär und Starter des Jockeiklubs Mr. Francis Cavaliero und dem Bankier Otto Mayr ein Konsortium zur Rettung der Fachschrift. Jeder der Herren zahlte dreitausend Gulden ein, und diese neuntausend Gulden waren vollkommen genügend, um das Blatt zu stützen. Heute würde man wohl in einem ähnlihen Fall sich vergebens bemühen, ein Konsortium aus Idealisten zusammenzubringen; allerdings sind 9000 Gulden heute rund 260 Millionen.

Reeves als Campagnereiter.

Das alljährliche Reiterfest der Campagne-Reitergesellschaft reizte auch Reeves, seine Fähigkeiten zu zeigen: 1869 beteiligte er sich mit einem Pferde des Grafen Zsiga Berchtold an dem internationalen Preisspringen und gewann unter lebhaftem Beifall des Publikums die Prüfung. Einmal und nicht wieder! Denn die Campagne-Reitergesellschaft nahm den Erfolg zum Anlaß, in der Zukunft die Beteiligung an ihren Bewerben für Berufsleute zu sperren.

Karlburg.

Als Fürst Liechtenstein sich vom Rennsport zurückzog, übernahm Mr. Reeves die Pferde des Grafen Hugo Henckel-Donnersmarck, die bis dahin unter der Obhut des alten Trainers J. Waugh gestanden waren und ihr Heim auf der prächtigen Besitzung Karlburg (Oroszvar) bei Preßburg hatten. Die Grafen Henckel sind ein schlesisches Adelsgeschlecht, das aber in Oesterreich reich begütert war und seinerzeit in Deutschland und bei uns einen bedeutenden Rennstall unterhielt. Noch heute sind die blau-weißen Streifen auf den deutschen Rennbahnen vertreten, in Oesterreich sind sie allerdings verschwunden. Karlburg ging in den Besitz der Kronprinzessin Stephanie, beziehungsweise des Grafen Lonyay über und hat nichts mehr mit der Rennsache zu tun. Aber im Anfang der achtziger Jahre des vorigen Jahrhunderts waren die dort gezüchteten und trainierten Vollblüter eine gefürchtete Streitmacht auf allen Rennbahnen Mitteleuropas. Man schrieb ihre großen Erfolge vornehmlich der gedeckten Trainierbahn in Karlburg zu, die es gestattete, daß die Pferde auch im strengsten Winter gearbeitet werden konnten. Das ist jedoch ein Irrtum; denn die so gepriesene gedeckte Bahn war ein Reitring von nur 400 Meter Umfang, der im wesentlichen keine besseren Dienste leistete als ein Strohbett. Die eigentliche Trainierbahn in Karlburg lag, wie die Liechtensteinsche zu Neuhof, in einem Walde und war, namentlich zur Schneeschmelze, so tief und sumpfig, daß die Pferde alle erst in der Freudenau rennfertig gemacht werden konnten. Das besorgte Reeves nun mit oft anerkannter Meisterschaft. Seine besondere Geschicklichkeit bestand darin, die Arbeit so einzuteilen, daß seine Pferde stets, auf den Glockenschlag fertig, zum Ablauf der für sie bestimmten Rennen gingen.

Wenn die Karlburger Insassen zeitlich im Frühjahre auszogen, so kehrten sie gewöhnlich erst nach Schluß der Rennzeit in ihr Heim zurück. In den dazwischen liegenden Monaten führten sie ein unstetes Wanderleben, das sie von Wien nach Budapest, über Prag nach Frankfurt am Main, Gotha, Baden-Baden, Hamburg, Berlin bis weit in den deutschen Norden nach Doberan bei Rostock brachte und dazwischen noch mancherlei Nebenstationen, wie Breslau und Hannover, kannte. Umso erstaunlicher ist unter diesen Umständen die lange Reihe großer Erfolge, die die Karlburger errangen. Ältere Turffreunde werden mit Vergnügen einige Namen wieder hören, die in den Jahren 1881 bis 1886 im Munde aller Rennfreunde waren: Dombrowa (Trial-Stakes, Nemzeti, Oaks, Preis der Diana 1881), Aaron (Kisber-Rennen, Staatspreis in Budapest, Friedrich Franz-Rennen in Doberan, Renard-Rennen in Hamburg 1881), Grand Buccaneer (Nemzeti, Kincsem-Handikap 1882), Pancake (Alexander-Rennen in Frankfurt, Großer Preis von Hannover, Renard-Rennen, Staatspreis in Breslau, Goldene Peitsche in Doberan 1882, Silberner Schild in Hoppegarten 1883 und 1884), Morteratsch (Versuchsrenenn der Hengste in Hoppegarten, Hamburger Kriterium 1882, Trial-Stakes 1883), Camilla (Preis von Sibyllenort zu Breslau, Marienrennen zu Doberan, Preis von Gotha 1882), Tartar (Trial-Stakes, Nemzeti, Unionrennen, Oesterreichisches und Deutsches Derby 1883), Gabernie (Zukunftsrennen in Baden-Baden, Hamburger Kriterium 1883, Preis der Diana 1884), Matutina (Preis der Diana und Silberner Schild 1886), Dictator, Vater Gombas (Friedrich Franz-Rennen zu Doberan, Alexander-Rennen zu Frankfurt 1886), Abenadar (Staatspreis erster Klasse zu Hoppegarten, Wäldchens-Rennen zu Frankfurt, Hertefeld-Rennen zu Berlin); Albion, Captain Nemo, Surema, Holster, Croupier, Cambus, Peregrin, Sunrise usw, usw.

In jenen Tagen begann Reeves auch bereits für andere Sportsmen zu arbeiten, so 1885 für den Grafen Anton Apponyi, dessen Excelsior das Große Freudenauer Handikap 1885 und den Großen Preis von Hannover 1886 gewann, und für Mr. Aromac, hinter welchem Decknamen sich Dom Miguel von Braganza verbarg.

Die Uebernahme andrer Pferde bereitete die Uebersiedlung Mr. Reeves' von Karlburg nach

Salmhof bei Marchegg

vor, die sich 1887 vollzog. Heute ist dort ein Teil der Trainingzentrale des Jockeiklubs für Oesterreich untergebracht, damals stand dort nichts als ein — Kuhstall für die Unterbringung der wertvollen Pensiionäre zur Verfügung, und es bedurfte viel emsiger Arbeit, um alles instand zu setzen, namentlich die Trainingbahnen zweckentsprechend herzurichten. Es gelang jedoch nach Wunsch, und Salmhof wurde das Heim zweier Derbysieger.

Der erste war der Ruperra-Sohn Rajta-Rajta, der 1888 Graf Apponyis Farben zu einem leichten Sieg trug. Graf Apponyi war ebenso wie seine Gemahlin von einer unglaublichen Sportbegeisterung beseelt und opferte seiner Leidenschaft Summen, die oft über seine Verhältnisse gingen. Auch vor Rajta-Rajtas großem Tag befand sich der Graf in keiner beneidenswerten Lage, ja man sprach damals ganz offen von einem „blauen Band", das manche andre ebenso zufriedengestellt habe, wie den Sieger.

Vielleicht noch sehnlicher erwartete der Graf den nächstjährigen Derbytag, an dem Triumph die schwarze Jacke mit der blauen Kappe trug. Zu diesem Hengst, der ursprünglich dem Prinzen Egon Taxis gehört hatte, war Graf Apponyi auf Anraten seines Trainers gekommen. Im Jahre 1888 war in der Gegend von Salmhof eine böse Hustenseuche unter den Pferden ausgebrochen; um den Rennstall vor der Krankheit zu bewahren, wurden die Pferde schleunigst nach der Freudenau gebracht. Reeves war stets schon bei Morgengrauen auf dem Trainingsgrund und daher nicht wenig erstaunt, daß bei seinem Eintreffen bereits ein mächtiger Fuchs mit einem Stangenbiß seine alltägliche Aufgabe über die englische Meile im Renntempo erledigte. Das Pferd beschäftigte Mr. Reeves auf das lebhafteste, und er beschloß, es, wenn irgend möglich, für den Grafen Apponyi zu erwerben. Am 23. September bot sich die ersehnte Gelegenheit. Triumph lief, mit 10,000 Gulden eingesetzt, im Ridotto-Rennen, einem Verkaufsrennen für Zweijährige, und schlug im Handgalopp Herrn A. v. Pechys Csillagom und Baron G. Springers Catery. Zur Versteigerung gestellt, begann ein heftiges Bieten auf den Hengst. Besonders Herr Aristide Baltazzi, der große Rennmann und Züchter, wollte durchaus nicht locker lassen. Man war bereits bei 13,000 Gulden angelangt, als er Mr. Reeves fragte, wie lange er denn noch weiterbieten wolle. Trocken erwiderte Reeves: „Wenn es sein muß, bis morgen nachmittag um dieselbe Zeit". Da gab Herr Baltazzi den Kampf auf, und Triumph ging für 13,100 Gulden in den Besitz des Grafen Apponyi über, dem Reeves sofort erklärte, daß er nun den Derbysieger 1889 im Stalle habe.

Reeves behielt recht. Graf Apponyi legte hohe Summen auf den Sieg seines Hengstes an, und als Triumph gar in einer häuslichen Probe die ausgezeichnete Stute She des englischen Legationsrates Ch. Phipps überlegen geschlagen hatte, verdoppelte er seine Wetten und übernahm Verpflichtungen, vor deren Erfüllung er zittern mußte. Ein Derbysieg steht schließlich doch nur auf vier schwachen Pferdebeinen, und böse Zufälle lauern an allen Ecken des Derbyweges. Die Mariazeller Gnadenmutter aber hat schon vielen geholfen. Auch Graf und Gräfin Apponyi wallfahrteten zu ihr und verrichteten in der Gnadenkirche ihre Bittgebete, die nach der Erhörung in Dankgebete ausklangen. Aber kein Spieler ist gegen die Launen des Glücks gefeit: Graf Apponyi mußte trotz dem gelungenen großen Schlag, trotz seinem unleugbaren hohen Verständnis eines Tages sein Ideal aufgeben, und erst sein Sohn konnte mit dem Derbysiege Ricsays 1923 an die elterlichen Ueberlieferungen wieder anknüpfen.*

Eine Aufzählung der vielen Erfolge, die Reeves in Salmhof und seit 1890 in Alag mit seinen Pferden erzielte, wäre zu weitläufig; wir begnügen uns daher damit, auf einzelnes hinzuweisen und dabei mit einigen Worten die jeweiligen Umstände zu streifen.

Kincsems Züchter.

Im Jahre 1896 wurde im Budapester Stadtwäldchen zum erstenmal der Königspreis gelaufen, den der ungarische Jockeiklub aus patriotischem Empfinden zum wertvollsten Rennen Ungarns gemacht hatte. Zum erstenmal wurde in einem Rennen der Monarchie dem Sieger ein Preis von 100,000 K geboten, ein gesellschaftliches und sportliches Spektakelstück ersten Ranges ging da in Szene. Alle Räume der Bahn erwiesen sich als zu eng, um die herbeigeströmten Volksmassen zu fassen; und als nun gar Herrn Ernst v. Blaskovich' Dandar, den Reeves trainiert hatte, die Kincsem-Farben zu einem leichten Siege trug, kam es zu Auftritten, wie man sie nicht oft zu beobachten Gelegenheit hat. Hüte flogen in die Luft, wildfremde Menschen schüttelten einander die Hände, die Wache, die den Zutritt zur Rennbahn schützte, wurde zur Seite gedrängt, alles strömte auf das Geläuf, dem Sieger entgegen, den sein Besitzer am Zügel zur Wage zurückführte. Betäubende „Eljen!" durch brausten die Luft, immer wieder fegte ein Sturm der Begeisterung über den grünen Rasen: der erste Preis des Königs gewonnen von dem ersten Züchter Ungarns, einem bescheidenen Landedelmann von fast bäuerischem Typus, einem Kernmagyaren, der so sehr Ungar war, daß er das Deutsche nur mangelhaft beherrschte, das war ein Fall, an dem sich das Nationalempfinden entzünden konnte! Der Züchter der unbesiegten Kincsem hat niemals einen größeren Triumph gefeiert.

„Pardon."

Drei Jahre später, 1899, gelang es Reeves, den Königspreis ein zweites Mal zu gewinnen, mit Pardon im Besitze des Barons Hermann Königswarter. Der siegreiche Hengst kam durch einen amüsanten Vorfall zu seinem Namen. Er hieß nämlich ursprünglich „Petöfi", sein Besitzer hatte den Namen gewählt in der Absicht,

* A szerzők Triumph Derbyjét Rajta Rajtá-éval tévesztik össze.

den größten ungarischen Dichter seine Verehrung zu bezeigen. Ein Teil der ungarischen Presse aber erblickte darin, daß man ein Pferd nach dem Nationalheros benannte, eine Blasphemie und erging sich in heftigen Angriffen gegen Baron Königswarter. Mit feinem Witz beantwortete dieser die Anremplungen damit, daß er den Namen Petöfi in Pardon umwandelte. Der Entrüstungssturm legte sich, und das nationale Empfinden konnte einige Wochen später mit Befriedigung feststellen, daß der ungarische Pardon das österreichische Derby gewonnen hatte. Wobei der Hengst nach der Regel der „Duplizität der Fälle" den Erfolg seines Stallgefährten Arulo vom Jahre vorher nachgeahmt hatte, sowie zehn Jahre vorher Triumph den Rajta-Rajtas.

Baron Hermann Königswarter, der glückliche Besitzer zweier Derbysieger, war trotz seinen zahlreichen Rennerfolgen, an die Namen wie Pilatus, Bonvivant, Bob Adams, Komamasson, Semper idem, Pavolin, Sandwich, Tepp, Donnerwetter, Tessek, Miß Jeannie, Felemas usw. erinnern, ein viel zu guter und zu freigebiger Sportsmann, als daß er die Riesenkosten des Rennbetriebes ohne finanzielle Verlegenheiten hätte bestreiten können.

Baron Rothschild.

Nach Pardons Erfolg in Oesterreichs größter Zuchtprüfung gingen sieben Jahre ins Land, ehe Reeves wieder einen Derbysieger satteln konnte. Er hatte inzwischen den Rennstall Baron Alfons Rothschilds übernommen und befand sich mit seinem neuen Brotherrn in London auf einem Spaziergang in der Piccadilly. Es war ein herrlicher Frühlingstag und Baron Rothschild bei bester Laune. Man sprach über allerlei Zuchtangelegenheiten, und Reeves bat plötzlich um einen Scheck auf 1000 Pfund Sterling, um einen Gedanken, der ihm durch den Kopf geschossen, ausführen zu können. Baron Rothschild gab ihm den Scheck und war noch am selben Tage Eigentümer der Vollblutstute La Sage v. Jeddah a. d. Sagitta v. Isinglas aus der berühmten La Flèche, die Reeves um 800 Pfund für ihn angekauft hatte. Auf Reeves' Veranlassung wurde sie in England Saint Frusquin zugeführt, nach welchem sie 1913 in Ungarn einen Fuchshengst brachte, der den Namen „Sanskrit" erhielt und drei Jahre später das Freudenauer Derby gewann. Eine Mutterstute auswählen, den passenden Hengst für sie bestimmen, das Produkt trainieren und einen Derbysieger daraus machen, das ist eine Rekordleistung, die in den Turfannalen kaum ein zweites Mal zu verzeichnen sein dürfte.

Baron Rothschild war der letzte grosse Rennmann, dessen Pferde Reeves arbeitete. Er errang für ihn zahlreiche Erfolge, die sich an die wohlbekannten Namen von Rother Stadl (Königspreis), Acté (österreichisches und ungarisches Stutenderby), Kottingbrunn, St. Gellert, Cynthia, Briton, Saint-Denis und andre knüpfen.

Andre Rennleute.

In der Zeit, da Reeves als öffentlicher Trainer wirkte, hatte er stets viele Pferde bedeutender Sportsleute in seiner Obhut und trat mit ihnen in jedem besseren Rennen als gefährlicher Mitbewerber auf. Was er aus seinen Pflege befohlenen zu machen verstand, dafür zeugen vor allem zwei wohlbekannte Pferde: Maxim und Garabonczias.

Der Letztgenannte, im Besitze des Grafen Dionys Wenckheim, hatte zwar schon als Zweijähriger eine gute Form verraten, aber niemand hätte in ihm den nachmaligen Sieger des Nemzeti-Hazafi-Preises, des Staatspreises und des St.-Legers vermutet, ja der Hengst hätte wahrscheinlich auch das Derby 1900 gewonnen, wenn er nicht versehentlich zu früh aus dieser Verpflichtung gestrichen worden wäre.

Maxim, der die Farben des Herrn Julius v. Jankovich-Besan vertrat, war ein mäßiger Zweijähriger gewesen, so daß er mit 45 Kilogramm in das Große Handikap der Dreijährigen kam, in dem er seinen ersten bedeutenderen Sieg feierte. Er fügte ihm dann die Erfolge im Fenek-Rennen, den Trial-Stakes, dem Kaiserpreis und dem St.-Leger hinzu und hat sich später auch in der Zucht einen Namen zu machen gewußt; unter anderm wurde er der Vater des vorjährigen Wiener Derbysiegers Alter Drahrer.

Kuriosa.

Bei einer so langen und so reichen Tätigkeit, wie sie Mr. Reeves entfaltete, ist es kein Wunder, daß ihm auch manches Ereignis zustieß, dem wir heute kopfschüttelnd gegenüberstehen. So kam es am 23. August 1871 zu Wiesbaden im Preis vom Neroberg zu einem toten Rennen zwischen den zwei einzigen Bewerbern, Grafen Fürstenbergs Mr. Willie und Mr. Herbert Baldwins My Uncle. Der deutsche Rennkalender meldet hierüber: „Die Besitzer deklarierten ein Kompromiß und gingen mit beiden Pferden über die Bahn". Daß man sich in einem solchen Falle über die Preisverteilung einigt, ist gang und gäbe, aber daß nach vollzogener Einigung beide Pferde noch über die Bahn gehen müssen, würde heute Lächeln erregen.

Merkwürdig mutet uns auch der amtliche Richterspruch an, der im Großen Hamburger Jagdrennen 1873, des Grafen Otto Stockaus Brigantine gewann, gefällt wurde und wörtlich lautet: „Mit einigen Pfunden in der Hand gegen Le Mancenillier um dreiviertel Längen gewonnen. Stella langte ein paar Dutzend Längen hinter

den beiden Ersten am Ziele an, dann folgte Crotchlet, weit zurück noch Cambusine, der Rest war angehalten worden". Welcher Zielrichter würde heute sein Urteil in solcher Weise abgeben?

Die Siegerin Brigantine, auf der der berühmte Herrenreiter Hektor Baltazzi im Sattel saß, war übrigens eines der Hindernispferde, die Mr. Reeves' Geschicklichkeit auch im Training über Sprünge bewiesen. Die Stute gewann auch die Große Wiener Steeplechase 1873 und war in diesem Rennen eine Vorgängerin von Grafen Anton Esterhazys Country Girl 1876 und Grafen Tassilo Festetics' (jetzt Fürsten Festetics) Brigand 1878, die ebenfalls von Reeves vorbereitet worden waren. Besonders Brigand war ein Steepler ersten Ranges, denn der Buccaneer-Sohn vermochte dreimal, 1875, 1877 und 1878, die Große Pardubitzer Steeplechase, das schwerste Hindernisrennen der Monarchie, zu gewinnen, eine Leistung, die nur von der aus Irland eingeführten Lady Anne in den Jahren 1891, 1894 und 1896 wiederholt wurde. Das höhere Gewicht, 1878 sogar 84 Kilogramm, trug aber stets Reeves' Pflegling nach Hause.

Jockeis.

Ein guter Trainer ist auch ein guter Lehrmeister für seine Jockeis. Alle Berufsreiter, die im Stalle Mr. Reeves' tätig waren, haben bei ihm viel gelernt. Es sind sehr bekannte, ja berühmte Namen darunter, wie Joe Butters, einst einer der gefeiertsten Leichtgewichtreiter, heute ein angesehener Trainer in Newmarket, der Australier Carslake, einer der ersten Jockeis der Welt; Bob Adams, der Trainer des Herrn Eugen Dreher; Geza Janek, der heutige Rothschild-Trainer; Tom Busby und G. Sopp, die als Privatleute in Hoppegarten leben; R. Coates, der in den neunziger Jahren wegen grober Vergehen gemaßregelt wurde und sich dann als Bienenhüter in Karlburg fortbrachte; die verstorbenen Cleminson, Metcalf, Rossiter und der glänzende Inländer-Jockei Krouzil, der nach einem blendenden Aufstieg von der Rennbahn verschwand und seither für die Rennwelt als verschollen gilt.

*

Mr. Reeves hat als sein Buen Retiro Wien gewählt. Er lebt hier mit seiner jüngsten Tochter in den angenehmsten Verhältnissen. Seine hochragende Gestalt, der man nichts vom Alter anmerkt, erscheint oft im Sekretariat des Jockeiklubs. Mit erstaunlicher geistiger Frische nimmt er an allen Angelegenheiten unsres Rennbetriebes Anteil und verfolgt die Turfereignisse der ganzen Welt, ist stets bereit, Rat zu erteilen und jüngeren Kräften zu helfen. Ein entzückender Humor ist die schönste Beigabe seines glücklichen Alters.

Reeves Filkins-ben, Gloucestershire-ben született, testvére Samuel a The Field levelezője tekintély volt az angol turfon.

1860-ban Reeves Matt Dawson istállójában lévén alkalmazva szintén elkísérte Thormanbyt Epsomba a Derbyjére és ennek anyját Alice Hawthornt, modern pedigreek eme őskancáját gyakran kivezette a paddockba, a kanca, mint mondta, még lépésben is roarolt.

Neuhofba Bradford helyére jött évi 1000 forint fizetéssel.

Hosszú életében sok minden történt vele, érdemes megírni miként járult atyja és ő a General Stud-Book egyik becses vonalának az alapításához.

1866 tavaszán kezdődtek el Albert Gate-ben, Londonban Tattersall csütörtöki árverései, addig ugyanis csak hétfő volt az árverési nap, de ezután még a csütörtököt is igénybe vették. Az első ilyen csütörtöki árverésre az öreg Reeves, aki Mr. Tattersalltól mindig kapott katalógust, beküldte a húszéves fiát Johnt azzal, hogy ha kedvére valót talál, vegye meg. A lovak között volt a Captain Machell tulajdonát képező négyéves sárga mén Heir at Law, egy cab kocsis öt guineát ígért érte, Reeves kilencért megvette. Három héttel később a mént jó haszonnal eladták Ginistrellinek, aki Olaszországba vitte, ahol minden versenyét megnyerte.

Ginistrellinek volt egy Verbena nevű, 1861-ben Mr. Cave által nevelt és utolsó season-jében William Day trainer színeiben futó kancája, amelyet Heir at Lawval párosíttatott és az eredmény az 1871-ben Olaszországban ellett kanca Star of Portici lett. Ez hozta 1887-ben Angliában St. Simon első ivadékát, az akkori legjobb kétévest Signorinát.

Signorina szintén Ginistrellinél Signorinettát az 1908-as Derby és Oaks győztesét ellette, ez a kettős győzelem kívüle csak 1801-ben sikerült Eleanornak és 1857-ben Blink Bonnynak.

Reeves-nek meggyőződése volt, hogy a semmibe sem vett potom olcsó kancák között nem egyszer a legjobbak találhatók és Deadlockot és Admirationt, Isinglass és Pretty Polly anyáit citálta példáknak. Ráakadt ő is két olcsó kancára Clairette Angotra, amelyből Tittle Tattle-et és Dracenere, amelyből a Károlyi Emlékverseny nyerő Ladon anyját Comtesse Josephine-et és a Dragonier-re átnevezett David Garrickot, az osztrák Derby másodikját nevelte.

Tittle Tattle Dreher Antalnak hozott két Szent László-díj győztest Trick Track és Tip Topot és egy Károlyi Emlékverseny nyerőt Tick Tackot.

A keze alatt lévő háromévesek közül a legjobbnak Pardont tartotta és a legjobb kétévesnek a csak egyszer futó és nyerő Bajtársat, amely szerinte túlságos jó volt, e mellett Adriát is kivételes kétévesnek minősítette. Mesterségét nagyon szerette, zord fagyos téli időben, amikor alig kísérte ki trainer a szalmaágyra lovait, ott járkált és figyelt ő a kör kezepén, hajnalban megfőzte a teáját, megborotválkozott, gondosan felöltözött és elsőnek ment be az istállójába és alkonyatkor utolsónak jött ki onnan. Alagon ledolgozva lovait az első vonattal sietett a ligeti munkához, a bécsi meetingek alatt hetenként kétszer a hajnali vonattal érkezett Alagra és a délutáni gyorssal már visszatért a császárvárosba. A lovainak elég munkát adott, de saját magának még többet. Az inakat nem bízta az abrakmesterére, istállóidőben mindegyiknél lehajolt, sok lova lévén, hányszor kellett ezt megtennie, s a legalaposabban átvizsgálta a lábakat, kivéve az 1880-ban óriási favourit Bajtársat, amely köhögésbe esve csak délben törültetett a verseny napján, nem is történt baja az ő Derby candidátusainak, Rajta Rajta, Triumph, Pardon nyertek, amint akartak.

Jelenléte nélkül nem ment végbe abrakolás, még kevésbbé jó ló vasalása. Trialt nála owner nem látott, amit egyszer ő kipróbált, az ki volt próbálva, azt nem kellett ismételni, Pardon minden nyilvános forma nélkül, az ő legmagasabb véleményével torony magas favouritként győzött a Király-díjban. Azt a bizonyos «utolsó gallopot» mindig magában a versenyben adta meg a lovainak.

Ötven hosszú esztendő alatt az istállójához soha nem fért semmi kétely, semmi gyanú, alaposan elővéve lovait mindennap tisztában volt vele, hogyan áll, úgy jártak ezek, akár az óra. De volt is tekintélye és becsülete mindenkinél.

Mikor 1928-ban első owner Johannes souverainer Fürst und Regierer des Hauses von und zu Liechtenstein jubileumán Bécsben a palotában tisztelegni megjelent, a feudális nagyúr megpillantva őt, eléje ment, üdvözölte és karosszékkel kínálta meg, a teremben meglepetten néztek egymásra az egybegyűltek, mert az még soha elő nem fordult, hogy a herceg valakit, aki egykor a szolgálatában állott, leültetett volna.

Az öreg zárkózott, szófukar John, embereket és lovakat rövid találó megjegyzésekkel jellemzett. Néha nagyon jókedvű is tudott lenni. Egyszer a déli vasúton utazván vele, szóbaelegyedett az öreg kalauzzal, aki elbeszélte neki, hogy valaha tengerész volt és 1866-ban Tegetthoff parancsnoksága alatt az Adrián részt vett Lissánál az ütközetben. John felpattan a helyéről. «Wie? Tegetthoff, Adria, Lissa! Sie sind ein braver Mann!» és nyomban szivarral kínálta. Tegetthoff, Adria, Lissa ugyanis általa idomított jó lovai voltak Apponyi Antal grófnak.

Más alkalommal Zichy Béla gróf vendégei voltunk Lengyeltótiban. Egy reggel, amint leszállunk a kastély udvarán a lovainkról, illuminált állapotban lévő, virginiájából orrán, száján füstölgő barát várakozik a háziúrra, ki a jövevényt bőkezűen megajándé-

kozza. Reeves reám néz és kérdezi: «tudom-e a barát pedigreejét, mert ha nem, ő megmondja és elkezdi recitálni: «by Cognac out of Virginia, by Stockwell». S a legjobb a dologban az volt, hogy ez a pedigree, ha nem is összefüggésben, de létezik, lévén Cognac by Carnival, out of Lady of the Lake, Virginia pedig by Stockwell, out of The Gem.

A mindvégig kitűnő megjelenésű John Reeves 1930 február 13-ikán húnyt el Bécsben.

Nyolc Derby győztest idomított, a németet Tartar és Tegetthoff-al, az osztrákot Tartar, Rajta Rajta, Triumph, Áruló, Pardon és Sanskrit-tal nyerte meg.

Az 1868-tól 1918-ig fennálló osztrák Derbyben az alábbi idomárok, következő lovakat indították:

	1904	*Vadúz*	
	1907	*Va banque*	
	1909	*Kahlenberg*	
Adams Róbert	*1909*	*Vampyr*	
Tata	*1911*	*White clover*	*III.*
	1915	**Tovább**	
	1916	*Macander*	
	1916	*Parsifal*	
Arnott Frank	*1874*	**Lady Patroness**	
Tata			
Arnull William.....	*1881*	*Miklós*	
Newmarket			
Bachert W.	*1879*	*Walzer*	
Graditz			
	1899	*Adoma*	
	1907	**Styrian**	
	1909	*Hasznos*	*III.*
Ball Thomas.....	*1910*	**Rascal**	
Alag	*1913*	*Enoch*	
	1914	*Hadd lássuk*	
	1914	*Kamilla*	
	1915	*Sóbri*	*III.*
Bartosch Franz	*1909*	*Jamagata*	
Pardubitz			
	1868	*Dante*	*II.*
Bateman R.	*1870*	*Fregatle*	
Braunschweig	*1871*	*Hans Sachs*	
Beeson Alfred	*1906*	*Bajmester*	
Tata	*1907*	*Héja*	
	1875	*Cagliostro*	
	1875	*Carlist*	
Beeson John sr.	*1882*	*Lehetetlen*	*III.*
Tata	*1884*	*Stronzian*	*II.*
	1884	*Idealist*	
	1887	*Soll ich?*	
	1913	*Fasolt*	
	1914	*Monte Christo*	
Beeson John jr.	*1915*	*Fallachy*	*II.*
Tata	*1917*	*Buffalo*	
	1917	*Gallipoli*	
	1905	*Horkay*	
Bolton Francis	*1905*	*Rizi Bizi*	
Tata	*1905*	*Sovánka*	
	1907	*Lángoló*	*+III.*
Brown H.	*1894*	*Ausmärker*	*II.*
Hoppegarten			
Bryant Edwin	*1874*	*Australian*	
Pullitz	*1875*	*Palmyra*	
Busby William.....	*1917*	*Egripo*	
Tata	*1917*	*Perfid*	
	1904	*Uncas*	
	1905	*Kukuruz*	
Butters Frank	*1915*	*Treuherz*	
Schönfeld—Lassee	*1916*	*Dalaj Lama*	
1915-től Markhof	*1917*	**San Gennaro**	
	1918	*Adomány*	
	1918	*Andersen*	
Butters Fred	*1913*	*Lord*	
Tata			
	1882	*Pierrot*	*II.*
	1883	*Fair Star leánya*	
	1883	*Herold*	
	1886	*Algy*	
	1886	*Jacob*	
	1887	**Zsupán**	
Butters Joseph	*1891*	*Giesshübler*	
Neuhof	*1891*	*Mac Intosh*	
1886-tólSchönfeld-Lassee	*1891*	*Vico*	
	1892	*Er*	*III.*
	1893	*Rhadost*	
	1897	*Inaska*	
	1898	*Lulu*	*III.*
	1898	*Gaspilleur*	
	1899	*Galifard*	*II.*
	1901	*Eleget*	
Butters Oliver	*1918*	**Reichenau**	
Tata			
Byrnes Mathew	*1903*	*Tárnok*	
Új-Pest			
	1878	*Outrigger*	*II.*
	1879	**Amaranthus**	
Chapman Thomas	*1879*	*Harry Hall*	
Káposztás-Megyer	*1881*	**Vederemo**	
	1881	*Ordeal*	
Daley John	*1876*	**Good Hope**	
Dahlwitz			
Darling Fred	*1911*	*Gargantua*	
Neuenhagen			
	1898	*Toll*	
	1911	*Éva*	
Davis Joe	*1911*	*Mitzaki*	
Königsfeld	*1912*	*Marasesti*	
1911-től Tata	*1912*	*Mokan*	
	1913	*Sacher*	
	1909	*Arnfried*	
Day Reginald	*1909*	*Lapis Lazuli*	
Graditz	*1910*	*Orient*	
	1911	*Golf*	
	1912	*Semmering*	
Durnell.....	*1914*	*Fleac*	
Buzeu			

Dyer Jim ..... *1902 Hazafi*
Göd *1903* **Beregvölgy**
1903 Nemes

Forster ..... *1869 Chief*
Doboz

Foster Fred ..... *1901 St. Cleofás* *III.*
Új-Pest *1901 Ezermester*

Friemann E. ..... *1893 Kropidlo*
Chorzelow

Fries Hansi ..... *1899 Timár*
Új-Pest *1916 Próba*
1916-ban Alag

Greaves William ..... *1887 Petrus* *II.*
Göd

Grimshaw James ..... *1871 Marathon*
Dahlwitz *1877 Bimbó*
1877-től Dégh *1878 Wild Rover* *III.*

Hackle Thomas ..... *1869 Georgine*
Csurgó

1868 Vieux Garçon *III.*

Halliwell John ..... *1868 Czarina*
Nacló *1869* **Brigadier**
1870 Belfast

Harraway Thomas ..... *1888 Gainful*
Tata *1889 Leading-man*
1892 Trick Track

1883 Miner
1884 Jewess
1884 Metallist

Hatton John ..... *1885* **Buzgó**
Káposztás-Megyer *1885 Kont*
1886 Remember
1888 Biró
1893 Vocativus

Hayhoe Alfred ..... *1879 Berzencze*
Newmarket *1881 La Gondola* *II.*

1871 Bauernfänger

Hayhoe Charles ..... *1872 Primas* *III.*
Dahlwitz *1872 Windsbraut*
1873 Amalie von Edelreich
1881 Adlersflug

Hayhoe Joseph ..... *1875 Renée* *II.*
Newmarket *1877 Tallós* *II.*
1878 Polestar

1892 Nádor

Heath Robert ..... *1893 Mameluck*
Oroszvár *1893 Mirevaló*
1904-től Tata *1894 Kynast*
1904 Hadúr *III.*

1896 Fondor
1897 Pauvret
1901 Nézz reám

Hesp Edward ..... *1903 Fertő*
Bodajk *1904 Hirmondó*
1897-től Göd *1905 King Rob* *II.*
1903-tól Alag *1905 Kevély* *III.*
1905 Mennydörgős
1907 Tábornok
1908 Mátka
1914 Maglód *II.*

1873 Game Cock *II.*
1876 Catastrophe ménje *II.*
1876 Hirnök *III.*
1876 Bibor
1877 **Kincsem**
1877 Prince Grégoire

Hesp Róbert ..... *1878 Kirvan*
Csikvár *1879 Purdé* *II.*
1876-tól Göd *1879 Catastrophe ménje*
1880 **Elemér**
1880 Merény *+II.*
1980 Gamiani
1881 Miss Pleydell
1882 Voltige
1885 Alfred

Huxtable Harry ..... *1896 Ganache* *II.*
Alag *1897 L'Astro*
1898 Mindig *II.*

1902 Gyalár
1902 Mayor
1903 Elpenor *III.*
1906 Elzevir

Hyams George ..... *1907 Elmore*
Alag *1907 Sediranda*
1908 Matschaker
1908 Peregrin
1909 Aveline *II.*
1910 Péponnet *II.*
1910 Carabas

Hyland ..... *1913* **Csardás**
Neuenhagen

Ide ..... *1906 Derby Cup*

1869 Blaubart *II.*
1869 Adrienne
1870 Erni *II.*
1870 Oracle

Jackson James ..... *1871 Amcise*
Kladrub *1871 Redpole ménje*
1879-ben Chlumetz *1872* **Drum Major**
1872 Lady Bess
1874 Oro
1875 Hippona
1876 Justice to Kladrub
1879 Princesse Melanie

Jarrard J. ..... *1896 Nizam*
Oroszvár

Jarvis William ..... *1890 Verl Galant*
Newmarket

Kaposi József ..... *1907 Togo*
Irinyi-Puszta *1917 Feldmarschall* *II.*
1917-ben Alag *1917 Konstantinopel*
+III.
1917 Pallas Athéne

Langham Joe ..... *1895 Levente* *III.*
Káposztás-Megyer

Lasota A. ..... *1893 Kordian*
Mondzielowka

1869 Darius
1870 Alligator

Long George ..... *1870 Sovereign Lady*
Pardubitz *1870 Tarna*
1870-től Freudenau *1873* **Canaçe leánya**
1873 Döllinger
1876 Excellenz

Longstaff Richard ..... *1870 Triumph* *III.*
Tata *1872 Falsacapa* *II.*
1873 Totalisateur

1869 Zrinyi *III.*
1869 First Lord
1869 Zápolya
Lowe Thomas ..... *1870 Louisa*
Káposztás-Megyer *1872 Primrose*
1873 Cromwell
1874 Eberhard
1874 Whim

Lowell Thomas ..... *1875* **Przeds'Wit**
Chorzelów *1881 Wallenrod*

Marsh Harry..... *1892 Don Alfonso*
Tata

Marsh Harry jr. ..... *1918 Burscherl*
Tata

Martinkovich József ..... *1916 Fuvolás* *III.*
Tata

1894 Lustkandl
1895 Eltoli
1897 Sebaj *II.*
Maw William..... *1897 Akka*
Tata *1898 Makó*
1900 Sternbusk
1900 Topromene
1901 Mágnes *II.*
1901 Ponyvásy

1881 Vezér *III.*
1883 Pedritta
1884 Edgar
1885 Anna
1885 Metcalf
1887 Abonnent
1891 Felhő
1893 Clifford
1894 **Magus**
1895 Csapláros *II.*
Metcalf John ..... *1895 Toreador*
Tata *1896 Boglár*
1896 Proponent
1899 Rio tinto
1900 Polonius *III.*
1900 Incroyable
1901 **Carrasco**
1901 High Leicestershire
1902 Ladon
1903 Marco Polo
1903 Pompás
1904 Keringő *II.*

Milne Fred ..... *1915 Sonnenstrahl*
Alag *1915 Ulan*
1917 Emilius *+III.*

1889 Aba *III.*
1889 Donna Margherita
1890 Erelnek
1891 **Achilles**
1891 Álnok
Milne Henry ..... *1892 Gútkeled*
Tata *1893 Futár*
1894 Adonis *III.*
1894 Kozma
1895 **Tokio**
1895 Páratlan
1895 Pettend

1897 Destillateur
1897 Harry
1898 Doria
1899 Iro
1900 Max
1901 Falb
1904 Prior
1906 Khedive
Milne Henry..... *1907 Come in time* *II.*
Tata *1909* **Stixenstein**
1909 Duhaj
1911 Beg pardon
1912 **Kokoro**
1912 Bony
1913 Don Alma
1917 David

1903 Cipész *II.*
Mravik Pál sr. ..... *1903 Tolmács*
Alag *1911 Jávor*
1914 Sárkány *III.*
1916 Nagyvezér

Mravik Pál jr. ..... *1918 Bankó*
Alag

Oram Walter ..... *1870 Hamlet*
Pardubitz *1877 Cigánylegény*
1877-ben Káposztás-
Megyer

1868 **Wissehrad**
1869 Veilchen
1870 **Cadet**
1871 **In View**
1871 Haudegen
1871 Aspirant
1872 Meistersänger
1873 Bijou *III.*
1874 Mountaineer
1876 Exhibitor
1878 **Nil desperandum**
1878 Aumonier
Osborne Thomas..... *1878 Berlick*
Carlshof bei Lissa *1879 Ilona* *III.*
1876-tól Tata *1879 Vöckla*
1880 Isolani *+II.*
1880 Florian
1882 **Taurus**
1882 Attila
1882 Economy
1883 Vienna *II.*
1883 Incognito
1884 **Vinea**
1884 Millerjung
1885 Italy *II.*
1886 Buck-a-boo *II.*
1887 Fidelity

Pache Johann ..... *1891 Crossbow* *III.*
Ober-Weiden *1893 Märchen*
1901 Medicus

1913 Fatalist *+III.*
1913 Satellit
Pejacsevich Albert gróf ... *1916 Przemysl* *II.*
Alag *1916 Juhász*
1918 Palatin *III.*
1918 Badacsony

Phillips James ..... *1868 Coquette*
Fegyvernek

Phöl Heinrich ..... *1896* **Weathercock**
Mesztegnye *1898 Weatherbound*

1897 *Kópé*
1914 **Confusionarius**
1915 *Hári János*
Planner Alfons ..... 1916 *Boston*
Tata 1917 *Demir Basch*
1918 *Prestolonaslednik Boris*

1898 *Ladrone*
Planner Charles ..... 1900 *Gondi*
Tata 1905 **Patience**
1905-től Alag 1905 *Népszó*
1909 *Hadnagy*

Platt George ..... 1889 *Uncle Maw*
Tata 1890 *Villám* *II.*

Powlett Andrew ..... 1870 *Calamount*
Fegyvernek 1874 *O'Weh*
1874-ben Pardubitz

1892 **Gaga**
1892 *Hires*
Price Peter ..... 1892 *Turul*
Alag 1893 **Gourmand**
1894 *Nem marad*
1895 *Mutineer*

Reeves Alec ..... 1912 *Lord Firebrand* *III.*
Ober-Weiden 1916 *Argus*
1916-ban Tata

1891 *Morisco*
1892 *Espoir*
1893 *Leonidas*
1896 *Gomba*
1898 *Maikönig*
1900 *Glen d'Or*
1901 *Kalupri*
1902 **Llubar**
1904 **Con amore**
1904 *Rosenmontag*
1906 *Eloquio*
1906 *Theodosius*
1907 *Hieronymus* *+III.*
Reeves Herbert ..... 1907 *Wille*
Ober-Weiden 1908 **Intrygant**
1909 *Bruhus*
1910 *Korsarz*
1911 **Dealer**
1911 *Chilperic*
1912 *Azután*
1912 *Jacquemart*
1912 *Oiseau*
1913 *Elector* *+III.*
1913 *Jaromir*
1914 *Liotard*
1914 *Varus*
1916 *Flick*
1917 *Grasteufel*
1918 *Szépike*

1873 *Elspeth*
1873 *Lay sister ménje*
1875 *Amazonian ménje* *III.*
1876 *Ossian*
Reeves John ..... 1876 *Prince Frederick*
Eisgrub bei Neuhof 1877 *Pfeil* *III.*
1882-től Oroszvár 1882 *Grand Buccaneer*
1888-tól Salmhof— 1882 *Pancake*
Marchegg 1883 **Tartar**
1896-tól Alag 1884 *Cambus*
1884 *Gabernie*

1888 **Rajta Rajta**
1888 *St. Wolfgang*
1888 *Tegetthoff*
1889 **Triumph**
1891 *Dragonier* *II.*
1892 *Da Vinci*
1892 *Sorella*
1894 *Fenegyerek*
1896 *Dandár* *III.*
1898 **Áruló**
1898 *Shannon*
Reeves John ..... 1899 **Pardon**
Eisgrub bei Neuhof 1899 *Bonvivant* *III.*
1882-től Oroszvár 1902 *Pszt* *III.*
1888-tól Salmhof— 1902 *Apollo*
Marchegg 1906 *Rother Stadl* *III.*
1896-tól Alag 1907 *Palóckirály*
1908 *Kottingbrunn* *III.*
1908 *Bonfini*
1908 *Hirnök*
1908 *Maxim*
1911 *Briton*
1912 *Acté*
1913 *Waterloo*
1916 **Sanskrit**
1917 *Antagonist*
1918 *Plato* *II.*

Reynolds John ..... 1906 **Morpeth**
Tata

Richards William ..... 1900 *Kartal* *II.*
Tata

Romwalter Josef ..... 1897 *Hipp Hipp Hurrah*
Schönau

Saddler Isaac ..... 1871 *Compass* *II·*
Hoppegarten 1871 *Extensor* *III·*

Seress Mihály ..... 1868 *Ardarich*
Doboz

1882 *Gyöngyvirág*
1883 *Kortes* *III.*
1883 *Viléz*
1884 *Czimer* *III.*
1885 *Buda gyöngye* *III.*
1885 *Harczos*
1886 *Pajzán* *III.*
1886 *Ollyan nincs*
1887 *Balzsam*
1887 *Hűség*
1888 *Viadal*
Smart Robert ..... 1889 *Kincs-őr* *II.*
Tápió Szent Márton 1889 *Uram bátyám*
1895-től Tata 1889 *Kardos*
1895 *Gogerl*
1897 *Tip-Top* *III*
1897 *Zoje*
1898 *Busserl*
1898 *Gagerl*
1899 *Per Butters*
1900 **Capo Gallo**
1901 *Booky*
1901 *Retour*
1902 *Kiss me* *II.*
1903 *Angloman*
1912 *Bartek* *II.*

Spooner John..... 1872 *Labancz*
Dégh

	1888 Ugod	*II.*
	1889 Sumsenbacher	
	1890 **Aspirant**	
	1890 Prado	*III.*
Styles James	*1893 Leidi*	
Tata	*1893 Nem szabad*	
	1899 Szabász	
	1911 Hochstadl	*II.*
	1912 Wermuth	
	1915 Osiris	
	1908 Kármentő	
Szemere Kálmán	*1909 Bellerophon*	
Tata	*1909 Mortimer*	
	1910 Magnus Gubernator	
Szigeti Nándor	*1915 Sugár Peti*	
Alag		
Trollsen Paul	*1916 Konradin*	
Tata	*1916 Rima*	
	1887 Wera	
Vivian Fred	*1892 Primás*	*II.*
Oroszvár	*1892 War Horn*	
1892-től Göd	*1893 Virad*	
1897-ben Hoppegarten	*1894 Barát*	
1911-ben Alag	*1896 Voltigeur*	
	1897 **Saphir**	
	1911 Dinna Forgive	
Vivian Fred jr.	*1915 Tündérfi*	
Alag		
Walker	*1906 Fels*	*II.*
Neuenhagen	*1908 Horizont*	*II.*
	1909 Fervor	
Waugh Dawson	*1897 Souvenir*	
Keszthely	*1898 Crampon*	
	1872 Velocity	
	1873 Condor	
	1873 Jupiter	
	1874 Roman	*II.*
	1874 Satellit	*III.*
	1875 Talisman	
Waugh James	*1876 Elena*	
Hoppegarten	*1877 Blücher*	
1874-től Oroszvár	*1877 Premier Coup*	
1882-től Newmarket ...	*1878 Oroszvár*	
	1878 Sabinus	
	1880 Sogrodda	
	1882 Perdócz	
	1889 Resolute	
	1891 Peter	
	1893 Lieber Kerl	
Waugh Richard	*1876 Cacolet*	
Pullitz		
	1883 Frangepán	
	1886 **Fenék**	
Waugh William	*1887 Bulgar*	*III.*
Berzence	*1888 Hungaria*	*III.*
1886-tól Keszthely	*1892 Coureur*	
	1893 Duncan	*II.*
	1893 Dornröschen	*III.*
	1894 Douglas	
Webb Fred	*1910 Szózat*	*III.*
Alag	*1912 Heros*	
Whiteley James	*1895 Isolani*	
Hoppegarten		
	1911 Lepszy	
	1912 Lan	
Zasepa Anton	*1912 Lom*	
Tata	*1913 Mosci Ksiaze*	*II.*
	1915 Oszczep	
	1915 Orsza	
	1917 Rewera	

Reeves-en kívül 6 nyerőt idomított Thomas Osborne, 4-et Henry Milne és Herbert Reeves. 38 lovat küldött a starthoz John Reeves, 29-et fia Herbert, 28-at Henry Milne, 27-et Thomas Osborne és 26-ot Robert Smart.

Az osztrák Derbyben lovakat indító belföldi trainerek közül később négyen idomítottak Epsom Derby nyerőket és pedig Waugh Dawson 1912-ben Tagalie-t, Darling Fred 1922-ben Captain Cuttle-t, 1925-ben Manna-t, 1926-ban Coronach-et és 1931-ben Cameronian-t, Butters Frank 1935-ben Bahram-ot és 1936-ban Mahmoud-ot és Butters Fred 1937-ben Midday Sun-t.

Dandár anyja Thorgunna Esterházy Alajos herceg importjai közé tartozott.

Esterházy 1889-től 1898-ig eszközölt vételeket Angliában a kilences bizottságnak, s ezen kívül két kancát Springer Gusztáv báró és egyet Trauttmansdorff Lajos gróf számára vásárolván, összesen 25 kancát és 6 mént küldött a monarchiába.

Kancák :

	1889-ben :		Font
Red Hot	+	Gaga	1.050
Bel Esperanza	+	Espoir	945
Thorgunna	+	Turul	700
Response	+	Reclame	651
Saxon Queen	+	Sasvár	300

1894-ben:			Font
Shall we Remember	+	Souvenir (és Ma Belle)	3.255
St. Kilda	+	Guerrier (és St. Nitouche)	1.500
Our Mary	+	Our Dance	1.050
The Summit	+	Summer Breeze	1.025
Gladia	+	Gergely (és Kadmea)	420
Elspeth	+	Eleget (és Élemény)	—
Alicia	+	Almaviva	800
1896-ban:			
Adornment	+	Lysander (és Mr. Jumping)	1.000
Glengowan	+	Glen d'Or (és Marc Aurel)	1.000
Petrel	+	Pilatus	500
Creeping Jenny	+	Cabbage Rose	500
Camiola	+	Felemás	185
Isabelle	+	Isaszeg	—
Shotunder	+	Savoyard (és Marathon)	—
1898-ban:			Gs
Blissful	+	Bakator (és Sincère)	1.500
Mint of Money	+	Carmin (és Atalaya)	1.200
Dereen	+	Swallow	1.100
Diva	+	Ladylike (és Detre)	1.050
Crownthorpe	+	Donna Agnes (és Gold cream)	135
Fleurette	+	Fleuriste (és Fidibus)	—

Mének:

1893-ban:	Font
Dunure	6.000
Goodfellow	900
1894-ben:	**Font**
Matchbox	15.000
Persistive	—
1895-ben:	
Mount Gifford	—
1897-ben:	**Gs**
Bona Vista	15.000

1896 augusztus 25-ikén a herceg a városligeti versenytérre importálta Mrs. Langtry-t, Merman későbbi ownerét és authorját a «Day's that I know»-nak.

Eme 25 kancából 2, Red Hot és Bel Esperanza classicus nyerőket adott, Red Hot Gagá-t az osztrák Derby és Ganache-t a St. Leger, Bel Esperanza Espoir-t a német Derby és a St. Leger győztesét hozván.

Thorgunna a hét évig futó 34,490 forintot és 122,935 koronát szerző Turul-t, a Király-díjban második Toreador-t és az ebben nyerő Dandár-t, Shall we Remember a Buccaneer Rennen győztes Souvenir-t, Alicia a Nagy Alagi nyerő Almavivá-t, Petrel a Károlyi és Esterházy Memorial győztes Pilátus-t, Camiola a Buccaneer Rennen nyerő Felemás-t, Shotunder a Királyné-díj győztes Marathon-t, Adornment a Kárpáti-díjat és Nemzeti Hazafit nyerő Bob Adams-ot, Elspeth a Trial Stakes és Királyné-díj győztes Elzevir-t, Blissful a Királyné-díj nyerő Bluette-et és végül Creeping Jenny Rascal anyját Kikelet-et hozta a világra.

A mének közül Dunure ivadékai a belföldön 1897-től 1918-ig 601 versenyt, 3.120,431 koronát nyertek, 4 classicus versenyt, 2 magyar (Napfény és Sellő) és 2 osztrák Kancza-díjat (Va banque és Lady Love), továbbá 2-szer győztek a Király-díjban (Blocksberg és Kahlenberg), 2-szer a Helenenthaliban (Dundi és Dante), Hebe pedig a Királyné-díj

és Jubäilums Preis, Mindegy az Austria Preis és Nézz reám az Esterházy Memorial nyertese.

Dunure fia Mindegy a Király- és Alagi-díj győztes Peregrin, a Kaiserpreis nyerő Szépítő és a Szent László-díj győztes Elector és Burscherl apja.

Dunure egy másik fia Blocksberg a Trial Stakes nyerő Blondel-t nemzette.

Matchbox leszármazói 9 classicus versenyt, 1 osztrák Derbyt (Con amore), 1 német Derbyt (Con amore), 3 St. Legert (Nunquam dormino, Con amore és Horkay), 1 Trial Stakes-et (Falb), 1 Nemzeti Hazafit (Pompadour), 1 magyar Kancza-díjat (Mágnes) és 1 osztrák Kancza-díjat (Mágnes) szereztek meg, az említettek Pompadour-t kivéve mind Napajedlben lettek nevelve.

Bona Vistá-éi 18 classicusban mentek át győztesen a célon, 2 osztrák Derbyben (Beregvölgy és Patience), 3 német Derbyben (Bono modo, Patience és Orient), 1 St. Legerben (Bony), 1 Trial Stakesben (Lángoló), 5 Nemzeti Hazafiban (Víglány, Bob Adams, Mennydörgős, Lángoló és Bonfini), 3 magyar Kancza-díjban (Lelkem, Patience és Sediranda) és 3 osztrák Kancza-díjban (Víglány, Patience és Mátka).

A csikó korában importált Gaga ivadékai is megnyerték az összes classicus futásokat.

Matchbox 1897-től 1915-ig 19 évjáratában 134 mént és 123 kancát, összesen 257 csikót, Bona Vista 1899-től 1914-ig 16 évjáratában 93 mént és 106 kancát, összesen 199 csikót produkált, természetes, hogy ezekben nem foglaltatnak a szopós korukban elhullottak, amelyek mindkét ménnél ugyanazt a számot, 51-et tették ki.

Matchbox ivadékai a belföldön 20 év alatt 600 versenyt nyertek 4.079,788 korona értékben, első nyerője Topromene volt, Bona Vistá-éi a belföldön 18 év alatt 567 győzelmet arattak 4.561,040 korona értékben, első nyerőjeként Bona fide lett kihozva.

A Gagák 1897-től 1921-ig belföldön 530 versenyt és 3.507,521 koronát szereztek. Galopin eme fia, ha nem is volt Bona Vista, de Matchbox-szal bizonyára egyenrangú, a második évjáratból való Mindig pedig messze felülmúlta Matchbox és Bona Vista fiait a ménesben.

Matchbox és Bona Vista qualitására jellemző, hogy még produktiójuk teljében voltak akkor, amikor már unokáik is megjelentek a gyepeken, a Falb-ok 1905-ban, a Beregvölgyek 1908-ban és nagybátyjaik és nagynénjeiknek ugyancsak dolgot adtak.

Valóság az, hogy az importált jó mének ivadékai jobban emelik a tenyésztést, mint tulajdon apáik.

Matchbox Horkay fiával Balbinus-szal elég tartós vonalat alapíthatott. Matchbox 1894-ben második volt a 2000 Guineás, Derby és Grand Prix-ben, harmadik a St. Legerben és a goodwoodi Sussex Stakes megnyerése után mint hároméves lett megvásárolva az osztrák állam és az osztrák Jockey Club részére Hirsch Móric bárótól, ki a mént Lord Alington és Sir Frederick Johnstone közös tulajdonából a Derby után 15,000 fontért vette és remélte vele a Grand Prix-t hazahozni Párizsból.

A pej Matchbox lapos volt, ivadékai nemesek, kemények és valamennyi tudott állni.

Esterházy már 1893-ban megbízást kapott Ausztria számára egy első classisú mént beszerezni és az egykori oroszvári Henckel tranier James Waugh által 15,000 guineát ajánlott Marcion-ért, majd Ayrshire féltestvére Melanion után is érdeklődött, amelyért Tom Cannon nem volt rest 14,000-et kérni.

Bona Vista, a 2000 Guineas nyerője, C. D. Rose tulajdonában Hardwicke Hallban Pangbourneban 1897-ben 25 guineáért szolgálta ki a kancákat. Ownere 6000 guineáért keresett rá vevőt William Allison útján, a párizsi Etablissement Cheri igazgatója C. R. Halbronn nemsokára 5000-et beígért érte, miközben az alkudozások folytak a mén első

évjáratából való Cyllene, amely már kora tavasszal Liverpoolban megnyerte a Sefton Park Plateet, május 21-én Gatwickban az 1000 sov. értékű Worth Stakesben is győzött, imponáló tudást és külemet egyaránt mutatva, mi Esterházy informátorainak figyelmét felkeltve, ő azonnal érintkezésbe lépett Bona Vista tulajdonosával és tervbe vett vásárlása sanctiójáért haladéktalanul haza sürgönyzött. Darányi Ignác földművelési miniszter hallgatva a referádákra, beleegyezett a 15,000 guineás kiadásba.

Ha nálunk ekkor nem cselekszenek a legnagyobb gyorsasággal, Kisbér sohasem látja meg Bona Vistá-t, mi sem Beregvölgy-et, Patience-ot és a többieket. A mén négy évjáratával óriásit hagyott maga után Angliában, lévén a Cyllene—Polymelus törzs ott ma uralkodó ménvonal, nemkülönben Vahren-t is, anyját a század lovának, The Tetrarch-nak, amelynek egyik féltestvére Coup d'Or 1912-ben futott a ligeti pályán, mi is reimportáltunk 1937 nyarán 10,000 fontért Bona Vista dédunokát Mannamead-et, Angliának négy évjárat elegendő volt vére megőrzésére, amire mi tizenhattal sem voltunk képesek.

Az ércsárga, fekete foltos, húsos nyakú, előremélyedt hátú, dongás és mély Bona Vista ivadékai között puhák és kemények, sprinterek és jó stayerek egyformán akadtak, elég kardlábút nemzett, de nem egy ivadéka tűnt fel szépségével.

Dunure-t 3000 fontért kínálta W. Allison a magyar államnak, amely az éppen Angliában tartózkodó Pálffy József gróf útján azt válaszoltatta, hogy nem reflectál reá, mert a mén nem elég classis, ami igaz is volt. Egy hét mulva a St. Simon-ivadékot tulajdonosától Houldsworth-tól 3000 guineáért C. Winteringham vásárolta meg, és hogy némi classist is ruházzon reá, rövidesen 6000 fontért adta tovább a hercegnek, de nagyon is megérte ezt az árat is.

E domináns pejnek bizonyult, az átlag classist jóval felülmúló csődör lapockája meredek volt, de más tekintetben mindenütt kifogástalan, csánkjai pedig akárcsak esztergályozva lettek volna.

A 3255 fontért hozott kanca Shall we Remember, amelynek negyedik nemzedékéből való a bécsi Derby és a Millenniumi-díj nyerője Phönix, nem akadt vevőre, a kilences bizottság legalább a vételára felét, 39,060 koronát akarta érte elérni, ez pedig belföldieknek sok volt, így hát most az egyszer eltekintettek a vevő előírt belföldi qualifikátiójától és azt a Pervaton gyönyörű ménest tartó és nálunk is versenyző francia Lebaudy Róbertnek adták oda.

Az Esterházy által behozott anyag valóban fényes volt, Szapáry Iván gróf, aki nálánál mindenesetre nagyobb capacitásnak számított, 18 turnusban 140 lóért 167,619 fontot adott ki, a herceg 7 ilyenben 31 lóért 56,810 fontot, tehát ő dacára annak, hogy 109 lóval kevesebbet küldött haza és 110,809 fonttal kevesebbet adott ki, sokkal jobb classist bírt megszerezni.

És miért?

Mert ebben az időben, mint a monarchia katonai attachéja Londonban, állandóan Angliában tartózkodott és informátiót elsősorban Porter istállójából, ahová Red Hot, Thorgunna és Matchbox is tartoztak, kapta, William Allison szintén kezére járt és The British Thoroughbred Horse-ában meg is emlékezik róla és a monarchia e legjobban adjustált huszárjának fényképét generális uniformisban mutatja be.

És mégis! Neki is volt Isonomy-ja! nemcsak Szapárynak. Egyet, egy olyant hagyott ott, mulasztott el, amelyik egymagában többet ért mindannál amit behozott.

A kétéves korában veretlen, és mint hároméves tulajdonosa halála miatt kötelezettségeitől megfosztott, Derbyt holtversenyben nyerő apától St. Gatien-től és Oaks győztes

anyától Busybody-tól, érdekes, hogy egy ilyen combinatió soha Derbynyerőt nem és csak egy Derbyben az 1904-esben másodikat John O'Gaunt-ot adott, származó Meddler 1893 júliusában háromeves korában árverésre kerülve, az utolsóelőtti ajánlatot 14,000 fontot érte a herceg tette és 14,500-ért vette meg Mr. Weatherby Mr. Forbes részére Kentuckyba, ahol a mén a róla elnevezett Meddler Studban Amerika St. Simon-ja lett.

Napajedlben Meddler-rel, mert hiszen oda volt szánva, Kisbéren Bona Vistá-val, de ha már jót kívánunk, kívánjuk a legjobbat, tehát fordítva, nem a magyar rónán, nem a morva réteken legel a ménes, hanem a telivérek hetedik mennyországában!

Meddler elfogásához nem szerencse, mert erre csak a tudatlanoknak van szükségük, hanem szem és a meggyőződés ereje kell, hogy most, miután nemcsak az anyja, de a nagyanyja Spinaway, sőt a dédanyja Queen Bertha is hősnői az Oaksnak, fején találjuk a szöget.

Vásárolni Angliában nehéz, szabad kézből az anyagot méreg drágán kell megfizetni, a szokásos árveréseknél viszont számolnak az idegenekkel, a be nem avatottakkal, s előkerül ott minden mén és kanca, aminek a csikai sánták, bénák, roarerek, vérzők és indulatosak szoktak lenni, teljesen mindegy, hogy mennyit tud a lóhoz, akit ilyen alkalmakkor vételekre felkérnek, mert ott ugyan nem fog tudni semmit és minden azon múlik, hogy odakünn milyen pacemakerre akad.

Ménekből csakis a legjobbakat szabad megvenni, Matchbox vételárát fiának Con amore-nak nyereménye például 68,600 koronával haladta meg, Bona Vistá-ét leányának Patience-nak a szerzeménye pláne 95,350 koronával és 81,500 márkával múlta felül, az ilyen lovak nemcsak tenyésztési szempontból, de az owner prosperitására s a trainer és jockey kereseti lehetőségére is elsőrendű fontosságúak.

Matchbox és Bona Vista olcsók 15,000 fontért, a mik drágák azok a 8000 fontos Tamar-ek és az utánna következett importok, mert míg az elsők jó évjáratokat és később egymásra kerülve jó generációkat adnak, addig az utóbbiak mind a kétszer roszakat.

Ha ahhoz a Tamar-féle 8000-hez ami magánosoktól jött össze, az állam csak azt a 12,000-et adja, a mit mint eső után köpönyeget később úgyis kiadott, s a Pázmán-kancák egy ilyen 20,000 fontosal párosíthatók, a situátió legalább egyidőre, egy generátióig meg lett volna mentve.

Két classist nélkülöző mén egymás tetejébe azonban, elrontja a legjobb kancaanyagot is, nem a vesztett háború, nem a commune, nem az oláh rablóhorda és nem is a túlságos kivitel, hanem csakis ez tette tönkre egykor virágzó tenyésztésünket. Az állam úgylátszik nem birta megérteni, hogy a félvértenyésztés a Kisbéren felállított mének qualitásától függ, qualitás beszerzése pedig a mostani időkben 12,000 fontért lehetetlenség lévén, e miatt romlott le félvértenyésztésünk is egészen, és maradtunk a minden teljesítményre képtelen pozdorjacsontú, petyhütinú Noniusok és Furiosok mellett.

Dandár ezután az osztrák Derbyben harmadik lett, a német Derbyre három magyar ló ment ki Bentinck, Dandár és Ganache. A vezető Trolhettához a távnál felnyomult Dandár és már nyerőnek látszott, amikor Busby minden erejét megfeszítve Trollhettán az utolsó ugrásokban elragadta a győzelmet Dandár-tól, illetve gyönge lovasától Wingfield-től, aki a mázsánál váltig erősítgette, hogy ő nyerő. Az istálló eme lovaglásával teljesen elégedetlen lévén, a szerződést vele felbontotta.

Dandár volt a Blaskovich lovak közül az utolsó, amely a német Derbyben részt vett, vele együtt 10 indult érte, 2 nyert, 2 második, 3 harmadik és 3 helyezetlen volt benne.

Dandár legközelebbi startja az emlékezetes Szent István-díjban volt és kilenc társa közül hetedik lett. Tokio szokása szerint fölényesen vezetett, az egyenesre érve jockeyja Frank Sharpe többször hátranézett, és mikor a távnál észrevette az istállótárs

Ignácz közeledését, fogni kezdte és ollyan ügyesen, hogy bár a célban Ignácz félhosszal megelőzte, a következő ugrásban már ismét Tokio volt elől.

A három owner, mert Tokiónak ekkor két tulajdonosa volt, a trainer, mindezt látva, azt sem tudták, hogy ébren vannak-e vagy álmodnak. Sharpe a lovára fogta a hibát, amit nolens volens kénytelenek voltak neki el is hinni.

Persze a lóbölcsek is előkerültek a tartalékból és az óriási teherkülönbözettel érveltek Tokiót illetőleg, a nyerőt tekintve pedig «a kettős időrendbeni javulással.»

A bookmakerek könyveinak megvizsgálásakor Tokió-n mindent és Ignácz-on vajmi keveset találtak, ámde a totalisateurön Aczél, a Royal-szálloda akkori szobafőnöke, aki később a Vadász- és Versenylapban és a Magyar Turfban így hirdette magát:

«Versenyek után mi a czél?
Aczél
Gambrinus Cafeé Restaurantja
VII., Erzsébet-körút 27.»

Összesen 5000 forinttal fogadta és több famulusával, köztük az Ostende kávéház üzletvezetőjével Gross-szal is fogadtatta Ignáczot, 67,900 forint, tehát a Szent István-díj értékénél kétszeresen nagyobb nyereségre téve így szert — Sharpe pedig e meetingen éppen a Royal-szállodában lakott.

Dandár a St. Legerben negyedik lett, hol a nyerő Ganache-t Sharpe lovagolta, aki e futam előtt, a Pásztor-díjban, a két reás Ignáczon holtversenyben érkezett be Gavarnival. A közönség Sharpe-ot «Abzug!» kiáltásokkal honorálta, mire ő lova hátáról az egyik tüntető arcán ostorával végigvágott.

Nagyon kedvelte az italt, mielőtt Hamburgban 1900-ban Capo Gallo-t a német Derbyben megpullolta, szintén jól felöntött a garatra. Ekkor történt, hogy Hagen bécsi szerkesztő megírta egy barátjának Németországba: «A Derbyjöket Capo Gallo nyeri meg.» A győztes azonban Charibert fia Hagen lett, a barát erre a következőket felelte: «Kedves Hagen! Ön megírta, hogy a Derbyt Capo Gallo nyeri, bár Capo Gallo írta volna meg, hogy Hagen nyeri.»

Hivatalosan Sharpe-ot ugyan ki nem tiltották, a németek azért nem, mert nem az ő jockeyjuk volt, itthon pedig németországi pullolásért nem büntethettek, de többé senki fel nem ültette, s így visszatért Newmarketbe, ahol a munkában lovagolt, ha éppen józan volt. Egy ízben a versenyekre ott ismét lehetetlen állapotban érkezvén, másnap az egyik steward megfedte, szemére hányva neki tegnapi förtelmes ittasságát. «Not the half Mylord!» méltatlankodott a jockey.

Dacára az ilyen dissonanciáknak, a versenyzés a millennium körüli években népszerűbb volt, mint bármikor, Ős Budavárában hol a jockeyk éjjelente a legjobb vendégek voltak, vígan hangzott a dal:

«Princesse de Galles, Ignácz, Kozma
Bizony minden ló egyforma.»

Dandár mint négyéves részt vett még a bécsi 20,000 koronás Staatspreisben, patabaja ezután súlyosodott és pályájának vége szakadt. Az állam vette meg és Kolozsvárott tizenhat koronáért teljesítette hivatását és 1904-ben múlt ki.

Az 1894-es évjárat Kelet, Kupecz, Sáfár, Verbung, Zsoldos, Pletyka, Tubiczám, az elsőt Keletet-et kivéve, semmit sem teljesített.

Sáfár nem jött pályára, Keszeghre ment félvérekre apaménnek, a pályát szintén nem látott **Tubiczám** a somosi, majd lengyeltóti ménes kancája lett, **Pletyka** az unokaöcs Ernőnek ajándékoztatott ki két versenyt nyerve vele Aradon, Királyhegyesen sorozta be, **Kupecz** egy versenyben vett részt, **Verbung** Geist Gáspár tulajdonába átmenve, kis futásokban tízszer győzött, **Zsoldos** mint kétéves egy eladó nyerése után 5700 koronáért Péchy Andortól követeltetett, a mén párszor cserélt tulajdonost, Krakkóban és Lembergben nyert versenyeket.

A hét csikóból csak **Kelet** tudott menni, hároméves korában megnyerte Bécsben az Abschieds Handicapot, de legjobb formája az Austria Preisbeni negyedik helye volt.

Mint négyéves Áruló-t készítette a Derbyre és a budapesti Állvány-díjat szerezte meg, ötéves létére, de ekkor már Edward Hespnél kezdett el jönni, nyerte a budapesti Megnyitót, a Wenckheim Emlékversenyt, a 4000 koronás Államdíjat és a Taurus Handicapban tört le.

Csúnya feje volt, erős válla és háta akár a deszka.

A következő az 1895-ös felnevelés nyolc csikóból állott.

Még kétéves koruk tavaszán **Öröm**, **Ujoncz** és **Kontrás** kimúltak, különösen ez utóbbi Waternymph-re inbred ménért volt kár, amely már szopós korában nagy feltűnést keltett Kisbéren, a jegytelen szép fekete **Szózat** accidense folytán nem lett kihozható és Királyhegyesre került ménnek, az erős, csontos kakasnyakú **Honfi** mint kétéves az Elsőosztályú eladóversenyt nyerte, de 12,000 koronával betéve nem talált vevőre, egy évvel később egy eladó nyerése után 1100 koronáért trainere vette meg és tőle Németországba jutva, ott idővel a legjobb steeplerek egyike lett, s bár holtversenyben, de a híres Altes Badener Jagdrennenben is győzött.

Gonosz futás nélkül hagyta el istállóját és Péchy Andor színeit vitte hatszor a többi között az Elnöki-díjban is győzelemre.

A telt, izmos és csinos **Virgoncz** mint kétéves egy nyeretlent szerzett és az első kottingbrunni meeting akkor 54,000 koronával dotált Preis von Schloss-ában és a budapesti Omniumban futott másodiknak, majd később teljesen elromlott. A kanca indult abban a Kárpáti-díjban, amely a legnagyobb meglepetésre istállótársának Lármá-nak jutott.

Lárma a lomnici meetingen szerdán második és csütörtökön első volt egy eladóban, mindkét esetben 6000 koronáért betéve és vasárnap megnyerte az 50,000 koronás díjat. A nyolcas mezőny három még nem látott kétévese felé fordult a bizalom és innen származott a nagy meglepetés, rövidesen kiderült azután, hogy ezek még Lármá-nál is roszszabbak.

Az 1896-os évjáratból kilenc csikó ment trainingbe, négy mén : Daliás, Dráva, Kartács és Veszély és öt kanca : Farsang, Felleg, Napfény, Ritka és Tavasz. **Farsang, Ritka** és **Tavasz** nem jöttek pályára, az utóbbit trainere vette át, majd Németországba a römerhofi ménesbe osztatott be, **Felleg** nyeretlen maradt, **Kartács** tiszti istállóba került és vidéki pályán egyszer futott, a nagy erős **Daliás** egy versenyt nyert, **Dráva** egy eladóban győzve 4400 koronáért cserélt ownert és hasznos steepler lett, a jól megnyúlt kitűnő hátú **Veszély** pedig Geist Gáspárnak akadályversenyekben szerzett örömet.

XI.

HAZAFI ÉS BEREGVÖLGY.

1899—1904.

Edward Hesp. — Napfény Avar és Boldog. — Nyájas Cleminsonnal Kottingbrunnban 1901 július 23-án átugrik egy két méter magas deszkapalánkon. — Taral a startolásról. — Jim Morgan 1901 augusztus 12-én Budapesten bemutatja az amerikai ülést. — Fred Foster bámulatos sikerei.— Rohonczy Gedeon. — James B. Dyer. — Charles Van Dusen. — Hazafi Király-díja. — Caramboleja a Derbyben Apollo-val. — Futásai Angliában. — Csókosasszony. — Nemes és Viglány. — A pompás Beregvölgy győzelme az Austria Preis, Király-díj és Derbyben. — Az osztrák Derbyben indult lovak tenyésztői. — Luczenbacher Miklós. — Divat és Gondos. Rubin. — Jockeykről. — Fred Taral emlékezete.

Blaskovich John Reevesnél az eredményekkel nem volt megelégedve, azért meg pláne haragudott, hogy az ő Kelet-je Áruló-t vezeti, s így lotja 1898 szeptemberében elhagyta Alagot és ismét Gödre ment vissza, ahol a Kincsem-trainer fia, Edward Hesp vette azokat munkába az unokaöcs Elemér és Mr. C. Wood lovaival együtt. Lossonczy Gyula Reevesnél, «Király Báró» nagy istállójánál maradt, ahol korlátlan fogadási lehetőségek álltak nyitva számára és így Blaskovich Luczenbacher Miklóst, versenyző nevén Mr. C. Woodot, kérte fel és nyerte meg istállója vezetésére.

A késői, csontos, durva **Napfény,** amely kétéves korában még nehéz lévén, nem futhatott, hozta meg Blaskovich lovai közül Edward Hespnek az egyetlen számottevő sikert, ő nem volt szerencsés a szentmártoniakkal, mert mire azok megint régi fényes multjukra emlékeztettek, már nem voltak nála.

1899-ben nagyon esős volt a május, de a magyar Kanca-díj délutánján felhős, borús egekből kisütött a napfény és a versenyt tizennégyes mezőnyben, nagy meglepetésre, Napfény nyerte meg. Az osztrák Kanca-díjban Kincs leánya azonban már csak harmadik tudott lenni, a Nagy Freudenaui Handicapban és az Őszi Kancadíjban pedig második, és ezzel pályáját be is fejezte.

Az 1897-es felnevelésben öt mén volt: Avar, Boldog, Parlag, Remek, Varázs és két kanca: Kezes és Vonzó.

A kancák nem jöttek pályára, **Vonzó** csaknem a csűdein járt.

Varázs ötéves korában futott először, a nagy passiójú Hoffmann Lipót alezredesnek nyert Szarajevóban egy tiszti akadályversenyt, **Remek** egy erős, csontos, nagy ló, mint kétéves már tavaszkor jól volt próbálva s Budapesten májusban, első versenyében, favouritként indult, de cserbenhagyta híveit, tiszti lónak adatott el és nemteleníttetvén Sopronban és Kassán nyert akadályokon. A nehéz és mindig hústartó **Parlag** hároméves korában hozatott ki és egy handicapban és az Állvány-díjban győzött, mint négyéves Kottingbrunnban egy akadályversenyben elbukva a keresztcsontját törte.

Avar síkon nem sokat tudott és három handicapot nyerve gátakra fogták. Bár nem a sövények, hanem inkább az akadályok voltak kedvére, tehetségét mindjárt a Schönaui-díjban elárulta, második lévén benne a nemsokára a Szent István-díjban második Ritka II

mögött. Még háromszor volt ez évben gátakon második, utolsó futása után Bécsben a stewardok lovasától, Frank Hesp-től megvonták a licentiát, jóllehet, a hiba nem a jockeyban, hanem a mén szeszélyességében rejlett.

Négyéves korában Avar képes volt mindenre.

Tizenöt hosszal nyerte a Freudenauer Steeple Chase-t, Pozsonyban a Kupa akadályversenyben úgy győzött, hogy ezen a délutánon akár a Nagy Pozsonyit, akár a Nagy Alagit is hazavitte volna. A mély, nehéz pályán ment mint a mozdony, ugrott, mintha repülne, feltartva, öt hosszal nyerte a Trompeter Steeple Chase-t is, és már egy második Turulnak látszott, amikor elérte a legtöbb versenyló sorsa, engedtek az inai. Nádasdy Tamás gróf vette meg Nádasd Ladányba, apaménnek.

Az apjáról és anyjáról szentmártoni formás **Boldog** mint kétéves egy nyeretlenben győzött, hároméves korában könnyű súlyával úgy nyerte a Taurus Handicapot, mint egy táltos, a Budai-díjban való győzelmével meg éppen sokatígérő teljesítményt végzett és ezt az Espoir Rennen-ben megismételve, ebből 20,000 koronáért Lederer Sándor részére követeltetett. A csakis mély pályán jólmenő ment új istállója azzal a feltétellel fogadta a St. Legerre, ha a talaj puha lesz, de eső nem jött, és Boldog egy darabig elől járván, messze hátul végzett. Mint négyéves, kétszer helyezetlenül futott és ezután inai felmondták a szolgálatot, és így magas vételárából mi sem térült vissza.

Az 1898-as évjárat Boros, Döntnök, Pallér, Riadó, Csupor, Kevély, Lepke és Szemrevaló, Lepké-t kivéve, silány lovakból állott.

Riadó nem volt kihozható, **Boros** egy eladóban a lábát törte, **Döntnök** Geist Gáspár nak nyert egy akadályversenyt, majd tiszti istállóba kerülve, a vidéken számos kis díjat szedett össze, **Pallér** Kis Jenőn nyerte a Hadseregit, **Kevély, Szemrevaló** és **Csupor** nyeretlenek maradtak, az utóbbiból Gräber Ferenc nevelt pár csikót, **Lepke** kétéves korában egy handicap nyerésénél nem vitte tovább, a következő évben a magyar Kancza-díjban lett harmadik és jobb napjai Dyer kezében jöttek meg.

Az 1899-es csikók, Hazafi, Pusztabíró, Csókos asszony, Delilány, Hű, Lagzi és Nyájas végre jó évjáratnak látszottak.

Az alkatra is leggyöngébb közöttük, **Hű,** nem tudott menni és Orssich Pál grófnak adatott el, a kiváló külemű **Delilány** Budapesten májusban nyert egy eladót, majd újra egyet Bécsben szeptemberben és 4000 koronáért betéve, 8200 koronáért kelt el. Később az Auersperg Taxis-istállóba jutott és innen Galíciába, a ménesbe.

Az öblös pej **Lagzi** két handicapban győzött, **Nyájas**, a szép nagy sárga, Kottingbrunnban egy nyeretlenben volt először indulandó, a kanca kijövén Cleminson-nal a pályára, nem akart kicanterezni, erre lovasa felrázta, mire Nyájas helyben megfordulva a pálya külső korlátján átszökve, vissza a nyergelőbe vitte Cleminson-t és a nyergelőkertet a külvilágtól elkerítő circa két méter magas deszkapalánknak iramodva, azt a nélkül, hogy egy horzsolás is érte volna, mint egy zerge ugrotta át. Cleminson elszántan a nyergében maradt és a kapun át a nyergelőbe lovagolva Nyájas-sal szép csendesen a starthoz ügetett.

Ezt a publicum részben saját szemeivel látva, részben a szemtanúktól hallva, az egész tér «Bravo Cleminson!»-tól volt hangos.

Ilyen lovasok voltak az angolok!

Luczenbacher Miklós nyomban kínálta Nyájast, a legjobb steepler Avar nővérét, 10,000 forintért Mautner Viktornak. A ló tud a legtöbbet magáról. Szegény Nyájas érezte, hogy a futás neki pokoli kínokat okozhat és ezért még a nyaka árán is szabadulni akart tőle és nemsokára ki is tört rajta az orrvérzés. A következő évben Dom Miguel Braganzá-nak

eladva, Sea Snake-re változtatott névvel nyert egy akadályversenyt és Németországba, a naklói Henckel-ménesbe került.

Az izmos, nehéz sötétpej **Pusztabíró** hároméves korára érett meg, süppedős gyepen, Budapesten, pehelysúlyával nyerte a Fóti Handicapot, majd Karlsbadban és Tátralomnicon is győzött, és mint négyéves, a Kincsem-Handicapban ment át nyerőként a célon. Királyhegyesen Blaskovich Aladárnál félvérekre olyan jól bevált, hogy 1910-ben tizenegy éves korában 6000 koronáért megvette az állam Mezőhegyesre.

A legjobb lábakon álló, nem nagy, könnyű, sok földet takaró, de lazán kötött **Hazafi** május 14-én Budapesten a Kétévesek versenyében mutatkozott be. A tizenhármas mezőnyben Couleur-nek volt a legszélső startszáma, amelynek lovasa Taral, akinél jobban lopni a startnál széles e világon senki sem tudott, az elugrásnál rögtön keresztezte az egész társaságot és a korlát mellett termett, s bevezetvén kancájával két és fél hosszal verte meg Hazafi-t, amelyet orthodox-ülésben a nálunk is csak másodosztályú Black lovagolt. A mén a következő kísérletnél, az Ivadék-versenyben sem volt szerencsésebb. Taral elugrott Quid nunc-kal és egy hosszal nyert, de a Károlyi Emlékverseny harmadikját, Tétová-t öt hossz választotta el a másodiknak érkező Hazafitól.

A «Vadász- és Versenylap» 1905-ös évfolyamának április 1-i számában Taral maga írta le, miként kell startolni.

«Jól startolni annyit tesz, mint a versenyt félig megnyerni. Ez áll nemcsak a rövid versenyekre, de a hosszúakra is. A hosszú versenyeknél fontos dolog az, hogy jó helyet biztosítsunk magunknak. Ezt legjobban úgy érhetem el, ha start után mindjárt elől vagyok s az után visszavéve lovamat, magam határozhatom meg helyemet, természetesen lehetőleg a korlát közelében. Sok verseny vész el azáltal, hogyha, mint mondani szokás, birkózni kell lovunkkal, azt jobbra-balra dobálják, a fordulóban kiszorítják, úgy hogy a ló stride-jét nem is tudja megtalálni. Ez mind elesik annál a telivérnél, amelynek jó helye van. De a hosszú versenyeknél való jó startnak még az az előnye is megvan, hogy sebesen elugorva, mintegy magunk szabhatjuk meg a pacet s azután, ha kell, elől, ha kell, hátrább még mindig várásra lovagolhatunk.

Hogy rövid versenyeknél mit határoz a jó start, talán nem is kell magyaráznom. A startolásnak nálunk szokásos rendszerét legalább az eddig ismeretes rendszerek között a legtökéletesebbnek tartom. Amerikában bőven volt módom a legkülönbözőbb gépekkel és eljárásokkal megismerkedni. Az amerikaiak természetesen minden lehetőt elkövetnek, hogy mentől jobb startokat érhessenek el és zászlóval és géppel minden rendszert kipróbáltak. A végeredmény az volt, hogy nagyjában ugyanazt a gépet használják, mint nálunk, azzal a kivétellel, hogy a szalag nem fekszik olyan alacsonyan. Ezenkívül különbségnek még azt jegyezhetem fel, hogy a starter nem áll, mint nálunk, a lovakkal egy vonalban, hanem oldalt előttük, ami által könnyebben tekintheti át a mezőnyt.

Amerikában is megpróbálták a lovakat lépésből indítani, de a helyből való elugratás ott is célszerűbbnek bizonyult. Persze a jockeyk ott is iparkodtak, hogy flying starthoz jussanak, ami azonban nagyritkán, ha sikerül, mert a stewardok az ilyen eljárást szigorúan büntetik. Emlékszem egy versenyre, hol a startnál egy csomó jockeyt mintegy 3600 dollárra büntettek meg flying start miatt. Ez az összeg mutatja, hogy a repülő start megkísérlése meglehetős drága mulatság.

Az újvilágban meglehetős régen, legalább tíz éve, 1895 óta van a gép használatban és magam még künn behatóan ismerkedtem meg vele. Természetes, hogy mikor ide kerültem, 1901-ben, némi előnyben voltam társaimmal szemben, sőt, mint lekötelező udvariassággal állítják, még most is sokat tudok nyerni a gépnél. Hogy erre súlyt is helyezek, ter-

mészetes azok után, amiket előrebocsátottam, hogy tudniillik jól startolni annyi, mint a versenyt félig megnyerni. Bevallom, minden tehetségemet latba vettem, hogy jó startot érjek el s éber figyelmen kívül fizikai erőmet is harcba viszem. Nem csinálok belőle titkot, hogyan hozom el lovamat a gép alól.

Tessék elképzelni két gyorsfutót, akik éppen elugróban vannak. Az egyik, lábait összeszorítva, gyertyaegyenesen áll, a másik ellenben fejét előrehajlítja, ballábát a jobb mögé teszi és mindkét térdben meghajlik. Amint az indító megadja a jelet, az utóbbi startja a térdek rugalmassága következtében ugrásszámba megy s a test nehézségpontja azonnal a futás irányába esik. A másik versenyzőnél mindez fordítva van. Míg térdét behajlítja, míg egyik lábát a másiktól elválasztja, míg a futás megkívánta egyensúlyt megtalálja, időt veszít s a másik ezalatt lényeges előnyre tesz szert.

Éppen így van a lovaknál is.

A telivér is akkor fog legjobban startolni, ha csánkban, miként ha ugrásra készülne, meghajlik, ha azonnal a futás irányába vetheti súlypontját és nem kénytelen néhány gallopugrást tenni, míg helyes stride-jét megtalálja. Ezt csak úgy érhetjük el, ha a lovat, mint lovardai nyelven mondják: «ültetjük». És hogy mindjárt az iskolalovaglásnál maradjunk, meg lehet állapítani, hogy erre célszerű eljárás az úgynevezett kis tourok, azaz kis körök, amelyeket minden lovas igénybe vesz, ha paripáját hajlítani akarja. Sok helyen azonban a startnál nincs megengedve a forgolódás és ez esetben nem marad más hátra, mint lovunkat teljes fizikai erővel összeszedni és így leültetni. E mellett szükséges az is, hogy a ló már az állásnál is erősen száron legyen, hogy első ugrását úgy végezze, ahogy azt versenylótól megkívánják, reátámaszkodva a zablára.

Ami a gépnél való felállást illeti, nem szeretek nagyon közel elhelyezkedni a szalaghoz, mert ha mögöttem ló nyugtalankodik, akaratom és meglehetős praxisom dacára, egykettőre a pántba csavarodhatom, de nagyon hátraállni sem tanácsos, mert akkor az előttünk lévő lónak csak keresztbe kell elugrani, hogy helyünket elveszítsük. Én mintegy két méterrel megyek a szalag mögé és azt hiszem, ez a leghelyesebb távolság. Egy másik fontos tényező az elugrásnál, hogy iparkodjunk a ló hátulját mindjárt az első pillanatban szabaddá tenni, amiért a magam részéről rögtön az első gallopnál a ló nyakára hajlom. Ez, bevallom, nem könnyű, de fölötte lényeges. Sok lovas minden erőfeszítése dacára, mikor a szalag fellebben, önkéntelenül hátrazökken és ezáltal a lovát megakadályozza abban, hogy súlypontját előrevesse. Hogy ezt elkerüljük, nagy gyakorlatra, nyugalomra és energiára van szükségünk. Soha kedvünket elveszteni nem kell, akármeddig is állunk a startnál.

Végül talán nem lesz érdektelen, ha megemlítem, melyek voltak azok a lovak, melyeket meglehetős hosszú működésem alatt mint rendkívüli startolókat ismertem meg, mert természetes, hogy akármilyen elővigyázatosak legyünk is a gépnél, a legjobb munkatársunk maga a ló lesz. Vannak lovak, amelyek mint a nyíl, repülnek ki a gépből, és még ha akarná is az ember, akkor se veszítenének egy lépést sem.

Ezek közül az első helyre kétségkívül Bon amie-t helyezem. Azt merem állítani, hogy egész életemben — pedig nem kevés lovat ültem — ez a kanca volt a leggyorsabban startoló ló, amelynek nyergébe szálltam. Bámulatos az a sebesség és ügyesség, amellyel a gépből ki tud ugrani és már néhány méteren át mily előnyre lehet vele szert tenni. Egy másik fenomenális starter volt a kis Quid nunc. Ő is rendkívüli speeddel szökött ki a szalag alól s az első ugrásokban elvesztette maga mellől társait, ereje azonban kevés volt és még fele úton sem voltam vele, mikor úgyszólván már egy lépést sem tudott megtenni.»

A Metropole Preis-ben a győztes Ladon után érkező Quid nunc-ot már csak nyakhossz választotta Hazafitól, amely a budapesti augusztus 15-i nyeretlenhez úgy jutott, hogy a

fejhossznyira előtte lévő Gyalárt, miután lovasa, Gray, a küzdelem hevében ostorával megütötte Hazafit, diszkvalifikálták. Az Újpesti-díjban a mén helyezetlen volt, a Hatvani-díjat végig vezetve nyerte, a Kladrubi-díjban is jól tartotta magát, fejjel lett negyedik Víg után, amely előtt Hans Heiling volt egy fejjel és Tubéreuse nyakkal első. A Gunnersbury Rennen mérföldje már hosszú volt neki és így a másodiktól is öt hossznyira maradt le.

A Hazafinál jelentékenyen jobbnak tartott **Csókos asszony** a fiatal évjárat első nagy próbájában, a Károlyi-Emlékversenyben kezdte meg pályáját, a gépnél idegeskedve, hosszakat vesztett az indulásnál és rendesen bele sem melegedve a versenybe, ötödik lett.

Degenfeld Imre gróf a nyerő Ladon-hoz úgy jutott, hogy az előző évi tattersalli yearlingárveréskor felkérte őt Andrássy Sándor gróf, venne neki három csikót, de ne drágábban, mint darabját 500 forintért. Degenfeld a megbízást teljesítette, Andrássy azonban csak kettőt vett át, s amelyik nem kellett neki, az éppen Ladon volt. A mén győzelmére a gép 1445-öt adott 10-re és csak tizenketten álltak a nagytribűn totalizatőrjénél nyerőticketjeiket beváltani, köztük egy bécsi újságíró, aki látva, hogy tizenkét kanca indul és csak két mén, a ménekre 10—10 forintot tett.

Csókos asszony, megneszesítve első versenyétől, a Ruperra-díjban már a tribűnök előtt sem akart elmenni, egy lovászt küldtek mögéje ostorral, aki csak úgy bírta megindítani, hogy irgalmatlanokat vágott a folyton hátratekintő kanca farára. Ezek a csapások nemcsak rajta, de még a leányán, Dámán is nyomot hagytak, mert ennek sem volt bizalma az emberekben.

A kanca most jobban ment el, de Boa Taral-lal megverte. E balsikerek dacára sem mondott le róla istállója és őszkor az Esterházy Memorialre nyergeltette fel, hol teljesen rosszul futott, majd egy nyeretlenben még a táv előtt verve volt és egy handicapban Taral alatt sem ment jobban.

Csókos asszony első megjelenéseikor szép volt, de később, akkor még csak alig mély háta a túlságig kifejlődött. Az ilyen benyergelt lovak többnyire sebesek, ő is az volt éspedig rendkívüli mértékben.

Ezt az évjáratot kétéves korában még Hesp felügyelte és csak 1901 novemberében vette át azt az Egyesült Államokból érkező James B. Dyer, aki ez év augusztusában megjőve, az esztendő hátralevő részében Luczenbacher Miklós lovait dolgozta a legkisebb siker nélkül.

Az események, amelyek Luczenbachert e radikális változásra bírták, 1900-ban kezdődtek el Kottingbrunnban. Július 29-én, a Helenenthali-díj napján, a versenytéren három külföldi tűnt fel, a sápadt, magas, vékony amerikai jockey, Jim H. Morgan a nejével, egy impresszárió-kinézésű kövér ember, Albert Boxtray kíséretében, ez utóbbiról később kiderült, hogy mint Buxbaum Galíciából származott át az újvilágba.

Morgan első lovaglását Budapesten augusztus 12-én az Igazgatósági-díjban kapta, a német eredetű Phől idomár bízta reá Hunyady Imre gróf Fille-jét. Morgan a kancát egészen a marjára nyergeltette a saját nyergével. Nyergének az a része, ahová a térd jön, nagy ívben görbült előre, ilyen nyerget és ilyen nyergelést nálunk senki még nem látott. Kengyelszíjai annyira rövidek voltak, hogy lépésben sem tudott leülni, állva, előrehajolva, C-betűs háttal, a szárat majdnem a zablánál fogta és így canterezett ki a nagytribűn gúnyos mosolya s a forintos hely hangos hahotájától kísérve.

Az idő gondolkozik. Az amerikai ülést Magyarországon először annak a Hunyady Imre grófnak a lova vitte a starthoz, akinek a nagyapja, József, Magyarországon 1814 május 22-én a Keszi-pusztán, Ürmény közelében az első angol szabályokhoz kötött ver-

senyeket rendezte, csak a színeik különböztek, lévén Imre grófé fekete, rózsaszín ujj és sapka, a nagyapjáé pedig kék, fekete ujj és sapka.

A «majomülés» bemutatója nem vált be, de már a második kísérlet, a nap utolsó versenyében Mr. Dorryt Ilis-évei, amely második lett, jobban sikerült. A következő nap hatodik futamában lovagolt csak ismét Morgan és ezt az eladót Rohonczy Gedeon Doni Kozákján meg is nyerte, mire Rohonczy szerződtette. A harmadik napon Morgan szintén csak egy mountra tehetett szert, de ez is győzelem lett a Nursery Handicapban Maidán. A meeting folyamán még további két versenyt nyert és Bécsben már egy nap, szeptember 4-én, hármat, s ezzel a jég meg volt törve.

Post festum már mindenki okos, de az okosak, akik ennek az ülésnek az óriási előnyeit azonnal megértették, Phől és Heath idomárok, Kinsky Zdenkó gróf, a nagyszerű lovas és a kevésbbé hozzáértő, de mindenre vállalkozó Rohonczy Gedeon voltak.

A szeptemberi bécsi meeting után kétség nem fért hozzá, amit különben Tod Sloan megjelenésekor 1897-ben már túl a csatornán sem tagadtak, hogy Old England elvesztette a csatát, angol ülésű jockeyval az istálló meg volt handicapolva, az ownerek 1901-re egész sereg amerikai lovast szerződtettek, Taral, Jones, Gray, Ross, Doggett, a néger Hamilton és még páran jöttek a belföldre, ezek egyike sem lovagolt azonban olyan rövid kengyelszíjjal és szárral, mint Morgan, ezek bizony le is ültek és a szárat a középen fogták.

Tavasz kezdetére valamivel a jockeyk után jött egy trainer is, akit senki nem hívott, a Délamerikában akkor foglalkozás nélküli, púpos, San Franciscóból való Fred Foster, aki ott jó napjaiban nemcsak trainer, de owner is volt. Morgan ajánlotta a jövevényt Rohonczynak, mondván, hogy a keze alatt minden lova a legjelentékenyebben meg fog javulni, ő azonban meg lévén elégedve idomárjával, Horváthtal, változtatni nem akart.

Foster-nek így patrónusa nem akadván, a sajátjából vett magának egy lovat Geist Gáspár istállójából, Mravik mester — képzelhetni, hogy nem a legjobbat, hanem a legrosszabbak egyikét — a Foster-nek véletlenül tetsző Antoniust adta oda neki, hadd mutassa meg ezen a tudományát, újsághírek szerint 4000 koronáért, de közelebb járunk a valósághoz, ha azt egy nullával kevesebbre tesszük.

A belföldi professionátusok haragudtak a beözönlőkre, nem is csoda, hiszen elvehették tőlük a kenyeret.

Antonius mint kétéves John Reeves-nél második volt ugyan a Kárpáti-díjban, de azóta két év múlt el és közben roarer is lett, s most már végkép semmit sem tudott. Az idén április 16-án Bécsben futott utoljára egy eladóban, hét ló között hatodik lévén. A mén számára owner is kellett és Oehlenberg Fülöp személyében ilyen is találtatott. Foster-nek pályahasználati engedélye nem lévén, a dunakeszi országút melletti kavicsos homokon dolgozott és mikor a budapesti májusi meeting kezdetével a trainerek őt a ligeti pályára gyakorolni be nem engedték, a Stefánia-út lovasok számára fenntartott fasorát vette igénybe. Antoniust említett utolsó futásától számított huszonnyolcadik napon, május 14-én, Foster felnyergelte a Welter Handicapra. Aki a kedvetlen, lenyúzott, elhasznált lovat az idén látta, az nem hitt a szemeinek, a sárga tündöklött, ennyire fénylő szőrt e sorok papírra vetője soha nem látott, jó kövér volt, de e mellett izmos is és Gray alatt négy hosszal nyert, amint akart, 1 : 01 rekordidőt érve el 1000 méterre.

«Ez nem Antonius!» — konstatálták konsternálva Mravik és trainertársai. — «Hogy semmiféle papírforma szerint írja a Vadász és Versenylap — nem lehetett a ménnek esélyt adni, az bizonyos».

Oehlenberg, a tulajdonos, a győzelem után gratulált az idomárjának, volt mihez, mire ez fölényesen végignézve rajta, palam publice hátbavágta.

Két napra reá most már 8 font túlsúllyal ismét egy handicapban éppen ilyen könnyen győzött Antonius. A sikereken felbuzdulva Foster Antonius első győzelme napján megvásárolta a konyafülű, mély, bordás, erős lábú Szomorút, szintén a Geist-istállóból, a kanca versenyei után a nyulát szokta érezni.

Rohonczy, miután közben két nagyratartott háromévese, Esti csillag és Ezermester minden versenyükben kikaptak, most már nem volt megelégedve Horváthtal és látva, hogy a neki Morgan által rekommendált jövevény mennyit tud, a budapesti meeting utolsó napjaiban összes lovait Foster gondozására bízta, aki még meg sem melegedett istállójában és a budapesti zárnapon máris nyert neki egy eladót St. Cleofással.

«A nehéz ménnek papiron egy uncia esélye sem volt» — így szólott a Vadász és Versenylap kommentárja.

Rohonczy nehogy Foster-nél mások lovai is legyenek, Antoniust megvette, Szomorút pedig, nem lévén eladó, kibérelte.

A küszöbön lévő, május 24-én kezdődő bécsi meetinget megbeszélendő, Foster jelentkezett Rohonczynál, aki nem bírván az angolt, neje, Rohonczyné Ő nagysága, tolmácsolta a tárgyalást. «Ezermesterrel nem kezdhetek semmit, — jelenté ki az idomár — ellenben a többivel meg vagyok elégedve», s a lovaknak a következő versenyeket választották ki:

1. V. 26.	**Verkaufsrennen**	Peregrinus
2. V. 30.	**Preis v. Schüttel**	Antonius
3. VI. 2.	**Öster. Derby**	Ezermester
3. VI. 2.	**Öster. Derby**	St. Cleofás
4. VI. 8.	**Handicap**	Hamamelis
5. VI. 8.	**Preis v. Simmering**	Esti csillag
6. VI. 9.	**Buccaneer Rennen**	St. Cleofás
7. VI. 9.	**Capo Gallo Rennen**	Peregrinus
8. VI. 11.	**Lady Patroness Rennen**	Antonius

E versenyekre, a Derbyt kivéve, még a nevezések sem voltak meg. Foster Victor Silberer Turfbuch-jának második kötetébe, a propositiok mellé, indulandó lovaik neveit feljegyezve, a könyvecskét becsapta és azzal, hogy St. Cleofás csak helyen lesz a Derbyben, de a többi hét verseny az meg van nyerve, bármilyen jók fussanak is benne, távozott.

Az a St. Cleofás, amely tíz nap előtt 3000 koronáért betéve egy eladó handicapot nyert és 100 korona ráfizetéssel vásároltatott vissza, vérben forgó szemekkel két és háromnegyed hossznyira a nyerő Carrascó-tól csakugyan harmadik lett a Derbyben, s a hét versenyből, kivéve a másodikat, amelyben a classis sprinter Passe partout mégis csak megverte Antoniust, hat feltartva lett megnyerve, éspedig olyan ellenfelek előtt, amelyeket a Rohonczy-lovakkal egy nap alatt említeni sem lehetett!

Az a javulás, amelyen Foster gondozottai máról holnapra átmentek, olyan horribilis volt, hogy mindenkinek megállt az esze.

Az ő munkája többnyire abból állt, hogy lovainak 2—3000 méterre lassú cantereket adott, de közben 3—400 méterre, de nem tovább, elugrattatta őket és mentek amit bírtak, így el nem fáradván, mindig jól ettek, a többit pedig megtette a doping. Hogy ő dópolt, az kétségtelen, de kétségtelen az is, hogy valami olyan csodálatos praktika birtokában lehetett, amiről vajmi kevés halandó tudhatott, mondta is dicsekedve: «Ezt csak én tudom megtenni és senki más ezen a világon!» ami nem kérkedés, hanem színigazság volt. Létezik Antonius- és Szomorúról jockey-ik alatt egy fénykép, előttük idomárjuk, a lovak megbódultaknak és ingerülteknek látszanak, amit visszaadhatott a lemez, azonban a pályán ezt rajtuk észrevenni nem lehetett.

Bár a 223. paragrafus már 1900 május 7-ike óta fennállott, Foster azért nyugodtan manipulálhatott, mert a doping konstatálása akkor még nálunk terra incognita volt.

Foster dicsősége augusztus közepéig tartott, ekkor, miután Rohonczy nem Szomorúval, amelyet Foster fogadott, hanem Esti csillaggal akarta a Királyné-díjat nyerni, bosszúból kivéve Antoniust, összes lovait letörte. Tőlünk Németországba ment és október végén visszajött hozzánk az Austria-Preisért, amit Edgardó-val el is visz, ha a mént keresztezés miatt nem disqualifikálják.

A doping nemcsak a versenyszabályok értelmében, de azokon túl is üldözendő bűntény, lévén förtelmes lógyötrés és kínzás, amire csak elvetemült ember képes.

És mégis, semmi sem új a nap alatt! Már 1873-ban Esterházy Miklós gróf Canaçe kancáját Gombos Bertalan Hofrath az általa feltalált Pegasus-itallal preparálta a Derbyre, amelyet a kanca a kitűnő Game Cock ellen meg is nyert. A Vadász- és Versenylap 1873-as évfolyamának május 28-i számában olvasható: «Gombos udvari tanácsos arcanuma versenylovaknak két-három nappal a futás előtt beadva, fokozott sebességet kölcsönöz. Az ital a vérkeringésre elevenítőleg hat és közönséges fajú lovakat telivérekké varázsolna futásban. Egy pár ismertebb versenyistállótulajdonos kísérletet tett lovain az arcanummal, s ím, részben győztek, részben szépen futottak. Gombos udvari tanácsos most Angliába készül, s hiszi, hogy ott egy milliót adnak titkáért».

Rohonczy Gedeon, a mindennek merészen nekivágó gavallér, nemcsak istállójával produkált lehetetlenségeket, hanem a ménesével is. Minden praxist fejtetőre állítva kezdett el 1893-ban tenyészteni Gyöngyszigeten, egy iszapszigeten, amit neki a Tisza hordott. Csupa minél olcsóbb, húszesztendős, gyakran, sőt állandóan meddő kancákat szerzett be és ezeket a szomszédainál félvérekre használt Pandur- és Milonhoz küldte. A telepen legelő kevés létezett, csak puszta iszap, amelyen a buján termő zab helyenként akárhányszor annyira megdőlt, hogy learatás helyett fel kellett gyujtani, a klíma enyhe volt, az ősz hosszú és e megváltozott életviszonyok között ezek az öreg kancák kezdtek termékenyek lenni és csontos, formás csikókat hozni. Már első, 1894-es évjáratában egy kitűnő steeplert nevelt Hableányban, a másodikban, az 1895-ösben volt az igen jól próbált, de orrvérző és valaha Kisbéren felállított Milontól és a 200 forintért Ivánka Oszkártól vásárolt, nemzedékeken át versenyre nem tenyésztett Estertől Esterfi, amely a Király-díjban 40 az 1-hez indulva, biztos nyerőnek látszott mindaddig, míg Mindig egérutat nem kapott és miután a kiengedés belülről történt, Rohonczy ezt, mint az elnök lovának szóló protekciót, meg akarta protestálni, amiről csak nagynehezen beszélhette őt le Nádasdy Ferenc gróf. Annyira optmista volt az eddig mit sem elárult ménje esélyét illetően, hogy a verseny előtt a stewardok egyikének Esterfi győzelmét bemondó lepecsételt levelet adott át.

Rohonczy egyszer életében túllőtt a célon, a «kis Jakabffy» 1895 augusztus végén bekövetkezett katasztrófáját okozván. Jakabffy egy-két ezer forinttal adósa lévén, ezt Rohonczy elhíresztelte. Erre Jakabffy provokáltatta, ő becsületbíróságot kért, amely egy szótöbbséggel nem kötelezte Rohonczyt elégtételadásra, mire Jakabffy stante pede agyonlőtte magát, halála hírére azonban a Nemzeti Casino a gyászzászlót azonnal kitűzette.

Jakabffynak egy ideig volt néhány lova és nagyon szeretett fogadni. 1891-ben a Derbyben Achilles-re a totalisateurön nyerésre 400 és helyre 800 forintot tett, visszakapott 22,700 forintot, éspedig 4 darab ezrest, a többit 100-as, 50-es és 5-ösökben. Mivel az emberek nem igen fogadtak akkor 100- és 50-esekben, az összeg nagy része 5-ösökben volt és Tógyer nem tudta a sok pénzt hová tenni és hirtelenében két hordárt szerzett és ezek vitték utána.

1894-ben a Szent István-díjban Dornröschen-en 30,000 forintot nyert nagy szerencsé-

vel, ugyanis a német Ruslight már elérte a kancát, amikor lovasának, Barkernek, kengyelszíja szakadván, megingott a nyeregben és nyakhosszal elvesztette a versenyt. Nevetve kolportálták: «Barker kengyelszíjába a kis Jakabffy vágott bele!»

Az ő szomorú esetéhez hasonló konsternációt okozott 1888 május havában a szintén sportsman, Kégl István tragédiája, ami még az akkori spártai erkölcsök mellett is bátran elmaradhat, mert uzsorások áldozata lett. Meg is énekelték:

«Lám megmondtam Kégl Pista
Ne menj Jockey Clubba
Hamar repül az élet négy
Lovon, dámán futva
Egy gróf magát főbe lőtte
S te szintén, — mert bonton.
Hitelező sohasem csak
Adós tesz ily módon.

Szegény Pista magát reggel
Agyon durantotta
Casinóban este azért
Czigány csak úgy húzta
A bazárban jószívű nő*
Mosolygása régi
És még csak egy szál gyufa sem
Fényeskedik néki.»

Morgan 1900-as sikerei, 1901 február havában, tehát mielőtt még Foster tevékenységével megismerkedhetik, arra bírták Luczenbacher Miklóst, a ki per procuram nem tett soha semmit, hogy Angliából egy ottani barátja társaságában áthajózzon Észak-Amerikába, nemcsak jockeyt, de trainert is keresni, mert ahol a lovaglás ennyire fölényes, ott a trainingnek is annak kell lennie.

Emberét Dyer-ben találta meg, aki, ha nem is volt nagy idomár az újvilágban, de jónevű; elég régen, 1888-ban volt ugyan, amikor legnagyobb formáját mutatta, megnyervén Walter Graz-nak Elkwood-dal Amerika egyik leghíresebb versenyét, a Suburban Handicapot. Dyer a mi viszonyainkkal teljesen ismeretlen lévén, a szokásos tíz százalékért átjönni nem volt hajlandó, hároméves szerződést kívánt, évi 5000 dolláros fixumot.

Blaskovich Ernő hallani sem akart ezen összeg reá esendő részének vállalásáról, ő csak úgy óhajtott fizetni, mint eddig és az unokaöccs, Elemér is így gondolkozván, nem maradt Luczenbacher részére más választás, mint a teljes 15,000 dollárt szavatolni, ami 75,000 koronának felelt meg, hogy azután lesz-e a három istállónak a három év alatt 750,000 korona össznyereménye, az más lapra tartozott.

Jim Dyer nem a Foster-féle társaságból származott, ez már meglátszott abból is, hogy 1902 márciusában első jockey-jának Charles Van Dusen-t szerződtette. Dusen, úgy mint Taral is, hollandus apának volt a fia, a 90-es évek közepén őt a kisebb amerikai pályákon nagyon kedvelték, köztudomású becsületessége miatt, nem fogadott soha, nem állott idegenekkel tiltott összeköttetésekben, nem feleselgetett a starterrel, az éjjeli dorbézolásokat kerülte, de később olyan testsúlyt érve el, ami nálunk középteher, az Óceánon túl azonban megakasztja a pályát, sokat pihent.

Az amerikai istállózás más mint az angol. Pokrócozás a télen-nyáron tárva-nyitva lévő istállókban ismeretlen, víz mindig a ló mellett, főtáplálék nem a zab, hanem a mash,

* A szegedi árvízkárosultak javára gyűjtő hölgyek bazárja.

amely széna és zabdarából áll és négy-öt óra hosszat lesz forró vízben péppé puhítva. Henry Wittman, Dyer abrakmestere, egész télen hideg istállóban tartotta lovait és keveset tisztíttatott, úgy hogy ezek kócos testükkel, csaknem földig érő lompos farkukkal valóságos ősállapotban léteztek, de annál többet lettek mozgatva a szabadban és így a bunda kemény izmokat takart.

Blaskovich Ernő hozzá lévén szokva a legjobban ápolt lovakhoz, egy gödi inspekcióján meglátva medvéit, szinte kétségbeesett.

Dyer a Freudenauban felmérte a homokpályát és ha ezen dolgozott, óra volt a kezében, még a lépés- és ügetőmunkát is pontosan percekre osztotta be, gyeppályán azonban az órát nem használta.

Az 1902-es idény számára kedvezőtlen auspiciumokkal kezdődött. Dianella vérmérgezésben kimúlt, Kosmopolit a paddockban nyakát szegte, Windsor rettenetes kinézéssel állt a Nagy Alagi startjához.

Ámde Bécsben elkezdődött a series.

Első nap két nyerő, Lepke és Cleo, a másodikon három, Sebes, Csókos asszony és Ariman, a harmadikon kettő, Charmant és Lepke és a forma tartott tovább.

Dyer, Luczenbacher Miklós engedélyével fogadhatott és ebben egész staffját részesítette nyereség esetén, a fiúk számára a sajátjából feltett tíz-húsz koronát, az abrakmestereknek és a munkalovasoknak ötvenet, százat és ha nem sikerült a verseny, a következő alkalommal a tétet megkétszerezte, mikor a bécsi meetingről hazatért Gödre, a kis kézitáskája tele volt bankókkal és jutott belőle mindenkinek. Nemcsak a lovakat kell conditióban tartani, de a staffot is.

A gödi telep legjobb háromévese, a Kincsem boxában álló Hazafi, a Wenckheim-Emlékversenyre jött ki, hagyta Paillard-ot a tribűnökig vezetni, itt felnyomult és erősen tartva nyert.

Május 11-én van a Király-díj.

Végre az első szép nap ezen a meetingen. Künn egész Budapest, tündéri virágos kert a nagy tribűn, színdús pazar toilettjeivel.

Hazafit egy középtermetű, bajuszos, vöröshajú ember nyergeli, puha kalap a fején, ruhája vörösesbarna, vékony szivar a szájában, ami nem füstöl, nem is ég, csak egyre rövidebb. Ez Dyer, aki mint bérelt pacemakert Blaskovich Elemér jól megtermett sötétpej Neszéjét is indítja. A lovak mellett Mr. Wood alapos pej ponyja kapál. A saddling levéenek nagy az udvara, ott láthatók Luczenbacher Miklós, Blaskovich Elemér szép nejével, Cornelie grófnővel és meglehetős egykedvűen az öreg Blaskovich Ernő, aki mindezeket már régen megszokta. Már jön a két jockey, a himlőhelyes Dusen és a szúrós nézésű kis Holmes, mielőtt feldobatnának a nyergeikbe, Dyer szembeáll a lovaival, lehajol, első lábaikat szárcsonton fogva felemeli és jól előrehúzza azokat, a művelet nem hókusz-pókusz, hanem a végtagok ellenőrzése.

Durban, Ka Gall, a hatalmas fekete Nero, Hazafi unokaöccse, Arriviste, Mayor, Gyalár, a Metcalftól lenyúzott Marathon, a formás Façon, Kunibert és Capellmeister állnak még a starthoz, ez utóbbi elég nyugtalan.

A tizenkét lovasból a fele amerikai.

«Jó start után 200 méteren át együtt a társaság, itt Hazafi válik ki, hozzá legközelebb Gyalár és Mayor, Marathon és Nero, a hátvédet Kunibert, Ka'Gall és Nesze képezik. A rövid oldalon Kunibert hirtelen egészen visszaesik, lovasa feltartja, leugrik róla és a mén élettelenül rogy össze.

Hazafi vezetése alatt fordulnak be az egyenesbe, a mezőny tömörül, Façon szép

szökésekkel jön, de máris verve van, Marathon is feljön, de mindjárt kész, most Durban próbálja a vezetőt elfogni, ami nem sikerül. A tribünök előtt váratlanul Nesze tör elő» és menten ott van Hazafi oldalán, Dusen ostorhoz kap és csak háromnegyed hosszal képes nyerni, de az a benyomása az embernek, hogy ha Holmes erélyesebben lovagol, Isten tudja, mi történik.

Blaskovich Ernőre tehát hat év mulva a Király-díjban újra rá került a sor, gratulánsai gyűrűjéből kiszabadulva apró lépteivel a nyergelőkertbe siet, ahol Hazafija mellett már Dyer szorgoskodik, beszélni úgysem tudna vele, így hát csak a keze intésével jelzi, hogy meg van elégedve, amit a yankee szintén csak fejbólintással viszonoz, nem nyúl a kalapjához, mert hiszen ez Angliában és Amerikában férfiak részére nem jár, de mosolyog, az első nagy díj meg van nyerve. Az unokaöccs Elemér a másodiknak járó 10,000 koronát emlegeti, amit azonban Mr. Wood meghallani nem akar és nem is kapja meg soha, mert Nesze bérelt pacemaker volt.

E győzelem után Hazafi favouritje lett a Derbynek, amelynek távjára 2: 36-tal próbáltatott.

A Derby mezőnye nem éppen kiállításba való, a laza kötésű favourit, a kakaslépésű Kiss me, a gyűrűs Gyalár, Pszt és Apollo, a nyakiglábasok nem festenek jól.

Valami van a levegőben, híre jár, hogy Van Dusen ellen complot készül, az angolok Hazafi győzelmét meg fogják hiúsítani. A kimázsálás után valamennyi jockey az igazgatósági szobába lesz citálva, ahol a vezető steward, Baltazzi Aristide a következőket mondja:

«Az igazgatóság nevében figyelmeztetem a jockeykat, hogy a legnagyobb classcius versenyben lelkiismeretesen lovagoljanak, mert ezt a versenyt a legjobb lónak kell megnyernie, óvakodjanak a nekilovaglások és keresztezésektől, mert ha vétkes lesz, úgy az a legnagyobb szigorral fog büntettettni. Vigyázzanak tehát magukra!»

Jókora késedelem után, amelyet Pszt és Llubar okoztak, útnak indulnak.

«Ladon az élen követve Apollo, Gyalár, Mayor, Hazafi, Pszt, Llubar és Kiss me által, a mezőny meglehetősen tömörülve halad el a tribünökkel szemben, Ladon a rövid oldal előtt már visszaesik és Apollo veszi át a vezetést a fekete dressek előtt, Hazafinak rossz helye van és az a kísérlete, hogy az élre jöjjön, meghiúsul. A rövid oldal végén még Apollónak szabad vezetése van, mögötte két hossznyira Gyalár és Mayor haladnak, amelyek mellett Hazafi próbál előre jönni, belül van a korlát mellett, előtte Apollo, mellette elállva útját a két Springer-ló, úgy, hogy ha belül nem tud kijönni, el van veszve.

A freudenaui pályán, az egyenesbe forduló után, a steeple chase pálya mentén, mintegy 150 méternyire megszűnik a korlát és csak 200 méterrel a távoszlop előtt kezdődik el ismét. Amint a mezőny befordul, Dusen elszánt kísérletet tesz a kibúvásra. A korlát nélküli téren teljes gőzzel jön a már fáradó Apollo mellé és igyekszik előtte elérni a korlátot, mert ha nem, akkor vége, akkor soha nem tud kijönni. Adams ezt nem engedi, erősen lovagol, mert legalább is a korlátig az élén akar maradni és Apollo valamivel előbb éri is el a korlátot, amelytől ugyan nem választja el annyi hely, hogy egy ló közte és a korlát között kiférjen, mégis Dusen nekivág Adams és a korlát közé és csaknem keresztülesik a korláton, Apollo félrelökve megtántorodik és Mayor-ra dobatik és Gyalár Mayor háta mögött oly erővel szalad bele ennek a csűdeibe, hogy a feje Mayor farára kerül.

Hazafi most egy pillanatra mint vezető közeledik a távhoz, hol egyszerre Llubar, majd Kiss me terem mellette, ez utóbbi könnyebben jön, amikor Barker egyetlen erélyes ostorcsapására Llubar kinyúlik és egy hosszal nyerő, Hazafi háromhosszal harmadik.»

Éppen arról a helyről, ahol az összeütközés történt, nézték Battyhány Elemér és Trauttmansdorff Louis grófok a futást. Az igazgatóság Hazafi ellen hivatalból óvást

emelt és disqualifikáltatott és Dusen lovaglási engedélye megvonatott. A ménen rengeteg úszott el, egy fogadónak magának 40,000 koronája.

A Derby accidenses kimenetelét tekintetbe véve, Luczenbacher azt tartotta, hogy mégis csak az övék a két legjobb hároméves és ezt bebizonyítandó, június 20-án jelentek meg indítványára egy augusztus 15-én Budapesten 2400 méterre futandó Tét-verseny feltételei, tét 10,000 korona, fele bánat, hároméves mének és kancák számára, nevezés augusztus 1-én. Ha legalább két tulajdonos lova indul, úgy a Magyar Lovar Egylet tiszteletdíjjal járul a tétekhez, azonban csak két nevezés, Hazafi és Csókos asszonyé érkezvén, a mérkőzés létre nem jöhetett.

Blaskovichék a régi nexus folytán Hazafit és Neszét Pállik Bélával festettékle, Csókos asszony Julius von Blaas-nak jutott.

Hazafi Taral alatt harmadik lett a Királyné-díjban, második már ismét Dusen-nal nyergében a St. Legerben és az Austria Preisbeli harmadik helyével ment téli pihenőre.

1903 elején Hazafi és Csókos asszony több angol handicapra lettek nevezve. Hazafi a Przedswit Handicapban való dicstelen futása után, április 20-án Wig-Wag kíséretében, W. Busby felügyelete alatt kiszállíttatott Newmarketbe, Charles Waugh-hoz, aki mikor kissé megismerkedett vele, sajnálta, hogy a mén nem három-négy héttel előbb jött hozzá.

Hazafi május 8-án Kempton Parkban a Great Jubilee Handicapban 7 stone 9 fonttal starthoz állt és helyből vezetett, két furlonggal a cél előtt azonban elfogta Ypsilanti, mely másfél hosszal nyert, Duke of Westminster volt második, Hazafi két hosszal harmadik és még tizenhatan mögötte.

Számításba véve, hogy az angol nagy handicapokban milyen jó lovak szoktak futni, továbbá a mén számára már kissé hosszú 2000 méteres távolságot, ez a teljesítménye annál fényesebb volt, mivel az utazást leszámítva, csak két hetet töltött még Nagybritanniában és e szerint második Király-díja sem lett volna kétséges, ha istállójának nincs Beregvölgye.

Ezután június 16-ig eltéve, Ascotban a Royal Hunt Cupben 8 stone 3 fonttal indult és futására Luczenbacher kiutazott. Hazafi ismét jól ment és Kunstler, Imperious és Handicapper után negyedik lett. Futását Luczenbacher így írja le:

«A Royal Hunt Cup pályájának első 100 métere kissé lejtős, azután 300 méter emelkedés jön, utána 400 méter sík és az utolsó rész a bírói páholyig ismét és pedig erősen emelkedő.

A háromnapos, csaknem szakadatlan eső nagyon feláztatta a pályát.

Sok időveszteség mulva a lovak egy igen rossz starttal keltek útra, Hazafi jól került el és 100 méter után az első hegynek fel, majdnem egyedül járt elől, a síkra felérve, lovasa W. Lane a helyett, hogy ott a ménnek egy kis időt engedett volna, hogy elég ereje maradjon a második és sokkal nehezebb hegy leküzdésére, ott még jobban kivette a tüdejét és nagy előnnyel vezetett egészen 200 méterig a céltól, ahol azonban végleg ki volt merülve és egymásután hagyták el a mögötte több kímélettel lovagolt lovak, mindamellett küzdött akár egy oroszlán és nem egészen három hossz választotta a győztestől, amely hatodik handicapját nyerte ezzel szakadatlan sorban.»

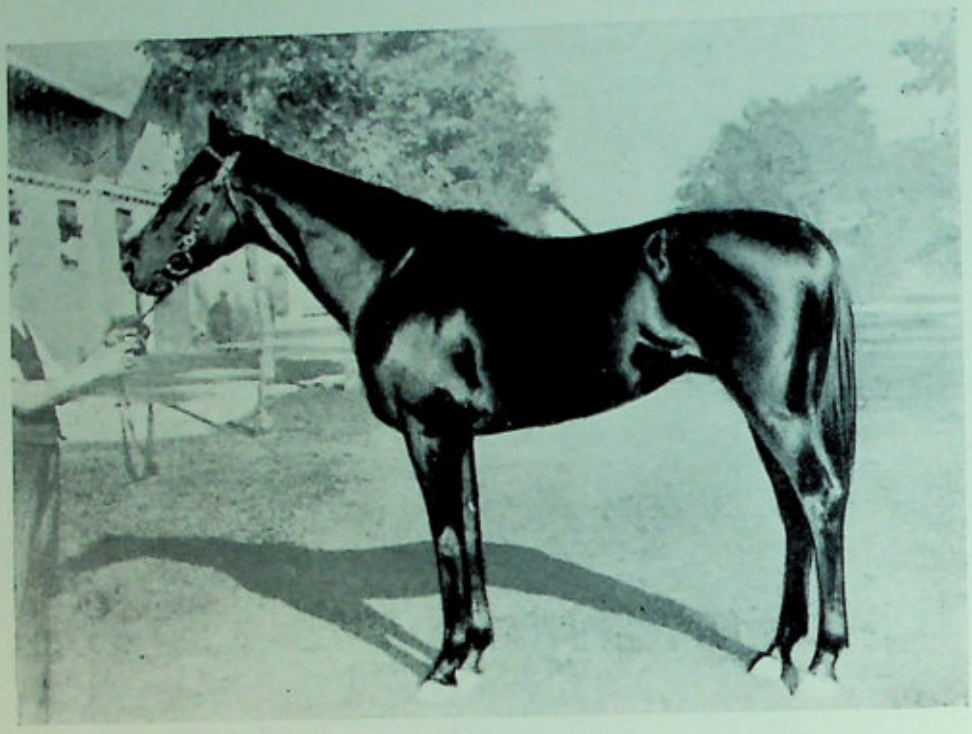
Július 1-én Newmarketben Hazafi a High Weight Handicapra nyergeltetett fel 8 stone 9 fonttal, Maladroit mögött félhosszal lett második, a nyerőnek egyévi korkülönbözetért 30 fontot adott. Július 18-án Sandown Parkban a Royal Handicapban 8 stone 9 fontjával az út nagyrészén a második helyen feküdt, 400 méterrel a cél előtt tört előre és keményen tartva magát, nyakhosszal győzött.

Edward Hesp.

James B. Dyer.

Hazafi.

Csókos asszony.

Víglány.

Luczenbacher Miklós.

Beregvölgy Van Dusennel.

Augusztus 31-én érkezett Bécsbe Hazafi, a szeptember 6-i Grosses Wiener Handicapban volt indulandó. «Angolországi sikerére való tekintettel, írta a Vadász- és Versenylap, nagy terhe, $61^1/_2$ kg-ja dacára is beleszólhat a végküzdelembe». Nemcsak, hogy bele szólt, hanem meg is nyerte, mert hiába nagy dolog az, angliai forma és pláne nagy, ha ezt egy handicapokban becsületesen futtatott ló adja. A Preis vom Kohlmarktban a mén a start pillanatában kitört és ívben kanyarodva hosszakat vesztett. Példa oly heves iramról gondoskodott, hogy a mély talajban nehezen lábrakapó Hazafi nem bírta a hátrányt behozni és bár Belvedere-et elfogta, a másfél hosszal győztes Példa után csak második lehetett.

Az Őszi-díjban Hazafi és Barbarossa nagyon erős tempót diktáltak, a fordulóban Barbarossa készen volt, az egyenes közepén Dyer második jockeyja Holmes, akárcsak a Király-díjban Neszével, most Rohonczy Futótűz-évei feljött az első jockey Van Dusen Hazafi-jához és ádáz tusára kényszerítette a célig, amelyből Hazafi alig-alig nyakhosszal került ki csak nyerőnek.

Hasonló alkalmazásban voltak kétszer is együtt William Smith és Sidney Bulford, először Milne-nél, másodszor Smart-nál és éppen eleget ellenségeskedtek, 1899-ben a Királyné-díjban Bulford Busserl-lel megverte Smith-et, az első jockeyt, igaz, hogy a Komámasszonnyal holtversenyt futó nyerőnek jelentett Per Butters-on, de az is igaz, hogy miután tehette, holtverseny nélkül is megverte volna.

Hazafi az Austria Preisben is győzedelmeskedve, október 26-án az öreg Butters itt maradt ponyja kíséretében visszament Angliába és november 27-én Manchesterben a Castle Irwell Handicapban 8 stonejával helyből végig utolsó volt.

A mén 1904-ben az évet ismét Kempton Parkban a Great Jubileeben kezdte 7 stone 11 fontjával helyezetlenül, június 14-én, egy nappal az ascoti Royal Hunt Cup előtt kisebb orrvérzése támadt, mire negyvenszeres pénzzel jegyezték. Lovaglására tőlünk utazott ki H. Lewis. Kitűnő start után Catgut volt az élen, a 8 stone 2 fonttal terhelt Hazafi színei is elől ragyogtak Csardás fehér teste és karmazsin sapkája mellett, fele úton Csardas előre tört, s követve Hazafitól, bevezetett, másfél hosszal verve meg a magyart.

Ez még a multévi Great Jubilee-éinál is nagyobb forma volt, mert annak a Csardasnak, amely Ard Patrick Derbyjében jó ideig vezetett és később is jól futott, 11 fontot adott.

Két nappal később ugyancsak Ascotban a Wokingham Stakesben előbbi versenye terhével nyolcadiknak ment át a célon, Newmarketben a Beaufort Stakesben 9 stone 6 fonttal harmadik lett, Sandown Parkban a Royal Handicapban 9 stone-nal Topo mögött egy hosszal második, a szintén ötéves győztes nálánál 2 stone 6 fonttal vitt kevesebbet, Nottinghamban a Nottinghamshire Handicapban 9 stone alatt harmadiknak végzett, Derbyben a Peveril of the Peak Plate-ben 8 stone 4 fonttal és Doncasterben a Doncaster Welter Plate-ben 9 stone 8 fonttal helyezetlen volt.

A Yorkshire Post ekkor az alábbiakat írta: «Ha Hazafi bizonyos istállókban állna, úgy ebben az országban már sok handicapot nyer, mivel két vagy háromszor versenyen kívül futva minden veresége 7 font esést vont volna maga után. Azonban olyan tulajdonosa van, aki az egyenes utat szereti és így a ló nem jut nyeréshez. Blaskovich Ernő úr pedig belátva, hogy az, aki lovait tiszteségesen futattja, ki van zárva Angliában a handicapokból, azt tervezi, hogy lovát visszaküldi Magyarországba. Szomorú bók ez az angol turfnak.»

Visszaérkezve, a mén a Preis vom Kohlmarktban várakozás ellenére starthoz küldetett, ugyanis csak az nap szeptember 17-én jött meg Bécsbe, az úton Rotterdamban egy napig pihent és mivel jól evett, idomárja azt hitte, hogy friss, de éppen az ellenkezője lévén, utolsóként tartatott fel.

Az Őszi-díjban Budapesten a távnál már biztos nyerőnek látszott, amikor orrvérzés fogta el és Taral és Méltóságos után harmadiknak maradt le.

Ez volt utolsó futása, amely után az acélos, tiszta inú mént még Mautner Viktor gátakra szerette volna kibérelni, amitől Hazafit azonban ownere megmentette.

Apaménnek Geist Gáspárnak Gáspártelekre adatott bérbe, a következő őszön kitűnt, hogy a harmincnyolc kancából, melyet kapott, kettőt kivéve, amelyeket óvatosságból más ménnel is fedeztettek, valamennyi meddő. Később Ászáron, majd 1914-től kezdve Kistelken állíttatott fel és meglehetősen termékenyítve, több kisebb nyerőt nemzett és 1920-ban a székesfehérvári méntelepen irtatott ki.

Futásai:

1901:

1.	V. 14.	Budapest	Kétévesek versenye	1000 m.	55	kg.	II.	—	800	K.
2.	V. 22.	Budapest	Ivadékverseny	1100 «	54	«	II.	—	2.200	«
3.	VI. 6.	Wien	Metropole Preis	1100 «	55	«	III.	—	1.000	«
4.	VIII. 15.	Budapest	Nyeretlen kétév. versenye	1000 «	56	«	I.	1 : 03⁴	2.970	«
5.	VIII. 24.	Budapest	Ujpesti-díj	1000 «	56	«	—	—	—	
6.	X. 3.	Budapest	Hatvani-díj	1100 «	55	«	I.	1 : 08⁴	10.000	«
7.	X. 8.	Budapest	Kladrubi-díj	1400 «	56	«	—	—	—	
8.	X. 19.	Wien	Gunnersbury Rennen ..	1600 «	57 ½	«	III.	—	—	

1902:

9.	V. 8.	Budapest	Wenckheim-Emlékverseny	1600 m.	56 ½	«	I.	1 : 47 ½	4.270	
10.	V. 11.	Budapest	Királydíj	1800 «	49 ½	«	I.	2 : 00 ½	102.350	« és Tdíj
11.	V. 1.	Wien	Osterreichisches Derby .	2400 «	56	«	—	—	—	
12.	VIII. 31.	Budapest	Erzsébet Királyné-díj ...	2000 «	56	«	III.	—	3.000	«
13.	X. 5.	Budapest	M. St. Leger	2800 «	56	«	II.	—	8.000	«
14.	X. 19.	Wien	Austria Preis	1300 «	62 ½	«	III.	—	2.000	«

1903:

15.	IV. 12.	Wien	Przedswit Hcp	1200 m.	61	kg.	—	—	—	
16.	V. 8.	Kempton Park.	Great Jubilee Hcp	1 m. 2 «	f. 7	st. 9	f.	III.	—	—
17.	VI. 16.	Ascot	Royal Hunt Cup	— 7 ½ «	8 «	3 «	—	—	—	
18.	VII. 1.	Newmarket ...	High Weight Hcp	1 « 2 «	9 «	—	II.	—	—	
19.	VII. 18.	Sandown Park.	Royal Hcp	1 « — «	8 «	9 «	I.	—	400	Font
20.	IX. 6.	Wien	Grosses Wiener Hcp	1600 m.	61 ½	kg.	I.	1 : 42⁴	15.000	K.
21.	IX. 19.	Wien	Preis vom Kohlmarkt ..	1300 «	62	«	II.	—	400	«
22.	X. 6.	Budapest	Őszi-díj	2000 «	60 ½	«	I.	2 : 08⁴	10.000	«
23.	X. 18.	Wien	Austria Preis	1300 «	64	«	I.	—	87.000	«
24.	XI. 27.	Manchester ...	Castle Irwell Hcp	1 «	8 st.	«	I.	—	—	«

1904:

35.	V. 7.	Kempton Park.	Great Jubilee Hcp	1 m. 2	f. 7	st. 11	f.	—	—	—
26.	VI. 15.	Ascot	Royal Hunt Cup	7 «	8 «	2 «	II.	—	—	—
27.	VI. 17.	Ascot	Wokingham Stakes	6 «	8 «	2 «	—	—	—	
28.	VII. 12.	Newmarket ...	Beaufort Stakes	6 «	9 «	6 «	III.	—	—	
29.	VII. 16.	Sandown Park	Royal Hcp	1 «	9 «		II.	—	—	
20.	VIII. 8.	Nottingham ..	Nottinghamshire Hcp ..	1 «	9 «		III.	—	—	
31.	IX. 1.	Derby	Peveril of the Peak Plate	1 «	8 «	4 «	—	—	—	
32.	IX. 6.	Doncaster	Doncaster Welter Plate .	1 «	9 «	8 «	—	—	—	
33.	IX. 17.	Wien	Preis vom Kohlmarkt ..	1300 m.	59	kg.	—	—	—	
34.	X. 4.	Budapest	Őszi-díj	2000 «	60 ½	«	III.	—	500	K.

Csókos asszony Dyer-nél megszelidült, a Grosses Handicap der Dreijährigent végig vezetve nyerte. Még a Trial Stakes napján is olyan szőrben volt, hogy a freudenaui magyarok Kócos asszonynak hívták. A háromévesek eme első nagy próbájában a távnál

gyönyörű küzdelem fejlődött ki a kanca, Macdonald, Kunibert és Llubar között és a három elsőt a leírt sorrendben csak fejhosszak választották egymástól.

A magyar Kancza-díjban Csókos asszony a mérföldes startnál ragadta magához a vezetést, 500 méterrel a cél előtt Víg megjelent oldalán s egy pillanat alatt elébe vágva, négy hosszal előzte meg a célnál. A budapesti nyári meeting egyik 1400 méteres handicapjában jött újra pályára Kincs negyedik leánya és $62^1/_2$ kg-jából egész 42 fontig adott le terheket ellenfeleinek, a versenyt éppen azon ló ellen nyerte meg, amelynek a legtöbbet cedálta. Nehéz győzelem volt, de könnyebb lehetett volna, ha lovasa, Taral nincs abban a hitben, hogy a cél a rendes helyen van, holott ez a kistribűnnél volt és innen Wunschmaid-del a másik célig küzdött és itt Csókos asszonynak már félhosz előnye volt.

A Gaga Rennenben Clavigo-tól Van Dusen nem éppen szerencsés lovaglása miatt fejhosszal szenvedett vereséget, a Prince of Wales Handicapban 58 kg-os terhével a távig remekül tartotta magát és itt hagyták el a többiek.

Mint négyéves Beregvölgynek szolgált vezetőlóul, s így versenyeiben meglehetős lehajtottan véve részt, nem mutatta valódi formáját, a Batthyány-Hunyadyban harmadik, a Lady Patroness Rennenben és a Rotunden Handicapban helyezetlen, a Tátra Handicapban harmadik volt, a Grosses Kottingbrunner Handicapot végig vezetve nyerte és a Preis von Gainfahrnban Numquam dormio után másodiknak érkezve be, ménesbe küldetett.

Ha kétéves korában meg nem szelesítik, amiből csak nehezen lehetett kigyógyítani, vagy ha mint yearling már Dyer-hez kerülhet, a mérföldig egy exceptionális jó ló válik belőle.

Az 1900-as évjárat Epona kegyében látta meg a napvilágot, Alkonyat, Beregvölgy, Bocskay, Nemes, Bárány, Dallos lány és Víglány közűl egyik sem maradt nyeretlen.

Alkonyat roarer volt, s nemtelenítve egy handicapot és egy eladót nyerve, 1200 koronáért Orssich Pál gróf vette meg, aki Németországba adta el, **Bocskay** egy handicapot szerezve, törzstisztben talált új tulajdonosra, **Bárány** Karlsbadban győzött eladóban és 4900 koronáért Oroszországba menve, ott még Kinga néven nyert versenyeket, a makrancos **Dallos lány** Karslbadban handicapban tette le maidenségét, hároméves korában otthon Gödön annyira rosszul evett, hogy az öreg Buttershez szállítatott át Tatára, mint négyéves Jankovich Bésán Gyuláé lett és minden akadályversenyben kitört, Siófokon valóságos boszorkatáncot mutatván be. **Nemes** egy nehéz masszív sötétpej, amelynek térdei alatt akárcsak fél- és teljes testvéreinek Pusztabiró és Hasznosnak meglehetős csontdudorok éktelenkedtek, az elpusztíthatlanok sorába való volt, Dyer mondta róla, ha ménese lenne, felállítaná, mert egy gyorsan múló köhögését kivéve, soha a legkisebb baja sem volt.

Mint kétéves ugyanazon a napon, amelyen Beregvölgy a Nil Desperandum Rennenben mutogatta a hátsó patáit a mezőnynek, győzött Nemes is a Verneuil Handicapban holtversenyben Csurgó és Ismétttel, jobb formája volt a budapesti Kladrubi-díj, ahol Elpenor-tól kikapott ugyan, de Ballada félhosszal mögötte maradt.

Hároméves korában csak lassan kezdett el jönni, a Zár Handicapot alacsony terhével megnyerte, majd a Cambuscan Rennenben verte meg Sorrentót és a legjobb idősebbeket Víget és Anglomant, ha ezt a formát futja a Derbyben, Beregvölgyet kivéve ott is tart mindent, a Jubiläums Preisben mint Cipész bérelt pacemakerje idő előtt kiadta erejét, a St. Legerben azután kiderült, hogy a mén jobb Cipésznél, amely itt sehol nem volt, Nemes ellenben Sorrento és Bono modo után harmadiknak haladt át a célon.

Az idény végére a Freudenauban egy új attractió létesült, a Vindobona Preis, amely hivatva lett volna a háromévesek és idősebbek viszonyát tisztázni, de mire rákerült a sor, csak az összefoldozott Llubar és Nemes jöttek ki érte, Nemes a startnál állva maradt és mintegy 400 méter hátránnyal követte a becanterező Llubar-t. Mr. Wood e nem fair vereséget nem hagyta Nemesen és még e napra, az utolsó verseny után 5000 korona téttel matchet ajánlott Llubar tulajdonosának, aki ezt el is fogádta és Nemes hét hosszal nyert. Llubar ownere Wiener Welten Rezső arról volt nevezetes, hogy mióta Tátra Lomnicon a Kárpáti-díjban kancáját Kamorvsan-t disqualifikálták, tehát 1901 nyara óta, nem indított többé magyar pályákon lovakat. Mint négyéves Nemes a Wasserturm Rennent és a Taurus Handicapot szerezte meg, ötéves korában a Preis von Schwechatot, a 20,000 koronás Staatspreist és egy bécsi őszi eladóbani győzelme után, amelyben 5000 koronáért volt betéve, Szemere Miklós követelte Péchy Andor részére, aki két napra reá megnyerte vele a Grosses Abschieds Handicapot, megverve a futásban félhosszal éppen Blaskovich Rónáját, győzelme esetére azonban a díj fele a volt tulajdonosnak az eladáskor ki lett kötve.

Péchy Nemessel jó vásárt csinált, a Cambuscan Rennent is megnyervén vele és ezidőszerint a szentlőrinci falkát követve vadászistállójába akarta beosztani, később Wenkcheim Dénes grófnak adta el, akinél Dobozon néhány kancát kapott és innen 1909-ben Oroszországba exportáltatott.

Péchyt, a gyönge lovast, a kopók után nagyhamar elérte végzete, jókorát bukott és éppen egy pocsolyába esvén, az arcáról megeredt a festék. Bukfencét az ágyban heverte ki, és meglátogatván barátai a «Lord»-ot a Hungáriában, még az ajtónál voltak s máris sárosi accentusával kiáltgatta feléjük: «Nem hálálos! Nem hálálos!» mire látogatói azzal bátorították, hogy ennyit Mr. Jumping nem bírt volna ki.

Víglány először Lomnicon indult és pedig a Lomnici Handicapban, ugyanis ebben az évben lehetett lovakat a nélkül, hogy futottak, handicapokra nevezni, a startnál rakoncátlankodva csak negyedik lett, augusztusban Budapesten egy nyeretlenben és a Cinkotai-díjban győzött, de a Tenyésztők-díjában megveretett. Bécsben a Kladruber Preisben az 1 kg-mal többet vivő Ballada csak fejhosszal tudta lerázni Víglányt, amely a Kétévesek Államdíjában is második és a Szent László-díjban negyedik lett. Az év utolsó nagy kétéves mérkőzésében a stayer qualitásokat feltételező Henckel Memorialban azonban a kanca nagyon jó társaságban másfél hosszal diadalmaskodott.

A következő év Trial Stakes-ében Víglány nem járt tisztán és negyedik volt, a Nemzeti Hazafiban végig vezetve könnyen győzött, a Király-díjban való futása után az osztrák Kanca-díjban helyből megszaladva Balladától olyan stílusban vitte el a díjat, hogy Beregvölgyet kivéve egy háromévest sem lehetett vele egy lélekzet alatt említeni. A Preis vom Marchfeldben újra kiütött rajta kétéves korában is neszes természete, otthagyva a startot, a töltésekre vitte Dusen-t és soká tartott míg visszatért, és így esélyét vesztve, helyezetlenül végzett. A Királyné-díjban az egyenesen éppen már feljött, amikor letört és többé pályát nem látott.

Mint négyéves is egy ideig trainingban maradt, s márciusban kiengedve a kifutóba, olyan friss volt, hogy átszökte a 185 cm magas korlátot és a gödi falu felé iramodott.

Richard Adam festette le a kancát a Magyar Lovar Egylet Nemzeti nyerőinek sorozatába, Pállik Béla pedig tulajdonosa számára örökítette meg.

Beregvölgy, amelyet eredetileg **Berekvölgy**nek neveztek el és csak elírás folytán lett a k-ból g és azután e mellett maradtak, Bon amie-ból sem lett soha Bonne amie, — a Neulings Rennenre lett kihozva, Dusen-nek Hazafi Derbyje óta ez volt az első lovaglása, mert licentiáját csak a szeptemberi bécsi meetingre kapta ismét vissza, a starttól mind-

járt olyan fölénnyel ment, hogy pár száz méter megfutása után övé volt a verseny, amelyben Jenkins lett második.

Az Esterházy Memorialban a mén Wikingben leverőjére talált, majd a Nil Desperandum Rennent feltartva nyerte meg, a Hatvani-díjban pedig nagy meglepetésre Tárnok utasította Furcsa fiát a második helyre, a ligeti kerek pályán Beregvölgy nehezen kapott lábra és csak akkor melegedett bele, amikor már egész közel volt a cél, Dusen folytonos helyváltoztatásai sem váltak előnyére. Az Austria Preist Pruszli és istállótársa, Hazafi ellen azonban olyan stílusban szerezte meg, a mi nem hagyott kétséget classisa felől.

Mint háromévest a Király-díjra tették el.

A mén tekintve tudását és fölséges actióját, nagyon kevés munkát kapott, úgyannyira, hogy utolsó gallopjában Csókos asszony elejétől végig megszaladt tőle, mire Dusen lovaglásáról lemondott és a szerinte nálánál jobb Víglány-t választotta. A verseny reggelén Dyer Spencer-t ültette Beregvölgy-re és egy háromezer méteres gallopot adatott neki, meghagyván a jockeynek, hogy menjen vele amit bír.

A nagy nap, május 10-e esővel köszöntött be.

«Délután félháromkor, amikor a fiakkerek áradata megindult a ligetnek, még inkább elborult az égbolt és sűrű eső verte a várost. Ennek dacára legalább 15,000 emberrel telt meg a tér.»

Még a második futam előtt Dyer a nyergelőkertben várja lovait, de ott sétál és kíváncsi rájuk Szapáry Iván gróf is. Csak ennek eldőlte után jönnek át a pályán vékony gumitakarók alatt Beregvölgy és Víglány. A szép nyulánk, hatalmas kanca elég könnyű is már, az izmos, erős Beregvölgy még nehéz. A homlokán végig hókás okos sárgának lobogó világos sörénye és farka van, amely majdnem a földet söpri és az eső dacára sincs befonva. Csontjai tiszták, csánkjai szabályosak, hátsó lábai zsinór egyenesek, szügye széles és mély, bordái gömbölyűek, gyönyörű, széles egyenes háta van. A szó szoros értelmében pompás, egy második Cyllene, kisebb kiadásban.

A mezőny egyébként is remek, Nunquam dormio mintája az elegantiának, a nemességnek, kitűnő benyomást kelt a mindenütt racinglike Víg, a hatalmas Never in doubt, a szabályos Pompás, a szép Futótűz és a még szebb Lili kiváló példányok.

Ka'Gall-t és Csurgó-t kivéve, egy tucat olyan ló olyan konditióban sétál előttünk, amelyekkel a Grand Prixben sem vallanánk szégyent, igenis, itt van tenyésztés és itt vannak idomárok, az embernek örül a szíve, a lelke.

Beregvölgy nyerőnek van jelentve, de már rég, még télen nyerőnek jelentették őt a fogadók a bookmakereknél, a fél ország már egy éve a Blaskovich-lovakra tesz és annyit nyer, amennyit akar. A publicum még Tokio-nál is biztosabbra veszi őket, mert az első néha bizony megkötötte magát, de a Blaskovichéi, azok olyan becsületesek, mint a tulajdonosuk.

Beregvölgy Spencerrel a Kincsem-színekben, Van Dusen pedig megkülönböztetésül élénkpiros sapkával parádézik Víglány-on a tribűnök előtt.

A csatarend a startnál: 1. Víg, 2. Pedicure, 3. Tárnok, 4. Víglány, 5. Beregvölgy, 6. Csurgó, 7. Ka'Gall, 8. Lili, 9. Limonádé, 10. Pompás, 11. Never in doubt, 12. Futótűz, 13. Nunquam dormio, 14. Torqemada.

Dyer lovai számára Lili fog iramról gondoskodni és e miatt Üchtritz báró kancája Holmest kapta lovasának. Beregvölgy és Víglány a favouritek, ámde 3 : 1-hez kiírva, miből tanulhatnak a mostani könyvesek.

Beregvölgy áll mint a cövek, nézi a szalagot, neki ma reggel elege volt, a különben élénk Lili is csendes.

Kitűnő start után Víg és a két Blaskovich vannak elől, 200 méter után már Lili a vezető és a társaság nagyon is megnyúlt. Az egyenesen Lili eltűnik, egy pillanatra Víg, majd Víglány van elől, Adams Víg-en azonban már rettenetesen szorítja a Víglány-on minden erejével védekező Dusent, aki érezve, hogy a kancájából fogy a lélekzet, a táv előtt hátrafordul és odakiált Spencernek: «Go!»

Spencer visszakiált: «Can't!»

Dusen újra kiált: «Use the Whip!»

Erre Spencer felséges nyugalommal ostort emel és ad a ménnek egy párat, ez kinyúlik és már mellettük is van és el is hagyja őket és félhosszal nyer, Víglány másfél hosszal harmadik.

Spencer Amerika legjobb jockeyi közé tartozott, páratlan nyugalma miatt Icemannek, jégembernek nevezték, amit most demonstrált is.

Blaskovich már a vereségét látta, és csak az bántotta, hogy ugyanaz a Mr. Lincoln, Rosenberg Gyula veri őt meg, aki a mult évben a Kancza-díjban is megverte. Ha Apponyi Antal, Kodolitsch Alfons vagy Batthyány Elemér verték meg, ennek sem örült éppen, de nem is afligálta.

A mázsáló előtt az öreg urat Festetics Tassiló e szavakkal ölelte át: «Hát ismét Te!», de meglátszott az arcán, jobban szeretné, ha most Blaskovich ölelné át őt Jenkins diadala után, amely beteg patával őrizte a boxot.

A Beregvölgy-énél nagyobb forma nem futódott a Király-díjban, mert az eddig 12-szer induló, 5-ször nyerő, 4-szer második, 1-szer harmadik és 2-szer helyezetlen négyéves Víg nálánál csak 5 kg-al vitt többet.

Az Alagi-díjban újra kijött Beregvölgy, a Király-díj jót tett neki, sokkal könnyebb lett, fejét a térdei közé vágva hatalmas gallérral nekiiramodott és ment, a többi az nem is volt versenyben soha.

E nagy sikerek idején, amikor Blaskovich mindent halomra nyert, Lossonczy azt tanácsolta neki, hogy, íme, most azután fogadjon ő is a lovaira, nevetve válaszolta: «Nem vagyok én ilyesmire rászorulva.»

A Derbyre is esős idő volt. «Amikor a startot jelző fehér zászló felemelkedett, a lovak nyugodtan lépkedtek, de egy pillanat mulva Tolmács megfordult és a pályát szegélyező bokroknak rohant, ugrált, rúgott, Bonta alig bírt vele, trainere, Mravik, utánaszaladt, a mén fellökte és sokáig tartott, míg megnyugodott. Az indulás után Beregvölgy állt az élre és többé ló nem jött közelébe». Czipész lett második, Elpenor harmadik és Nemes negyedik, amely, ha nem köhög, a második helyet occupálja. Víglány nem volt nevezve, a kancával és az egészséges Nemes-sel a versenyben megtörténik az idei osztrák Derbyben is az, ami ez évben a Grand Prix-ben, 1865-ben a francia Derbyben és 1905-ben a magyar St. Legerben bekövetkezett, hogy a három első ló egy tulajdonosé.

Nagy napja volt ez a mai Blaskovich Ernőnek, Beregvölgy tenyésztésének immár negyedik nemzedékéből volt való és benne harmadik Derby-nyerőjét nevelte, négyszer voltak már e futásban a szentmártoniak a második helyen s ötször harmadikok.

A győzelem örömére a nyerő owner az Imperialban mindennel «was gut und theuer ist» megtractálta a professionátusokat. Ez volt az öregúr utolsó bécsi kirándulása.

Június vége felé egy reggel Beregvölgy még mindig Derby-kondícióban lévén, ment, mint a szélvész, lovasa, ama két fiú egyike, kiket Dusen hozott New-Orleansból a tavaszkor, tehát vagy Horace Patterson vagy Butler Arbbie, feltartani nem bírván a mént, keresztbe rántotta a szárakat és Beregvölgy a jobb első lábával belevágott a bal első lábának inába és megsántult. Augusztus derekán ismét felvehette a cantereket, azonban

a St. Leger előtt kiújult a baja, télen valamennyire helyrejött, de június elején megint sántítani kezdett, mire kivétetett a trainingből, az állam az érte kért árat, 200,000 koronát megadni nem akarván, tulajdonosa 1000 koronáért Ászáron állította fel. Bona Vista e legjobb belföldi fia 1925 szeptemberében múlt ki.

Kétéves korában ownere részére boxban és hároméves korában az osztrák Jockey-Club Derby-terme számára, nyergében Van Dusen-nel, Richard Adam festette le; ez utóbbin szinte a nyerítéséig hű.

Ivadékai közül Hadnagy a Henckel Memorialt, Balaton a Trial Stakeset, Radoteur és Fínom Rózsi a Kozma-Emlékversenyt, Landluft az Esterházy Memorialt, Királyné- és Austria-díjat és Basa a Baltazzi Memorialt, Nemzeti-Hazafit, Alagi és Szent István-díjat nyerték meg.

Futásai:

1902:

1.	IX. 7.	Wien	**Neulings Rennen**	1200 m.	56	kg.	I.	1 : 22²	2.960	K.
2.	IX. 11.	Wien	**Esterházy Memorial**	1200 «	56	«	II.	—	5.600	«
3.	IX. 18.	Wien	**Nil Desperandum Rennen**	1300 «	55	«	I.	1 : 27	6.000	«
4.	X. 4.	Budapest	**Hatvani-díj**	1100 «	57	«	II.	—	1.916²/₃	«
5.	X. 19.	Wien	**Austria Preis**	1300 «	51	«	I.	1 : 23⁴	87.000	«

1903:

6.	V. 10.	Budapest	**Király-díj**	1800 «	54¹/₂	«	I.	1 : 58²/₄	102.350	«	és Tdíj.
7.	V. 17.	Budapest	**Alagi-díj**	2000 «	57	«	I.	2 : 11	31.500	«	
8.	VI. 7.	Wien	**Oesterreichisches Derby**	2400 «	56	«	I.	2 : 44	100.000	«	

Az osztrák Derbyben indulókat az alábbi tenyésztők nevelték:

	1878 **Nil Desperandum**	
	1878 Polestar	
Alpine Stud Farm	*1879 Vöckla*	
(Baltazzi Aristide és St. Julien Albert gróf) Wartenburg	*1880 Florian*	
	1880 Gamiani	
	1883 Fair Star leánya	
	1883 Incognito	
	1885 Anna	
Andrássy Géza gróf ..... Parnó	*1902* **Carrasco**	
	1914 Hadd lássuk	
Andrássy Tivadar gróf .... Terebes	*1899 Adoma*	
Apponyi Antal gróf ..... Angern	*1898 Doria*	
Atzél Péter báró ..... Sikula	*1869 First Lord*	
	1895 Levente	*III.*
	1897 Hipp Hipp Hurrah	
	1898 Gaspilleur	
	1898 Toll	
	1899 Iro	
	1900 Incroyable	
	1900 Topromene	
	1901 Mágnes	*II.*
	1901 Falb	
	1901 Medicus	
	1903 Fertő	
	1904 **Con Amore**	
	1904 Rosenmontag	
	1905 Horkay	
Baltazzi Aristide..... Napajedl	*1906 Theodosius*	
	1907 Sediranda	
	1907 Witte	
	1911 White clover	*III.*
	1911 Mitzaki	
	1912 Bartek	*II.*
	1912 Lord Firebrand	*III.*
	1912 Mokan	
	1913 Fasolt	
	1913 Jaromir	
	1913 Waterloo	
	1914 **Confusionárius**	
	1915 **Tovább**	
	1916 Flick	
	1917 Emilius	*+III.*
	1917 Buffalo	
Bartosch Ferenc ..... Pardubitz	*1909 Jamagata*	
Batthyány Elemér gróf ... Dáka	*1895 Mutineer*	
	1896 Ganache	*II.*
	1898 Mindig	*II.*
Batthyány István gróf .... Szent Lőrinc	*1870 Sovereign Lady*	
Beniczky Ádám ..... Zsámbok	*1899 Rio tinto*	
Beniczky Gábor ..... Czinkota	*1882* **Taurus**	
Bethman Sándor báró .... Hosztovica	*1874 O'Weh*	
	1877 Pfeil	*III.*
	1882 Pierrot	*II.*
Blaskovich Elemér ..... Nézsa	*1901 Nézz reám*	
	1873 Cromwell	
	1874 **Lady Patroness**	
	1876 Hirnök	*III.*
	1877 **Kincsem**	
	1877 Cigány legény	
	1878 Outrigger	*II.*
	1879 Purdé	*II.*
	1882 Gyöngyvirág	
	1883 Kortes	*III.*
	1883 Vitéz	
	1884 Czimer	*III.*
	1885 Buda gyöngye	*III.*
	1885 Harczos	
	1886 Pajzán	*III.*
Blaskovich Ernő ..... Tápió-Szent Márton	*1886 Ol yan nincs*	
	1887 Balzsam	
	1887 Hűség	
	1888 Viadal	
	1889 Kincs-őr	*II.*
	1889 Kardos	
	1889 Uram bátyám	
	1892 Primás	*II.*
	1893 Virad	
	1894 Barát	
	1902 Hazafi	
	1903 **Beregvölgy**	
	1903 Nemes	
	1909 Hasznos	*III.*
	1869 Zrinyi	*III.*
Blaskovich Miklós ..... Kengyel	*1870 Louisa*	
	1891 Felhő	
1891-től Nézsa	*1895 Csapláros*	*II.*
	1896 Boglár	
	1884 Edgar	
	1888 Biró	
Carolina Udvar ménes .... (Frohner János) Angyalföld	*1889 Donna Margherita*	
	1892 Don Alfonso	
	1895 **Tokio**	
	1895 Páratlan	
Chernel György..... Zsédeny	*1896 Fondor*	
	1900 Kartal	*II.*
Dőry Jenő ..... Tüske	*1886 Remember*	
Dőry Vilmos ..... Felső-Leperd	*1894 Fenegyerek*	
	1888 Gainful	
	1892 Trick Track	
	1895 Gogerl	
	1897 Tip Top	*III.*
	1897 Zofe	
	1898 Busserl	
	1898 Gagerl	
Dreher Antal ..... Tordas	*1901 Booky*	
	1901 Retour	
	1902 Kiss me	*II.*
	1903 Angloman	
	1904 Vadúz	
	1907 Va banque	
	1909 Vampyr	
	1916 Parsifal	
	1897 Kópé	
	1905 Kevély	*III.*
Egyedi Arthur ..... Vincekert	*1905 Menydörgős*	
	1907 Tábornok	
	1908 Mátka	
	1916 Nagyvezér	

Egyedi Lajos ..... *1916 Fuvolás* *III.*
Pervat

Erlanger Lajos báró ..... *1898 Lulu* *III.*

1872 Falsacapa *II.*
1872 Meistersänger
1875 Renée
Esterházy Antal gróf ..... *1877 Tallós* *II.*
Tallós *1881 Miklós* *II.*
1882 Voltige
1887 **Zsupán**
1889 Uncle Maw

Esterházy Béla gróf..... *1908 Hírnök*
Bakony-Szombathely

Esterházy Ferenc gróf..... *1902 Ladon*
Tata-Remeteség *1909* **Stzienstein**

Esterházy Miklós gróf sr. . *1869 Zápolya*
Tata-Remeteség

1873 **Cantçe leánya**
1882 Lehetetlen *III.*
1884 Stronzian *II.*
Esterházy Miklós gróf jr. . *1889 Sumsenbacher*
Tata-Remeteség *1890 Villám* *II.*
1893 Leidi
1893 Nem szabad
1899 Szabász

1886 Jakob
1888 Ugod *II.*
Esterházy Móric gróf ..... *1888 St. Wolfgang*
Igal *1890 Prado* *III.*
1896 Voltigeur
1897 Pauvret

1905 King Rob *II.*
Fáy Béla ..... *1906 Bajmester*
Jászmonostor *1910* **Rascal**
1910-től Kistelek *1911 Éva*
1912 Heros
1915 Sóbri *III.*

Festetics Pál gróf ..... *1872 Labancz*
Dávod *1878 Wild Rover* *III.*

1876 Eberhard
1879 Berzencze
1881 La Gondola *II.*
1882 Perdócz
1883 Frangepán
1886 **Fenék**
1887 Bulgar *III.*
1888 Hungaria *III.*
1892 Coureur
1893 Duncan *II.*
Festetics Tassiló gróf ..... *1893 Dornröschen* *III.*
Fenék *1894 Douglas*
1898 Crampon
1905 **Patience**
1909 Hadnagy
1913 Fatalist *+III.*
1913 Satellit
1916 Przemysl *II.*
1916 Juhász
1918 Palatin *III.*
1918 Badacsony

Foglár Lajos..... *1900 Gondi*
Dobos

Forgách István és Sándor gr. *1879* **Amaranthus**
Kemence *1879 Harry Hall*

Forgách László és Sándor gr. *1874 Whim*
Kemence *1875 Cagliostro*

1891 Crossbow *III.*
Forgách Sándor gróf ..... *1891 Morisco*
Kemence *1892 War Horn*
1894 Lustkandl

1903 Czipész *II.*
1903 Tolmács
Geist Gáspár ..... *1903 Tárnok*
Csákó-Gáspártelek *1905 Rizi Bizi*
1911 Jávor
1916 Argus

Hadik Barkóczy Endre gróf *1896 Proponent*
Tavarna

Harkányi Andor báró .... *1909 Bruhus*
Kengyel *1912 Acté*
1917 Feldmarschall *II.*

Harkányi Andor báró és
Jékey Albert ..... *1908 Kármentő*
Pervat

Harkányi János báró ..... *1893 Clifford*
Abony *1900 Polonius* *III.*

Harkányi János báró és
Söllinger Rudolf ..... *1913 Enoch*
Abony

1868 Vieux Garçon *III.*
1868 Czarina
1869 **Brigadier**
1870 Belfast
1872 Velocity
1873 Jupiter
1874 Satellit *III.*
1875 Talisman
Henckel Hugo gróf ..... *1876 Elena*
Weissenau *1878 Oroszvár*
1874-től Oroszvár *1878 Sabinus*
1880 Sogrodda
1882 Grand Buccaneer
1883 **Tartar**
1884 Cambus
1887 Wera
1892 Nádor
1893 Mameluck
1893 Mirevaló

Herzog Móric báró ..... *1914 Monte Christo*
Pervat

Herzog Móric báró és
Jékey Albert ..... *1916 Macander*
Pervat

1876 **Good Hope**
1883 Miner
Hunyady Imre gróf ..... *1884 Metallist*
Mező Keszi *1896* **Weathercock**
1898 Weatherbound

1892 Hires
1893 **Gourmand**
1894 Nem marad
Jankovich-Bésán Gyula.... *1902 Gyalár*
Öreg lak *1903 Pompás*
1904 Hirmondó
1908 Maxim
1916 Próba

1912 Azulán
Jaross Sándor ..... *1912 Maraschi*
Diós Puszta *1915 Fallachy* *II.*
1916 Konradin

Jékey Albert ..... *1915 Tündérfi*
Pervat *1916 Boston*

Károlyi György gróf..... *1869 Georgine*
Somos

Károlyi István gróf ..... *1907 Lángoló* +*III.*
Somos

Károlyi Mihály gróf..... *1894* **Magus**
Nagyút *1895 Eltoli*

Karpathen Stud Farm..... *1889 Leading-man*
(Kinsky Rudolf gróf) .. *1893 Rhadost*
Angern

Keglevich István gróf .... *1876 Ossian*
Kis Tapolcsány

Kinsky Octavian gróf..... *1879 Princess Melanie*
Obora *1883 Herold*

Kinsky Zdenko gróf..... *1893 Märchen*
Obora

Kisbéri m. kir. állami ménes

1868 Dante *II.*
1869 Adrienne
1869 Veilchen
1870 **Cadet**
1870 Triumph *III.*
1870 Alligator
1870 Fregatte
1870 Hamlet
1870 Oracle
1871 Ameise
1871 Haudegen
1872 Aspirant
1872 Primrose
1873 Bijou *III.*
1874 Australian
1875 Palmyra
1876 Catastrophe ménje II.
1876 Bibor
1876 Cacolet
1876 Prince Frederick
1877 Bimbó
1877 Prince Grégoire
1878 Aumonier
1878 Kirvan
1879 Ilona *III.*
1879 Catastrophe ménje
1880 Isolani +*II.*
1880 Merény +*II.*
1881 **Vederemo**
1881 Vezér *III.*
1881 Ordeal
1883 Vienna *II.*
1884 **Vinea**
1885 **Buzgó**
1885 Italy *II.*
1885 Metcalf
1887 Fidelity
1888 **Rajta Rajta**
1889 Aba *III.*
1892 Sorella
1894 Adonis *III.*
1899 Per Butlers
1904 Hadúr *III.*
1907 Hieronymus +*III.*
1914 Sárkány *III.*
1914 Varus
1915 Sugár Peti
1917 Gallipoli
1917 Pallas Athéne
1918 Adomány

Kladrubi csász. és kir. udvari ménes .....

1869 Blaubart *II.*
1871 Marathon
1872 **Drum Major**
1872 Lady Bess
1874 Oro
1875 Hippona
1876 Justice to Kladrub
1878 Berlick

Königswarter Hermann báró *1906 Rother Stadl* *III.*
Kis Szántó *1908 Kottingbrunn* *III.*

Krzysztofowicz József .... *1893 Kordian*
Mondzielówka

Lebaudy Róbert..... *1905 Sovánka*
Pervat

Liechtenstein Johannes hg. .. *1869 Darius*
Hohenau *1873 Elspeth*
1873 Lay Sister ménje
1875 Amazonian ménje
III.

Loudon Ernő báró ..... *1891 Vico*
Bistritz *1892 Er* *III.*

Luczenbacher Miklós .....
Pettend

1888 Tegetthoff
1890 Eretnek
1895 Pettend
1897 Destillateur
1899 **Pardon**
1899 Bonvivant *III.*
1901 High Leicestershire
1906 **Morpeth**
1907 **Styrian**
1909 Mortimer
1917 Demir Basch

Mautner Markhof Victor .. *1905 Kukuruz*
Markhof *1915 Treuherz*
1916 Dalaj Lama
1918 Andersen

Meichl György ..... *1909 Kahlenberg*
Pervat

Meran János gróf ..... *1911 Hochstadl* *II.*
Ikrény *1912 Wermuth*

Milne Henry ..... *1917 David*
Dióspuszta

Monostori ménes..... *1895 Toreador*
(Fáy Béla és Lossonczy Gyula) *1896 Dandár* *III.*
1902 Pszt *III.*
1904 Keringő *II.*
1904 Prior
1904 Uncas

Mühlhofi ménes ..... *1916 Rima*

Nádasdy Ferenc gróf ..... *1873 Game Cock* *II.*
Nádasd-Ladány *1880* **Elemér**
1881 Miss Pleydell

Némai ménes..... *1893 Futár*
(Balogh Kálmán és Lossonczy István) *1897 Akka*

Pálffy Geraldine grófnő ... *1870 Catamount*
Malacka

Pálffy Pál gróf ..... *1868 Coquette*
Malacka

Pálffy József gróf..... *1892 Da Vinci*
Szomolány *1898 Shannon*
1908 Bonfini

Podmaniczky Géza báró .. *1893 Vocativus*
Kis Kartal

Rohonczy Gedeon ..... *1901 St. Cleofás* *III.*
Gyöngysziget *1901 Ezermester*
1907 Togo
1911 Briton

Rotshchild Alfons báró ... *1916* **Sanskrit**
Oroszvár *1917 Antagonist*
1918 Plato *II.*

Rothschild Náthán báró .. *1886 Algy*
Schillersdorf *1889 Resolute*
1891 Mac Intosh

Schlik Ervin gróf *1883 Pedrilla*
Kopidlno

Schwarzenberg Alajos hg. . *1911 Dinna Forgive*
Ászár

Söllinger Rudolf ..... *1887 Abonnent*
Angyalföld *1914 Kamilla*
1914-ben Abony
1886 Buck-a-boo *II.*
1897 Inaska
1899 Galifard *II.*
1902 Mayor
1903 Elpenor *III.*
1906 Elzevir

Springer Gusztáv báró .... *1907 Elmore*
Bucsány *1908 Matschaker*
később Felső Jató *1908 Peregrin*
később Lesvár *1910 Péponnet* *II.*
1912 Oiseau
1913 Elector *+III.*
1914 Liotard
1917 Grasteufel
1918 Burscherl
1918 Szépike

Stubenberg József gróf sr. *1899 Timár*
Székhelyhíd

Stubenberg József gróf jr . *1900* **Capo Gallo**
Székhelyhíd *1909 Bellerophon*

Sütvényi cs. és kir. kat. ménes *1912 Jacquemart*
1917 Perfid

Szemere Miklós ..... *1910 Magnus Gubernator*
Pervat

Széchenyi Kálmán gróf ... *1874 Mountaineer*
Iván *1876 Exhibitor*

Tarnowski János gróf .... *1875* **Przeds'Wit**
Chorzelów *1881 Wallenrod*
1893 Kropidlo

Taxis Egon herceg ..... *1889* **Triumph**
Écska

Taxis Miksa herceg ..... *1905 Népszó*
Baltavár *1910 Szózat* *III.*

Thun Hohenstein Oswald gr. *1868* **Wissehrad**
Schuschitz

Tornyay Schosberger Lajos báró ..... *1907 Héja*
Nagy Kartal

Tränkel Arthur..... *1898 Makó*
Marienhof *1901 Ponyvásy*
1882 Economy
1885 Kont
1890 Vert Galant
1891 **Achilles**
1892 Gutkeled
1894 Kozma

Uechtritz Zsigmond báró .. *1897 Harry*
Bogdány *1900 Max*
1890-től Pölöske *1906 Khedive*
1909 Duhaj
1911 Beg pardon
1912 **Kokoro**
1912 Bony
1913 Don Alma

Veith Antal conte ..... *1876 Excellenz*

Wagner Frigyes ..... *1891 Giesshübler*
Bernhardshof *1898 Ladrone*

Wenckheim Dénes gróf ... *1902 Apollo*
Doboz *1917 Konstantinopel*
+III.

Wenckheim István gróf .. *1915 Osiris*
Nagy Lévárd

Wenckheim Rudolf gróf .. *1868 Ardarich*
Doboz *1869 Chief*
1896 Gomba
1898 Maikönig

Wiener Welten Rudolf ... *1901 Kalupri*
Gomba *1902* **Llubar**
1913 Sacher
1917 **San Gennaro**

Wieselburgi cs. kir. állami ménes ..... *1917 Egrippo*
1918 Prestolonaslednik Boris

Zichy Béla gróf ..... *1898* **Áruló**
Lengyeltóti *1918 Bankó*

Zichy Livia grófnő ..... *1885 Alfred*
Sár Szent Miklós

Wesselényi Béla báró ..... *1870 Tarna*
Zsibó

Németországban nevelve:

1873 Döllinger
1875 Carlist
1884 Idealist

Esterházy Miklós gróf..... *1887 Soll ich?*
Nordkirchen *1890* **Aspirant**
1897 Sebaj *II.*
1900 Sternbusk

Falkenhausen E. báró .... *1894 Kynast*
Bielau

Hahn gróf ..... *1871 Hans Sachs*
Basedow
1879 Walzer
1891 Peter
1909 Arnfried

Haupt Gestüt Graditz .... *1909 Lapis Lazuli*
1910 Orient
1911 Golf
1912 Semmering
1871 Compass *II.*

Henckel Lázár gróf ..... *1873 Condor*
Romolkwitz *1877 Premier Coup*
1884 Gabernic

Hohenlohe Oehringen hg. . *1906 Eloquio*
Slawenzitz

Oppenhem Ede báró ..... *1897* **Saphir**
Schlenderhan

Oppenheim S. Alfred báró *1913* **Csardás**
Schlenderhan

Redern gróf ..... *1895 Isolani*
Görlsdorf

Reeves John ..... *1891 Dragonier* *II.*
Romolkwitz

1871 Bauernfänger
Renard Johannes gróf .... *1872 Primas* *III.*
Olschowa *1872 Windsbraut*
1873 Amalie von Edelreich

Schmieder A. von ..... *1918* **Reichenau**
Steinach

Thiele Winckler von ..... *1877 Blücher*
Blücher

Tschirschky Renard gróf .. *1881 Aldersflug*
Olschowa *1896 Nizam*

Voss gróf ..... *1891 Álnok*
Schorsow

Wedemeyer Max von ..... *1894 Ausmärker* *II.*
Schönrade

Weinberg A. és C. von ... *1906 Fels* *II.*
Waldfried *1909 Fervor*
1911 Gargantua

Lengyelországban :

1908 **Intrygant**
1910 Korsarz
1911 Lepszy
1912 Lan
Lubomirski László herceg . *1912 Lom*
Widzów *1913 Mosci Ksiaze* *II.*
1915 Orsza
1915 Oszczep
1917 Rewera

Romániában :

Marghiloman M. A. ..... *1914 Fleac*
Buzeu

Angliában :

Baird G. A. ..... *1897 L'Astro*
Bradford Lord ..... *1893 Leonidas*
Beddington H. E. ..... *1907 Come in time* *II.*
Cook T. ..... *1874 Roman* *II.*
Cookson H. G. ..... *1870 Erni* *II.*
Cowie D. ..... *1884 Millerjung*
Day Ino. ..... *1873 Totalisateur*
Devonshire Duke ..... *1903 Marco Polo*
Gurry M. ..... *1910 Carabas*
Hardwicke Lord ..... *1882 Attila*
Harrison R. ..... *1882 Pancake*
Hastings Marquis ..... *1871* **In View**
Hoole Messrs ..... *1913 Lord*
Hume Webster ..... *1893 Lieber Kerl*
Jackobs S. ..... *1871 Ex'ensor* *III.*
Jackson James ..... *1871 Redpole ménje*
Kennedy E. ..... *1915 Hári János*
Kilences Bizottság ..... *1901 Eleget*
Leach E. H. ..... *1914 Maglód* *II.*
Lucy J. C. ..... *1906 Derby Cup*
Marsh R. ..... *1908 Horizont* *II.*
Montrose Duchess ..... *1897 Souvenir*
Nixon H. ..... *1892 Turul*
Ormerod E. C. ..... *1887 Petrus* *II.*
Porter John ..... *1892* **Gaga**
Robson E. ..... *1915 Sonnenstrahl*
Springer Gusztáv báró .... *1911* **Dealer**
1911 Chilperic
Suckow ..... *1915 Ulan*
Tattersall ..... *1900 Glen d'Or*
Unwin ..... *1884 Jewess*
Walker Mrs. ..... *1907 Palóckirály*
Waring ..... *1892 Espoir*
Westerham Hill Stud ..... *1909 Aveline* *II.*

Osztrák Derby nyerők közül osztrák Derby nyerőt csakis Gaga nemzett. Két generáció apa és fiú csak egyszer nyertek osztrák Derbyt, Oppenheim Ede báró Good Hope és Saphir-ral, fia, Simon Alfred báró, Csardással győzedelmeskedvén benne, míg az osztrák Derbyben szintén győztes Apponyi Antal gróf és Dreher Antal fiainak, Antal grófnak, illetve Jenőnek már csak Wiener Derbyk juthattak. 51 osztrák Derbyben a kisbéri ménes 50 neveltje ment a starthoz. Buccaneer-nak 45, Matchbox-nak 16, Bona Vistá-nak 15, Ostreger-nek 14, Cambuscan-nak 12 és Pardon-nak 11 ivadéka volt elég jó arra, hogy a legnagyobb tenyészversenyben indíttassék, amelyet Buccaneer ivadékai 9-szer megnyertek, 10-szer pedig helyre futottak benne.

Buccaneer a monarchia tenyésztésében minden volt, vele összehasonlítva minden más mén — semmi.

Elspeth-nek öt: Eleget, Elpenor, Elzevir, Elmore és Elector; Becses-nek négy: Harczos, Hűség, Kardos és Virad; Dahliá-nek három: Cadet, Haudegen és Aspirant; Verbenának három: Vederemo, Vienna és Vinea és Kincsemnek három csikaja: Budagyöngye, Ollyan nincs és Kincs-őr vett részt a futásban. Három generáció indult benne: Kincsem, Budagyöngye, Primás és Kincsem, Olyan nincs, Hazafival.

Két testvér nyert csak osztrák Derbyt: Vederemo és Vinea.

A Blaskovich-istállót ilyen lendületbe, amely felért a Kincsem-időkéig, a Magister Equitum, Luczenbacher Miklós hozta. Ő szerezte meg Dyer-t, aki a lovakból nemcsak félformákat vett ki, hanem egészeket.

Első versenyét alig húszéves korában nyerte 1875 július 18-án Nyitrán. A verseny nyolcas mezőnyből álló vadászverseny volt. A győztes Mrs. Fitz-et Vacano Camillo főhadnagy lovagolta és Söllinger Rudolf főhadnagy készítette elő, a nyerő ownernek 35 forint, a lovasnak pedig tiszteletdíj jutott.

Luczenbacher versenyző nevéül Mr. C. Wood-ot jelentette, színeiül a sötétzöldet választotta. Wood erdőt jelentvén, sötétzöld illik hozzá, és azt gondolhatnánk, hogy ő e névvel és e színnel atyái foglalkozásának, a fakitermelésnek adózott, pedig nem, a nevet a neki nagyon rokonszenves Charlie Wood jockeyról vette fel.

Ami ritkaság versenyző embernél, őt nem kizárólag csak telivérek érdekelték, elkísérte például 1885-ben Fadlallah kapitányt szíriai expedíciójára arabokat bevásárolni a bábolnai ménes felfrissítésére. Ha valaki, úgy ő élt hippikus életet. Kora ifjúságától a telivért minden vonatkozásában kitanulta, sokat járt külföldön, különösen Angliában, sőt még az Egyesült Államokat is felkereste, megnézett, és ami több, meg is látott mindent, nemcsak a módja volt meg erre, de a szeme is. A külföldi versenyzés és tenyésztéssel állandóan kapcsolatban lévén, nálunk nálánál tájékozottabb ember az utolsó évtizedekben nem létezett. Hippikus tevékenységét, mint mindenkiét, viszontagságok is kísérték. 1884-ben például megvette Schlik Ervin gróftól Fantasie-t, de pénzügyi nehézségei miatt — még ilyenek is előfordulhattak! — 1886-ban kénytelen volt tőle megválni, a kanca Baltazzi Aristidenek tizenegy csikót hozott Napajedlben, olyanokat is, mint Adria, Fatalist és Falb. Fantasie-nak Hastings után származó éves ménjét 1886 május 29-én a kisbéri csikóárverés napján, a vonaton Kisbérről Bécsbe utazva, 1250 forintért eladta Apponyi Antal grófnak, és hogy csordultig teljen a pohár, ugyanekkor eladta neki a Ruperra Cataclysm pej ment is, amelyet 4000 forintért vett át már az árverés után, s így adott elő és így vett meg Apponyi ugyanabban az órában egy német és egy osztrák Derby-nyerőt.

1898-ban Bay Ronald-ot tulajdonosa Newmarketban 3000 fontért kínálta Mr. Woodnak, ő 2500-at beígért, mire az eladni szándékozó a különbözet megfelezését indítványozta, amit ő azonban, tekintve a horsefleshben mindenkor előfordulható rizikót, teljesíteni nem akart és így a mén Angliában maradva, ott 1905-ben Dark Ronald és egy év elmúltával Bayardo apja lett.

Igen jelentékeny számú az az anyag, amit évtizedeken keresztül magának és másoknak Angliából behozott. Ilyen alkalmakkor több érdekes és feljegyzésre érdemes eset adódott, nem utolsó sorban a következő: 1889-ben megvett Newmarketben szabadkézből en bloc kilenc kancát és hat darab éves csikót, amelyek az akkor kitiltott Charlie Wood jockey-éi voltak, persze az árverésre nem a valódi owner neve alatt bejelentve. Tattersall veszve látván jutalékát, neheztelt a vételért és csak akkor lett ismét barátságosabb, amikor megtudta, hogy a vevő is kalapácsa alá juttatja őket.

A kancák között volt egy Scottish Chief apaságával, ezt a vért a jelenlévő Batthány Elemér gróf nagyra becsülte és felkérte őt Mutiny-t részére visszavenni, ami 350

guineáért meg is történt, a kancák eladása 800 font veszteséggel járt ugyan, ami azonban az éveseknél nemcsak hogy megtérült, hanem még mintegy 700 font nyereséget is eredményezett.

Ugyanekkor Porter, a Kingsclere-i trainer, Newmarketbe hozott egy kis sárga kancát, Red Hot-ot Galopin-től való méncsikójával együtt, az árverésre bejelentve nem lévén, szabadkézből 1000 fontot kért értük. Luczenbacher a csikótól el volt ragadtatva és a kilences bizottság számára bevásárló Esterházy Alajos hercegnek figyelmébe ajánlotta őket. A herceg, megnézve a kancát és fiát, majdnem összeszidta a rekomendálót: «Ilyen ponyt csak nem lehet hazaküldeni!» Mr. Wood nem nyugodott, megmutatta Batthyánynak a párt, akinek a csikó szintén szerfölött megtetszett, még pedig annyira, hogy kötelezte magát otthon a kettőre a vételár feléig ajánlatot tenni, mire a herceg mégis csak belement a megvásárlásukba. Red Hot 5050 forintért csakugyan a dákai ménesbe került, a csikóból Gaga lett és Mutiny pedig 1895 május 4-én hozta Mindig-et — Gagá-tól.

Egy évvel később Forgách Sándor gróf megkérte Luczenbachert, hozzon szalánci ménesének egy nagy pedigreejű, lehetőleg Bend Or-kancát, ár mellékes. A felkért éppen ekkor Westminster herceg vendége lévén Eatonban, megvette a hercegtől 1000 fontért az Ormonde-dal anyja részéről is közeli rokon Bend Or kancát, a kétéves Ornate-et. A trainer utasíttatott a kancát Kisbérre szállíttatni, Forgách grófnak pedig sürgönyöztetett a vételárnak a Duke bankjába való átutalása végett. Egy héttel később Forgách László gróftól levél érkezik és közli a szomorú hírt, hogy bátyjának elméje elborult és ő a már Kisbérre útban lévő kancát át nem veheti.

Mr. Woodnak nem maradt más hátra, mint az 1000 fontot megfizetni és Ornate-et Kisbérről azonnal expediáltatni Megyerre Hatton trainerhez, akinek felügyelete alatt többi lovai is álltak.

Wackerow, a szintén Hattonnál lévő Stubenberg lot managere, kipróbálta a kancát, benevezte a budapesti meeting egyik versenyére és megfogadta ownere részére is. Ornate nyert, három nap mulva Luczenbacher Budapestre érkezve, tudta meg, hogy fogadása révén a lovat csaknem ajándékba kapta.

Tartan Banner-t kétszer vette meg. Megvásárlása után 1891-ben, kétéves korában, Newmarketben a kanca egy selling plate-et nyert neki, jelen nem lévén, 600 guineáért elclaimeltetett, 1893-ben árverésre kerülve Banner, $73^1/_2$ fontért újra megvette és nevelte tőle 1895-ben a Szent István-díjban győztes és a Király-díjban második Zászlóst, amely, miután éveseit többnyire árverésre küldette, csak véletlenségből maradt meg nála, ugyanis a mén jobboldali lágyékán tenyérnagyságú szürke folt volt, ami később elég nagyra terjeszkedett, ettől kapta a nevét is, és a helyett, hogy az árverésen ezt a «megjelölt», tehát jó lovat megvették volna, a vevőknél ez a folt azt a hiedelmet ébresztette, miszerint a csikó ezen a helyen blisterezve vagy bedörzsölve lett és 800 forint kikiáltási ár mellett nem akadt rá vevő.

1928-ban 3000 fontért importálta a kilences bizottságnak Star Bird-et, egy nagyon közepes Grand Parade-kanca csikajával együtt. Star Bird-re Newmarketben egy másik magyar vevő is jelentkezett, de megtudva ez, hogy itthon a kilences bizottság az angol vételár felével szokta kikiáltatni a kancákat és így valószínűleg féláron veheti meg, kijelentette, hogy akkor inkább itthon fogja megvenni. Októberben Budapesten a kanca csikóstól elővezettetvén, az illető nem volt látható, az 1500 font kikiáltási árat pedig senki nem ígérte. A következő évben a kanca és most már egyéves csikó külön kerültek kalapács alá, de árverezőkről szó sem volt. Nehogy az alapot károsodás érje, a kilences bizottság elnöke, Festetics herceg, 1050 fontért tulajdonába vette a kancát, a bevásárló Mr. Wood pedig,

Isten neki fakereszt, a csikót, a későbbi Starlight-et tartotta meg 500 fontért, amit nem volt oka megbánni.

Mr. Woodnak egy különös tehetsége volt: classist tudott kinézni ott, ahol azt senki nem sejtette. A gyakran méregdrága lóhús kockázata nélkül igen olcsón jutott az alábbi kancákhoz:

Importálva		Ára		
1887.	**Red Flag**	120	Gs	Pardon nagyanyja
1893.	**Falaise**	262½	Font	Mariska nagyanyja
1893.	**Polyolbion**	147	Gs	Bonvivant anyja
1893.	**Rugosa**	73½	«	Destillateur anyja
1893.	**Stately**	73½	«	Statesman anyja
1893.	**Tartan Banner**	73½	«	Zászlós anyja
1895.	**Thoughtless**	152½	Font	Komámasszony anyja
1898.	**Podagra**	400	Gs	Patience anyja
1906.	**Morning Light**	110	«	Good Morning anyja
1926.	**Chi Chi**	750	«	Blanc anyja

Mén-importjai a következők:

Importálva		Ára		Importálva		Ára	
1889.	**Morgan**	250	Gs	1903.	**The Rush**	450	Gs
1890.	**Galaor**	110.000	Frc	1923.	**Light Hand**	1.000	«
1893.	**Harvester**	830	Gs	1924.	**Tamar**	8.000	«
1894	**Tristan**	2.400	«	1928.	**Caissot**	6.000	«
1898.	**Windgall**	600	«	1928.	**Viceroy**	300	«
n902.	**Styx**	150	«	1935.	**Bahrein**	—	

Morgan Irlandban állt és eredetileg 500 guineáért lett megvéve, de miután az állatorvos roarernek deklarálta,* a vételár fele elengedtetett. A mén angliai utolsó évjáratában, az 1892-esben volt Tunderagee, a Kempton-parki 5000 fontos Great Breeders Produce Stakes győztese.

Galaor helyett Luczenbacher St. Gatien-t szerette volna a magyar állam részére megszerezni és 14,000 guineát beígért érte. Tulajdonosa, Mr. J. Hammond oda is adta volna, de eladatása esetére a ménre Lehndorff György gróf német Oberlandstallmeisternek elővételi joga volt, aki élvén ezzel, Németországba került. St. Gatien megvásárolható nem lévén, az 1889-i Epsom Derby harmadikját, El Dorado-t vette meg 3500 guineáért Angliában és Galaor-t 110,000 frankért Franciaországban, az első szállítása közben Drezdában kimúlt, a második pedig és ez csak a megvásárlása után tudódott ki, egy világért nem ment be a waggonba és versenyeire is mindig lábon utazott, nagy volt tehát az aggodalom, miként viszik Kisbérre, szerencsére azonban mindjárt az első kísérletnél minden erőltetés nélkül szépen besétált a vasúti kocsiba. Ivadékai állni tudtak és közülük kettő, Weathercock és Capo Gallo, osztrák Derbyt nyertek.

Harvester, a St. Leger nyerő Lulu és a Trial Stakes győztes Kevély apja, az ötödik Epsom Derby nyerő volt magyar földön, elődei Teddington 1200, Daniel O'Rourke 800, Kettledrum 4000 és Doncaster 5000 fontba kerültek. Tristan egyetlen kancát sem szolgált ki Pettenden, mert a behozatalát követő év januárjában elpusztult. A huszár-ló Styx, a Bona Vistá-k és Matchbox-ok konkurrenciájában is képes volt két osztrák Derby nyerőre, Styrian és Stixenstein-re.

Pettenden 14 klasszikus verseny győztese, 3 osztrák Derby: Pardon, Morpeth és Styrian, 1 magyar Derby: Vatinius, 1 német Derby: Tegetthoff, 3 St. Leger: Statesman, Morpeth és Harsona, 1 magyar Kanca-díj: Mariska, 1 új magyar Kanca-díj: Léka, 2 osztrák Kanca-díj: Loindelle és Mariska, 1 Trial Stakes: Bonvivant és 1 Union Ren-

* Nem volt az.

nen : Destillateur lett felnevelve és az 1899-i Király-díj három pettendit, Pardon-t, Statesman-t és Zászlós-t, látott elől.

Statesman úgy az osztrák, mint a német Derbyt is megnyerte volna, az osztrák előtt jelentéktelen patabaja támadt, mit forró péppel kezeltek, ami véletlenül a csűdjébe csepegett és így nem indulhatott, a német Derbyben való lovaglására owner, Wahrmann Richárd Mornington Cannont akarta elhozatni, de Luczenbacher elég jónak tartotta Frank Hespet is. A jockey nászúton lévén, relata refero, a finishben ifjú nejét kereste a korlát mellett s eme félrepillantása folytán Flunkermichelnek ajándékozta a versenyt.

Luczenbacher Miklós csak 1912-ben lett a kilences bizottságnak tagja, senki sem próféta a saját hazájában. Negyven évig volt ő szentmártoni Magister Equitum, 1898-tól 1911-ig Ernőé, Aladáré 1937 végéig és még egy félesztendeig már nagybetegen a mostani Ernőé. A Kincsem-ek új felvirágzásukat neki köszönhették, az idők moha nem fogja belepni emlékezetét, míg versenyeket futnak Magyarországon.

Az 1901-es felnevelés Divat, Gondos, Szomjas, Parányi és Semmi még árnyéka sem volt az előbbinek.

Semmi Luczenbacher színeiben győzött egy akadályversenyben és mint négyéves kimúlt, a korrekt **Szomjas** hároméves korában Alagon szintén az előbb említett ownernek nyert egy úrlovas versenyt, majd az állam tulajdonába ment át. **Divat** hároméves korára már 170 cm-en felül állt és dacára magasságának, kitűnő külemmel bírt, megnyerte a Wenckheim-Emlékversenyt és mint négyéves Kikeletnek, Rascal későbbi anyjának disqualifikálása folytán egy államdíjhoz jutott, 6000 koronáért vette meg a kincstár.

A nehéz, lusta és csánkjaiban nem tiszta **Gondos**, Beregvölgy féltestvére lévén, nagy óvatossággal kezeltetett. Bemutatkozása előtt az októberi bécsi meetingen, hogy a szineket és publikumot megszokja, a Freudenauban nyilvános gallopot kapott, mindenáron kitörni akart és Dusent le is tette. Első kísérlete egy nyeretlen volt, nehezen kapott lábra, de végül szépen felnyomult. Hároméves korában Budapesten egy Welter Handicapban holtversenyt futott, amit Bécsben egy másik holtversenybeni nyerés követett, a mén ezután annyira jól járt, hogy már a német Derbyre gondoltak, de trailje rosszul végződvén, otthon maradt, szintén 6000 koronáért került méntelepre.

A könnyű, nyakban, hátban és croupban egyenes vonalú, üvegtiszta lábakon álló, barna foltos sárga **Parányi** már három versenyt nyert, amikor Budapesten az Őszi kísérleti versenyben kegyetlen erős harcot víva Bon soir- és Mámorral, fejhosszal győztesen menve át a célon, a küzdéstől szívét vesztette és bár később gátakra is fogták, soha többé nem lett eredményes, kancának Pettendre soroztatott be.

Az 1902-es évjárat Bilincs, Bontó, Hársas, Róna, Éljen, Gyere be rózsám, Jaj de fáj és Rubin pompás látványt nyujtott.

Közülök a két Bona Vista Angliában is nyert kötelezettséget, Hársas a Derbyre, Rubin az Oaksra neveztetett.

A nyolcból menni azonban csakis Rubin tudott, de felette temperes lévén, képességeit ki nem fejthette.

Bontó mindössze egyszer indult, **Bilincs** ki sem volt hozható, Hazafi nővére **Éljen,** az ideges, de jószabású **Gyere be rózsám** és **Jaj de fáj**, amely Kisteleken osztatott be, nyeretlenek maradtak.

Róna mint kétéves egy handicapot nyert, hároméves korában a Donau Rennenben győzött, a Szent István-díjban jó futást várván tőle, Angliából Saxby-t hozatták el lovasának, de így is csak a vert mezőnyben végzett, mint négyéves még három versenyt nyerve, az állam vette meg.

Hársas szép mén volt, de magas lábakon állt és jobb hátsó lábának belső szárcsontján rúgástól származó diónagyságú csontdudor látszott, mi azonban legkevésbbé sem irritálta. Az impozáns kétévest első startjánál, szeptemberben Bécsben egy nyeretlenben az alig valamit tudó Mineral verte meg, hároméves korában Budapesten holtversenyt szaladt egy nyeretlenben, mint négyéves egy gátversenyt szerzett és azután eladatott, s Prágában két kis steeple chase-ben győzött.

A bátyjánál, Beregvölgynél könnyebb, hosszabb, nemes és remek szép **Rubin** Bécsben a Neulings Rennenben jött ki, a startnál nagyon nyugtalankodott, nehezen kapott lábra, azonban fele úton már hosszakkal járt elől és fölényesen nyert. Az Esterházy Memorial előtt annyira izgatott lett, hogy alig bírták a géphez vezetni, az indulásnál rengeteget vesztve egyáltalán nem volt versenyben. A következő évben már Metcalfnál, a Király-díj előtt jó trailt ment, de túlidomítva mereven állt a szallag elé és kilenc társa között csak úgy lett ötödik, hogy a másodiknak érkező King Robot disqualifikálni kellett. Az Alagi-díjban is helyezetlen lett, augusztusban baja történt és így többé nem futhatott.

Ebben a Király-díjban King Rob ugrott el a vezetéssel, de 200 méter után kiment a pályából és nemcsak az oszlopot, hanem a tribűnnel szemben lévő startgépet is megkerülte és utolsónak maradva le, innen dolgozta magát ismét előre öthossznyira Patience mögé, rendkívüli teljesítményt végezve ezáltal. A mén lovasa, a kitűnő és megbízható Lewis, már a verseny reggelén, jóllehet, józan volt mint mindig, lépésben lefordult a Kingről és a szárakat is elengedte és látva, hogy lova nem megy világgá, de megáll, utána kiáltott: «Ennek a lónak több esze van, mint nekem!» Lewis az accidens miatt a lovat nem okolhatta, mert a mén nyugodt, csendes természetű volt, s így az új fejszerszámot kifogásolta, pedig ez is rendben volt, s amit ő nem tudott, éppen ezzel nyerte meg a Trial Stakes-et Kevélyen.

Az a 2 kg, amennyivel most a Kingnél Patience többet vitt, annyit változtatott volna csak a verseny kimenetelén, hogy a győzelem ennyire nem fölényes, ezt azonban, miután még nem találkoztak, előre tudni nem lehetett. A jockey-k pénze, a gorombán fogadó Huxtable-lel, Patience lovasával, à la tête, mind a kancán volt és nem King Rob vitte ki a pályából Lewist, hanem Lewis King Robot.

Patience anyját, Podagrát már vemhesen Bona Vistától, tehát vele, 1901 május 17-én, Kisbéren, árverésen, Esterházy Mihály gróf feloszló tallósi méneséből 5100 koronáért vásárolta meg Festetics Tassiló gróf. A lusta, durva, hosszú derekú Patience az elejére maga alatt állt, s éktelen kardlábait, ezeket a valóságos kaszákat, mélyen a teste alá rakta, igazán csúnya volt, ámde mikor menni kezdett, a legszebb ló lett belőle, kinyúlt és haladt, ezt leírni nem lehet, ezt látni kellett.

A Rubin évjáratot kétéves korukban még Dyer gondozta, letelvén hároméves szerződése, amelynek tartama alatt három ownerének összesen 103 versenyt, 1.167,361 koronát nyert, ebből Blaskovich Ernő számára 52 verseny, 906,953 korona jutott, 1904 novemberében visszatért Amerikába, hozzátartozóival együtt, akár a cigányok jöttek ide, de mikor távoztak, még a fogaik is aranyból voltak.

Ha keresett, megérdemelte, becsületes, derék horseman volt és fáradhatatlan munkás, aki többet tudott, mint itt valamennyi, az év három 100,000 koronás versenye közül első évében 1902-ben kettőt, második évében, 1903-ban pedig mind a hármat megnyerte.

Csak az irígység foghatta rá, hogy dópol, nála semmi nem ment titokban, versenynapokon is a tárva-nyitva lévő istállójában ott foglalkozott az egész staff és innen vezették a lovakat egyenest a versenyre, Hazafi-ja pedig Angliában az orthodox és puritán Charles Waugh-nál a puha angol gyepen még sokkal jobb formákat futott. mint nála.

Van Dusen már egy évvel előbb elment Németországba, ahol két seasonben, az 1904-es és 1905-ösben lovagolt és 1908 március 10-én halt meg Dallasban Texas államban.

Az úttörő Jim Morgan életét 1903 október 6-án oltotta ki a tüdővész Varsóban.

A legjobb amerikai Taral első calljáért 1898-ban az Egyesült Államokban 18,000, a másodikért 7500 dollárt fizettek, ami akkori koronákban 127,500-nak felelt meg. 1901-ben azért szerződött el hozzánk Uchtritz Zsigmond báró és Péchy Andor Henry Milne felügyelete alatt lévő tatai istállójába, mert testsúlya az amerikai scalához viszonyítva már magas volt.

Mindjárt 39 első lovaglása közül a felénél is eggyel több, 20 volt győzelem, kilenc évig 1901-től 1909-ig lovagolt nálunk, de 1909-ben már két lovaglása után abba kellett hagynia, mert a fogyást ki nem bírta. Első lovaglását nálunk 1901 április 14-én absolválta Bécsben a Przedswit Handicapban Chryseis-en, az utolsót pedig 1911 június 4-én szintén Bécsben a Rotunden Handicapban Fényes bogár-on, ugyanis ekkor pár napra Bécsbe rándult Szemere Miklós meghívására, akinek Sobieski-jét ezután az Epsom-Derbyben és Párizsban a Grand Prix-ben lovagolta.

Első győzelmét 1901 április 16-án Bécsben aratta Ignatieff-fel és az utolsót 1908 október 25-én Bécsben Palóckirály-lyal. A belföldön 2442-szer lovagolt, 601-szer győzött és 402-szer volt második, ami nálunk rekord marad minden időkre.

Az öt legjobb jockey-nk lovaglásainak és nyeréseinek összehasonlítása az alábbi adatokat szolgáltatja :

		Lovaglás	Győzelem			
Taral	1901—1909	2.442	601	minden	4.06-ik	lovaglása győzelem
Janek	1904—1920	4.434	1.056	«	4.2	« «
	1923—1930			«		« «
Bonta	1901—1906	1.108	234	«	4.73	« «
Carslake	1906—1914	2·264	474	«	4.77	« «
Adams	1892—1904	3.105	634	«	4.82	« «

Janek Géza 25 éven át lovagolt a belföldön, de ez a negyedszázados tevékenysége nem folyt le egyhuzamban, mert két évig, 1921- és 1922-ben Németországba volt elszerződve, ellenben 1886-tól 1908-ig, 23 évig megszakítás nélkül volt nálunk a nyeregben látható Sidney Bulford 3297 versenyéből 428-at győztesen lovagolván.

Taral nagyon sok szép lovaglása közül a legszebb mégis Elzevir-é volt 1906-ban a Királyné-díjban. A helyből heves iramot nem akceptálta, az egész úton a hátvédben volt és csak a kis tribünnél kezdett közeledni a küzdő mezőnyhöz, amikor is hirtelen neki lendítve lovát, éppen utolsó ostorcsapása vette el egy fejjel Morpeth-től a győzelmet, amelyet egy nyakkal Rother Stadl és ezt egy fejjel hátrább Horkay követett. Ugyanezen évben a Lovaregyleti-díj hosszú távján az állandóan vezető Morpeth oldala mellől Horkayval nem tágított és a nélkül, hogy ménjét még csak meg is érintette volna, a célban fejhosszal dobta ki Morpeth előtt, amelyen Huxtable élet-halálra harcolt.

De mester volt Adams is, amit 1897-ben a Buccaneer Rennenben grandiosusan bizonyított. Amikor már Tokio 1200 métert erős paceben végigvezetett, Adams a kapitális stayer Souvenir-ral hátulról állandóan nyomta, Sharpe nem volt képes Tokio-t egy pillanatra sem lélegzethez juttatni, az út hosszú lévén, a nagy Tokio kidőlt és Adams Souvenire-on öt hosszal győzhetett. Nem sok hiányzott ahhoz, hogy a tomboló közönség a jockeyt a lováról leszedve a vállain vigye a mázsához.

Mikor Taral megérkezett Tatára, nem bírtak vele trailt lovagoltatni, az a ló nyert, amelyik alatta volt, Péchy Andor magából kikelve constatálta : «Ez még a seprűnyelet is behozza!»

A New York Herald írta 1903-ban: «Taral unokái ott fognak szerepelni «a négyszázak» között példás józansága és takarékossága miatt».

De senki sem boldog halála előtt.

1912-ben Németországban a von Weinbergek istállójának trainere lett és a háború folyamán ez az ernyedetlen munkás, aki nálunk reggel akárhányszor nyolc lovat is ledolgozott, mint ellenséges alattvaló, mint amerikai, declassénak érezve magát, sértődötten, elkeseredve, az alkohol rabja lett és nem lévén jó kapható, annyi rossz szeszt vett magához, hogy ettől 1919-ben egy időre megvakult, szemevilágát ugyan visszanyerve, de az eszét nem, Amerikába hajózott, ahová nemsokára fiának, Johnnak a felesége is követte.

Taral fiának időközben elvált feleségét nőül véve, vele együtt visszatért Németországba, otthagyott ékszerei és drágaköveiért, amibe egész vagyonát, nehogy devalválódjon, befektette. Ezeket a házaspár kiszállítván Amerikába, az egykori meny, most már feleség, valamennyit összeszedve, megszökött Taraltól, ki ezután hátralévő napjait búskomoran, a legnagyobb nyomorban élte le és 1925 januárjában olyan szegénységben halt meg, hogy nem volt miből eltemetni.

Így járt ő, aki egész életében dísze volt hivatásának.

Sportsman Felebarátaim, ne vessünk rá követ, senki, de különösen mi nem tudjuk — miként fogjuk végezni, az embert nem letörve kell megítélni, hanem a virágjában, az ő idejében, az ő mesterségében pedig ő volt ezen a világon a legelső.

Ott parentálták el a legszebben, ahol soha meg nem fordult, Szabadkán, a Bácsmegyei Naplóban jelent meg eme necrologja:

IM MEMORIAM.

Előáll a fekete hordágy
Temetkezési egyleti
S négy cilinderes úriember
A halottat ráfekteti
Pehely súlyú — negyven kiló csak —
Ebbe nem szakadnak belé
S a gyászmenet elindul lassan
A néma sírgödör felé.

Lehajtott fejjel bandukolnak
Aztán valaki felsikolt
A gyászbavont hordágyon... nézd, nézd
Váratlanul felült a holt.
Úgy ül, mintha nyeregben ülne...
Úgy ül,... ne nézz, ne nézz oda...
A jobbkezében ostor pattog...
Kantárt szorít a bal... csoda!

A hordágyat megsarkantyúzza...
Légy ájtatos és együgyű
Átszellemül a pillantása
És annyit mond suttogva: Gyű!
A gyászba vont hordágy fa lába
Szikrát vet mint acél kován...
... És felgallopozott az égbe
Fred Taral Szent Mihály lován.

XII.

HASZNOS, DICSŐ ÉS A NAGYSZERŰ MICZI.

1905—1914.

Thomas Ball. — Furcsalegény. — Osztrák Derbynyerők testvérei. — Dáma, Dicső és Hasznos. — Blaskovich Ernő halála. — A nagyszerű Mici. — Blaskovich Aladár tenyésztése.

1904-ben Dyer távozása után a Blaskovich-lovak pár hétig John Reynoldsnál álltak Tatán, majd John Metcalf vette őket át Alagon, akinél azonban csak egy évig, 1905-ben maradtak és ez év végén szintén Alagon Thomas Ball felügyelete alá kerültek.

Az atlétatermetű Ball-t egykoron Baltazzi Hector telepítette Angliából a morvaországi Jaspitzra akadályversenylovai idomítására. Később, 1893 végéig Pardubitzban folytatta mesterségét, majd 1894-ben Káposztás Megyerre és onnan 1895-ben Alagra költözött mint az Andrássy—Sztáray szövetség trainere és ennek az istállónak megszűntével lassú egymásutánban a bajor Arco Zinneberg gróf, a Harkányi bárók, Söllinger Rudolf, Teleki László gróf és Luczenbacher Miklós is megtisztelték bizalmukkal. Nyilt, egyenes, igazi férfi volt, tőle származott a jó mondás: «Training horses that is nothing, but training the owners that is the thing», mennyi lónak lett volna bizony egészen más a pályája ha tulajdonosa és managere bele nem kontárkodnak és azokat hagyják cselekedni akiknek a szár és az abrakos rosta van a kezükben, jaj annak a szegény versenylónak, amiről ketten, tulajdonos és manager akarnak bőrt lefejteni, abból nem versenyló, de versenypára lesz, az a trainer kinek manager szükséges, az nem trainer, valamint az sem jockey, aki instrukciókat elfogad, s aki utasításokat szeret adni, annak ajánlatos 5—600 méternyire a starttól egészen a pálya mellett párszor felállania, hadd lássa a tulajdon szemeivel, lehetséges-e ebben a rohanásban, ebben a vad tülekedésben ilyeneknek a követése.

Ball tudása Milne, Reeves, Butters, Planner és Dyer-éig nem ért fel, de mindenkinél különb stableman hírében állt, istállója aranytiszta volt, elsőrangú felszerelése párját ritkította, izmos, könnyű, kitűnően ápolt lovai már messziről feltűntek.

Az 1903-as évjáratban csak három csikót nevelhettek fel Szent Mártonban, **Selyemrét** két helyezetlen futás után az unokaöccs Ernőnek ajándékoztatott, a nem mély, hegyeshátú, jólábú, inas és kemény **Búzakalász** csak valamivel tudott többet az előbbinél. A bátyjánál Beregvölgy-nél nehezebb, csontosabb, de ennek szépségét és capitális stridejét nélkülöző **Furcsa legény** mint hároméves egy nyeretlenben és egy handicapban győzött, négyéves korában szintén egy handicapot nyert és 49 kg-jával a Szent István-díjban reményteljes eséllyel indulva, az egyenesen már úgy látszott, hogy végre a Blaskovich-színek ebben a nagy versenyben is diadalmaskodnak, amikor hátsó lábaiba gallopoztak és negyediknek maradt le. Mint ötéves egy Welter-handicapot és egy eladót szerzett,

amelyből 5000 koronáért Wenckheim Dénes grófhoz került és nála mindjárt javulást hozva, egy Államdíjban győzött. Furcsa legény egy-két telivérkancát is kapott Dobozon, majd az állam vásárolta meg és a Bácskában szép és jó csikókat hagyott maga után.

Furcsa legény a már egyszer Derby nyerőt hozó Bona Vista és Furcsa cross harmadik megismétléséből származott, az osztrák Derby nyerői közül 37-nek volt édes testvére, nevezetesen a 88 következő:

Achilles s. *1888* ..... *1890 Árva* s.
Áruló s. *1895* ..... *1900 Artus* p.
Aspirant p. *1887*..... *1888 Prätendent* p. *1889 Specialist* p. *1890 Saccharin* s. *1891 Nagyságos* p. *1892* **See me** s.
Beregvölgy s. *1900* ..... *1902 Rubin* s. *1903 Furcsa legény* s. *1906 Mulass* s.
Brigadier p. *1866* ..... *1865* **Bessy Giles** p.
Buzgó p. *1882*..... *1883 Laurel* p.
Cadet p. *1867* ..... *1869 Aspirant* s. *1873 Dahlia* p. *1874 Gardenia* s.
Canaçe leánya p. *1870* ... *1875 Béla bácsi* p. *1876 Vitan* s. *1878 Lehet* p.
Carrasco s. *1898* ..... *1902 Cakewalk* stp.* *1904 Kapisztrán* stp.*
Con amore s. *1901* ..... *1900 Galante* p. *1902 Giddy Girl* p. *1904 Koryphäe* s. *1905 Majordomus* stp. *1906 Nightlight* s.
Confusionárius stp. *1911* .. *1909 Dank! sage* stp. *1910 Thanks* s.
Csárdás s. *1910* ..... *1908* **Danilo** s.
Elemér s. *1877* ..... *1882 Equity* p. *1883 Erzsike* s.
Fenék p. *1883*..... *1882 Helenist* p.
Gaga p. *1889*..... *1893* **Ganache** p.
Good Hope p. *1873* ..... *1872* **Goura** p.
Gourmand p. *1890* ..... *1892 Paraszt* s.
Intrygant p. *1905*..... *1903 Grudusk* og. kaszt. *1907 Koczurga* kl. gn. *1908 Lubowla* kl. gn. *1911 Nirvana* kl. gn.
Kincsem s. *1874* ..... *1878 Szent Márton* s.
Lady Patroness p. *1871* ... *1872 Bálor* p. *1876 Bankár* stp. *1877 Bájos* stp. *1878 Balga* stp. *1880 Árva* p.
Llubar p. *1899* ..... *1900 Bartolomeo* s.
Magus stp. *1891* ..... *1885 Mascolino* f. *1887* **Masseur** stp. *1888 Máskor* stp. *1892* **Eltoli** stp. *1894 Manto* stp. *1895 Erzsébet* stp.
Morpeth p. *1903* ..... *1901 Sárika* s. *1902 Wonder* p. *1905 Varázs* s. *1907 Volga* s.
Nil Desperandum p. *1875* . *1880 Bleib treu* p. *1881 Hoffentlich* p. *1883 Hypothesis* p.
Pardon p. *1896* ..... *1891 Manon* s. *1893 Mademoiselle Renard* s. *1894 Petroleur* p. *1899 Petronell* p. *1901 Pet one* s.
Patience s. *1902* ..... *1900* **Példa** p.
Rajta Rajta p. *1885* ..... *1889 Sorella* p.
San Gennaro s. *1914* ..... *1910 Iola* s. *1913* **Celsius** s.
Stixenstein s. *1906* ..... *1910 Vadgalamb* stp.
Styrian s. *1904* ..... *1905 Kavelaer* p. *1906 Steirer* p. *1909 Kincses* stp. *1912 Satyr* p.
Tartar p. *1880*..... *1885 Ninoo Telepi* p. *1887 Német leány* vp.
Tokio p. *1892* ..... *1893 Tátra* s. *1895 Teufelsmädl* s.
Tovább p. *1912* ..... *1911 Tocandin* p. *1916 Távol* p. *1917 Tiszavirág* p. *1918 Tosca* p.
Triumph s. *1886* ..... *1885 Bizalom* p.
Vederemo p. *1878* és **Vinea** p. *1881* ..... *1879* **Veronica** s. *1880* **Vienna** s. *1884 Verinna* s. *1885 Veritas* s. *1886 Vucina* p.
Wissehrad p. *1865* ..... *1867 Vyborbna* p. *1870 Vlasta* p. *1871 Mohican* s.

22-szer az első, 9-szer a második, 3-szor a harmadik és 3-szor a negyedik cross adta a Derby nyerőt, azonban a crossnak bevállása után való megismétlése csak 12-szer, nevezetesen: Aspirant és See me, Bessy Giles és Brigadier, Danilo és Csárdás, Gaga és Ganache,

* Megbízható ménesmesterre vallanak!

Goura és Good Hope, Masseur, Magus és Eltoli, Példa és Patience, Celsius és San Gennaro és Vederemo, Veronica, Vienna és Vinea eseteiben járt több kevesebb sikerrel, 62-szer pedig eredménytelen maradt.

Aki tehát már egy jó ivadékot hozott kancát alaposan el akar rontani, az küldje csak minél többször ahhoz a ménhez, amelytől a jó ivadékot hozta.

1904-ben egyetlen csikaja sem maradván meg a tenyészetnek, 1906-ra az istállónak nem lett volna kétévese, sígy Blaskovich a tattersalli csikóárverésen Dandár-ja tenyésztőjétől, Fáy Bélától 15,200 koronáért megvette a Gaga—Cara sárga mént, a mely a **Kupecz** nevet tenyésztője familiáris nevéről kapta.

A félszemére vak, massív és csontos ló egy nyeretlen és egy eladó handicapbani győzelemig vitte és Taxis Miksa herceg vadászistállójába került.

Az 1905-ös csikókból **Bankett** egyszer futott, **Vulkán** négy sikertelen próbálkozás után árverésre küldve 300 koronáért lett Egyedi Arthuré, **Andalgó** tízszeres helyezés után juthatott végre győzelemhez az Imreházi-díjban, majd az unokaöccs királyhegyesi félvér ménesének ajándékoztatott, a csinos, élénk és kemény **Majális** kétéves korában párszor jól menve mint hároméves megnyerte Bécsben a September-Hürdenrennent, és Egyedi Lajos tulajdonába 12,000 koronáért átmenve, Angliába küldetett kétszer Spearmint-hez, ivadékai azonban nem érték meg a nagy kiadást.

A következő, az 1906-ik évi felnevelés, három mén és három kancza, amelyeknél különb éveseket nem lehetett látni Alagon, nagy teljesítményekre látszott képesnek és valamennyiből nyerő is lett.

Pipere két handicapot szerzett, a sok mélységgel bíró, izmos, húsos, szép, de első lábaira nem elég erős **Mulass,** Beregvölgy második öccse hároméves korában a Horkay-díj, Zár- és Blocksberg Handicapban győzött, majd inai engedvén, tenyészcélokra Oroszországba adatott el.

A legszebb és a legjobb a társaságban, a kissé magas, de acél lábakon álló, minden részében classist eláruló **Dáma** csak azért mutatkozott be a Kozma-Emlékversenyben, mert Alagon számos ló köhögött és féltették, hogy augusztus elejéig, a Helenentali-díjig szintén megkapja. Nyugtalan lévén, a starthoz vezettetett, a távig az elsőkkel tartott, de azután a hároméves Fantôme és Rentier mögött harmadiknak maradt le, formáját azonban az eddig látott kétévesek egyike sem bírta volna kifutni.

Legközelebbi startjánál Bécsben a Kladruber Preisben rakoncátlankodva a hármas mezőnyben második lett, ugyanezen a meetingen fölényesen győzött egy nyeretlenben, hároméves korában a Kozma-Emlékversenyben, Igazgatósági- és Mező-díjban résztvéve mindannyiszor megtagadta az engedelmességet, mire ménesbe küldetett, óriási tempere megakadályozta abban, hogy rövidebb távolságokra évjárata legjobbja lehessen.

A korrekt **Szomszéd** öt versenyt nyert, a Szent István-díjban negyedik lett, a polopony mértéket alig meghaladó, acélos, nemes, a telivér remek modèle-je **Dicső** rendkívül gyorsnak ígérkezett.

Buda gyöngye eme utolsó csikaja a Kezdők-versenyében és a Károlyi-Emlékversenyben éretlensége miatt még nem mutathatta tudását, de azután egy nyeretlenben már a könyöknél faképnél hagyta ellenfeleit, majd a Vinea Rennent és a Hatvani-díjat nyerte. Következő seasonban a Kisbér Rennenben Lappalie megelőzte, azonban a Trial Stakesben várásra lovagolva, a távnál szép rush-hel bontakozva ki a mezőnyből, fordított volt a sorrend.

A Nemzeti Hazafiban a kistribűnnél jött fel és könnyen győzött az óriás, s mi ezzel többször együtt jár, roarer Vampyr ellen, a magyar Kanca-díjban Lappalie ismét előtte

végzett, a Galloway vereségét nemcsak a 400 méterrel hosszabb táv, de egyik patkójának a csúszós talajon való elvesztése is okozta, három másik ez évi startja eredménytelen maradt, a következő seasonban a Preis vom Marchfeldben helyezetlen volt és április 24-én reggel gallopjánál hirtelen heves orrvérzés fogta el, amibe ez a gyönyörű kis sárga belepusztult. A boncolásnál tüdőérrepedést, s egyik tüdejének elüszkösödését constatálták.

A jólapockájú, könnyű, nemes, temperében álmos **Hasznos,** mely méreteiben, színében és vérmérsékletében tökéletes ellentéte volt bátyjának, Nemes-nek, könnyen győzött Budapesten egy nyeretlenben és mint nagy favourit a Metropole Preisben cserben hagyva híveit, a Matchbox Rennen 100 méterrel hosszabb távján iménti vereségét gyorsan jóvátette. Eme győzelmét a Kettős Ivadékban és Esterházy Memorialban helyezetlenségek követték, a Szent László-díjban is indult, amire a graditzi főménes Steinhammer-e is eljött és miután kétéveseink classisa elég kívánni valót hagyott, alapos volt az aggodalom, hogy a díj Németországba vándorol. A német évjárat azonban szinte gyönge lévén, Steinhammer helyet sem kapott, Hasznos, Carslake által erősen nyomva a kistribűnnél a külső oldalon feljött és könnyen két és félhosszal győzött, mire a sürgönyök tömege indult el a versenytérről Szent Mártonba az öreg urat üdvözölni.

Lossonczy Gyula, ki szeretett történelemmel foglalkozni, a krónikás szavait idézte mondván: «Az vitéz németek felkerekedének, átjövének és újból megveretének.»

Az Austria Preisbeni vereségével végezte Hasznos kétéves pályáját.

A mén 1909-ben a Király-díjra lett frissen tartva. Szerdán, öt nappal a vasárnapi nagydíj előtt Hasznos-t zárt pályán istállótársa Mulass és a szintén Király-díj combattáns Boccaccio-val próbálták ki és teljes mértékben megfelelt, dacára multévi variáló formáinak, annyira bíztak benne, hogy másfélszeresre lefogadták, míg a legközelebbi hozzá Kottingbrunn ötszörösen volt kiírva. Óhidi Szigethy Győző, a jeles training-reporter, ki jól szokott informálva lenni, a versenyt Hasznos számára lefutottnak tartotta, lapja a Magyar Turf részére gyönyörű, emelkedett dolgozatban már előre megírta a győzelem méltatását, akkor még másról is tudtak értekezni mint kilókról, az írás vele volt a versenyen és ebből részleteket többeknek fel is olvasott és ezt csak a futás leírásával kellett még kiegészítenie, hogy azután menten a nyomdába küldje és hétfőn délelőtt már fél Magyarország olvashassa.

El sem lehetett képzelni, hogy egy Blaskovich-ló, amely a Király-díj favouritja, jelen esetben a Király-díj nyerő Ganache és a Kanca-díjak hősnőjének, Hősnő-nek a fia ezt a versenyt meg ne nyerje, az egész tér hangulatába ez szinte beidegződött, a közönség mintegy már látta miként tör elő Carslake a sárgán, a forintos hely hangszórója, ki még a Stefánia-úton is hallható «Taral» kiáltásokat szokott kiadni torkából, az nap, hogy be ne rekedjen, hogy Hasznos-a az ünnepélyhez méltón rezegtesse a levegőt, sört nem ivott.

Tíz lovat nyergeltek, a hatalmas Maxim mellett eltörpül mind, az erős és vaskos Kottingbrunn csupa izom, nagy teste rövid lábakon áll, a nyakigláb Hadnagy-ról patakzik a hab, a favourit kitűnő kondítióban bár, de túlságosan is nyugodt.

«A startnál Hadnagy tombol, végre elugranak, az első forduló utánig minden programm szerint, Hasznos kitűnően versenyben, itt hirtelen visszaesik, majd állandóan rossz a positiója, az egyenesre érve alig van helye, Carslake négy-ötször is változtat, hogy utat kapjon, Kottingbrunn száz méterrel a cél előtt már a belül lévő Kahlenberg-et megelőzi, amely most nekimegy Kottingbrunn-nak, ez erre oldalt húz és e miatt fejhosszal

veszti el a versenyt. Az utolsó ugrásokban Hasznos is jön, de már későn és még Boccaccio is, melyet trailjében megvert, előtte egy hosszal harmadik.»

Kahlenberg balszemére, éppen arra, amelyikkel Kottingbrunn oldalán száguldott, vak volt, ami némi mentség a keresztezésért, így hát Kottingbrunn trainere John Reeves, bár majd megfullad mérgében, az óvást Kahlenberg ellen, amelynek idomárja véletlenül veje, Robert Adams, nem adja be.

Hasznos vereségére, mint minden favourit vereségére, az obligát magyarázat nem marad el, nem szereti a kemény pályát, kipróbálása pedig puha talajon történt.

Hasznos nagyon rosszul futott, annyira rosszul, mint amilyen rosszul a csodásan fínomkezű, lovából az utolsót is mesterien kivenni tudó, többnyire a végső tíz másodpercben megjelenő Brownie lovagolta.

Blaskovich ezen a napon, 1909 május 13-án volt életében utóljára versenyen, veresége a legkevésbbé sem érintette, utolsó győzelmét a szentmártoni földesúr május 6-án látta, amikor Dicső-vel immár ötödször nyerte meg a Nemzetit. Az Alagi-díjra Hasznos kissé mereven jött ki, Carslake a versenyben megint bezáratta magát, a nagytribűnnél mégis kibújhatott és csak sarkantyúja segítségével verhette meg nyakhosszal Vampyr-t.

A Derby előtt Hasznos, Mulass és Miracle társaságában próbáltatott, ez utóbbi négyévesnek, amely pár nappal előbb a Cambuscan-versenyt jó mezőnyben nyerte meg, csak 3 kg-ot adva. Heves iramban mentek, s végül Hasznos biztosan nyert, teljesítménye tehát a Derbygyőzelemhez untig elég volt. A mezőny nagy, tizennégy ló, az idő esős, a pálya mély. Az indulók sorában három német vendég, a két graditzi, Arnfried és Lapis Lazuli és von Weinberg dühös tekintetű, sötétpej Fervor-ja, a szélső outsider, kétszáz az egyhez, Bartosch Ferenc katonai főállatorvos Jamagata-ja, amelyel 1912-ben megnyerve a Nagy-Pardubitzit, tulajdonosa a díjon 1913-ban kivitte Liverpoolba a Grand Nationalra, a legszerényebb eszközök dacára is a legnagyobb lovasbabérok elérésére törekedvén és csak az utolsó órákban mondott le indításáról.

A jockeytip Aveline-nek lovaglására, holiday-vel egybekötendő Derby nyerésért érkezett Angliából Bécsbe, a szigetország mostani legjobb jockeya Dany Maher.

Hasznos még jobban megdolgozva mint a Király-díjban, de legjobban az idén csak egy versenyt, az Alagi-díjat kapott Stixenstein. Hogy milyen condítióbeli változáson ment át pont két hét alatt, május 23-tól június 6-ig, az le sem írható, mert nem is ló, hanem szobor ez a sárga, olyan kemény mindene, fel van húzva irgalmatlanul, még a bőre is mintha megvékonyodott volna a bordáin, akkorákat lép mint együttvéve két Derbycandidátus, a munka és az étvágy együttese, amit a legnehezebb elérni meglátszik rajta, hiába így kihozni csakis Henry Milne képes, John Reeves is alaposan szokott megidomítani, de lovát ennyire elővenni még sem meri.

A ménd fiúja körben vezetgeti, egyszerre csak lehajol, s Fáy Béla, Zichy Béla és Pálffy József grófok és e sorok írójának szemei láttára kitép a fűből egy négylevelű lóherét.

Stixenstein-en a sárga-kék szegélyes dress tulajdonosát, az elhalálozott Esterházy Ferenc grófot gyászolva, fekete karszalagokkal megy a starthoz.

«Az indulás jó, Kahlenberg vezet, hátul Aveline és e mögött a nehezen lábrakapó Stixenstein, amelynek vesztesége egyre növekszik. Az egyenesbe fordulón Fervor van az élen, egyszerre csak a korláton kívül a másik pályán látható, Kahlenberg majdnem orra esik, Hasznos ide-oda lökve Hadnagy-gyal ütközik össze, az accidens után az erősen hajtott Hasznos az élre jut» de Aveline a nagy Dany-vel megjelenik mellette, s a kanca már szinte nyerő, amikor kívülről megtámadja és a célban könnyen egy hosszal megveri Stixenstein, Hasznos kettővel harmadik.

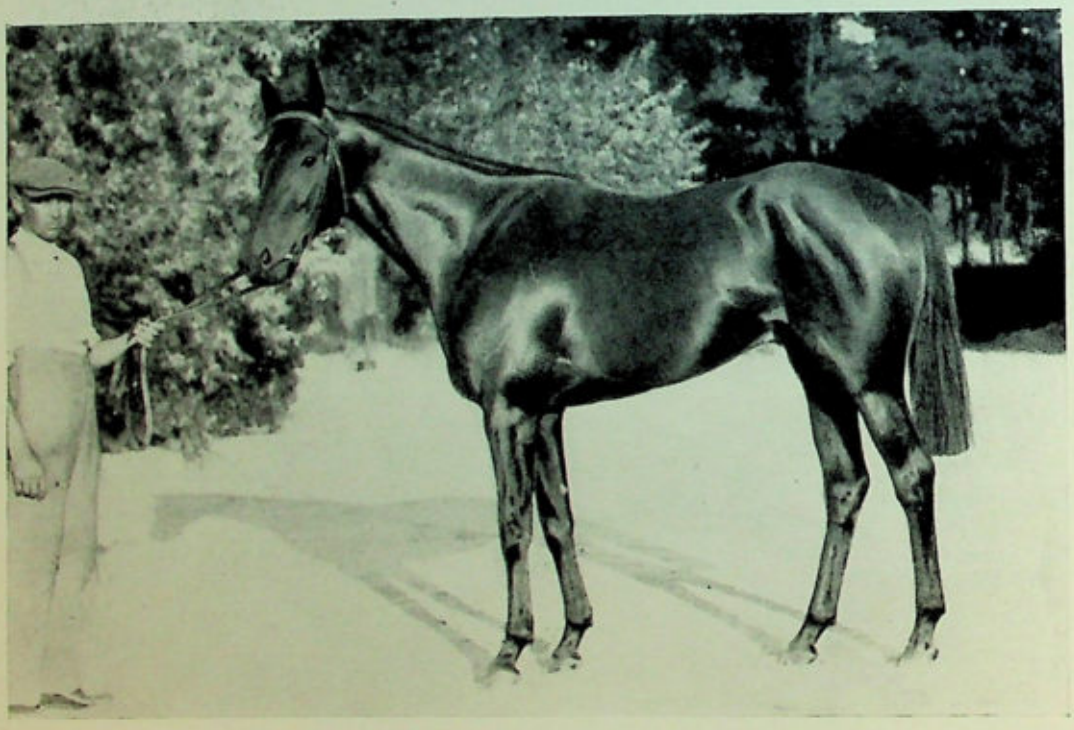
Thomas Ball.

Dicsõ.

Miczi Janekkel a Trial Stakes után.

Vulkán 4 éves korában.

Bársony 4 éves korában.

Fervor félrecsuszott homlokszíjjal és szakadt fejszerszámmal lesz lenyergelve, jockeya, Notter szerint, kiszoríttatott a pályából, ami nem lehetséges, mivel mikor kiszaladt, egészen egyedül járt elől.

Stixenstein anyját, Erzsébet-et az 1903 október 7-én Budapesten a Tattersallban tartott árverésen Károlyi Mihály gróf nagyúti méneséből 400 koronáért Pejacsevich Albert gróf vette meg és később a nyolcéves sötétpejet Esterházy Ferenc gróf egy jó juckerjáért elcserélte. Pejacsevich gróf felügyelvén ez időben a Remeteségen a ménest, az ott lévő kancák beosztását az 1905-ös idényre e sorok papírra vetőjére bízta, a jelölések hűen követtettek. Erzsébet, a Derbyhős Magus nővére, a Pettenden 50 koronáért igénybevehető Styx-hez lett beosztva és küldve, s a két sötétpejtől sárga csikó látván napvilágot, ez beteljesült reményeket ébresztett az értelmi szerzőben, akit Henry Milne Stixenstein-nek a Derbyben hordott, sárgarézlapra szerelt egyik patkójával is megajándékozott, a lapra rávésetvén a futás dátumát a négylevelű lóherével együtt.

Stixenstein Dealer-rel egyetemben a legalacsonyabb classisú kékszalagosok közé tartozott, de annyira classistalan, mint a milyennek mondták mégsem volt, nemsokára Derbyje után árverésen 76,000 koronáért Jankovich Bésán Gyula tulajdonába átmenve, a Királyné-díjban harmadiknak, a Jubiläums Preisben másodiknak futott, sőt a következő évben Kottingbrunnt is megverte.

Nemtelenítve visszakerült tenyesztője fiához, ki hátaslónak használta és különös módon végezte életét, egy szép napon szétfakadt a paddockban.

Hasznos négyéves korában gyakran dolgozott Rascal-lal és Ball, különös, de így van, őt a háromszor Király-díj nyerő, istállónevén «öreg Hansi»-nál jobbnak tartotta. Hasznos utolsó futása a Derby volt, térd alatti csontdudorai carrierjének befejezésére kényszerítették, 20,000 koronáért az állam vásárolta meg.

Az 1907-es évjáratból való **Lurkó** korán kimúlt, az izmos **Bankó** mint kétéves kétszer indult és másodszor már győzött is, sok jót ígért, de baja történt, a szarvasnyakú, könnyű, nemes és acélos **Párja nincs** csak kétéves korában látva pályát, egy handicapot nyert, **Hejehuja** egy eladóban győzött és Tordasra került, az óriás **Mátra** többször jól futott, de lábai keveset bírván ki, mindössze egy nyeretlenben mehetett át elsőnek a célon.

Az 1908-as felnevelésűek közül **Renyhe,** melyet anyja csak tíz hónapig hordott és **Csaló** mit sem tudtak, mindketten Oroszország részére vétettek meg, **No de ilyent** egy eladót nyerve 4000 koronáért Lossonczy Gyuláé lett, a szép külemű, többször nem tiszta járású **Figaro** jó versenyeket nyer, ha szerencsésebb. Egyetlen győzelme egy nyeretlenben volt, az Esterházy Memorialban másodiknak, a Király-díjban harmadiknak végzett.

1910 őszén Blaskovich Szent Mártonból már betegen jött be budapesti otthonába, a Reáltanoda-utcában lévő Kincsem Palotácskába és nemsokára ágynak dőlt. 1911 május 18-án délelőtt mint annyiszor máskor meglátogatta őt Szapáry Iván gróf, a régiek közül már csak ők maradtak, a háziúr jókedvű lévén a vendég nem is sejtette, hogy ez utolsó együttlétük volt, a vég délután háromkor bekövetkezett, a testben és lélekben elaggott hetvenhétéves öregúr lehúnyta szemeit örökre és ugyanebben az órában, talán percben is, még egyszer, utoljára, búcsúztatóul, a fehér és világoskék sapka a ligeti pályán győztesen megy át a célon, Kincsem dédunokája Szomszéd megnyeri a Váci-díjat, a lovak, amelyeket egy félszázadon át annyi gonddal és annyi kedvvel nevelt, még utolsó percében is híven megteszik érte a kötelességüket.

Beszentelésén május 20-án, a Kincsem Palotában a rokonok, jóbarátok és tisztelők soraiban Festetics Tassiló gróffal az élükön, a sportsmanek színe-java adta meg a vég-

tisztességet annak, aki közöttük a legelső volt, Tápió Szent Mártonban abba a földbe helyeztetett örök nyugalomra, amit ő egykor világhírűvé tett.

A szoba, ahol visszaadta lelkét Teremtőjének, máig úgy áll, amint ő azt elhagyta, abban azóta egy darab nem mozdult.

Nagy birtokát Szent Mártont példás rendben, dús terméssel, egy fillér tartozás nélkül hagyta unokaöccsére Aladárra, a ménesben már csak hét kanca, három darab egyéves és két ezévi csikó volt, az évesek között tenyésztésének valószínűleg második legjobbja Miczi, méltó hippikus örökség Blaskovich Ernő után, aki magához méltóan vezethette be Miczivel örökösét a versenyzésbe.

Szóban többször nyomatékosan kifejezett hőn óhajtott kívánsága, Kincsem vérének és a Kincsem-színeknek fenntartásáért teljesült és ma, három évtized elmúltával is teljesedik.

Ő a Croezusokat kivéve az egyetlen volt, akinek vagyonát a versenyzés meg nem csorbította, mert soha nem fogadott, tömeget nem tenyésztett, jókból nevelt gyakran jókat és classist nélkülöző lovakat csak a legrövidebb ideig tartott istállójában.

*

A már ismertetett negyvennégyen kívül még három évjárat Blaskovich Ernő tenyésztése.

Az 1909-beliekből **Magyar** nyeretlen maradt, **Nagyszerű** tizenegyszer indult és ötször győzött, mint öregkanca a ménesből kiselejtezve, a Bácskába került, hol rövidesen lábát törte, **Szememfénye** két kisebb handicaphoz jutott.

1910-ben csak három csikó volt, **Virág** egyszer futott, a mindig pompás kinézésű **Csatár** classis lett volna, ha kétéves korában első versenyében, amelyet fejhosszal megnyert, Janek a legalaposabban el nem veri és ezt megjegyezve, akármilyen jól tartotta magát reggel a munkában még Miczi mellett is, versenyben, hol mint gondolta kemény ütlegekkel büntetnek, többé nem ment, nemtelenítették, gátakra fogták, de ez sem használt.

A szentmártoni tenyésztésnek Kincsem utáni nyilván legjobbja **Miczi,** kétéves korában a budapesti meetingen kétszer indulva helyezetlen lett, hosszú, beteges szőr fedte az ekkor csont és bőr kancát, amely második versenyéből a leghevesebb szárcsontgyulladással visszatérve, a pályán csaknem összerogyott.

A Blaskovich-lovak ugyanis 1911 végével Thomas Balltól Fred Webbhez mentek át, az új trainer, az egykor világhírű jockey azonban gyakori betegeskedése miatt lovaira elegendő gondot nem fordíthatott, aminek Miczi is áldozatává válhatik, ha Luczenbacher Miklós még idejében másnak, Mravik Pálnak, az ifjabbnak át nem adja az istállót.

Miczi Mraviknál felépülve, öt versenyt nyert ezután szakadtlan sorban, júniusban Alagon két handicapot, szeptemberben Bécsben a Kladruber Preist, októberben Budapesten a Kétéves Kanczák versenyét és Államdíját.

Napfény leányának hároméves pályája bizonyára record-döntő, ha Mr. Wood, ennek a mindössze három Blaskovich-lónak a nevezéseivel annyira nem takarékoskodik és nem hagyja ki a Derby és St. Legerből Miczit, nem élve azzal az aranyszabállyal, hogy törülni mindig, nevezni ellenben csak egyszer lehet.

A Trial Stakesben Miczit megverte Blondel, ami nem Miczin, hanem, szomorú, de való, Janeken múlott, még a Nemzeti Hazafi-díj előtt, melyet tetszése szerint nyert, 100,000 koronás ajánlatot tett érte Szemere Miklós, ami természetesen visszautasíttatott. Három és félszer ennyit, 350,000 koronát ajánlott Herzog Móric báró a Király-díj előtt

Patience-ért, az összegen nincs mit csodálkozni, csodálkozni azon kell, miként lehetett ezt Festetics Tasziló grófnak ígérni, ki, dicsekedhetünk vele, hogy ilyen sportsmaneink voltak, egy Patience-t nem adott volna még egy Keszthely és még egy Berzenczéért.

A magyar Kanczadíjban Miczi útja a táv előtt teljesen el volt zárva, de mikor az megnyílt, az élre szökve, valósággal canterezett a cél felé, hasonló stílusban győzött az osztrák Kancadíjban is.

A Kozma-Emlékverseny előtt kőre lépve lesántult, csütörtök és pénteken le sem bírt feküdni, három lábon állt, szombaton délután az egész talpát befedő vassal megpatkolva fájdalma megszűnt, mire vasárnap reggel cantert ment és délután holtversenyben Per bacco-val győzött.

Ilyen desperátus eljárásra volt már eset a Kozma-Emlékversenyben 1911-ben, amikor is Baltazzi Alexander súlyos asthmája dacára minden reggel megjelent Alagon Hindu-ja munkáját felügyelni, mely végül is shore shinel startolva, természetesen sehol nem volt, ámde neki a díj és fogadásai kellettek, míg Miczi-nél ilyenről szó sem lehetett és a kíntorna mégis végrehajtatott.

«A Királyné-díj előtti felvonulásnál Miczi erősen izzadt. Az indulás után Landluft ugrott el a vezetéssel Miczi és Kokoro előtt, a rövid oldalon Miczi, amelyet Janek lustasága miatt erősen hajt, kezd visszaesni úgyannyira, hogy a ringben már hárommal kínálják. 300 méterrel a cél előtt Miczi jönni kezd, a távnál elhúz és másfél hosszal könnyen nyerő.»

A fehér és világoskék fénykorára emlékeztetett az a hatalmas tapsvihar, amely a versenytéren mint tulajdonos most először megjelenő Blaskovich Aladár által vezetett Miczi visszatértekor felhangzott, e napon augusztus 24-én különben is excellált a Kincsem vér nyervén az első futamot, a Maglódi-díjat Nagyszerű, a harmadikat a Királyné-díjat Miczi és az ötödiket, a Kétéves nyeretlenek handicapját Piperita.

Négyéves korában tavaszi gallopjaiban Miczi nem elégített ki, sok munkát kívánt és hajtós ló lévén, reggel nem mutatta fölényét. Jankovich Bésán Gyula ötéves Rojtos-ával próbálva alig bírta lerázni a ményt, mire «A Nagyságos» végignézett az idomár Mravik junioron reá szólván: «Hát ezzel maga Király-díjat akar nyerni, ezt süsse meg!»

Versenyben más ló volt azonban a kanca. A Batthyány Hunyady-díjban igazán kitűnő társaság állott a starthoz, kívüle Good Morning, Mosci Ksiaze, Kokoro és Per bacco.

Good Morning lovasának kezét véve szédületes iramot parancsol, a távig nyerőnek látszik, Miczit állandóan lovagolni kell, de a távnál a starttól elugró kétéves vehementiájával tör elő, a tribűnök előtt felejthetlen látvány következik, a kanca fejét hátrafordítja és versenyben soha elő nem fordultat, néhány bakugrást kísérel meg és így veri ezt a mezőnyt, ennél jobb Miczi már igazán nem is lehetett!

«A Király-díjban Kapitány ugrott el a vezetéssel St. Denis előtt, mögöttük Laudanum, Miczi és Gallio, háromszáz méterrel a cél előtt Kapitány és St. Denis visszaesnek és ekkor Laudanum kerül az élre szorosan követve Miczi, Blondel és St. Christoph által, a távnál ostor alatt Miczi belemelegszik, s a feljövő St. Christoph támadását visszautasítva ötnegyedhosszal győztes.»

A kanca Bécsben a Mai Rennenben fejezte be pályáját, ahol Mosci Ksiaze-nak a nemen kívül 4 kg-ot adott le és ellenfeleivel még könnyebben bánt el, mint egyébkor.

Mosci Ksiaze tulajdonosa Lubomirski László herceg az eredményt nem akarta reálisnak elismerni, mire Luczenbacher Miklós 20,000 korona téttel kétezer méterre a két ló között matchet ajánlott, mit azonban a herceg a hamburgi Derbymeeting utánra

szeretett volna elhalasztani, bízva abban, hogy akkor talán létre sem jön, ami be is következett.

A 169 cm magas, fején hosszú fehér sávval, orrcimpáján kis fehérséggel bíró Miczi első balpatája felett köröskörül és első jobb patája felett elől és két hátsó lábára körömtől majdnem csánkig fehér volt. Szép fej, jól illesztett hosszú nyak, magas mar, széles szügy, mély mellkas és nem egészen tiszta jobb csánk volt látható a hosszú, de e mellett formás pej kancán.

Télen rosszul nézett ki, csak mikor már tavaszkor jó munkát kapott, akkor kezdett magához jönni, de ilyenkor sem lett nehéz, hanem könnyű maradt. Hihetetlen nyugodt volt, ha Bécsbe vitetett, megúnva az állást a vasúti kocsiban lefeküdt, akárcsak a dédanyja Kincsem. Munkában ha jó, ha rossz volt a próbaló, csak annyit ment, hogy hajtva valamivel nyerjen, ha elől volt, fejét igenlőleg mozgatta, trainingben nemi gyengeségek nem vették elő.

1918. április 29-én múlt ki Kisbéren gyomordaganatban.

Futásai:

1912.

1.	V. 16.	Budapest.	**Nyeretlen kétévesek versenye** ...	900	m.	55	kg.	—	—
2.	V. 19.	Budapest	**Nyeretlen kétévesek versenye** ...	900	«	54½	«	—	—
3.	VI. 30.	Alag	**Neretlen kétévesek hcpja**	900	«	58½	«	I.	0 : 56
4.	VII. 4.	Alag	**Kétévesek hcpja**	1.000	«	60	«	I.	1 : 05
5.	IX. 12.	Wien ..	**Kladruber Preis**	1.000	«	50½	«	I.	1 : 03²
6.	X. 1.	Budapest	**Kétéves kancák versenye**	1.000	«	53	«	I.	1 : 00
7.	X. 8.	Budapest	**Kétéves kancák Állam-díja**	1.000	«	51	«	I.	1 : 03³/₄

1913.

8.	IV. 27.	Wien ...	**Trial Stakes**	1.600	m.	55½	kg.	II.	—
9.	V. 4.	Budapest	**Nemzeti Hazafi-díj**	1.600	«	54½	«	I.	1 : 42¼
10.	V. 8.	Budapest	**Kanca-díj**	2.000	«	56	«	I.	2 : 15
11.	V. 25.	Wien ...	**Österreichischer Stutenpreis**	2.400	«	57	«	I.	2 : 39⁸
12.	VII. 6.	Alag	**Kozma-Emlékverseny**	1.100	«	62	«	I.	1 : 08
13.	VIII. 24.	Budapest	**Erzsébet királyné-díj**	2.000	«	54	«	I.	2 : 07¼

1914.

14.	V. 5.	Budapest	**Batthyány Hunyady-díj**	1.600	m.	59	kg.	I.	1 : 39¼	10.400 K
15.	V. 5.	Budapest	**Király-díj**	1.800	«	61½	«	I.	2 : 01¼	99.250 « és Tdíj
16.	V. 28.	Wien ...	**Mai Rennen**	1.600	«	62½	«	I.	1 : 46⁸	10.000 «

Az utolsó Blaskovich Ernő-féle évjáratban, a negyvenhetedikben, az 1911-esben két csikó volt **Kontrás** és **Viola.**

Viola párszor futva nyeretlen maradt, **Kontrás** eleinte a jobb classisba tartozott, negyedik lett a Trial Stakesben, nyerte a Horkay-díjat, később Luczenbacher Miklós gátakon használta ki.

Blaskovich Aladár 1911-ben Ernő örökébe lépve 1912-től 1937-ig 26 évjáratot nevelt fel, az 1916-os évjáratból való volt: **Basa,** az 1917-esből: **Ragyogó,** az 1920-asból: **Sajgó,** az 1923-asból: **Mondér,** az 1924-esből: **Kardos,** az 1925-ösből: **Bánat, Bunkó** és **Pajzán,** az 1928-asból: **Dáma,** az 1930-asból: **Vulkán** és **Csapodár,** az 1931-esből: **Lámpás,** az 1932-esből: **Margit** és az 1934-esből: **Bársony.**

Ami elődje Ernő serieséből még hiányzott, azt mind megszerezte Aladár és pedig a Metropole Preist akkor már Aristide Baltazzi Memorialt és a Szent István-díjat **Basá**val, a háromévesek Kettős Ivadékversenyét **Bunkó**-val és a Károlyi-Emlékversenyt

Csapodár-ral, s megnyervén **Bánat** a Trial Stakeset, **Basa** és **Pajzán** a Nemzeti Hazafit és **Sajgó** az új Magyar Kancadíjat, a ménes sikereit négy classicus győzelemmel gyarapította.

Hogy Blaskovich Aladár nem nevelhette azt, amit Ernő, ennek okai kézen fekvők, neki nem álltak olyan mének a rendelkezésére mint Ernőnek, Slieve Gallion, Adam, Sanskrit, Nubier et caetera után nem lehet Carnival, Buccaneer, Cambuscan és Bona Vistá-kat nevelni, továbbá már egy nagyon megapadt ménest örökölt, bár az állományt gyorsan kiegészítette megint a kötelező tizenkét kancára, azonban 1919 augusztusában az oláh horda betörvén a telepre, azt csaknem teljesen kifosztotta, de még ennek dacára is a kedvező szaporulatok folytán rövidesen ismét tizenkettő legelt a réteken mindaddig, míg egy újabb elemi csapás nem jelentkezett az Országos Földbirtok Rendező Test-Ület alakjában, amely nagy területet véve el az ingatlanból, a kanca állomány a felére, hatra reducáltatott.

De ha Blaskovich Aladár nem is tartotta végig az obligát tizenkét kancát, és ha nem is tenyészthette idejének legjobbjait, eleget cselekedett azzal, hogy megmentette a Kincsemeket a végpusztulástól megőrizte, adja Isten, egy jobb jövendőnek. Hogy a Kincsem-ek szülőföldjükön továbbra is virágozhassanak, erre bar accident, csak a kötelező tizenkét kanca tartása és azoknak a legjobbakal való párositása szükséges, a minek ha elég nem tétetik az eladott kanczák másoknak fogják hozni azokat a mik a Blaskovich-okat illetnék.

A tizenkét kancánál a felnevelés szaporulata és apadása úgyis magától kiegyenlítődvén, az istálló túlméretezetté nem válhatik.

Ezzel befejeztem.

Mindezek megérdemelték, hogy bár faragatlan tollal, de lelkesedve Kincsemek-ért feljegyeztessenek.

Nevelje Szent Márton mostani és neveljék későbbi urai is kedvvel, kitartással és a régi sikerekkel, a series el fog következni, azt a fajt, amely az elődök kincse, gyönygyvirágja és szemefénye volt.

Én pedig elmondom Szent Pállal: «A futásokat elvégeztem, a hitet» — a jó lovakban is — «megtartottam».

Szentendre 16117

TARTALOM.

Oldal

I. A tenyésztés fellendülése az 1860-as és 1870-es években 7
II. A tápiószentmártoni ménes 11
III. Aranka, Nefelejts és Gyönyörű 1857—1876. 68
IV. Waternymph és Lucknow 1863—1869. 78
V. Lady Patroness, Hírnök és Miczi 1870—1875. 95
VI. A két- és hároméves Kincsem 1876—1877. 104
VII. A négyéves Kincsem 1878. 114
VIII. Az ötéves Kincsem 1879. 128
IX. Purdé, Czimer, Buda gyöngye és Uram bátyám 1877—1891. 148
X. Primás, Virad és Dandár 1892—1898. 174
XI. Hazafi és Beregvölgy 1899—1904. 213
XII. Hasznos, Dicső és a nagyszerű Miczi 1905—1914. 244

ILLUSTRÁTIÓK.

A tápiószentmártoni ménesistálló. Fénykép.
A szentmártoni kifutó. Fénykép.
Blaskovich Aladár Dámá-val. Fénykép.
Blaskovich Aladár az 1 éves Csillag-gal. Fénykép.
Blaskovich Ernő. Valószínűleg W. Richter festménye.
Captain Middleton. Fénykép.
Esterházy Pál herceg. Festmény.
Esterházy Miklós gróf. Fénykép.
In vino veritas! Fénykép.
Thomas Benson. Fénykép.
Szapáry Iván és Károlyi Gyula grófok. Fénykép.
Grollo. W. Richter festménye.
Lady Patroness. W. Richter festménye.
Miczi. H. Schnaebeli fényképe.
A rákosi pálya.
Kincsem 2 éves korában. H. Schnaebeli fényképe.
Csalogány 2 éves korában. H. Schnaebeli fényképe.
Sztáray János gróf. Fénykép.
A goodwoodi pálya.
Kincsem comes away. J. Sturgess rajza.
The Mare unsaddled. J. Sturgess rajza.
A Goodwood Cup. Fénykép.
Kincsem az iffezheimi paddockban. Emil Adam festménye.
Az iffezheimi pálya.
Die Unbesiegte. Emil Adam festménye.
Henckel Hugo gróf. Fénykép.
Kincsem istállója Gődön. Fénykép.
Kincsem 5 éves korában. Emil Adam festménye.
Az igazi Kincsem. H. Schnaebeli fényképe.
Robert Hesp. Emil Adam festménye.
A Kincsem Ház Gődön. Fénykép.
A Kincsem Érem rajza.
Robert Smart. Fénykép.
A ligeti pálya.
Buda gyöngye. J. v. Blaas festménye.
Fred Vivian. Fénykép.
Lossonczy Gyula. Fénykép.
Csoportkép a ligeti pályán.
Dr. Magyar László. Fénykép.
Dandár. J. v. Blaas festménye.
Harry Ibbett. Fénykép.
John Reeves. Fénykép.
Edward Hesp. Fénykép.
James Dyer. Fénykép.
Hazafi. Fénykép.
Csókos asszony. J. v. Blaas festménye.
Viglány. Richard Adam festménye.
Luczenbacher Miklós. Fénykép.
Beregvölgy. Richard Adam festménye.
Thomas Ball. Fénykép.
Dicső. Richard Adam festménye.
Miczi. Fénykép.
Vulkán. Fénykép.
Bársony. Fénykép.

Az illustrátiók egy része Benson Vilmos úr, néhai Blaskovich Aladár úr, Blaskovich Ilona úrnő Őméltósága, Esterházy László herceg, a Jockey Club für Österreich, Magyar Elek úr, a Magyar Lovaregylet, Mrs. Fred Milne, a Sporting and Dramatic News és a berlini Union Club szíves engedelmével közöltettek.

2 117981 641172
2-1-1-798-164117-2
MEGYEI KÖNYVTÁR, SZENTENDRE

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA